„NOVINA" TISKAŘSKÉ A VYDAVATELSKÉ PODNIKY V PRAZE.

ALOIS MUSIL:

TAJEMNÁ AMRA

22

PRAHA 1932.

„NOVINA" tiskařské a vydavatelské podniky, zapsané spol. s r. o.

PAMÁTCE

STÁTNÍHO TAJEMNÍKA

FRANTIŠKA DRTINY.

O B S A H:

Strana

I. *Za lupiči.*

Těžké začátky 1
Alláh pomohl 5
V táboře 8
Na vyjížďce 10
Lupiči před námi 11
Jak se obživíme? 13
Pramének kouře 14
Na nájezdu 16
Stáda i stany ukořistěny 18
Kořistitelé zaskočeni 19
Alláh nám posílá maso 20
Bílý plamen 23
Potrestaný zrádce 25
V úkrytu 27
Zajali jsme pronásledovatele 29
Moji druhové mne opustili 31
Jak kamarád vyvázl 33
Za noci kolem nepřítele 34
Nové nebezpečí 36
Sám s kořistí 37
Přepaden 38
Ve stanu kamarádově 40
Vděčný Faúr 41
Veřejná pocta 44
Přičinlivý mladík 45
Asad se žení 47
Křísí mrtvé zahrady 48
Staví mlýn a domky 51
Zelenina a mléko 52
Přátelství se sousedy a zloději 54
Jak získal pastýře velbloudů 56
Šlechetný soudce 58
Národní probuzení 59
Nesvědomitý úředník 61

Strana

Strach o dceru 62
Dcera unesena 64
Vysvobozena 65
Asad obviněn ze vzpoury 66
Veden do Damašku 70
Blahobyt zničen 72
Zloděj v táboře 74
Dvanáctiletý hrdina 77
Chlapec na nájezdu 78
Bílé prapory 81
Jak dávají synáčkovi jméno 82
Životní moudrost 85
Pozemští duchové 86
Pouť tě přitáhne 89

II. *Smutné zprávy.*

Osiřelý stan 91
Chystají nájezd 93
Zlé znamení 95
Hledají kořist 96
Nepřátelé varováni 98
Synek mého kamaráda poraněn 99
Poraněný synek svěřen nepříteli 101
Lijavec usnadnil kořist 102
Nepozorní strážci 105
Prchají s kořistí 106
Kořist uhájena 107
Zakrvácená klisna kamarádova 108
Kamarád odešel 109
Máš rád svou matičku? 110
Opatrná jízda 111
Synek mého kamaráda umírá 112
Do Palmyry 115
Vracíme se s nájezdníky 115
Unikli jsme s kořistí 116
Okolo území zákeřníků 118
Staroslavný kmen Tajj 120
Sídlisko na Dijále 121
Zlořečená závist 122
Závistí k vraždě 125
Povinnost pomsty 126
Prvý mstitel zmrzačen 127
Druhý mstitel se nevrací 128
Třetí mstitel pátrá po vrahovi 129
Jak druhý mstitel zahynul 131
Na stopě vrahově 133
Pomsta vykonána 135
Jak se duchové zjevují 136
Smutné vítání 138

Strana

III. *Odvážný nájezd.*

Do tábora 140
Jak jsme byli oblečeni 141
Jak se jede na velbloudu 141
Nutnost ochrany 142
Napájíme velbloudice 144
Těžké živobytí 145
U kmene opovrženého 146
Velbloudí mléko 147
Odvážná žena 149
Noční jízda 152
Duše neumírá 153
Zámeček Túba 154
Potrestaná ukrutnost 156
Válka je zábava 157
Hadí maso 158
Můj kamarád Bachít a jeho klisna 160
Klisna uloupena 163
Bachít hledá své zvíře 164
Bachít slouží u obchodníka 167
Chovatel ušlechtilých koní 168
Klisna pozná Bachíta 170
Bachít pacholkem 172
Pomocník a ochránce 173
Klisna se vrací 175
Bachít s kořistí u svých 177
Štvanice na gazely 178
Nepřátelští zvědové 180
O život 181
Ve stanu Hájelově 182
Poraněný bojovník 184
Večeře 185
Děvčata se baví 186
Moc náčelníkova 188
Spokojený otrok 189
Starostlivá matička 190
Staré zámky 191
Obřízka 192

IV. *Na nájezdu.*

Jízdní zvířata a zásoby 195
Bystré velbloudice 196
Stáda v táboře 198
Hrdinné ženy 199
Čekáme na znamení 199
Válečné hry 201
Po prvé v Amře 204
Boj 205
Milost za boje udělená 206

Strana

Můj soused zastřelen 207
Prcháme 208
Za zpěvu do tábora 209
Pohřeb mého souseda 209
Manželka z nevěry obviněná 211
Loučení 214
Z nejstarších dějin severní Arabie 214
Bibličtí kmenové severní Arabie 216
Vojsko asyrské v oase Džouf 217
Velká vzpoura 218
Proroci o kmenech severoarabských 220
Mudrci od východu 221
Oblast potomků Ismaelových 221
Kočovníci za vlády římské a byzantské 222
Vládní pletichy 223
Křesťanští kočovníci proti Peršanům i prvým muslimům 226
Kočovníci od Byzantinců odpuzeni 228

V. *Pro své dobré jméno.*

Amra přeludem? 230
Snadnější cesta 230
Maso a mléko 232
Nenasytní hosté 234
Koní ubývá 234
Odkud se vzali koně 237
Plemena a známky koně 238
Péče o hříbě 239
Koupě klisny 240
Postroj a chod koně 241
Na starém bojišti 244
Jak vzniká kmen 245
Výběr nevěsty 246
Sňatek 247
Stísněnost je sdílná 249
Po druhé v Amře 250
Bůh v poušti 252
Hájel hrdina 253
Kdo je povinen náhradou 253
Záře z hlavy duchovy 257
Četní hosté 259
Zlým duchem posedlý 260
Působ různice a panuj 262
Velbloudice a popěvky 264
Mifleh a jeho běloučká 265
U hrobu padlých hrdinů 266
Předek mých druhů 268
Nezávislost obnovena 271
Cestou domů 273
Židé v Arabii 275

Strana

První křesťané v Arabii 275
Židé a křesťané v jihozápadní Arabii 276
Křesťané vypuzeni; židé se udrželi 278

VI. *Nebezpečný pobyt v Amře.*

Starosta mádabský proti nám 279
Dobří druhové 281
Prosí za déšť 281
Svobodná poušť 282
Sen výstražným znamením 285
Tajemná Amra před námi 287
Čerstvé hroby 288
Dva krkavci 288
Přepadeni a vyloupeni 289
Věrní přátelé 290
Nový útok 291
Nepřátelé s přáteli 293
Každý svůj úkol 294
Obrazy v Amře 294
Jak chápe kočovník obraz 296
Jací lidé byli naši druhové 296
Jak jsme se měli v Amře 297
Vodu zdaleka 301
Nepřátelé se vracejí 302
Naproti velbloudicím 303
Na západ 305
Vědeckou kořist do Mádaby 306

VII. *Neznámými cestami.*

Po druhé do Túby 307
Potrestaná škodolibost 308
Vláda vybírá daně 309
Ztracený balík 311
Drahé palivo 312
Tepou špatné vlastnosti 313
Zrádce vyzvídá 314
Hrdina Šenád 317
Nepřátelé před námi 319
Mladý pštros 321
Noví nepřátelé 322
U Túby 323
Muslimové v Syrii 324
Abdalmalek jako vládce 326
Hrdá Átika 328
Venkovská sídla 329
Jazíd a Hišám 330
Princ Ualíd v Túbě a Amře 332
Ualíd vládcem světové říše 335
Konec Ualídův 337

Zánik blahobytu 338
Mezi zlými duchy a zlými lidmi 339
Běloučká Najla 341
Šerif z Medíny 343
Šerif se uchází o Najlu 346
Najla se provdala za Amra 348
Tábor Amrův přepaden 349
Najla unesena 351
Rozvážná matička 352
Za Najlou 354
Prvá stopa 356
Na stráži 358
Kdo přichystal únos Najly? 361
Nájezdníci útočí 364
Proti rozkazu velitelovu 365
Najla se dožaduje ochrany 366
Najla vypravuje 368
Do Medíny 370
Vyzvídají v Medíně 372
U dvorce šerífova 374
Před činem 376
Najla vysvobozena 378
Skrývají se 379
Opatrnosti nezbývá 380
Prozrazeni 383
Poslední zápas 385
Věrný bratříček 387
V bezpečí 389
S obchodníkem s velbloudy 391
Pro kořist 394
Najla doma 396
V táboře Találově 397

VIII. *Dějinami Arabie.*

Arabie a světový obchod 398
Arabie a věci náboženské 399
Velcí šerífové 402
Uahhábovci 403
Arabie a politika světová 404
Za války světové a po ní 406
Eben Saúd pánem Arabie 407

SEZNAM VYOBRAZENÍ:

	Strana
1. Ženy se dívají	*
2. Ženy melou	3
3. Otrok Gáfel	7
4. Ženy předou vlnu	11
5. Žena tká	*
6. Před stanem	*
7. Ve stanu	17
8. Z doliny Sirhánské k jihu	21
9. Z doliny Sirhánské k východu	*
10. V dolině Sirhánské	25
11. Pohraniční stráž	*
12. Bachít s copy	29
13. Hlava podhlolená	33
4. Moji druhové	39
15. Zříceniny Mdejne	*
16. Velbloudice se tlačí	43
17. Bachít chystá oběd	*
18. Ve zříceninách	49
19. Zámeček Túba, plán	53
20. Túba od severovýchodu	57
21. Túba od severu	61
22. Zeď podhlodaná pískem se boří	67
23. Túba, ozdoby	71
24. Túba, ozdoby	75
25. Túba, oblouky	83
26. Jak měla Túba vypadati	87
27. Náš kamarád Bachít	97
28. Přístav v Basře	*
29. V ústí spojeného Eufratu a Tigridu	*
30. Ulice v Basře	*
31. Kníže Talál	*
32. Talál ve svém stanu	103
33. Muž s rebábou	*
34. Ve zříceninách Muakkar	*
35. Ve zříceninách Muakkar	109
36. Mšatta, ozdoby na jižním průčelí	117
37. Mšatta, ozdoby při jižní bráně	123
38. Mšatta, ozdoby při jižní bráně	131
39. Mšatta, ozdoby při jižní bráně	147
40. Mšatta, v hotové části	*
41. Ve stanu Találově	155
42. Před odjezdem na válečnou výpravu	*
43. Před odjezdem na válečnou výpravu	*
44. Nedaleko tůně Čélát	*
45. Ve stanu Hájetově	163
46. Stloukají	171
47. Žena s ozdobami	179
48. Na rozvodí Mrtvého moře a doliny Sirhánské	187
49. Chystáme si večeři	*
50. Amra od jihovýchodu	*
51. Amra od severozápadu	*
52. Amra od severovýchodu	205
53. Amra od východu	211
54. Amra od jihozápadu	219
55. Amra od jihozápadu	227
56. Před odjezdem z Amry	*
57. Nakládáme	*

Strana

58. Amra, půdory 235
59. Amra, souhvězdí severní oblohy 245
60. Amra, souhvězdí severní oblohy 251
61. Amra, výklenek v prvé místnosti 259
62. Amra, výzdoba druhé místnosti . . . . . *
63. Amra, výzdoba druhé místnosti . . . . . *
64. Amra, výzdoba druhé místnosti 267
65. Amra, hlavní síň od severu . 275
66. Amra, žena ve výklenku . . 283

Strana

67. Amra, historický obraz . . . *
68. Hrádek Uejned 291
69. U tůně Uejned 299
70. Velbloud kleká 315
71. Velbloud klečí mezi vodními měchy 323
72. Opouštíme Amru . . . . . *
73. Zámek Charáni 331
74. Dvůr v Charáni . . . . . *
75. Západní studnice u Túby . . *
76. Východní studnice u Túby . 345
77. Ammán 361
78. U tůně Hafíre 377
79. Velbloudi se tlačí k vodě . . *
80. Do tábora našich přátel . . 393

Obrázky 20, 23, 25, 49, 50, 72, 79, 80 jsou majetkem malíře L. A. Mielicha; obrazy 1, 7, 42, 58, 66, 67, 68, 70, 71 jsou z díla Kusejr Amra, vydaného od Akademie věd ve Vídni, 1907; obrázky 28, 29, 30 daroval Meißner paša, stavitel železnice bagdádské, princi Sixtu de Bourbon.

* označené na zvláštní příloze.

I.

ZA LUPIČI.

Těžké začátky.

»Viděl jsi, Músо, zámeček Amru?« ptal se mne Mhammad, náčelník Čaábnů.

»Ani jsem to jméno ještě neslyšel.«

»Túbu také neznáš?«

»Neznám. Co o nich víš?«

»Jen jednou jsem je navštívil. Jsou pevné, dobře zachované, s překrásnými sloupy, nápisy a obrazy. Vystavěl je vrchní vládce všech pozemských duchů, Šalomoun, syn Davidův, s jejich pomocí, proto jsou obydleny pozemskými duchy. V Túbě sídlí jen jeden, v Amře a okolí několik. Vyhýbá se jim, kdo může.«

»Kde leží?«

»Túba v údolí Gadaf, Amra v údolí Butum, západně od doliny Sirhánské.«

»Básníš, Mhammade, nebo mluvíš pravdu?«

»Syn mého otce není básník. Mluví o tom, co viděl.«

Brzo jsem se přesvědčil, že i jiní o těchto zámcích věděli. Byl bych je velmi rád navštívil, avšak ani Mhammad, ani kdo z jeho soukmenovců se neměl k tomu, aby mne doprovázel.

»Víš, Músо, oba zámečky, Amra i Túba, jsou v území kmene Beni Sachr. My, Čaábne, jsme na nich závislí. Vedou válku s Rualy a touto dobou bojují hlavně v okolí Amry. Ztratil bych život, kdybych tě do Amry vedl. Hleď se spřáteliti s Beni Sachr.«

Rada Mhammadova byla dobrá. Chtěl jsem ji uskutečniti, proto jsem se chystal na východ od Mádaby. Potřeboval jsem koně a průvodce. Nabídl se mi sedlák z Mádaby jménem Sulejmán.

»Přisám Alláh, že tě dovedu až na cestu Poutnickou. Zeptej se, koho chceš; každý ti řekne, že syn mého otce, to jest Sulejmán, zná kraj prostírající se východně od Mádaby jako svou dlaň.«

»Budeš mne též chrániti?«

»Jako zřítelnici svého oka.«

»Nikoho se nebojíš?«

»Kromě Alláha se nebojí Sulejmán nikoho!«

»Z Beni Sachr strachu nemáš?«

»Kdo jsou Beni Sachr? Jen ať přijdou k nám do Mádaby! Uvidíš, jak s nimi zatočím!«

»Vstoupíš-li se mnou do jejich území, nezatočí oni s námi?«

»Kéž nás Alláh uchrání od zlého! Beni Sachr táboří dnes daleko na severovýchodě od Mádaby. Na východě není jediného ležení.«

»Což jestli některá čeleď přeložila svůj tábor na východ odtud?«

»Tvé záštity si vyprošujeme, ó Alláh! Ty nás vysvobodíš. Žádné strachy, Múso. Hrdina si nemaluje nebezpečí, ale vzdoruje mu a překoná je. Syn mého otce je hrdina. Zdravého tě odtud vyvede a zdravého tě sem přivede; jen důvěřuj v Nejvýš milostivého. Zítra před východem slunce bude státi moje klisna osedlána před tvými dveřmi. Na svého mezka naložím zásoby a ve jménu Alláhově vyjedeme, ty na klisně, já na mezku.«

»Spoléhám, Sulejmáne, na tvá slova a prosím Alláha, aby nám poslal příznivý vánek. Vyjedeme časně ráno pod Jeho ochranou.«

»Kéž je, Múso, tvá noc šťastná!«

»Kéž je, Sulejmáne, tvá noc požehnaná!«

Po odchodu Sulejmánově mně povídal otec Antún, s nímž jsem nedávno do Mádaby přijel:

»Nevím, Múso, nevím, jak se Sulejmánem pochodíš. Není strašpytel, je však lakomec a ze strachu, aby nepozbyl svých

zvířat, raději ustoupí, než postoupí. Nedávej mu nic z určené mzdy, leda až po návratu a nedbej jeho nářků. Vyjedete-li časně, můžete býti zítra s večerem zase u nás.«

»Děkuji ti, otče Antúne, za tvá upřímná slova. Nastoupím tuto prvou samostatnou cestu pod ochranou Nejvýš milosrdného. Neopustí nás.«

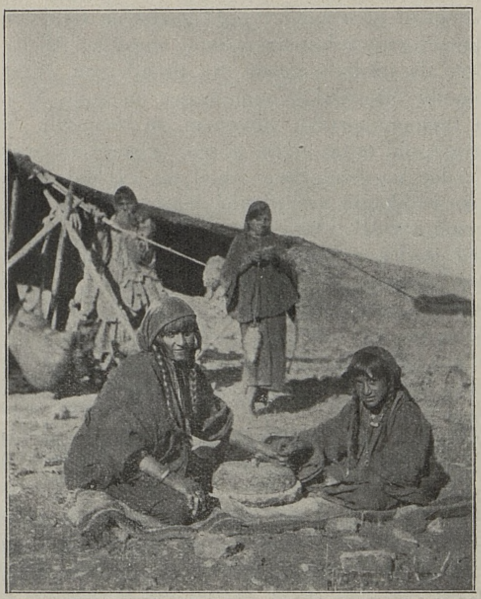

Obr. 2. — Ženy melou.

Vstal jsem časně, přichystal se a čekal na Sulejmána. Dvakrát jsem pro něho poslal. Po třetí jsem zašel sám. Ještě ležel. Bylo již bezmála devět hodin, když jsme vyjeli. Slunce pražilo, jako pražívá koncem července. Ze Sulejmána abych byl každé slovo vytahoval. Do řeči mu nebylo, co chvíle na sedlech něco opravoval; k Mádabě se ohlížel — tak se mi zdálo, že by raději zpět než vpřed. Jak jsme se dostali asi hodinu cesty od Mádaby, prosil a zapřisahal mne, abych dále nejezdil a se vrátil, sic že zahyneme, on pak že ztratí svůj majetek.

»V Mádabě jsi, Sulejmáne, tvrdil, že mne dovedeš až k cestě Poutnické. Máme tam podle tvých údajů ještě aspoň čtyři hodiny a již se chceš vrátiti?«

»Ó Músо, slituj se nad mými sirotky! Zachraň jim otce a mé matce syna a pojeď zpět.« Pobídl jsem klisnu vpřed. On popohnal mezka a jel klusem, aby mne předehnal a klisnu vrátil.

Najednou se před námi vynořil jezdec na velbloudu a hnal se k nám cvalem. Sulejmán uchopil opratě mé klisny a vlekl ji zpátky, ale již bylo pozdě. Na pronikavou výzvu jezdce na velbloudu přicválal k nám jezdec na koni. Namířiv vojenskou ručnici poručil, abychom se zastavili. Sulejmán pustil opratě, dal se do pláče, já pak neznaje nebezpečí a nedbaje jezdce na koni, jsem chtěl na východ. Tu naklonil jezdec na velbloudu své dlouhé kopí, dotkl se jeho ostřím mých prsou a volal: »Stůj!«

Druhý jezdec seskočil s koně, odpásal mi revolver s náboji, vzal Sulejmánovi mou loveckou ručnici a svázal opratě mé klisny s opratí své. Jeho druh mezitím upevnil mezka k podpěnce svého velblouda, naložil na něho můj tlumok a potom nás klidně do naha obrali. Bránil jsem se sice, avšak lehká rána dýkou do prsou a těžká kolbou do týla mne naučily poslušnosti.

»Pryč odtud, psi mádabští!« zvolal jezdec na velbloudu. Neposlechli jsme, nýbrž utíkali za nimi.

»Zapíchněme je!«

»Nač bychom špinili svou tvář?« odporoval jezdec na koni.

»Ten mladší ať tedy běží s námi, avšak toho staršího nestrpím. Znám ho z Mádaby a mám na něho zkřesáno.«

»Dělej si s ním, co chceš, jen jeho krve šetři.«

Vedli mne do tábora zřízeného asi dvě hodiny cesty k východu. Sulejmán naříkal a proklínal den, kdy se se mnou seznámil. Lupič na velbloudu ho zaháněl. Pozastavil se a běžel za námi. Jak nás dohonil, byl bit. Postál a klusal znova. Tak jsme se dostali až k ležení. Zavedli mne do největšího stanu, byl náčelníkův, a pokynuli, abych si sedl do kouta. Náčelník nebyl doma. Mé věci uložili v oddíle pro ženy. O mé šaty se oba rozdělili a také se do nich hned nastrojili. O mne se nikdo nestaral. Ani vody mi nepodali, ač jsem o ni prosil, maje velkou žízeň. Čekali, jak o mně rozhodne náčelník, neboť kdyby mně byli podali vody, byli by mne uznali za hosta.

Náčelník přijel po poledni na pěkné klisně. Mohl míti přes třicet let; ztepilý, hubený, snědý, ostrého pohledu. Levou polovici hlavy, ba i levé oko měl obvázány. Sedl si na čestné místo k ohni a povelel jezdci na velbloudu, aby mu vykládal, co se stalo. Nepromluvil ani slova, jen se několikrát chytil za hlavu a zaúpěl. Jezdec na koni přinesl mé zbraně, zásoby a tlumoky a rozkládal, co v nich bylo, před náčelníka. Ten chopil mou ručnici, vida však, že je to obyčejná zbraň jerusalemská, odhodil ji s pohrdavým úsměškem. Zato se mu zalíbil můj revolver. Takového dosud neviděl. Zkoumal jej a rád by byl zvěděl, jak se s ním zachází, avšak ptáti se mne nechtěl, aby mi snad nezavdal záminku k prosbám.

Chudák Sulejmán se dostal až ke stanu náčelníkovu a volal zdaleka:

»Ó Bardžase, ó Bardžase, vrať mi, co mi tvoji lidé uloupili! Ó Bardžase, pamatuj na Alláha, pamatuj na svou bílou tvář! Bardžase, vrať mi mou klisnu; vrať mi mého mezka! Alláh ti to nahradí na tvých dětech.«

»Proč hafá ten pes?«

Černoch Bardžasův, chystající konvici na kávu, vyskočil a uchopiv kámen, hodil po Sulejmánovi. To byl dobrý příklad pro strážné psy Bardžasovy, kteří se hned na Sulejmána vyřítili, takže skokem z tábora utekl.

Náčelník si prohlížel hodnou chvíli revolver; konečně jej odložil a chytiv se oběma rukama za hlavu, zastenal a povelel ženám, aby mu přichystaly studenou vodu. Odmotával šátek za šátkem se své hlavy. Vida, jak mu teče po levé straně krku hnis, ozval jsem se:

»Kéž, ó náčelníku, Alláh prodlouží tvůj život! Červ hlodá na kořeni tvého zdraví a já jsem lékař.«

»Mlč a seď!«

»Neodmítej, ó šejchu, milost Alláhovu. Víš, že ji neposílá každý den.«

»Nelžeš?«

»Máš mne v moci. Můžeš mne ztrestati, přesvědčíš-li se, že mám dva jazyky.«

»Vstaň a pojď sem!« Přistoupiv k němu, chtěl jsem ponazdvihnouti i poslední obvaz. »Nech toho. Vidíš, že nejsi lékař. Co nevíš, že slunce a hvězdy rozmnožují bolest?«

»Tam, kde my tábořime, bolest nerozmnožují.«

»Tam není zde. Pojď se mnou do koutka.« Vzal jsem si svou lékárničku z tlumoku a šel za ním do oddělení, ve kterém bývají ženy a ve kterém se vaří. Tam byla v koutě z koberců a pokrývek zřízena malinká světnička se všech stran uzavřená a v ní připravena voda. Poodhrnuvše clonu, vlezli jsme dovnitř, načež ji ženy opět upravily a kdejakou skulinu vycpaly nebo clonu dřevěnými kolíčky přitáhly. Prohlížel jsem hlavu Bardžasovu. Pod obvazem jsem našel na uchu vrstvu velbloudí srsti, namočené v moči a prosáklé zapáchajícím hnisem. Zatínal zuby, když jsem srst kousek po kousku odlepoval. Měl prostřelenu dolní část boltce levého ucha a koule zasáhla poněkud i zátylí. Okolí bylo zateklé a celá rána hnisala. Jak jsem ji vymýval, zalkal Bardžas.

»Jsi muž, bojovník; jen děti pláčí.«

»Máš pravdu. Znám psa, který mne postřelil. Vidím ho před sebou, jak se svíjel, když po něm má klisna skákala: jak úpěl, když jsem lokal jeho krev. Byla to radost, která tisíckrát vyváží tuto bolest; ale běda ti, cizinče, pakli mi nepomůžeš!«

»Alláh je všemohoucí, On může pomoci a pomáhá všem.«

Vyčistiv pořádně ránu i okolí, přiložil jsem na ni jodovou náplast a obvázal, jak jsem se tomu u Milosrdných bratří naučil. Přiznávám se, že jsem schválně hodně přitlačoval a Bardžasovi bolest působil, aby cítil úlevu, až obvaz dokončím. Sám bych byl málem omdlel. Slunce pražilo na černý stan a do našeho koutku nepronikl ani větérek. Ač jsem byl skoro nahý, přece se se mne pot lil, žízeň jsem měl a hnis zapáchal. Ukončiv práci, odhrnul jsem záclonu a utíkal před stan, abych se nalokal čerstvého vzduchu. Bardžas kráčel pomaloučku. Ohmatával si hlavu a levé ucho, oddychoval zhluboka a pojednou zvolal:

»Stalo se, co Alláh chtěl. Kde jste kdo? Kde je oběd? Nevíte, že tady máme vzácného hosta? Kde jsou hedvábné podušky a pěkné koberce? Nic jste nepřipravili? Ó, jak vezmu hůl na vás lenochy!« Otroci běželi pro palivo, zametali v oddíle stanu určeném pro muže, ženy vybíraly z velké hromady nejlepší koberce, nosily je do oddílu pro muže a prostíraly k příční stěně. Na koberce položily čtyři přes metr dlouhé a 30 cm vysoké a široké podušky, vycpané velbloudí srstí a chystaly oběd (obr. 1).

Jedna vzala do klína trochu pšenice, sedla k ručnímu mlýnku, položenému na ovčí kůži, levicí sypala a pravicí

mlela (obr. 2). Potom zadělala a hnětla velké, lívancům podobné chleby, jež pekla na železné poklici, položené na třech kamenech, mezi nimiž plápolal oheň. Chléb rozdrobila do rozpuštěného másla a osladila. Bardžas mne objal, políbil na pravé a na levé líce a vítal jako milého hosta.

»Pověz mi k mému blahu, jak ti říkají?«

»Músa.«

»Ó Múso, pocti mne, vkroč a usedni v mém stanu. Vstaňte všichni! Můj host a můj lékař přichází.«

Obr. 3. — Otrok Gáfel.

Všichni se zvedli a sklonivše poněkud hlavy, čekali, až usednu. Bardžas mně vykázal čestné místo na kobercích, přihrnul zprava i zleva po podušce a nutil, abych si pohodlně usedl. Teď teprv jako by byl zpozoroval, že jsem zpola nahý.

»Kde jsou šaty mého hosta? Kde jste, lupiči, kdo jste mu je vzali? Přisám Alláh, že se odloučím od své nejmilejší ženy, neztrestám-li toho, kdo nevrátí Músovi, co mu vzal.«

Byla to pěkná podívaná, jak lupiči svlékali mé šaty kousek za kouskem a jak mně je druzí podávali. Viděl jsem v nich různé nezvané hosty, avšak byl jsem rád, že jsem se mohl nastrojit. Mé tlumoky, zásoby a zbraně uložili za mým sedadlem.

Otrok naléval z lesknoucí se konvice dlouhým jako nit tenkým tahem do malých číšek po několika kapkách dobré černé kávy. Náčelník sám mně podal prvou číšku. Vypiv ji, dostal jsem druhou a hned třetí. Potom mne napojil i vodou. Byl jsem hostem Bardžasovým. Oběd byl hotov. Černoch Gáfel jej přinesl (obr. 3).

Jako host jsem měl právo a jako člověk povinnost, abych se ujal svého průvodčího. Náčelník poslal své lidi, aby ho hledali. Přivedli ho chudáka utrápeného a zmořeného, ale poskočil, vida změnu, jaká se se mnou udála. Dostal dobrý oběd, ode mne odměnu a odjel téhož dne s klisnou i mezkem ke svým do Mádaby. Mne si Bardžas ponechal u sebe.

»Buď rád, Músо, že se zbavíš tohoto felláha. Jen by tě zdržoval. Ty mi budeš léčiti ucho, já ti budu ukazovati okolí.«

Děkoval jsem Alláhovi, že mi poskytl tak vhodné příležitosti, abych se s Beni Sachr spřátelil a jejich zvyky a obyčeje poznal.

V táboře.

Bardžas, bratr vrchního náčelníka neboli knížete Talála, mne seznamoval se svou rodinou a se svým příbuzenstvem a vodil mne po táboře.

Některé vdané ženy čistily ovčí vlnu a kozí srst. Měly ji v sešitých plachtách. Braly hrst za hrstí, vyklepávaly, česaly a spřádaly na vřetenu (obr. 4). Jiné tkaly z vlněných vláken látku (obr. 5) na sedlové tlumoky a měchy, kdežto z nití z kozí srsti chystaly látku stanovou. Kusy látky z kozí srsti, z nichž se stan sešívá, bývají 70 cm široké a 7 m dlouhé. Šířka stanu není stejná. Čím kratší stan, tím užší. Na stan asi 2 m široký a 7 m dlouhý stačí tři kusy látky sešité po délce. Delší stany bývají přes 4 m široké. Je na ně třeba šest kusů sešitých po délce. Takové stany jsou až 28 m dlouhé a vyžadují tudíž čtyř kusů látky sešitých po šířce.

Vlastní stan tvoří pouze střecha. Chrání před deštěm a sluncem, nechrání však před větrem a zimou. Proti větru se ke střeše zavěsí a k půdě upevní bavlněná stěna na tu stranu, z které vítr přichází. Hrozí-li zima, zavěsí podobnou stěnu i na druhou podélnou stranu a střechu spustí na obou stranách úzkých až k zemi (obr. 6).

Obr. 1. — Ženy se dívají.

Nikde jsem nezahlédl odrostlejšího chlapce; pouze hoši tak do dvanácti let a shrbení starci se ukazovali.

»Kde jsou vaši mladíci?«

»S bojovníky na nájezdu. Je namířen proti táboru Rualů zřízenému při dolině Sirhánské. Není to daleko, proto se dal na nájezd kdejaký bezvousý hoch.«

»Nemohl se nájezdu vyhnouti?«

»Ani by se o to nepokusil. Vždyť by se na něho byly vrhly ženy a pomalovaly ho černou barvou. Při stanu jeho otce by byly vztyčily černý prapor a vyvolávaly:

‚Tento černý prapor jsme vztyčily pro toho a toho. Jeho obličej jsme počernily. Nemá cti, poněvadž se chová jako sketa.' Kdyby se ještě zdráhal účastniti se nájezdu, byl by vyobcován. Skety nepotřebujeme a nechceme, aby plodil zbabělce, jako je sám.«

Nazítří mne Bardžas vybízel k vyjížďce. Moje šaty se mu nelíbily.

»Jen kdyby ses, Múso, oblekl jako my. Takto každý vidí zdaleka, že jsi cizinec.«

»Pravdu díš, Bardžase. Můj šat se nehodí ani do vašeho tábora, ani na vyjížďku s tebou. Nejen že je nápadný, avšak je i nepohodlný. Vzduch nemůže volně k tělu, takže se potí, a pohyb je obtížný. Tvoji soukmenovci svlékajíce mé spodky natrhli je a levý rukáv od kabátu bezmála oddělili. V takovém oděvu bych dlouho nejezdil, i bude lépe, když jej nahradím jiným.«

»Půjčím ti košili, šátek na hlavu, plášť a sandály.«

»Kéž tě Alláh odmění za tvou štědrost! Snad je u vás potulný obchodník.«

»Jak by nebyl. V každém táboře najdeš jeho bílý kulatý stan.«

»Koupím si od něho, čeho potřebuji. Zaveď mne k němu.«

»Nic pořádného u něho nedostaneš. Jako můj host a lékař musíš býti pěkně oblečen, aby mne nikdo nepomlouval.«

»Vlastní peří svědčí lépe než vypůjčené.«

»Proč vypůjčené? Bardžas nepůjčuje, nýbrž daruje.«

»Kdekdo zná tvé šaty. Řeknou: ‚Hle, jak Bardžas Músu vystrojil.' Bylo by ti milé, kdyby se tak mluvilo o tobě?«

»Přisám Alláh, že bych se zapýřil, kdybych slyšel podobné řeči o sobě. Pojďme k obchodníkovi.«

Vybral jsem si košili, pás, bílý šátek na hlavu, hnědý plášť, sandály a všichni známí mi pochlebovali, jak mi sluší jejich kroj.

Na vyjížďce.

»Zajedeme si, Músо, ke stádům. Dlí s nimi stráž, neškodí však, dohlédne-li náčelník. Koně doma nemáme. Skoro všechny vzali naši na nájezd proti Rualům a zbylé mají strážcové velbloudů, aby snáze odrazili prvý útok. Pojedeme na velbloudu. Umíš na něm jezditi?«

»Trochu. Velbloud mne letos nesl z Egypta na horu Mojžíšovu, které říkáme Sinai, a odtud pouští až do Gazy.«

»Slyšel jsem od svých krajanů, kteří doprovázeli obchodníky s velbloudy do Egypta, jak o hoře Mojžíšově, tak o poušti, jež se prostírá mezi ní a Gazou. Uprostřed prý leží nevelká osada, které se říká Nachl.«

»Není to osada. Je to pevnůstka. Přenocovali jsme v ní.«

»To jsi seděl na velbloudu mnoho dní, ba neděl, přivykl jsi pohybům svého zvířete a snadno se udržíš v sedle na velbloudici, kterou ti dám. Brzo dohoníš, co ti ještě schází. Pojedeš na zvířeti tichém; ponechej mu volnost a budeš se kolébati jako v nosítkách.«

Po několika krocích jsem poznal, že mi dal Bardžas zcela jiné zvíře, než na jakém jsem jel z Egypta na Sinai a do Gazy. Tam jsem měl pod sebou starého velblouda, který byl zvyklý nositi náklady, těžko nastupoval a mne hodně unavoval. Nyní jsem seděl na hnědé, útlé velbloudici, která se nadnášela a tak pravidelně kráčela, že jsem se bezmála ani nekymácel. Otrok Gáfel nás doprovázel. Volným krokem jsme spěli k východu k cestě Poutnické. Ubírali jsme se krajem zvlněným posázeným četnými zříceninami. Po delší době se Bardžas zastavil a ukazoval podlouhlou zeď zářící rozpuštěným stříbrem.

»To je zámeček Mšatta, Músо.«

»Navštívíme jej?«

»Dnes nikoliv. Naše stáda jsou někde vpravo od nás. Zabočíme k nim. Až zítra se dáme do Mšatty, bude-li to vůle Alláhova.«

Neudělali jsme ještě ani sto kroků k jihu, když si Bardžas zaclonil oči a pohlížeje upřeně k Mšattě zvolal:

»Něco živého vyjíždí z Mšatty.« Sáhnuv do svého sedlového tlumoku, vyňal svůj dalekohled a po chvilce oznamoval: »Tři jezdci na velbloudech a dva koně; jeden menší, asi

Obr. 4. — Ženy předou vlnu.

hříbě. Zastavme se. Vylezu tamhle na ten kopeček a prohlédnu si tu společnost pozorněji; kdo by to mohl býti?«

Jako kočka vyběhl na kopec a skloniv se za hromadu kamení tam navršenou upíral svůj dalekohled na východ. Za chvilku byl opět u nás.

»Poznal jsem koně a jednu velbloudici. Jsou Faúrovi. Faúr táboří, pokud vím, dobrý den cesty k jihu. Jak se

S. KNIHOVNA V PRAZE • VĚDA O

dostala jeho klisna s hřebičkou a jeho nejlepší černá velbloudice sem za Mšattu? Jisto jistě mu je někdo ukradl a lupiči s nimi prchají. Za nimi!«

Dali jsme se do klusu. Má velbloudice mne hodně nadhazovala, ale poněvadž klusala stejnoměrně, rychle jsem si zvykl a zůstal se svými druhy v jedné řadě. Oba nabili vojenské ručnice a položili je před sebe na sedlo. Řídě se jejich příkladem, vsunul jsem dvě patrony do své lovecké pušky a držel ji rovněž na klíně. Domnělí lupiči zmizeli.

»Stopy nás povedou; jen rychle k Mšattě. Kousek severně od zámečku jistě najdeme čerstvé zářezy koňských kopyt.« Marně jsme je tam hledali.

»Jisto jistě to byli lupiči. Ovázali nohy obou koní, aby nezanechávali stop. Honem tamhle k tomu kopci; je tady nejvyšší. Skrčím se za hromadu kamení na jeho vrcholu a prohlédnu si okolí.«

Pod kopcem jsme se zastavili.

»Músо, střez našich zvířat a ty, Gáfele, pátrej po stopách. Snad najdeš někde písčitou plochu a v ní známky lupičů.«

Oba se vrátili s nepořízenou. Gáfel stop nenašel a Bardžas nikde nezahlédl prchajících jezdců.

»Jen za nimi. Nemineme jich. Přicházejí z jihu, tam se tudíž nevrátí. K severu odtud táboří naši. O tom jistě vědí, proto se jim vyhnou. Zbývá leda východ nebo severovýchod. Zamíříme poněkud vlevo od východu a setkáme se s nimi. Od tábora Faúrova k Mšattě je bezmála den cesty. Ukradli zvířata hned večer. Hodnou chvíli se točili kolem tábora, aby zahladili stopy a oklamali své pronásledovatele. Do Mšatty se dostali krátce před východem slunce. Tam nakrmili a napojili koně, odpočali si a prozkoumavše okolí, vydali se na cestu. Jisto jistě nás zahlédli, jako jsme my zahlédli je. Drží se v dolinkách a v údolích, aby se před námi skryli. Nikde dlouho nezůstanou: vždyť potřebují vody, a nejbližší jistou vodu najdou v rybnících v dolině Sirhánské. Tam míří a my nechybíme, dáme-li se tam rovněž.«

Slunce bylo již hodně nízko, když jsme dojeli k rozvodí Mrtvého moře a doliny Sirhánské.

»V téhle úžlabině je dobrá pastva. Ty, Gáfele, zůstaneš tady u velbloudic a Músa vyleze se mnou tamhle na to návrší. Má rovněž dalekohled, říká, že je lepší než můj; čtyři oči vidí více než dvě.«

Jak jsme vystupovali na návrší, vybízel mne Bardžas: »Shoď plášť! Ohni se a natáhni ruce, aby rukávy tvé košile ve vzduchu plápolaly. Cvalem za mnou! Výšina skýtá dalekého rozhledu. Kdo nás zahlédne, bude se domnívati, že vidí supy.«

Za širokou hromadou kamení jsme si lehli a pátrali po kraji východním. Dlouho jsme nedostali nic podezřelého do svých skel. Pojednou se mně ukázal temný bod. V okolí převládá barva bílá a světle šedá. Temný bod byl cizí. Pohyboval se. Natáhnuv se, položil jsem svůj dalekohled na kámen, aby se nezachvíval a hle, temný bod se rozštěpil ve tři, ba čtyři části.

»Lupiči jsou před námi,« oznamoval jsem Bardžasovi.

»Kde?«

»Vlevo od suché dřeviny, která trčí tamhle na návrší.«

»Budiž Alláh pochválen, vidím je rovněž. Jsou to oni. Víš, Músо, kam jedou? Rovnou jako by střelil směřují k rybníkům pod Azrakem. Netřeba nám jejich stop. Víme, kam chtějí; dohoníme je. Za nimi!«

Jak se obživíme?

Velbloudice nás nesly dlouhým krokem k východu severovýchodu. Nekráčely: pluly, tak lehounce se pohybovaly. Poslední paprsky prodlužovaly naše postavy. Západní vítr chládl.

»Nevzpomínáš si, Músо, na dobrou večeři? Mé bříško mně hlásá, že by byl čas, abych do něho něco vložil.«

»K večeři je nutný hostitel a kde je náš hostitel?«

»Tady vedle. Gáfel jisto jistě něco k snědku vložil do svého tlumoku. Mnohdy zapomene náboje, ale nikdy nezapomene potraviny.«

»Kdybys, strýčku Bardžase, nemluvil. Jako bys pohrdl dobrým kouskem, když ti jej na nájezdu nabídnu. Dnes jsem toho mnoho nevzal. Pro každého maso, které zbylo od včerejší večeře, kousek chleba a několik suchých syrečků.«

»To jsou hody, na nichž si pochutnáme nejen dnes, nýbrž i zítra. Dnes se dáme do masa, aby nezapáchlo. Chléb a syrečky si uschováme pro strýčka příhodu.«

Maso brzo zmizelo. Nebylo ho mnoho.

»Vždyť ty jsi, Gáfele, nevzal maso, nýbrž kosti.«

»Vzal jsem, strýčku, co jsem našel. Do masa jsi nutil hosty. Neohlodané kosti jsi ponechal pro sebe.«

»Budiž Alláh pochválen za večeři, kterou nám poslal. Nyní abychom se napili.«

»Kde vezmeme vodu?«

»Neboj se, Músо. Gáfel je velmi opatrný. Nikdy nevyjede na velbloudu bez malého míšku vody. Napij se do syta! Se sluncem budeme u rybníků a tam míšek naplníme znova.«

Jako duchové jsme jeli po celou noc. Nikdo ani nepromluvil. Východní obzor růžověl a konečně z něho vyšlehly na několika místech rudé plameny. Dohořely a ukázal se okraj omládlého slunečka. Zlatilo rozsáhlou plochu, z níž sršelo na tisíce nažloutlých jisker.

»Rybníky pod Azrakem,« povídal Bardžas. »Tamhle pod tou výšinou se zastavíme. Bývá tam dobrá pastva. Naše zvířata si trochu pochutnají a my se podíváme po kamarádech, po kterých toužíme. Vezmi, Músо, svůj dalekohled. Jisto jistě je lepší než můj.«

Pramének kouře.

Na návrší jsme ulehli a hleděli pozorně k východu. Tu a tam chuchvalce ranní mlhy. Pod nimi ani živé duše. Co je to k východu od rybníků? Že by to byla rovněž mlha nebo pára? Tvoří uzounký namodralý pruh. Chvilkami se zvedá, chvilkami se snižuje. Trvá na témž místě. Dal jsem svůj dalekohled Bardžasovi.

»Podívej se, náčelníku, na temný sloupek rovnou k východu od jižního konce rybníků.«

»Budiž Alláh pochválen, vždyť je to kouř dohořívajícího ohníčku. To si tam lupiči chystali snídani.«

»Nemohli by to býti nějací poutníci nebo nájezdníci?«

»Tamtudy nikdo nechodí. Vidíš tmavou zeď vypínající se východně od praménku kouře, o kterém mluvím? Je to západní svah sopečného území, širokého bezmála půl dne cesty. Je neschůdné, prochází jím jen několik chodníků, které naši předkové po staletí šlapali a upravovali. Kolem ohníčku nevede žádná taková stezka. Lupiči asi napojili svá zvířata a na úpatí území sopečného odpočívali. Odtud zamířili k severu a chodníkem vinoucím se tamhle tím zářezem se dali vlevo od východu. Jejich koně potřebují vody. Nejbližší je ve studnicích Džidd. Té jistě neminou a buď u ní

nebo ještě před ní se s nimi setkáme. Za nimi! Napojíme, vezmeme si vody a podíváme se na jejich ohníček.«

Jižní okraj rybníků byl zarostlý hustým sítím, v němž poletovalo na sta, ba na tisíce drobných vodních ptáků.

»Půjč mně, Múso, svou ručnici. Alláh nám posílá potravu. Dopustili bychom se hříchu, kdybychom si ji nevzali.«

Čtyřmi ranami skolil Bardžas dvaadvacet ptáků.

»Budiž Alláh pochválen za kořist, kterou nám poslal! Hned je oškubu. Některé si upečeme na ohníčku svých kamarádů a ostatní si vezmeme s sebou.«

»Dobře díš, Gáfele. Škubej a které neoškubeš, opálíme. Jen vody bychom měli míti více.«

»Po tvém rozkazu, strýčku Bardžase. V mém sedlovém tlumoku je druhý vyschlý míšek a rovněž suché kožené čerpadlo.«

»Namoč je, rozhněť a vezmeme vody do obou. Nevíme, kdy a jak se k ní dostaneme.« Naplněné čerpadlo kožené Gáfel svázal a zavěsil na přední hlavici svého sedla. Objížděli jsme rybníky po jižní straně.

»Tudy jeli naši kamarádi,« upozornil Gáfel na patrné stopy tří velbloudů, koně a hříběte. »Tady napájeli a dali se rovnou na východ.«

Ohníček byl jejich. Dohoříval. Přiložili jsme na něj nahromaděného paliva a Gáfel zahrnul do rozžhaveného popelu šest ptáků, po hodné chvíli dvakrát obrátil a byli upečeni. Bardžas mně oškrábal popelnou kůru se dvou a pochutnávali jsme si na nich, třebas nebyli ani vykuchání, ani osoleni. Hlad je nejlepší kuchař a hlad jsme měli všichni. Napojená zvířata se trochu napásla a statně vykračovala. Chodník, kterým jsme se ubírali, byl úzký. Jeli jsme jeden za druhým a zvířata kladla opatrně nohu za nohou na místa vyšlapaná tisíci a tisíci jejich předchůdců. Vpravo i vlevo od chodníčku, ba mnohdy i na něm trčely úlomky lávové, jejichž ostré hrany rozdíraly i tvrdou holeň velbloudí. Po poledni jsme se dostali z lávy do kamenité šedé pouště. Stopy lupičů se nám ztratily.

»To nic nedělá. Žádnou starost,« utěšoval Bardžas. »Jejich směr ukazuje, že jedou ke studnicím Džidd. Strach o koně je nutí, aby tento směr zachovali. My jej zachováme rovněž a jisto jistě se s nimi sejdeme. Nač bychom mořili sebe a svá zvířata? Odpočineme si, jakmile najdeme vydatnější pastvu. Za noci jsme oka nezamhouřili a kdo ví, kdy se pořádně vy-

spíme. Dva si lehneme a jeden bude stříci nás a našich zvířat. Kdo chce míti prvou stráž?«

»Mně, strýčku, můžeš svěřiti stráž celou,« nabídl se Gáfel. »Mnoho spánku nepotřebuji a vyspím se i za jízdy.«

»Jsi hodný, Gáfele, že nás šetříš. Nahradíme ti to jinde nebo jiným způsobem.«

Po dvou hodinách nás Gáfel probudil: »Což, strýčku, neměli bychom pojísti?«

»Na jídlo není času. Přitužíme opasky. Za večerního chladu budeme míti větší chuť nežli nyní; našich zásob je málo a cíl daleký.«

Na nájezdu.

»Hle, Múso, tamhle pod tím svahem jsem odpočíval, prchaje z nájezdu proti Rualům.«

»To myslíš, Gáfele, na nájezd, který podnikl loňského roku Trád eben Zeben?«

»Zajisté, strýčku.«

»Sám jsem se ho neúčastnil; byl jsem tehdy v Mádabě. Povídej, jak jste se měli.«

»Jelo s námi šedesát koní a přes tři sta velbloudů. Trád nás vedl. Cestou jsme chytili nějakého člena kmene Sluba.«

»Slyšel jsi již, Múso, o tomto kmeni?«

»Nikoliv, náčelníku.«

»Slubové jsou chudáci. Táboří ustavičně v poušti, s nikým války nevedou, každého poslouchají.«

»To tedy nenáleží k beduům.«

»Ani k beduům, ani k chovatelům koz a ovcí. Dovíš se o nich, až déle v poušti pobudeš. Povídej, Gáfele, co bylo s tím příslušníkem kmene Sluba.«

»Trád se ho dotazoval po táborech Rualů. Dlouho zapíral. Vida nezbytí, vyznal, že byl ve třech leženích kmene, proti kterému jsme táhli a popsal jejich polohu. Trád vypravil zvědy. Vrátili se s radostnou zprávou, že se stáda pasou daleko od vody a od tábora.

‚Budiž Allâh pochválen! Vezmeme stáda a prchneme s kořistí, spíše než z táborů přichvátá posila. U stád bude jisto jistě několik bojovníků, avšak s těmi zatočíme, ba snad i nějakou klisnu jim vezmeme. Jen abychom byli opatrní. Pasou-li se stáda daleko od táboru, jsou stráže na všech vysokých kopcích. Zahlédne-li nás některá, zavolá na poplach,

Obr. 5. — Žena tká.

poplašný křik se dostane z tábora do tábora, a můžeme býti obklíčeni, spíše než se ke stádům dostaneme. Počkáme tamhle v té kotlině a vy, zvědové, se vraťte ke stádům. Pližte se skrytými chodníky a hleďte vyzvěděti, kam budou stáda sháněti, kde budou tudíž přenocovati. Jak to vypátráte, pošlete jednoho k nám se zprávou. Vydáme se za vámi a stáda přepadneme, spíše než budou pohromadě. To bývá zmatek největší a kořist nejjistější. Kteří velbloudi jsou nejvíce unaveni? Vyveďte je z ostatních, naložte na ně všechny zásoby a če-

Obr. 7. — Ve stanu.

kejte na nás tady. Jezdci na koních se rozdělte. Dvacet s ručnicemi vás pojede se mnou. Vrhneme se na stráže. Ostatních čtyřicet s kopími obklopíte stáda a poženete je k našim jezdcům na velbloudech. Tam je odevzdáte, vezmete ručnice a všichni za mnou! Jezdci na velbloudech budou prchati s kořistí domů, my pak na koních počkáme na odvetnou četu, která jisto jistě přichvátá z tábora. Nejsou-li na nájezdu, bude četa silná. Jinak jich mnoho nebude a snadno si s nimi poradíme. Kdyby přicválala pomoc z jiných táborů, poslal bych k vám a dvě stě z vás na velbloudech byste se vrátili a proti nepříteli postavili.'

Krátce před večerem přicválal jeden zvěd se zprávou, kde se stáda scházejí. Trád se dvaceti jezdci uháněl udaným směrem, ostatní zvědové se k němu přidali a s bitevním pokřikem na stáda vrhli. Ani deset jezdců na koních se jim nepostavilo na odpor. Pastýři je sice podporovali, ale nemohouce odolati přesile; prchali k táboru.

‚Div je, že žádný pastýř nemá ručnici,' poznamenal Trád. ‚To jsou neomylně na nájezdu. Dobré ručnice vzali s sebou, doma nechali pouze kopí a staré předovky.' Stáda jsme obklopili, bodali kopími zvířata, která chtěla uniknout a hnali ke svým druhům na velbloudech. Rozestoupili se, nahradili nás a my, zaměnivše kopí za ručnice, jsme spěchali k Trádovi. Ujížděli jsme s ním směrem, který nám ukázali prchající Rualové. Před námi se ozval pokřik a nějakých patnáct jezdců na koních se vyřítilo.

‚Budiž Alláh pochválen! Mužové tohoto tábora jsou na nájezdu. S tímto hloučkem si snadno pomůžeme. Kořist je naše.' Hlouček se bránil urputněji, než jsme se nadáli. Rozprchli se teprv, až jsme jich deset zabili a čtyři klisny ukořistili.

‚Na tábor, na tábor!' vybízeli naši mladší druhové.

‚Neblázněte, chlapci!' obořil se na ně Trád. ‚Buďte rádi, že máme stáda. Slyšeli jste od příslušníka Slubů, že je tady několik táborů Rualů. Zdržíme-li se, přichvátají za námi a zamezí nám cestu. Mezi nimi a našimi se rozkládá sopečný kraj. V něm je chodníků málo, léček mnoho.'

‚Alláh nám otevřel cestu ke stanům a jejich zásobám. Proč bychom ji opustili?'

‚Na čem pak povezete zásoby a stany.'

‚Snadná pomoc. Dva zajedou pro naše kamarády na velbloudech, naložíme a zmizíme.'

‚Varuje vás váš velitel. Do záhuby uvrhnete nejen sebe, ale i své druhy. Poslechněte.'

‚Uznali jsme tě za velitele a vůdce ke kořisti. Kořist je před námi. Nepovedeš-li nás k ní, dosáhneme jí sami.'

Dva tři se zatočili a za chvíli se vraceli s tmavým davem jezdců na velbloudech. Nový lov, nová kořist.

Obyvatelé tábora se bránili, ženy na nás doráželi stanovými tyčemi, křičely, nadávaly, ba nás i škrabaly. Neublížili jsme ani jedné, jen jsme si jich dobírali a slibovali po jednom

velbloudu a nějaké zásoby, dají-li nám pokoj. Zbylí bojovníci se ukryli za táborem a stříleli po nás, kde jsme z něho vyšli. Do tábora stříleti nemohli, aby neporanili někoho ze svých. Trád byl jediný, kdo nevynášel zásob a nesvinoval a nenakládal stanů. Nutil k odjezdu.

‚Odjedeme, odjedeme, veliteli, jen co sebereme, co nám Alláh uštědřil.'

Denice byla již na dobré tři lokte, když jsme vesele opouštěli vypleněný tábor. My na koních jsme zůstali vzadu. Když se nikdo neukazoval, zaměnili jsme koně s velbloudy a střehli svých druhů. Cesty ubývalo za veselých popěvků, potravy jsme měli hojně, vody rovněž, vraceli jsme se s kořistí, jaké jsme se nenadáli. S jakou slávou nás naši přivítají! Kolik velbloudic obětujeme a po vůli Alláhově sníme! Blázni jsme byli a jako blázni jsme se radovali. Alláh usoudil jinak.

Kořistitelé zaskočeni.

K večeru druhého dne jsme se ubírali úzkým chodníčkem vedoucím hlubokým žlebem, ohraničeným lávou do doliny Sirhánské. Byli jsme s Trádem skoro poslední. Pojednou se zastavili, kdo jeli před námi. Třeskly rány vpředu a zasvištěly koule i za námi vzadu. Zpředu k nám dospěla zpráva:

‚Východ ze žlebu je zatarasen balvany a střežen nepřátelskými bojovníky.'

Kdo jsou nepřátelé?

‚Obraťte se, kamarádi! Ujíždějte za mnou! Ven ze žlebu, ven!' volal Trád. ‚Za mnou, kdo nechce ztratiti kořist i život!' Ještě nedozněla jeho slova, když se ozval za námi válečný pokřik Rualů. Koule se na nás sypaly jako lijavec. Nemohli jsme ani vpřed, ani vzad, ba nemohli jsme se ani obrátiti. Tvořili jsme dlouhou úzkou řadu, velbloudi nákladní a jízdní, koně i lidé, vše pospolu.

‚Dolů se sedel; pěšky nahoru na stráň, abychom si otevřeli východ,' vyzýval Trád a jeden druhému jsme podávali jeho výzvu. Jako kozorožci jsme skákali s balvanu na balvan a nedbali koulí, které nás tu a tam pozdravovaly. Rualové byli i na stráních, jenže našemu nárazu neodolali. Obešli jsme zatarasený východ, zapudili jeho strážce, odvalili balvany a utíkali, kdo ještě utíkati mohl. Ztratili jsme všechny

ukořistěné velbloudy a koně a ze svých patnáct koní a přes sto velbloudů. Čtyřicet našich brad se válelo v kamení.

‚Vidíte, kamarádi, co jste natropili svou touhou po kořisti,' povídal Trád, když jsme se schliplí blížili k táboru.

Hle, Músо, Alláh vložil do srdce každého synka Adamova touhu po kořisti. Zmocní-li se tato touha vlády nad rozumem, nikdo jí neodolá.«

»To neumíte poslouchat.«

»Poslušnost nám není vrozena, Músо. Milujeme svobodu, nezávislost. Vůli jiného se podřídíme pouze, když chceme. Mně říkají náčelník a jsem náčelníkem své čeledi. Myslíš si, že mne poslechnou náčelníci jednotlivých rodů? Podřídí se mi pouze, když provádím jejich vůli. Kdybych se jim opřel, opustili by mne a zvolili by si za náčelníka jiného člena mého příbuzenstva. Jsem prvý mezi rovnými, ale nejsem pánem. Trád byl pánem, pokud se nezmocnil kořisti; mohl potrestati každého, kdo by byl jednal proti jeho rozkazu. Jakmile ukořistil stáda a chtěl opustiti další kořist, ztratil moc. Podřídili se mu, chtějíce za jeho vedení hodně uloviti. Prvý úlovek se zdařil, proč se opovážil zavírati cestu k úlovku druhému? Mohli se mu opříti a opřeli se mu. Že usnadní Rualům léčku, jim nenapadlo. Trádovi vinu dávati nemohli a sobě ji také nedávali. Řekli a říkají: Byl to úradek Alláhův.«

Alláh nám posílá maso.

»Naši neznámí kamarádi za poledne odpočívali. Hle, v tomto písku se váleli koně,« upozorňoval Gáfel. »Jsou bezmála půl dne cesty před námi. Byli tady za poledne a nyní se již slunce sklání k západu. Dopřejme pastvy a odpočinku svým zvířatům a zůstaňme zde přes noc.«

Velbloudice se pásly a my chystali večeři. Pekli jsme zbylé ptáky.

»Snězme je všechny,« navrhoval Gáfel. »Masa na nich není a do zítřka zapáchnou.«

»Třebas by zapáchaly, přece jenom naplní trochu naše žaludky. Polovičku dnes a polovičku na zítřek.«

»Aspoň špetku soli kdybychom měli.«

»Pořád bys něco vymýšlel, Gáfele! Alláh ti pošle maso a ty si stěžuješ, že ti neposlal také sůl. Nemůžeš-li jísti bez soli, omoč si maso v rozpuštěné soli našich zvířat.«

»Což užíváte také velbloudího moče?«

»Je slaný. Možno jím zadělati chléb i v něm uvařiti maso. Nahradí sůl tomu, kdo bez ní býti nemůže.«

Ještě slunce nevyšlo a již jsme byli v sedlech.

»Jen pomalu, kamarádi. Neunavujme sebe a svých zvířat nad potřebu. Ani lupiči nespěchají, jak nám jejich stopy povídají. Musí šetřiti hříběte. Tady noclehovali. Prohlédněme si okolí jejich ohně. Snad najdeme, co by se nám hodilo. Neříkal jsem, že něco najdeme? Tady usypali ječmene. Posbí-

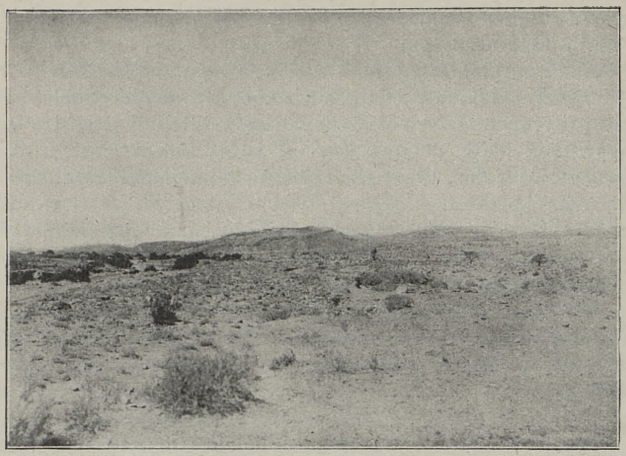

Obr. 8. — Z doliny Sirhánské k jihu.

ráme každé zrnko. Zuby máme dobré. Rozkoušeme je a žaludek aspoň trochu naplníme.«

»Byla by to suchá snídaně, strýčku!«

»Jen schovej zrnka, Gáfele! Nevíš, kdy nám budou dobrá. Nyní obereme zbylé ptáky a na pochoutku si každý vezmeme dva syrečky.«

»Slabá snídaně po večeři, která byla ještě slabší.«

»Jsi ty, Gáfele, nenasyta. V táboře jsi rád, když uvolníš slinu zrnkem soli a hltem mléka.«

»Zajisté, strýčku, jenže v táboře je moje břicho ráno plné vydatné večeře, kdežto zde je prázdné. Dvě poslední večeře nestály za řeč a Alláh ví, jaká bude budoucí.«

»Dobrá, Gáfele, přisám Alláh že dobrá. Hle, vždyť nám Alláh posílá maso. Nevidíš tamhle stádo gazel? Kde se tu vzaly? Vždyť nenajdou jediné čerstvé bylinky.«

»I najdou, najdou. Kousek vlevo je velký dešťový rybník. Spory déšť jej letos naplnil a je ovrouben jednoletými a vytrvalými bylinami. Mnohé ještě kvetou. Gazelky si na nich pomlsají. Sešli mně, ó Alláh, zdar, abych aspoň jednu ulovil! Půjč mně, Múso, svou ručnici a asi dva nebo tři náboje. Obejdu stádo, abych je měl proti větru. Až zmizím tamhle za tou hromadou kamení, zabočte trochu vpravo a pohněte gazelami. Budou se popásati po větru, některá mně vběhne do rány a donesu masa.«

Alláh mu dopřál zdaru i vrátil se s tučným kozlíkem.

»Střehl stáda, odběhl trochu bokem a zahlédnuv mne, byl tak překvapen, že se na chvilenku zarazil. Klesl, jako by ho byl zasáhl blesk. Nějaká koza se mihla kolem mne, vyslal jsem za ní druhou ránu, jenže jsem málo nadstřelil. Odběhla, než náboj přiletěl.«

»Budiž Alláh pochválen, že máme aspoň toto zvířátko! Zaklesni je, Gáfele, za zadní hlavici svého sedla. Za poledního odpočinku je stáhneme a vnitřnosti si upečeme.«

Dlouho jsme nemohli najíti vhodné místo pro odpočinek. Potřebovali jsme paliva a pastvy. Minuli jsme dvě velké hromady paliva, zbytky starých táborů, nebylo však blízko nich pastvy.

»Vždyť je zde hojně bylin a ještě jsou zelené.«

»Jenže se jich, Múso, naše velbloudice netknou. Jsou to rostliny, kterým se dobře daří v hnoji. Zapáchají; velbloudice se jim vyhýbá, třebas byla hladová.«

Teprv po druhé hodině odpolední jsme našli dolinku porostlou bujnými dřevinami a za ní palouk plný suchého paliva.

»To pastýři tady přenocovali a navrstvili z keřů ohrady, aby měli ochranu před studeným větrem severním.«

Gáfel stáhl gazelu, vykuchal ji a Bardžas pekl vnitřnosti. Oba je pojídali s velkou chutí a vybízeli mne, abych si rovněž vzal. Vychvalovali, že střeva chutnají, jako by byla naplněna nejlepším kořením.

»Jsou-li tak dobrá, oloupil bych vás o nejlepší lahůdku. Spokojím se játry a plícemi.«

»Budeš postrádati soli. Kdybys přikusoval plná střívka, ani by sis na sůl nevzpomněl.«

K ohni přiklonil Gáfel několik plochých kamenů a když se rozpálily, připékal na nich kusy rozkrájeného kozelce.

»Opečené maso se tak rychle nekazí a nevíme, budeme-li moci večer zanítiti oheň. Za dne plamen mizí a vysušené palivo kouř nevydává. Za noci přivolává plamen zdaleka kdejakého lupiče a nájezdníka.«

Bílý plamen.

K večeru vybízel Bardžas k veliké opatrnosti.

»Blížíme se ke studnici Džidd. Lupiči jsou jisto jistě někde nablízku. Nutno, abychom se plížili jako hadové žlíbky a údolími, aby nás nezahlédli a se nepoplašili. Nezastavíme se, pokud nezpozorujeme nějakou jejich stopu.« Když se smrákalo, vybízel Bardžas, abychom zahnuli trochu k severu.

»Vypíná se tam ojedinělá homole a na ní je navršena velká hromada kamení. Položíme-li se za ni, přehlédneme okolí na půl dne cesty daleko. Neujde nám žádný ohýnek, ba ukáže se nám na nízkém obzoru i postava každého člověka a živočicha.«

Pod homolí velel Bardžas Gáfelovi, aby zůstal u zvířat a mne vybídl, abych s ním vylezl k hromadě kamení. Měsíc ještě nevyšel, hvězdy zářily a namodralý východní obzor se ostře odděloval od hnědé pouště. Za chvilenku jsme si zvykli na šero a pátrali svými dalekohledy po nějakém temném předmětě. Místo temného se nám vynořil světlý, bílý. Vyskočil, zmizel; zase vyskočil a opět zmizel.

»Co je to za světlo?« šeptal Bardžas. »Kéž nás Alláh uchrání od zlého a od těch, kdo zlé působí! Nehrají si to tam pozemští duchové?« Světlo se opět zakmitlo. Nyní trvá; ani se nehýbe.

»Nedej se, Bardžase, šáliti svými myšlenkami. To světélko nezanítili duchové, nýbrž lidé. Je to bílý oheň.«

»Pravdu díš, Músо. Teď jasně vidím, že je to oheň a že je velmi daleko. Kdyby byl blízko, jevil by se červeným nebo aspoň růžovým. Jisto jistě jsou to lupiči, které hledáme.«

»Jak jsou neopatrní a nerozvážní! Jejich oheň nás vybízí, abychom je přepadli.«

»Nediv se, Músо. Tento oheň nám povídá, že ti, kdo sedí u něho, nejsou z pouště. Jsou to chovatelé koz a ovcí někde od Eufratu.«

»Že by se dali pouští napříč až do vašeho území?«

»Co se diviš? Jak se pamatuji, u Faúra, jehož zvířata uloupili, sloužil za pastýře nějaký příslušník kmene Uelde, který obdělává půdu při Eufratu. Zamýšleje čertovinu, vzkázal svým krajanům a dva se vydali napříč pouští na svých velbloudech. Po nějakou dobu za tou neb onou záminkou pobyli pohostinu u různých kmenů a čeledí tábořících jižně a západně od nás, až se dověděli, že se Faúr vydal na nájezd. Opustil svůj stan předevčírem. Děti nemá, paní stanu je mladá, i svěřil starost o svůj majetek pastýři, který u něho již po léta slouží a nikdy nic neukradl. Šetře své klisny, která mu letos přinesla hřebičku, vydal se na nájezd na velbloudu. Pastýř měl klíč od jejích pout a dozíral na ni za noci právě jako na stádo. Předevčírem se Faúrovi lidé stěhovali a tu pastýř určil pro stan jistě místo bokem od ostatních. Chystaje klisně obrok, usypal ječmene pro sebe, zásobil se moukou a jinými potravinami, vytáhl ze stanu velký měch na vodu a čerpadlo, osedlal klisnu i nejlepší velbloudici, naložil na ni ukradené zásoby a klidně odjel. Mužů v táboře mnoho nezůstalo a stráže si ho hrubě nevšimly; vždyť ho znaly jako člověka poctivého. Snadno se dostal z tábora a z dohledu a spojiv se se svými druhy, spěchal s kořistí domů. Tak si vysvětluji způsob, jakým pastýř Faúrovi jeho nejlepší zvířata uloupil. Podrobností se dovím až od paní Faúrova stanu.«

»Nevrátíme se, Bardžase, ke Gáfelovi?«

»Co bychom u něho dělali? Odtud můžeme pozorovati oheň. Všimni si přesně jeho polohy. Jak zanikne, pojedeme k němu.«

»Kmitá se vpravo od polárky.«

»Jak daleko od ní?«

»Dva, tři lokte.«

»To není přesné. Nenašel bys místa ohně, kdybys měřil dva nebo tři lokte od polárky. Vlož polárku na své levé oko. Učinil jsi to?«

»Zajisté.«

»Kde máš oheň?«

»Rovnou před nosem.«

»Tímto směrem pojedeme a místo ohně jistě najdeme. Polárka nás nezklame, s pravé cesty nás nesvede jako jiné hvězdy. Hle, Múso, oheň dohořívá, sotva se kmitá. Lupiči ulehli. Než k nim přijedeme, budou tvrdě spát.«

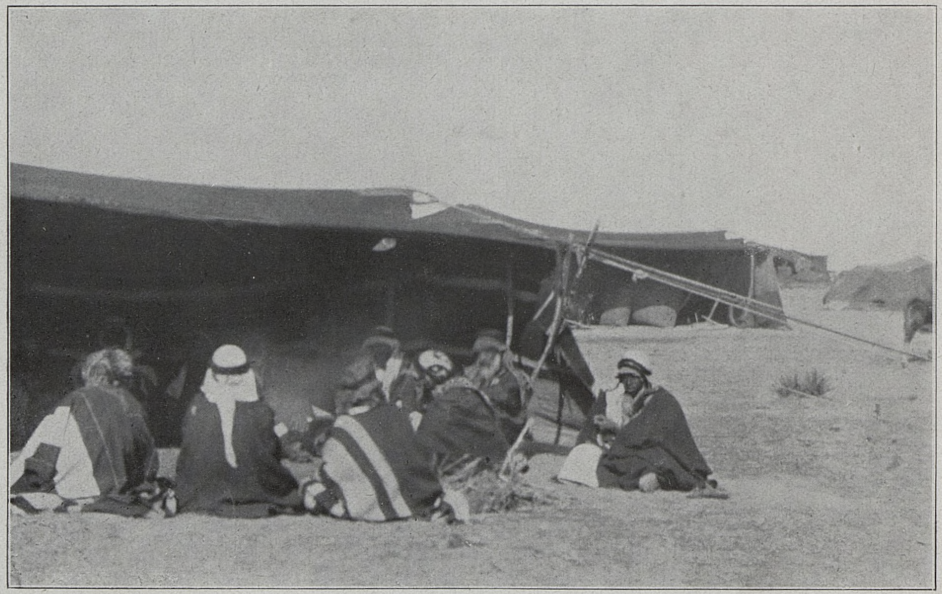

Obr. 6. — Před stanem.

Slezli jsme ke Gáfelovi, vsedli na svá zvířata a vloživše polárku na své levé oko, spěchali jsme k lupičům. Po dobré hodině se Bardžas svezl se svého zvířete, my následovali jeho příkladu a přiměli velbloudice, aby poklekly. Spoutavše jim přední nohy, poslouchali jsme chvíli, zda neuslyšíme něco podezřelého. Nic se nehnulo, žádný zvuk se neozval.

»Ty, Múso, opatruj velbloudice a naše zbraně.«

»Což si nevezmete své ručnice?«

Obr. 10. — V dolině Sirhánské.

»Nač? Dýky stačí. Mlčí; ručnice křičí.« Shodili pláště, sehnuli se, aby nevynikali nad obzor a zmizeli ve stříbrném šeru. Seděl jsem u našich zvířat. Byl to oheň lupičů, které hledáme, nebo nějaké jiné loupežné čety? Zastři nás, Alláh, svým závojem! Za hodnou chvíli pronikavý výkřik. Ticho. Někdo zachroptěl; opět ticho. Východní vánek ke mně donesl nějaký šramot. Rostl. Temný předmět spěchal ke mně. Byl to Gáfel. Přiběhl se vzkazem, abych za ním vedl svou velbloudici. Odpoutali jsme zvířata, Gáfel se uchopil dvou, já pak ho následoval. Za hodnou chvíli jsem ucítil kouř a zahlédl několik jiskřících se uhílků. Oheň dohasínal. Tři mužové leželi u něho. Dva se hýbali, třetí zůstával bez pohnutí.

Temná kaluž se leskla u jeho levého ramene. Bardžas ho svlékal z košile. Tři velbloudi, klisna a hříbě odpočívali nedaleko. Svá zvířata jsme přiměli, aby poklekla vedle nich; spoutavše jim přední nohy, šli jsme k Bardžasovi.

»Svlecte oba tyto zajatce.« Každý měl ústa zacpána a svinutým šátkem s hlavy zavázána. Ruce i nohy byly ovinuty opasky. Zmítali sebou a kopali, jak jen mohli. Bardžas nasadil napřed jednomu a potom druhému ostří dýky na prsa a klidně šeptal:

»Pohneš-li se, vrazím dýku do tvého srdce, jak jsem udělal tvému kamarádovi.« Zajatci ztichli. Odpásali jsme jim řemeny a svlékli je do naha.

»Mladíci, hle hle, jak dlouhé mají copy. To uspoříme opasků. Stáhneme je v kozelce a svážeme jim ruce i nohy jejich lelíky. Znamenitě se nám hodí. Pletence nerozváží, ani zuby neroztrhají, leda by se přivalili jeden k druhému. Aby jim to dalo hodně práce, necháme jednoho zde, kdežto druhého odneseme tamhle do toho výmolu. Obvazků na hlavě se zbaví a ústa si vyčistí. Mohou se dorozuměti, na sebe volati, jenže si ztěžka pomohou. Músо, rozdmýchej ohýnek! Dopečeme si maso, pojíme a vyspíme se. Svůj úkol jsme splnili a Alláh nám otevře bránu k našim.«

Když jsme večeřeli, vykládal Bardžas:

»Tady vidíš, Músо, že jsem se nemýlil. Zrádce, jehož krev se tady černá, sloužil u Faúra za pastýře. Potrestal jsem ho, jak se jen na zrádce sluší. Uloupil svému hospodáři nejen nejlepší klisnu s hřibátkem a jízdní velbloudici, nýbrž vzal mu i mouku, ječmen a jak se zdá, i jiné potraviny. Ty již zmizely, ale mouka přece ještě zbyla a ječmen rovněž.«

»Našel jsem v tlumoku zrádcově trochu soli. Upeku chléb,« navrhoval Gáfel. »Pochutnáme si na něm. Vždyť jsme jej již kolik dní neměli v ústech.«

»Nedělej, Gáfele, laskominy na chléb ani sobě, ani nám. Stačí maso. Mouku si ponecháme na pozítří. Jak pojíme, načerpáme vody, naplníme měchy, jakož i své míšky. Budeme jí potřebovati pro klisnu a hříbě. Vždyť nejbližší vodu najdeme v dolině Sirhánské a kdo ví, s jakou se do ní dostaneme; nebude-li cesta k ní zamezena.«

Načerpavše vody, naložili jsme své zásoby a chystali se k odjezdu.

»Počkejte chvilenku,« pravil Bardžas, a přistoupiv ke zrádci, nařízl mu dýkou ústa až po uši, boltce uřízl a strčil do úst. »Ať každý ví, že tu leží potrestaný zrádce.«

»Jak dlouho zde zůstane?«

»Sotva do večera. Za noci se k němu nepřiblíží žádný dravec, poněvadž se budou báti zajatce, který sebou tamhle zmítá. Nepochybuji, že se ještě před východem slunce dokotoulí k svému kamarádovi, rozváží si copy a dají se na cestu k domovu.«

»Nezhynou v poušti?«

»To ví pouze Alláh. Nechal jsem jim, co mají nejdražšího, život. Ať se starají, jak by si jej zachovali. Po jejich odchodu se slétnou k tomuto zabitému supi.«

»Jak se o něm dovědí?«

»Všímej si, Múso, pouště a mnohou věc si vysvětlíš. Zahledíš-li se na oblohu, uvidíš nepatrný bod, trvající bezmála na témž místě. Je to sup. Jakmile spatří nějakou kořist, snese se, jako by spadl a vrhne se na ni. Jeho kamarád, vznášející se na supí dohled, zpozoruje, že zmizel, zapamatuje si směr a dá se za ním. Za chvilku se bude pásti na tomto zrádci šest až deset supů. Kolem nich se shromáždí pardáli a vlci. Hyen tady není. Až se nasytí supi, dostanou se k hodům pardálové a po nich vlci. Do zítřejšího rána ze zrádce nezbude nežli hromádka ohlodaných kostí.«

»Sokoli a jiní menší dravci se neúčastní hodů?«

»Účastní, pokud jim to supi dovolí. Před pardálem a vlkem by uletěli.«

»Kterým směrem pojedeme?«

»Polárku na pravou lopatku. Tímto směrem vede nejkratší cesta k vodě a k našemu příbuzenstvu.«

V úkrytu.

Naše velbloudice jako by byly cítily, že se vracíme. Zrychlily krok, ba měly chuť dáti se do klusu.

»Zdržujte je! Hříbě je beztoho unavené. Zbytečně bychom je mořili. Pojedeme dlouhým krokem, až rosa obejde. Za denního horka si odpočineme. Podívej se, Gáfele, zda někde voda nevytéká. Přitáhni provázky, abychom netratili ani kapku. Musíme šetřiti vody i obroku.«

»Za poledního odpočinku bychom si přece jenom mohli upéci chléb,« navrhoval Gáfel.

»Kdepak chléb! Dojíme maso a každý si pochutná na několika špetkách suché mouky. Ke chlebu potřebujeme vody a čím bychom ukojili žízeň, kdybychom vody neměli. Víš, že žízeň roste, ví-li jezdec, že vody není.«

Odpočívali jsme dlouho. Vzduch byl vyprahlý, těžko se nám dýchalo, na jídlo hrubě chuti nebylo.

»Čaje kdybychom měli, čaje!« vzdychal Gáfel.

»Nezlob, labužníku! Nezesiluj našich útrap!«

S bídou jsme snědli maso. Suché mouky jsme do úst nevzali.

»Vždyť bych jí nepohltil; nemám ani kapky slin. Aspoň vody kdybych se mohl napíti.«

»Po západu slunce se napijeme všichni. Pokud slunce nezmizí, nerozvážeme jediného měchu.«

S večerem jsme se dali na cestu a putovali jsme po celou noc. Ráno, jak se rozednilo, zahlédli jsme na západním obzoru temný pruh.

»Budiž Alláh pochválen! Sopečné území dělící nás od vody a od našich. Odpočineme si a potom k němu. Jak se do něho dostaneme, budeme z polovice doma.«

»Jen dostaneme-li se do něho,« poznamenal Gáfel.

»Alláh je nejvýš milosrdný. Chránil nás a zachrání nás.«

Již se zdálo, že zmizíme v černých roklích sopečných, když tu zazněl poplašný výkřik:

»Jezdci! Jezdci!«

Rázem jsme se zastavili.

»Stráž! Vidíš, jak mává šátkem tamhle na vrcholu? To jistě pasou Rualové nablízku. Je-li tábor daleko, střehou jezdci na koních stád. Za chvilku se na nás vyřítí. Je-li tábor blízko, potrvá to hodnou chvíli, než nám budou v patách.«

»Pospěšme, pospěšme,« vybízel Gáfel.

»Chceš ztratiti hříbě? Útěkem se nezachráníme. Chytrost, nikoliv rychlost, nám pomůže. Tento zářez vede do kotliny úplně uzavřené. Do ní, avšak beze stop.« Svezli jsme se sedel, vyňali šátky na hlavu, které jsme vzali lupičům, roztrhli je, odvázali své a omotávali nohy kobyly a hříběte.

»Za mnou!« vybízel Bardžas. »Kotlina není daleko. Slunce se již sklání. Nenajdou-li nás do večera, Alláh nás zachrání.« Používajíce úkrytů, spěchali jsme k zářezu, jen aby nás strážcové neviděli. Za dvě hodiny jsme se zastavili v kotlince. Měla sotva 30 m v průměru. Vysoká černá stěna ji uzavírala se všech stran, pouze od východu zel zářez.

»Vy dva zůstanete v zářezu,« rozkázal Bardžas. »Ukáže-li se někdo neznámý, ani nemukejte. Kdyby se přiblížil až ke kotlině, umlčte ho dýkou, nebo mu hoďte na hlavu plášť, zacpěte mu ústa a spoutejte ho. Běda, kdybyste sáhli k ručnici. Zakřikla by a prozradila by nás. Sám se podívám po našich pronásledovatelích.«

Obr. 12. — Bachít s copy.

Zajali jsme pronásledovatele.

Gáfel a já jsme vlezli každý do jedné skalní díry při zářezu. Napiatě jsme poslouchali. Dlouho se neozvalo nic podezřelého. Pojednou cvakla podkova o skalní půdu. Zvuk byl slaboučký; zesiloval se. Kmitla se mně myšlenka: Jezdec na koni, jisto jistě nepřítel. Kůň kráčel pomaloučku. Ostré úlomky lávové mu překážely. Cvakot ustal. Po chvilce šustot košile, otírající se o stráně úzkého zářezu. Gáfel se odplížil pro plášť a pás jednoho z lupičů. Pás mně podal, plášť držel v obou rukou. Pokynul, abych se vsunul do trhliny, sám učinil totéž. Šustot rostl, ozval se šupot bosých nohou. Slyšel

jsem, že se někdo blíží, ale neviděl jsem ho, až jsem zahlédl tvář bezvousého mladíka, s ručnicí na levém rameni. Té chvíle zakryl plášť, metnutý Gáfelem, jeho hlavu. Strhl neznámého k zemi, Gáfel na něho lehl, já se chopil jeho ručnice a stáhl ji, než se vzpamatoval. Odloživ ručnici, přitáhl jsem ruce našeho zajatce a otočil je pásem. Gáfel cpal bojovníkovi do úst kus levého rukávu jeho košile, kdežto pravý otáčel okolo jeho hlavy. Zajatec měl na sobě pouze košili s dlouhými, úzkými rukávy a kožený pás. Odepnuv pás, obvázal jsem jím jeho nohy. Vtáhli jsme ho do kotliny a vsunuli do podélné díry skalní.

Gáfel mu šeptal: »Ozveš-li se, pokud budeme nablízku, hle, přisám Alláh, že svého příbuzenstva nespatříš. Rozumíš-li, pohni hlavou.« Zajatec jí pohnul a my se vrátili do zářezu. Nikde se nic ani nehnulo. Budiž Alláh pochválen, náš zajatec neměl kamaráda.

»Bardžas jistě přivede jeho koně,« šeptal Gáfel. Nemýlil se. Jak se setmělo, ozval se znova cvakot podkov. Bardžas vedl klisnu. Trochu se plašila, upokojila se však, jakmile se očichala s naší.

»Tábor je severně odtud,« oznamoval Bardžas. »Není velký; pouze šest jezdců z něho vyjelo za námi. Nenašedše nás v širé poušti, pochopili, že jsme se skryli v území sopečném, i pátrali po nás. Jezdce, kterého jste zajali, jsem bedlivě pozoroval. Připlížil jsem se až k jeho koni a byl bych ho skolil, kdyby se byl vrátil. Alláh se nad ním slitoval a zachránil mu krk.«

»Co si počneme?« ptal se Gáfel.

»Dáme koním obroku, něco pojíme a odjedeme k jihu. Snad nám Alláh otevře tam na jihu bránu na západ k našim. Jezdců na koních se obávati nemusíme. Jak se setmí, budou spěchati domů. V noci se do lávy nedají. To by ztratili své koně.«

»Co se zajatcem, Bardžase?«

»Neboj se o něho, Múso! Necháme ho zde. Jeho příbuzní ho budou ráno jistě hledati. Najdou naše stopy a dají se za námi. Kéž nás Alláh zastíní svým závojem!«

»Nezadusí se?«

»Kdepak! Jistě si již třením o skálu uvolnil ovinek a rukáv z úst jazykem vytlačil. Že se nehýbe a mlčí, je známkou, že má strach o svůj život. Jak odjedeme, vyvalí se z díry, přimkne ruce nebo nohy k některé ostré hraně a bude třít

pás, pokud jej nerozedře. Nepodaří-li se mu to do východu slunce, dá se do křiku, upozorní své a vysvobodí ho. Měli bychom ho zabíti, vždyť je to náš nepřítel; ale je to syn Adamův a Alláh mu vnukne, aby se podobně zachoval, kdyby dostal někoho z našich, jako jsme my dostali jeho.«

»Kéž Alláh otevře tobě, Bardžase, a tvým druhům cestu ke zdaru!« ozval se zajatec. »Syn mého otce nezapomene, kdo mu zachránil, co má nejmilejšího. Je rád, že jeho klisna bude u tebe. Jistě o ní podáš zprávu, až si pro ni vzkáže.«

»Neznám tě, mladíku. Jak se jmenuješ, v dobrém?«

»Nebylo by dobře pro mne, kdybych ti dnes pověděl své jméno. Dovíš se o mně, až smyji dnešní hanbu.«

»Jakou pak hanbu?«

»Jako by to nebyla hanba, když kořist přelstí lovce. Vyšel jsem si na lov a má kořist ujede s mou klisnou a ručnicí.«

»Takové jsou cesty Alláhovy. Co pořídí syn Adamův?«

»Syn mého otce měl býti rozvážnější a opatrnější. Dostal za vyučenou a přisám Alláh, že na tuto vyučenou nezapomene.«

»Nechtěl bys trochu vody?«

»Máte jí málo. Raději přidejte mé klisně. O mne se postará Alláh. Jeďte s pokojem!«

»Kéž tě Alláh dovede ve zdraví k tvému příbuzenstvu!«

Moji druhové mi odešli.

Byla již čirá noc, když jsme opustili zajatce. Klisnám jsme nohy neobvázali.

»Zbytečně bychom je týrali,« poznamenal Bardžas. »Příbuzní pátrající po našem zajatci najdou stopy jeho klisny, on jim poví, kdo jsme, i pochopí, kam směřujeme. Nepodaří-li se nám do rána proraziti dolinou Sirhánskou na západ, ovážeme kopyta a budeme hledati úkryt na zítřek.«

Po půlnoci se obloha zatáhla.

»V takové tmě se nemůžeme dáti na západ do roklí lávových. Zachováme dosavadní směr a skryjeme se u studnic Kerážer. Je tam na sta lávových kotlin. Naši nepřátelé tam dorazí leda až odpoledne. Alláh nás zastře svým závojem, aby nás nevyslídili.« Po dobré hodině volal Bardžas:

»Dolů se sedel! Ovineme klisnám nohy a za mnou.«

Spíše, než se jitřenka ukázala, jsme se zastavili v kotlině. Měla sotva 10 m v průměru a byla uzavřena valem z lávových

úlomků, asi 15 m vysokým. Úlomky byly tak ostré a val tak příkrý, že by se na něj byl sotva vyšplhal pěšák, neřku-li jezdec. Jediný uzounký vchod do kotliny jsme zavalili lávou.

»Honem oba míšky na vodu! Půjdu se podívat s Gáfelem ke studnicím. Snad nám Alláh dopřeje trochu vody. Ty, Múso, hlídej!«

Zmizeli. Zůstal jsem sám u našich zvířat a zásob. Spat se mi nechtělo; vše mně bylo nové, novota vábila a nebezpečí zaplašovalo únavu. Vůle je silnější než tělo. Denice byla vysoko a červeň na východě ustupovala záři purpurové, když jsem zaslechl skřípot úlomků, troucích se pod tlakem nohou mých druhů. Vrátili se s plnými měchy. Budiž Alláh pochválen! Napojili jsme klisny a předložili jim zbylý ječmen.

»Neponecháme trochu na večer?«

»Proč? Ať si odpočinou a nasytí se. Večer budou potřebovati veškeré své síly. Nyní si lehneme a vyspíme se. Dopoledne můžeme odpočívati beze strachu. Po poledni se dáme na zvědy, ty, Gáfele, na východ, kde budeš pátrati po našich nepřátelích, já pak na západ, abych vyzvěděl, kde dolinou Sirhánskou projedeme. Nevezmeme leda dýky. Buď, Gáfele, opatrný! Běda, kdyby někdo zahlédl tebe nebo mne! Naším úkolem bude, abychom viděli vše a aby nás neuzřel nikdo.«

Zůstal jsem sám. Sám? Byl se mnou Alláh. Zavedl mne do školy, o které se mi před rokem ani nezdálo. Vyjdu z ní se zdarem? Kolikrát mne Bardžas ujišťoval:

»Nezapomínej, Múso, že Alláh je tvůj otec a tvůj otec nechce tvé záhuby. Budiž Alláh pochválen za vše, co zařídí se svým synem! Al-hamdu lilláh!« Nic mne nevyrušovalo, jen vysoko nade mnou kroužil sup. Byl maličký, sotva větší než černý mravenec. Naše zvířata odpočívala; velbloudice chvílemi přežvykovaly, koně leželi, hříbě mělo všechny čtyři nataženy. Klisny k večeru povstaly, ono se pouze převalilo na druhou stranu. Bylo velmi unaveno. Nezahyne?

Sluneční paprsky ozařovaly pouze témě lávového valu, když se vrátil Gáfel. »Je jich za námi dvacet, všichni na velbloudech.«

»To se k nám nedostanou.«

»Nemyl se, Múso, nejedou na velbloudech. Velbloudi se popásají a jediný bojovník na ně dozírá. Všichni ostatní pátrají pěšky po našich stopách. Budiž Alláh pochválen, že se za námi vypravili tak pozdě! K tomuto úseku lávy nedospějí, leda až zítra rosa obejde. Do té doby budeme za

Obr. 9. — Z doliny Sirhánské k východu.

dolinou Sirhánskou. Kéž nám Alláh otevře cestu k našim! Jen aby tady již byl Bardžas. Nevím, s jakou přijde,« stýskal si Gáfel.

Jak kamarád vyvázl.

Konečně jsme zaslechli chvatný dech: »To jsem se proběhl. Tak tak že jsem vyvázl.«

»Budiž Alláh pochválen, že jsi u nás zdráv a že přinášíš dobré zprávy.«

»Je-li to vůle Alláhova, budou mé zprávy dobré. Právě k západu odtud se dnes utábořili Rualové. Nevím, která je to čeleď, ale ležení je dlouhé a každý si zřizuje stan, kde se mu zlíbí. To je důkaz, že jsou silní a nebojí se nájezdu.«

»Jsou všichni velbloudi v táboře?«

»Nikoliv. Noc je jasná, popásají se a pomaloučku popocházejí k ležení.«

»Budiž Alláh pochválen! Snad zůstanou na pastvě a proplížíme se mezi nimi,« radoval se Gáfel. »Na západ odtud se dáti nemůžeme. Tady leží různé osady a dvorce, kdežto k jihu je dolina Sirhánská volná.«

»Nějak se propleteme. Pravil jsi, že jsi tak tak vyvázl?«

»Zajisté, Músо. Již jsem myslil, že odejdu z tohoto světa. Chtěje zvěděti, co je to za čeleď, připlížil jsem se k nákladním velbloudům, abych viděl jejich vpálený znak. Ucítili mne strážní psi a dali se za mnou, napřed jeden, potom dva a konečně bylo těch oblud šest. Utíkal jsem a házel po nich kameny. Tím jsem je ještě více dráždil a ženy se daly do křiku: ‚Zloděj!' Skrčiv se mezi tři balvany, vytasil jsem dýku a skolil nejrychlejšího. Chopiv jej za ocas, vhodil jsem jej daleko do kamení. Ostatní se vrhli na něho, rvali se o jeho maso, takže jsem unikl.«

»To jsou Rualové poplašeni. Jistě budou v noci na stráži.«

»I ať si jsou, Gáfele, jen když se nám Bardžas vrátil ve zdraví.«

»Pravdu máš, Músо. Noc je noc a Alláh je náš otec. Na cestu se dáme, jak něco pojíme. Co ještě máme?«

»Kousíček masa, přehršli mouky a několik zrnek ječmene, jakož i jeden syreček.«

»To budou hody. Polovici mouky podáme ve vodě hříběti, ať se trochu vzpruží. Zbytek masa a ostatní mouku sníme. Syreček a ječmenná zrnka si necháme na zítřek.«

»To svá břicha nenaplníme.«

»Nač máme pásy? Stáhneme svá bříška a Alláh pomůže.«

Za noci kolem nepřítele.

Sotva jsme napojili hřebičku a pojedli, dali jsme se na cestu.

»Nejpohodlnější cesta vede kolem studnic Kerážer. Podáme vody velbloudicím, napijeme se a naplníme všechny měchy.«

»Nevydáme se nebezpečí?«

»Kdo by byl u studnic, Músо? Rualové mají vody při svém tábořišti dost, lupiči a nájezdníci za noci u studnic nezůstanou. Budou-li nablízku, vyhnou se nám, nevědouce, kdo je za námi. Abychom nic nezameškali, poběhnu napřed a podívám se.«

»Jen dej pozor, aby tě nezastihlo zlé.«

»Alláh mne zastře svým závojem. Uši a oči budu míti s sebou.«

Běžel napřed, aby prozkoumal skaliska, uzavírající kotlinu Kerážer. My jsme pomalu a opatrně jeli za ním. Po hodné chvíli se vrátil a šeptal:

»Vyplašil jsem u studnic dva vlky, nejlepší znamení, že nikde není živé duše.«

Napojili jsme velbloudice, podali klisnám, napili se, naplnili měchy a dali se pod ochranou Alláhovou na jihozápad. Jeli jsme chodníčkem, vyšlapaným lávou. Zvířatům se šlo obstojně. Před půlnocí jsme dorazili k dolině Sirhánské.

»Počkejte chvilku, podívám se po stádech Rualů.«

»Jen buď, Bardžase, opatrný, abys nevběhl pastýřům do rukou.«

»Neměj strachu, Músо! Alláh mne chránil a jsem přesvědčen, že mne dovede ve zdraví k mému příbuzenstvu.« Vrátiv se, oznamoval radostnou zvěst: »Po stádech ani památky; odehnali je přece na tábořiště.«

»Nesetkáme se s nějakým opožděncem?«

»Abychom byli úplně jisti, zabočíme ještě dále k jihu. Tam je dolina pokryta hájky různých křovin, mezi kterými se ztratíme.«

Koně se hluboko zabořovali do solné půdy, pokrývající dolinu Sirhánskou. Velbloudice kráčely bystře, jako by se nadnášely. Dbali jsme, aby mezi hájky neztratily některý

měch s vodou. Nikoho jsme nezahlédli, ani nezaslechli, pouze pobouřené sovy houkaly a hyeny někde západně od doliny plakaly. Při samém západním okraji doliny nás ucítili psi a zaštěkali.

»Ještě dále nalevo,« vybízel Bardžas. »Jak dobře jsme udělali, zahnuvše hodně k jihu.« Štěkot doléhal slaběji a slaběji; po chvíli se nám ukázaly i plameny několika dohořívajících ohňů. Byly skoro bílé, znamení, že jsou hodně daleko.

»Vidíš, jak Rualové natáhli své ležení. Kdybychom byli od studnic Kerážer zachovali původní směr, jisto jistě by nás byli chytili. Budiž Alláh pochválen, že nás zastřel svým zá-

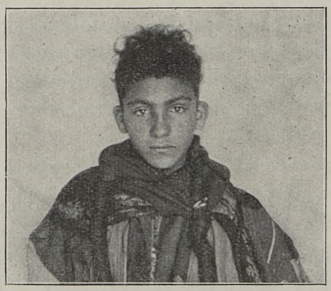

Obr. 13. — Hlava podholená.

vojem! Pospěšme z dohledu ohňů. Objíždí-li tábor stráž, zahlédne nás a poštve na nás.«

»Jen pomalu, pomalu, Gáfele,« šeptal Bardžas. »Podívej se na hřibátko. Sotva nohy vleče. Rualové přicházejí od jihu, tamní kraj důkladně prozkoumali. Vyslali-li stráže, pátrají po ostatních stranách, nikoliv po jižní, odkud neočekávají nebezpečí. Potěš se, kobylko, radostnou zvěstí: tvrdá půda je blízko,« oznamoval Bardžas hříběti a nahnuv se se sedla, popleskával je po hlavičce. Vyšli jsme z měkké, ba bažinaté půdy sirhánské na tvrdou půdu západní.

»Ještě kousek a odpočineme si. V hlubokém žlíbku, černajícím se před námi, je pastva. Tam se zastavíme. Vy, zvířátka, se napasete, odpočinete si a jak se setmí, na cestu. S budoucím východem slunce budeme mezi svým příbuzenstvem.«

»Nenajdou nás, Bardžase, naši pronásledovatelé?«

»Dopustí-li to Alláh, najdou. Budou-li vedeni svým vlastním rozumem, ztratí naše stopy.«

»Dostanou-li se ke studnicím, půjdou za námi, jak by střelil.«

»Půjdou, Gáfele, ale pouze k dolině Sirhánské. Ta je nohami lidí, velbloudů a koní jako by rozorána. Ani nejlepší slídič by v ní přesně nerozpoznal naše stopy. A kdo by nás honil? Kdo ví, zda naši pronásledovatelé najdou kotlinu, ve které jsme se skrývali. Snad zajedou ke studnicím, snad odtud k dolině, ale tam budou u konce svého rozumu. Hůře by bylo, kdyby Rualové hnali na pastvu svá stáda sem.«

»Nepoženou sem?«

»Sotva, Múso. My jsme zde pásli na jaře, kdežto v sopečném území, které jsme opustili, zůstala pastva nedotknuta. Rualové to vědí, proto se obrátí se svými stády na východ, místo na západ. Jsme nad žlíbkem, ve kterém si odpočineme. Pozorně dolů. Sestup je trochu obtížný.«

Nové nebezpečí.

Sestupovali jsme; Bardžas s Gáfelem vedli koně, já pak jsem poháněl velbloudice. Dolů jsme se dostali bez nehody a putovali žlíbkem ještě hodný kus cesty, až se konečně Bardžas zastavil. Velbloudice samy poklekly, klisny si lehly, my se natáhli vedle nich a spali jako zabití. Někdo mne zatahal za rukáv mé košile. Byl to Bardžas. Šeptal:

»Rosa již obešla. Zůstaň s Gáfelem u zvířat, já pak vylezu na tamhle ten kopec, lehnu si za hromadu kamení a budu stříci okolí. Nespouštějte mne s očí. Jak zakývám třikrát pravým rukávem, spěchejte se zvířaty údolím k západu. O mne se nestarejte; doženu vás.«

Vydrápal se na levý břeh žlíbku a za chvíli ležel na břichu za hromadou kamení a rozhlížel se hlavně na východ, k táboru Rualů. Gáfel spal, já pak seděl, vzpomínal, zapisoval a pozoroval Bardžasa. Zvířata se ani nehnula. Nesužoval jich hlad, ale trápila je únava. Po dobrých třech hodinách ponadzdvihl Bardžas pravou ruku a třikrát zakýval cípem pravého rukávu. Vzbudil jsem Gáfela a hned jsme byli na nohou a hnali zvířata údolím vzhůru. Za chvíli byl Bardžas u nás.

»Dva jezdci na velbloudech se vynořili na východním obzoru. Směřují k nám. Počkejte na mne na dostřel odtud.

Podívám se, co jsou zač.« Za půl hodiny se vrátil. »Jsou to asi Rualové. Vyjeli si na lov. Oba mají lovecké chrty a za jedním sedí lovecký sokol.«

»Ti nám neuškodí,« mínil Gáfel.

»Ovšem že ne, ale za nimi by mohli býti jiní a třebas by byli sami, mohli by nás zahlédnouti a vystřeliti na poplach. Výstřelem upozorní stráže a vypraví se za námi četa — a naše koně jsou unaveni. Je nutno, abychom se rozdělili. Ty, Múso, pojedeš s koňmi a třemi velbloudy tímto údolím až k jeho vrchovišti, překročíš rozvodí a dáš se vpravo od západu. Nikde se nezastavíš a pod ochranou Alláhovou dospěješ k našim.«

»A co vy?«

»Budeme se baviti s těmito lovci.« Přivázal černou velbloudici opratí k zadní hlavici mého sedla, ostatní dvě připoutal k ní, kdežto oprať jedné klisny upevnil k podpěnce mé velbloudice zleva a oprať druhé zprava. Hříbě klusalo volně.

»Neujížděj a dbej, abys žádné zvíře neztratil.«

»Tady máš, Múso, zbytek našich zásob,« ozval se Gáfel a podával mně hrstku zrnek ječmenných a ušpiněný syreček.

»Buď dostanu svůj díl, nebo nevezmu nic.«

»Vidíš, Gáfele, jak dbá Músa svých kamarádů.« Gáfel rozrazil tvrdý syreček ostrým kamenem a rozdělil jej, jakož i zrnka na tři díly. »Tady máš, Bardžase, toto je, Múso, tvé a ostatek je můj. Kéž tě, Múso, Alláh dovede k našemu příbuzenstvu!«

»Kéž zastře svým závojem vás a kéž se uvidíme ve zdraví!«

Sám s kořistí.

Moji druhové se vyšvihli do sedel stojících zvířat, položili ručnice před sebe a zmizeli jeden na severu, druhý na jihu. Má velbloudice se ubírala dlouhým krokem údolím. Slunce se ztratilo za horami moabskými, když jsem dospěl na rozvodí. Byl jsem tomu rád; vždyť by mne byly vodorovné paprsky zapadajícího slunce snadno prozradily. Nikdy není rozhled tak daleký a bezpečný, jako při západu slunce. Vše, co vyniká nad obzor, září v jasu slunečním a je patrno na den cesty.

Mám se zastaviti a přenocovati nebo jeti dále? Neměl jsem ani potravy, ani obroku. Za nočního chladu byla únava zvířat mnohem menší. Pojedu pomalu. Za noci snáze uniknu lupičům nebo nájezdníkům.

Noc byla jasná a cesta schůdná. Vloživ polárku mezi své pravé oko a ucho, sjížděl jsem k cestě Poutnické. Překročil jsem ji pod stanicí Zíza a vystupoval zvolna na východní svahy moabského pohoří. Bylo mi chladno, ba zima. Únava rostla a dřímota mne zmáhala. Začernaly se přede mnou nějaké zříceniny; vjel jsem do nich. Ozval se šakal smutným vzlykotem a za ním zahoukala ospalá sova.

Budiž Alláh pochválen, že mi tato zvířátka povídají, že není ve zříceninách člověka. Na volném místě jsem přiměl svou velbloudici, aby poklekla. Svezl jsem se se sedla a nemohl se na nohou ani udržeti. Údy jsem měl jako dřevěné. Zvířata klekla nebo lehla a já se natáhl vedle své velbloudice ohřívaje se u ní. Spal jsem hned.

Přepaden.

Něco těžkého na mne padlo. Procitl jsem. Někdo mně tiskl hrdlo. Dech se ve mně zatajil. Otevřev oči zahlédl jsem dva jasné body, jiskřící oči muže, jehož tvář byla úplně zahalena. Ležel na mně, levicí mně svíral hrdlo, pravicí strkal cíp mého šátku s hlavy do úst. Oběma rukama jsem ho udeřil do prsou a hleděl ho se sebe shoditi. Podařilo se mi to jen částečně. Můj krk nepustil, jen pravici od mých úst vzdálil a sáhl po své dýce. Vyvrhnuv šátek ze svých úst, chopil jsem se jeho pravice právě, když se dýka nade mnou zableskla. Převalili jsme se. Byl silný, silnější než já. Nedostávalo se mi dechu, jen jsem chroptěl. V uších mně dunělo a jako by z velké dálky do nich zaléhal hlas:

»Nezabíjej ho, Nimře, nezabíjej ho! Vždyť je to ten cizinec, který léčí Bardžasa.« Tlak na mé hrdlo povolil, dýka vypadla. Již jsem ji držel v levici, zatím co jsem pravicí ještě svíral pravici útočníkovu. Než jsem ho bodl, vytrhl se a odskočil.

»Pokoj s tebou, Músо,« pozdravil mne druhý muž. »Nezazlívej nám, že jsme se na tebe vrhli. Naše stádo se pase nedaleko. Zaslechnuvše náraz podkov mezi kameny, přiběhli jsme se podívat, kdo to vjíždí do zřícenin. Čekali jsme, až

hluboce usneš. Můj druh se na tebe vrhl jako slepý. Touha po kořisti ho zmátla. Sám jsem se sklonil k tvé velbloudici a poznal, že je to zvíře Bardžasovo. Vím, že jsi na ní jel; viděl jsem plášť, který jsi koupil. Rozbřesklo se mi. I vždyť je to Músa. Ostatní jsi slyšel.«

»Budiž Alláh pochválen, že jste mne přepadli vy, přátelé.«

»Zmizel jsi s Bardžasem a Gáfelem. Nevěděli jsme, co se vám přihodilo. O ukradené klisně, hříběti a černé velbloudici

Obr. 14. — Moji druhové.

jsme se dověděli a hle, ty je vedeš a ještě jinou, a to pěknou klisnu a dvě dobré velbloudice. Jak se těšíme na zprávu, kterou přinášíš.«

»Jen do tábora, bratři; umírám únavou.«

»A myslím i hladem,« dodal mladší. »Nasytíme tě. Mlíčka velbloudího se napiješ.«

»Dotud jsem si na ně nezvykl, bojím se jeho účinků, a abych pravdu řekl, jísti se mi nechce; jen bych spal a spal.«

»Poshov! Než slunce vyjde, budeš ve stanu Bardžasově. Sám tě tam dovedu.«

Zanedlouho jsem se svezl se sedla před stanem Bardžasovým. Jeho manželka ke mně přistoupila a dotazovala se po svém muži. »Bardžas a Gáfel jsou za mnou. Přijedou se zprávou.« To bylo jediné, co jsem pověděl. Hospodyně vidouc mou únavu pokynula svým služkám a otrokyním. Upravily mně lůžko. Lehl jsem si, jak jsem byl a spal.

Bylo úplně tma, když jsem se probudil. Někdo šeptal: »Músо, Músо! Kéž tě Alláh uchrání od zlého, Músо!« Hladil mne po levé líci. Pohlédnuv, viděl jsem Bardžasa.

»Vstaň, Músо, a pojď k večeři!«

»Budiž Alláh pochválen, že jsi se vrátil zdráv, Bardžase!«

»Budiž Alláh pochválen, že přivedl tebe, Músо, se všemi zvířaty ve zdraví do mého stanu!«

K večeři jsme měli křehounké maso s rýží.

»Nejlepšího skopce jsem dal zabíti. Paní mého stanu uchystala večeři pouze pro mne a pro tebe. Ostatní moji hosté si pochutnávají ve stanu Gáfelově. Vím, že jsi unaven. Nerad bych, aby tě obtěžovali.«

»Jak jste se měli, Bardžase?«

»Budiž Alláh pochválen! Rualové, lovci, z kterých jsme měli strach, našli kořist k jihu od údolí. Pozorovali jsme je delší dobu a když jsme si řekli, že tě již nenajdou, dali jsme se odpoledne za tebou. Byl jsi hodně před námi. Za dne jsme tě dohoniti nemohli a v noci jsme tvé stopy ztratili. Spěchali jsme domů, abychom tě jeli hledat, kdyby tě u našich nebylo. Naši pastýři nás potěšili radostnou zprávou, že jsi se vrátil ve zdraví se všemi zvířaty. Je to jediná kořist, která tyto dny do našeho tábora přišla.«

»A což nájezdníci, neseslal jim Alláh žádný úlovek?«

»Neseslal. Měli namířeno na čeleď táborící při jižním konci doliny Sirhánské. Než k ní dospěli, odstěhovala se k severu a vypravila své bojovníky na nájezd proti nám. Naše četa je zahlédla. Ukryla se a čekala na noc, aby je obklíčila. Zatím jejich zvědové vypátrali naše lidi, podali zprávu ve vzdálenějších táborech a pouště se hemžila hloučky nepřátelských bojovníků. Bojíce se, aby nebyli obklopeni, dali se na ústup a především se vrátili bez ztrát, avšak také bez kořisti. Hle, paní mého stanu ti uchystala lůžko ještě měkčí, než na kterém jsi ležel. Obcházejí-li tě dřímoty, svlec se

Obr. 11. — Pohraniční stráž.

a popřej odpočinku svým údům. Nepřítel daleko a Alláh blízko. Kéž ti Alláh popřeje klidné noci!«

»Kéž ti dá Alláh noc požehnanou!«

Spal jsem až do východu slunce. Ani se mi s lůžka nechtělo. Dřímota minula, ale únava vzrostla.

»Pohov si, Músо,« vybízel mne Bardžas. »Protáhni si údy a až jimi bude prouditi krev, vstaň k snídani. Sám si rovněž ještě lehnu.«

Natáhl se vedle a za chvíli spokojeně oddechoval. Rosa již dávno obešla, když se probudil a mne vybízel, abych se oblékl, že posnídáme.

Vděčný Faúr.

Před polednem zarazil před naším stanem svého koně jezdec asi pětatřicetiletý. Shoupnuv se se sedla, běžel k hřibátku, objal je a líbal. Potom vzal jeho matku okolo krku a celoval ji rovněž. Poodskočiv k černé velbloudici, hladil ji po hlavě a po nozdrách a vrátiv se k hříběti, klesl u něho na kolena a zavzlykal.

»Kdo je to?«

»Faúr.«

Po chvilce si utřel rukávem oči a blížil se k nám dlouhým krokem, vleka za sebou svůj plášť.

»Pokoj s vámi! Budiž Alláh pochválen, že dal nám, Beni Sachr, muže, jakým jsi ty, Bardžase, a že k tobě připojil kamarády, jakými je tady Músa a Gáfel!«

»Kéž na tobě, Faúre, spočine pokoj a požehnání Alláhovo! Přišel jsi mezi své. Pocti můj stan a ozař naše tváře! Podej, Gáfele, kávy našemu hosti Faúrovi!«

»Přisám Alláh, že se kávy nedotknu, pokud nesplním, proč jsem přišel. Hle, Bardžase, synu Fájezův! Před mým stanem poskakovalo tohle hřibátko, ohlížela se po něm a radostí pořehtávala tahle klisna. Byla mi milejší než zřítelnice mého oka. Sám jsem si ji vychoval a nejednou mně můj život zachránila. Tato černá velbloudice nepoklekla před mým stanem, aby se po mně nepodívala. Vždyť jsem ji dovedl s její matkou daleko od jihu z území Šammarů. Byla postřelena, vymýval jsem jí ránu, ovazoval a ona jako by cítila moji lásku a snažila se ji opětovati a ukázati svou vděčnost. Nejeden nájezd jsem na ní podnikl. Letos jí šetřím, poněvadž je v jejím břichu zárodek synáčka nebo dcerušky. Kéž dá

Alláh, aby to byla dceruška! Před nedávnem jsem se vypravoval na nájezd. Těžce jsem se loučil s paní svého stanu a ještě tíže s těmito zvířaty. Svěřil jsem je pastýřovi, kterého jsem choval jako svého bratra a hle, když jsem se vrátil z nájezdu, před mým stanem hřibátko nepobíhalo, klisna nepořehtávala a v mém stádu se černá velbloudice nepopásala. Ucítil jsem bolest, jaká mne pronikla, když můj jedináček v útlém věku z tohoto světa odešel. Hleděl jsem smrti nejednou v tvář, utrpěl jsem nejednu hlubokou ránu a přisám Alláh, že jsem se nikdy tak nezachvěl, jako tu chvíli, když jsem nenašel svých milovaných zvířat. Uloupil mi je ten, jemuž jsem slepě důvěřoval. Moje příbuzenstvo ho pronásledovalo. Zmátl je, ubíralo se chybnou stopou a vrátilo se s holýma rukama. Všichni moji příbuzní soudili, že jsou zvířata ztracena. Radili, abych je pohřbil a příkrou strání ve své paměti zavalil. Rada dobrá, ale jak ji provésti, když jsem k těmto zvířatům přilnul snad úžeji než ke zřítelnici svého oka? Nevěřil jsem svému sluchu, ba domníval jsem se, že sním, když na mne včera večer někdo zdaleka křičel:

‚Faúre, potěš se radostnou zprávou! Tvé hřibátko, tvá klisna a tvá černá velbloudice jsou zdravé a stojí před stanem Bardžasovým.' Druhý, třetí posel potvrzoval tuto zprávu. Byl bych se hned k tobě vydal, ale přiznám se, že mne radost ohromila. Nemohl jsem s místa. Dnes ráno jsem dal rozkaz, aby se moji příbuzní stěhovali směrem k tobě. Sám jsem ujížděl, abych se pokochal pohledem na své miláčky a tobě poděkoval. Vím, že díků nechceš, ale neodmítneš daru, kterým bych tě rád poctil. Hle, Bardžase, kobylka ležící tamhle u své matky je tvá. Dávám ti ji darem nezcizitelným.«

»Budiž Alláh pochválen, že mne a mé druhy přivedl na stopu tvých zvířat a že nám pomohl, abychom je vysvobodili. Přijímám tvůj dar, kobylka je má, ale přisám Alláh, že se nedotknu své ženy, pakli ty, Faúre, neprohlásíš, že uznáváš kobylku za neodvolatelný dar, kterým jsem já, Bardžas, syn Fájezův, obdařil tebe, Faúra, syna Nimsova.«

»Co povídáš, nemyslíš, Bardžase, vážně.«

»Tak vážně, jako ty, Faúre. Přijal jsem kobylku darem od tebe a nechceš-li mne uraziti, je tvou povinností, abys ji přijal ode mne.«

»Budiž!«

»Kam bychom my, Beni Sachr, dospěli, kdybychom konali dobré pouze za odměnu? Má-li kdo zásluhu, má ji Alláh,

jenž mne a mé druhy přivedl do cesty lupičovy a chránil nás, že jsme se s jeho kořistí vrátili bez úrazu. Gáfele, nalij kávy a podej ji našemu milému hostu Faúrovi.«

»Poshov, Gáfele, pokud nepromluvím s Músou a s tebou. Hle, Múso, tamhle se popásá moje nejlepší velbloudice, znáš ji. Včera jsi s ní dojel k tomuto stanu. Hle, je tvá. Je tvým majetkem jako tvá pravice.«

»Budiž Alláh pochválen, že ti, Faúre, uštědřil srdce uznalé! Přijímám tvou černou velbloudici. Je má jako moje pravice. Hle, usekl bych si svou pravici, kdybys mou černou velbloudici nepřijal jako dar ode mne.«

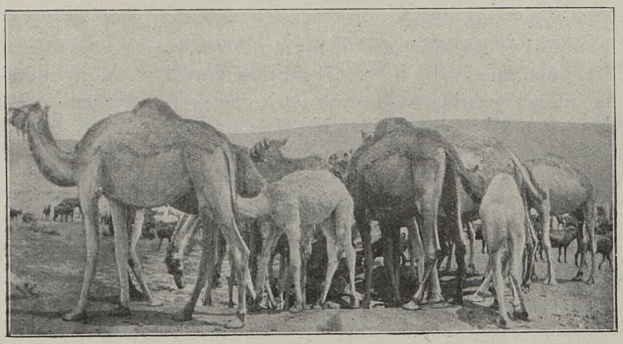

Obr. 16. — Velbloudice se tlačí.

»Věru, že ji nepřijmu.«

»Mám si useknout pravici?«

»To neučiníš, sám sebe neožebračíš.«

»Ožebračím-li se, budeš ty, Faúre, toho příčinou. Nepovažuješ mne přece za méně čestného nežli mého hostitele Bardžasa. Od něho jsi přijal kobylku, proč bys nechtěl přijmouti ode mne velbloudici?«

»Jsi cizinec, nejsi z našeho kmene, velbloudice tě bude nositi a kdykoliv na ni pohlédneš, vzpomeneš si, jaké dobrodiní jsi mi prokázal.«

»Příslušníkem vašeho kmene Beni Sachr nejsem, ale rád bych se jím stal a můžeš mi k tomu dopomoci. Vrátím se odtud do Jerusalema. Co bych si tam počal s velbloudicí? Kdykoliv na ní pojedeš, vzpomeneš si na Músu a řekneš si: Přičinil se, aby mi byla vrácena.«

»Přisám Alláh, Múso, že mne skoro zahanbuješ. Učiním podle tvých slov a věru, že na tebe nikdy nezapomene Faúr, syn Nimsův. Pojď sem, Gáfele. Tady máš pět medžídijjí. Vem si je jako odměnu za záchranu mých zvířat.«

»Má kůže je, Faúre, černá, má čest je však bílá. Nedám se zahanbiti ani svým strýčkem, ani Músou. Vsuň těchto pět medžídijjí do svého opasku a řekni si: Gáfel je sice otrok, ale je chlapík. Škoda, že mu Alláh nedal kůži bílou! Nepůsobil by nám hanbu.«

»Budiž Alláh pochválen, že jsi, Gáfele, jaký jsi! Přičiním se, abych se ti odměnil nějakým způsobem.«

»Již jsi vyřídil své, Faúre?«

»Zajisté, Bardžase.«

»Vypij číšku kávy a buď mým hostem.«

»Pouze na oběd. Na večeři vás všechny zvu. Moji lidé se utáboří u zřícenin, ve kterých tvoji pastýři Músu našli. Je to od vás kousek a jisto jistě mne poctíte. Přivítám vás, jak se sluší a patří.«

Veřejná pocta.

Po poledni jsme si zdřímli a před večerem se chystali na návštěvu k Faúrovi. Tři klisny čekaly před stanem.

»Je to kousek, půjdeme pěšky.«

»Tak vzácní hosté jako my nemohou jíti pěšky. Nevíš, Múso, že tyto klisny poslal Faúr? Urazili bychom ho, kdybychom na nich nepřijeli.«

Jeli jsme pomalu k táboru Faúrovu. Nebyl velký, ale bylo v něm jako v mraveništi.

»Co to vlaje před nejdelším stanem?«

»To je stan Faúrův a před ním jsou vztyčeny tři bílé prapory.«

»Pro koho?«

»Nám na počest. Jen poslouchej.«

Před svým stanem stál Faúr a vida, že se blížíme, provolával jasným hlasem: »Slyšte, vy lidé! Rozumějte a hluboce do paměti si vštipte: tento první prapor je Bardžasa, syna Fájezova. Tento druhý prapor je Músy, syna Čechova. Tento třetí prapor je Gáfela, syna Dmejtova. Podívejte se, mužové, na tyto prapory a zapamatujte si, čí jsou. Víte, kdo je vztyčil? Já, Faúr, syn Nimsův, jsem vztyčil prapor Bardžasovi, Músovi a Gáfelovi. Víte, proč jsem je vztyčil? Před

mým stanem si pohrávala kobylka a pořehtávala na ni její matka, moje klisna. Před mým stanem se po mně ohlížela černá velbloudice. Odjel jsem na nájezd a tato zvířata byla před mým stanem; vrátil jsem se z nájezdu a těchto zvířat před mým stanem nebylo. Dnes jsou opět před mým stanem a víte, kdo je před můj stan dovedl? Dovedl je Bardžas, syn Fájezův; dovedl je Músa, syn Čechův; dovedl je Gáfel, syn Dmejtův. Bílé jsou prapory, které vlají nad mým stanem, bílá je čest Bardžasova, Músova a Gáfelova. Rozumějte, mužové, slovům mým a pamatujte si, co povídám.«

Shromáždění — a bylo jich jistě na dvě stě — jakoby jedněmi ústy provolávali: »Bílá je čest Bardžasova, bílá je čest Músova, bílá je čest Gáfelova.« Hrnuli se k nám a kdekdo hleděl nás obejmouti a políbiti, nebo se nás aspoň dotknouti. V oddělení pro muže dlouhého stanu Faúrova nebyl nikdo. Všichni vystoupili a vítali nás. Faúr nám vykázal čestné místo. Gáfel jako černý seděl bokem od nás. Teprv když jsme se pohodlně uvelebili, vcházeli ostatní hosté jeden za druhým, pozdravovali nás a dotazovali se po zdraví našem a našich příbuzných. Bardžas ukončil pozdravy rčením:

»Tvůj pozdrav a naše odpověď stačí.«

Před oddělením určeným pro ženy a bokem od něho hořely čtyři ohně. Ve velkých měděných kotlích se chystala slavnostní večeře. Faúr dal zabíti tučnou velbloudici a tři skopce. Chleba a rýže bylo hojnost. Mohl se nasytiti kdekdo z pozvaných a kdo pozván nebyl, také něco oblízl. Hosté se dotazovali jeden přes druhého po našich zprávách. Bardžas byl skoupý na slovo. Zvědavost upokojoval hlavně Gáfel a to jen napolo. Vymlouval se, že si nepamatuje jednotlivostí, že nekonal leda co mu jeho strýček poručil a ten že plnil vůli Alláhovu.

Přičinlivý mladík.

Po večeři všichni popíjeli kávu a kouřili. Pošeptal jsem svému hostiteli: »Rád bych se vrátil, Bardžase.«

»Nemohu s tebou, pokud se pozvaní nerozejdou. Urazil bych Faúra. Toužíš-li po odpočinku, vyjdi pod nějakou záminkou ze stanu a tady můj známý Asad tě dovede k nám.«

Asad byl starší muž s krátkou šedivou bradou, jiskrnýma očima a odhodlaným, ale dobráckým výrazem.

»Je z vás, Bardžase?«

»Nikoliv, dlí u nás pouze na návštěvě. Dvakrát mně povídal, že by se s tebou rád seznámil. Cestou k tomu bude míti příležitost.«

»Dovol, Faúre, abych někam zašel.«

»Jsi mým hostem, Múso, a tudíž pánem tohoto stanu. Konej, co ti Alláh vnukl.« Bardžas pokynul Asadovi, jenž mne následoval.

»Pomalu, Múso, pomalu. Strážní psi jsou zlí a neznají tě.«

»Ty jsi se s nimi již spřátelil?«

»Zajisté. Vždyť bydlím u souseda Faúrova již několik neděl.«

»Bardžas povídal, že nejsi z Beni Sachr.«

»Pravdu děl. Tvůj průvodčí Asad není kočovník, nýbrž usedlík. Narodil jsem se v Libanonu. Znáš to pohoří?«

»Znám, ale dotud jsem je nenavštívil.«

»Zamíří-li Alláh tvé kroky do Libanonu, neopomeň navštíviti Bikfeju. Je to veliká osada. Otcové tovaryšstva Ježíšova tam mají klášter a školu. Nedaleko stojí několik osamělých dvorců. V jednom povila má matka mému otci synáčka, kterému dala jméno Asad. Jede vedle tebe. Bylo nás mnoho dětí a třebas jsme pracovali od rána do noci, málokdy jsme se najedli dosyta. Libanon je velmi lepý, jenže je v něm více kamení než hlíny a na kamení chléb neroste. Náležel nám silný pramen. Rozváděli jsme jej po úbočí a zavlažovali stupňovité zahrádky, v nichž jsme pěstovali hlavně zeleninu. Vozili jsme ji na trh do Bejrútu. Nějaký soused z Bikfeje. člověk zámožný, se zabýval obchodem s obilím. Zajíždíval na východ od Jordánu a Mrtvého moře, skupoval pšenici a ječmen a posílal k nám do Libanonu.«

»Proč jezdil tak daleko? Proč nenakupoval v Damašku a okolí?«

»Čím dále od Damašku, tím bylo a je obilí lacinější. Sedláci za Jordánem a Mrtvým mořem nemají vozů, ponĕvadž není silnic. Půda je úrodná a sešle-li Alláh sporý déšť, mají obilí velké hromady. Co s ním? Doma je neprodají a do Jerusalema a do Damašku aby je odvážela, vlastně odnášela, jejich zvířata, mezci a osli. Cesty nejsou bezpečné. Nejeden sedlák, vraceje se z trhu, bývá oloupen a brání-li se, života zbaven. Náš soused znal sedláky, věděl, kteří jsou zadluženi a dostal od nich obilí za cenu nejnižší. Až měl s padesát nákladů velbloudích, posílal je do Libanonu.«

»Odkud bral velbloudy?«

»Přes sto jich měl sám. Padesát zvířat se pravidelně ubíralo s obilím k nám, padesát se vracelo s různými věcmi od nás a z Damašku za Jordán a za Mrtvé moře. Nestačila-li tato zvířata, najímal si velbloudaře z Damašku. Je jich tam mnoho a rádi si něco vydělají. Napadlo mi, že bych mohl u našeho souseda sloužiti. Tatíček nic nenamítal a soused mne rád přijal. Znal naši rodinu, o mně neslyšel nic hanlivého, i ustanovil mne za svého sluhu. Po třech letech jsem postoupil na dozorce karavan. Přijímal jsem skoupené obilí, odměřoval, nakládal a odvážel do Libanonu. V Bejrútě nebo raději v Damašku jsem sbíral u různých obchodníků, co u nich můj hospodář objednal a vezl zpátky kávu, cukr, čaj, látky na šaty a různé náčiní. Tyto věci jsem odevzdával potulným obchodníkům, kteří je rozprodávali mezi kočovníky a usedlíky. Měl jsem se dobře a spořil jsem si pěkné peníze. Domů jsem je neposílal, neboť mi tatíček vzkázal:

‚Ubyl nám hladový krk. Starej se sám o sebe! Víš, že po mně nic nezdědíš, poněvadž nemohu náš majetek rozděliti. Stěží vyživí rodinu jednu. Umřely by hladem, kdyby se z něho mělo živiti rodin šest.'

Prosil jsem hospodáře, aby mi úspory uchovával.

‚Uchovám je, ale tak, aby ti přinášely užitek. Vložím je do svého obchodu a z čistého výtěžku ti připadne ze sta tolik, jako mně.'

Asad se žení.

Děkoval jsem Alláhovi i hospodáři a radoval se, že si po čase sám něco pořídím. Šest let jsem již sloužil, když mne Alláh uvedl na cestu, na které jsem potkal dnešní paní svého domku. Nakládal jsem tehdy skoupené obilí u Aduánů. Znáš tento kmen?«

»Slyšel jsem o něm a projel koutem jeho území.«

»Víš, že táboří mezi Ammánem a Saltem. Náleží jim úrodné, jenže neobdělané nivy východně od dolního Jordánu. Sedláci ze Saltu mají pronajaty rozsáhlé pozemky Aduánů, které jsou velmi výnosné. Majetník jednoho takového pozemku se vzdal kočovného života, vystavěl si na své půdě nevelký domek a stal se sedlákem. Nedaleko jeho domku jsou mohutné zříceniny. Jsou v nich suché prostorné sklepy a v nich ukládal můj hospodář-obchodník skoupené obilí. Odměřuje a nakládaje je, byl jsem hostem sedláka, o kterém

povídám. Alláh mu dal dcerušku; nesetkal jsem se se silnější, zdravější a pěknější. Jaký div, že její duše vstoupila do mne a moje do ní. Přes rok trvala naše známost. S počátku jsem jí odporoval. Čím silnější byl můj odpor, tím trapnější byla myšlenka, že bych se měl rozloučiti s Amšou. Konečně jsem poznal, že nemohu odděliti duši od duše. Radil jsem se se svým hospodářem.

‚Alláh určil, aby se každý zdravý muž oženil a plodil zdravé děti. Milost, kterou vložil do tvého srdce, je důkazem, že si přeje, abys své povinnosti dostál a Amšu si za manželku vzal.'

‚Když ona se k nám do Libanonu nehodí.'

‚Nač by ses vracel do Libanonu? Pracovati umíš a u mne budeš míti dobrý výdělek.'

‚Neprokázal bys mi, hospodáři, velkou milost a nepožádal otce Amšina za její ruku pro mne. Víš, že to u nás činívá otec ženichův. Ty jsi mi byl otcem, spravedlivým otcem po těchto sedm let.'

‚Rád ti vyhovím, Asade. Vždyť plně vůli Alláhovu, vykonám dobrý skutek.'

Po nějakém čase mi hospodář oznamoval: ‚Otec Amšin nemá nic proti jejímu sňatku s tebou, jenže povídá, co to bude za manželství, když ty budeš stále na cestách a ona sama. Není hloupý. V jeho námitce je mnoho pravdy. Uvažovali jsme, jak by se vám oběma pomohlo a víš, co mu napadlo? Jeho čeledi náleží jordánské úbočí. Vyvěrají tam přečetné prameny. Sám jsem jím několikrát prošel. Připomíná mně okolí Bikfeje. Staré zídky ukazují, že jindy bylo celé proměněno ve stupňovité zahrady. Dnes je zarostlé různým křovím, ba i stromy. Kdo stromy a keře vyrubá, půdu vyčistí a zahrady obnoví, bude míti pěkný výdělek.

„Proč by se nemohl Asad u mého pramene usaditi? Proč by nemohl vzkřísiti mrtvé zahrady a pokojně bydliti s Amšou v domku, který mu pomůžeme vystavěti?" mínil otec tvé běloučké. Ve volných chvílích bys mohl obilí pro mne skupovati a na mou sýpku dohlížeti. Rozvaž si věc a popros Alláha, aby tě vedl cestou k dobrému.'

Křísí mrtvé zahrady.

Dlouho jsem nerozvažoval. Myšlenka se mi líbila, Amša mne táhla. Do týdne byla má a hned jsme se dali do práce.

Obr. 15. — Zříceniny Mdejne.

Hospodář mne založil penězi, lidí pracovitých a po výdělku dychtících bylo hojně. V Saltu jsem koupil potřebné nástroje. Velké stromy jsme okopávali, přesekávali kořeny a když se vyvalily, nechali ležet, až uschnou. Křoviny jsme mýtili i s kořeny. Ani jediného pařezu jsme v půdě nenechali. Můj tchán mi radil, abych suché stromy a křoviny spálil. Neučinil jsem to. Stromy jsme osekali, haluze a křoví jsme složili na velké hromady, kdežto těžké pně jsme ponechali na místě.

Obr. 18. — Ve zříceninách.

‚Co zamýšlíš, Asade, s tímto dřevem?'

‚Co bych zamýšlel, tatíčku mé běloučké? V Jerusalemě je nouze o otop; lepší haluze rozsekám a rozštípu. Z horších napálím dřevěného uhlí a v zimním období, kdy nebudou sedláci míti výdělku, najmu mezků a oslů a pojedu s dřevem a uhlím na trh do Jerusalema.'

‚To utržíš pěkné peníze. Jsi ty chlapík, Asade!'

Má běloučká zářila jako slunečko, slyšíc chválu svého otce.

‚Víš co, Asade, místo oslů a mezků najmi velbloudy. Četní jejich chovatelé přiženou svá stáda v zimě k Jordánu. Za málo peněz ti pronajmou svá zvířata a ta unesou mnohem víc a spotřebují mnohem méně než osli.'

‚Vidíš tatíčku, jak se měníš v usedlíka a v obchodníka.'

‚Co urobíme ze silných kmenů?'

‚Z Jerusalema dovezu pily a kmeny rozřežeme. Chycené kazem rozštípeme, zdravé přitesáme a použijeme jich při stavbě. Víš, co mi, tatíčku, napadá? Voda tekoucí kolem tvého domku je silná. V horním toku pohání několik mlýnů. Což kdybychom si postavili takový mlýn sami a zařídili při něm malou pilu? Uspořili bychom si práce a mohli bychom dodávati stavební dřevo do Saltu a jiných osad.'

‚Budiž Alláh pochválen za tuto myšlenku! Viděl jsem takovou pilu při horním toku Jordánu. U nás jí není široko daleko. Mnoho práce sice míti nebudeš, ale pila se přece jen vyplatí.'

‚Snad najdu nějakou obstarší a dostanu ji laciněji.'

‚Umíš s ní zacházeti?'

‚Pracoval jsem několik měsíců v mlýně, při kterém byla pila. Něčemu jsem se naučil a doptám se na to, co mi schází. Několik chyb bude nejlepším učitelem.'

Do zimy jsem měl značnou plochu vymýcenu a jednu zahrádku ranou zeleninou osázenu. Další práci jsem odložil, až se zbavím dřeva. Vypotili jsme potok vody, než jsme narubali otopu a napálili dřevěného uhlí. S prvým nákladem jsem šel sám do Jerusalema. U brány Damašské jsme se zastavili. Kupci by se byli o mé dřevo a uhlí bezmála poprali. Nabízeli mně značné peníze, ale nechtěl jsem prodávati po troškách. Ohlížel jsem se po kupci, který by za slušnou cenu vzal celý můj náklad, a zaručil se, že ode mne vezme vše, co mu pošlu. Po delším hledání jsem takového kupce našel. Byl to plesnivý křesťan. Raději bych byl prodal muslimovi, jenže se z muslimů jerusalemských ani jediný obchodem s dřevem nezabýval. Křesťan se mi zalíbil svým klidem a rozvahou. Mnoho nemluvil, co však řekl, bylo stříbro, když ne zlato. Za chviličku jsme se domluvili; vyplatil mi peníze a dal mně závdavkem dvacet medžídijjí. To by muslim nikdy nebyl udělal. Ptal jsem se ho po vodní pile a zařízení mlýna. Chvíli uvažoval a potom pravil:

‚Tamhle se chystá k odjezdu obchodník z Jaffy. Požádej ho, aby tě svezl. V Jaffě a okolí bydlí mnoho lidí, kteří se přistěhovali z ciziny. Mají mlýny a pily. Zeptej se jich a ukáží ti cestu, která tě povede k cíli.'

Staví mlýn a domky.

Poslechl jsem a druhý den jsem měl jak zařízení mlýna, tak i pilu. Ani jedno, ani druhé nebylo nové, ale ještě dobře zachovalé a jak se mi zdálo, laciné. Najal jsem si sedláka, který mně věci dovezl do Jerusalema a odtud k řece Jordánu. Tam jsem je naložil na velbloudy a za málo neděl jsme mleli a řezali vodní silou. To ti byl shon, Músо! Kdekdo chtěl vidět pilu, která krájí nejsilnější kmeny. Budiž Alláh pochválen, že jsme ani jediný nerozštípali! I nakažené se hodily. Ponechal jsem, kolik jsem myslil, že budeme potřebovat a ostatní jsem prodal za pěkné peníze do Saltu, Ammánu a jiných dědin. Tatíček mé běloučké nechtěl svým očím věřiti, když viděl hromádky medžídijjí stržených za otop, dřevěné uhlí a stavební dřevo. Nadělali jsme vepřovic, kamene bylo v okolí dosti a budovali jsme prostranný domek pro mne a mou běloučkou. Těšil jsem se, že nás brzo přibude; vždyť Alláh dopřál paní mého domu, že vzklíčil nový život v jejím lůně. Sám jsem cítil, že dlouholetá práce s obchodníkem s obilím mne hodně naklonila obchodu, a přece bylo nutno, aby někdo dozíral na úpravu zahrady a pěstování zeleniny a ovoce. Což abych dopsal tatíčkovi a pozval sem některého ze svých bratří? Hned jsem tento nápad provedl a za šest neděl byl u mne můj mladší bratr se svou manželkou a dvěma poodrostlými dětmi.

‚Obchodu nerozumím, Asade, ale k zelinářství a ovocnářství jsem přirostl. Moje manželka mne bude podporovat a moje děti nebudou rovněž jísti chleba zadarmo.'

‚Budiž Alláh pochválen, že tě obdařil takovým názorem! Přičiníme se ze všech sil a o užitek se poctivě rozdělíme.' Místo jednoho domku jsme stavěli tři. Vždyť i bratr mé běloučké se chtěl státi usedlíkem a naším společníkem. Najali jsme si pomocníky, dělníky a zedníky a zakrátko byly naše domky hotovy. Ke každému jsme přistavěli prostorné budovy, jichž jsme mohli užívati za skladiště. Vnitřní úpravu jsme odložili na období horka.«

»Postavili jste své domky u samého pramene?«

»Nikoliv, Músо. Tam bychom nebyli v létě vydrželi. Hodný kus nad pramenem, kam měly chladné větry západní volný přístup a kde nebylo komárů.

Zelenina a mléko.

Sotva jsme byli s domky jakž takž hotovi, vrátili jsme se do zahrad, abychom za chladnějšího období upravili co možná nejvíce půdy. Porytou a vyčištěnou půdu jsme osázeli nejen zeleninou, nýbrž i různými ovocnými keři a stromy. Zelenina rostla jako z vody a s výdělkem jsme ji v Saltu prodávali.«

»Proč jsi ji neposílal do Jerusalema?«

»Bylo jí ještě málo. Čekal jsem, až budou roditi všechny upravené zahrady, potom že se dovozné do Jerusalema vyplatí. Po nějakých pěti letech jsem se stal hlavním dodavatelem zeleniny nejen v Jerusalemě, nýbrž i v Saltu a některých jiných osadách, ve kterých bydlili Čerkesi. Víš, Músо, že náš sultán cařihradský dovolil Čerkesům prchajícím před Moskevskými, aby se usadili mezi námi. Zabrali nejsilnější prameny a nejúrodnější pozemky. V Zajordání jich dnes bydlí několik tisíc. Jsou mnohem pokročilejší nežli naši Arabové, lépe obdělávají svou půdu, mají výstavnější domky a vydatněji se živí. Jsouce zvyklí na zeleninu ze své vlasti, chtějí ji míti i u nás a zaplatí za skorou křehkou, kolik jen žádám.«

»Což s tebou nesoutěžili zelináři z Jericha?«

»Tam se pěstování zeleniny zavádí teprv nyní. Neprovádějí je Arabové, nýbrž černoši, a víš, jaká je práce černých lidí, když na ně bílí nedohlížejí. Nepracují na svém, nýbrž na cizím, a z cizího krev neteče.

Časem jsme sestupovali se svými zahradami hlouběji a hlouběji. Vody je dosti, půda dobrá a čím hlouběji, tím větší je horko a vlhko, tím ranější a chutnější je zelenina a ovoce. Již před vánocemi jsme dodávali lahůdky, které dováželi z německých zahrad u Jaffy teprv začátkem dubna. Čím spíše jsme vypěstovali, tím dráže jsme prodávali.«

»Snesli jste podnebí v dolině jordánské?«

»Za zimního období jsme je snášeli dosti dobře; jsouce zásobeni chininem a jinými léky, užívali jsme jich v malič-

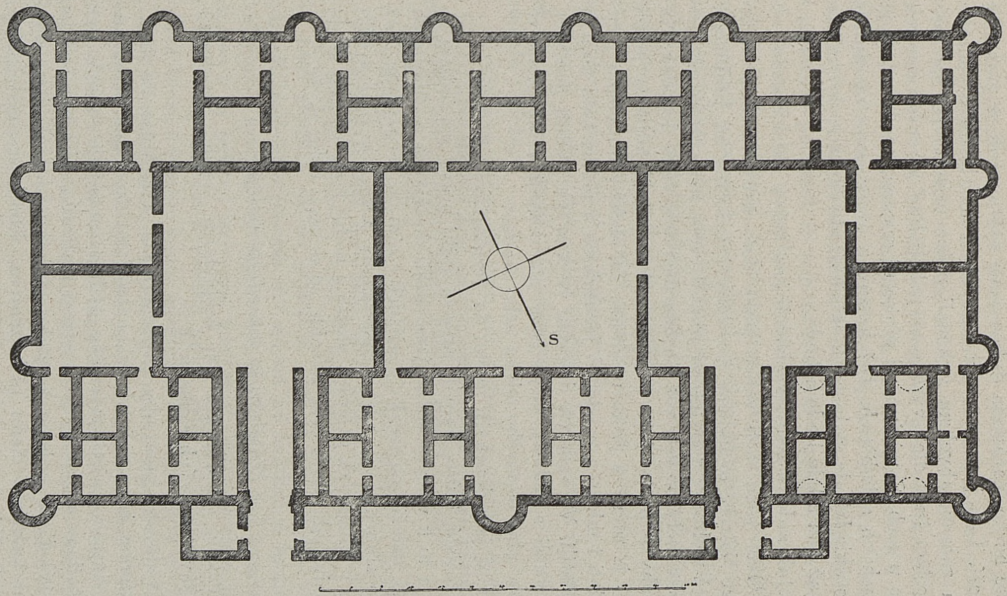

Obr. 19. — Zámeček Túba, plán.

kých dávkách, abychom předešli střídavou zimnici. Bydlili jsme pod stany, měli jsme hojně vzduchu, i neškodilo nám vlhké horko. Začátkem dubna jsme vystupovali se stany na pohoří. Tam jsme nocovali a za dne jsme chodili do nejnižších zahrad, abychom vykonali práce nejnutnější. Za horkého léta jsme dleli vysoko na pohoří buď ve svých domech nebo u nich. Sami jsme si pěstovali semena a uchovávali je v suchých skladištích. Též hrozny a ovoce jsme zavěšovali nebo ukládali do vzdušných skladišť, abychom je dovezli na trh, až jich nikde jinde nebude.«

»Jak s dobytkem? Nechovali jste krávy nebo ovce?«

»Ovcí jsme měli velice málo. Zato krávy tvořily velké stádo. Nebyly to hubené kravičky z vysočiny za Jordánem, nýbrž mohutný dobytek od jihu Mrtvého moře. V nížině jordánské měly po celý rok bujnou pastvu a vody dostatek. Na mouchy a horko jsou zvyklé, mléka dávají hojně a jejich maso je tučné a proto prodejné. Za období studeného jsme posílali i mléko a máslo do Jerusalema a pěkně nám tam za ně platili. Ve velkých domech, ve kterých bydlili poutníci, nás vítali s radostí, když jsme jim donesli velké plechové konve, plné čerstvého mléka nebo másla.«

»Což jste dopravili mléko do Jerusalema čerstvé?«

»Zajisté, Músо. Naučili jsme se dojiti krávy jen jednou za den, a to k večeru. Mléko jsme nalili do čistých a chladných konví, naložili na mezky a ujížděli s ním do Jerusalema. Než vyšlo slunce, bylo mléko rozprodáno. Kupci je buď svařili nebo v chladných sklepích uložili a mohli ho používati až do následujícího rána beze strachu, že se srazí nebo zkyše.«

Přátelství se sousedy a zloději.

»Pěkně, velmi pěkně jste hospodařili, Asade. Nevzbudili jste závist u svých sousedů?«

»Nedovolil jsem, aby závist vznikla. Víš, Músо, že úsek, ve kterém jsem zahradničil, náležel tatíčkovi mé běloučké. Byl vlastně majetkem celého příbuzenstva, ale tatíček byl náčelníkem a příbuzenstvo se mu podřídilo. Aby nám nikdo nevytýkal, že tyjeme z cizího majetku, dopřáli jsme výdělku každému členu příbuzenstva, který se naší práce účastnil. Kdo k ní chuti neměl, dostal občas dobré zeleniny a byl pohoštěn, kdykoliv nás navštívil.«

»A což velký náčelník Aduánů?«

»S tím jsem se znal spíše, než jsem se oženil. Měl ze mne výdělek, pokud jsem byl dozorcem u obchodníka s obilím, a o tento výdělek jsem ho nepřipravil, ani když jsem se stal zelinářem. Obchodník s obilím stárnul a s léty mně svěřoval víc a více ze svých záležitostí. Ustanovil jsem velkého náčelníka jakoby svým pomocníkem. On dohlížel při měření a nakládání obilí a ručil za bezpečnost dopravy ve svém území. Za to měl dvě třetiny služného, které jsem dostával já. Zhlédl se penězům, pochopil, že nejsem lakomec, a podporoval mne, kde jen mohl. Že jsem ho zásobil zeleninou a ovocem, netřeba, abych dokládal. S jeho pomocí jsem získal bratříčky ve kmenech a čeledích sousedních. Každý bratříček ode mne dostával tolik a tolik medžídijjí a takový a takový plášť. Za to byl povinen stíhati každého, kdo by se byl provinil na mém majetku a stíhával je krutě, poněvadž hleděl využíti příležitosti, aby z vinníka hodně vyždímal sám pro sebe a pro své příbuzenstvo, které ho podporovalo.«

»Divím se, že ti dali pokoj zloději a lupiči, kteří se hemží jak v nížině jordánské, tak obzvláště podél cesty z Jerusalema do Jericha.«

»Uvěřil bys, Músо, že mne ani jediný z těchto zlodějů a lupičů nepoškodil? Ani jednou neobrali mé lidi a nikdy se nepokusili mne oloupiti, když jsem se vracel s penězi.«

»Jak jsi to zařídil?«

»Jednoduše, velmi jednoduše. Kdo jsou zloději a lupiči? Lidé, kteří mají hlad, nebo lidé, kteří nemohou býti bez lovu. Lup je úlovek, a takový lupič je lovec, který hledí svou kořist buď přelstíti anebo přinutiti, aby se mu vzdala. Nasytím-li hladového, vezmu mu důvod ke krádeži a loupeži. Poskytnu-li lovci kořist dobrovolně, obrátí se do jiné končiny, aby se o ni pokusil lstí nebo násilím. I jemu se chce jísti a shání se po něčem k snědku právě jako hladový. Dospěv ve své úvaze k tomuto konci, rozhodl jsem se, že budu zloděje a lupiče krmiti, šatiti a v potřebě i náboji zásobovati. Znal jsem se s některými, než jsem se dal do zelinářství. Vždyť jsem s nimi vyjednával jako dozorce obilních karavan a vykupoval si bezpečnost našich životů a svěřeného majetku. Sotva jsem se oženil, pozval jsem k sobě dva z jejich vůdců a povídal jsem jim:

‚Hle, rád bych se pod záštitou Alláhovou usadil v tomto kraji a pěstoval zeleninu a ovoce. Sám nesním, co vypěstuji.

Budu nucen prodávati, a to v různých osadách, i v Jerusalemě. Budu posílati svou úrodu na zvířatech na trh. Bude-li se mně má živnost dařiti, bude u mne hojně chleba, šatů a nábojů. Vím, že budu při vývozu ovoce a zeleniny odkázán na vás, jako jsem na vás byl odkázán při vývozu obilí. Nikdy jsem žádného z vás neošidil a neodešel ode mne hladov, pokud u mne byl kousíček chleba.'

‚Pravdu díš, Asade, pravdu díš,' přitakali oba, popotahujíce si košile na prsou. ‚Neukřivdil jsi nám a my jsme neukřivdili tobě.'

‚Byli jsme přáteli. Proč by nemělo naše přátelství potrvati? Řekněte svým kamarádům:

Kdo z vás má hlad, ať zajde k Asadovi a on ho nasytí. Kdo z vás je nahý nebo roztrhaný, ať se ukáže u Asada a on ho obleče. Kdo z vás pozbyl dýky, prachu, olova nebo zápalek, ať se poptá u Asada, nemohl-li by je dostati buď za dobré slovo nebo za laciný peníz.'

‚Jsi rozumný, Asade. Kéž Alláh prodlouží tvůj život a požehná tvému záměru! Vyřídíme svým kamarádům, co jsi jim vzkázal a již dnes se zaklínáme Alláhem, že žádný z nás nezkřiví ani vlasu tobě, tvým příbuzným, tvým lidem a tvým hovadům. Sám ztrestám každého, kdo by vložil ruku na tvůj majetek.'

Tak jsem, Múso, jednal s chudáčky zloději a lupiči já, to jest Asad.«

Jak získal pastýře velbloudů.

»A nebyla ti tvá úroda nikdy uloupena? Nevehnali bujní pastýři nikdy své velbloudy do tvých zahrad?«

»Nejednou se o to pokusili, ale nikdy nedospěli k cíli. Znám, Múso, svévolnost pastýřů velbloudů. Naši dnešní hostitelé Beni Sachr a někteří jejich sousedé honívají své velbloudy na počátku studeného období k Jordánu, kde je pastvy a vody do vůle. Nejednou zamířili k mým zahradám a zle se na mne obořili, když jsem je po dobrém přemlouval, aby se dali buď napravo nebo nalevo:

‚Není na světě člověka, který by zamezil naši cestu. Sem jsme zamířili, tudy půjdeme. Neodvádíš nám žádného poplatku, nemáš u nás bratříčka. Naši velbloudi se napasou a my si pochutnáme.' Jenže já, to jest Asad, jsem byl připra-

ven na podobné chvíle. Na význačných místech kolem svých zahrad jsem navršil s pomocí svých kamarádů-zlodějů a lupičů duté hromady kamení. Byly to vlastně nizounké věže se čtyřmi střílnami, ale zvenčí jsme je obložili kamením, takže nebyly od obyčejných hromad k rozeznání. Víš, že je takových hromad v našem území plno.«

»Jak bych nevěděl. U několika jsem v posledním týdnu ležel, pozoruje okolí.«

»Tyto hromady poskytovaly útulku zlodějům a lupičům, kdykoliv mne navštívili. Dobrovolně mně sloužili jako strážci

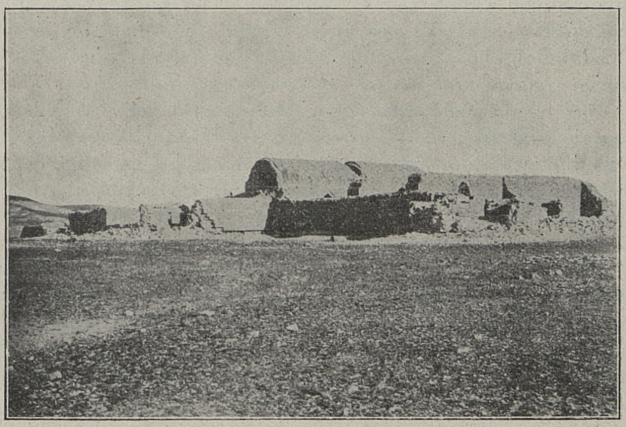

Obr. 20. — Túba od severovýchodu.

a nejednou mně pomohli od záludníků, přikvapivších zdaleka. Jak mně někdo přinesl zprávu, že se chovatelé velbloudů blíží, vzkázal jsem svým přátelům, aby obsadili všechny věže. Vojenské ručnice neměli. Užívali pouze předovek, které nabíjeli buď olovem nebo křemelkami. Sotva se neústupní a umínění pastýři přiblížili k některé věži, zasvištěla nad nimi rána. Zarazili se a někteří ustoupili. Kdo přece chtěli vpřed do mých zahrad, dostali jednu dvě rány pod kolena. To jsi měl, Músо, vidět, jak uháněli a jak si potom vzájemně broky nebo křemelky vyškrabovali. S dvakrát, s třikrát dostali za vyučenou a mé zahrady měly pokoj.«

»Nemstili se ti?«

»Kdepak by se pastýřové velbloudů mstili! Jsou to obyčejně mladíci, kteří, třebas byli umínění, jsou přece jen jako děti. Poraněným jsem nakapal léku, jejich nohy ovázal, všechny pohostil a odcházeli ode mne jako přátelé. Podali zprávu svým kamarádům a jak hnali k Jordánu, tak když se odtud vraceli, přicházeli ke mně jako moji dobří známí a hosté.

Šlechetný soudce.

Nové starosti mi nastaly, když se proslýchalo, že vláda z Damašku chce proniknouti do území Aduánů a obsaditi Salt, Ammán a jiné vesnice. Ponoukali ji k tomu hlavně Čerkesi, kteří jí slibovali pomoc proti nám, Arabům. Měl jsem v Saltu dobrého rádce a přítele. Byl to tamní náboženský soudce. Jednou mně řekl:

‚Moc vlády roste a náš pán Abdulhamíd, kéž mu Alláh dopřeje vítězství, zavádí různé opravy. Nesou dobré ovoce a vládní meč se ostří a dlouží. Není pochyby, že sultán dá rozkaz a zemský správce damašský vypraví vojsko do našich krajů a zavede svou správu nejen tady v Saltu, nýbrž i po okolí.'

‚Co se stane s námi, usedlíky? Nebude nás vláda nutiti, abychom odváděli daně? Nebudou nás výběrčí ždímati? Smutné věci jsem slyšel v Jerusalemě. Kdejaký sedlák si naříká na útisky od výběrčího daní a četníků, kteří ho doprovázejí. I na úředníky si stěžují. Že prý zavírají oči před pravdou a nadržují bezpráví.'

‚Lidé jsou lidé a pokud se úředníci, výběrčí a četníci dosyta nenajedí, budou brát, kde co najdou. Jen nezapomínej, Asade, kolik lidí tě obírá dnes. Kolik to máš bratříčků v různých kmenech a čeledích, kolika náčelníkům posíláš dary a kolik zlodějů a lupičů živíš. Všech těch příživníků budeš zbaven, až se zde vláda pevně usadí a tvůj život a tvůj majetek zabezpečí. Daně nejsou vlastně nic jiného, než poplatky za jistotu života a majetku.'

‚Je-li tomu tak, jak povídáš, ó kádi, přivítám vládu a budu jí daně řádně odváděti.'

‚Zaplatíš-li je řádně a včas, nepřijde k tobě výběrčí a nebude tě vyjídati se svými četníky.'

‚Slyšel jsem, že výběrčí svéhlavě určuje daň tvrdě, že sedlák obdělává mnohem více půdy, než sám přiznává. Je to možné, poněvadž je to lidské.'

‚I tomu se můžeš vyhnouti. Dej si své zahrady přesně odměřiti, já ti potvrdím jejich výměru a průměrnou úrodu. Důtklivě ti radím, Asade, abys to učinil a přidávám ještě jednu radu: Dej si své pozemky připsati.'

‚Nač bych si je dával připsati? Po léta je obdělávám. Kdekdo z mých sousedů ví, že jsou majetkem mým a mých příbuzných. Kdo by mohl pochybovati o mém vlastnickém právu?'

‚Nezapomínej, že ujme-li se vláda správy těchto krajů, vydá dříve nebo později rozkaz, aby se každý prokázal vlastnickým právem, aby mohlo býti vloženo do pozemkových knih. Jak snadno by se mohlo státi, že nějaký hanebník z Damašku nebo z Jerusalema by podplatil velkého náčelníka Aduánů a vyššího správního úředníka, kteří mu vydají průkaz, že tvoje pozemky jsou jeho majetkem.'

‚Alláh nedovolí, aby se stala taková hanebnost.'

‚Alláh nepomáhá člověku, který se sám nesnaží, aby si pomohl. Taková hanebnost se tisíckrát stala a tisíckrát stane. Pozvi si z Jerusalema vládního měřiče. Odměří tvé pozemky, zasadí kameny na tvé hranice, načrtne jejich obrázek a přijde s tebou určitého dne ke mně. Na týž den pozvu velkého náčelníka Aduánů a dva, tři jiné stařešiny. Napíši jejich vyjádření, že vyměřené pozemky tobě prodali, cenu dostali a že stvrzují podpisem svým, že přešly v tvůj majetek a že mohou býti jako takový vloženy do pozemkových knih, kdykoliv by vláda vklad nařídila.'

Národní probuzení.

‚Ó soudče náš, nevím, kdy a jak se ti odměním.'

‚Nejlépe se mi odměníš, budeš-li své sousedy naváděti, aby následovali tvého příkladu. Čím spíše bude celý náš kraj obdělán a obydlen, tím spíše se probudí zašlá sláva našich otců. Vždyť i já i ty jsme Arabové a naši předkové byli slavní a mocní. Turci jich poslouchali a dnes, ó běda, přeběda, my se třeseme před roby svých otců.'

Starý soudce si utřel slzy a já, to jest Asad, rovněž. Proč se zastavuješ, Músо? Proč mi hledíš do očí? Nevěříš? Pochybuješ o mém přesvědčení, že jsem Arab? Myslíš, že nevím nic o dějinách svého národa? Mýlíš se, Músо, a nedivím se ti, poněvadž jsem ti nepověděl, čemu jsem se za léta usilovné práce ovocnářské a zelinářské naučil. Zmínil jsem se, že

jsem zaprodal všechno svoje palivo starému křesťanu. Stal se odběratelem všech mých zásob. Častokráte jsem byl jeho hostem a mnohokráte jsme hovořívali dlouho do noci, ba až do rána. Byl Arab jako já, tvrdil, že jeho předkové byli křesťany, spíše než muslimové Jerusalem vzali. Víru svých otců neopustili a lásku k své vlasti arabské si zachovali. Vybízel mne, abych se zdokonalil ve čtení, psaní a počítání. Upozorňoval, jaký prospěch přináší vzdělání každému, obzvláště obchodníku. Půjčoval mně knihy a noviny; četl jsem a šířil své vědomosti.

Prvé dítko, které mně má běloučká povila, byla dceruška. Po ní následovali čtyři chlapci a potom ještě dvě děvčátka. Všechny mně je Alláh zachoval na živu. Ani jediné není mrzák. Po jiné ženě jsem nikdy nezatoužil. Duše mé běloučké zůstala ve mně a duše moje v ní. Sotva moje děti poodrostly, učil jsem je čísti a psáti i počítati. Jejich matička se učila s nimi. Po několika letech jsem je na radu svého jerusalemského učitele poslal do Jerusalema. Bydlily u něho a chodily do škol s jeho vnuky a vnučkami. Čtyři léta zůstala má nejstarší dceruška v Jerusalemě, chlapci pět nebo šest let. Na svátky a prázdniny chodívali k nám a pracovali jako my.

Budiž Alláh pochválen, že se ani jediné z mých dítek nepopanštilo a že se za nás, své rodiče a příbuzné, nestydělo. Synci a děvčátka mého bratra byli rovněž vychováváni v Jerusalemě. S nimi a s mými dětmi kamarádily děti našich sousedů. Učily se od nich a jejich rodiče mne prosili, abych u nás otevřel školu. Byl bych jim rád vyhověl, jenže jsem se bál záští některých zavilých vykladačů zákona, kteří se na mne nemálo horšili, že se stýkám s křesťany a že jsem své děti posílal do křesťanských škol. Radil jsem k trpělivosti; školu že otevřeme, jakmile se vláda ujme správy našeho kraje.

Moje dítky se ve školách učily dějinám naší země. Přinesly s sebou knihy, které mně oči otvíraly. Poznával jsem, jak jsme byli slavní a mocní a do jaké bídy jsme se dostali vlastní vinou. Utrpení naše mne učilo lásce k našemu národu a k naší vlasti. Od svých dětí jsem se dověděl, jak Evropané milují svou vlast, jak touží po svobodě a nezávislosti a s jakou ochotou obětují nejen majetek, nýbrž i život, jen aby shodili cizí jho. Začal jsem chápat, že je rozdíl mezi Arabem a Turkem, mezi otrokem a otrokářem. Probudil jsem se k národnímu životu a probouzel jsem své sousedy. Nenáviděl jsem turecké

vlády, ale věda, že my svou vládu arabskou ještě vytvořiti nemůžeme, byl jsem ochoten ji uznati a jí sloužiti. Nadál jsem se, že zajistí náš život a náš majetek a tím nám dopomůže k rozvoji jak hospodářskému, tak osvětovému. Proto jsem po ní toužil a byl jsem rád, když před čtyřmi lety Salt obsadila a se správy ujala.

Nesvědomitý úředník.

Zakrátko jsem poznal, jak dobře jsem učinil, poslechnuv rady starého soudce a dav si vlastnické právo na své vyměřené pozemky zajistiti. Nějaký turecký úředník berní dostal

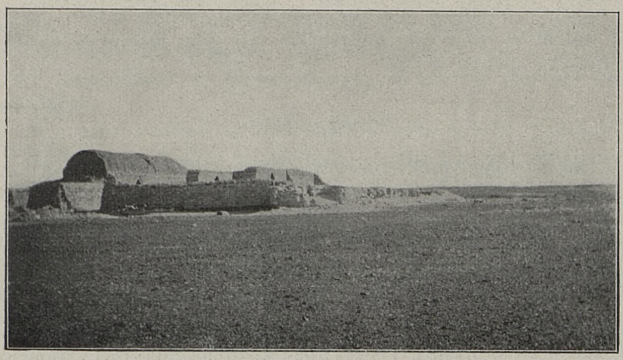

Obr. 21. — Túba od severu.

zálusk na mé zahrady a hleděl po dobrém a po zlém přiměti velkého náčelníka Aduánů, aby mu je prodal. Velký náčelník se vzpíral, že jsou odedávna mým majetkem. Berní se tomu smál a namlouval mu, aby jen přitiskl svou pečeť pod kupní smlouvu, kterou mu ukázal. O ostatní že se sám postará a náčelníkovi za to sto medžídijjí vyplatí. Náčelník nechtěje berního proti sobě popuditi, přitiskl pečeť, několik jiných mužů učinilo totéž a víš, Músо, co udělal berní? Zaslal kupní smlouvu do Damašku a vymohl si tam svolení, aby bylo jeho vlastnické právo na mé zahrady vloženo do pozemkových knih, jakmile budou v Saltu zavedeny. Svolení šlo rukama mého starého soudce, který je měl opsati a mezi úředními listinami uchovati. Pozval mne k sobě, ukázal mi svolení a povídá:

‚Pochyboval jsi, že by se mohla podobná hanebnost v muslimské obci přihoditi. Hle, tady ji máš. Přečti si toto svolení. Je turecké, ale tolik rozumíš, abys jeho obsah vystihl.'

‚Co si počneme, otče soudce?'

‚Ty nic. Dělej, jako bys o věci nevěděl. Sám oznámím do Damašku, že pro berního právo vlastnické na tvé zahrady vloženo býti nemůže, poněvadž jsou po mnoho let tvým právním majetkem.'

Soudce učinil, jak pravil, a berní zuřil, dověděv se z Damašku, s jakou pochodil. Velkého náčelníka nutil, aby mu vrátil sto vyplacených medžídijjí i s úroky. Náčelník odepřel, berní ho žaloval, soudce vynesl nález, že náčelník není k náhradě povinen, poněvadž mu berní peníze vnutil. Berní se stal mým úhlavním nepřítelem. To jsem měl prvý užitek z turecké správy u nás.

Strach o dceru.

Horší trápení mně způsobil četnický velitel, kéž by Alláh neseslal na něho a jeho rodinu zlé, které on poslal na mne a na mé! Byl to Turek a v jeho četě byli až na jednoho samí Turci. Vláda nedůvěřovala arabským četníkům, proto nasadila do našeho kraje buď Kurdy nebo Turky nebo Čerkesy. Velitel byl sveřepý necita a nestyda. Kdejaká žena se před ním třásla a nebyla-li mu po vůli, odnesli to její příbuzní. Těžko se bylo brániti. Velitel hned každého udal pro vzpouru, mladá vláda se bála a nejednoho nevinného buřiče pověsila, zastřelila nebo ve vězení umořila.

Jednou zavítal velitel se dvěma tureckými četníky do mých zahrad. Nejstarší dcera Balha v nich právě pracovala. Statnost a sličnost zdědila po své matce. Naučila se ve školách způsobům, při práci závoje nenosila a před nikým se nezarazila. Minulo jí šestnáct let. Čekal na ni mladík o osm let starší. Nechtěla se za něho provdati, pokud jí nebude aspoň osmnáct, poněvadž se dočtla, že jen vyspělá matka může míti silné a zdravé děti a ona po dětech toužila. Velitele a jeho podřízených si nevšímala, zato si jí všímali oni. Veliteli se u mne pojednou tak zalíbilo, že prohlásil, že si u mne odpočine a jeho četníci že budou střici mých zahrad. Nezbylo mi, než abych ho pozval a mu pohostinství nabídl. Balhu jsem hned vypravil domů a ona jsouc důvtipná odjela na návštěvu k rodičům jedné ze svých kamarádek. Velitel

se při večeři po ní ohlížel, ráno se po ní doptával a uslyšev, že odjela, poručil, abychom osedlali jeho koně, že má jinde nutnou práci. Všichni domácí jsme děkovali Alláhovi, že nás zbavil takového nevítaného hosta. Jenže se vracel každý týden, ba mnohdy dvakrát i třikrát za týden. Balhy jsme potřebovali doma, nemohla přece stále dlíti u cizích a velitel by ji byl i tam hledal a snad ještě více obtěžoval než u nás. Vyhýbala se mu, kde jen mohla, ale přece nemohla překaziti, aby jí v cestu nevkročil a na ni nepromluvil. Radili jsme se, co počíti. Paní mého domu povídá:

‚Zajeď do Saltu a zeptej se starého soudce; je moudřejší a zkušenější než my všichni. Podle jeho slov jednej.'

‚Čeho by ses bál, Asade? Nestará-li se Balha o velitele, nestarej se o něho ani ty,' utěšoval mne soudce. ‚Násilím ji za svou manželku nepojme. Musil by přijíti ke mně a já bych nikdy neprohlásil za platný sňatek, se kterým nevěsta nesouhlasí.'

‚Což kdyby se na ni vrhl násilím, nebo kdyby ji unesl?'

‚Toho se neodváží. Je úředník, chodil do škol, ví, jaký trest by ho stihl. Má dvě ženy a hromadu dětí.'

‚Je málo těch, které již znásilnil?'

‚Dotud mně nikdo na něho nežaloval. Je možné, že je pravda, co se o něm povídá, ale je též možné, že je to klep. Jsem soudce a nemohu považovati nikoho za vinníka, pokud jeho vina prokázána nebyla.'

‚Toho a toho prohlásila vláda za buřiče, byl oběšen nebo zastřelen, ti a ti byli vsazeni do vězení. Neměli jiné viny, leda že si stěžovali na velitele, že znásilnil jejich ženy, sestry nebo snoubenky.'

‚S těmito případy jsem neměl co dělat. Ty zasahují do oboru moci vojenské. Považoval-li vojenský velitel za prokázané, že ti a ti byli buřiči, vynesl rozsudek, o jakém jsi se zmínil. Tebe přece nikdo za buřiče neprohlásí a kdyby se opovážil, budu já první, kdo půjde svědčiti v tvůj prospěch. Důvěřuj v Alláha a důvěřuj ve spravedlnost našich zákonu. Bez spravedlivých zákonů a bez takové důvěry bychom nemohli žíti. Což kdybys Balhu provdal, neunikla by veliteli?'

‚Kolik provdaných mu neuniklo! Sedl-li ukamenovaný satan do jeho srdce, bude mu namlouvat provdanou právě jako svobodnou.'

‚Dávej pozor a důvěřuj v Alláha a v zákony. Jinou radu ti, Asade, uděliti nemohu.'

Nevím, zda starý soudce četnickému veliteli něco neřekl. Pojednou přestal k nám dojíždět a když se mnou měl co jednati, vyslal jednoho nebo druhého četníka, s nimiž mne obyčejně navštěvoval. Jednoho dne mně přinesl turecký četník písemný rozkaz, abych se hned dostavil k jeho veliteli. Co ode mne chce? Mám vyhověti nebo nikoliv? Nevyhovím-li, prohlásí mne za neposlušného a bude mne stíhat. Ničeho jsem se nedopustil, proč bych se bál? Pojedu. Velitel na můj pozdrav hrubě ani nepoděkoval.

‚Slyším, Asade, že přechováváš zloděje a lupiče. Dal jsem věc vyšetřovat. Bude-li udání potvrzeno, těžký žalář tě nemine. Vláda zabezpečujíc život a majetek, stíhá každého zloděje a lupiče, i musí její pravice dolehnouti tím silněji na pokrytce, který z nich žije a tyje.'

Hleděl jsem vysvětliti, jaké jsou moje styky se zloději a lupiči.

‚Ani slova! Sám připouštíš, že se s nimi stýkáš. Na tvé přiznání bych tě mohl vsaditi do vězení. Měj se na pozoru! Dni tvého blaha jsou sečteny.' Rovnou od velitele jsem spěchal k soudci.

‚Neboj se, Asade! Toto není vzpoura, to je trestný čin, který podléhá mně. Pokud budu seděti na tomto místě, nevynesu nálezu, jímž bych tě prohlásil za přechovavače zlodějů a lupičů. Znám tě od let, vím, že tvé styky se zloději a lupiči zachránily nejednomu majetek, když ne život.'

Velitel mne skutečně udal a vedl celou řadu svědků. Soudce je všechny vyslechl a vedl dvojnásob tolik svědků, kteří dokazovali, že jsem nikdy zlodějům a lupičům nenadržoval, nýbrž že jsem před nimi své sousedy a krajany chránil. Soudce mne očistil a vracel jsem se spokojen ke svým. Jenže má spokojenost dlouho netrvala.

Jednoho rána odešla Balha do zahrad a nevrátila se. Volali jsme ji, hledali jsme ji, neozývala se. Teprv po několika hodinách jsme spatřili její poslední stopu. Vedla ze zahrad do houští a z něho do hlubokého úvalu. Tam byla půda rozdupána od lidí a od koní. Stopa Balhina zmizela. Sledovali jsme stopy koní. Byly patrné až na hladkou skalní plochu. Na té se nám ztratily a již jsme jich neobjevili. Nějaký zloděj, který ke mně šel na návštěvu, nás upozornil, že zahlédl nablízku dva turecké četníky, že však mu ujeli a že nenašel,

Obr. 17. — Bachít chystá oběd.

kterým směrem se dali. Pátrali jsme po nich do odpoledne; bez výsledku. Tu mně napadlo: Neunesli četníci Balhu pro svého velitele? Je-li má domněnka pravdivá, skrývají se asi někde v těchto huštinách a roklích a teprv za noci ji dovezou do Saltu a odevzdají veliteli. Kývnuv na svého bratra, pošeptal jsem mu:

‚Hledejte až do večera, ba až do rána. Sám pojedu se dvěma kamarády do Saltu a budu stříci domu velitele četníků.'

Víš, jaké kamarády jsem si vzal? Zloděje, který mi pověděl o četnících a jeho druha, který u mne od několika dní pracoval. Sedli jsme na mezky a ujížděli k Saltu. Hodný kus cesty pod městem jsme svěřili svá zvířata dozoru nějakého mého známého a sami se uchýlili do ústraní, odkud jsme měli pěknou vyhlídku na cestu městskou. Jak soumrak zahalil krajinu, šli jsme opatrně k domu velitelovu. Průčelím tvořil jako ostatní domy sousední úzkou uličku. Odtud četníci jistě do něho nevniknou. Třebas nemá ani jediný z domů saltských okno do uličky, přece do ní ústí všechny brány, lidé jí chodí a četníkům by bylo bývalo velmi nemilé, kdyby je byl s Balhou někdo potkal.

To oni budou hledět, aby mé děvče dostali přes vysokou zeď do velitelovy zahrádky. Zahrádka byla vklíněna mezi ostatní; pouze na jedné straně se k ní mohlo přistoupiti úzkou chodbou vybíhající v kout, v němž měl velitel velkou hromadu krátké slámy pro své koně. Jeden z mých kamarádů, který znal důkladně okolí domu velitelova, povídá:

‚Hospodáři, vlez do slámy! Nejsnáze se v ní ukryješ. Je-li tvá domněnka pravdivá a myslím, že je, budou četníci hledět, aby Balhu dostali přes zeď v tom tmavém koutě. Tam ti neujdou. My budeme stříci cesty vedoucí k zahrádce. Jakmile na ni četníci s Balhou vkročí, dáme se za nimi a zasáhneme současně s tebou.'

Vysvobozena.

Dostal jsem se k slámě, aniž bych byl koho potkal, zahrabal se do ní a čekal a čekal pln strachu a nejistoty. Uvidím ještě svou dceruška? Jak ji uvidím? Že se četníci na ní neproviní, byl jsem jist, avšak podaří se mi ji vysvoboditi živou a neporušenou? Nezabodnou ji, než ji vyprostím? Ó Alláh, smiluj se nad mou dceruškou a nade mnou, jejím tatíčkem!

Vzpomeň si, ó Alláh, na mou běloučkou, jak naříká o své dítě. Chraň nás, svých tvorů! Konečně jsem zaslechl nějaký křupot. Těžké boty četníků tlačily kaménky. Po chvilce se chodba zastínila temnou skvrnou, která se rozštěpila v obrysy tří postav. Poznal jsem dva vysoké četníky a mezi nimi nižší a útlejší bytost lidskou. Srdce mně zabušilo. Jisto jistě je to můj miláček, má Balha. Zasáhni, ó Alláh!

Jeden četník tichounce dvakrát zahvízdl. Nade mnou též něco zašustilo a se zdi velitelovy zahrádky se spouštěl provaz, na jehož dolním konci byla uvázána silná, asi na loket dlouhá tyč. Země se dotkla sotva dva kroky ode mne. Levý četník se chopil tyčky a nutil mou dcerušku, aby si na ni sedla. Pravý jí držel dýku na prsou a hrozil, že ji probodne, vydá-li jediný zvuk a neposlechne-li. Balha se chvěla, ani nehlesla a na tyčku si sedala.

‚Uvážeme ji, aby nespadla. Pomoz mi,' šeptal levý četník. Pravý vsunul dýku mezi zuby a uchopiv se koženého pásu, který mu jeho soudruh podával, přitahoval mou dcerušku k provazu. Nyní na ně! vnukl mně Alláh. Vyskočiv, zamířil jsem dýkou na pravého četníka. Alláh ji vedl. Utopila se celá v jeho srdci. Pustil opasek a skácel se, ani nehlesnuv. Téže chvilky se přede mnou něco zableskło, strhl jsem svou dcerušku, zahřmělo a ucítil jsem palčivou bolest pod levým ramenem. Nový blesk, nová rána, levý četník se válel ve své krvi.

‚Budiž Alláh pochválen!' šeptal můj kamarád. Z jeho revolveru se ještě kouřilo. ‚Zlořečený turecký pes! Byl by zastřelil tvou dcerušku, kdybys ji nebyl strhl. Nejsi těžce poraněn?'

‚Cítím teplou krev pod levou paží, ale mohu vládnouti rukou, koule tudíž pronikla pouze masem.'

Asad obviněn ze vzpoury.

‚Co teď?' ptal se jeden můj kamarád.

‚Uprchněme, uprchněme,' radil druhý.

‚Nikoliv, kamarádi, neuprchneme. Zůstaneme zde. Rány vyvolaly poplach a co nevidět k nám přijde vojenská hlídka. Víte, že prochází po celou noc městem.'

‚Chytni, hospodáři, provaz s tyčkou, chytni jej!' Již bylo pozdě. Zmizel za zahradní zdí. S ním jsme ztratili jeden z důkazů viny velitelovy. Vojenská hlídka se zastavila před

chodbou a její velitel se blížil k nám s namířenou ručnicí a s nasazeným bodákem.

‚Pokoj s tebou, desátníku!'

‚Stůjte! Ani se nehýbejte!'

‚Stáli jsme spíše, než jsi své vojáky přivedl. Zůstaneme zde, pokud nám sám neporučíš, abychom odešli nebo nás neodvedeš.'

Desátník pokynul vojákům. ‚Dovedu vás k důstojníkovi, jakmile prohlédnu toto místo.'

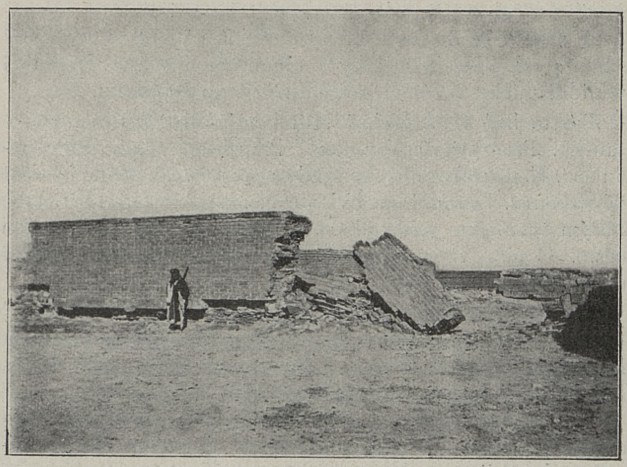

Obr. 22. — Zeď pískem podhlodaná se boří.

‚Dva četníci zde leží a oba jsou mrtví.'

‚Kdo je zabil?'

‚Tato moje pravice zabila jednoho a můj kamarád zastřelil druhého. Dopustili se zločinu nejhoršího v obci muslimské. Uloupili mně toto moje dítě pro svého velitele.'

‚Po tom mně nic není, to si nech pro svého soudce. Dva vojáci zde zůstanou na stráži, s ostatními vás dovedu k důstojníkovi.'

Zatím co se toto dálo, se otvírala vrata za vraty, obyvatelé vybíhali a tlačili se k chodbě, ve které jsme stáli. Horlivě se dotazovali, co se stalo, proč bylo stříleno.

‚Vari s cesty, vari s cesty! Uhni, pse, nechceš-li, aby ti zmodrala záda!« ozvalo se hrubým hlasem. Znal jsem ten hlas. To křičel a nadával velitel četníků. Proklestiv si dráhu až do chodby a zahlédnuv oba mrtvé četníky, zaklnul a zaječel: ‚Vzpoura, vzpoura! Dva sluhové vlády byli zabiti. Přisám Alláh, že rozstřílím tyto buřiče.' Vytrhl revolver a byl by mi jistě roztříštil lebku, kdyby se na něho nebyli vojáci vrhli a revolver mu vyrvali. Soptil vztekem, pěny mu vystupovaly z úst, kopal a bil rukama jako zběsilý.

‚Vyveďte ho z chodby! Zde není jeho místo.' Velitel se bránil a volal své četníky na pomoc. Tři přispěchali, ale zároveň s nimi se dostavil na místo shluku i vrchní vojenský velitel s několika důstojníky a silnou četou vojska. Zvědavci vyklidili uličku a vojáci zabránili přístup četníkům.

‚Pusťte ho,' velel vrchní velitel vojákům, držícím vůdce četníků. ‚Proč křičíš „Vzpoura?" Proč běsíš? Znám svou povinnost. Není třeba, aby mne kdo upozorňoval. Mám již dost tvé vzpoury. Dotud jsem byl nucen z velké části věřiti tobě a tvým četníkům, poněvadž se hlášené vzpoury udály mimo město. O této vzpouře mně podá zprávu desátník noční hlídky. Hlas, co jsi viděl!'

Desátník stručně oznámil, co se přihodilo.

‚Pochybuji, že by zde byla vzpoura. Žádný z těchto mužů neutíkal. Ke vzpouře by si s sebou nebyli brali mladé děvče. Celou věc odevzdám civilnímu soudci. On rozhodne.'

‚Nezapomínej, veliteli, že zabití četníci jsou Turci, moji krajané a kdo je zabil, jsou Arabové. Je nutno, abys v zárodku uhasil jiskru odporu Arabů proti Turkům. Zle by se ti vedlo, kdyby někdo udal, že snad jako Arab nadržuješ svým krajanům.'

‚Mlč, majore, sic tě ztrestám touto rukou pro urážku své vojenské cti.' Pokynuv jednomu z důstojníků, rozkázal mu, aby poprosil civilního soudce, aby přišel prozkoumat, co se událo. Starý soudce nedal na sebe dlouho čekat. Dva přísedící ho doprovázeli. Při světle několika lamp prohlédl zabité a žádal mne, abych přesně dle pravdy pověděl, co se stalo. Když jsem se zmínil, že četníci mou dceru uloupili, zvolal jejich velitel: ‚Lež, lež, lež, podlá lež! Pamatujte si, turečtí četníci, že z vás tento Arab dělá lupiče a únosce žen.'

‚Konám povinnost, kterou mi můj úřad ukládá. Neruš mého výkonu, nechceš-li, abych ti určil trest,' krotil ho soud-

ce. ‚Povídáš, Asade, že byla přes zahradní zeď velitelovu spuštěna tyčka přivázaná na provazu. Kdepak je?'

‚Zmizela, jakmile padl i druhý četník.'

‚Vidíte ho, lháře! Zmizela. Do pekla se propadla, nebo do nebe odletěla,' pokřikoval četnický major.

‚Již jednou jsem ti povídal, abys mlčel. Po třetí tě napomínat nebudu. Sem s lampami. Kdo máte žebříček, doneste jej. Můžeš mně, Asade, přesně ukázati místo, kde byla tyčka spuštěna?'

‚Jak bych nemohl, soudce? Tady v té slámě jsem ležel zahrabán a tu tyčka dopadla. Vidíš, jak jeden její konec odral zídku, když četník Balhu na ni vysazoval.'

‚Tady je žebřík, soudce náš.'

‚Sem jej přistavte a podejte mi lampu.' Soudce vystoupil na žebřík a prohlížel zeď. ‚Tady je místečko čerstvě vydrané. Měkká vepřovice nesnesla tření provazu a provaz se do ní na dva prsty zařezal. Vytahovaná tyčka se vzpříčila a tady kus vepřovice vylomila. Podívej se, přísedící, neleží-li někde u zdi vylomený drobet hlíny.'

‚Tady je, soudce náš, tady je.'

‚Budiž!' Soudce sestoupil a žádal velitele vojenského: ‚Jménem našeho zákona a jménem našeho pána, kéž mu Alláh dopřeje vítězství, tě prosím, abys dal prohledati dům četnického velitele. Mám odůvodněné podezření, že najdeme tyčku s provazem a snad i jiné známky, které napomohou rozluštiti záhadu, kterou mám rozhodnouti.'

‚Můj dům prohlížeti? Což jsem nějaký zločinec? Přisám Alláh, že nikdo práh mého domu nepřekročí, pokud mi zbude jediný náboj.'

‚Tvá prosba je mně, soudce, rozkazem. Pohneš-li se s místa, majore, dám tě svázati. Běda četníku, který by se postavil na odpor zákonnému úkonu! Sám povedu tebe, soudce, a tvé přísedící, abyste prozkoumali celý dům.' Prohlídka byla vykonána, provaz s tyčkou, jakož i jiné stopy nalezeny. Vinník — a byl jím podle všeho četnický velitel sám — zapomněl ve spěchu odstaviti žebřík od zahradní zdi, přes niž provaz spustil.

‚Odneste mrtvé četníky,' velel soudce. ‚Asada a jeho dva kamarády odveďte do vězení. Ty, Balho, půjdeš na noc k mé dceři. Nikdo tě neobviňuje, jsi svobodná.'

O výslechu mnoho vykládati nebudu. Major se ohrazoval, že o celé věci nic neví, a že je jeho povinností, aby vymáhal potrestání vrahů svých tureckých krajanů a podřízených. Sám jsem vedl přes dvacet svědků, kteří potvrdili, jak četnický velitel mou dcerušku obtěžoval. Nemohli jsme dokázati, že četníci Balhu unesli pro něho, třebas to všechny známky potvrzovaly. Moji dva kamarádi a já jsme byli obvinění. Svědectví obviněného neváží tolik, jako svědectví muže nezúčastněného. Soudce vynesl rozsudek, že četníci Balhu unesli a že jsem nepřekročil zákon, sáhnuv ke zbrani, abych ji z rukou lupičů vysvobodil.

Velitel četnický nebyl s nálezem spokojen. Na jeho popud podali všichni četníci původu tureckého i mnozí Kurdové a Čerkesi do Damašku žádost, aby byla věc znova projednána a Turci zbaveni hanby, jako by kradli arabská děvčata. Ujali se jich Turci cařihradští a přišel rozkaz, abych byl se svými oběma kamarády dopraven do Damašku a postaven před soudce tureckého. Náš soudce byl nucen se podrobiti. Poněvadž však bylo obecně známo, že jsou četníci proti nám a že by nás mohli cestou zabíti, požádal vrchního velitele vojenského, aby s námi poslal četu svých mužů. Velel jí desátník, který se svou hlídkou přišel na místo našeho zápasu s četníky. Byl také Turek, ale poctivý a rozumný. Můj bratr ho několikráte navštívil a z jeho řeči poznal, že je přesvědčen, že četníci unesli mou dceru pro četnického majora. Poněvadž měl sám sličnou dospělou dcerušku, cítil se mnou a byl ochoten mně pomoci, kdyby sám sobě neuškodil. Můj bratr a bratr mé ženy se ho bedlivě doptávali, kterou cestou nás do Damašku povede a na kterých stanicích zůstane přes noc. Desátník pochopil, že mají nějaký účel, proto na jejich otázky podrobně odpověděl a upozornil na místa, kde hrozí jeho průvodu nebezpečí, že bude přepaden.

Pravil jsem ti, Músо, že má běloučká pochází z Aduánů a že jsem se na území Aduánů usadil. Měl jsem mezi nimi mnohé přátele, kteří byli ochotni nasaditi svůj život, aby mne z kleští vládních vysvobodili. Můj bratr a můj švagr zajeli k mým přátelům a utvořili četu, která se chystala na nájezd proti Sardijjům, jejichž územím vede cesta do Damašku. Nájezdníci se skryli poblíž místa, o kterém důstojník tvrdil, že se výborně hodí k přepadu. Jak se náš průvod na tomto místě

ukázal, zahvízdly nad našimi hlavami koule a ozval se bitevní pokřik.

‚Kryjte se a braňte se,' velel desátník. ‚Zajatci sem ke mně!' Než vojáci tomuto rozkazu vyhověli, zaduněla půda a převalila se přes nás četa jezdců na koních. Tři, čtyři se chopili nás, zajatců, vytáhli nás před sebe na sedla a zmizeli, než vojenská koule některého zasáhla. Byli jsme vy-

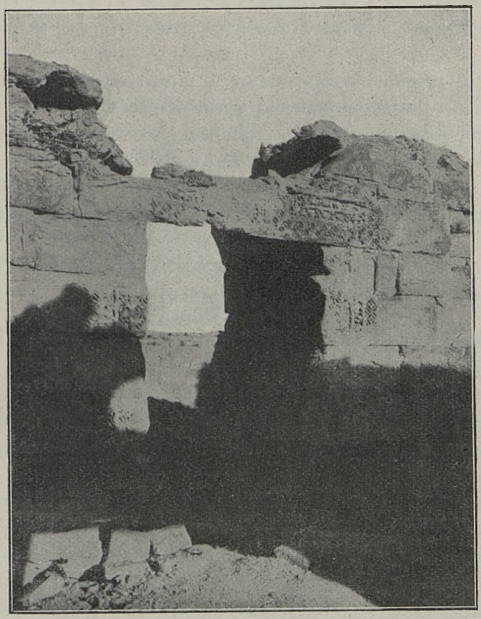

Obr. 23. — Túba, ozdoby.

svobozeni, avšak ke svým jsme se vrátiti nesměli. Ani Aduáni nám nemohli poskytnouti bezpečného útulku. Vůdce nájezdní čety byl rád, že nás osvobodil, ale povídal:

‚Budeme míti pěkné opletačky, než se očistíme z nařknutí, že jsme to byli my, kdo vojenskou četu přepadli. Takové nařknutí tvoří nejlepší podklad žaloby pro vzpouru, která končí smrtí provazem. Nemysli si, Asade, že je nám líto toho, co jsme vykonali. Ty bys byl jednal podobně. Plnili jsme svou

povinnost, chránili jsme nevinného a Alláh nám pomůže. Ostatně budou míti udavači těžkou práci, aby prokázali, že jsme to byli my, kdo vás vysvobodili. Desátník proti nám svědčiti nebude a z jeho mužů nás jistě ani jediný nepoznal.'

‚Nikdy nezapomenu, co jste pro mne podnikli. Zachránili jste nám, co máme nejdražšího. Alláh vás odmění a dá, aby byli vaši synci podobni vám. U vás nezůstaneme, v území osídleném ochrany nenajdeme. Je nutno, abychom se vydali do pouště. Znám Sattáma, knížete Rualů. Ten nás jistě neopustí.'

‚Pravdu máš, Asade. Sattám se bojí pouze Alláha a nikoho jiného. Turky nemá rád a s radostí vás uvítá.'

‚Nevíš, kde táboří?'

‚Podle posledních zpráv se stěhuje do vnitřní pouště a mohl by nyní býti někde u Azraku. Pojedeme s vámi na východ. Snad najdeme některou čeleď Rualů, která vás dovede k Sattámovi.'

Blahobyt zničen.

Alláh nám otevřel bránu ke zdaru a za pět dní jsme se blížili ke stanu Sattámovu. Zdaleka jsem volal:

‚Utištění přicházejí k tobě, ó ochránče utištěných!'

‚Alláh vás dovedl k ochránci. Jste v bezpečí. Vstupte do mého stanu a buďte mými hosty.' Jak jsme se napili kávy, vybídl mne Sattám:

‚Pověz, Asade, co pověděti chceš a můžeš!' Vylíčil jsem mu věc. Vyslechl ji tiše, chvíli mlčel a potom pravil: ‚Trpíte nevinně. Přisám Alláh, že syn mého otce nedovolí, aby vás kdo utiskoval, pokud budete v našem území. Svůj obličej poskytuji nejenom vám, nýbrž i vašemu příbuzenstvu. Vzkažte svým, ať za vámi přijdou. Pokud nepřijdou, budete mými hosty. Až tady budou, promluvíme si o dalším.'

Bezmála dva měsíce to trvalo, než jsem objal a zlíbal jednotlivé členy své rodiny. Svého bratra jsem mezi nimi neviděl. Turecký četník ho zabil.

‚Zabil mého tatíčka,' povídal jeho nejstarší synek, avšak dlouho se ze svého činu netěšil. Touto dýkou jsem vypustil jeho černou krev.'

‚Kde je tvůj nejstarší chlapec?' ptal jsem se svého švagra.

‚Turecký četník zhasil plamének jeho života.'

‚Zůstal bez pomsty?'

‚Moje příbuzenstvo zahladilo dva turecké četníky. Mezi námi, Aduány a četníky je boj na život a na smrt.'

‚Nikdo se vás neujímá?'

‚Pouze starý soudce ze Saltu. Psal dvakrát do Damašku a jednou až do Cařihradu, aby vláda na nějaký čas odvolala všechny turecké četníky a nahradila je čerkeskými a kurdskými, když již nedůvěřuje arabským.'

‚Nikdo jiný se k němu nepřidal?'

‚Znáš naše lidi. Bojí se pomsty vládní, proto trpí a mlčí.'

‚Co je s naším majetkem?'

‚Domy jsou vypleněny a zahrady poškozeny. Shluklo se na třicet vzteklých četníků, kteří si vzali, co chtěli, a zničili a zhubili, co odnésti nemohli. Naše dosavadní strážce nutí hlad, že kradou a loupí. Než by nechali nějakou kořist četníkům a jejich stoupencům, raději si ji vezmou sami.'

‚Ó Alláh, ó Alláh, proč jsi nás opustil? Těšili jsme se na vládu a takovou vládu jsi nám poslal.'

‚Nenařikej,' těšil Sattám. ‚Zítřek není dnešek. Co Alláh dnes odpírá, poskytne zítra, bude-li to Jeho vůle. Netrpělivost vnuká člověku ukamenovaný satan, trpělivosti ho učí jeho Tvůrce a Pán. Máme rozsáhlé pozemky v dolině Sirhánské. Proč byste na nich nemohli hledati obživu, než vám Alláh otevře cestu k vašim zahradám za Jordánem?'

‚Ukaž nám, Sattáme, pozemky a dáme ti odpověď.'

Pozemky se nám líbily, odpověď byla kladná. Vybudovali jsme si dvorce v okolí osady Etra a žijeme se, jak můžeme. Již dvě léta snášíme, Músо, toto vyhnanství a vstávajíce a léhajíce prosíme Alláha, aby se smiloval a je ukončil. Doslechl jsem, že vláda přesadila četnického velitele ze Saltu a že ho nahradila poctivým Čerkesem. Radostná naděje mne pudila z mého dvorce v dolině Sirhánské sem k Beni Sachr, abych se odtud dorozuměl se svými známými v Saltu a okolí. Dosavadní zprávy nejsou hrubě příznivé. Čerkes se ještě ani neohřál a turečtí četníci soptí pomstou. Uslyšev o tvé návštěvě, prosil jsem Faúra a Bardžasa, aby mne s tebou seznámili. Snažil jsem se, abych ti nastínil svůj život. Nic jsem nepřidal a nic důležitého jsem nezamlčel. Rád bych, abys mne pochopil, neboť pochopíš-li mne, probudí se v tobě soucit a budeš mně moci pomoci.«

»Jak by ti mohl, Asade, pomoci cizinec?«

»Snad více, než domorodec. Tady mám dva listy pro své křesťanské přátele v Jerusalemě. Odevzdej jim je, vylož jim,

co jsi ode mne slyšel, a oni ti poradí, jak bys mne mohl podporovati, ovšem bude-li to tvá vůle.«

»Nikdy jsem neodepřel podpory potřebnému, neodepru jí ani tobě, Asade.«

»Vy, cizinci, máte své konsuly v Damašku, Jerusalemě i Cařihradě. Pověz o mně svému konsulovi a požádej ho, aby mou věc vylíčil konsulovi v Damašku a Cařihradě. Tamní konsulové, nebo jak jim říkáte, budou moci na mne upozorniti toho neb onoho vysokého úředníka a vládě se přece jen otevrou oči. Pozná, že taková správa nezabezpečí jejího trvání, pozmění ji a dopřeje nám svobody a spravedlnosti.«

»Učiním, Asade, jak mně radíš a jak mně Alláh vnukne.«

»Hle, jak nám za řeči cesta uběhla. Tady je stan Bardžasův a jeho paní tě vyhlídá. Kéž ti Alláh dopřeje spokojené noci!«

»Kéž tě Alláh, Asade, brzo dovede na cestu spravedlnosti!«

Zloděj v táboře.

Rozloučili jsme se. On se vracel k svému hostiteli, já pak vstoupil do stanu, v němž mne manželka mého hostitele přívětivě vítala. Ulehl jsem a přemýšlel. Celý život Asadův se kmital před mým duševním zrakem. Ubozí lidé, ubohá vláda!

Ani nevím, kdy jsem usnul a kdy se Bardžas s Gáfelem vrátil. Probudil nás divoký pokřik, provázený několika ranami z revolveru a zběsilým štěkotem psů. Dva mladíci vlekli třetího a osm, deset jiných ho tlouklo a mu spílalo.

»Tady ti, Bardžase, vedeme zloděje. Plížil se ke klisně našeho souseda, jehož stan je na samém okraji tábora. Dopadli jsme ho, jak ohmatával její železná pouta. Co s ním, náčelníku?«

»Co s ním?« pokřikovali někteří. »Dopadli jsme ho při činu, zabijeme ho. Je zloděj a proto zrádce.«

»Zanič, Gáfele, oheň. Musíme se na chlapíka podívati, co je zač.« Zloděj se svíjel bolestí, ale zuby měl zaťaty a nevydal ani jediného zvuku. »Nastrčte mu hlavu k ohni, abych viděl do tváře zrádcovy.«

»I vždyť je to náš dobrý známý, toho jsme již po druhé chytili u Beni Sachr. Tož ty, Nimse, takto plníš svůj slib? Nezavázal jsi se čestným slovem, že se u nás již neukážeš?«

»Zavázal, Bardžase, jenže ukamenovaný ďábel, který mne ponouká k lovu, je silnější než moje vůle. Právě proto, že

jste mne nedávno chytili, jsem spěchal znova k vám. Chtěl jsem smýti hanu, že jsem se dal přelstíti od vaších strážců. Tentokrát jsem jim chtěl ukázati, že dovedu loviti opatrněji, než oni stříci. Alláh na mne seslal, co mně určil. Polapili mne a tady mne máš. Chcete-li mne zabíti, zabijte. Aspoň moje krev smyje špínu s mého obličeje.«

Obr. 24. — Túba, ozdoby.

»Víme, Nimse, že jsi šlechetných rodičů syn, že vynikáš zmužilostí nad své příbuzné. Divím se, proč se snižuješ a vyjíždíš s jedním, se dvěma kamarády na lov jako obyčejný lupič?«

»Přisám Alláh, Bardžase, že syn mého otce není lupič. Jsem lovec. Co si počneš, když se ve tvém nitru ozve hlas, který ti našeptává: Vydej se na lov. Ukaž těm Beni Sachr, že nejsi ledajaký nerozuma?«

»Co si počnu? Budu volati Alláha na pomoc proti ukamenovanému ďáblu a hlas utlumím.«

»Snad jsi silnější, než syn mého otce. Dvakrát jsem se snažil utlumiti hlas. Nepodařilo se mi to. Tady mne máš, rozhodni o mně.«

»Jaképak rozhodnutí,« křičeli bezvousí mladíci. »Chtěl nám uloupiti klisnu. Při činu jsme ho chytili, zasluhuje smrt.«

»Který pak soudce vynesl nález, že zasluhuje smrt, kdo se provinil, jako tady Nims?«

»Naši otcové takový nález pronesli. Co nás nenaučili rčení: Kdo tě olupuje o majetek, olupuje tě o život? Není naší povinností zabíti každého, kdo chce zabíti nás?«

»Vousů ještě nemáte a chcete poučovati mne, který jsem aspoň jednou tak starý jako vy. Nevycházíte i vy na lov jako Nims? Což kdyby příbuzní Nimsovi soudili jako vy a potrestali vás smrtí? Radovali by se z toho vaši příbuzní? Těšily by se vaše běloučké? Strážcové na svá místa a vy ostatní na svá lůžka.«

»Vždyť my, Bardžase...«

»Ani slova! Až budete náčelníky, mluvte! Pokud jimi nejste, poslouchejte!« Nikdo se neozval a jeden za druhým potichu odcházel. Strážce sedící nejblíže našeho stanu, volal:

»Alláh mezi námi a vámi:
Vy nemáte nic u nás,
my nic u vás.
Dbejte tohoto pokřiku!
Mužové nás střehou.
Kéž spánek zadrží bezpráví!«

»Proč provolává?«

»Domnívá se a to právem, že jeden nebo dva kamarádi Nimsovi jsou někde nablízku skryti a že se snad pokusí, aby ho buď osvobodili nebo aspoň něco ulovili. Kdyby se nyní některý z nich ukázal, střelí po něm stráž a nikdo jí to nebude vytýkat.«

»Co uděláš s Nimsem?«

»Co myslíš, Músо?«

»Zavážeš ho čestným slovem, že do rána neuteče!«

»Slyšel jsi, Nimse? Slibuješ, co Músa navrhuje?«

»Slibuji.«

»Co bude dál?«

»Zítra ho nasytíš a oblečeš, vždyť je celý roztrhaný, a půjčíš mu velbloudici, míšek vody a dvě přehršle mouky, aby se vrátil ke svým.«

»Jako bys četl, Múso, mé myšlenky. Učiním, jak povídáš. Nims je hodný bojovník. Dojede ke svým a mně půjčené vrátí. Dostane-li se někdo z našich do rukou jeho příbuzenstva, nepochybuji, že s ním naloží způsobem podobným.«

»Pravdu máš, Bardžase, že nepochybuješ. Uznalost a vděčnost ze srdce Nimsova nevymizí.«

Po snídani podal Bardžas Nimsovi obnošenou čistou košili a šátek na hlavu a ukázal mu staršího velblouda, nikoliv velbloudici, za jehož sedlem visel větší míšek s vodou a v jehož tlumoku bylo kožené čerpadlo, malý míšek mouky a několik chlebů.

»Kéž Alláh urovná tvou cestu, Nimse! Pospěš, snad ještě dohoníš své kamarády. Jistě jste se domluvili, kde na sebe počkáte.«

»Zprávu o tvém činu, Bardžase, roznese Nims po všech táborech Rualů. Na tvou přímluvu, Múso, nezapomenu. Zůstávejte pod ochranou Alláhovou!«

»Kéž dojedeš ke svým zdráv a spokojen!«

Dvanáctiletý hrdina.

Nějaký mladík přišel do stanu Bardžasova s prosbou, abych se podíval na velbloudici, kterou dovedl z posledního nájezdu jako svou prvou kořist.

»Ty, chlapče, že jsi se již účastnil nájezdu?«

Synek se začervenal, nadmul tváře a vážně odpověděl: »Nejsem chlapec, jsem bojovník. Pravdu svých slov jsem dokázal, smetnuv před nedávnem svou koulí jezdce se sedla velbloudice, kterou bych ti rád ukázal.«

Zadíval jsem se na něho a brzo jsem uvěřil jeho slovům. Bylo mu sotva dvanáct let a přece z jeho očí nehledělo nic dětského. Vztek, ba zloba, jak se mnohdy jeví v očích podrážděné kočky, z nich na mne zírala. Bardžas nás oba pozoroval a po chvíli prohodil:

»U nás není, Múso, dětí. Kdo jen může, chápe se toho neb onoho, aby bránil své zásoby, svůj stan a svá stáda. Jak se udrží v sedle, prosí, aby mohl na nepřítele, a sotva

ovládne revolver nebo ručnici, nedá se zdržeti, aby se neúčastnil nájezdu.«

Šel jsem se synkem k jeho velbloudici. Bylo to zvíře bílé jako sníh, ztepilé, ušlechtilé. Dívalo se na mne, jako by prosilo, abych mu pomohl. Jeho mohutný hrb byl celý pomazán krví a na jeho pravé lopatce se ukazoval hnis.

»Má koule pronikla jezdcem a tady se zaryla,« vysvětloval synek. Vyčistil jsem ránu, ale ke kouli jsem se nedostal. Neměl jsem potřebných nástrojů. Zvíře se ani nezachvělo, ačkoliv bylo patrno, že má velkou bolest.

»Co myslíš, Múso, uzdraví se má velbloudice?«

»To ví pouze Alláh.«

»Nemáš léku, který by jí vrátil její čilost?«

»Ošetřil jsem ránu, jak jsem nejlépe mohl. Dám ti, co mám. Jednej, jak jsi viděl a ostatní ponechej Alláhovi. Nemohu říci, neporanila-li koule důležitý sval a zacelí-li se rána. Odkud se vzala krev na hrbu tvé kořisti?«

»Přední polovičku pobarvila krev jezdcova, ostatek jsem obarvil sám krví ovce, kterou jsem přinesl Alláhovi jako děkovnou oběť, že mně dopřál této kořisti.«

»Co se stalo s jezdcem, kterého jsi sestřelil?«

»Co by se s ním bylo stalo? Supi a jiní dravci se na něm napásli.«

Chlapec na nájezdu.

»Kolik vás bylo na nájezdu, ze kterého jsi dovedl toto zvíře?«

»Nebylo nás mnoho. Dvacet na koních a skoro šedesát na velbloudech.«

»Kterým směrem jste se dali?«

»Severovýchodním. Náš velitel se dověděl, že malé oddělení Rualů táboří u hrádku Burku, východně od Hauránu.«

»Slyšel jsem o něm.«

»Nebyl jsi tam?«

»Dotud nikoliv. Snad Alláh někdy dovede mé kroky v ony končiny.«

»Prodírali jsme se opatrně dolinou Sirhánskou a ještě opatrněji sopečným územím, které ji na východě uzavírá. Nezabočili jsme do šedé pouště, ale zůstali v černých skalách. ‚Bude to jistější,' mínil velitel. ‚Snáze svou kořist přelstíme.'

Všichni jsme se na ni těšili, nejvíce snad syn mého otce. Vždyť jsem chtěl po prvé ukázati, že jsem rozvážnější, opatrnější a zmužilejší než ti, kdo kořisti střehou.

Dostali jsme se až na dohled od hrádku Burku. Je tam několik dešťových rybníků. V jednom chráněném jsme napájeli a své měchy plnili. Pojednou se před námi ukáže jezdec na koni, za ním druhý, třetí.

‚Na ně, na ně!' volali někteří naši.

‚Zpátky; ani se nehýbejte,' zdržoval nás velitel. ‚Nevíme, kolik je jich. Podle šatu jsou to Rualové, jisto jistě zvědové nějaké nájezdní čety. Že jsou tři, může ukazovati, že mají tři velitele.'

Rualové zmizeli snad ještě rychleji, než se před námi vynořili.

‚Jezdci, na koně! Dva pojedete přede mnou a obhlédnete kraj. Ostatní se mnou.' Zvědové zmizeli a velitel s námi pojížděl za nimi. Pod vysokým kopcem pokynul, abychom se zastavili. Seskočiv se sedla utíkal na kopec a díval se svým dalekohledem po okolí. Za chviličku byl u nás, vhoupl se znova do sedla a velel: ‚Zpět k našim kamarádům! Zpátky, zpátky, kamarádi! Rualové jsou poplašeni, je jich mnohem více než nás a mohli by nás obklíčiti a nám všechno vzíti.'

Ujížděli jsme, co jsme mohli, cestou, kterou jsme přišli. Třeskla rána, ozval se pokřik.

‚Nepřátelé před námi. Rovnou na západ do Hauránu!' Prchali jsme až do noci a nezastavili jsme se, až v prvé vesničce Drúzů. Drúzové, obyvatelé Hauránu, nejsou ani naši přátelé, ani nepřátelé. Občas si vyjedou na nás a my jim to oplatíme, ale čestnost jsme jedni druhým nevrátili, válku nevypověděli. Jak uslyšeli, že prcháme před Rualy, hned se vypravili na hranice svého území a když se vrátili, oznamovali, že nezahlédli nikoho z našich nepřátel. Pobyli jsme u nich den a noc a vypravili se před polednem domů. Jeli jsme se smutnou. Nikoho jsme sice neztratili, žádné z našich zvířat nebylo poraněno, avšak bolelo nás, že nám kořist unikla. Syn mého otce považoval nezdařený prvý nájezd za špatné znamení. Prosil jsem Alláha, aby se nade mnou smiloval a mne přece jen ke kořisti dovedl. Budiž pochválen, že mou prosbu vyslyšel! K večeru zvolal z čista jasna jeden z mých kamarádů:

‚Tamhle je velbloudice. Tamhle je druhá, třetí.'

‚Počkejte, kamarádi,' ozval se velitel. ‚Podívám se na ně.' Hledí a hledí, vsune dalekohled do tlumoku, zasměje se a hlásá:

‚Potěšte se radostnou zprávou! Velbloudic je tam dobrá kopa a ani na jedné jsem nezahlédl sedla. Jisto jistě že je to stádo vracející se z pastvy. Jeho pastýři nás zpozorovali. Vidíte tamhle šátek, jak se míhá ve vzduchu? To dává pastýř výstrahu. Jeho pokřik vítr odnáší. Neslyšíme ho.'

‚Na ně, na ně!' zvolali jsme my na koních jedněmi ústy. Velitel neodporoval a uháněl před námi ke stádu. Za jízdy volal na jezdce na velbloudech:

‚Pospěšte trochu vpravo, vpravo; tam vám stáda doženeme.'

Má klisna cválala jako zběsilá. Přiznávám se, že jsem ji kopal, jen aby předhonila ostatní. Pojednou se přede mnou zablesklo, koule mně zasvištěla vedle pravého ucha. Jezdec na této velbloudici na mne vystřelil. Byl to jistě strážce, který objížděl vracející se stádo. Neměl času, aby nabil a než uchopil svůj revolver, válel se ve své krvi. Vzav opratě jeho zvířete, ujížděl jsem za svými druhy. Pastýři neodolali, stádo bylo naše. Odevzdali jsme je jezdcům na velbloudech, já svěřil svou kořist svému bratranci a spěchal za velitelem, abychom odrazili odvetný útok nepřátelské jízdy. Tábor byl hodně daleko a slunce se již skrývalo, když se ukázali první jezdci. Zahráli jsme si s nimi a přiměli je k ústupu. Naši kamarádi hnali uloupené stádo rovnou k našemu táboru. My s velitelem zůstali za nimi. Nikdo nás v noci nenapadl a ráno jsme již byli mezi našimi lidmi. S jásotem nás vítaly ženy a dívky. Vždyť jsme se vrátili zdraví a s kořistí. Hle, Músо, takový byl můj první lov.«

»Kolik jsi dostal z kořisti?«

»Jen tuto velbloudici mi ponechali. Nájezdníků bylo přes sedmdesát a ukořistili jsme pouze 68 hlav. Velitel naznal, že velbloudice, jejíhož jezdce jsem smetl, je má.«

»Nevzpomeneš si někdy na toho jezdce?«

»Dvakrát se s ním potkala moje duše, když za spánku mé tělo opustila. Ale co chceš, Músо? Rád bych se stal bojovníkem a proslavil se, spíše než mne zastihne koule nebo ostré kopí. Víš, dýky nebo kopí se tak nebojím, to jsou poctivé zbraně, ale koule je zrádná. Přiletí, nevíš odkud, a zhasí

Obr. 28. — Přístav v Basře.

KNIHOVNA V P

plamének tvého života. Prosím Alláha, abych nezahynul koulí nějakého zbabělce. Ó Alláh, Ty jsi mne na tento svět poslal a Ty mne z něho odvoláš na svět, z něhož není návratu.«

Bílé prapory.

Ještě jsem se ani neusadil ve stanu Bardžasově, když mne Gáfel upozornil na průvod, blížící se k našemu táboru. V jeho čele se houpali v sedlech čtyři jezdci. Tři nesli kopí s bílými prapory, čtvrtý jel s prázdnou. Za nimi osm nebo deset jiných mužů rovněž na koních.

»Co je to za bojovníky, Gáfele?«

»Což neznáš jejich vůdce? Je to Faúr se svým příbuzenstvem.«

»K čemu ty bílé prapory?«

»Neviděl jsi jich včera před stanem Faúrovým? Hned uslyšíš, proč je nesou sem.« Průvod objel třikrát náš tábor a zastavil se v jeho středu před stanem Bardžasovým. Utvořil polokruh otevřený k našemu stanu. Faúr s jezdci s prapory popojel k nám a mávaje jedním praporem po druhém, provolával vysokým hlasem:

»Slyšte, vy lidé! Rozumějte a hluboce do paměti si vštipte! Tento prvý prapor je Bardžasa, syna Fájezova. Tento druhý prapor je Músy, syna Čechova. Tento třetí prapor je Gáfela, syna Dmejtova. Podívejte se, mužové, na tyto prapory a zapamatujte si, čí jsou. Víte, kdo je vztyčil? Já, Faúr, syn Nimsův, jsem vztyčil prapor Bardžasovi, Músovi a Gáfelovi. Víte, proč jsem je vztyčil? Před mým stanem si pohrávala kobylka a pořehtávala na ni její matka, moje klisna. Před mým stanem se po mně ohlížela černá velbloudice. Odjel jsem na nájezd a tato zvířata byla před mým stanem; vrátil jsem se z nájezdu a těchto zvířat před mým stanem nebylo. Dnes jsou opět před mým stanem a víte, kdo je před můj stan dovedl? Dovedl je Bardžas, syn Fájezův; dovedl je Músa, syn Čechův; dovedl je Gáfel, syn Dmejtův. Bílé jsou prapory, které zde vlají, bílá je čest Bardžasova, Músova a Gáfelova. Rozumějte, mužové, slovům mým a pamatujte si, co povídám.« Shromáždění jakoby jedněmi ústy provolávali:

»Bílá je čest Bardžasova, bílá je čest Músova a bílá je čest Gáfelova.«

Bardžas zval Faúra a jeho družinu na číšku kávy.

»Nemohu, bratře. Znám svou povinnost. Je nutno, abych objel ještě aspoň tři nejbližší tábory a zítra abych se vydal do vzdálenějších.« Pokynuv na pozdrav, ujížděl se svými druhy rychlým krokem k severu.

»Proč to dělá, Bardžase?«

»Poněvadž mu to velí jeho povinnost. Ubírá se cestou od našich předků vyšlapanou. Každý dobrý čin se rozhlašuje podobným způsobem. Mládež poslouchá a nejeden si řekne: ‚Kdypak mne budou takto velebiti?' Dodá si odvahy a podnikne, čeho by se bez takové pobídky uvaroval.«

»To jenom dobré činy ohlašujete?«

»Nikoliv. I zlé. Kdo vybočí s cesty vyšlapané od našich předků, vztyčíme mu černý prapor. Jezdíme s ním po táborech a vykřikujeme jeho hanbu. Málokdo ji snese a kdo by si nic nedělal ze své pošpiněné tváře, provinil by se proti svému příbuzenstvu a byl by od něho vyobcován. Vždyť za činy jednotlivce je odpovědno i příbuzenstvo. Hrdina mu dodává síly a vážnosti, sketa je zeslabuje a hanobí.

Jak dávají synáčkovi jméno.

Dnes, Músо, nebudeme obědvati doma. Jsme pozváni k sousedovi, jehož prvorozený synáček dostane jméno.«

»To se teprv narodil?«

»Nikoliv, již před čtyřiceti dny ho povila jeho matka, moje příbuzná, avšak teprv dnes mu udělí jméno nejstarší a nejváženější člen našeho příbuzenstva.«

»Kdo chystá hostinu?«

»Otec a celé příbuzenstvo, ba u nás celý tábor, poněvadž až na dva, tři stany jsme všichni spřáteleni. Kdo může a chce, pošle to neb ono k hostině. Otec chlapečkův dal zabíti velbloudici, ženy vaří maso, rýži, pekou chléb a chystají koberce ve stanu otcově. Kdyby nebyl prostranný, konala by se hostina u mne. Na hostinu chvíli počkáme, neboť je u nás zvykem, že se konává, až když již se slunce hodně sklání k západu a nastane chládek. Za horka horké maso s rýží hrubě nechutná. Na mne přichází dřímota. Jsi-li také unaven, lehneme si a prospíme se.« Po dvou hodinách přišel pro nás otec chlapečkův a prosil, abychom ho poctili a k hostině přišli. Skoro téže chvíle přivedl Bardžasův otrok ztepilou dvouletou velbloudici a spoutal ji před stanem.

»Zůstaň u ní; až ti pokynu, přivedeš ji,« pravil Bardžas. Před stanem otce nemluvněte se tlačilo přes padesát mužů a žen. Ve stanu nebyl nikdo. Čekali na nás a na jiné vzácné hosty ze sousedních táborů. K nám přistoupil útlý pomenší muž, objal se s Bardžasem, líbal se s ním a napřáhnuv obě své ruce ke mně, potřásl mýma a líbal mne na obě líce.

»To je Hájel, můj dobrý bratříček Hájel,« představoval jej Bardžas.

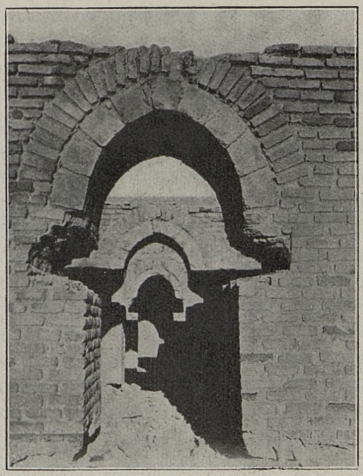

Obr. 25. — Túba, oblouky.

»Slyšel jsem o tobě, Múso, dobré zprávy, budiž Alláh pochválen! Vyléčil jsi ránu mého bratříčka a pomohl jsi mu na honbě na lupiče.«

»Alláh vedl mé kroky k vám a Alláh mně vnukl, abych učinil, co jsem učinil.«

»Máš pravdu, Múso; všechno, co činí syn Adamův, činí po vůli Aláhově, budiž Alláh pochválen!«

Otec chlapečkův nás vybízel, abychom si sedli na čelná místa.

»Počkáme na stařešinu, který dá tvému synáčkovi jméno. Je starší než my, zkušenější, i sluší se, abychom my kráčeli ve šlépějích jeho.« Stařešina přijel na tříleté hnědce. Sám jí

spoutal přední nohy do želez, přesvědčil se, zda zámek drží a ohmatal náprsní kapsu svého krátkého kabátce, zda v ní má klíč od pout. Teprv potom se pozdravil s námi, pokynul na pozdrav všem ostatním a volným krokem vstoupil do stanu, kde se posadil doprostřed koberce u příční stěny oddílu pro muže. Hostitel vykázal po jeho pravici místo Bardžasovi a po jeho levici chtěl míti mne. Poděkovav za poctu, sedl jsem si po pravici Bardžasově a ponechal třetí čestné místo Hájelovi. Usmál se na mne spokojeně, z čehož jsem poznal, že byl rád, že jsem mu dal přednost. Bardžas se ke mně nahnul a zašeptal:

»Děkuj, Múso, Alláhovi, že zasadil do tvého srdce skromnost. Je to bylinka, která svou vůní získává přízeň čestných lidí.«

Ostatní hosté si sedli u zadní stěny podélné a u levé příční a pro které nebylo místa ve stanu, uvelebili se na úzkých kobercích vejčitě před stanem prostřených. Po hodné chvíli opustil oddíl pro ženy mladý muž a čtyři černoši. Mladý muž — byl to bratr matky chlapečkovy — měl děťátko v náručí a černoši vlekli obrovskou mísu, na které byla hromada rýže a masa. Bratr matčin kráčel vážným krokem mezi nás. Černoši postavili mísu s jídlem před stařešinu a bratr vložil do jeho náručí děťátko se slovy:

»Přicházím k tobě, abys pojmenoval toto novorozeně.«

Stařešina vzal dítě na levici, ze dvou prstů pravice utvořil špetku, stiskl do ní svou slinu a vtíral ji do úst nemluvňátka řka:

»Vezmi slinu z mé sliny! Ubírej se mou cestou a jmenuj se Nimr.« V našem oddílu právě jako v sousedním oddílu pro ženy nikdo ani nedutal. Každý byl zvědav, jaké že jméno stařešina pro chlapečka vybere. Uslyševše, že ho pojmenoval Nimr, přitakali radostně:

»Dobře volil, dobře volil. Nimra, pardála, potřebujeme. Kéž Alláh udělí tomuto synáčkovi odvahu, rozvahu a vytrvalost, jaké vkládá do každého pardála!«

Po chvíli volal stařešina: »Pojď sem, bratře matky Nimrovy! Odevzdej jí chlapečka a pozvi mým jménem ty a ty, aby si brali se mnou z této mísy.« Dvanáct nejpřednějších hostů pozval stařešina, mezi nimi i mého hostitele, jeho bratra a mne. Jak jsme dojedli, kázal mísu odsunouti a určil novou skupinu. Černoši přidávali masa, rýže i chleba, takže se poměl dobře, kdo do mísy sáhl.

»Všichni jste okusili soli našeho hostitele?«

»Všichni, stařešino,« ozvalo se jedním hlasem.

»Odneste mísu ženám. Nezapomínejte na ně; ať si rovněž pochutnají.«

»I kdepak ty aby se daly nyní do jídla! Nechávají si hostinu až na večer. Nyní budou poslouchati a dívati se, aby jim nic neušlo,« poznamenal Bardžas.

»Co nastane?«

»Hned uvidíš, Músо.«

Stařešina se zvedl, poodešel k hnědce, na které přijel, vytáhl z náprsní kapsy klíč, odemkl pouta, sňal je, uvázal za sedlo a uchopiv hnědku za opratě, volal zvučným hlasem:

»Nimře, Nimře, potěš se radostnou zprávou! Hle, tato hnědka je tvá. Přijmi nezcizitelný dar ode mne, kdo jsem tě nazval Nimrem.«

Bratr matky Nimrovy přistoupil ke stařešinovi a se slovy: »Odvádím majetek Nimrův,« podal opratě jeho otci, jenž hnědku znova uvázal a spoutal.

»Nepřistřihl stařešina svou štědrost, přisám Alláh, že ji nepřistřihl,« pochvalovali přítomní jeho dar.

Stařešina se vrátil na své místo a zvedl se Bardžas. Jeho otrok držel před stanem dvouletou velbloudici. Bardžas ji uchopil za opratě volaje: »Nimře, Nimře, potěš se radostnou zprávou! Tuto velbloudici ti dávám a nikdo ti ji nesmí vzíti. Je tvým majetkem před Alláhem a celým mým příbuzenstvem.«

Byl to opět bratr matčin, kdo velbloudici od Bardžasa přijal a ji otci chlapečkovu odevzdal.

Po Bardžasovi povstal Hájel a pokynuv bratru matčinu, napočítal na dlaň dvacet medžídijjí se slovy: »Nimře, Nimře, potěš se radostnou zprávou! Hle, těchto dvacet medžídijjí náleží tobě. Ať je tvůj otec vloží do jakéhokoliv podniku, všechno, co ten podnik donese, je tvé, kdežto každá ztráta spočine na tvém otci.« Bratr házel stříbrný peníz za penízem otci Nimrovu, jenž je uschoval. Podobně bezmála každý z přítomných uštědřil něco novorozeňátku.

Když se poslední dárce vrátil na své místo, postavil se bratr matčin před stan a vyvolával, jak jen hlasitě mohl, dárce a dary v pořadu, jak následovali. Zmýlil-li se, byl hned opraven a prosil přítomné, aby mýlkou nezatížili jeho čest, nýbrž jeho paměť. Bylo patrno, že byli rodiče chlapečkovi spokojeni s tím, co dostal do vínku.

»Jen kdyby nám Alláh tohoto synáčka zachoval!« vzdychl Nimrův otec.

»Alláh je nejvýš milostivý; jisto jistě že ho zachová a ty nás pozveš na jeho svatbu.«

»Přisám Alláh, že vás všechny pozvu. Ty, stařešino, sám přivedeš jeho běloučkou.«

»I co si myslíš, chlapče! Dni mého života jsou již sečteny. Nebude dlouho trvati a Alláh mne pozve do světa onoho. Než nekazme si nálady takovými a podobnými vzpomínkami. Vím, že žádný z vás mladších rád neslyší o odchodu z tohoto světa. Všichni přejeme tvému synáčkovi, aby rostl a vyrostl v muže, na kterého by bylo jeho příbuzenstvo hrdé. Vybral jsem mu jméno, které mně Alláh vnukl. Darů dostal hojně od nás lidí; kéž by jich dostal ještě více od Alláha! Jemu a vám, všem mladším, bych opakoval, co jsem slyšel od svého dědečka, když jsem se s ním loučil. Vložil mé ručky do rukou svých — dotud cítím, jak byly chladné, ba studené — a pohlížeje mně do očí pravil jasným hlasem:

‚Poslouchej, zřítelnice mého oka, co ti odkazuje tvůj dědeček. Vštip si každé slovo do paměti. Budeš mi je opakovat.

Buď opatrný! Neskákej, kde stačí krok.
Nesahej k dýce nebo k ručnici, když to, po čem toužíš,
ti samo za chvíli spadne.
Nevyhledávej nebezpečí, můžeš-li se mu vyhnouti.
Jsi-li v nebezpečí, ukaž, že jsi muž.
Pomoz si sám a Alláh ti pomůže!'

Kdo z vás může a chce opakovati tento odkaz mého dědečka?«

Dva, tři se hlásili, ale ani jeden si slova přesně nezapamatoval. Stařešina pomáhal a za chvilku jsme uměli odkaz jeho děda všichni.

Pozemští duchové.

Nescházelo mnoho na půlnoc, když se volná zábava ukončila a hosté se rozcházeli. Bardžas a Hájel mne doprovázeli.

»Rád bych se, Bardžase, zítra vrátil do Mádaby.«

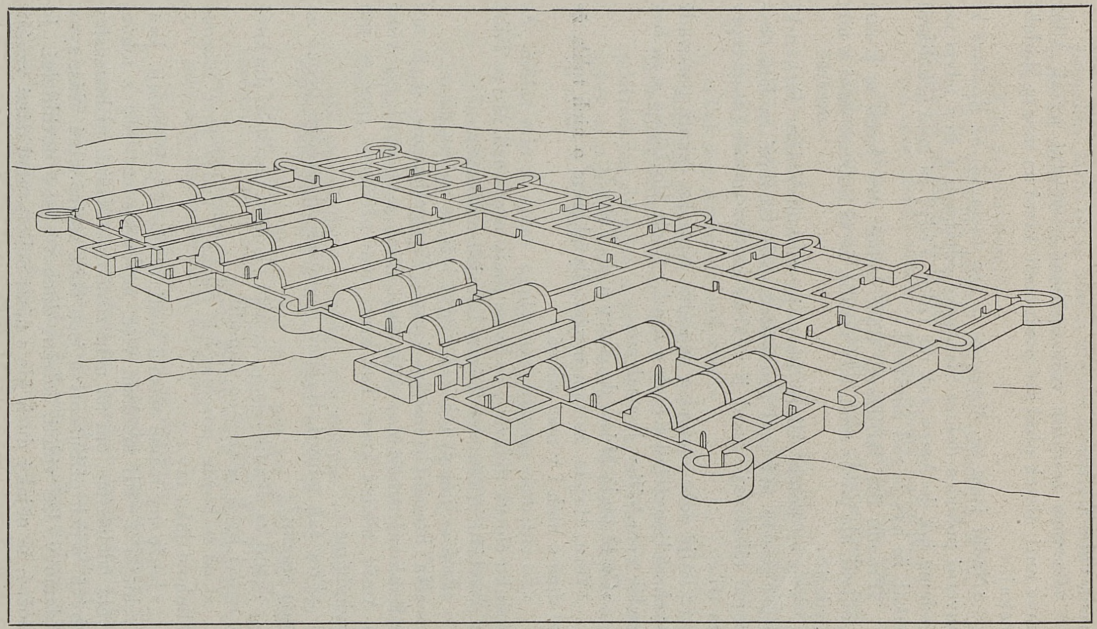

Obr. 26. — Jak měla Túba vypadati.

»Proč bys spěchal? Není ti u nás zle. Že tě máme všichni rádi, vidíš a cítíš.«

»Ba věru že cítím vaše upřímné přátelství, avšak Alláh mne nutí, abych plnil své povinnosti, které na mne v Mádabě čekají.«

»Nadál jsem se, Músо, že u nás zůstaneš, až Rualové ze severní polovice doliny Sirhánské odtáhnou a že s tebou zajedeme jak do Amry, tak do Túby. Vždyť jsi mně několikrát říkal, že bys je rád navštívil.«

»Pravdu díš, Bardžase. Rád, velice rád bych se k nim podíval, ale pověz mně, kdy myslíš, že se budeme moci k nim vydati?«

»To ví pouze Alláh. Letos je v okolí doliny Sirhánské lepší pastva než pod Damaškem, kde Rualové za léta obyčejně tábořívají. Snad ji vyklidí za dva měsíce, snad teprv za tři.«

»To je doba dlouhá a neurčitá. Nemohu čekati, poněvadž bych rád navštívil Kerak a snad i Údolí Mojžíšovo a za šest neděl mám býti v Jerusalemě.«

»Co tě pudí, Músо, do Amry a do Túby?«

»Věru, Hájele, že sám nevím. Slyšel jsem o nich tolik, že se mně o nich i v noci zdává.«

»To tvá duše opouští tvé tělo a sama k nim zalétá. Za spánku člověk dělává, o co by se jindy nepokusil. My se Túbě a obzvláště Amře vyhýbáme, kde jen můžeme.«

»Proč se jim vyhýbáte? Vždyť leží ve vašem území.«

»Na hranicích našeho území. Přivlastňujeme si je my a Rualové rovněž. Za válek mezi námi, jako nyní, při Túbě a Amře tékává krev. Leč krev není příčinou, proč se jim vyhýbáme.«

»Proč tak mluvíš, Hájele? Nemůžeš odpověděti přímo na mou otázku?«

»Snad za denního šera; za noci vládnou pozemští duchové a nerad bych některého popudil.«

»Což se bojíte pozemských duchů? Vždyť jsou tvorové Alláhovi jako my.«

»Jenže my máme maso a kosti, duchové jich nemají. Jsou rychlejší a vědí mnohem více, než víme my. My z tohoto světa odcházíme, oni na něm zůstávají. Našich příbuzenstev ubývá, jejich příbuzenstva jsou stále stejně silná. Nás, syny Adamovy, lze viděti, kdežto duchové jsou neviditelní. Je možné, že nějaký duch jde s námi nebo se nad námi vznáší,

poslouchá nás a běda, kdybych pronesl slovo, které by ho popudilo! Mstil by se mně a celému mému příbuzenstvu. Beztoho mi nějaký vidoucí povídal, že jsem pozemské duchy urazil.«

»Kdo je to vidoucí?«

»Muž, kterému mluvčí Alláhův oznamuje a ukazuje, co je jiným neznámé a tajné.«

»Z čeho soudil vidoucí, že jsi duchy pohněval?«

»Hle, Músо, třetí běloučkou jsem uvedl do svého stanu a žádná mne dosud neobdařila ani chlapečkem, ani děvčátkem.«

»Dosti tohoto hovoru,« ozval se Bardžas. »Mráz mne obchází. Máš pravdu, Hájele. Jisto jistě nás nějaký pozemský duch poslouchá.«

»Tož se o Amře nic nedovím?«

»Co víš, prozatím ti stačí. Až nám pošle Alláh vhodnou příležitost, uslyšíš věci, které snad ještě nevíš. Amra náleží pozemským duchům a pro nás, syny Adamovy, je nejlépe, když se o jejich majetek nestaráme. Kéž nás Alláh uchrání od zlého a od těch, kdo zlé působí!«

Poušť tě přitáhne.

Nazítří jsem zdůraznil svou prosbu, abych se směl vrátiti.

»Nutí-li tě, Músо, Alláh, abys nás opustil, nebudu se Jeho vůli protiviti. Hej, Gáfele, osedlej tři klisny! Doprovodíme Músu. Touha po jeho přátelích v Mádabě ho od nás odpuzuje.«

Má zavazadla — mnoho jich nebylo — jsme vložili do sedlových tlumoků a odjeli, aniž bych se byl s kým loučil.

»Je to lépe, Músо. Byl jsi u nás po prvé, ale jsem přesvědčen, že tě k nám Alláh dovede ještě po druhé, ba i po třetí. Naše území tě bude přitahovati. Nezapomeneš na nás, jako my nezapomeneme na tebe.«

Kousek pod Mádabou jsme se zastavili.

»Nejsme za dobře s tvými sousedy mádabskými. Ten neb onen by nám mohl vyslati na pozdrav kouli, tekla by krev a ani já, to jest Bardžas, ani ty, Músо, si nepřeješ zavdati příležitost k takové zhoubě. Své věci snadno uneseš a vyhneš se nesčetným dotazům.«

Objali jsme se, políbili a se slibem, že se jisto jistě uvidíme, jsme se rozešli. Bardžas s Gáfelem zmizeli za chvilenku na východě, já pak směřoval k západu do Mádaby. Svůj beduinský šat jsem svlékl a nastrojil se do oděvu, ve kterém jsem z Mádaby vyjel. Svlečené šaty, jakož i ostatní věci jsem svázal a ukryl v polorozbořeném sklepě nedalekých zřícenin. Chtěl jsem si pro ně zajíti nebo zajeti až z Mádaby.

II.

SMUTNÉ ZPRÁVY.

Osiřelý stan.

Na jaře následujícího roku jsem se opět blížil stanu Bardžasovu. Vítal mne černoch Gáfel. Nejmladší synek Bardžasův mne objímal a líbal, a jeho matka mně z oddělení pro ženy zasílala rovněž pozdravy. Usadiv se na prostřený koberec, vyměňoval jsem s Gáfelem obvyklé dotazy a odpovědi. Synek si přinesl dlouhou motyku a kopal v potu tváře jamku, ve které se vařívá káva v oddělení pro muže.

»Nastěhovali jsme se sem teprve včera večer,« vysvětloval Gáfel, »proto jsme ještě ani kávy nevařili. Jen se podívej, Múso, co je to za hospodáře! Sám chystá ohniště, aby uctil tebe, svého váženého hosta. Viz, jak pečlivě sbírá vykopanou hlínu a ukládá ji na jedinou hromádku.«

»I popel se bude dávati na tuto hromadu. Čím vyšší, tím patrnější bude její svědectví o naší štědrosti. Tatíček mně říkával: ‚Synáčku, cvič se ve štědrosti, neboť z ní rostou všechny ostatní dobré vlastnosti.'«

»Jsi hodný, synáčku, že pamatuješ na průpovědi svého tatíčka. Tato práce je pro tebe těžká; půda je kamenitá. Ponechej ji Bakarovi, jenž tamhle přichází.«

»Což, Gáfele, neměl bych se poohlédnouti po našich klisnách?«

»Pravdu máš, synáčku. Odběhly od stanu. Nevidím jich. Střez jich, aby se daleko nezatoulaly.«

Černoch Bakar pozdravoval, směje se při tom na celé kolo. Jeho bílé zuby se leskly jako by byly ze slídy.

»Zastupuji hospodáře, kamaráde; uvař nám trochu kávy.«

»Přisám Alláh, že uvařím. Vždyť se sám na ni těším.«

Dvě černošky donesly po náruči otopu, uložily jej vedle ohniště, Bakar je vyhloubil, ve způsobě obdélníku urovnal, zanítil oheň a dal se do práce s kávou. Gáfel si čapl kousek ode mne a opíraje se levicí o jízdní sedlo velbloudí, čmáral hůlečkou v půdě a zíral zasmušile do neznáma.

»Co tě tíží, Gáfele?«

»Mnoho, velmi mnoho. Těžké břemeno uložil Alláh na bedra synka mého otce,« odvětil s povzdechem.

»Slyšel jsem, jak jsi pravil, že zastupuješ hospodáře.«

»Přisám Alláh, že jsem děl pravdu. Zastupuji ho.«

»Kde je hospodář Bardžas?«

»Odešel.«

»Z tohoto světa odešel?«

»Zajisté, Múso.«

»Kdy a jak ho Alláh odvolal?«

»Jen měj strpení; všeho se dovíš.«

»Kde je jeho nejstarší synek?«

»Daleko odtud.«

»Co tím myslíš? Ve kterém území? Ve které osadě?«

»Někde v území Ebedů.«

»Div divoucí! Co tam dělá?«

»Leží nemocen. Nedej, ó Alláh, aby již byl odešel!«

»Jak se tam dostal? Co se mu stalo?«

»Na vše ti odpovím svým časem v pořádku.«

»Hájel, bratr Bardžasův, s vámi netáboří?«

»Nikoliv, je se svým bratrem, knížetem Találem, dobré tři dni cesty k jihu odtud.«

»Co je tam vedlo?«

»Vůle Alláhova a rozkaz vlády. Krajský správce z Keraku vzkázal Találovi, aby si zřídil stany někde v okolí Keraku, že by rád ukončil různice mezi námi, Beni Sachr, a našimi sousedy, Huétáty, aby mohl oznámiti do Cařihradu, že celý jeho kraj ovládl mír a pokoj.«

»Kdy se nastěhuje Hájel s Találem sem na sever?«

»To ví pouze Alláh. Víš, že vláda ráda každou věc protahuje, avšak myslím, že než se ukáže nový měsíc, dojde Találovi trpělivost a odtáhneme, ať si byl mír zpečetěn či nikoliv.«

»Co dělá náš přítel Faúr?«

»Odešel.«

»Probůh! I on odešel?«

»Co zmůže synek Adamův proti vůli svého Pána? Vydechl naposledy ve stanu na svém loži. Kolik pak z nás bojovníků vydechne na svém loži? Ani si toho nepřejeme. Nechceme přidávati svým ženám a příbuzným práce s umýváním, proto se modlíme k Alláhovi, aby nás odvolal na bojišti a vzal nás na onen svět umyté naší krví.«

»Věru, Gáfele, že jsem zvědav, abych se dozvěděl podrobněji, co všechno se u vás přihodilo za těchto devět měsíců, co jsem u vás nebyl.«

Chystají nájezd.

»Mnoho se událo v tomto stanu a ve stanu Faúrově, málo toho bylo v našem kmeni a snad nic v našem okolí. Co jsou tři synové Adamovi, Bardžas, jeho chlapec a Faúr, v mraveništi našeho území a v lidském písku tohoto světa?«

»Vykládej, Gáfele, vykládej. Vždyť víš, že mně byli tito tři synové Adamovi ve vašem území nejdražší.«

»Bylo to za období deštivého. Anděl Džibrín byl s námi spokojen, proto spustil několikráte sporý déšť na naše pastviny. Všechny byliny jednoleté i vytrvalé pučely a bujely. Velbloudice si vybíraly a mlsaly, čeho se jim zachtělo. Vody bylo všude dost, nebylo třeba jich napájeti a ženy měly pro vodu jen kousíček. Jenže bylo hodně vlhko a zima. Byli jsme všichni, mužové i ženy, nejen za noci, nýbrž i za dne po dlouho dobu schováni ve stanech a zamotáni v pokrývkách. Lenošili jsme. Leč i lenost se přejí: přejedla se též nám. Všichni, mladí i staří, se domlouvali a nějaké práce dožadovali. Znáš práci, po které bdui touží. Je to lov, nájezd.

‚Což, kamarádi, neměli bychom vyjeti pro kořist? Ženy se nám vysmívají, že se pořád jen povalujeme, klisny a velbloudice že tloustnou a potravin že nepřibývá. Podívejme se po svých kamarádech Rualech. Snad najdeme někde nějaké jejich stádo. Alláh nám sešle vánek zdaru a vrátíme se s pěknou kořistí.'

Šeptali, povídali si a naléhali na Bardžasa, aby si s nimi vyjel. Dlouho se ošíval. Nerad vodil nájezdy za zimy a deště. Konečně přivolil a povídal:

‚Budiž! Je-li to vůle Alláhova, dáme se na lov za deset dní. Nyní je úplněk, doba pro nájezd nevhodná.'

‚Jaké potraviny?'

‚Vezměte s sebou, co nepotřebuje ohně.'«

»Které pak jsou vaše zásoby, jež nepotřebují ohně?«

»Mouka, syrečky a sušené fíky. Pšeničnou nebo ječnou mouku nám chystají naše ženy. S sebou vozíme pouze zrní Ženy je podle potřeby melou a z mouky vaří nebo pekou chléb. Na nájezd si naplní každý účastník moukou větší nebo menší míšek podle toho, jaký je jedlík a jak mnoho má jiných potravin. Syrečky z ovčího nebo kozího mléka připravují rovněž ženy. Znáš je. Nemívají ani půl pídě v průměru a bývají vyschlé a proto tvrdé jako kámen. Čím tvrdší, tím trvanlivější. Sušené fíky kupujeme nebo vyměňujeme od usedlíků. Oni roztrhnou každý plod, suší půlky na slunci a až jsou jako tuhá kůže, ukládají je na svých sýpkách a my je uchováváme v míškách z ovčí vlny nebo kozí srsti. Na nájezdu žmoulame sušené fíky bez jakékoliv přípravy. Syrečky obyčejně roztlučeme kamenem a vložíme do vody, aby se rozpustily. Utvoří se z nich nakyslá omáčka, chutnající znamenitě. Mouku jíme po špetkách. Je to pokrm vydatný a nedá žádné práce. Takové zásoby, nepotřebující ohně, jsme si měli připraviti po rozkazu Bardžasově na chystaný nájezd.

Vypravilo se nás nemnoho. Měli jsme deset koní a dvaatřicet velbloudů. Obroku pro koně jsme naložili na deset dní.

‚Vydrží i déle,' mínil Bardžas. ‚Vždyť se budou moci naše klisny napásti. Trávy je všude dost.'

Kam se dáme, nevěděl žádný bojovník. Všichni soudili, že na Rualy, jenže je Rualů mnoho, a Bardžas tajil, na kterou čeleď má namířeno. Nějaký cizí pocestný nebo pastýř by byl mohl náš cíl vyzvěděti a ohroženou čeleď varovati.

Prvorozený synek mého strýčka Bardžasa škemral a škemral, že by také jel na nájezd.

‚Měj, chlapče, rozum. Prší a je zima; nevíme, kdy se vrátíme. Tvé tělo by nesneslo útrap tohoto nájezdu.'

Synek naléhal na matičku, aby se přimluvila. Sám jsem Bardžasovi domlouval:

‚Vezmi synka. Alláh ho ochrání a tvé srdce naplní radostí, že máš tak zmužilé dítě. Jisto jistě ho příbuzenstvo uzná za tvého nástupce.'

‚Budiž po vašem. Přivoluji, avšak nerad. Nějaký hlas mi povídá, aby synek zůstal doma.'

My tři jsme si vzali klisny a dvě velbloudice. Nesly nás, obrok a naše potraviny, kdežto kobyly klusaly volně osedlány a k podpěnkám velbloudic přivázány. Svůj tábor neopouštějí jezdci na velbloudicích, nýbrž na klisnách. Zůstanou na nich, až své stany ztratí z dohledu. Přede dnem, než jsme se dali na nájezd, se spustil liják. Klisny synkova a moje nebyly osedlány, kdežto Bardžasova měla sedlo. Ráno bylo úplně mokré. Paní našeho stanu, nesouc klisnám ráno obrok, se zarazila, zpozorovavši, že se sedla jejího muže kape voda. Zavěsivši klisně míšek s obrokem, vzala suchý šat a třela sedlo, aby je usušila. Když byla hotova, šeptala mně:

‚Kéž Alláh odvrátí toto zlé znamení! Kéž nepřipustí, aby krev Bardžasova zalila sedlo, jako je polila voda dešťová!'

‚Alláh zajisté odvrátí zlé, které máš na mysli. Bardžasovi nic neřekneme, abychom ho nepostrašili.'«

»Což je mokré sedlo špatným znamením?«

»Před nájezdem zajisté. Mokré sedlo připomíná krev po něm rozlitou. Lépe je, když se bojovník nájezdu neúčastní.

Ještě jedno znamení poslal Alláh Bardžasovi. Jak vložil nohu do levého třemene a zvedl se, aby se vhoupl do sedla, povolil kroužek, k němuž byl řemen, držící třemen, připevněn.

‚Odvratiž Alláh zlé a zapudiž toho, kdo zlé působí!' zvolal Bardžas. ‚Neměl bych zůstati doma?'

Paní našeho stanu na mne pohlédla a oba jsme zbledli a mlčeli. Druhý velitel nájezdu se pousmál a pravil:

‚Snad by ses, Bardžase, nelekl takové hlouposti. Po názoru našich dědů je zlým znamením, přetrhne-li se řemen a třemen spadne, ale tady třemen nespadl a řemen se nepřetrhl. Že kroužek trochu povolil, je pravda, ale tato chyba se hned napraví. Vidíš, že jej tvůj pastýř již přitužuje.'

Bardžas stál hodnou chvíli s hlavou sklopenou. Viděli jsme, že v něm zápasí strach ze zlého znamení s odvahou velitelovou. Odvaha zvítězila a se slovy ‚Ve jménu Alláhově!' vhoupl se můj strýček do sedla. Ani se neohlédl. Všiml jsem si, jak sevřel pysky a upřeně se zahleděl před sebe. Snad se obával, že by ho rodinný stan přitáhl a že by se tohoto nájezdu vzdal.

Putovali jsme po jižním úpatí Hauránu k východu. Pojednou zabočil Bardžas k severu a povídal:

‚Někde u Burku je menší čeleď Rualů. Její stáda by se nám hodila. Dali bychom se s nimi do hor Hauránských a unikli pod záštitou Alláhovou.'

‚Jak to bude s kořistí na tomto nájezdu, Bardžase?' ptal se obstarší bojovník.

‚Jak chcete, kamarádi. Chcete z kořisti rovný díl nebo chcete si ponechati, co každý ukořistí?'

‚Rovný díl, Bardžase, rovný díl,' navrhovali starší.

‚Každý své, každý své, veliteli náš,' pokřikovali mladší.

‚Názor starších je závažnější než váš. O kořist se rozdělíme: pouze klisny a velbloudice, jejichž jezdce ten neb onen z vás smete se sedla, budou jeho.'

Proplétali jsme se sopečným územím k severu. Naši zvědové pátrali po stádech a táborech; pořád nic nenacházeli. Za rybníky Burku jsme zamířili k severovýchodu, abychom se vyhnuli loupeživým čeledím, tábořícím v rozryté pouští sopečné Tlúl al-Iját. Nikde nebylo ani človíčka. Konečně vypátrali naši zvědové dva stany synků pouště, příslušníků opovrženého kmene Sluba.

‚Vyhněme se jim, kamarádi. Víte, že přinášejí neštěstí cestou na nájezd, kdežto při návratu že je dovoleno se u nich posilniti. Ty, kamaráde,' vyzval Bardžas jednoho zvěda, ‚zajeď na doslech od stanů, zavolej jednoho z hospodářů a vyptej se ho, co ví o táborech Rualů.'

Za chvíli se zvěd vrátil a oznamoval: ‚Všichni Rualové odtáhli na jihovýchod odtud. V severním Nefúdu prý je pastva, jaké tam od let nebylo, proto se tam hrne, kdo smí a může.'

‚To je daleko. Tam my tentokráte pro svou kořist nepojedeme. Kdo táboří tady nablízku?'

‚Na sever odtud prý jsou četné tábory chovatelů koz a ovcí z okolí Damašku, Homsu a Hamy.'

‚S těmi jsme nedávno obnovili přátelství. Nebudeme jich dráždit. Což Aneze, příbuzní Rualů, nemají nikde tábora poblíž?'

‚Ptal jsem se na ně. Hospodář, se kterým jsem mluvil, o nich mnoho nevěděl. Z doslechu soudí, že jsou všichni Aneze na jihu v Nefúdu a východně od něho. Pouze dvě

Obr. 29. — V ústí spojeného Eufratu a Tigridu.

nebo tři čeledi Ebedů prý zůstaly na severu a táboří někde u Resáfy.'

‚Proč se nedaly se svými bratřími na jih?'

‚Nepohodly prý se se svými příbuznými a jejich náčelníci ze zlosti a snad i ze strachu zůstali při Eufratu.'

‚Co říkáte, kamarádi: vrátíme se bez úlovku nebo se pustíme za těmi Ebedy k Resáfě?'

Obr. 27. — Náš kamarád Bachít.

‚Bez kořisti se nevrátíme. Ženy by se nám vysmívaly, že jsme zatoužili po ohni a po lůžku a že jsme se vzdali kořisti, kterou nám Alláh připravil. Vždyť hle, je-li zpráva tohoto synka pouště pravdivá, máme otevřenou cestu nejen ke kořisti, nýbrž s ní i k našim.'

‚Nezapomínejte, kamarádi, že je to cesta daleká a že na ni nejsme zásobeni.'

‚Alláh nám ji otevřel a nedovolí, abychom zahynuli my nebo naše zvířata. Klisny a velbloudice se napasou, my stáhneme své opasky a zásoby vystačí.'

‚Budiž po vašem, kamarádi. Ve jménu Alláhově na Ebedy.'

‚Kudy se dáš, Bardžase?' ptal se druhý velitel nájezdu.

‚Nejkratší a nejpohodlnější cesta odtud k Resáfě vede bokem Tudmoru, Palmyry, na osady Suchne a Tajjibe. Jenže tudy chodí mnoho pocestných, mohli by o nás pověděti nájezdním četám našich nepřátel, kteří by na nás počkali a nám kořist vzali nebo snad i nás oloupili.'

‚Znám cestu, o které mluvíš, a úplně s tebou souhlasím. Vyhneme se jí a budeme postupovati cestou necestou.'

‚Snad bychom mohli nechati Tudmor, Palmyru, vpravo.'

‚Také na to myslím. Jak se propleteme mezi těmi různými kozáky a ovčáky, vstoupíme do pohoří, vypínajícího se nad Palmyrou. Vynoříme se z něho až leda pod Resáfou. V pohoří najdeme vydatnou pastvu a hojně paliva. Co myslíte, kamarádi, nebude nám tam zima?'

‚Za pohořím na nás čeká kořist. Touha po ní nás bude zahřívat. Potáhneme pohořím Palmyrským.'

Nepřátelé varováni.

Věřil bys, Músо, že jsme se v pohoří brodili sněhem? Mrzli jsme všichni. Synek Bardžasův, nejmladší účastník nájezdu, se chvěl zimou. Zamotali jsme ho do dvou plášťů a přece mu zuby drkotaly. Budiž Alláh pochválen, že nám tam dopřál hojně paliva! Nemajíce strachu, že by nás kdo v takové nepohodě překvapil, zanítili jsme mohutné ohně a ohřívali se. I naše klisny se tlačily k horkým plamenům. Moje si připálila náčelenku; tak dychtivě se ohřívala.

Ze severovýchodního úpatí pohoří vypravil Bardžas zvědy. Jeden se vrátil se zprávou, že zahlédl tři tábory Ebedů, všechny mezi Resáfou a Eufratem; stáda že se pasou v okolí Resáfy.

‚Budiž Alláh pochválen za tuto radostnou zprávu! Víte co, kamarádi? Za noci se dostaneme do Resáfy. Je to město rozsáhlé, jeho hradby jsou dosud vysoké, sklepů a dlouhých, klenutých cisteren je tam plno. V nich skryjeme svá zvířata a sami obsadíme hradby. K večeru, než odeženou pastýři stáda k táboru, vrhneme se na velbloudy a s kořistí, které nám Alláh jistě dopřeje, budeme prchati ke svým. Noc nás zahalí svým temným šatem, pronásledovatelé nás stěží doženou.'

Učinili jsme, jak Bardžas radil. Uvelebili jsme se v Resáfě a dívali se na kořist nám od Alláha uchystanou. Stáda se pásla na dva dostřely od zřícenin. Pastýři seděli a chodili

mezi nimi a okolo nich. Ani jednomu se neuzdálo, aby se podíval do pobořeného města.

‚Ti jsou jisti. Budiž Alláh pochválen, že zahalil jejich rozum mlhou!' Leč mlha nezahalila mozků všech. Než se vraceli z pastvy, ukázal se před Resáfou jezdec na koni. Objížděl okolí.

‚Ó Alláh, změň jeho kroky! Nedej, aby nás vypátral!' Alláh jeho kroky nezměnil, jel rovnou k nám. Krčil jsem se s Bardžasem při severovýchodním koutě hradeb. Jezdec mířil k severozápadnímu.

‚Aby tak některý z našich kamarádů na něho vystřelil,' povídá Bardžas. Než jeho slova dozněla, zahoukla rána a jezdec cválal k pastýřům. Za jízdy strhl šátek se své hlavy, přivázal jej na ručnici a mávaje jí ve vzduchu, vysílal poplašný pokřik za pokřikem. Pastýřové pokřik opětovali, celá tichá poušť jako by se byla pojednou rozvířila.

‚Nešťastný synek, ten nám nadrobil. Neměl vystřeliti. Jezdec by snad byl objel Resáfu a vrátil se, do ní nevkročiv,' mínil Bardžas. ‚Co se státi mělo, stalo se. Na koně a na velbloudy a zpět!'

Synek mého kamaráda poraněn.

Jak jsme vyjeli ze zřícenin, potkali jsme menší stádo, uhánějící k severovýchodu.

‚Na ně, na ně!' volala naše mládež. ‚Aspoň tyto velbloudice budou naše.'

‚Nebavte se s kořistí. Chraňte svých hrdel,' volal Bardžas, ale jen dva tři nejstarší bojovníci dbali jeho hlasu. Všichni ostatní uháněli za stádem. Třesklo několik ran, stádo se poplašilo a valilo se střemhlav k východu.

‚Ti blázni bláznivi; vždyť jedou vstříc svým nepřátelům. Smrt na ně čeká na východě a oni jí nevidí. Za nimi, za nimi! Můj synek je s nimi. Hleď se, Gáfele, k němu dostati.'

Nakloniv se k levému uchu své klisny, pošeptal jsem jí, aby napiala všechny své síly a necválala, nýbrž letěla za našimi jezdci na koních. Pátraje po synku Bardžasovu, minul jsem naše jezdce na velbloudech a minul jsem i stádo a teprv potom jsem zahlédl synka. Snažil se se dvěma jinými kamarády, aby ukořistěnému stádu zamezil cestu a obrátil je k jihozápadu. Nebylo to možné; vždyť poplašení velbloudi se nedají ničím zadržeti.

‚Doukáne, Doukáne,' houkal jsem na něho, co jsem hrdla měl. Neslyšel, neviděl. Celou pozorností sledoval svou kořist. Teprv až moje klisna vrazila do jeho, zarazil se a jako by se ze sna probudil. ‚Co to děláš, chlapče?'

‚Hledím zachrániti kořist nám od Alláha poslanou.'

‚Ženeš se do propasti; ztratíš své vlastní hrdlo.'

‚Syn mého otce se nebojí nebezpečí, jen sketa před ním prchá.'

‚Rozvahu, rozvahu, Doukáne. Opusť kořist, která ještě není naše, a za mnou!'

‚Raději opustím svou pravici, než abych opustil stádo. Já jsem Doukán, člen kmene Beni Sachr, syn mého otce není zbabělec!' Znova popohnal svou unavenou klisnu a znova cválal za stádem. Vtom zasvištělo nad námi a okolo nás několik kulí a zahučel bitevní pokřik Ebedů. Doukán se obrátil, aby se postavil proti nepříteli. Splašené stádo minulo a našich jezdců nebylo nikde. Kdo seděli na velbloudech, uháněli pohromadě k jihu, kdo byli na koních, rozprchli se před svými pronásledovateli. Zůstal jsem s Doukánem sám daleko od ostatních a uháněl k jihovýchodu. Dohonil nás bojovník na koni. Doukán se po něm obrátil, z jeho ručnice se zablesklo, avšak minul. Bojovník odpověděl, Doukán vykřikl. Bezmála současně s ranou nepřítelovou zahoukla moje ručnice. Kůň nepřítelův se vyhoupl, moje koule zachvátila pravé lýtko jezdcovo a levou přední nohu koně. Nedbaje nepřítele, spěchal jsem k Doukánovi. Jeho klisna se zastavila. Doukán seděl chviličku bez pohnutí; ručnice mu vypadla. Pojednou se zatřásl, nahnul se vlevo, svezl se se sedla, nevyprostiv pravé nohy z třemene. Přiskočiv k němu, položil jsem ho na zem a svázal opraf jeho klisny se svou. Doukán byl bez sebe, těžce stenal a krev se mu valila z levého ramene. Stáhnuv mu šátek s hlavy, jenž mu zůstal viseti na krku, roztrhl jsem jej, jakož i levý rukáv a prohlížel ránu. Koule projela levou lopatkou a zaryla se do ramene. Hleděl jsem zastaviti řinoucí se krev, což se mně poněkud podařilo, když jsem ucpal ránu a ji dokonale přitáhl. Vtom někdo zaúpěl. Obrátiv se, viděl jsem našeho pronásledovatele. Svíjel se na zemi a skřípěl zuby, aby nenaříkal. Jeho klisna poskakovala nedaleko. Chytiv ji, přivázal jsem ji opratí k našim a sklonil se nad jejím jezdcem. Má koule mu roztříštila levou holeň. Ztrácel krev a jsa při vědomí, trpěl velkou bolestí. Jeho šátkem s hlavy jsem stáhl, pokud jsem mohl, roztříštěnou kost

a omotal ji částí své košile, aby se krev ssedla a ve svém toku zarazila.

‚Zapřisahám tě Alláhem, nezabíjej mne, jezdče,' prosil mladý nepřítel.

‚Jak bych tě, synku, mohl zabíti? Třebas byla barva mého těla černá, přece je můj obličej bílý: své cti jsem nikdy nepošpinil. Učiním pro tebe, co bude v mé moci a ty učiníš, oč tě hned poprosím.'

‚Co chceš ode mne, svého zajatce?'

‚Přisám Alláh, že nejsi můj zajatec. Před chvílí jsi byl můj nepřítel. Teď jsi můj chráněnec a ochránce toho, koho na tvou šíji položím. Hle, Doukán, syn Bardžasa, bratra velkého náčelníka kmene Beni Sachr a mého strýčka, leží tamhle těžce poraněn. Donesu ho k tobě a ty o něho budeš pečovati, jako já jsem pečoval o tebe. Slibuješ to?'

‚Není třeba slibu. Syn mého otce se vždycky ujímal utištěného a ujme se poraněného, třebas to byl jeho nepřítel.'

Poraněný synek svěřen nepříteli.

Šel jsem pro Doukána a položil ho vedle našeho nepřítele. Po chvíli nabyl vědomí.

‚Neopouštěj mne, Gáfele, neopouštěj mne.'

‚Neopustím tě, synáčku, a přece od tebe odjedu. Zde zůstati nemohu. Ničím bych ti neprospěl a tvůj tatíček a tvá matička by se strachem usoužili. Hle, vkládám tě na šíji tohoto tvého souseda. On bude pečovati o tebe jako o sebe. Jeho příbuzní budou po něm pátrati. Ujmou se jeho a ujmou se tebe.'

Mezitím se úplně setmělo. Chladný vítr pronikal až do kostí.

‚Tady vás ponechati nemohu a do tvého tábora se neodvažuji. Krev tvých soukmenovců vře klokotem. Zahlédnou-li mne, zabijí mne, než promluvím. Na koně vás nenaložím, abych vás ztrátou krve nezabil.'

‚Kousek odtud je strž. Dones nás tam a polož nás pod ní. Studený vítr se k nám nedostane. Alláh nám rozední v dobrém a moji příbuzní nás vysvobodí. Aby nás jistě našli, uvaž moji klisnu nad strž. Zdaleka bude patrná a první, kdo se za mnou vypraví, ji pozná a ke mně pospíší.'

Napřed jsem odnesl Doukána, potom našeho nepřítele a uložil je, jak nejlépe jsem mohl, do strže. Stenali, pokud

jsem je nesl, ale uklidnili se, když se volně natáhli. Klisnu jsem přivázal za oprať k tlustší dřevině nad strží.

‚Hle, bojovníku, zanechávám tady synka svého strýčka a upozorňuji tě, že ho bude jeho tatíček požadovati z tvé ruky v den, kdy se všichni objevíme před Alláhem.'

‚Pozdravuj, Gáfele, Bardžasa, syna Fájezova, od Amra, syna Híšova, a řekni jemu a celému jeho příbuzenstvu, že je Doukán u svých, poněvadž celé moje příbuzenstvo bude o něho pečovati.'

‚Snášej, synáčku, co na tebe Alláh seslal a co je údělem všech bojovníků.'

‚Nestrachuj se, Gáfele. Dotud syn mého otce bolestí nezalkal a přisám Alláh, že naříkati nebude. Upokoj tatíčka i matičku a řekni jim, že jejich synáček na ně myslí a mysliti bude od večera do večera.'

‚Zanechávám vás pod ochranou Alláhovou.'

‚Jeď, Gáfele, pod Jeho záštitou a setkej se se svými v pokoji a ve zdraví.'

Lijavec usnadnil kořist.

Vsedl jsem na svou klisnu a cválal k jihozápadu. Klisnu Doukánovu jsem měl uvázánu k podpěnce své. Spěchal jsem k osadě Tajjibe, neboť někde u ní jsme se měli shromážditi. Tak aspoň Bardžas volal, když jsme se řítili z Resáfy. Jel jsem celou noc a po východu slunce jsem před sebou zahlédl vysokou věž strmící nad bídnými domky vesničky Tajjibe. Nechtěl jsem do ní, věda, že se jí moji kamarádi rovněž vyhnou. Pátral jsem po vysokých hromadách kamení, zda někde nezahlédnu nějakou naši stráž. Nemýlil jsem se. S kopce severozápadně od vesničky někdo mával šátkem na hlavu. Zamířiv tam, setkal jsem se pod kopcem se svým kamarádem. Povídal mi, že jsou již bezmála všichni pohromadě, že čekají hlavně na mne a na Doukána. Z našich nebyl zabit nikdo, jen dva byli poraněni a to lehce, budiž Alláh pochválen. Jedna klisna padla a pět našich velbloudic, na kterých nikdo neseděl, se ztratilo. Největší starost že měli o Doukána a o mne. Kamarád si prohlížel sedlo klisny Doukánovy, viděl na něm zaschlou krev, ale na nic se nedoptával. Podal jsem Bardžasovi stručnou zprávu. Vyslechl mne mlčky, chvíli přemýšlel a konečně pravil:

‚Všichni víte, co se nám přihodilo. Vinu si dávati nemůžeme. Ubírali jsme se cestou, kterou nám Alláh vykázal. Co soudíte: Dáme se ke svým nebo se přece jen ještě ohlédneme po nějaké kořisti?'

Všichni mlčeli, nejen staří, nýbrž i mladí.

‚Z vašeho mlčení soudím, že byste rádi domů. Dáme se k našemu příbuzenstvu pod záštitou Alláhovou. V tomto úkrytu zůstaneme do poledne a potom pospíšíme k osadě Suchne. Máme tam známé a přátele. Snad nasytí ony z nás, kteří hlady nejvíce trpí.'

Nikdo nic nenamítal.

Obr. 32. — Talál ve svém stanu.

Po poledni na nás spustil archanděl Džibrín lijavec, jakých jsem málo zažil. Jako by se byla jeho křídla roztrhla a veškerá voda, kterou nesl od západního moře, stékala na nás a na kraj, kterým jsme jeli. Bylo velké štěstí, že byl kamenitý; jinak by byly naše velbloudice klouhaly a se polámaly. Myslili jsme, že dorazíme k osadě Suchne s večerem; zatím jsme se k ní přiblížili krátce před půlnocí.

‚Zůstaneme tady,' povídá Bardžas, když jsme z pohoří vystoupili a černou hromadu domků před sebou uviděli. ‚Dva mne mohou doprovázeti do osady. Nevíme, s kým se potkáme, proto je nutno, abychom byli opatrní.'

Déšť se jen lil, šlehal nám do obličeje, promoklí jsme byli do niti a zimou a přiznám se, i hladem jsme se chvěli. Bokem

od zahrad se odráželo něco černého. Co je to? To přece není tráva. Popošli jsme opatrně a poznali jsme velbloudy. Klečeli spoutáni uhýbajíce hlavami ostrým nárazům deště. Odkud se zde vzali velbloudi? Lezli jsme okolo nich po kolenou; nikde pastýřů, nikde hlídačů. Jen u samé zahradní zdi se černala střecha maličkého stanu, jejž ozařoval nepatrný ohýnek. Tam budou strážci. Pastýři to jistě nejsou. Ti by zde u osady nepřenocovali. Bardžas šeptal:

„Nejsou to, kamarádi, nájezdníci? Tamhle se rýsují sedla na nějakých dvaceti zvířatech; ostatní — je jich dobrá kopa — sedel nemají. Osedlaná náleží nájezdníkům, ostatní jsou kořist.'

„Budiž Alláh pochválen, že nám poslal kořist, když jsme se jí nejméně nadáli!' pochvaloval si druhý velitel.

„Zůstaňte zde. Sám zajdu opatrně do domku svého zdejšího kamaráda a zeptám se, kdo že jsou tito nájezdníci. V této tmě nerozeznáme vpálených znaků ani velbloudů ukořistěných, ani osedlaných.'

„Buď opatrný, Bardžase. Nejmenší povyk by nás zbavil kořisti a zle bychom se měli.'

„Nebojte se. Domek mého kamaráda sousedí s jeho zahradou. Přelezu zídku a nikdo mne nezahlédne.'

Voda se na nás lila, ve vodě jsme čapěli, vítr nás profukoval a přece nám zima nebylo. Touha po kořisti smíšená se strachem nás zahřívala. Po hodné chvíli se Bardžas vrátil s radostnou zprávou.

„Nájezdníci jsou Ebede, tedy příbuzní těch, kteří nás od jisté kořisti odehnali. Vyjeli si na Rualy a vracejí se se šedesáti dvěma zvířaty, která jim vzali. Ebedů prý je něco přes dvacet. Koně nemají žádné. Rualy hledali velmi dlouho, potraviny jim došly, takže se vracejí vyhladovělí a zmoření. Zabili dvě velbloudice, jen aby se najedli. Nyní odpočívají všichni, až na tři strážce, které tamhle u toho ohýnku vidíte.'

„Budiž Alláh pochválen za tuto kořist! Odstraníme-li strážce, odpoutáme ukořistěné velbloudice a ujedeme s nimi. Až se Ebede probudí, kde nám bude konec!'

„Jak si pomůžeme od strážců?'

„To nám Alláh vnukne, až se k nim přiblížíme. Stanová střecha, pod kterou strážcové sedí, je zřízena u samé zahradní zdi. Obejdeme velbloudy, vlezeme do zahrady a dostaneme

Obr. 30. — Ulice v Basře.

VER.a UNIVERS. KNIHOVNA V PRAZE

se ke stanu a k strážcům. Snad je tam někde zeď trochu probořena a kdyby nebyla, ležíce za zdí a za samými strážci, vyslechneme, zda bdí nebo spí.'

‚Pospěšme a vykonejme, co tady Bardžas radí.'

Nepozorní strážci.

Za chvilku jsme byli za zdí u samého strážního ohně. Strážci byli ticho, my ani nedutali a ohlíželi se, pokud bylo možno, po okolí. Kousek vlevo se šedá zídka černala. Napadlo mi: Tam bude průlom nebo nějaký otvor. Vtom se ozvala stráž:

‚Nevydržím tady, kamaráde. Únavou klesám. Tolik dní a nocí na nájezdu a nyní v takové zimě a dešti abych tady seděl po celou noc.'

‚Ohřívej se!'

‚Jaké pak je to ohřívání, když ohýnek sotva plápolá a mně voda na záda stéká. Úzká střecha déšť sráží, před ním však nechrání. Což, naši kamarádi, ti si hoví v teplých lůžkách zdejších usedlíků a my abychom mrzli. Dobře měl náš druh, že před chvílí odešel. Odejdu také.'

‚Nenecháš mne zde samotného. Co řeknou velitelé?'

‚Co by řekli? Půlnoc jistě minula. Ani jednomu nenapadne, aby na nás šel dohlédnout. Než se vyspí, budu zpět a ty na mne jistě nepožaluješ, jako si nebudeme stěžovati na kamaráda, který rovněž odešel. Hle, on slíbil každému z nás čtvrt medžídijje. Ode mne dostaneš půl medžídijje, budeš-li za mne hlídat.'

‚Vy, bílí synkové Adamovi, myslíte, že můžete nás černé vším zatěžovat. Budiž, tobě k vůli, kamaráde, zůstanu na stráži. Alláh zastře svým závojem mne i naše zvířata.'

‚Zajisté že vás zastře, všechny vás zastře. Nikde v okolí nebylo ani památky po nájezdnících nebo lupičích. Jsou-li přece někde skryti, zůstanou ve svém útulku a nenapadne jim, aby se za takové noci plížili do neznáma. Než se denice ukáže, budu zpátky; jen když se v suchu a teple natáhnu a trochu se prospím.' Slyšeli jsme, jak odchází okolo zahrady do vesnice.

‚Budiž Alláh pochválen!' šeptal Bardžas. ‚Zůstal zde jediný hlídač. Za chvilku na něj přijdou dřímoty, připlížíme se k němu a umlčíme ho.'

Lezli jsme ke kolmé černé skvrně patrné v zahradní zídce. Zídka tam byla rozbořena. Otvorem jsme se dostali ven ze zahrady a natáhli se nějakých deset kroků od strážce.

‚Jeden stačí,' šeptal Bardžas.

‚Sám si ho vezmu na starost,' nabízel se druhý velitel.

‚Budiž, jen opatrně, aby nevykřikl.'

‚Buď bez starosti. Ani dýky nepoužiji. Jak zavolám, přijděte.' Netrvalo to, ani co bys číšku kávy vypil a byli jsme u něho. Strážce, černoch jako já, to jest Gáfel, ležel na zemi, náš kamarád mu tiskl pravicí hrdlo a levicí zacpával ústa. Nahnuv se, šeptal jsem strážci do ucha:

‚Ani slovíčko, nechceš-li ztratiti, co máš nejdražšího. Zacpeme ti ústa, svážeme tě, a neublížíme ti. Rozumíš?' Pokynul hlavou, že rozumí. Do úst jsme mu vstrčili cíp levého rukávu, zatáhli ústa, šátkem s hlavy svázali ruce i nohy a zakryli ho pláštěm.

Prchají s kořistí.

‚Honem pro kamarády!' volal Bardžas. Spěchal jsem, co mi nohy stačily. Své koně a velbloudy jsme nechali, kde byli a utíkali ke kořisti. Odpoutávajíce zvíře za zvířetem, hnali jsme je ke svým a potom rovnou do pouště k jihozápadu. O Ebedy jsme se nestarali. Na čem by nás byli pronásledovali? Vždyť jsme jim vzali všechna jízdní zvířata. Až za břicho jsme se popadali, jak jsme se smáli kousku, který jsme provedli. To bude smíchu po poušti, až budeme vykládat u ohňů, jak Ebede střehou své kořisti. Zapomněli jsme na hlad i na únavu a klusali ke svým. Nikoho jsme nepotkali, žádné čerstvé stopy jsme nenašli. Rostla v nás myšlenka, že jsme v úplném bezpečí.

‚Nemylte se, kamarádi,' varoval Bardžas. ‚Je snadnější kořistiti než kořist uchrániti. Pokud nebudou naše zvířata spoutána před našimi stany, nebudou naše.' Dva tři starší přitakali a vypravovali o nejednom nájezdu, z něhož se vraceli s kořistí, kterou ztratili kousek od svého příbuzenstva.

‚Kdo by nám ji vzal?' namítali mladší. ‚Široko daleko není tábora, je zima, prší; komu pak se chce vylézti z lůžka a slíditi po kořisti?'

‚Což my a Ebede nejsme synové Adamovi? Nechtělo se nám z lůžek. Nevzali jsme kořist Ebedům? Nemohli by nám ji vzíti Rualové?'

‚Nepřipomínejte Rualů. Jakmile se dostaneme za dolinu Sirhánskou, budeme v bezpečí.'

‚Kéž by to Alláh dal! Kéž by nás svým závojem zastřel a nás všechny k našemu příbuzenstvu přivedl!'

Dolinou Sirhánskou jsme projížděli odpoledne. Nikde v ní nebylo čerstvých stop a také by se jí nikdo nebyl dal; vždyť byla rozmočená, ba neschůdná. Naši koně se místy zabořovali až po kolena, velbloudice klouhaly; dvě se nám rozklesly. Zařízli jsme je, stáhli, rozpoltili a maso vzali. Všichni jsme si oddechli, jak jsme vstoupili na pevnou půdu a zamířili k našemu území. Budiž Alláh pochválen, že nás dovedl ve zdraví až sem. Kdekdo z nás volal: ‚Podej nám ruku, naše území, podej nám ruku!'

Kořist uhájena.

Naše radost dlouho netrvala. Kde se vzali tu se vzali dva tři čtyři jezdci na koních.

‚Zvědové, zvědové nějaké nájezdní čety.'

‚Do sedel,' velel Bardžas a sám se vhoupl do sedla své klisny. ‚Všichni jezdci na koních ke mně. Dvacet jezdců na velbloudech s ručnicemi za námi. Všichni ostatní žeňte kořist co nejrychleji můžete na západ do našeho území. Noc se blíží, zastře nás i vás. Alláh vás povede a dojedete k našemu příbuzenstvu ve zdraví a s veškerou kořistí. My vás budeme chrániti.'

Jak naši kamarádi s kořistí zmizeli, pravil Bradžas:

‚Rozdělíme se. Vy na velbloudech pojedete volným krokem za naší kořistí. My na koních se budeme držeti za vámi. Není pochyby, že zvědové, kteří nás našli, podají zprávu svému veliteli, jenž se na nás vrhne se svou jízdou na koních. Je-li daleko, dohoní nás teprv při západu slunce. Mračna se honí po obloze, noc bude temná, snad nám Alláh pomůže, abychom unikli. Neunikneme-li, stane se, co Alláh určil.'

Ujížděli jsme k západu stále na dohled od bojovníků na velbloudech. Po hodné chvíli se vynořil na východě jezdec, za ním druhý, třetí. Rozptýlili jsme se a každý z nás si vybral svého nepřítele. Nastal boj muže proti muži. Je to nejkrásnější zábava, jakou znám. Koulí vyslanou zdaleka může největší zbabělec zabíti největšího reka, ale postaví-li se dva bojovníci proti sobě tváří v tvář, tu se ukáže, kdo je hrdina. Sám jsem jednoho nepřítele poranil, druhého sestřelil, ale

nedostal jsem klisnu ani poraněného, ani zabitého. Bylo mi prchati, abych zachránil život. Taktéž se dálo mým kamarádům. Budiž Alláh pochválen, že na nás rozestřel temnotu noční. Ta nás vysvobodila. Ujížděli jsme každý jiným směrem, jen abychom unikli. Naši nepřátelé — byli to Rualové — nás pronásledovali. Čím dále jsme dojížděli na západ, tím více jsme spěchali, kdežto oni ustávali. Obávali se, abychom nedostali pomoc, je neobklíčili a nezahladili.

Zakrvácená klisna kamarádova.

Ráno jsme se sjížděli v táboře. Celá naše kořist již tam byla. Naše příbuzenstvo se radovalo z kořisti, avšak ženy a dívky nás nemohly vítati nevědouce, kolik se vrátí nás bojovníků. Do poledne jsme byli všichni doma, až na mého strýčka Bardžasa. Několik kamarádů bylo poraněno, žádný těžce. Ztratili jsme tři klisny a ukořistili přes osmdesát zvířat a jedenadvacet sedel.

Bardžas se nevracel. ‚Snad se vzdal za boje a vrátí se za několik dní.'

‚Bardžas aby se byl vzdal? Aby byl žádal za milost? To leda že by byl býval poraněn a nemohl se brániti. Ó Alláh, podej nám zprávu o našem náčelníku,' modlili jsme se všichni.

K večeru se dalo do deště a pršelo po celou noc. Po Bardžasovi ani památky.

‚Což, kamarádi, abychom vyjeli po něm se podívat.' Osm nás sedlo na velbloudice a dali jsme se k východu. Čerstvých stop nebylo nikde. Předvčerejší a včerejší byly deštěm upleskány; stěží jsme je rozeznali. Dostali jsme se bezmála až k dolině Sirhánské. Do ní jsme nemohli obávajíce se, abychom nebyli zaskočeni. Nač bychom byli také v dolině hledali? Bardžas do ní jistě nepřišel. Buď byl se sedla smeten nebo prchal před svými pronásledovateli. Najíti ojedinělou mrtvolu ve vlnité poušti je hodně těžko a nemožno, neřídí-li Alláh kroky hledajícího. Prchal-li živ a zdráv, jistě se vrátí. Nač bychom se vydávali nebezpečí? Ke svému příbuzenstvu jsme dojeli k ránu. Bardžas tam ještě nebyl a žádná zpráva o něm nedošla. Teprv k večeru třetího dne jsme dostali bezpečnou zprávu o Bardžasovi: víš, Múso, od koho? Od jeho klisny. Přiběhla ke stanu pěnou pokrytá. Řehtala a drala se do oddílu pro ženy, kde čichala k měchům s ječmenem. Má

dcera jí hned nasypala do míšku, zavěsila na hlavu a klisna žrala a žrala. Za chvilku byla hotova. Chtěla jí přisypati.

‚Má dosti, dceruško; aby si neuškodila. Hlad zahnala a zítra ráno jí znova založíme.' Chtěl jsem ji uvázati. Vytrhla se mi a řehtajíc poskakovala ven z tábora. Co chce toto zvíře? Prohlížeje bedlivěji její sedlo, našel jsem v záhybech zbytky zčernalé krve. Tam se déšť nedostal a krev nesmyl. Zavolav na příbuzenstvo Bardžasovo, vybídl jsem je, aby sedli na koně a jeli se mnou. Sám jsem se vhoupl na klisnu.

Obr. 35. — Ve zříceninách Muakkar.

Dala se do klusu a potom do cvalu; unášela mne poněkud vlevo od jihu. Překročili jsme cestu Poutnickou a zastavili se bezmála den cesty od našeho tábořiště, nedaleko malého dešťového rybníku. Několik plačících šakalů, skuhrající hyeny a tři vrčící vlci před námi prchli.

Kamarád odešel.

‚Ó vy zlořečení dravci! Jisto jistě jste se pásli na mrtvole mého strýčka!' Nemýlil jsem se. Mnoho si z něho nevzali, neboť sotva svou záhubu začali. Ležel na znak a půda kolem něho byla rozryta kopyty klisny. Nadzdvihli jsme ho a viděli,

že mu koule vnikla do pravé kyčle. Ven nevyšla. Svým pronásledovatelům unikl, ale neunikl té, která nás všechny dohoní. Ztrátou krve vysílen svalil se se sedla a čekal na pomoc. Lidé mu ji nepřinesli a Alláh mu ji neposlal. Kdy odešel, ví pouze Alláh. Dlouho se jistě netrápil, poněvadž ležel v tratolišti krve. Klisna zůstala u něho. Byla dobře vychována, nechtěla opustiti svého pána. Za dne odháněla dravce dvounohé, za noci čtyrnohé. Spásala byliny v nejbližším okolí a napájela se ze sousedního dešťového rybníčka. Teprv když nemohla vydržeti hlady, zaběhla do tábora pro večerní obrok.

Do tábora jsme Bardžasa nenesli. Poznav ze zaschlé krve již v táboře, co se asi událo, kázal jsem svým druhům, aby s sebou vzali dvě těžké motyky. Poodsunuvše Bardžasa, vykopali jsme na místě zbroceném jeho krví hrob, vložili ho do něho, zasypali a zavalili šesti kameny tak těžkými, že je žádná hyena nepodryje, poněvadž by zapadly do vyhloubené díry. Tak odešel můj strýček Bardžas. Kéž se Alláh nad ním smiluje a kéž se s ním setkáme!«

Máš rád svou matičku?

Po obědě ke mně přisedla vdova Bardžasova.

»Bratříčku Músо, máš rád svou matičku?«

»Jak bych neměl.«

»Hle, vedle tebe sedí vdova a matka stižená velikou bědou. Chtěl bys jí v její bídě uleviti?«

»Zajisté že bych chtěl.«

»Bratříčku Músо, pán mého stanu odešel. Můj prvorozený synáček, radost mého života, naříká kdesi mezi cizími lidmi. Bratříčku Músо, splň mou prosbu, zajeď k němu s Gáfelem. Jsi lékař. Není-li dotud zdráv, pomůžeš mu a buď mně ho dovedeš nebo aspoň jistou zprávu o něm přinesete. Každá jistota je lehčí nežli bázeň, která mne již po dva měsíce trápí. Vždyť již dvakrát vyšel nový měsíc a o mém synáčku ani zprávičky.«

»Nerozmýšlej se, Músо,« přimlouval se Gáfel. »Sám Alláh tě poslal. Pojedu s tebou. Ty mně pomůžeš před vládou, já tě budu podporovati mezi kočovníky. Sedneme každý na velbloudici a vydáme se jako pocestní do území Ebedů. Nepochybuji, že nás tam Alláh dovede; vždyť se Mu účel naší cesty jistě zalíbí.«

Chvíli jsem se rozmýšlel a již již jsem měl na jazyku výmluvu, když jsem pohleděl do očí matky Doukánovy. Byla v nich celá studnice bolesti. Snad nikdy jsem neviděl tak tichý, hluboký a opravdový žal.

»Pojedu, matičko, pojedu.«

»Budiž Alláh pochválen! Vždyť tě k nám, Múso, přivedl. Loni jsi pravil, že jsi slíbil Alláhovi, že prozkoumáš všechny naše kraje, naše zvyky a obyčeje. Vstávajíc léhajíc budu Alláha prositi, aby ti tvůj úkol usnadnil a tě ve zdraví tvé matičce odevzdal.«

Opatrná jízda.

Nikomu nic neříkajíce, s nikým se neloučíce odjeli jsme před východem slunce k Damašku. Ubírali jsme se po rozhraní usedlíků a kočovníků, vyhýbajíce se pokud možno tureckým stanicím pohraničním. Damašek, Homs a Hamu jsme nechali vlevo, k západu. V okolí Hamy jsme se dotazovali tamních obyvatelů, kde že Ebedové táboří.

»Někteří se ještě nevrátili z vnitřní pouště, někteří se zdržují někde u Eufratu. V Halebu se o nich dovíte více, než víme my,« zněla odpověď. Haleb jsme objeli na jihu.

»Čím méně se budeme ukazovati četníkům, tím lépe, Múso. Touto dobou málokterý jezdec na velbloudu vkročí do města. Četníci a úředníci by se nás ze zvědavosti dotazovali, kdo jsme, kam jedeme a působili by nám potíže a výlohy. Kdyby nás nezadrželi, jisto jistě by nám nabízeli své služby a vymáhali dary. Spoléhejme na Alláha a sami na sebe. S Jeho pomocí dospějeme spíše k cíli, než s pomocí vlády, jako je turecká.«

Pod Halebem jsme potkali veliké stádo tučných ovcí. Nějaký obchodník je skoupil na pravém břehu středního Eufratu a hnal je na trh do Syrie. Za řeči jsme se od něho dověděli, že Ebede, které hledáme, asi před dvěma měsíci přebrodili Eufrat na levý břeh. Obávali prý se útoku svých rozhněvaných soukmenovců a vyhnuli se mu ústupem.

»Tehdy se nad osadou Bális snadno přebrodili. Nebylo v řece ještě mnoho vody. Dnes je to, poutníci Milostivého, nemožné,« poznamenal obchodník. »Ani byste nevěřili, kolik vody se řečištěm valí. Na mnohých místech je pobřeží daleko zaplaveno. Nehnali jsme podél řeky, nýbrž vysoko nad ní po

UNIVERS KNIHOVNA V PRAZE

okraji pláně. Chcete-li mluviti s těmito Ebedy, nespěchejte. Za měsíc, za dva se k nim dostanete. Máte-li na spěch, tu abyste jeli buď proti řece nebo po ní k nejbližší větší osadě. Tam se snad někdo zhlédne vašim penězům, dá všanc svůj život a přepraví vás na loďce na druhý břeh.«

»Muži dobrý, kterého nám sám Alláh poslal, rozpomeň se, neslyšel jsi něco o mladém raněném bojovníku, který byl svěřen nějakému příslušníku Ebedů.«

»Jisto jistě se, poutníku, ptáš na Doukána, syna Bardžasova.«

»Budiž Alláh pochválen, budiž Alláh pochválen, že jsme se s tebou setkali! Co víš o Doukánovi? Kéž bychom od tebe uslyšeli zprávu dobrou.«

»Uslyšíte, co vím. Nic neuberu, nic nepřidám. Doukán leží v zájezdním hostinci na stanici Hammám.«

»Jak je to daleko?«

»Nevím, jak rychle jedete. Minouti ji nemůžete, nevzdálíte-li se od řeky.«

»Jak se má?«

»Dobře, dá-li Alláh, jistě dobře. Kéž od nás Alláh vzdálí zlé a ty, kdo zlé působí!«

»To mu hrozí ta, která na nás na všechny číhá?«

»Alláh je mocný. On nás na tento svět posílá a On nás z něho odvolává.«

»Tvé zprávy nám dostačují. Kéž ti Alláh otevře cestu rovnou a širokou!«

»Kéž vám Alláh usnadní váš úkol; kéž se vrátíte ve zdraví ke svým!«

Synek mého kamaráda umírá.

Spěchali jsme k řece a u stanice Meskene zabočili po jejím pravém břehu skoro k jihovýchodu. Málo jsme mluvili a ještě méně jsme odpočívali. Naše zvířata jako by sama cítila náš spěch, nejevila ani hladu, ani žízně. Natahovala krok, dávala se do klusu a pak chvilkami i do cvalu. Konečně jsme je přiměli, aby poklekla před zájezdním hostincem, ve kterém Doukán ležel.

»Kéž ještě neodešel! Kéž ho potěšíme před odchodem!« šeptal Gáfel, když jsme svazovali velbloudicím přední nohy.

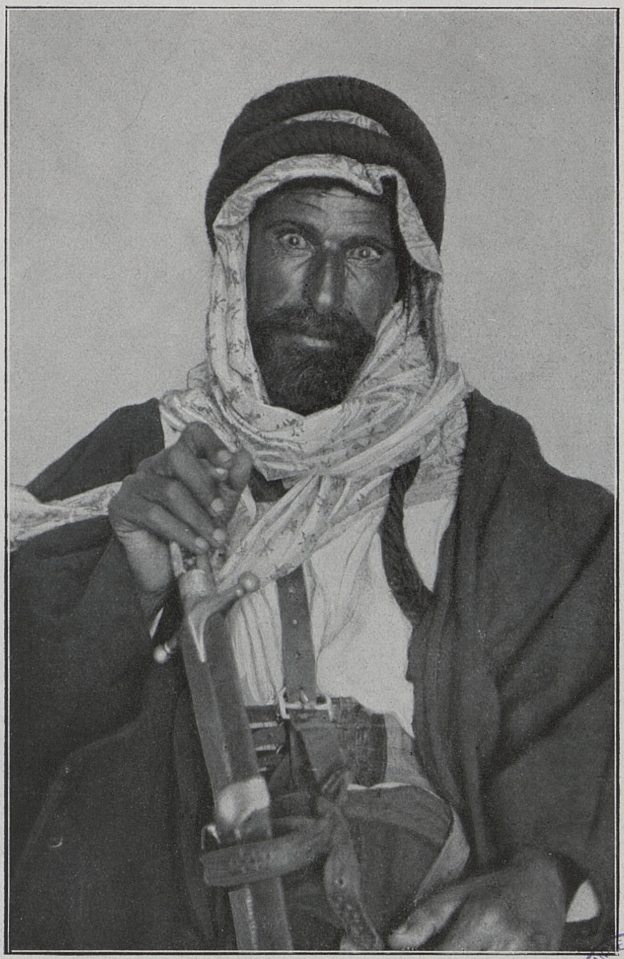

Obr. 31. — Kníže Talál.

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA V PRAZE

Majetník hostince vyšel a zvědavě si nás prohlížel. Sotva na náš pozdrav odpověděl, dotazoval se, kdo jsme a co chceme.

»Pojď se mnou, majetníku tohoto hostince,« šeptal mu Gáfel. Odvedl ho za stavení, přičapli jsme a ptali se:

»Opatruješ Doukána, syna Bardžasova?«

»Budiž Alláh pochválen, že vás konečně dovedl. Nemohu s ním vydržeti. Třetí den a noc po vás touží. Hned pojďte za ním.«

»Nepřitíží se mu?«

»Nemůže se mu přitížiti. Břímě, jaké Alláh na něho naložil, převyšuje jeho síly. Čekám každou chvíli, že se pod ním zhroutí. Vidíte tamhle ten hrob? Dal jsem jej vykopat již včera. Vždyť hned včera k večeru jsme myslili, že odejde.«

»Nemařme času, pojďme k němu. Zasvitne mu slunko radosti a odchod mu usnadní.«

Doukán ležel ve světničce otevřené do dvora. Nebyl to Doukán, byl to pouze jeho stín. Nezbylo z něho leda jeho oko. Jakoby ranním červánkem zazářila radost na jeho vyhublém, žlutém obličeji. Pouze oči se usmály. Gáfel se k němu přiklonil, líbal ho na obě líce.

»Jisto jistě tě tatíček pro mne vypravil. Jisto jistě se matička o mne souží.«

»Ba souží, Doukáne. Jak se zaraduje, až tě uvidí!«

»Uvidí mne, jisto jistě mne uvidí, ale nikoliv na tomto světě. Řekni matičce i tatíčkovi, že se sejdeme; jisto jistě se sejdeme.«

»Nemluv, synáčku! Unavuješ se.«

»Již jsem domluvil.« Oči zazářily a zhasly.

»Vodu, vodu sem,« volal Gáfel. Kapal ji do úst odcházejícího synáčka. Všichni jsme plakali.

»Nač bychom ho umývali? Nač bychom ho do jiných šatů převlékali? Umyl se svou krví. Uložíme ho, jak ležel zde.« Omotali jsme ho jeho košilí a odnesli ho k blízkému hrobu. Nikdo nepromluvil ani slova. Naše slzy kropily tvrdé kameny, kterými jsme hrob zakrývali.

»Podej nám zprávu, majetníku tohoto hostince.«

»Mé zprávy jsou krátké. Příbuzní poraněného příslušníka Ebedů našli oba a spěchali pro muže, který se vyzná v hojení zlomenin. Víte, že jsou takoví u každé čeledi. Přivezli ho,

rovnal roztříštěnou holeň, přiložil obkladek a přitužil dvěma destičkami.

‚Než se ukáže druhý nový měsíc, bude tento bojovník běhat jako dříve, leda by snad trochu napadal. O něho strachu nemám, ale hůře je s tímto cizím synáčkem. Proč ho jen otec bral na tak daleký nájezd. Je vyhublý, zesláblý a nevím, překoná-li ztrátu krve. Děj se vůle Alláhova. Prozkoumám nyní ránu jeho.' Prohmatal ji, obracel Doukána se strany na stranu a nutil ho, aby hluboko vydechoval. Nemohl, naříkal na palčivou bolest. Zasmušila se tvář lékařova, když ránu čistil a zavazoval.

‚Co s tímto cizincem tady v táboře? Stěhujeme se s místa na místo a on potřebuje úplného klidu. Naložíme ho tamhle do těch nosítek a dovezeme do nejbližšího hostince.' Dovezli ho ke mně a ve světnici, ve které umřel, ležel bezmála deset neděl. Otec Amrův mně povídal:

‚Černoch Gáfel, jenž ránu mého synáčka obvázal a ho před vykrvácením zachránil, vložil tohoto bojovníka na šíji mého syna. Já, otec Amrův, kladu tohoto poraněného na tvou šíji a zaklínám tě Alláhem, abys pro něho konal, co bys konal pro své vlastní dítě. Vše, co na něho vynaložíš, zaplatím tobě. Tady máš závdavek a až se vrátím do tohoto území, dostaneš ostatek.' Odjeli a hojič ran odjel s nimi. Přebrodili se na levý břeh a od těch dob jsem o nich neslyšel. Doukán mne mnoho nestál a své probdělé noci si platiti nedám. Jsem také synek Adamův a je dobře, když budu míti u Alláha nějaký dobrý skutek zaznamenán.«

»Jaká byla jeho nemoc?«

»Divná, ba věru že divná. S počátku jím lomcovala horečka; mnohdy jsem myslil, že již již odejde. Překonal ji, dostával chuť na jídlo a tím i k životu. Jenže to dlouho netrvalo. Jednou se rozkašlal a vyplival krev. Od toho času se ukazovala při každém prudším pohybu jeho plic. Rána se hojila, vláda do ruky se vracela, ale jeho plíce se horšily. Sedával jsem u něho velice rád. Byl to dobráček, jakých je málo na světě. Mnoho nemluvil, měl však radost, když jsem mu vykládal, jak asi se má jeho otec, jeho matka a celé jeho příbuzenstvo. Jeho očka zářila. Bylo viděti, že na nich lpí celou svou duší. Byl jsem přesvědčen, že se k nim nevrátí, ale toužil jsem zároveň s ním, aby někdo z nich přišel k němu a jeho odchod ozářil. Budiž Alláh pochválen, že vás sem dovedl!«

Nazítří přijelo do Hammámu na velbloudech několik usedlíků z Palmyry. Vraceli se z Halebu, kam vezli na trh popel, ze kterého se vyrábí mýdlo.

»Hle, Múso, k těmto lidem bychom se mohli přidružiti. Dostaneme-li se do Palmyry, budeme blíže svého území a Alláh nám jisto jistě poskytne novou příležitost, abychom do něho bezpečně dospěli.«

»Ty jsi tady doma. Co uznáš za nejlepší, učiním. Domluv se s těmito lidmi.«

»Již jsem s nimi mluvil. Dvě ručnice a dva revolvery jsou jim vítanou posilou. Budeme se živiti sami, jim na obtíž nebudeme a oni nebudou trápiti nás.«

»Nezaplatíš majetníku tohoto hostince, co utratil s Doukánem?«

»Sám jsi slyšel, že nevydal, ani co dostal od otce Amrova. Kdybych vrátil otci Amrovu závdavek, zničil bych jeho dobrý skutek a urazil ho. To přece nechceme. Zanechámě něco na památku pro rodinu tohoto hospodáře a odjedeme s bílou tváří.«

Vybízel jsem Gáfela, abychom šli navštíviti Doukána.

»Proč? Doukán je s námi a zůstane s námi. Jeho tělo odpočívá, avšak jeho duch není uzavřen v díře, které říkáme hrob. Chceš-li k němu jíti, pojďme. Potřeba toho není. Pozdravy od matičky a celého příbuzenstva jsme mu vyřídili a s tatíčkem se jeho duch již setkal.«

Vracíme se s nájezdníky.

Do Palmyry jsme se dostali bez nehody. Naši průvodčí nám nabízeli pohostinství, pokud nám Alláh nepošle příležitosti k další cestě. Poslal nám ji hned. Ženy, které vyšly na otop, se vrátily se zprávou, že se u pramene západně od Palmyry utábořil velký zástup bojovníků, vracejících se z nájezdu. Jsou prý ze kmene Huétát.

»Budiž Alláh pochválen, že vnukl vládě, aby nás, Beni Sachr, smířila s našimi sousedy Huétáty! To bychom se mohli, Múso, nejsnáze dostati domů. Zajedeme k prameni a přesvědčíme se, zda ženy mluví pravdu.«

»Pojďme, Gáfele. Tady v Palmyře beztoho není pastvy pro naše zvířata.«

Ženy měly pravdu. U studnic Ab-al-Fauáres tábořilo přes čtyřicet Huétátů. Pouze na velbloudech podnikli nájezd proti osadníkům a kočovníkům východně od Homsu a Hamy. Vzali jim přes devadesát velbloudů a třicet šest koní. Gáfel žárlivě, ba žádostivě pohlížel na tuto velkou kořist, obzvláště na klisny.

»Jak jste se k nim dostali?« ptal se velitele.

»Snadno, velice snadno. Osadníci je pásli, my jsme je překvapili, pastýře a strážce zahnali a s klisnami ujeli.«

»Nebudou vás pronásledovati?«

»Není pochyby, že se za námi vydají na mezcích a zbylých koních. Čekáme na ně a ukážeme jim, že jsme lepší lovci nežli oni.«

»Nevzali byste nás s sebou?«

»Proč bychom nevzali? Jsme nyní přátelé. My budeme chrániti vás a vy budete bojovati s námi.«

Po večeři přicválal jezdec na ukořistěné klisně se zprávou, že daleko na severu zahlédl silnou četu na mezcích a na koních.

»To jsou jistě chlapíci, kteří by nám rádi vzali, co jsme ukořistili. Ukáže se, kdo s koho.«

»Kdy k nám asi dorazí?«

»V noci sotva pojedou. V horách by mohli snadno ztratiti naše stopy a budou se báti, aby se nedostali do pasti. Zastaví-li se a dají-li se na cestu teprv, až se rozední, nepřijedou sem, leda až rosa obejde. Do té doby budeme my v bezpečí. Vrať se ke svým druhům a měj otevřené uši i oči. Rozumný bojovník nesmí nikdy spoléhati na hloupost svého pronásledovatele. My ostatní si lehneme a trochu si odpočineme. Beztoho jsme se poslední dvě noci nevyspali.

Unikli jsme s kořistí.

Jak se ukázala denice, vybízel nás velitel, abychom se přichystali k odjezdu. Dali jsme se volným krokem k jihozápadu. Prošedše dolinou prostírající se mezi jižním úpatím vlastního pohoří Palmyrského a nižším pásmem jižním, překročili jsme toto pásmo a sestoupili jsme do širokého úvalu, uzavřeného na jihu rozervanou pahorkatinou. Úzkým žlebem jsme se dostali do vlnité pouště. V nehluboké kotlině velel vůdce, abychom se zastavili.

»Všechna zvířata zůstanou tady. Jak klisnám, tak velbloudicím spoutejte obě přední nohy, aby se nepoplašily a neutekly. Osm našich bojovníků — a sice ti a ti — jich bude stříci. Vy, hosté Milostivého, je můžete podporovati,« povídal Gáfelovi a mně. »Ostatní pěšky za mnou. Ukážeme těm hloupým felláhům, jak je nebezpečné zahrávati si na bojovníky.«

Velitel spěchal se svými ke žlebu, ze kterého jsme vyjeli.

»Co zamýšlí, Gáfele?«

Obr. 36. — Mšatta, ozdoby na jižním průčelí.

»Sám se, Múso, dovtípíš. Obsadí skalní stráně ohraničující žleb, uzavře jeho východ a bude čekati, až felláhové do pasti vlezou.«

»Myslíš, že se jí nevyhnou?«

»Nevíš, Múso, jak vztek zaslepuje. Soptí hněvem, že si dali uloupiti své klisny a velbloudy. Bojí se, aby jim neunikli v široké poušti, která se tady před námi otvírá. Ze strachu, aby si nezašli a z touhy, aby nás nejrychleji dohonili, zůstanou na našich stopách a octnou se v pasti.«

Gáfel měl pravdu. Krátce po poledni k nám dolehl rachot prvých ran.

»Boj se rozpoutal,« poznamenal Gáfel. Rány se ozývaly skoro až do večera. Potom zazněl vítězný pokřik a Huétáté k nám přivedli nových osm klisen a jedenadvacet mezků.

»Dostali jsme je a dali jim na pamětnou,« chechtal se velitel. »Mohli jsme je postříleti jako jehňata. Nevypálili jsme na ně ani jedinou ránu. To oni po nás brnkali. Budiž Alláh pochválen, že nikoho nezasáhli! Byli jsme dobře schováni. Až byli hotovi se svými náboji, rádi poslechli mé výzvy, aby vydali svá zvířata a vrátili se se svou zbraní. Otevřeli jsme jim severní vchod do žlebu a oni vyběhli jako z klece.«

»Ručnice jste jim nechali?«

»Co bychom s nimi dělali? Za mnoho nestojí a svých máme dosti. Kdybych byl žádal i ručnice, byl bych je popudil a jisto jistě by byla tekla krev. Je lépe, když se syn Adamův uskrovní a spokojí se s tím, co mu Alláh poslal.«

»Pronásledovat nás již nebudou?«

»Na čem? Budou rádi, když se vrátí ke svým. Dnes se stěží dostanou do Palmyry; tam si odpočinou a pozítří snad budou doma. Vypraví se do Homsu a do Hamy a budou si na nás stěžovat. Než tamní vláda stížnost sepíše a naší vládě dodá, budou dávno klisny, mezci a velbloudice po různých táborech rozděleni. Ať si přijdou a je pod ochranou vládních četníků hledají. Felláhů se nebojíme, ale kočovníci ze severní části sopečného území nebo Drúzové z Hauránu by nám mohli uškoditi.«

»Což Rualové?«

»Rualové jsou nyní naši přátelé. Od těch můžeme očekávati pouze dobré. Dnes pobudeme tady. Naše zvířata se napasou a odpočinou si. Jsou unavena a obroku nemáme ani pro koně, ani pro mezky. Po půlnoci se vydáme na cestu.«

Okolo území zákeřníků.

Zachovávali jsme směr jihozápadní a spěchali zvlněnou pouští k temnému valu sopečnému, který daleko na západě vystupoval.

»Zůstaneme od něho vzdáleni, jak jen možno,« mínil velitel. »Čeledi a kmenové, kteří v něm pobývají, jsou zákeřníci, horší než hyeny. Zahlédnou-li nás, vylezou v noci, připlíží se, zařeží, kdo se jim namátne a uniknou s kořistí, spíše než se poplašný pokřik ozve.«

»Kde projedeme sopečným valem?«

»Buď u studnic Kerážer nebo ještě dále k jihu. Čím jižněji, tím lépe, poněvadž naši táboří na jihu.«

»Kéž nás zastře Alláh svým závojem, abychom se k nim ve zdraví a s kořistí vrátili!«

Několikráte mne nápadně pozdravil mladík asi dvacetiletý.

»Kdo je to?« ptal jsem se.

»Ani nevím. Múso. Přidružil se k nám u Palmyry jako ty a Gáfel. Povídal, že se jmenuje Akáb, že je tak trochu potulným obchodníkem a že by rád vybral nějaké dloužky u usedlíků a kočovníků v okolí Keraku. Žádal mne, abych mu dovolil s námi jeti. Proč bych mu to nedovolil? Ukořistěné klisny a velbloudice potřebují dozoru a obsluhy a mým bojovníkům práce nevoní. Sveze se, nají se a nám neubude.«

Když jsem večer odhazoval kamení s místa, na kterém jsem si chtěl lehnout, přiskočil Akáb a beze slova mně pomáhal. Poděkoval jsem mu za jeho dobrou službu a pozval ho k večeři.

»Použiji tvé štědrosti. Múso, jen co spoutám klisny a mezky mému dozoru svěřené.« Po hodné chvíli se vrátil s náručí otopu: se slovy: »Je chladno, ohýnek nám neuškodí,« jej položil vedle našeho ohně a obezřele přikládal. Po večeři jsem se natáhl na holou zem a přikryl se svým pláštěm. Akáb mně jej podstrkoval a pod nohy podkládal, abych se lépe zahřál. Potom usedl vedle mé hlavy a prosil, zda by se mnou směl promluviti.

»Otevři své srdce a ukaž mně vše, co ukázati chceš.«

»Jisto jistě mne k tobě, Múso, dovedl Alláh. Hned, jak jsem tě v Palmyře spatřil, mne napadlo, abych se tě přidržel, že mně pomůžeš.«

»Vždyť jsem tě tam neviděl.«

»Stál jsem u brány, když jste vjížděli. Slyšel jsem, co o vás lidé vypravují a viděl jsem, když jste odjížděli. Spěchal jsem za vámi a dohonil vás u studnic. Dověděv se, že pojedete s Huétáty, poprosil jsem jejich velitele, aby mne s sebou rovněž vzal a nyní tady vedle tebe sedím jako prosebník.«

»Není třeba prosby. Kam dosáhne má ruka, tam ti bude na pomoc.«

»Hle, Múso, mám nějakou důležitou práci v okolí Keraku a Maánu. Někteří Huétáté mně povídali, že tě loni viděli v Maánu a že jsi tam přijel z Keraku. Z toho soudím, že tvé příbuzenstvo dlí v Keraku a byl bych velmi rád, kdybys mne

jemu doporučil. Snad budu potřebovati jeho ochrany a přisám Alláh, že by nechránilo nehodného.«

»Kéž ti Alláh připraví dobrou noc, Akábe! Co jsi slyšel, je pravda. Navštívil jsem loni Maán a vrátil jsem se odtud do Keraku. Moje příbuzenstvo nebydlí však v tomto městě, nýbrž mnoho a mnoho dní cesty daleko na západ.«

»Jisto jistě však máš, Músо, v Keraku a jeho okolí známé a přátele. Dobrý přítel mnohdy nahradí příbuzného. Velkým dlužníkem bys mne učinil, kdybys mi pověděl jména aspoň některých svých přátel a známých, abych k nim mohl zajíti v den potřeby. Ubezpečuji tě, že se neujmeš nehodného.«

»Věřím ti, Akábe, neboť cítím, že mluvíš pravdu. Jména svých přátel ti oznámím a dám ti listy, v nichž je poprosím, aby tě přivítali jako mého druha.«

»Kéž Alláh prodlouží život tvých rodičů a požehná jim za tvou dobrotu a štědrost! Dovolíš, Músо, abych ti pověděl něco ze svého života?«

»Chceš-li povídati, povídej. Nemysli však, že toužím zvěděti, co je přede mnou zahaleno.«

»Po několik let jsem nemluvil o svém životě. Nějaký vnitřní hlas mně povídal, že bych prospěl sobě a své věci, kdybych ti ukázal, jak divnými cestami mne Alláh vedl. Snad bych spíše dospěl k cíli.«

Staroslavný kmen Tajj.

»Mluv, Akábe. Vypravuj. Gáfel spí a kdyby nespal, nikomu by nevyzradil, co by do jeho paměti zapadlo.«

»Slyšel jsi, Músо, o kmeni Tajj?«

»Jak bych nebyl slyšel. Vždyť to byl kmen, jemuž jindy náležela celá severní Arabie. V jeho území ležela proslulá pohoří Edža a Salma. Není snad arabského básníka, dějepisce nebo zeměpisce, který by se o těchto pohořích a o kmeni Tajj nezmiňoval. Dnešní Šammarové jsou potomci Tajjů, jejichž jméno zaniklo.«

»Nezaniklo, Músо. Značná větev Tajjů se uchovala až dodnes. Táboří a bydlí v Iráku mezi městy Bagdádem a Basrou. Z této větve pocházím já, to jest Akáb. Vedle tebe sedí, Músо, příslušník proslulého kmene Tajj a jemu jsi slíbil svou pomoc.

Můj tatíček bydlil a tábořil při dolním toku řeky Dijála. Vlévá se do Tigridu kousek nad Bagdádem. Od pradávna tam

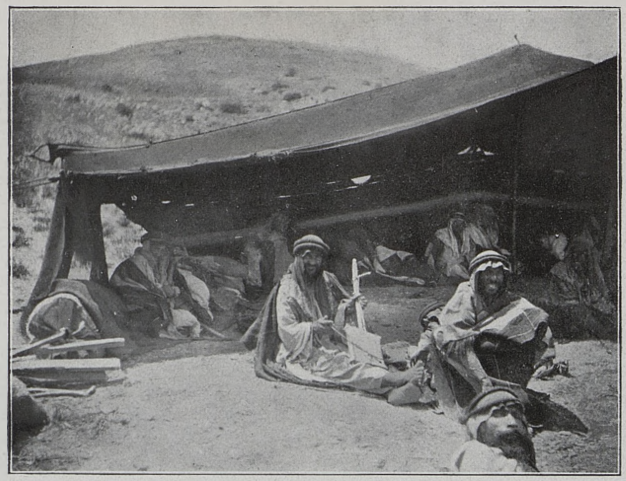

Obr. 33. — Muž s rebábou.

Obr. 34. — Ve zříceninách Muakkar.

KNIHOVNA

moji lidé chovali své ovce a pěstovali potřebné obilí a zeleninu. Pozemky byly naše. Vláda se o nás nestarala, v ničem nám nepomáhala, pouze daně vybírala. Pronajímala je nějakému bohatému měšťanu z Bagdádu. Vyplatil vládě ujednané peníze a hleděl vydělat hodně pro sebe. Za tím účelem rozdělil provincii bagdádskou na kraje a pronajímal jednotlivé kraje menším peněžníkům. Ti pak své kraje štěpili na okresy, jež pronajímali výběrčím. Výběrčí chodil od osady k osadě, od tábora k táboru a nutil po dobrém a po zlém, aby mu dali, kolik napočítá. Po dobrém zaplatil málokdo, proto výběrčí s sebou míval četníky, kteří zůstávali v osadě nebo v táboře, pokud nevybrali, co jim bylo od výběrčího uloženo. Ubohý poplatník odváděl pětkrát, ba desetkrát tolik, kolik na něho podle rozpočtu vlády připadlo. Bída rostla, sedláci opouštěli své domky, neobdělávali pole a hleděli se svými stády uniknouti.

Sídlisko na Dijále.

Krátce po mém narození přišel k nám na Dijálu nějaký velký pán. Říkal, že je z Cařihradu a že ho poslal náš pán sultán, kéž mu Alláh dopřeje vítězství, aby obhlédl nejúrodnější kraje a dopomohl tamním sedlákům k blahobytu. Svolav usedlíky a kočovníky, vybízel je, aby se dali pod ochranu našeho pána sultána.

‚Náš pán sultán sem vyšle muže, který umí vyměřovati a kresliti. On vyměří vaše pozemky, ohraničí je, namaluje jejich podobu a pošle výměru i obrázek našemu pánu sultánovi. Na jeho rozkaz bude obrázek s výměrou vložen v Bagdádě do úředních knih, kterým se říká pozemkové, a bude k němu připsáno, že tyto pozemky jsou majetkem našeho pána sultána a že by se provinil proti němu, kdo by je zmenšoval nebo jejich sedláky utiskoval.'

‚Nevypudí nás náš pán sultán z našeho majetku?'

‚Hloupáčci. Cožpak není náš pán sultán vaším otcem? Slyšeli jste kdy, aby otec vypudil své děti? Ve skutečnosti zůstanou pozemky i nadále vaším majetkem a vy je budete obdělávati, jenže nebudete platiti daně.'

‚Poskytne nám náš pán sultán této své ochrany zadarmo?'

‚Zajisté zdarma. Kdopak by si dal svou ochranu platiti? Jakoby z uznalosti odevzdáte pro našeho pána sultána každého roku dar, který vám určí jeho zdejší zástupce.'

‚Proč bychom neposlali svému ochránci a pánu sultánovi nějaký dárek.'

‚Souhlasíte, aby byly vaše pozemky vyměřeny, nakresleny a do knih jako majetek našeho pána sultána vloženy?'

‚Souhlasíme.' Naši souhlasili a do roka se stalo, jak ten cařihradský pán povídal.

Zástupce sultánův je člověk rozumný a hodný. Chtěje naše pozemky zvelebiti, snažil se, aby byly pravidelně zavlažovány a odvodňovány. Na naše pole se bezmála každý rok vylila voda z řeky a mnohdy nadělala hodně škod. Nikdy všechna neodtekla. Část zůstala na pozemcích a proměňovala je v bažiny. Tyto bažiny rostly, poněvadž nános zabraňoval odtoku. Na radu zástupce sultánova stavěli naši podél řeky valy. Nedaly mnoho práce, poněvadž bylo hlíny všude dost. Ve valech byly ponechány pouze úzké otvory, aby jimi voda naplňovala kanály. Otvory mohly býti podle potřeby otvírány nebo zavírány. V bažinách prohlubovali naši příkopy, sváděli do nich vodu a odváděli ji hodně daleko znova do řeky. Takovým způsobem přibývalo orné půdy a ubývalo nakažlivých nemocí. Bývalať střídavá zimnice u nás domovem.

Zástupce sultánův si velice oblíbil mého tatíčka. Svěřil mu dozor na všechny práce a po několika letech ho jmenoval starostou. Můj tatíček rozděloval vodu, semeno, vybíral ročně dary pro našeho pána sultána a zastupoval celý náš okres před vládou. Na popud zástupce sultánova nabádal své sousedy, aby neprodávali svůj dobytek a svou úrodu po něčem, nýbrž aby se sdružili a jednali přímo s velkým obchodníkem bagdádským. Sousedé pochopili a zvolili tatíčka předsedou družstva, které mělo jejich jménem prodávati a kupovati. Vážnost tatíčkova rostla a jeho majetku přibývalo. Zdaru mu nepřál ukamenovaný satan, kéž ho Alláh zapudí do hlubokých pekel!

Zlořečená závist.

Naším nejbližším sousedem byl nějaký Kázem. Říkalo se mu sajjed, poněvadž tvrdil, že pochází z potomstva Husejna, vnuka apoštola Muhammada, kéž na něm spočine milost Alláhova! Sajjed Kázem byl velice hrdý a nepřející. Zakládal si na svém původu. Chlubívalť se, že v jeho žilách koluje tatáž krev, která probíhala srdcem apoštola Božího. Honosil

se svým vzděláním, neboť navštěvoval vysoké školy v Nedžefu.«

»V Nedžefu že studoval? Proč se nestal vykladačem zákona nebo soudcem?«

»Nepohodl se se svým tamějším představeným, i byl ze škol vyobcován spíše, než je dokončil. Nenáviděl bezmála každého, avšak největší zášť choval k viditelné hlavě své náboženské obce, k mudžtahedovi, nejvyššímu vykladači zákona.«

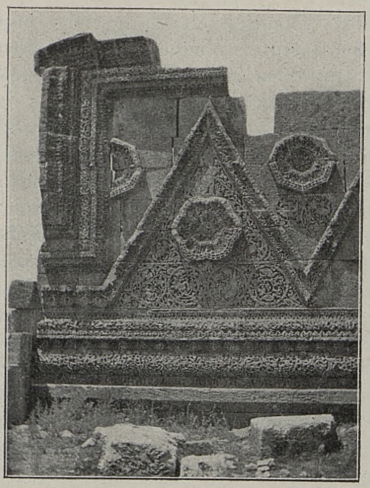

Obr. 37. — Mšatta, ozdoby při jižní bráně.

»To byl šíita?«

»Zajisté, Músо. Vyznával islám jako já, to jest Akáb, ale dával Husejnovi a jeho otci Alimu přednost před apoštolem Božím a neuznával viditelného chalífy.«

»Jak se dostal k vám na Dijálu?«

»Byv vypuzen z Nedžefu, ohlížel se po chlebě. Službě náboženské, výkladu zákona nebo soudnictví se věnovati nemohl, poněvadž by to jeho církevní představení nikdy nebyli dovolili. Žádné řemeslo neuměl, proto se vrátil k zaměstnání svých předků, k chovu ovcí a obdělávání půdy. Když se naše pozemky staly majetkem sultánovým a odvodňováním

a zavodňováním úrodné půdy přibývalo, ohlížel se sultánův zástupce po pracovitých rukou, s radostí přijal sajjeda Kázema a pomohl mu vystavěti chaloupku kousek od nás. Byl přičinlivý a vytrvalý a nebýti závisti, která ohlodávala kořen jeho vnitřní spokojenosti, byl by býval prospěl nejen sobě, nýbrž i svým sousedům. Všechny předčil důvtipem a vzdělaností. Zástupce sultánův mu s počátku velice přál, ba v mnohých věcech mu nadržoval na úkor jiných. Kázem si ho nadcházel, kde jen mohl, dychtě, aby se stal jeho pravou rukou a vrchním dozorcem. Jenže nemohl na dlouho skrýti své špatné vlastnosti. Donášel na své sousedy, popuzoval proti nim a nejednou zástupce obelhal. Takový člověk se za dozorce nehodil, proto se jím nestal. Měl se podříditi mému otci. Soptě hněvem, vykřikoval:

‚Alláh nedá, aby se potomek Jeho apoštola plazil před potomkem ledajakého barbarského kočovníka!'

Můj tatíček hovořil o věci se zástupcem sultánovým, radě se, jak by si měl počínati.

‚Jako dosud, Akábe, jako dosud. Alláh ti dal čisté srdce a jediný jazyk. Jednej s Kázemem, jako bys jednal sám se sebou. Co nemusíš slyšeti, neslyš. Co nemusíš viděti, na to se nedívej. Vyzlobí se a uklidní se. S lety mu bude přibývati rozumu. Zkušenost je nejlepší učitelka.'

Tatíček se řídil radou zástupcovou. Uhýbal, kde mohl. Kázem se mu vysmíval, že je slaboch a sketa. Pamatuji se, jak si tatíček nejednou trpce naříkal a jak ho matička prosila, jen aby se mírnil a se svými starostmi k Alláhovi utíkal.

‚Ke komu jinému? K zákonu nemohu: pokárali by Kázema nebo by mu uložili pokutu a tím bych ho proti sobě popudil ještě více. Spílal by mně udavačů a štval by jiné. Avšak, jak mohu mlčeti, když poškozuje všechny své sousedy? Co chvíli slyším, že někdo pustil vodu, kdy téci neměla, nebo ji zarazil, kdy bylo nutno zavlažovati. Ten a onen mně žaloval, že to dělá Kázem, avšak ani jeden nechce vystoupiti jako svědek. Bojí se ho: nezbývá, než abych sám hlídal.'

‚Zůstaň doma. Nevydávej se za noci v nebezpečí. Víš, že je noc útulkem zlého a těch, kdo zlé působí.'

‚Nemohu zůstati na svém lůžku, když vím, že někdo poškozuje, co jsme svým potem vybudovali. Řeka stoupá, všechna stavidla jsem dal spustiti, a hle, včera jsem našel dvě

vytažena, a to právě ona, která zabraňují přítoku na bažiny, které vysušujeme. Jedno stavidlo bylo uvolněno; silnějším nárazem vody mohlo býti odneseno, val prolomen a dvě třetiny naší úrody zničeny.'

‚Vezmi si s sebou dva, tři sousedy.'

‚Každý má dnes práce plné ruce nebo střeže svých vlastních kanálů. Nechci jich vyrušovati, ačkoliv vím, že by se mnou šli rádi. Bojím se, že kdybychom přistihli Kázema, vytýkal by mi, že jsem schválně na něho políkl. Chytnu-li ho sám, domluvím mu; snad si dá říci.'

Závistí k vraždě.

Tatíček odešel na noční hlídku a již se nevrátil. Ráno jsme ho hledali a před polednem našli u poškozeného stavidla. Ležel v tratolišti vlastní krve. Rána dýkou pod levou lopatku zhasla jeho život. Můj strýček běžel hned k zástupci sultánovu.

‚Takovou odměnu dostal otec Akábův za své věrné služby.'

‚Přisám Alláh, že bude pomstěn. Vrah věrného sluhy našeho pána sultána nesmí zůstati bez trestu. Podám zprávu na nejbližší četnické stanici a Kázem bude ještě dnes v železech. Nikdo jiný ho nezabil, než on!'

S matičkou jsme odnesli tatíčka domů a pochovali ho vedle naší chaloupky. Neumývali jsme ho: vždyť byl umyt svou krví.«

»Proč jste hned nepronásledovali vraha?«

»To byla věc strýčkova. Chtěl se domluviti se zástupcem sultánovým. Uslyšev od něho, že Kázem smrti provazem neujde, domníval se, že svůj úkol vykonal a čekal, kdy bude povolán, aby proti němu svědčil.«

»Měl proti němu nějaký důkaz?«

»Měl. Kousek od mrtvoly tatíčkovy ležel Kázemův šátek s hlavy a pod ním jeho zkrvácená dýka. Šátek byl roztrhán. Snad mu jej strhl tatíček při zápasu. Dýku asi, hrůzou jsa puzen, odhodil.«

»Tyto důkazy by sotva byly dostačily k odsouzení Kázemovu. Váš zákon vyžaduje očitého svědka, a toho zde nebylo.«

»I byl, Múso, byl. Patnáctiletý synek strýčkův se plížil za mým tatínkem a v měsíční záři viděl, co se stalo. Tak byl zděšen, že odběhl k nějakým známým a vrátil se teprv ná-

sledujícího dne. Očitý svědek zde byl a Kázem by byl býval jistě visel, kdyby ho byli četníci polapili. V jeho domku ho nenašli a na polích marně po něm pátrali. Kázem byl pryč; pouze jeho žena a dvě churavé dcerušky zůstaly doma. Ty viny neměly, proto se pomsty báti nemusily.

Povinnost pomsty.

Zástupce sultánův nutil vládu bagdádskou, aby podala zprávu o zločinu s popisem vraha četníkům v jiných krajích. Utěšoval strýčka, že vrah zaslouženému trestu neunikne, že se o to sám náš pán sultán postará. Uplynulo léto, nastal podzim, přišla zima a zástupce sultánův pořád napomínal strýčka k trpělivosti.

»Nestarej se. Sultán Kázema najde a kam nedosáhne ruka sultánova, zasáhne Alláh. Jemu nikdo neujde.'

‚Alláh nepracuje za syny Adamovy, nýbrž pomáhá jim, když oni konají svou povinnost. Mou povinností je, abych smyl krev svého bratra. Dosud jsem spoléhal na tebe, na vládu a na našeho pána sultána. Bezmála rok uplynul a vy jste k cíli nedospěli. Alláh mne nutká, abych se dal sám na cestu, vraha našel a tuto dýku v jeho srdci stopil.'

‚Souhlasím s tebou. Sám bych jinak nejednal. I v mých žilách koluje krev arabská. Znám povinnost pomsty a schvaluji ji. Máš nějakou stopu? Zaslechl jsi někde, kam se sajjed Kázem dal?'

‚Nic jsem neslyšel, stopu nemám, avšak uvažoval jsem a rád bych s tebou o výsledku svých úvah pohovořil. Jsi zkušenější a vidíš dál než já.'

‚Mluv. Čtyři oči vidí jasněji než dvě a dva mozky chápou snáze.'

‚Vrah studoval v Nedžefu; žáků tam bývá několik tisíc. Přicházejí ze zemí, ve kterých bydlí šíité a do nich se vracejí. To ví Kázem, proto se vyhne zemím, ve kterých by mohl býti poznán.'

‚Máš pravdu. V Iráku a Persii bys ho jistě marně hledal. Tam jsou šíité doma; jistě si někteří všimli vládní vyhlášky o zločinu, jehož se dopustil, a udali by ho, kdyby ho někde zahlédli.'

‚Kázem je Arab, žádnou jinou řeč pořádně neumí, proto se sotva pustí do krajů, ve kterých bydlí Turci nebo Kurdové.'

‚I to je pravda. Dobře jsi uvažoval. Pak nezbývá leda dolní Mesopotamie, Syrie, Palestina a západní polovice Arabie. Je to obrovský svět. Člověk jako Kázem v něm zapadne jako zrnko pískové. Kde ho najdeš? Kdo ti pomůže ho vypátrati?'

‚Alláh. Jdu konati svou povinnost a Alláh mne povede.'

‚Kdy se vypravíš?'

‚Hned zítra.'

‚Potřebuješ peněz?'

‚Kolik potřebuji, mám. O mne se nestarej, ale starej se o rodinu mého zabitého bratra a o mou. Beru je se svého krku a zavěšuji je na krk tvůj.'

‚Přijímám je a jsem ochoten za ně odpovídati v den nejposlednější.'

Prvý mstitel zmrzačen.

Dvě léta byl můj strýček v cizině a když se vrátil, vrátil se jako mrzák bez pravé ruky. Zuby skřípěl, když nám vykládal, že mého tatíčka nepomstil.

‚Pátral jsem po vrahu jako pátrá hyena po mrtvole. Mezi lidmi, ve vzduchu, na zemi jsem hledal jeho stopy. Prošel jsem úvodí Tigridu až tam, kde bydlí Kurdové a Turci. Po pravém břehu této řeky jsem se přiblížil k Eufratu a prohledával pobřeží až k ústí Chábúru. Mluvčí Alláhův mně našeptával, abych se dal po této řece. Družina, se kterou jsem právě tehdy byl, mne přemlouvala, abych je neopouštěl, že se s nimi pohodlně a bezpečně dostanu do Haleba. Vydával jsem se za řemeslníka, hledajícího práci a živícího se poděl-kováním. Nádeničil jsem v různých vesničkách a dvorcích a seznámil se s podobnými nádeníky, kteří přicházeli ze severní Syrie na žně k Eufratu. Vraceli se a nutili mne, abych zůstal s nimi, že mne až do Haleba dovedou. Poslouchaje vnitřního hlasu, opustil jsem je a putoval podél Chábúru k severu. Pokoušela se o mne zimnice a u stanice Suar mne zdolala. Byl jsem rád, že mi tamní hostinský dopřál útulku. Bezmála dva měsíce jsem stonal. Již se vracela má síla, když se jednou v hostinci zastavila družina, vezoucí na velbloudech a mezcích obilí do města Dejr az-Zór. Jak jsem Alláhovi poděkoval, když jsem se svého lůžka v této družině poznal hledaného vraha. Kázem sloužil u obchodníka s obilím. Odvrátiv svou tvář, zamotal jsem se, aby mne neuviděl a přede

mnou neprchl. Po půlnoci, když celá družina spala, jsem se oblékl a vzav svůj revolver, plížil jsem se k lůžku vrahovu. Spal a hluboce oddechoval. Skloniv se k němu, zatřepal jsem jím a ptal se:

„Spíš, Kázeme, nebo bdíš?"

Vzchopil se a poznav mne po hlase, zasadil mně ránu do prsou, že jsem se svalil. Vždyť jsem byl po nemoci velice slabý. Než jsem se pohnul, roztříštil mi mou pravici a křičel:

„Zloděj, zloděj! Lupiči; tohoto držím, ať neuniknou ostatní!"

Dva tři se na mne vrhli, ztloukli mne a svázali mne. Marně se za mne přimlouval hostinský. Odevzdali mne četníkům, kteří mne spoutali a dovezli do Dejr az-Zór. Mou ránu zanedbali a v Dejr az-Zór mně vládní lékař uřízl pravici. Dlouho jsem stonal, než se rána zahojila. Teprv potom mne vyslýchali pro krádež. Hned, jak mne četníci zatkli, jsem je prosil, aby místo mne nebo aspoň se mnou zatkli i Kázema, že je to vrah, za jehož vypátrání slíbil náš pán sultán značnou odměnu. Smáli se mi, že prý chci smésti špínu se sebe na něho. Teprv soudce, před kterého jsem byl předveden, uvěřil, že jsem nevinen a že je mé udání pravdivé. Dal hned rozkaz, aby byl Kázem zatčen, ale po tom již nebylo památky. Přes čtvrt roku jsem čekal v Dejr az-Zór a konečně jsem se vrátil k vám s nepořízenou. Můj bratr je mrtev, já jsem mrzák a vrah se nám směje.'

Druhý mstitel se nevrací.

‚Nebude se smáti, tatíčku.' ozval se můj bratranec. ‚Sám se vydám na cestu, ze které jsi se ty vrátil, a Alláh mne dovede k cíli.'

Jeho matka ho prosila, aby zůstal doma: ‚Nemám než tebe, otec je mrzák a ty jsi jediná naše naděje.'

‚Nenaříkej, matičko. Alláh mne bude chrániti a vás bude opatrovati. Tady můj bratranec dorůstá. On vás neopustí, kdyby mne Alláh z tohoto světa odvolal.'

‚Nechej ho, nezdržuj ho,' ozval se tatíček. ‚Pošpinil by čest našeho rodu, kdyby nevykonal, co vykonati má.' Bratranec se vydal za vrahem a my čekali, kdy a s jakou se vrátí. Nevrátil se za rok, nevrátil se za dvě léta a žádná zpráva nedošla o něm, ani když uplynula léta tři.

‚Vydám se za bratrancem. Nemůžeme zůstati v této nejistotě.' Zdržovali mne všichni, avšak po roce jsem přece jen naše opustil a na cestu se vydal. Chtěl jsem zvěděti, co se bratranci přihodilo; měl jsem smýti krev svého otce. Podél Eufratu jsem putoval do města Dejr az-Zór a navštívil tamního soudce.

‚Pamatuji se, synáčku, na tvého strýčka i na tvého bratrance. Budiž Alláh pochválen, že dovedl strýčka k jeho rodině! Jeho syn, tvůj bratranec, u mne byl před čtyřmi léty. Pravil jsem mu, že podle některých zpráv soudím, že se vrah Kázem uchýlil do severní Syrie. Nic podrobnějšího jsem mu říci nemohl, dal jsem mu však doporučení na svého kamaráda soudce v Halebu. Nedostav od tvého bratrance žádné zprávy, myslil jsem, že svou povinnost vykonal a že mne nepotřebuje. Tady ti dám list na soudce v Halebu. Od něho uslyšíš, co on ví o tvém bratranci.'

Soudce halebský mne uvítal upřímně a divil se nemálo, že o bratranci nic nevím.

‚Přisám Alláh, že se dobře pamatuji, jak mi odevzdal list mého kamaráda. Pohovořil jsem s ním o věci, slíbil mu pomoc a radil, aby náděničil po zdejších zájezdních hostincích, tam že chodí mnoho lidí z okolí a některý že ho snad přivede na stopu. Musil býti velice opatrný, aby vraha nepoplašil. Jeho jméno neznal. Vždyť obchodník s obilím, u něhož sloužil, ho najal pod jménem zcela jiným, než jaké měl u vás na Dijále. Jistě jej opustil a dal si jméno nové. Bezmála půl roku pobýval tvůj bratranec v tomto městě a okolí. Občas ke mně přicházíval a se mnou se radíval. Pojednou ustal a již se neukázal. Poptával jsem se po něm v zájezdních hostincích. Znali ho, ale všichni říkali, že ho od nějaké doby neviděli a o něm neslyšeli. Kam se poděl, ví pouze Alláh. Snad najdeš jeho stopu. Naposledy sloužil v tom a tom hostinci.'

Třetí mstitel pátrá po vrahovi.

Zašel jsem do hostince a ptal se, nemají-li pro mne nějakou práci. Najali mne a byli se mnou spokojeni. Seznámiv se dobře s vrátným i s ostatními sluhy, hovoříval jsem s nimi o tom a o onom, snaže se za řeči něco vyzvěděti o svém bratranci. Jednou k nám zavítal nějaký potulný obchodník.

‚Kde jsi byl tak dlouho? Přes tři léta jsem tě neviděl.'

‚Vždyť jsem také tři léta do Haleba nepřišel. Zůstanu u vás několik dní, snad několik neděl. Rád bych měl spolehlivého sluhu. Pošli mně toho a toho,' povídá dozorci a vyslovil jméno mého bratrance.

‚Proč chceš právě tohoto?'

‚Poněvadž jsem s ním byl velmi spokojen. Znám ho, on zná mne a mé věci a zbaví mne různého povídání.'

‚Toho ti dáti nemohu. Krátce po tvém odchodu zmizel.'

‚Hned po mém odchodu?'

‚Zajisté. Domnívali jsme se, že jel s tebou nebo za tebou.'

‚Divná věc. Krátce před svým odchodem jsem s ním hovořil o nějakém muži, se kterým jsem se seznámil u Lhejbů. Povídal jsem mu, že oba mluví stejným nářečím a tázal jsem se ho, nejsou-li krajané nebo snad příbuzní. Váš sluha se mne podrobně vyptával, kdo že ten muž je, kde dlí a čím se zabývá. Když zvěděl, že se teprv asi před rokem u Lhejbů usadil, zamlčel se a chvíli přemýšlel. Z další jeho řeči bylo patrno, že by mne rád doprovázel, kdybych se dal do území Lhejbů. Uslyšev, že mířím do Mesopotamie, přerušil rozhovor a zabral se do své práce. To jsou divné věci. Vrtá mně mozkem, zda odchod vašeho sluhy nesouvisí s oním cizincem u Lhejbů.'

‚U které pak čeledi Lhejbů bydlil ten cizinec?'

‚U té a té a sice jako soused toho a toho.'

‚Až sem někdo z této čeledi přijde, zeptám se ho, zda něco neví o našem sluhovi. Všechny nás zajímá, co se s ním stalo. Místo něho vezmi za vděk tímto chlapíkem. Je přičinlivý a svědomitý. Jistě s ním budeš spokojen. Vidíš, jak již nyní bedlivě pečuje o tvé soumary a o tvůj náklad.'

Odsedlával jsem zvířata obchodníkova a rovnal jeho náklad, při čemž mně neušlo ani jediné slovo jeho rozhovoru s naším dozorcem. Poznal jsem, že mluví o mém bratranci a o vrahu Kázemovi. Byl bych nejraději ihned odešel do území Lhejbů a pátral po svém bratranci, ale bylo nutno, abych nějaký den posečkal. Zvěděv od dozorce jméno svého bratrance, mohl jsem se na něho doptávati a od obchodníka i o vrahu ještě něco uslyšeti. Týden jsem v hostinci ještě vydržel, potom jsem dal výpověď a chystal se ke Lhejbům. Abych zničil stopu, pracoval jsem den dva v sousedním zájezdním hostinci, potom ještě den v třetím, až jsem konečně opustil Haleb.

Lhejbové jsou, Múso, proslulí jako ochránci mužů, kterým hrozí pomsta. Bezmála z celé severní polovice Arabie tam spěchají, kdo jsou krví potřísnění; dají se pod ochranu toho neb onoho náčelníka a bydlí v jeho táboře jako jeho sousedé a chráněnci. Běda mstiteli, který se ukáže poblíž

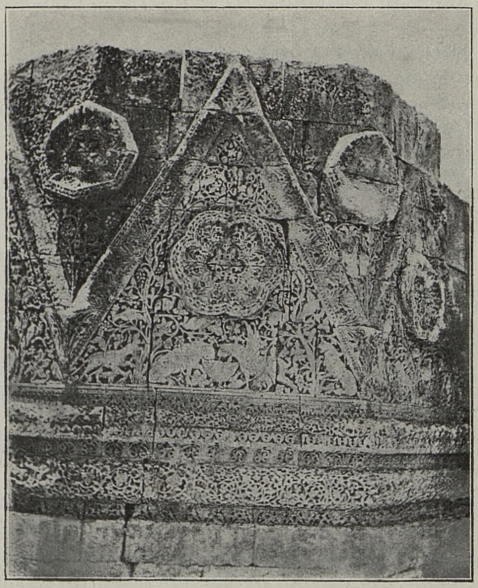

Obr. 38. — Mšatta, ozdoby při jižní bráně.

takového tábora! Je-li dopaden, bývá spoután do želez a propuštěn teprve, slíbí-li, že se u tábora nikdy neukáže. Poruší-li svůj slib, bývá bez milosti zabit. Nevěda, zda se vrah mého tatíčka neuchýlil ke Lhejbům jako krví potřísněný, byl jsem velice opatrný, abych jejich pozornost nevyburcoval a je proti sobě nepopudil. Mínil jsem u nich hledati práci, leč pod jakou záminkou? Moje nářečí hlásalo, že jsem cizinec. Za pastýře jsem se hrubě nehodil: velbloudů jsem nikdy nestřehl a kozám a ovcím jsem nerozuměl. Nepatrná otázka by

mne byla prozradila. Spoléhal jsem, že mi Alláh nějaká dvířka otevře a otevřel mi je; budiž za to pochválen.

Čeleď Lhejbů, kterou jsem hledal, má úrodné pozemky. Někteří její členové se trochu zabývají orbou, ostatní pak si najímají na polní práci sedláky ze západní Syrie. U těchto polních dělníků jsem se hlásil o práci. Nějaká žena mne s radostí přijala.

‚Náš hospodář onemocněl. Umíš-li, synku, orat, sám Alláh tě poslal.'

‚Jak bych neuměl. Vždyť jsem při orbě vyrostl.' O mzdu jsme se dlouho nehádali a téhož odpoledne jsem vyjel na pole. Dívali se na mou práci a byli spokojeni. Nemohu si nařikati. Honili mne do práce od rána do noci, ale najedl jsem se a co je hlavní, měl jsem příležitost vyzvídati.

Zakrátko jsem se dověděl jak o vrahu svého otce, tak o svém bratranci. Vrah Kázem se vydával za příslušníka kmene Chazradž z Iráku. Vykládal, že jeho předkové tábořívali v okolí Mekky a chránili apoštola Božího před jeho odpůrci. Později že se vystěhovali do Iráku, kde se až dosud udrželi. Jeho nářečí dosvědčovalo, že z Iráku pochází; náčelník soudil, že mluví pravdu.

‚Přicházím k tobě, náčelníku, a k vám, členům této čeledi, jako krví potřísněný, a prosím vás, abyste mne chránili před mstiteli.'

‚Vypověz svou věc a je-li spravedlivá, buď ujištěn, že smrt zastihne spíše tvého hostitele než tebe.'

‚Paní mého stanu odešla, Alláh ji k sobě povolal. Dvě malé dítky o ni plakaly a můj stan byl prázdný. Dovedl jsem na její místo druhou, mladší. Toužil po ní nějaký můj soused. Činil jí úklady a když jim unikla, obviňoval ji z hříchu nejhoršího. Zapřisahala se Alláhem, že je nevinná. Uvěřil jsem jí a darebáka touto dýkou potrestal. Dychtí po mé krvi.'

‚Jeho krev poteče, jen jak se tady ukáže. Budeš s námi bydliti a choditi jako jeden z nás. Běda tomu, kdo by na tebe namířil nebo se po tobě rozpřáhl.'

Po několika měsících se ukázal u této čeledi můj bratranec. Kázem ho zahlédl a zdaleka volal:

‚Tamhle je ten dareba, který chtěl zneuctíti paní mého stanu.' Než se nadál, byl povalen, zbit, spoután a dovlečen do stanu náčelníkova. Chtěl se hájiti. Ani úst nesměl otevříti.

‚Známe tě, nešlechetníku! Víme, oč jsi usiloval. Za každé slovo dostaneš pět ran.'

Nazítří k večeru mu povídá náčelník: ‚Slib, že odtud hned odejdeš a že se sem nikdy nevrátíš. Slibuješ?'

Bratranec se chvíli rozmýšlel a konečně odpověděl: ‚Slibuji.' Odemkli mu pouta a vyvlekli ho ze svého území. Učinil, co učiniti neměl. Zapomenuv na svůj slib, připlížil se následující noci ke stanu, ve kterém Kázem bydlil. Psi ho ucítili, ustrašený Kázem zavolal na poplach, strážcové hledali v okolí a psi je dovedli k chudáčkovi mému bratranci. Prvý strážce ho poznal a skolil. Můj tatíček byl od Kázema zabit, můj strýc zmrzačen a můj bratranec k vůli němu usmrcen. Kéž se Alláh nesmiluje nad tím, kdo činí zlé!

Kázem dlouho v čeledi nezůstal. Náčelník ho pozoroval, o jeho výpovědech přemýšlel a dospíval k názoru, že si často odporuje a že tudíž na něho není spolehu. Chládl, méně si ho všímal, a Kázem pojednou zmizel; nikdo nevěděl kam. Teprv asi před půl rokem o něm přišla zpráva. Nějaký příbuzný náčelníkův šel po stopách své ukradené velbloudice do Keraku. Tam zůstal delší dobu, aby si vyžádal pomoci vládní. Procházeje se jednou po tržišti, zahlédl Kázema. Nemaje nic na práci, spěchal za ním, aby si s ním pohovořil, ale po Kázemovi ani slechu. Zabočil do nějaké úzké uličky a odešel z města. Patrně se nechtěl setkati s někým, kdo o něm něco věděl. Tato zpráva byla poslední, kterou jsem u Lhejbů zaslechl. Seťové práce byly bezmála hotovy, hospodář se pozdravil a já, to jest Akáb, jsem mohl odjeti.

Na stopě vrahově.

Vrátiv se do Haleba, zašel jsem k soudci a pověděl mu, co jsem vyzkoumal. Litoval mého bratrance a prosil Alláha, aby mne přivedl na stopu vrahovu.

‚V Keraku nemám žádného známého, ale do Maánu byl nedávno poslán můj bývalý pomocník. Odevzdáš mu můj list a jsem přesvědčen, že tě upřímně přijme a vykoná, co bude v jeho moci. Kterou cestou se dáš?'

‚Věru, že nevím, soudče náš. V zájezdním hostinci, ve kterém jsem sestoupil, jsem se setkal s lidmi z Palmyry. Nakoupili různého zboží a hodlají táhnouti s velkou karavanou Fedánů, kteří tady byli rovněž pro zboží. S nimi bych se dostal bezpečně a lacino do Palmyry, jenže nevím, jak potom odtamtud.'

‚Alláh ti poskytne nové příležitosti. Palmyra je jakoby přístav pouště. Scházejí se tam nájezdníci, lupiči a potulní obchodníci z různých končin. Není pochyby, že se tam dovíš snadněji, po čem toužíš, než kde jinde.'

‚Jsi třikrát starší a desetkrát zkušenější než tvůj sluha. Učiním podle tvé rady a vydám se do Palmyry.'

V Palmyře jsem pobyl bezmála dva měsíce. Dověděl jsem se velice málo, ba skoro nic. Jedině nějaký náčelník Hedžájů, který se při návratu z lupu v Palmyře zastavil, mně povídal, že se moje nářečí velice podobá nářečí potulného obchodníka, který dvakrát nebo třikrát jeho tábor navštívil. Nebyl to vrah, kterého hledám? S náčelníkem jsem jíti nemohl. Nechtěl mne vzíti a kdybych byl naléhal, byl bych vzbudil jeho podezření. Čekal jsem, až mně Alláh pošle lepší příležitost a hle, poslal ji a ubírám se s vámi.«

»Jsi mladý, synku, a takové trápení na tebe Alláh poslal.«

»Jaké pak trápení? Vykonám-li svou povinnost a smyji-li krev svého otce a svého bratrance, budu nejspokojenějším synem Adamovým.«

»Kéž bys vraha brzo zastihl a svou povinnost vykonal! Věru, že milosti nezaslouží. Pomohu ti, ačkoliv se přiznávám, že moje pomoc bude velice nepatrná. Napíši ti listy nejen do Keraku, nýbrž i do Mádaby a Maánu; tamní moji přátelé ti otevrou cestu další.«

»Jen se, Músо, ani slůvkem nezmiňuj o účelu mé cesty ani ve svých listech, ani při ústních rozhovorech.«

»Rozumím ti a zachovám se podle toho. Doporučím tě jako dobrého kamaráda, se kterým jsem se seznámil na své výpravě.«

»Učiň to a Alláh ti požehná. Kdy mně dáš listy?«

»Třebas zítra. Papír mám a tužku rovněž. Zašiješ si je do svého pláště a Alláh nedopustí, abys je ztratil. Kam půjdeš nejdřív, synku?«

»Do Keraku.«

»Dobře máš. Kerak je ohnisko celého kraje až po Rudé moře. Cestou do Keraku půjdeš územím Hedžájů i budeš se moci poptati.«

»Tam abych byl velmi opatrný, abych se nesetkal s náčelníkem, o kterém jsem se zmínil.«

»Opatrnosti tě učila zkušenost tvého strýce i tvého bratrance a učíš se jí každého dne.«

»Kéž ti Alláh dopřeje klidné noci!«

»Kéž ti mluvčí Alláhův, mladíku, oznámí ve snu cestu vedoucí k tvému cíli!«

»Budiž tvá noc šťastná!«

»Tvá noc budiž požehnaná!«

Jak divně řídí Alláh cesty svých tvorů a přece vedou všechny k vytknutému cíli a tento cíl určil vševědoucí a nejvýš milosrdný Alláh.

Pomsta vykonána.

Dolinou Sirhánskou (obr. 9, 10) jsme prošli bez jakékoliv nehody. Nedaleko zámečku Bájer jsme našli prvý tábor Huétátů. S jásotem vítaly ženy a dívky nájezdníky, kteří se vrátili všichni zdraví s velkou kořistí. Ani jsme tam nepřenocovali. Uslyševše, že bylo obnoveno přátelství mezi Huétáty a Beni Sachr a že je krajina na severozápad plná táborů, chystali jsme se, že s večerem odjedeme. Synek Akáb nás chtěl kus cesty doprovázeti.

»Ubíráte se mým směrem. Poběhnu s vámi a ráno vás opustím.«

»Nač bys běžel? Chvilku si sedneš za mne, chvilku za Gáfela, neunavíš se a cesta bude rychleji ubíhati.«

»Vaše zvířata jsou hodně zesláblá, potřebují odpočinku a mé nohy touží po pohybu.« Ráno s námi posnídal a zakrátko zmizel v nedalekém táboře.

Řízením Alláhovým jsem se s ním setkal následujícího roku v Maánu. Svým očím nechtěl věřiti a mně bylo právě jako jemu. Objali jsme se, políbili a otázka sledovala otázku. Zářil.

»Budiž Alláh pochválen, jistě jsi svůj úkol splnil!«

»Splnil, Músо. Alláh mně pomohl a dovedl mne konečně k vrahu mého otce a mého bratrance a k zmrzačiteli mého strýčka.«

»Kde jsi ho dostihl?«

»U Huétátů, kteří táboří u Rudého moře. Říká se jim podle jejich náčelníka Abu Tkéka.«

»Co ti pomohlo při tvém hledání?«

»Moje nářečí. Kdo mluvil s Kázemem a setkal se se mnou, každý říkal, že jsem jistě krajan potulného obchodníka, který se u nich ukázal. Putuje po jeho stopách, dostal jsem se až k Rudému moři. Od nějakého příslušníka tamních Huétátů

jsem se dověděl, že jel pro zboží do přístavu Zbe. Dospěl jsem do něho večer a po půlnoci jsem budil Kázema otázkou: ‚Spíš, Kázeme, nebo bdíš?'

Když procitl a odpověděl: ‚Bdím,' vrazil jsem mu tuto dýku do srdce se slovy: ‚Můj otec a můj bratranec jsou v tvém břichu. Toto máš za ně a za mého strýce.' Ani nezachroptěl. Několikrát sebou cukl, natáhl se a již se nehnul. Naříznuv mu oba koutky, usekl jsem mu uši a strčil je do úst. Spal samotný v zahradě pod palmami; nikdo mne neviděl, když jsem se k němu plížil, nikdo mne nezpozoroval, když jsem odcházel. Sedl jsem na lodici, která před východem slunce odplula k severu, přistál v Akabě a odtud jsem se dostal sem do Maánu.«

»Jak dlouho zde pobudeš?«

»To ví pouze Alláh. Čekám na nějakou družinu, se kterou bych se vypravil do oasy Džouf a odtamtud mně snad Alláh otevře cestu k nám do Iráku. Vždyť nevím, co dělá matička a jak se má strýček. Rád bych je potěšil radostnou zprávou, že je krev mého otce smyta a rád bych se dal do práce tam, kde on přestal.«

Jak se duchové zjevují.

»Zanedlouho bude naše cesta u konce,« poznamenal Gáfel. »Táboří-li kníže Talál někde tady na jihu, zastavíme se u něho a podáme mu zprávy. Odstěhoval-li se k severu, pojedeme rovnou ke svým.«

»Talál putoval na sever již před týdnem,« povídali nám první pastýři našeho kmene, se kterými jsme se setkali.

»Jeho bratr Hájel se oddělil od něho nebo se stěhuje s ním?«

»Stěhuje se s ním. Pokud víme, mířili k zámku Muakkar.«

»Kde jsou nejbližší tábory Rualů?«

»Mezi Amrou a Túbou.«

»Což je tam voda?«

»Vody dost. Každá tůň je plná a pastva, jaká zde od let nebyla. Jen se podívej, Gáfele, jak tučné jsou hrby našich velbloudic a jak si mlsné vybírají.«

»To se zas letos nedostanu ani do Amry, ani do Túby.«

»Sám jsi, Múso, slyšel a podle svých zkušeností můžeš souditi. Pokud nepochováme a nezasypeme, co se v posledních letech mezi námi a Rualy dálo, poteče v okolí Amry a Túby

krev. Nebude tam bezpečí, ani kdyby Rualové odtáhli. Smrt je tam táborem, pokud tam mají své stany. Řekni mně, Músо, co tě táhne do Amry?«

»Sám nevím, Gáfele. Co jsem to jméno uslyšel, toužím, abych se tam podíval. Vyptávám se na Amru a na Túbu, ale žádný z vás mně nechce nic podrobnějšího pověděti. Vymlouváte se, že je hrubě neznáte, nebo že o nich mluviti nechcete, poněvadž se bojíte pozemských duchů.«

»Bojíme se jich, Músо, a vším právem. Vždyť jsou všechny zámky, o kterých mluvíš, jejich. Střehou svého majetku a pronásledují každého, kdo by je vyrušoval.«

»Rosa obešla, vláda pozemských duchů zmizela a nenastane, leda až se slunce skloní k západu. Nemohl bys mně, Gáfele, upřímně pověděti, co víš o Amře nebo o Túbě?«

»Mám tě, Músо, rád; loňská výprava nás hodně sblížila, letošní z nás učinila jednu bytost. Co vím, rád ti povím, ale mnoho toho není. Přiznávám se, že jsem do Amry ani nevkročil. Slyšel jsem, že je v ní plno obrazů a různých tajemných písmen. Někteří říkají, že jsou to zápisy z doby Šalomouna, syna Davidova, jenž Amru vystavěl; jiní praví, že jsou to pouhé znaky různých kovářů a cikánů, kteří tam hledali útulek před deštěm a zimou. Alláh ví, kdo má pravdu. Sám neumím ani čísti, ani psáti a jak jsem ti povídal, světnic tamních jsem neprohlížel, poněvadž jsem nechtěl rozhněvati duchů, kteří v nich bydlí.«

»I ty, Gáfele, věříš, že je Amra obydlena duchy?«

»Jak bych to nevěřil. Vždyť jsem na tyto své oči takového ducha viděl.«

»Gáfele, Gáfele, nebásníš?«

»Přisám Alláh, že syn mého otce není básníkem. Poslyš, Músо. Jako mladý hoch, ještě jsem ani chmýří pod nosem neměl, jsem se účastnil nájezdu. Velitel mne určil za zvěda. Měl jsem pozorovati okolí Amry. Uvázav svou klisnu, schoulil jsem se vedle ní a díval se, zda za noci neuvidím nějaký ohýnek. Pojednou jako by mi někdo řekl, abych se obrátil a pohlédl k Amře. Zámeček zazářil a vycházela z něho postava z polovice pták, z polovice člověk. Nohy měla jako člověk, hlavu ptačí a místo rukou křídla. Kráčela máchajíc křídly a rozhlížela se na všechny strany. Takový strach mne popadl, že jsem vytrhl kolík, k němuž byla má klisna přivázána, vyhoupl se do sedla a ujížděl ke svým. Zle na mne

hartusil velitel, avšak sám se zachvěl, když uslyšel, co jsem viděl. Zařekl jsem se, že do Amry nikdy nevkročím.

Můj kamarád, však jsi ho viděl, byl to on, kdo nám vařil kávu, když jsi letos do našeho stanu zavítal, jednou zbloudil a přenocoval poblíž rozbořeného dvorce na dostřel od Amry. O půlnoci se ozval ve dvorci pláč: dvanáct bytostí lidských z něho vyšlo, utvořily kruh a až na jednu si sedly. Ta, která stála, popošla doprostřed kruhu a zanotila dumku tak truchlivou, že se hrnuly slzy z očí mého kamaráda. Plakal a plakati nepřestal, pokud ženy naříkaly. Pojala ho hrůza, že snad naříkají o něho, i dal se na útěk a Alláh ho dovedl ve zdraví k nám.

Jiný můj kamarád se jednou vydal na lov gazel. Popocházeje za stádem, dostal se poblíž Amry. Dva kozli a jedna koza mu přišli do rány, ale teprv krátce než se setmělo. Co s nimi? Povídal si: Stáhnu je, vyvrhnu vnitřnosti, prospím se a ráno se vrátím domů. Za noci — a byla temná — vyšlehly plameny z pilíře vyčnívajícího kousek od Amry. Za chvilku pohasly a na pilíři se ukázala podoba muže bez hlavy. Byl oděn v nádherný šat a opásán mečem. Na krku a na rukou se mu třpytily drahokamy, hlavu však neměl. Skočiv se sloupu, obcházel kolem něho, jako by něco hledal. Aby tak pátral po mně, napadlo mému kamarádovi. Opustil kořist a uháněl do tábora, až se mu hlava třásla. Po dva dny a dvě noci jsme z něho nemohli dostati zdravého slova.

Takových příkladů, bych ti mohl pověděti, Múso, ještě několik, ale myslím, že tyto stačí. Není třeba, abychom popuzovali pozemské duchy. Je-li ti to jen trochu možné, vyhni se Amře.«

»Jak jsi sám, Gáfele, poznamenal, letos se tam nedostanu. Umlkne-li touha, která mne tam pudí, nepůjdu tam. Potrvá-li, nezbude mi, než abych šel cestou, kterou mně Alláh vykáže.«

»Máš pravdu, Múso. Syn Adamův musí po dobrém nebo po zlém na cestu, určenou od Alláha.«

Smutné vítání.

Pastýři nás zastavili a obyvatelé jednotlivých stanů nás zvali, abychom si u nich odpočinuli a zprávy jim podali. Gáfel odmítal poukazuje na svou hospodyni, která netrpělivě čeká, kdy že se vrátí. Nebylo třeba, abychom mnoho vy-

kládali. Kdekdo věděl, že jsme jeli pro Doukána a vida, že se vracíme bez něho, sám si dal odpověď.

Dva dny jsem zůstal ve stanu někdy Bardžasově, rovnaje a doplňuje své zápisky. Bohužel, že to byla práce marná. Vraceje se do Damašku, byl jsem přepaden, poraněn a o některé věci oloupen. Mezi nimi byly dva sešity s dosavadními podrobnými poznámkami o území Beni Sachr a o jejich zvycích a obyčejích. Hlavní události jsem si pamatoval, avšak nemohl jsem načrtnouti mapku prozkoumaného území a přesně vylíčiti, jak Beni Sachr žijí. Bylo nutno, abych se k nim vrátil.

III.

ODVÁŽNÝ ZÁJEZD.

Do tábora.

Nemoha proniknouti do Amry a Túby od západu, pokoušel jsem se o to následujícího roku od jihu napřed z Maánu a potom z Keraku. Vyjednával jsem s náčelníky různých kmenů a čeledí, posílal k nim své lidi a zval je, aby mne navštívili, nebo jsem zajížděl k nim. Toto počínání vzbudilo podezření některých vládních úředníků. Vždyť se tehdy na hranicích šuškalo, že se Drúzové chystají ke vzpouře a že se k nim přidají někteří kmenové podněcovaní a podporovaní od Angličanů, kteří prý by si rádi vzali přístav Akabu na Rudém moři.

K zamýšlené cestě na jih jsem se nedostal. Povolal mne k sobě zemský správce z Keraku a oznámil mi, že podle rozkazu, který dostal z Damašku, mne vypraví pod dozorem četníků na sever. V sobotu před svátky svatodušními mne dovedli do Mádaby. Dobrá slova doprovázená několika zlatými penězi je přiměla, že mně dopřáli klidu přes svátky a že mně důstojník tamní pohraniční stráže dovolil, abych se ubytoval v soukromém domě (obr. 11).

Krátkého klidu v Mádabě jsem použil k domluvě se svými přáteli z Beni Sachr. Můj dobrý kamarád Hájel, bratr knížete Talála, mne navštívil již v Keraku se svým soukmenovcem, udatným a ukrutným Bachítem, a sledoval mne zpovzdaleka až do Mádaby. Přispěním dobrého vzájemného přítele jsme se umluvili, že se setkáme v pondělí 31. května po východu slunce u jisté zříceniny východně od Mádaby a že se dáme do tábora knížete Talála, jenž chystal nájezd proti Rualům. Alláh nás zastínil svým závojem a v určenou dobu jsme byli pohromadě.

Jak jsme byli oblečeni.

Zdaleka jsem nebyl od svých druhů k rozeznání, neboť jsem měl kroj Beni Sachr. Příslušník tohoto kmene vloží na holé tělo pás z pěti nebo sedmi úzkých kožených proužků, spojených vpředu a vzadu. Potom se obleče do dlouhého šatu podobného naší košili. Sahá až po kotníky a jeho dosti široké rukávy končí úzkým cípem přes metr dlouhým. Na prsou má košili buď otevřenu nebo šnůrečkou pod krkem svázánu. Zámožný Sachari navléká na košili kaftan z bavlněného plátna, lemovaný zlatými výšivkami. Rukávy jsou kratší a užší než u košile. Cípy košile z nich vyčnívají a skýtají zajímavý pohled, obzvláště při rychlé jízdě a prudkém větru. Košili a kaftan stáhne Sachari koženým pásem, za nějž zastrčí dýku v ozdobné pochvě a křesadlo.

Vlasy Sachari buď splétá v copy nebo má hlavu oholenou a pouze na temeni krátké vlasy ponechány (obr. 12, 13). Jeho chloubou jsou kníry, avšak též na lících a na bradě má vousy; jen pod bradou je vyholuje. Hlavu zakrývá bílým či tmavým šátkem bavlněným nebo hedvábným. Přidržuje jej širokým, dvakrát otočeným provazem z vlny nebo velbloudí srsti. Přední cípy šátku překládá pod bradou a zastrkává pod provaz, takže cípky visí nad ušima. Nikdy nevkročí Sachari do cizího stanu bez pláště, utkaného z vlny nebo velbloudí srsti. Nejraději má plášť žluto-hnědý nebo šedý. Přizpůsobuje se barvě pouště. Nejvzácnější jsou pláště utkané v Arabii z velbloudí srsti.

Sachari chodí obyčejně bos, jen v poušti sopečné, pokryté ostrými úlomky lávy má sandály, které si sám zhotovuje. Je-li nutno zabíti nějakého velblouda, uřízne si kus kůže, stoupne na ni, přiřízne ji podle nohy a dá usušiti. Suché kousky kůže nosí ve svém sedlovém tlumoku. Potřebuje-li sandálů, propíchne dírku u palce, dvě jiné vpravo a vlevo od paty, protáhne jimi řemínky, přiváže a obuv je hotova.

Náčelníci nosívají za jízdy vysoké střevíce z červené nebo žluté kůže, tak prostranné, že do nich noha volně vklouzne, jenže se v nich proto špatně chodí. Mívají vysoké teninké podkůvky, jejichž cinkot oznamuje příchod náčelníkův.

Jak se jede na velbloudu.

Velblouda řídí Sachari hůlečkou na metr dlouhou, zakončenou vyřezávanou ozdobou, podobnou ptačí hlavě. Na

druhém konci je hůlečka provrtána, dírkou provlečen provázek a svázán ve smyčku, která se zavěsí v zápěstí levé ruky. Každý Sachari má dýku; mimo ni i revolver a obyčejnou ručnici.

Naše velbloudice byly klidné, vytrvalé, sedla dobrá. Dva kožené měchy na vodu neslo zvíře Bachítovo.

Velbloud čeká na jezdce kleče. Jezdec mu stoupne na levou přední nohu nad kolenem a vyhoupne se do sedla. Jakmile jezdec ponadzdvihne svou nohu, zvíře hned vstává, je proto nutno najednou vpadnouti do sedla. Nejpohodlněji se sedí, jsou-li nohy zkříženy nad krkem zvířete. Třemenů není. Jezdec udržuje rovnováhu, poněvadž jsou pohyby velblouda velmi pravidelné.

Nutnost ochrany.

Svým druhům (obr. 14) jsem mohl úplně důvěřovati. Považovali mne za svého.

»Rána dýkou pro mne je rána dýkou pro tebe, Músо. Koule pro mne je koulí pro tebe,« ubezpečoval mne Hájel. »Slíbil jsem ti svou ochranu a pomstím se na každém, kdo by se proti tobě něčím provinil. Pomsta zabezpečuje život i majetek. Bez mstitele by byl syn Adamův odkázán pouze na Alláha a na sebe sama. Chvěl by se stále strachem, že ztratí život. Ví-li, že má mocného mstitele, může bezpečně putovati pouští.«

»Nebudí pomsta novou pomstu?«

»Nikoliv. My smýváme krvinou pouze vraždu a křivdu spáchanou ze záští nebo závisti. Jindy nepožadujeme krve vinníkovy, spokojujíce se náhradou v dobytku nebo penězi. Což tvůj kmen, Músо, nezná pomsty?«

»Nezná. U nás vláda zajišťuje život a majetek a stíhá každé násilí, každou křivdu.«

»Máte-li vládu silnou a spravedlivou, můžete žíti bezpečně. Naše turecká vláda nám dotud nezajistila nic.«

»Máš pravdu, Hájele. Strach z pomsty je největším dobrodiním v zemích, kde není pevné státní správy. Mám-li mocného mstitele, nebojím se nikoho. Jsem v poušti bezpečnější než v kterémkoliv našem velkém městě. Jenže i u vás mohu býti zahuben. Vždyť tvoji nepřátelé jsou mými nepřáteli; mohou mne přepadnouti, oloupiti a zabíti.«

»Jsi povinen, abys byl rozvážný, rozvážnější a chytřejši než oni, abys jim unikl, nebo je překonal. Tento stálý zápas dodává vzpruhy našemu životu. Vždyť muž se ukazuje v nebezpečí. I kdyby tě moji nepřátelé zmohli, zastoupím tě a požádám tvoji krev a tvůj majetek z jejich rukou. Kost za kost, krev za krev, muž za muže, duše za duši, je náš zákon pomsty a přisám Alláh, že se jím říditi budeme i my i naši potomci.

Snadná je, Músо, pomsta, znáš-li vinníka. Hůře je, ukřivdí-li tvému chráněnci neznámý. Vždyť jako všude jsou i u nás lidé vyvržení z různých kmenů. Potulují se jako loupežníci nebo zloději, přepadají a zabíjejí nejraději za noci. Je třeba veliké prozíravosti a vytrvalosti, než je vypátráš.«

»Po čem poznáte příslušníky různých kmenů?«

»Zdaleka po šatu a po způsobu, jak se drží v sedle; zblízka po nářečí a znacích, které mají jejich zvířata vpáleny na levé přední a zadní noze.«

»Vy, Beni Sachr, tvoříte jeden celek a přece různé vaše skupiny mluví jiným nářečím a užívají jiných znaků.«

»Zajisté, neboť náš kmen je sdružení různých skupin a čeledí, které si svůj kroj, svá nářečí a znaky udržely. Nejčetnější je skupina Túka, k níž náležejí oba tvoji průvodčí, Músо, Hájel i Bachít.«

»Můžeš mne, Hájele, chrániti i přede všemi ostatními skupinami Beni Sachr?«

»Zajisté. Vždyť se opírám o svého bratra Talála, jenž radí a poroučí všem Beni Sachr.«

»Kdybych tebe neměl nebo, čehož Alláh nedopustí, tě ztratil, jak bych si zajistil potřebnou ochranu?«

»Chci-li si zajistiti pomoc nebo ochranu,« ozval se Bachít, »vložím náhle levici na hlavu muže, od něhož ochranu žádám, pravici pak na jeho pohlavní úd a dím:

Zaklínám tě tvou plodící silou a tvým semenem,
zaklínám tě dětmi, které již máš a které ještě míti můžeš,
zaklínám tě tvým příbuzenstvem a tvými potomky,
abys prohlásil, že mně uděláš to a to.«

»Udělá to skutečně?«

»Zajisté, Músо. Ochranu neodepře leda sketa. Žádný z nás nechce býti považován za zbabělce. Mimo to se bojí, že by ho Alláh ztrestal na jeho dětech, proto podnikne vše, jen aby tě zabezpečil před tvými utiskovateli. Jak se ti jede, Músо?«

»Budiž Alláh pochválen, jako bych seděl na koberci. Klidné zvíře jsi mně vybral, Hájele. Kéž ukořistíš hodně podobných!«

»Kéž Alláh splní toto tvé přání!«

Napájíme velbloudice.

Ubírali jsme se k jihovýchodu krajem zvlněným a rozrytým hlubokými, leč úzkými žleby. Krátce před polednem jsme se zastavili pod zříceninami Mdejne (obr. 15) v údolí Tamad.

»Bachíte, ty přichystáš oběd a já s Músou napojím velbloudy,« určoval naši práci Hájel.

Údolí Tamad je pod zříceninami na sto metrů široké, uzavřené bílými vápencovými stěnami. Nikde v něm nebylo památky po životu a přece se udržuje v řečišti voda pod naplaveninou.

»Často tady nablízku tábofíváme, Músо. Jak zřídíme své stany, uchystá si každá rodina v řečišti studánku, z níž čerpá vodu pro sebe a pro svá stáda. Holýma rukama a často i holemi vyhrnujeme nános a vyhloubíme mísy asi tři kroky široké a půl kroku hluboké. Zakrátko jsou plné vody, jež se do nich ustavičně stéká. Každý stan má svou vlastní mísu neboli studánku; ačkoliv náčelník ji zřídka kdy kope, přece se říkává:

‚Ten a ten náčelník vykopal tu a tu studnici.'«

Vyhrnuvše nános a upravivše studnici, vyhloubili jsme na jejím okraji misku, kterou jsme pokryli kusem kůže a na ni nalévali vodu velbloudicím. Hájel stál ve studnici, čerpal vodu a podával mně ji, abych ji vyléval. Zanotil:

Kéž tě Alláh napojí, ó studno,
kéž tě napojí lijavcem hojným!
Prýšti, ó vodo, stékej se v hojnosti.

Pij, ó velbloudice, nepohrdej vodou,
vždyť jsme ji žezlem vykopali.

Ó, pozdrav a zdar
pastýři a pastýřce
a každému, kdo u tebe napájí.

Obr. 42. — Před odjezdem na válečnou výpravu.

KNIHOVNA V

Velbloudice se tlačily, jedna druhou odstrkovaly, i měl jsem činu je odháněti, aby některá do studnice nesklouzla a si nohu nevyvrtla nebo nezlomila (obr. 16).

Těžké živobytí.

Bachít se činil jako kuchař (obr. 17). Nasbírav velbloudinců, zanítil z nich oheň a dal se do přípravy chleba. Prostřel kus kůže, nasypal na ni mouky, přilil vody, zadělal těsto. Osoliv je, uhnětl dva nevelké koláče. Potom vyhloubil při ohni kulatý důlek, nahrnul do něho rozžhaveného popelu z velbloudinců, položil na popel koláč a přikryl hořícími velbloudinci. Po chvilence obrátil koláč a za nějaké čtvrt hodiny byl upečen. Potom se staral o druhý. Dýkou vyrýpal zapečené kousky velbloudinců a zval k obědu.

»Chléb je, Múso, lahůdka,« ubezpečoval Bachít. »V mnohém stanu se nepeče leda jednou, dvakrát za rok. Pouze u náčelníka bývá chléb pro hosty. Nepékávají jej v popeli, nýbrž na železné poklici.«

»Západní polovice vašeho území je úrodná. Proč ji neobděláváte? Měli byste chleba dosyta.«

»Snad ji budeme obdělávati, až vláda zesílí a stane se spravedlivější. Dnes to není možné. Máme najaté sedláky. Zorají, zasejí a čekají na úrodu. Za našeho pobytu v poušti přitáhnou naši nepřátelé a často spasou obilí, než dozrálo. Nejednou podniknou nájezdy na mlaty našich sedláků, zrno seberou a nevymlácené obilí zapálí. Vláda nás nechrání, ale vydírá daně jak od našich sedláků, tak od nás. V poušti se jí vyhneme. Žádný výběrčí se do pouště neodváží, avšak své mlaty s sebou odnésti nemůžeme. Výběrčí přijdou s četníky, někdy i vojáky a vezmou si, kolik chtějí. Mnohdy nám z úrody nezbude nic.«

»To nemáte bezpečných příjmů.«

»Kde bychom je vzali? Jedině muslimové putující do Medíny a Mekky nám zajišťují bezpečný příjem roční. Můj bratr Talál,« vysvětloval Hájel, »provázívá poutníky z Mzéríbu do Maánu. Bírává s sebou třicet i sto jezdců podle toho, je-li v zemi pokoj nebo jsou-li některé čeledi proti vládě popuzeny. Opatřuje pro poutníky potřebné velbloudy a ručí za jejich bezpečnost. V Maánu je odevzdá náčelníku Beni Atijje, jenž je vede dále na jih. Po celou dobu pochodu z Mzéríbu do Maánu dostává od poutníků vše, čeho potřebuje

pro svou družinu a pro svá zvířata. Mimo to mu dává vláda turecká tisíc medžídijjí pro kmen a tisíc šest set medžídijjí pro něho.«

»To má pěkné peníze.«

»Jen kdyby mu, Múso, zůstaly! Těch tisíc šest set medžídijjí aby rozdělil mezi jedenáct předních rodů skupiny Túka, z níž pochází.«

»Od nikoho jiného nedostane peněz?«

»Dostane od obchodníků, kteří se přidružují k poutníkům. Víš, pouti jsou veliké obchodní výpravy. Podnikatelé z různých měst posílají s poutníky své zboží do Medíny a Mekky a odtud dovážejí zboží, které tam dovezly lodi ze zemí zámořských.«

U kmene opovrženého.

Odpolední jízda nás hodně unavovala. Vzduch byl plný vodorovných průhledných tkanin, které zadržovaly horko, takže jsme stěží dýchali. Můj teploměr ukazoval na slunci 51° C.

Večer jsme se zastavili na Poutnické silnici u rozsáhlého, ale pobořeného zájezdního hostince Chán az-Zebíb (obr. 18). Bylo ještě takové vedro, že jsme se všichni uložili a velbloudice poklekly. Teprv k půlnoci se ochladilo a při východu slunce bylo něco přes 10° C.

Ráno jsme spěchali zvlněnou krajinou k táboru Šarárátů.

»Šaráráté jsou ze kmenů opovržených.«

»Proč jimi opovrhujete, Hájele?«

»Jejich území neposkytuje výživy na celý rok, proto jsou nuceni hledati sousedství a tudíž i ochranu u jiných náčelníků. Za to jim odvádějí poplatek, nejsou proto uznáváni za rovné.«

»Víš, Múso,« vmísil se Bachít, »když Alláh dělil Arabii mezi kmeny, praděd Šarárátů zaspal, proto se mu bylo spokojiti tím, co zbylo.«

»Nemají nás rádi. Vidí nás a přece ani jeden ze stanu nespěchá,« upozorňoval Hájel.

Tábor byl podoby vejčité, stany byly postaveny při sobě, takže postranní provazy se proplétaly; pouze na obou úzkých koncích ponechány otvory. Jedním jsme vjeli mezi stany a zastavili se bokem od nejdelšího. Nikdo nás nevítal. Sami jsme odsedlali své velbloudice a spoutali jim přední nohy.

Vstoupili jsme do stanu. Nikdo nás nepozdravil, ani se s námi nepolíbil, ba ani nám ruky nepodal. Teprv po chvíli nějaké děvče nám přineslo ssedlé mléko velbloudí v dřevěné nádobce. Zvalo nás slovem: »Okus!«, abychom se napili.

Velbloudí mléko.

»Není nad velbloudí mléko,« ubezpečoval mne Bachít. »Jenže velice zapáchá a je slané.«

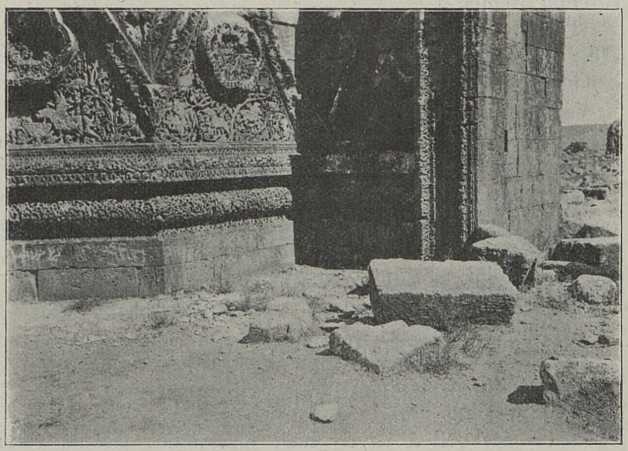

Obr. 39. — Mšatta, ozdoby při jižní bráně.

»Je to vina bylin, na kterých se velbloudice pasou. Zápach bylin vniká do mléka.«

»Jak se do něho dostává sůl?«

»Částečně z bylin, částečně z moče. Velká většina bylin v poušti je slaná. Čím jsou slanější, tím lépe chutnají velbloudicím.«

»Odkud přijde moč do mléka?«

»Všimni si velbloudic. Uvidíš, že bezmála každá při dojení močí. Moč stéká po vemeni a mísí se s mlékem. Přemoz svůj odpor a pij.«

»Nestarej se, Bachíte. Velbloudí mléko mně velmi chutná. Když mně je podali po prvé, vrátil jsem nádobu s odporem,

ale zvykl jsem si na ně; jenže ho nesmím píti mnoho, sic by způsobilo vzpouru v mém břichu.«

»Však on se tvůj břišek s velbloudím mlékem spřátelí. Pochutnáš si na něm a dodá ti síly.«

»S jakou jste se vrátili z posledního nájezdu?« ptal se Hájel našeho hostitele.

»S dobrou jsme se vrátili, ale málo jsme přivedli; pouze patnáct velbloudů. Chystáme se na nový.«

Po chvíli jsme dostali na dřevěné misce plné chlupů rozvařenou pšenici.

»Pojíme, trochu se prospíme a v poledne odjedeme do Túby,« mínil Hájel. »Všechny své věci necháme zde. Vyjedeme bez plášťů jako praví lupiči.«

Velbloudice si statně vykračovaly. Natahovaly krky k jihovýchodu a cesty jako by ukrajovaly. Po nějakých dvou hodinách jsme zahlédli tučnou velbloudici. Válela se v písku; vemeno měla veliké, naplněné.

»Napijeme se čerstvého mlíčka,« těšil nás Bachít. Vtom se vynořil z postranního žlíbku jezdec na velbloudu. Zastaviv své zvíře, volal: »Posilniž vás Alláh!«

Odpověděli jsme: »Nazdar! I ty ať jsi silný!«

»Odkud nás oblažujete?«

»Kéž tě oblaží Alláh!« odpovídal Hájel za nás.

»Nenapojili byste žíznivého?« ptal se jezdec.

»Přisám Alláh, napoj si své břicho.«

Pastýř seskočil a chytiv naši velbloudici nesoucí vodu, spěšně rozvázal měch a hltavě pil. Po chvíli přijel druhý jezdec, rovněž pastýř Šarárátů a prosil o vodu.

»Což vám již došla?«

»Baže došla. Vzali jsme se jí do míšku na čtyři dni, spořili jsme, ale za včerejšího vedra jsme ji vypili a z části se nám též vypařila. Až pátého dne honíváme své velbloudice k napajedlu, tam se dosyta napijeme. Od včerejška jsme neměli vody v ústech. Vysychá nám v nich a jazyk otéká.«

»Máte mléko,« poznamenal jsem.

»Mléka máme dosti, jezdče Nejvýš milostivého, jenže mléko vodu nenahradí. Toužíme po vodě. Nebudete ji před námi zapírati. Nejste lakomci.«

»Jen se napij, jako se napil tvůj kamarád. Snad nám Alláh otevře studnice, které jsou před námi, a doplníme, oč jste nás připravili.« Vděční pastýři nás zvali:

»Sestupte a podojte si.« Přivedli velbloudici, která měla na každém struku přivázán kolík na obou koncích zaostřený. Pastýř odvázal kolíčky, hladil struky, jenže velbloudice nechtěla spustiti. Teprv až se k ní její mládě přiblížilo a z jednoho struku ssálo, mohl z druhého dojiti do dřevěné misky. Podal nám ji a my pili v sedle. Bachít ssál mléko přímo z vemene. Velbloudě bylo s ním nespokojeno, ba žárlilo a naráželo mu do hlavy, aby ho od své matky zapudilo. Druhé, třetí, čtvrté mládě utíkalo a poskakovalo neforemně k matce.

»Což měla tato velbloudice čtyři mláďata?«

»Kdepak čtyři. Málokdy přinese dvě, obyčejně jedno,« vysvětloval Bachít. »To Šaráráté, aby měli hojně mléka, přistavují dvě i tři cizí velblouďata k jedné, kdežto jejich matky vydojují.«

Odvážná žena.

»Nemysli si, Músо, že jsou Šaráráté ubožáci,« začal Hájel, když jsme ze stáda vyjeli. »Mají lepší velbloudy než my, neboť se zabývají chovem jízdních zvířat. Jejich ušlechtilé jízdní velbloudice bývají ponejvíce barvy popelavé. Všude v Arabii je najdeš a všude si jich jezdci váží pro klid a vytrvalost.«

»Nájezdy rovněž podnikají?«

»Proč by jich nepodnikali? Jsou svobodní jako my. Chytrostí vynikají nad mnohé ze svých sousedů a ochránců. I jejich ženy zajíždějí na lov, na lup.

S námi táboří nějaký Šarári, říká se mu Muhammed Kaššáš. Byl srdnatý, opatrný, avšak jeho žena ho předčila. Jednou za deštivého období mu povídá:

‚Vyjedeme si na lup.'

‚Koho navštívíme?'

‚Huétáty. Potrpí si na teplo a sucho. Za těchto studených dešťů se jim nebude chtíti z lůžek. Hravě si vybereme jejich nejlepší velbloudice a snad i nějakou klisnu nám Alláh pošle do cesty.'

‚Budiž po tvém, paní mého stanu. Na kolika zvířatech pojedeme?'

‚Na kolika bychom jeli? Jedno nám stačí. Vezmeme si plavou velbloudici. Je starší, silná, unese nás oba a této psotě snadno odolá.'

Jeli a jeli, až dostihli prvý tábor Huétátů. Pršelo již třetí den a třetí noc. Všude stály kaluže vody. Šarári se svou ženou šel pěšky; vedli velbloudici po kamenitých místech, aby nesklouzla a se nepolámala. Na dobrý dostřel od tábora povídá žena:

‚Tady v té roklince zůstaneš s velbloudicí. Otevři uši. Oči ti beztoho nic nepomohou. Jak uslyšíš střelbu, vyskoč, utíkej co ti nohy stačí k jihu, vystřel, potom se dej na východ, vystřel opět, od východu se vrať, ale tak, aby tě nikdo nezpozoroval, na toto místo a čekej na mne. Neuslyšíš-li hluku nebo střelby, seď klidně u našeho zvířete. Ani se nehýbej!'

Žena šla opatrně, ale jistě k táboru. Nebála se ani strážců, ani psů. Věděla, že zalezou do stanu, aby se uchránili od deště a zimy. Začernal se před ní dlouhý stan. Ten by mohl býti zřízen na třech nebo čtyřech tyčích. Bude nějakého náčelníka. Jistě má větší stádo velbloudů a snad i nějaké koně. Neuškodí, usnadním-li mu počítání jeho zvířat. Klekla a po rukou a po kolenou se plazila k velbloudům, aby snad přece jen někdo nezahlédl jejích tmavých obrysů. Ohmatala prvé zvíře. To je mladá, tučná velbloudice. Ta by se mně hodila. Odpoutala ji, odpoutala druhou, třetí, a neustala, až jich napočítala dvacetpět. Velbloudice klečely hodný kousek od stanu, poněvadž se na místě prvotně pro ně určeném utvořil dešťový rybníček.

‚Pěkné stádo jsem si uchystala. Teď bych potřebovala koně, abych je mohla snáze hnáti a zabrániti, aby některé zvíře neuniklo.' Dosavadní její zdar ji ponoukal k větší odvaze. Jako had se soukala ke klisně, která se nejblíže černala. Budiž Alláh pochválen, že zatemnil mozek jejího jezdce! Byl to jistě strážce, který se vrátil z hlídky promočený a promrzlý, že zapomněl svému zvířeti spoutati přední nohy železy. Vzala klisnu za opratě a vedla ji pomaloučku k velbloudicím. Voda šplíchala, lijavec do ní narážel a vítr hučel. Sehnavši velbloudice, pobízela je k rychlejšímu kroku. Po chvilce, když již myslila, že ji nikdo nezahlédne, sedla na klisnu a hnala své stádo oklikou k svému manželi. Jak se podivil, vida kořist, kterou Alláh jeho ženě poslal.

‚Budiž Alláh pochválen, že jsem se s tebou setkal a tebe do svého stanu uvedl!'

‚Poděkuješ Alláhovi, až budeme doma. Nyní mně pomáhej, abychom se odtud co nejdříve dostali.'

‚Noc je temná, liják zahlazuje naše stopy; kde nám bude konec, než se rozední a náčelník ztrátu svého stáda postřehne! Jeho pastýř a snad i jeho synek se budou míti po pěti a právem. Vždyť je povinností pastýřovou, aby ležel mezi svým stádem, a žádný jezdec nemá opustiti klisnu, pokud nespoutal její přední nohy.'

Alláh chránil naše nájezdníky a vrátili se k nám do tábora ve zdraví s pětadvaceti velbloudicemi a jednou klisnou.

Zakrátko byla klisna Šaráriho proslavena po celém kraji. Nebylo nad ni rychlejší; vlastně nebyla Šaráriho, nýbrž jeho manželky, která vždy a všude tvrdila, že je její a že manžel na klisnu nemá práva.

Šarári se vychloubal svým majetkem a svou obezřelostí a zdvojnásobil své vycházky na lup. Bez ženy se nehnul; jiného kamaráda nechtěl. Obzvláště se jim zalíbili Drúzové.

»Co jim udělali?«

»Nějaký příslušník Drúzů jim uloupil jednu velbloudici. Žena přisahala, že se pomstí a od těch dob nepodnikali loupežných výprav leda proti Drúzům. Drúzové se na ně chystali. Střehli svého majetku, hleděli je zaskočiti, vše marně.

‚Není mezi Drúzy chlapíka, který by se vyrovnal mému muži.' smávala se Šammarka. Tento výsměch dopálil Ismaína Atraša, knížete Drúzů, i vzkázal Šarárimu:

‚Tvá žena hanobí mé krajany. Jako jejich kníže vyzývám tě, aby ses přede mne postavil a se mnou poctivě bojoval. Ukáže se, kdo s koho. Přemůžeš-li mne, ať se ve všech stanech vykládá, že jsou Drúzové skety. Přemohu-li tebe, obhájím naší cti.'

Šarári neměl velké chuti k boji.

‚Snad by ses neschovával před ledajakým Atrašem. Jen běž, vem rozum do hrsti a zasaď mu ránu, kde se jí nejméně nadá.'

‚Pěkně se ti to povídá, paní mého stanu, ale Ismaín Atraš pochází z rodu vidoucích. Což kdyby mu mluvčí Alláhův oznámil, jakým způsobem by mne pokořil? Synek Adamův nezmůže nic proti mluvčímu Alláhovu.'

‚Stane se, co Alláh určil. Jen běž a nevydávej se v posměch.' Šarári vzkázal Ismaínu Atrašovi:

‚Tam a tam na tebe budu čekat toho a toho dne.' Utkali se soubojem, ale k ráně se nedostali. Ismaín Atraš napřáhl pravici, uhodil Šaráriho do pravé kyčle a zvolal:

‚Přisám Alláh, teď jsem tě pokořil!' A hle, Šarári ochromí a chromal, ačkoliv neměl nejmenší rány.«

»Ustal ve svých nájezdech?«

»Snad by byl ustal, kdyby k tomu byla přivolila jeho žena. Dotud ho vodívá na lup, jenže ho občas zastupuje jeho nejstarší synek. Věru, Músо, široko daleko není nad ženu tohoto Šaráriho.«

Noční jízda.

Navečer jsme dospěli na rozvodí doliny Sirhánské a Mrtvého moře.

»Není tekoucí vody v dolině? Není tam potoka?«

»Nikoliv, Músо; pouze bažiny, tůně a pod Azrakem rybníky,« odpověděl Hájel.

»Znám je. Pil jsem z nich a viděl v nich plno ryb. Jíte je?«

»Ryby? Kdo z nás by jedl ryby? Bojíme se jich.«

»Proč se jich bojíte?«

»Vždyť se živí mrtvolami lidí. Jen to zkus a koupej se v rybnících pod Azrakem nebo v Módžebu či jiném potoku. Sběhnou se k tobě se všech stran a budou olizovati tvé tělo. Kdybys zůstal ve vodě delší dobu, dají se do tebe a rozkousají tě.«

»Neviděl jsem ve vašich končinách rybu, která by se dala do živého člověka.«

»Naši předkové to tvrdili, my jim věříme a ryb nejíme.«

»To se netknete ryb, které jsem s sebou přivezl?«

»Nachytal jsi je v Módžebu? To jistě zapáchnou.«

»Rybičky, které mám s sebou, plovaly daleko a daleko odtud. Jsou uzavřeny v těchto krabičkách a zůstanou čerstvé, pokud krabici neotevru.« Ukázal jsem svým druhům dvě krabičky sardelek.

»Pochutnáš-li si na nich, vez je s sebou. My je nechceme.«

»Ryb se štítíte, a přece rádi pojídáte kobylky, hady, ještěrky, ba i myši skákavé.«

»To jsou lahůdky našich zemí.«

»Ryby v potocích území kerackého a v rybnících pod Azrakem jsou také ve vaší zemi a nejíte jich.«

»Co chceš, Músо, když nás takhle naši otcové vychovali?«

O půlnoci jsme se zastavili. Velbloudice poklekly samy od sebe a ani hlásku nevydaly. Spoutavše jim levé přední

Obr. 40. — Mšatta, v hotové části.

nohy, lehli jsme si s Hájelem mezi ně. Bachít zůstal seděti na stráži. Postaviti se nesměl, aby nevynikl nad obzor. Velbloudice klidně dýchaly a my pokojně spali.

Duše neumírá.

Po třech hodinách nás Bachít budil. Vhoupnuvše se do sedel, spěchali jsme k jihovýchodu, abychom byli za časného rána v Túbě. Noc byla chladná, chvěli jsme se zimou. Jako duchové jsme uháněli pouští, zalitou stříbrným světlem.

»Nezdá se ti, Músо, že kráčíme tiše jako duchové?«

»Tatáž myšlenka mi projela hlavou, Hájele. Naše stíny jsou obrovské, žádné zvíře a žádný člověk by je nevytvořil.«

»Stíny pozemských duchů jsou rovněž takové. Jen aby nás Alláh uchránil od duchů zlých, obzvláště lidských.«

»Což mohou synům Adamovým škoditi i duchové lidští?«

»Jak by nemohli! Věř, Músо, že někteří duchové lidští jsou mnohem horší, než duchové pozemští,« šeptal Hájel, jak se ukázaly prvé červánky.

»Kteří jsou to lidští duchové?«

»Duchové těch lidí, kteří byli od vlastního bratra zavražděni. Za noci opouštějí své místo a projíždějí na velbloudu pouští. Běda bduimu, který zaslechne hrozný výkřik takového mrtvého: ‚Ó jezdci, ó jezdci!' Pohne-li se či upozorní-li nějakým způsobem na sebe, zahyne. Jeho zvíře se vrátí se sedlem prázdným, krví politým. Tady v údolí Gadaf, k němuž se blížíme, je mnoho duchů.«

»Jsou to pozemští duchové nebo duše zavražděných lidí?«

»Většinou duše zavražděných.«

»To tedy duše neumírá.«

»Kde by umřela. Žije bez těla, avšak lépe je jí, pokud žije v těle na tomto světě.«

»Ví duše, kdy z těla odejde? Chystá se k odchodu?«

»Obyčejně ano. Vybízí člověka, v jehož těle žije, aby uspořádal své věci. Stále mu našeptává: ‚Co ti kdo dluží? Co jsi komu dlužen?' Má-li člověk, jehož duše se chystá k odchodu, nedospělé děti, zavolá, ke komu má největší důvěru, a šeptá: ‚Ó ty a ty, svěřuji ti své děti. Jejich hřích spočine na tvé šíji.

Ó ty a ty, hle, své dítky se svého krku kladu na tvůj.' Není-li přítomen ten, koho chce ustanoviti poručníkem, vyzve

dva vážné muže: ‚Ó ty a ty, vy jste svědci, že ten a ten je poručníkem mých dětí.'«

»Kudy vychází duše z těla?«

»Kudy ji Alláh do těla vdechl: nozdrami.«

»Umýváte tělo zesnulého?«

»Umyjeme, je-li voda. Žena ji ohřeje. Má-li dvě, každá přistaví hrnec a obě ho umývají. Potom ho oblekou do obyčejného šatu a zaneseme ho do hrobu.«

»Bojíte se smrti?«

»Jak bychom se jí nebáli? Víme, že nás Alláh odvolá, leč prosíme Ho, aby nás neodvolal, pokud nás stáří nezklátí. Těžko se odchází na začátku nebo v polovici života. Rovněž prosíme, aby nás neodvolal s lůžka, nýbrž s bojiště. Umříti v boji je milost od Alláha seslaná; umříti na lůžku je neštěstí.«

»Těšíš se na život po smrti?«

»Jak bych se těšil na neznámé, tajné?«

»Kde žijí duše, když vyšly nozdrami z těla?«

»Vykládá se u nás, že žijí v ráji nebo v pekle podle toho, kam je Alláh pošle.«

»Kde leží ráj a peklo?«

»Někde pod zemí, avšak blízko sebe. V obou je přítmí jako ráno, když se zardí prvé červánky nad východním obzorem. V pekle prý je prach a písek, ale žádná voda, v ráji je vody hojně, jenže nevíme, co tam dělají synové Adamovi, které tam Alláh poslal. Hle, Músо, známe svůj život na tomto světě, nevíme však, co nás čeká v životě na onom. Bojíme se odejíti a strach roste, když nás zastihne nějaká nemoc.«

»Ó Alláh, ó Alláh, uchraň nás od zlého a od těch, kdo zlé působí! Slunce vychází, zámeček Túba je před námi.«

Zámeček Túba.

Zámeček jako by byl býval vystavěn ze zlata a z růžového skla; zářil rozptýlenými paprsky, sálal ohnivé jiskry a skrýval se pod namodralým závojem. Budiž Alláh pochválen, že mne k němu konečně dovedl!

Svezl jsem se se sedla a utíkal do zámečku. Hájel za mnou, kdežto Bachít měl stříci velbloudic. Přeskakoval jsem nízké základní zdi; vždyť byl zámeček pouze z části do-

končen. Volné zdi jsou vybudovány z bílého vápence, kdežto zdi nesoucí klenutí z cihel.

Zámeček leží v kamenité rovině na pravém břehu údolí Gadaf. Řečiště je pět až osm metrů široké, dva až tři metry hluboké. Na mnohých místech je kdysi uměle prohloubili nebo přehradili, aby v něm déle udrželi dešťovou vodu, kterou pak sváděli do okolí zámku. Chtějíce zajistiti okolí zámku před zátopou, navršili při řečišti dosti vysokou hrázi. Časem se řečiště před ní vyplnilo, zvýšilo, a nyní teče každá větší voda k zámku a zaplavuje jeho nádvoří i místnosti, napomáhajíc k jeho zničení.

Obr. 41. — Ve stanu Találově.

Zámek tvoří obdélník 133 m dlouhý a od západu k východu 78 m široký (obr. 19). Je ohrazen vysokou zdí s kulatými věžemi. K hradební zdi přiléhají různé místnosti, obklučujíce velké nádvoří, rozdělené příčnými zdmi na tři části. Od severu vedou dvě brány do západní a východní části nádvoří. Každá brána je zevně zesílena čtyřhrannými věžemi. Pouze severozápadní část zámku, jakož i bezmála celá severní hradba jsou dokončeny (obr. 20—23). V ostatních částech byly položeny pouze základy.

Hradební zeď, jakož i spodní část jednotlivých budov jsou vystavěny z bílého vápence, vše ostatní z pevných cihel (obr. 26).

Sotva jsem si zříceniny trochu prohlédl a dal se do plánu, upozornil mne Hájel na Bachíta. Kýval nám cípem pravého rukávu.

»Nevolá, Múso. To jistě našel někde něco podezřelého.«

Spěchali jsme k němu. Ukázal nám čerstvé stopy čtyř jezdců.

»To byli zvědové nějaké nájezdní čety. Sedneme na velbloudy a ujedeme.«

»Aspoň chviličku zde ještě zůstaňme.«

»Život je nám, Múso, dražší, než tento zámeček.«

»Vždyť jsme chtěli k zámku Bájer.«

»Tady máš důkaz, že je v okolí nájezdní četa. Jsou to naši nepřátelé. Potkají-li nás, zahyneme.«

Potrestaná ukrutnost.

Vraceli jsme se k severozápadu. Za jízdy naše velbloudice sbíraly celé hrsti, ba otýpky různých bylin. Aniž by je byly zdánlivě kousaly, hltaly je, při čemž napínaly krky, že bylo patrno, jak se sousta svézají do žaludku.

»Co je to tady v té kotlině za hromadu kamení?«

»Je to hrob.«

»Tak veliký?«

»Zajisté. Vždyť jsou v něm ohlodané lebky a hnáty aspoň šedesáti bojovníků.«

»Co se jim přihodilo?«

»Povím ti to, Múso. Vždyť jsem byl bezmála očitým svědkem.«

»Pověz, Bachíte.«

»Za loňského deštivého období mne poslal Talál do jistého tábora Šarárátů, abych tam vybral poplatky za ochranu. Kdejaký bojovník, ba i bezvousí chlapci byli na nájezdu. Zamířili k Rualům. Hledali je v dolní polovici doliny Sirhánské a konečně našli jejich tábor kousek nad oasou Džouf. Byl vládnoucího rodu Eben Šalán. Bojovníci jejich podnikli rovněž nájezd, i měli naši Šarárátě lehkou práci se stády. Pastýře a několik strážců pobili nebo zahnali a dostali laskominy na zásoby a stany. Jenže se jim postavili na odpor starci i chlapci a ženy samy zuřily jako zběsilé. Tloukly je tyčemi stanovými, polévaly je vřelou vodou a bodaly je do očí hořícími kolíky. Rozvzteklení Šarárátě ztratili rozum a jednali jako divá zvěř. Každého raněného starce a chlapce

dobili a několika těhotným ženám rozřezali životy. Je u nás zvykem, že kořistitelé ponechají paní každého stanu po jednom, po dvou velbloudech. Šaráráté se proti tomuto zvyku provinili a odvezli kde co. Alláh je potrestal.

Hle, Músо, krátce po odjezdu Šarárátů dospěli k táboru bojovníci Eben Šalánovi s velkou kořistí. Vidouce spoustu způsobenou Šaráráty, vzkřikli hrůzou a vztekem a zapřisahali se Alláhem, že neustanou, pokud tuto hanu krví vinníků nesmyjí.

‚Nepojedeme za nimi,' upozorňoval vůdce, ‚nýbrž je předjedeme a vlákáme do pasti.' Šaráráté byli s počátku hodně opatrní. Silný oddíl bojovníků postupoval daleko za kořistí, aby odrazil pronásledovatele. Když se neukázal nikdo ani prvého, ani druhého, ba ani pátého dne, ukonejšili se domněnkou: Ještě se nevrátili z nájezdu, nablízku nebylo tábora, proto nás nikdo pronásledovati nebude. Postupovali pomalu, dopřávajíce klidu nejen svým zvířatům, nýbrž i sobě. Eben Šalán je dal pozorovati svými zvědy a tady na ně čekal. Utábořili se v této kotlině, aniž by byli stráže postavili. Vždyť se na západě ukazovaly bílé ohně jejich soukmenovců, pomoc byla nablízku, nebezpečí jim nehrozilo; domnívali se, že jsou jisti. Eben Šalán čekal, až bude v táboře Šarárátů úplný klid.

‚Půjdeme na ně pěšky jako řezníci na skopce. Každého zařežte, nikoho neživte. Kdo by se vám mohl vyrvati, aspoň břicho mu otevřete.'

Stalo se po jeho vůli. Ze Šarárátů neunikl ani jediný; pouze dva nejmladší propustil Eben Šalán nahé se slovy: ‚Běžte ke svým a podejte jim zprávu.' Eben Šalán neprchl, nýbrž zůstal půl dne cesty odtud, až dravci pobité Šaráráty ohlodali. Učinil to jednak z hrdosti, aby Šarárátům ukázal, že se jich nebojí, jednak ze zlosti, aby i mrtvé potupil. Teprv po jeho odchodu se přiblížili příbuzní pobitých, vykopali hrob, naházeli do něho ohlodané kosti svých drahých a navršili tuto hromadu. Kéž se Alláh smiluje nad těmi, kdo v ní odpočívají!«

Válka je zábava.

»Hle, Bachíte, jaká hrůza a bída dolehla na Šaráráty. Nebyli by takto zhynuli, kdyby byli zachovali pokoj. Pověz mně, proč stále válčíte.«

»Válka je naše zábava.«

»Pěkná zábava, když je spojena s námahou a končívá smrtí.«

»Máš pravdu, Múso. Žádný z nás nemá rád namáhavé práce tělesné a přece vyžaduje každý nájezd velké námahy. Všichni se bojíme smrti a bolesti a na nájezdu dáváme všanc nejen zdraví, nýbrž i život.«

»Neláká vás kořist?«

»Je pravda, dovádíme, nebo dovážíme z nájezdu kořist, ale pravý bojovník si ji nikdy nenechá; hned ji rozdá. Vždyť bohatství nemá u nás valné ceny.«

»Proč tedy válčíte?«

»Poněvadž nemůžeme bez války žíti. Se sousedy býváme rádi v pokoji, ale se vzdálenějšími kmeny jsme bezmála ustavičně ve válce. Čím dále je území našeho nepřítele, tím bývá nájezd vábnější. Pokud jsme v území osídleném, žijeme v míru s osadníky, kdežto z pouště si na ně zajíždíme.«

»Jaké jsou příčiny války?«

»Válka mívá mnoho kořenů. Jsou drobné, přibývá jich, sílí a končí stromem, jehož větve jsou nájezdy a válečné výpravy. Začátkem stížností vedoucích k vypovězení války jsou krádeže, loupeže, spory o pastviny a napajedla. Mnohdy v našem území spoře nenaprší, nemáme pastvy, kdežto v území našich sousedů je jí hojně. S jejich svolením se k nim vypravíme a své stany u nich zřídíme. Zalíbí se nám tam, zůstaneme déle a nejevíme chuti k odchodu. Sousedé, dotud naši přátelé, se znepokojí, abychom je o část jejich území nepřipravili, vybídnou nás k odchodu, my se cítíme uraženi, vypovíme čestnost a válka zuří. Jindy se vracíme z nájezdu bez kořisti. Obáváme se úštěpků svých kamarádů a posměchu našich žen. Projíždíme územím spřáteleného kmene. Zahlédneme jeho stáda. Z touhy po kořisti se na ně vrhneme a s nimi ujedeme. Následuje prolévání krve, válka. Mnohdy trvá po mnoho let, jako nyní s Rualy a přece jsou Rualové naši sousedé a rádi bychom s nimi žili v míru.«

Hadí maso.

»Počkej, počkej, na tobě si pochutnáme,« zvolal Bachít a seskočiv se sedla, uháněl za dlouhým černým hadem. Dohoniv jej, ubil ho svou hůlečkou, usekl hlavu a ocas a ostatek vložil do svého sedlového tlumoku. Za poledního odpočinku

zanítil oheň, po chvíli jej poodhrnul a vyhloubil ve vyhřáté půdě důlek. Nasypal na jeho dno trochu horkého popele, na popel položil hada, přikryl pískem a znova nad ním zanítil oheň. Obrátiv hada, předložil nám pečeni.

»Rozkrájej, Bachíte, maso, aby zmizela podoba hada. Jinak bych ani kousíčku nepožil.«

»Zvykneš si, Músо, jen až si na takovém křehkém mase pochutnáš po čtvrté, po páté.« Maso bylo opravdu křehounké a šťavnaté. Vyrovnalo se kuřecímu.

»Tento had není jedovatý?«

»Někteří říkají že je, jiní to popírají.«

»Je tady mnoho jedovatých hadů?«

»Dosti, Músо; více než potřeba. Často nás takový had uštkne.«

»Jak si pomáháte?«

»Vyřízneme ránu a vypálíme ji. Není-li to možné, rozemeleme kostečky jistého ptáka a pijeme odvar.«

»Nezapomeň, Hájele, říci Músovi, že jsou u nás také zaklínači hadů, kteří pomáhají uštknutému. Zaklínač vezme svou slinu, natře jí ránu, mumlá nějaká divná slova a je-li to vůle Alláhova, uštknutý se uzdraví. Nepomůže-li Alláh, zemře. Je u nás v poušti krátký had, proti jehož uštknutí není léku.«

»Proč by nebylo?«

»Jednou pravil Alláh Šalomounovi, synu Davidovu: ‚Hle, všichni hadi tady přítomní jsou tvoji otroci. Co jim poručíš, učiní, co jim zakážeš, toho se zdrží. Proti jedu kteréhokoliv z nich ti dávám lék.'

Zaradoval se Šalomoun a děkoval Alláhovi za moc, jakou mu nad hady udělil. Zašel si mezi ně a prohlížel si je jako své otroky nebo sluhy. Prohlédnuv je všechny, poodešel kousek do pouště a kde se vezme, tu se vezme kratičký černý had.

‚Kde jsi byl? Proč jsi se mi neukázal?'

‚Co je mně po tobě?'

‚Nevíš, že s tebou mluví Šalomoun, syn Davidův?'

‚Neznám ani Šalomouna, ani jeho otce.'

‚Ty, robe, se budeš protiviti svému pánu?'

‚Mým pánem je Alláh. Mimo něho nemám pána. Chceš-li, přibliž se. Můj jed tě zastihne a svalíš se mrtev.'

‚Ó Alláh, proč jsi mně nedal moc i nad tímto hadem?'

‚Svěřil jsem ti všechny hady přítomné. Co jsem řekl, řekl jsem. Ze svých slov neuberu, ani k nim nepřidám.'

Černý krátký had, o kterém ti, Músо, vykládám, nebyl přítomen a tak se stalo, že Šalomoun nedostal léku proti jeho jedu.«

Můj kamarád Bachít a jeho klisna.

Velbloudice statně vykračovaly, cesty ubývalo a my si potichu vykládali.

»Podívej se, Músо, na tohoto našeho kamaráda Bachíta (obr. 27). Hledí, jako by ani nevěděl, kolik má prstů na jedné ruce, a zatím je to chlapík, který nemá rovného mezi Beni Sachr. Co kousků již provedl a dá Alláh, ještě provede! Víš-li pak, že sloužil za pacholka nějakému pašovi z města Basry? Slyšel jsi již o tom městě?«

»Jak bych o něm nebyl slyšel! Leží při samém ústí řeky Eufratu a Tigridu do Perského zálivu, daleko a daleko odtud na jihovýchodě.«

»Jen kousek vpravo od východu,« opravoval mne Bachít.

»Hle, Bachíte, pověz mně, jak jsi se dostal tak daleko od svého příbuzenstva a od svého území.«

»Alláh mne tam, Músо, dovedl za mou kobylkou. Šel jsem pro ni a přijel jsem na ní.«

»Vypravuj obšírněji, kamaráde. Neboj se, žádný z nás se nebude domnívati, že se vychloubáš svými skutky. Músa tě rád poslechne a syn mého otce rovněž.«

»Velice vděčným ti budu, Bachíte. Vždyť rozšíříš můj obzor a seznámíš mne s krajem, který bych rovněž rád navštívil.«

»Staniž se, kamarádi. Povím vám, co si pamatuji.

Hned, jak mně můj strýček dával jméno, uštědřil mně hřibátko-kobylku. Byl to můj majetek. První a druhou její klisničku určil tatíček mým jménem pro mé mladší bratry. Třetí hřibátko bylo moje. Budiž Alláh pochválen, že mně opět poslal hřebičku. Co se stalo s její matkou, ani řádně nevím. Nějaký nájezdník ji postřelil, churavěla a konečně pošla. Její dcerušku pro mne vychovávala moje matička. Vysazovala mne na ni a jásal jsem radostí, když jsem se udržel na jejím hřbetě bez sedla, ovšem že jsem měl s počátku obě ruce zafaty do její hřívy. Po roce, po dvou jsem se přidržoval pouze levicí a konečně jsem na ní jezdíval šermuje rukama.

Obr. 43. — Před odjezdem na válečnou výpravu.

Obr. 44. — Nedaleko tůně Čélát.

VEŘEJNÁ UNIVERZITNÍ KNIHOVNA V PRAZE

Na této klisně jsem se dal na prvý nájezd a na ní jsem jezdíval za svou běloučkou. Bezmála současně mně paní mého stanu povila synáčka a má klisna mne obdařila hřebičkou. Brzo potom jsme podnikli nájezd. Klisnu jsem s sebou nevzal, abych nezbavil hříbátko mléka. Za naší nepřítomnosti napadli Šammarové naše stáda, můj tatíček se vhoupl na klisnu a jel jich brániti. Zrádná koule mu projela levým lýtkem a usmrtila klisnu. Napozítří jsme se vrátili z nájezdu s kořistí. Má radost se proměnila v žalost, když jsem viděl, že otec snad bude nadosmrti žebrákem a že má klisna zahynula. Mimo ni se neztratilo jediné zvíře. Byliť útočníci odraženi.

Klisnička naříkala o matku. Paní mého stanu jí nabízela mléko velbloudí. Nechtěla píti, a když je do ní dvakrát, třikrát nalila, dostala silný průjem. Slabostí se nemohla udržeti ani na nohách. Bylo mně jí líto, i prosil jsem Alláha, aby mně jeho mluvčí vnukl dobrou radu. Napadlo mně: Nemohl bych hříbátko připouštěti ke koze? V našem táboře není ani jedna, ale nedaleko v území kerackém si zřídili ležení Beni Atijje, kteří jsou proslulí chovem koz; jsou maličké, dojí však znamenitě. Vypůjčil jsem si klisnu od souseda, cválal jsem k nim a vrátil se po chvíli, drže před sebou v sedle kozu s plným vemenem. Přistavil jsem ji k hříbátku, přidržel struky a hle, pilo. Aby se nepřepilo a tím si neuškodilo, odstavil jsem po chvilce kozu a přidržoval ji po něčem, až hříbátko vemeno vyprázdnilo. Prospalo se a samo se postavilo. Jel jsem pro druhou kozu; za chvilku bylo i její vemeno prázdné a hříbátko dvakrát třikrát vesele zatočilo hlavičkou.

‚Budiž Alláh pochválen, zachráníme je,' plesali jsme všichni, kdo jsme byli ve stanu.

‚Takhle přece nemohu jezditi pro jednu kozu za druhou. Pojď, kamaráde, se mnou. Najmu si od Beni Atijje deset dojných koz; pomůžeš mně je dohnati.'

Hospodář, který mně půjčil prvé dvě kozy, se vymlouval, že ostatních potřebuje pro svou rodinu. Jeho soused mi šeptal:

‚Je to lakomec, Bachíte. Bojí se, že by od tebe dostal málo a že více vydělá výrobou másla a syrečků. V jeho stanu host nedostane másla ani olíznouti a suché syrečky aby považoval za lahůdku. Kdeco schraňuje a prodává kupci, který vše odváží do Gazy. Vrať mu vypůjčené kozy a zajdi k hospodáři stanu, který se černá tamhle v té dolince. Má přes dvě stě

koz; víc jak polovičku dojí. Je to syn šlechetných rodičů. Smiluje se nad tvou hřebičkou a půjčí ti tucet koz zadarmo.'

‚Syn mého otce nepřijme nic zadarmo.'

‚Přijme, nepřijme. Běž k němu, domluv se a učiň, co ti mluvčí Alláhův poradí.'

Zašel jsem do stanu, který mně můj rádce ukázal, vyložil hospodáři věc a vracel se za chvilenku se dvanácti kozami. Jeho chlapec nás kus doprovázel. O nájemném nebo odměně nechtěl hospodář ani slyšeti.

‚Napřed zachraň svou hřebičku a potom se dáš chodníkem, který ti Alláh vykáže. Nezbavíš mne přece zásluhy dobrého činu.'

Dobře bylo, že toho léta anděl Džibrín spustil šestkrát sporý déšť na okolí Poutnické cesty. Všude byl blahobyt a vody hojnost. Kozy jsme pásli nedaleko stanů a napájeli každý den dvakrát. Mléka měly hojnost a šlo hřebičce k duhu. Jak nastala letní vedra, uměla již žrát i suchou píci a navlhčený ječmen; mohl jsem vrátiti kozy jejich hospodáři. Odmítal jakoukoliv odměnu, avšak dal jsem jeho synkovi na památku ručnici a nábojnici, kterou jsem tou dobou z nájezdu přinesl.

Čím více práce nám tato hřebička dala, tím raději jsme ji měli. Zdálo se nám, že jsme ji zachránili od smrti a Alláh nám ji poželnával. Nikdy jsme neměli tolik velbloudího mléka jako toho roku a také jsem nikdy tak dobře svá přebytečná zvířata neprodal. Hřebička rostla vůčihledě. Kosti měla silné a přece jemné. Hnědka s bílou lyskou a s bílými skvrnami na všech nohách vyjma pravé přední; chviličku nestála klidně, prohánělа se před stanem, navštěvovala své kamarádky a nejednou je svedla, že se pustily jako poplašené za ní do okolí. Ženy, které je sháněly, hrozívaly naší klisničce, avšak doopravdy se na ni nehněvala ani jediná. Všechny ji měly rády a všechny souhlasily, když jsem jí dal jméno Farha, Radost. Přítulná byla jako rozmazlený lovecký chrt. Jak mne zhlédla, radostně ke mně cválala a olizovala mou tvář, jako by mne líbala. Večer neulehla, pokud jsem k ní nepřišel, ji nepohladil a pod bradou a mezi ušima nepoškrabal. Když dorostla, předhonila kdekterou ze svých vrstevnic. Účastnil jsem se každého závodu a jen dvakrát jsem se vrátil, nedospěv k cíli prvý. To byla má Farha trochu zachlazena.

Měla již přes čtyři leta, když jsem ji po prvé připustil. Zajel jsem s ní k nejslavnějšímu hřebci, jaký tehdy v poušti byl. Náležel příslušníku kmene Ruala, který tábořil čtyři dni cesty od nás. My a Rualové jsme tehda nebyli ani přáteli, ani nepřáteli. Válku jsme si nevypověděli, čestnost jsme si nevrátili, ale naši lidé zajížděli na lov k nim a jejich k nám. Vzkázal jsem knížeti Sattámovi, vrchnímu náčelníku Rualů, že bych rád zavedl svou klisnu k jejich hřebci a že si vy-

Obr. 45. — Ve stanu Hájelově.

žaduji jeho ochrany na této cestě. Odpověděl rovněž vzkazem, že mne vítá jako svého chráněnce a hosta, že ručí za bezpečnost mou a mého majetku k hřebci i zpět. Vždyť je to pro kmen velká čest, když jeho sousedé uznávají, že má hřebce, kterému není daleko rovného. Alláh požehnal a klisna zůstala.

Klisna uloupena.

Začátkem období deštivého jsme se chystali na nájezd. Chtěl jsem se ho účastniti, avšak nikoliv na klisně, nýbrž na velbloudu. Bál jsem se o ni, aby si neuškodila a snad ne-

pometala. Po 15 dnech jsme se z nájezdu vrátili s prázdnou. Nesmělí, ba jakoby zahanbení jsme se šourali ke svým stanům.

Kde je klisna? Před stanem nestála. Pátral jsem vpravo, vlevo, díval jsem se za stanem, nikde jí nebylo. Paní mého stanu čtla mou otázku v mé tváři. Se slzami v očích mně na ni odpovídala:

‚Alláh nám klisničku dal a Alláh nám ji vzal.'

‚Jak se to stalo?'

‚Naši sousedé, kteří měli tábor asi půl dne cesty od nás, byli před desíti dny přepadeni. Vypravili k nám jezdce o pomoc. Kdejaký bojovník vsedl na kůň a cválal na nepřítele. Tvůj strýc k nám přiběhl a povídal: „Rád bych se podíval, jak silný je nepřítel. Mám dobrou ručnici, přes padesát nábojů, nebude na škodu, když je vmetnu na něho. Půjč mně klisnu; budu opatrný, nic se jí nestane.«

Odemkla jsem jí pouta, strýc ji osedlal a vhoupnuv se do sedla, necválal, nýbrž pouze klusal směrem k nepříteli. Již se setmělo, když se vrátil pěšky s hlubokou ranou v pravém stehně. Alláh dopustil, co ve svém nevyzpytatelném úradku určil.

„Chtěje vyprostiti ukořistěná stáda, napadl jsem jezdce na velbloudu. Sestřelil jsem jej, ale vtom jsem dostal do pravé nohy takovou ránu kopím, že mne smetla se sedla. Padnuv hlavou dolů, ztratil jsem vědomí a když jsem k sobě přišel, nebylo po klisně ani památky. Ovázal jsem si ránu, abych zastavil krev, a odpočívaje, dobelhal jsem se domů." To mně vypravoval. Chceš-li zvěděti podrobnosti, zeptej se jeho.'

‚Stačí mně úplně, co jsem slyšel od tebe, paní mého stanu. Strýc konal svou povinnost, za ztrátu mé klisny nemohl. Správně jsi řekla: Alláh nám ji dal, Alláh nám ji vzal. Alhamdu lilláh!'

Bachít hledá své zvíře.

Jenže jsem na svou miloučkou klisnu nemohl zapomenout. Myslil jsem na ni ve dne a jezdil jsem na ní v noci. Jak má duše za spánku opustila mé tělo, spěchala k ní a těšila se s ní. Po měsíci, po dvou mne vše pudilo, abych ji vyhledal. Poradiv se se svým příbuzenstvem, dal jsem se na cestu. Nájezdníci, kteří mně klisnu vzali, byli ze Šammarů a sice ze

skupiny Sindžára. Sindžárové tábořívají východně od rozsáhlé pískové pouště Nefúd. Do jejich území jsem putoval.

Stalo se tehdy, že k nám přijeli z Damašku tři obchodníci s velbloudy neboli Akejlové, kteří se vraceli domů. Jejich vlasti se říká Kasím a leží při jihovýchodním konci pouště Nefúd. Nabídl jsem se jim za sluhu. Radostně mne přijali. Znali mé příbuzenstvo, doptali se na mne a těšili se, že budou míti za průvodce syna šlechetných rodičů, který je za noci neoloupí a s lupem neuteče. Víš, Músо, často se Akejli nevrátí s výdělkem ke svým. Ukamenovaný ďábel někdy používá jeho zlata za záminku, aby svedl jeho průvodčího nebo sluhu k vraždě. Takový dareba vyzkoumá snadno, kde má jeho hospodář své úspory, za vhodné příležitosti hospodáře zapíchne a s jeho úsporami uprchne. Že se podobného zločinu nedopustí syn mého otce, byli moji hospodáři přesvědčeni. Od kmene ke kmeni, od čeledi k čeledi jsme rychle spěchali na jihovýchod. Každý náčelník nám dal za průvodce spolehlivého bojovníka, který hlásal všem svým soukmenovcům, že jedeme pod jeho ochranou. Nikde jsme se dlouho nezdrželi.

‚Vynahradíme si to u Sindžárů a poskytneme svému kamarádu Bachítovi příležitosti, aby se doptal na svou klisnu.' Bylo to snadné. Nájezdníci se netají, komu tu neb onu klisnu vzali. První pastýři Sindžárů mně pověděli, že má shřebná klisna k nim byla dovedena, že však u nich dlouho nezůstala. Právě byl u Sindžárů nějaký kupec koní. Zalíbila se mu, nabídl vysokou cenu a vyplatil dvakrát tolik, jen aby ji dostal. Odvedl ji s ostatními koupenými zvířaty pod silnou ochranou a velmi opatrně k Eufratu. Podle doslechu kupoval pro nějakého pašu v Basře, známého svým chovem koní.

Zamyslil jsem se nad touto zprávou a dlouho uvažoval, co bych měl počíti. Můj nejstarší hospodář mně hleděl usnadniti cestu i povídá:

‚Nejlépe pro tebe, synku, bude, když zůstaneš tady u Sindžárů. Zavedu tě do stanu bojovníka, který tvou klisnu ukořistil. Ty mu ji přesně popíšeš, dokážeš, že ji znáš a já a moji druhové dosvědčíme, že byla skutečně tvým majetkem. Jako majetník ukořistěné klisny jsi hostem kořistitele, třebas byl tvým nepřítelem. Jeho povinností bude, aby ti dal ochránce k Eufratu a dovedl tě na cestu k jejímu kupci. Buď opatrný. Hleď se dostati k Eufratu sám. O klisně vyzvídej

obezřele, abys nevzbudil podezření. Další zařídíš, jak ti Alláh vnukne.'

Kořistitel mne vítal jako milého hosta, sotva se přesvědčil, že klisna byla jednou moje. Podrobně líčil, jak shodil svým kopím mého strýce se sedla a jak chytil opraf, na niž klisna několikráte stoupla. ‚Nebyl bych ji prodal, hoste Nejvýš milostivého, nebýti krviny v mém příbuzenstvu. Mstitel požadoval vysokou náhradu, příbuzenstvo je chudé, i považovalo ukořistěnou klisnu za dar od Alláha poslaný. Kupec za ni dal tolik, že jsme snadno mstitele udobřili. Koupil ji ten a ten, nikoliv pro sebe — ze svého opasku by takovou hromadu zlata nevysypal — nýbrž pro pašu toho a toho, který bydlí v Basře a chová ušlechtilé koně na svých dvorcích. Co zamýšlíš? Půjdeš se podívati na svou klisnu nebo se vrátíš ke svým?'

‚Sám Alláh ví, kterou bránu mně otevře.'

‚Pokud se nerozhodneš, zůstaň v mém stanu jako můj host.'

‚Kéž tě Alláh odmění a učiní tvé syny tak štědrými, jako jsi ty! Sám jsi se zmínil, že tvé příbuzenstvo mnoho nemá. Nač bych tě zatěžoval? Snad najdu nějaký výdělek. Sem jsem přišel jako sluha Akejlů. Nejsou u vás nějací obchodníci?'

‚Nyní je jich tady hojně. Poutníci právě odešli do Mekky a bezmála na každé stanici na cestě Poutnické najdeš domky nebo stany obydlené obchodníky, kteří čekají na návrat poutníků.'

‚Která stanice poutnická leží nejblíže?'

‚Amára, u studnic Líne. Je tam přes padesát domů a všechny jsou letos obydleny. Za půl dne tam budeš. Než míníš-li se vrátiti domů, proč by ses nedal na oasu Džouf a dolinu Sirhánskou? Můj syn by tě doprovodil naším územím do Džoufu a tam bys našel jiného spolehlivého průvodce.'

‚Dostal jsem se touto cestou k vám, nerad bych se po ní vracel, nerad bych přišel ke svým s holýma rukama. Ani před mým stanem nebývá stádo, jehož hlav nelze spočítati. Jsem mladý, hledám výdělek a Alláh mně ho jistě poskytne.'

‚Dobře máš, synku, že nechceš býti na obtíž jiným. Mnohdy je hostitel chudobnější než host a mnohému hostu snad ani nenapadne, aby nabídl pohostinství svému hostiteli. Divní jsou synové Adamovi a přece je stvořil týž Alláh.'

Nazítří před polednem jsem byl před stanicí Amára a ohlížel jsem se, koho bych o službu požádal. Tu ke mně přistoupil nějaký starší, zavalitý muž, dobráckých očí a ptal se mne:

‚Copak hledáš, synku?'

‚Živobytí, hospodáři.'

‚Již mne nazýváš hospodářem, a ještě jsem tě ani nenajal.'

‚Alláh mne k tobě dovedl a jistě mně poskytneš výdělku.'

‚Přisám Alláh, že mluvíš přímo. Potřebuji pomocníka a dám mu, kolik si zaslouží.'

‚Čím pilněji a svědomitěji budu pracovati, tím více dostanu?'

‚Zajisté.'

‚Dáš mně Alláha?'

‚Zaklínám se Alláhem, že ti naměřím míru vrchovatou.'

‚Ukaž mně mou práci, hospodáři.'

‚Potřebuji sena pro svá zvířata a pro poutníky. Vem si tyto čtyři měchy, uvaž je na mezky, jeď do okolí a dovez je plné sena. Za každý nacpaný měch dostaneš čtvrt medžídijje. Přijímáš?'

‚Odpovím ti, až se poohlédnu, jak mnoho bylin je v okolí.'

‚Znova dokazuješ, že jsi nejen upřímný, nýbrž i opatrný. S takovou, synáčku, dojdeš daleko a staneme se kamarády. Jsem obchodník, i vím, co znamená opatrnost. Hladu nemáš?'

‚Najím se večer.'

‚Líbíš se mi čím dál víc. Jeď s pokojem Alláhovým.'

Mezci byli silní a poslušní. Spoutal jsem jim přední nohy, kde bylo bylin nejvíce, a trhal a trhal, jen abych měchy brzo naplnil. Jak jsem viděl, nebyl jsem sám, kdo jsme chodili na seno. V nejbližším okolí byly nejlepší byliny vytrhány, i rozhodl jsem se, že budu zajíždět dále. Hospodař potěžkával a ohmatával měchy.

‚Dobře jsi je nacpal. Spokojíš se čtvrt medžídijjí?'

‚V nejbližším okolí je trávy málo. Přidej pět piastrů. Za třicet ti řeknu: Kéž Alláh rozmnoží tvé dobré!'

‚Budiž, synku! Za každý měch tak dobře nacpaný, jako jsou tyto, dostaneš třicetpět piastrů.'

‚Kéž ti, hospodáři. Alláh tvé dobré dvakrát rozmnoží! Třicetpět piastrů přijímám a budu sloužiti poctivě. Na tvé

mezky nezapomenu. Napasou se a napojím je, jen dovol, abych odjížděl, kdy za dobré uznám.'

‚Odjížděj, synáčku, třebas před půlnocí; jen nezanedbávej mých zvířat.'

Nazítří jsem dovezl čtyři měchy a v následujících dnech mnohdy i šest, podle toho, jak vydatnou pastvu jsem v různých zapomenutých kotlinách a žlebech našel. Mezky jsem krmil svědomitě, avšak vyžadoval jsem na nich, aby rychle uháněli cestou do práce i zpět. Hospodář každý měch potěžkával a s úsměvem zapisoval.

‚Boháč z tebe bude, synku, budeš-li chystati seno jenom pět let.'

‚Kdyby Alláh dopřál tak dobrého výdělku po tak dlouhou dobu! Slyším, že přestane, jakmile se poutníci vrátí.'

‚Baže přestane. Prodáme, co máme, a s poutníky pojedeme do Iráku.'

‚Do kterého irácké̀ho města se dáš, hospodáři?'

‚Do Basry.'

‚Nemohl bys mne ponechati ve své službě až tam?'

‚Seno chystati nebudeš, ale můžeš cestou stříci mých zvířat a starati se o vodu. O mzdu se snadno domluvíme.'

Chovatel ušlechtilých koní

Neopustil jsem svého hospodáře ani v Basře (obr. 28 až 30). Povídal jsem si: mám tady živobytí, pěkný výdělek, proč bych odcházel, pokud se o své klisně nedovím? Můj hospodář prodával různé potraviny a kupoval je od statkářů, kteří k němu vysílali své správce s nabídkami. Jednou k nám přišel správce paši, pro kterého má klisna byla koupena.

‚Měli bychom pro tebe rýži, pšenici, ječmen a datle.'

‚Jaké jsou vaše zásoby?'

‚Máme tolik a tolik velbloudích nákladů zboží.'

‚Tolik nepotřebujeme, avšak někteří moji kamarádi mne žádali, abych pro ně nakoupil dobrého zboží za slušnou cenu. Máš s sebou vzorky?'

‚Přisám Alláh, že jsem je zapomněl. Přichystal jsem si je, ale přišli dva šafáři, dotazovali se na to a na ono, odešel jsem s nimi a vzorky jsem nevzal. Hned je donesu.'

‚Není třeba; tady Bachít pro ně zajde. Až je prohlédnu a s kamarády se domluvím, vzkáži ti a nepochybuji, že se o ceně dohodneme.'

‚Dotud jsme se vždy dohodli: proč by měly nastati mezi námi různice právě nyní, kdy svůj obchod rozšiřuješ?'

‚Běž, Bachíte, s tímto pánem a opatruj, co od něho dostaneš.'

Cestou se mne správce ptal: ‚Odkud pak jsi, Bachíte? Z tvého nářečí poznávám, že jsi kočovník.' Byl jsem oblečen jako domorodci z Basry; navenek jsem se jim úplně podobal, sotva jsem však otevřel ústa, vykládal jsem každému, že jsem cizinec.

‚Pod stanem mne má matička povila a pod stanem jsem vyrostl, efendi.'

‚To je ti hodně těžko tady mezi domy. Neměl bys chuť ven, aspoň na pokraj širé pouště?'

‚Poušť mne přitahuje, ale výdělek mne zdržuje tady.'

‚Což kdybych ti nabídl výdělek snad lepší, než jaký máš u obchodníka?'

‚Přisám Alláh, že mne nezkracuje; jsem u něho spokojen, avšak kdybych si mohl polepšiti a zaměniti ztuchlé ulice tohoto města se suchou pouští a při tom vydělati aspoň tolik, kolik dostávám tady, rád odejdu a nepochybuji, že mne můj hospodář ochotně propustí; vždyť mně přeje výdělku.'

‚Nechci a nebudu vyzvídati, ze kterého kmene pocházíš, leč odpověz na jedinou otázku: Vyznáš se v chovu koní?'

‚Vyrostl jsem v něm, nejednu klisnu jsem odchoval, ba jako matka odkojil.'

‚Ty jsi můj člověk, takového potřebuji. Tvé oko a tvůj přízvuk mně povídá, že máš koně rád. Hle, potřebuji pacholka k šesti ušlechtilým klisnám. Dosavadní se zahleděl do dcerky nějakého sedláka, chce si ji vzíti a s její rodinou pracovati, proto mně dal výpověď. Budeš bydliti na našem dvorci, skoro den cesty k jihu od Eufratu. Chovám tam pouze ušlechtilé klisny. Tvojí povinností bude, abys o ně pečoval jako o zřítelnici svého oka. Nesmíš se od nich hnouti ani ve dne, ani v noci, abys jich mohl hájiti, kdybyste byli přepadeni. Nejednou se pokusily nájezdné čety různých kmenů, aby se zmocnily našich klisen. Střílet umíš?'

‚Oko mám dobré a dáš-li do mých rukou vojenskou ručnici a původní náboje, přisám Alláh, že se má koule nemine cíle!'

‚Věru, že jsi můj člověk. Kolik ti platí tvůj hospodář?'

‚Tolik a tolik.'

‚Ode mne dostaneš dvakrát tolik, ovšem s podmínkou, že se tvé skutky vyrovnají tvým slovům.'

‚Syn mého otce nepracuje slovy, nýbrž skutky.'

‚Odevzdej tyto vzorky svému hospodáři, promluv s ním o mé nabídce a zítra před polednem mně přines odpověď. Najdeš mne v tomto domě a domluvíme-li se, hned přede dnem odjedeme do dvorce.'

Můj hospodář se pousmál a pravil: ‚Proč bych tě zdržoval? U mne sis zahospodařil pěkné peníze. Na svém novém místě si zahospodaříš ještě více. Paša je velmi štědrý, koně má nesmírně rád a přesvědčí-li se, jak pečlivě je opatruješ, zdvojnásobí tvou mzdu. Vím, nebo vlastně cítím, co hledáš. Buď opatrný, aby ti to neuniklo, jakmile to najdeš.' Zadíval jsem se na něho, on však pokynul hlavou a opět se usmál, napomínaje: ‚Buď opatrný, synku: neukvapuj se. Co vím, nebo vlastně cítím, je pochováno v mém srdci. Budeš-li potřebovati pomoci, najdeš ji u mne. Nemožného požadovati nebudeš.'

Mé úspory mně vyplatil ve zlatě a zlaté peníze jsem zašil do svého opasku. Byla jich pěkná hromádka. Koupil jsem si nové šaty, původní náboje pro svůj revolver a spěchal ke správci.

‚Svému veliteli tě neukáži, pokud se neosvědčíš. Objíždívá své dvorce a za nějaký měsíc navštíví ten, na kterém budeš pracovati.'

Klisna pozná Bachíta.

Přede dnem na nás čekali dva vysocí, silní osli hnědé barvy, s kávovým, půlměsíci podobným pruhem na lopatkách. Klusali rychleji než koně. Ještě se slunce ani k západu neklonilo a již jsme byli ve dvorci. Koně byli na pastvě.

‚Nepojedeme za nimi,' pravil správce. ‚Unavili jsme se dost touto cestou. Pacholek je za chvilku přižene. Chceš-li, běž mu naproti tímto směrem.'

Spěchal jsem dlouhými kroky a brzo jsem zahlédl pacholka. Seděl na kopečku a rozhlížel se po okolí. Zpozorovav mne, sběhl a utíkal ke mně.

‚Že jsi ten nový pacholek?'

‚Pokoj Alláhův s tebou, kamaráde. Správce mne sem právě dovedl. Poslal mne, abych ti šel naproti.'

‚Budiž Alláh pochválen, že mu to napadlo. Klisny jsou tamhle pod tím kopečkem, široko daleko nic podezřelého. Odevzdávám ti je všechny v pořádku a sám půjdu do dvorce.

Je tam nějaký sedlák, který chce odejíti dnes večer. Přidružím se k němu a zítra ráno budu u své běloučké.'

‚Zdar tvému sňatku a tvým dětem!'

‚Kéž Alláh dopřeje tobě dvojnásobného zdaru a jednou tolik dětí! Budiž tady v pokoji.'

‚Kéž tě Alláh doprovází!'

Pacholek zamířil ke dvorci, já pak ke klisnám.

Obr. 46. — Sílouhají.

Víš, Músо, co je zázrak?«

»Jak bych nevěděl!«

»Viděl jsi někdy zázrak?«

»Je mi těžko, abych na tuto otázku odpověděl, poněvadž nevím, co máš za zázrak.«

»Alláh způsobil zázrak, jak jsem se blížil ke klisnám. Má byla mezi nimi a okolo ní poskakovalo její hřibátko, rovněž klisnička. Nebyl to zázrak?«

»Alláh to zařídil a vše, co Alláh činí, můžeme nazvati zázrakem.«

»Jak mne má Farha zvětřila, vypiala krk, ssála vzduch nozdrami, zastřihala ušima, zařehtala a již byla u mne. Byl bych ji nejraději objal a zlíbal jako nejlepšího kamaráda, ale opatrnost mně povídala, abych jí zasadil ránu. Po prvé za života jsem ji uhodil, a to ne jednou, pětkrát, ba desetkrát, než jsem ji od sebe odehnal. Tichounce řehtala, jako by plakala. Slzy mně vytryskly, když jsem viděl, jak smutně ode mne odchází a jak se co chvilku po mně obrací. Její dceruška nechápala bolest své matky a přece lkala snad usedavěji než ona. Bylo jí líto matičky, a mně srdce skoro pukalo.«

»Chápu, velmi dobře chápu, Bachíte, proč jsi tak jednal. Bylo nutno, abys zamezil vznik jakéhokoliv podezření.«

»Hle, nebyl to zázrak, že mne Alláh k mé klisně dovedl? Nebyl to čin Jeho moudrosti, že vzdálil každého svědka mého prvého setkání s Farhou? Budiž Alláh pochválen za vše, co činí!«

Bachít pacholkem.

»O šest klisen jsem pečoval; čtyři měly hříbata. Věnoval jsem se jim od rána do rána. Když po nějakých šesti nedělích paša zavítal do dvorce, nemohl se na své miláčky vynadívat. Zkoumal jejich hřívy a sám řekl, že v nich nenašel ani prášku. Nebylo divu; vždyť jsem je každý den nejen česal, nýbrž i umýval. Kopyta se jim jen leskla a svaly hrály. Dbal jsem jak o jejich pastvu, tak též o jejich zdraví a výcvik. Od ranních červánků až do půli dopoledne jsem je prohánět po okolí. Paša byl spokojen a odměnou mně dal dva zlaté peníze.

‚Tolik nebo i více dostaneš po každé prohlídce, dopadne-li aspoň jako tato.'

‚Syn mého otce žije pro koně. Spíše by ublížil sobě než jediné tvé kobylce.'

‚Jen zůstaň, synku, věren této své zásadě a ustanovím tě časem vrchním správcem svého chovu.'

Nemysli si, Músо, že jsem zapomínal na své. Paní mého stanu a můj synáček dleli před mým okem a v mém mozku ve dne v noci. Toužil jsem po nich, rád bych se byl k nim

vrátil, jenže rozum napomínal, abych krotil svou netrpělivost a čekal. Bylo nutno, abych si připravil cestu, po které bych ujel se svou klisnou. Její dceruška slibovala, že bude pěknější než ona; nemohla zahanbiti ani svého otce, ani své matky. Měl jsem ji opustiti? Chtěl jsem míti nejen její matku, nýbrž i ji. Vždyť byly obě moje. Leč mezi dvorcem a územím mého kmene se prostírala nekonečná poušť. Hřebička by byla zahynula na cestě tak daleké. Čekej, Bachíte, čekej aspoň rok, až poodroste. Potom se pokus o útěk s ní. Alláh vás zastře svým závojem a snad dospějete všichni tři živi a zdrávi do svého území.

Pomocník a ochránce.

Jednou časně ráno zavítalo do našeho dvorce několik bojovníků na velbloudech. Prosili nás, abychom se ujali jejich poraněného kamaráda. Měl ránu kopím v pravém boku a levou nohu prostřelenou v holeni.

‚Jsme z Amárátů. Podnikli jsme nájezd proti Adžmánům. Tohoto našeho kamaráda zasáhlo, co Alláh určil. Naši táboří patnáct dní cesty odtud. Hle, kdo mezi vámi je syn šlechetných rodičů, ujme se tohoto trpícího syna Adamova a prokáže mu milosrdenství. Nejvýš milostivý Alláh se mu odmění způsobem podobným.'

Bojovník, jmenoval se Chalaf, se zachvíval horečkou. Podali mně ho s velblouda a v náručí jsem ho odnesl do svého příbytku.

Vyznám se trochu v hojení ran, proto jsem se hned nabídl, že se ho ujmu. Ostatní moji druhové — byli jsme tam čtyři — mně raněného rádi přenechali soudíce, že péče o bduiho přísluší bduimu. Bojovníci se dlouho nezdrželi; byli pronásledováni, proto prchali o své krky. Vymyl jsem Chalafovi ránu, narovnal holeň, přiložil náplast a stáhl nohu do dvou destiček. Ostří zasáhlo plíce a chudáček Chalaf plval krev. Budiž Alláh pochválen, že jsme měli ve dvorci různé léky a že jsem se za své služby u obchodníka naučil, jak s takovými léky zacházeti. Vykonal jsem, co ubohý synek Adamův vykonati může, a ponechal hlavní starost Alláhovi.

Chalaf byl o několik let mladší než já, to jest Bachít, silný a zdravý. Klid, svědomitá obsluha a po několika dnech i záživná strava, hlavně mléko, ho podporovaly v jeho zápasu s červem ohlodávajícím kořeny jeho života. Jeho stav se

nehoršil, ale lepšil se velice pomaloučku. Za šest neděl se noha zahojila, avšak poslední krev vyplival teprv za dva měsíce. Oba jsme děkovali Alláhovi, když se neukázala po patnáct dní a bodavá bolest v prsou utuchla. Po třech měsících se chystal k odjezdu. Zdržoval jsem ho, i přidal ještě jeden měsíc.

Spřátelili jsme se, takže zakrátko jedna duše bydlila v našich dvou tělech. Po třetím měsíci jsme si vykládali vše, co až dosud bylo skryto v naší paměti. Tu jsem mu pověděl, kdo jsem a jak jsem se octl ve dvorci, do kterého ho jeho druhové přivezli.

.Jisto jistě tě sem přivedl Alláh, abys mně život zachránil. Žádný jiný pacholek by o mne nebyl pečoval jako ty, bratříčku. Syn mého otce a všichni moji příbuzní jsou tvoji ochránci. Usnadníme ti cestu, kterou ti Alláh již dnes otvírá. Kdy se míníš odtud vypraviti?'

‚Je-li to vůle Alláhova, tedy v nejbližším období deštivém. To již dcerušce mé Farhy bude bezmála půl druhého roku a Farha sama bude přes čtyři měsíce březí. Za chladného období deštivého snesou obě dalekou cestu k mému příbuzenstvu snáze než kdykoliv jindy.'

.Pravdu máš, bratříčku. Tvůj záměr se dá provésti. Dcera mého příbuzenstva je provdána za toho a toho náčelníka kmene Muntifež. Jsou to naši pokrevenci, neboť náleží jako my, Amáráté a Rualové, k velké skupině kmenů, které se říká Aneze. Vypravíš posla k tomuto náčelníku se vzkazem, aby mně pomohl k našim. Za několik málo neděl budu u svého příbuzenstva, kde počkám na dobu tvého odjezdu odtud. Krátce před touto dobou se vydám na návštěvu k náčelníku, který mne odtud odveze. Četa mých kamarádů podnikne toutéž dobou nájezd na tento dvorec. Nebude veliká; deset, dvanáct jezdců na velbloudech bude dost. Vy ji odrazíte a budete ji na koních pronásledovati, abyste jí nahnali strachu. Vyjedeš na své klisně, její dceruška se pustí za matkou. jezdci na velbloudech vás obklopí a odvedou jako kořist. Sám budu s obrokem na cestě, přidružím se k vám a dáme se pod záštitou Alláhovou k mému příbuzenstvu.'

.Je spoleh na náčelníka kmene Muntifež, o kterém mluvíš?'

.Je to muž hlubokého srdce a jediného jazyka; co do jeho srdce zapadne, nikdo odtud nevytáhne. Co řekne, je čirá pravda. O tobě a o tvém záměru mu nic nepovím. Obrok

a zásoby snadno odůvodním; vždyť moji kamarádi na nájezdu se přičiní, aby ukořistili nějakou klisnu. Bude potřeba pro ni obroku a pro ně nějakého živobytí. Zásoby jim snadno dojdou.'

‚Podle čeho poznám, že jsou útočníci na velbloudech vaši? Jak snadno bychom mohli býti přepadeni od nějaké jiné čety, která by mne a obě mé klisny neodvedla zdánlivě, nýbrž doopravdy!'

‚Urči přesně den svého odjezdu.'

‚V poslední čtvrt toho a toho měsíce bych rád toto místo opustil, ovšem bude-li to vůle Alláhova.'

‚Vidíš tamhle ten kopec s hromadou kamení? Je nejvyšší v okolí. Dva, tři dny před poslední čtvrtí toho a toho měsíce a rovněž tak dlouho po ní pozoruj bedlivě tuto hromadu při západu slunce. Chviličku, než se sluneční utopí v nebeském moři, zahlédneš nad hromadou ručnici a na ní bílý šátek s hlavy. Třikrát se ručnice se šátkem zvedne a třikrát poklesne: to ti bude znamením, že jsou moji kamarádi nablízku a že vás k večeru následujícího dne přepadnou. Hleď tou dobou pásti své klisny východně odtud, neboť moji kamarádi podniknou útok od západu. Vyšvihni se na svou klisnu a ujížděj s ní a s hřebičkou k severozápadu, jako bys chtěl nájezdníkům překaziti ústup. Tvoji tři zdejší druhové se na ně jistě vrhnou od západu. Ostatní ponechej Alláhovi a sobě.'

Vzkázal jsem náčelníku kmene Muntifež. Přijel sám se dvěma bojovníky a s velbloudem, nesoucím nosítka pro Chalafa. Rozloučili jsme se, jak jsme ho zahlédli. Náčelník obdaroval mé druhy a odvezl Chalafa téhož dne, kdy přijel. Nekonečnou se mně zdála býti doba, která mne dělila od poslední čtvrti měsíce určeného k odjezdu. Jen aby má klisna neonemocněla! Jen aby Alláh neposlal zimnici na mne!

Klisna se vrací.

Týden před poslední čtvrtí jsem vyhlížíval na kopec. Nic jsem nezahlédl. Teprve v den, kdy se měla poslední čtvrt ukázati, se zaleskl ve vodorovných paprsích zapadajícího slunce bílý šátek a pod ním hlaveň. Třikrát se nadzdvihla, třikrát klesla. Již dávno jsem měl vše přichystáno. Své zlaté peníze jsem svěřil obchodníkovi. Slíbil mně, že je pošle svému příteli do Damašku, kam si pro ně mohu zajeti. Byl jsem tomu rád. Vždyť jich bylo na půl druhého sta. Velmi těžko bych

je byl oželel. Ručnici jsem měl vojenskou a náboje pravé. Po něčem jsem vynesl všechny své věci ze dvorce a schoval je ve výmolu, hodný kus cesty k severu. Starší moje šaty zakrývaly místo, na kterém jsem míval ve dvorci své zásoby. Správce mně vykázal malý pokojík, který se dal uzamknouti dřevěným klíčem.

V den nájezdu jsem zahnal své klisny a jejich hříbata na sever, po poledni pak jsem s nimi zabočil na východ, kde se popásaly v hluboké kotlině, prorvané suchým řečištěm. Krátce před západem slunce třesklo několik ran a zazněl pokřik na poplach mých druhů. Podle rozkazu pánova bylo naší povinností, abychom se vrhli na nájezdníky, nejsou-li ve velké přesile. Ručnice jsme měli lepší, náboje nesly dále, i mohli jsme je snadno zatlačiti. Pokřik na poplach mých kamarádů mně oznamoval, že napadají nepřítele od dvorce, tedy od západu. Sednuv na svou klisnu a zavolav na její dcerku, ujížděl jsem z kotliny řečištěm k severozápadu. Moji kamarádi mne viděli, dodávali mně odvahy a nabádali mne ke spěchu, abychom dostali útočníky — bylo to nějakých deset jezdců na velbloudech — mezi sebe. Jenže se útočníci pojednou obrátili a pustili se cvalem za mnou. Obklíčili mne i kobylku a uháněli s námi k severu. Pojednou zastavili dva své velbloudice, klekli si za ně a jak jim vběhli moji druhové do rány, vystřelili. Jedna klisna odskočila, patrně byla poraněna, a jednomu kamarádovi byla vyražena ručnice. Všichni tři se vrátili a my cválali svým směrem. Před půlnocí jsme si na chvíli odpočali a potom táhli rychlým krokem k severu. Před polednem jsme se setkali s Chalafem a dopřáli svým zvířatům klidu až do večera. Klisny jsme nakrmili a napojili a jak se setmělo, klusaly vesele, jsouce za oprati přivázány k podpěnkám velbloudic. Bez nehody nás Alláh dovedl k příbuzenstvu Chalafovu. Uvítali mne jako jeho rodného bratra a svého člena. Až jsem se styděl, jak mne všichni velebili za to, co jsem pro něho vykonal. Patnáct dní nechtěl Chalaf ani slyšeti, abych ho opustil.

‚Nebojíš se, že by mohl paša mé klisny vyslíditi a na mne poslati vojáky?'

‚Napřed musí paša vyslíditi, kdo byli nájezdníci. Nikdo je nepotkal, proto je také nikdo nepoznal. Dosud ani jednou příslušníci našeho kmene nenapadli jeho dvorce. Bude hledati vinníka u čeledí a kmenů, tábořících při Perském zálivu. Nenapadne mu, že by byli přijeli od středního Eufratu.'

Obr. 49. — Chystáme si večeři.

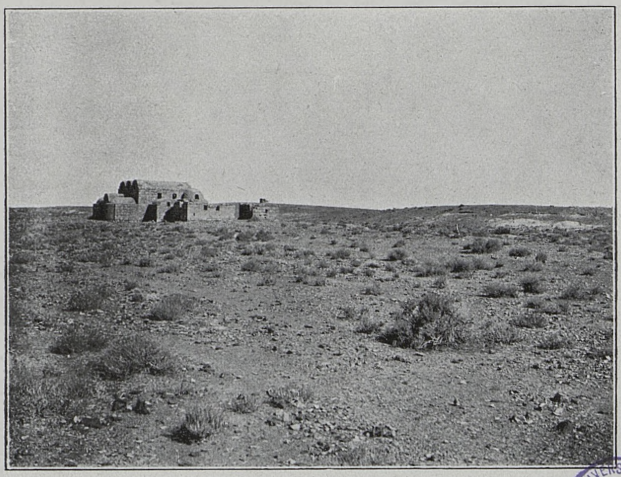

Obr. 50. — Amra od jihovýchodu.

VEŘ. a UNIVERS. KNIHOVNA V PRAZE

‚Co soudíš, bratříčku, o mé cestě k mému příbuzenstvu?'

‚Všechno jsme již promyslili, o všem jsme se uradili. Podnikneme nájezd proti Rualům. Jsou sice naši pokrevenci, ale vypověděli jsme si válku. Dověděli jsme se, že některé jejich čeledi táboří v severní polovině doliny Sirhánské, prý až někde u Azraku. Vezmeme tě s sebou. Odtud ti Alláh otevře cestu ke tvým.'

Bachít s kořistí u svých.

Dali jsme se na nájezd právě měsíc po mém útěku ze dvorce pašova. Bylo nás přes šest set, osmdesát koní a ostatní velbloudi. Jel jsem na velbloudu Chalafovu a mé klisny běžely vedle něho. O prvních táborech Rualů nám naši zvědové pověděli teprv, když jsme se blížili k sopečnému území, které uzavírá dolinu Sirhánskou na východě. Obešli jsme je daleko na severu, poněvadž jsme chtěli napadnouti stáda u Azraku, odkud bylo nejblíže k nám. Zvědové přišli se zprávou, že se stáda popásají u zámečku Amra a že je pastýři ženou k vodě teprv pátého dne: po čtyři noci že přenocují daleko od tábora.

‚Budiž Alláh pochválen, to se nám hodí,' zvolal vrchní velitel. ‚Máme vůdce, který zná kdejaký chodník v horách jižního Hauránu; povede nás tudy, stáda obejdeme na severu, vrhneme se na ně od západu a poženeme je na severovýchod. Ztratíme se v území sopečném, spíše než jejich hospodáři vyskočí ze svých lůžek.'

Alláh nás zastřel svým závojem a učinili jsme, jak velitel určil. Ani v Hauránu jsme nepotkali človíčka, takže jsme se dostali na západ od stád, aniž bychom byli jejich pastýře poplašili. Před útokem se mne ptá vrchní velitel:

‚Co zamýšlíš, Bachíte? Pustíš se s námi za kořistí nebo pospíšíš ke svým?'

‚Věru že stojím na rozcestí. Jedna cesta mne táhne k mému příbuzenstvu, druhá k bezpečné kořisti.'

‚Kterou se dáš?'

‚Tak dlouho jsem již nebyl na lovu. Vrhnu se s vámi na stáda.'

‚Budiž Alláh pochválen, že jsi se rozhodl pro tuto zábavu. Co ukořistíš, bude tvé. Slyšte, kamarádi: ať se nikdo neopováží obtěžovati Bachíta nárokem na kořist.'

.Kéž nás Alláh uchrání od zlého a od těch, kdo zlé působí! To bychom se mu pěkně odměnili za dobré, které prokázal našemu příbuznému. Co si ukořistí, bude jeho. My ostatní se podělíme rovným dílem.'

Vrchní velitel určil, které velbloudice ponesou zásoby a kteří bojovníci jich budou střící, s ostatními pak spěchal ke stádům. Napadli jsme je krátce před východem slunce, kdy bývá zima největší a spánek nejhlubší. Poplašená zvířata trhala svá pouta, jiným je kamarádi rozřezávali a my jsme kořist odháněli. Sám jsem odehnal čtyři velbloudice a za třemi z nich utíkaly jejich mladé. Byl jsem již daleko od ostatních stád, když se strážcové Rualů vyšvihli na koně a postavili se na odpor útočníkům.

Dcerka mé klisny na mne čekala u našich druhů, kteří hlídali zavazadel. Svázav její opratí s opratí své klisny, poháněl jsem velbloudice ukořistěné k jihozápadu. S počátku nechtěly jíti: stále a stále uhýbaly napravo a nalevo a vracely se ke svým. Nějaký bojovník mně pomohl, polehtal každou ostřím svého kopí, naučil je poslušnosti a klusaly přede mnou až radost.

.Tvůj závoj si vyprošuji, ó Alláh,' modlil jsem se skoro bez ustání, než jsem překročil rozvodí mezi dolinou Sirhánskou a Mrtvým mořem. Jak jsem zaplesal, ba zajásal, zahlédnuv za rozvodím pastýře na hlídce a poznav v něm svého krajana. Seč jsem hrdla měl, vzkřikl jsem na poplach, hlídka poplach přejala, šířil se od stáda ke stádu a se všech stran se sbíhali a sjížděli pastýři a strážcové. Z žádného nájezdu jsem se nevrátil do svého tábora ve větší slávě jako z výpravy, o které vypravuje tvůj kamarád Bachít.«

Štvanice na gazely.

Před západem slunce jsme byli v táboře Šarárátů, ve kterém jsme nechali svá zavazadla. K večeři jsme měli hustou kaši na špinavé misce. Byly to rozvařené kobylky, polité velbloudím tukem.

»To je nejlepší pokrm, jakého nám Šarárátě mohou poskytnouti,« šeptal Hájel. Byli jsme hladoví a večeře nám chutnala.

Unaven skrčil jsem se u stanu a pohlížel na jasnou oblohu. Zaznívala ke mně píseň děvčat:

Miláčku můj, jehož oko umí tak dobře mířiti,
prosím tě, nezapomeň na mne!
Vysmívají-li se ti Arabové pro mne,
strp posměch pro mne.

Ráno při východu slunce jsme odjížděli.
»Ó hostiteli, pozdravujeme tebe.«

Obr. 47. — Žena s ozdobami.

Hostitel odvětil:
»*Přeji vám dvojnásobného zdraví a plné síly.*
Kéž ke mně po druhé zavítáte!
Vaše cesta kéž vás vede krajem zeleným!
Nic ať neopustí vaše vnitřnosti,
z čeho by se vaše srdce netěšilo!«

Za ranní jízdy jsme vyplašili stádo gazel.
»Škoda, že nemám pod sebou klisnu. To by byl hon,« pochvaloval si Hájel. »Závody jsou nic. Štvanice na gazely je

nejlepší závod. Nejednou si vyjedeme s Találem a bojovníky na hon na koních. Honicí chrty sulkány vezmeme s sebou. Jak zahlédneme stádo gazel, za nimi!«

»Znám takovou štvanici, bratře Hájele. Nikdy nezapomenu, jak po prvé můj hřebec — však pocházel od vás — mne nesl proti mé vůli za gazelami přes skály a písek, přes údolí a kopce.«

»Víš, Músо, když jedeme s chrty, to je lepší. Chrti hledí zaskočiti cestu gazelám. Kdo prvý dostihne, zajásá válečným pokřikem, probodne zvíře kopím, kdežto ostatní uhánějí za stádem.«

»Nebezpečnější je, Músо, lov na antilopy,« vykládal Bachít; »obzvláště psi aby se jich báli, neboť se mnohdy samci antilop zastaví, napřahnou své ostré rohy a běda psu, který by se dostal na jejich dosah.«

»Gazely se nehýbají,« upozorňoval Bachít.

»Což abychom si přece nějakou uhnali? Zůstaňte, kde jste. Já je objedu proti větru. Snad je dostaneme na dostřel.« Hájel odjel, avšak po chvíli přicválal.

»Jistě něco zahlédl,« mínil Bachít.

Nepřátelští zvědové.

»Čtyři bojovníci na velbloudech se skrývají tamhle ve žlíbku. Sotva jsou to naši přátelé.«

»Na ně, na ně!« šeptal Bachít.

»Jen opatrně, aby nás nezahlédli!« Jenže nepřátelé asi zpozorovali Hájela a dali se na útěk. Ukázali se nám daleko na severovýchodě.

»Snad jsou to zvědové nějaké nájezdní čety. Nebo že by to byli lupiči, pátrající po jízdních velbloudech a osamělých pocestných?«

»Což jsou u vás také lupiči?«

»Všude jsou, Músо, dobří a zlí lidé. Dříve bylo zlých mnohem více, ale kníže Sattám, kéž se Alláh nad ním smiluje, je hubil. Škodili hlavně usedlíkům, našim chráněncům. Víš, než přišla vláda do Keraku, usedlíci ze široka nám odváděli poplatek, jen aby si zabezpečili svůj majetek a život před nájezdníky a lupiči. Jak byla oznámena Sattámovi nějaká loupež, vyslal některého náčelníka s bojovníky, aby po loupežnících pátral a dovedl je k jeho stanu. Zajaté dal svázati v kozelce a připevniti k některému stanovému provazu. Hlavu

a bradu jim dal pomazati řídkým těstem, smíšeným s trochou medu. Tak zůstali po celý den. Mouchy a včely se na nich pásly a je bodaly. Nejvíce utrpení jim působili mladí velbloudci. Olizovali jim hlavu a bradu a při tom trhali vlasy a vousy. Tyto tresty pomohly a v našem území a v jeho okolí nebylo po lupičích ani památky. Dejme se za nimi. Alláh nám pomůže. Buď se vrátíme s kořistí, nebo aspoň svých od nich uchráníme.«

»Pospěšme tamhle k tomu kopci. Vylezu na vrchol a rozhlédnu se po okolí. Snad je uvidím.«

Bachít vystoupil na kopec. Sotva byl nahoře, zpozorovali jsme, jak strhl svůj šátek s hlavy, položil jej na hlaveň své ručnice a mávaje jí ve vzduchu, ukazoval k východu. Přiloživ levou ruku před ústa, volal pronikavým hlasem: »Ó jezdci, ó jezdci! Ó poctivci, ó vy, kdo po kořisti toužíte!« Opakoval to třikrát. Potom přiběhl k nám, vyhoupl se do sedla a dal se k západu. My za ním.

»To nebyli lupiči, nýbrž zvědové, kamarádi. Dvacet nájezdníků na velbloudech se blíží od východu.«

»Do tábora, do tábora! To je nájezd, musíme upozorniti své lidi.«

Nájezdníci se nikde neukazovali.

»Jistě se mne zalekli a dali se na útěk.«

»Sotva, sotva, Bachíte. Jejich zvědové prozkoumali krajinu a oznámili jim, že nikde není táboru. Nedali se na útěk, nýbrž jsou opatrnější a ženou se za námi skrytými cestami.«

Hájel měl pravdu. Za hodnou chvíli zvolal Bachít:

»Nájezdníci! Nájezdníci!« Nebyli od nás ani půl třetího kilometru vzdáleni.

»Hle, jak se za námi ženou. Mají nás za jistou kořist.«

O život.

Cválali jsme k severu, co naše velbloudice stačily. Dohnali jsme jezdce na velbloudu a za ním sedělo děvče. Podle znaku vpálenčho zvířeti byl jezdec ze kmene Huétát. Pozdravili jsme.

»Proč ujíždíte?« ptal se jezdec.

»Nájezdníci jsou nám v patách.«

Zarazil se, děvče se k němu křečovitě přimklo. Pohnav unavenou velbloudici, dal se cvalem k západu.

»Proč utíká?«

»Bojí se o život svůj a děvčete. Jistě je unesl a neví, nejsou-li nájezdníci vlastně jeho pronásledovatelé, ví však, že doženou-li ho příbuzní děvčete spíše, než dospěje do některého našeho tábora, zabijí jeho i děvče.«

Po chvíli se nám ukázali četní velbloudi.

»To jsou naše stáda. Vracejí se od napajedla Tamad. Pastýři jsou bez starosti a nájezdníci jsou za námi. Poplaš je, Bachíte, jen je poplaš.«

Znova položil Bachít šátek s hlavy na hlaveň své ručnice a pozdvihnuv ji, mával jí směrem, odkud jsme čekali nájezd, volaje pronikavým hlasem:

»Ó jezdci, ó jezdci, ó vy, kdo toužíte po kořisti!« Pastýři se zarazili a jako by oheň jimi byl projel. Opakovali pokřik na poplach a poháněli svá stáda k největší rychlosti. Dva ujížděli, seč jejich velbloudice byly, do tábora pro pomoc. Za chvilku se ukázal prvý, druhý, třetí jezdec na koni. Míjejíce nás, zpívali:

Hle, ten na kopci volá na poplach.
Ó majetníci klisen, sedlejte je!

Překotný byl útěk k severozápadu. Nespokojení velbloudi bručeli, ustarané velbloudice naříkaly o mláďata zaběhlá a velbloudata nucená k rychlému klusu jako by plakala. Pastýři volali na stáda a opakovali válečný pokřik. Prvá rána třeskla, po ní druhá, třetí.

Dospěvše na široké návrší, rozhlédli jsme se po nájezdnících. Nebylo jich viděti.

»Jistě se vrátili,« mínil Hájel. »Obávali se, aby nebyli obklopeni a pobiti.«

Ve stanu Hájelově.

Blížili jsme se k táboru. Bezmála hodinu kráčely naše velbloudice mezi stany.

»Kde je tvůj stan, Hájele?«

»Víš, Múso, že jsem nebyl doma, když byl tento tábor zakládán. Jak bych věděl, kde je můj stan? Zeptám se tady té běloučké. Kde je můj stan, ty, kdo jsi zvyklá podávati zprávu?«

»Před tebou, Hájele, před tebou. Tamhle za tím návrším.«

»Proč je tábor tak natažen?«

»Naši jsou bezpečni. Je jich mnoho pospolu, proto si zřizovali stany, kde chtěli.«

»Stany mají býti vybudovány v řadách. Je neslušné a není proto dovoleno, aby se dívali z jednoho stanu do druhého. Kdyby si můj soused postavil svůj stan tak, že by tvořil s mým ostrý nebo pravý úhel, přinesl by mi neštěstí,« vysvětloval Bachít. »Hlavní tyč mého stanu by se zlomila a někoho z mých by ožebračila, nebo i zabila.«

Stany vládnoucího rodu byly ve dvou řadách. V západní stály prostorné stany knížete Talála a jeho bratra Džerúha. Stan Hájelův jsme našli v řadě východní. Mezi oběma byl prostor na šedesát metrů široký. Na něm skotačily mladé klisny, hříbata a několik velbloudat. Před stanem Hájelovým jsme přiměli své velbloudice, aby poklekly. Hned k nám přiběhlo několik chlapců a děvčat. Chlapci spoutali přední nohy našich zvířat, objali nás, políbili a odnášeli naše zavazadla. Matka Hájelova a jeho žena Uádžed s děvčaty vyčistily jižní polovici prostranného stanu; prostřely na zem pokrývky z velbloudí srsti a na ně domácí koberce. Matka i žena nám podávaly ruce a zvaly nás, abychom si sedli:

»Jen pojďte, jen pojďte na koberce.«

Stan jako obyčejně byl otevřen k východu.

»Od severu přicházejí, Múso, chladné větry, od jihu a od západu praží slunce a západní větry přinášejí zimnici,« vysvětloval Hájel.

Uádžed mně vykázala čestné místo. Vyzul jsem si jezdecké boty a sedl si pohodlně na své nohy. Matka pokynula děvčatům, aby přinesla dvě jízdní sedla, abych se o ně lokty opíral. Chlapci mně podali mou ručnici a Hájel ji pověsil na střední tyč stanu. Matka zahájila pozdravy:

»Jak se máš? Jak se mají tvé děti? Kéž by dal Alláh, aby byly spokojeny!«

»Kéž Alláh učiní spokojenou i tebe.«

Hájel vybízel: »Ihned, hostitelko, připravte večeři svým hostům.« Sám zanítil přede mnou oheň ze suchých velbloudinců. Bachít mu chtěl pomáhati:

»Jsi můj host. Sedni a nehýbej se.«

Chystali kávu. Na hlavní tyči stanové visel košíček, upletený z palmové dřeni. V něm bylo kávové náčiní. Sáhl jsem do svého zavazadla, abych odtud vzal kávy. Hájel nedovolil:

»Jsem tvůj hostitel, ty jsi můj host.« Nabral z dřevěné krabice kávových zrnek a nasypal je na železnou lžíci s dlou-

hým držadlem. Uádžed přistavila k ohni měděnou, snad nikdy neumytou konvici, plnou vody; vedle ní jinou menší, čistou. Jak se zrnka upražila, vsypal je Hájel do velkého moždíře. Byl dřevěný a řezbou a lesklými hřebíky zdobený. Dřevěným trdlem tloukl kávu s velkou pozorností.

»Vyznám se v tlučení kávy, Múso. Pokud tatíček žil, nebylo nikoho, kdo by byl kávu tloukl, leda já.« Sotva se ozvaly prvé zvuky, ukazovali se tu a tam starci a blížili se k nám. Mladší mužové byli všichni za nepřítelem. Starci nás pozdravili, políbili a jeden se nabídl Hájelovi, že mu pomůže. Roztlučenou kávu vsypal z moždíře do té menší konvice, nalil na ni vařící vody a držel ji nad ohněm. Prsty si chránil kouskem látky z velbloudí srsti. Za chvilenku byla káva dovařena. Vzal dvě číšky a vytřel je špinavým hadříkem, jímž přidržoval konvici. Naplniv jednu z polovice, zkoušel, jak je káva dobrá. Pil ji pomalu, přimlaskávaje jazykem. Potom nalil nějakých třicet kapek do každé číšky, postavil obě na dlaň pravice a nabízel je mně a Bachítovi. Levici přidržoval na prsou. Pili jsme velmi zvolna, dávajíce mlaskáním najevo, že jsme s kávou spokojeni. Všichni dostali, i matka a Uádžed. Mně podal Hájel ještě jednou. Konvice zůstala při ohni a Hájel z ní naléval každému novému hostu. Všichni přítomní seděli nebo čapěli. Vykládali klidným hlasem o tom, co se přihodilo za nepřítomnosti Hájelovy.

Poraněný bojovník.

»Hned po tvém odjezdu před patnácti dny jsme podnikli válečnou výpravu proti Rualům. Účastníci se vrátili předevčírem. Budiž Alláh pochválen, kořist byla značná; nikdo nepadl, jen několik mužů bylo raněno.«

»Múso, nehněvej se, smiluj se nad raněným, který na tebe čeká tamhle v tom stanu.«

Zašel jsem k němu. Ležel v uzavřeném koutě stanu. Ponadzdvihl jsem stanovou látku a pod ní prolezl k raněnému, z něhož vycházel nesnesitelný zápach.

»Nadzdvihněte stěnu západní a východní, aby sem přišel čerstvý vzduch a vznikl průvan.«

»To nemůžeme, Múso. Slunce a po něm hvězdy by uškodily nemocnému.«

»Vždyť jich není. Je den.«

»Ale slunce; slunce je také hvězda.«

Dlouho to trvalo, než se dva příbuzní poraněného odhodlali ukázati mně prostřelené prsty jeho pravice. Volali na ostatní, aby si stoupli ke stěně a svými těly zakryli každý otvor. Matka raněného byla tak starostlivá, že na mne a na něho prostřela svůj plášť. Dlaň a prsty byly zamotány do četných hadrů. Na prstech ležela vrstva špinavé velbloudí srsti, prosáklé hnisem. Oddělával jsem srst. Matka odtahovala mou ruku ze strachu, abych jejímu synáčkovi neuškodil. Měl každý prst přivázán k tenounké hůlečce.

»Jak se ti to stalo, bratře?«

»Držel jsem pravicí kopí. Třeskla rána, koule pronikla malíčkem, roztříštila kost v něm a jeho sousedu, poranila prostřední i ukazováček. Necítil jsem bolesti a probodl bojovníka, který se objevil přede mnou. Teprv potom mně vypadlo kopí a ruka zabolela. Vytrhnuv srst z hřívy svého velblouda, zamotal jsem do ní prsty. Moji kamarádi uřízli tyhle kolíky, přivázali na ně krvácející prsty a omotali je srstí, kterou navlhčili velbloudím močem.«

»Proč to děláte?«

»Což nevíš, že sůl moče je nejlepší ochranou před hvězdami?«

»Kolik dní jsi měl obvaz na ruce?«

»Pět.« Věřil jsem mu. Ruka byla zateklá a zamodralá. Malíček odpadl, sotva jsem srst oddělal. Hleděl jsem ránu důkladně vyčistiti. Raněný usrkoval a zuby zatínal, matka naříkala a strhovala mne. Vykonav, co jsem vykonati mohl, přiložil jsem lék a ránu obvázal. Ulevilo se chudákovi, byl spokojen a já rovněž, že jsem se dostal na čerstvý vzduch.

Ještě několik raněných přijelo. Každého zavedli do uzavřeného koutku stanu, kde jsem prohlížel jejich neduhy a je obvazoval.

Večeře.

Byl již večer, když jsem se vrátil do stanu Hájelova. Mladý černoch přinesl vodu v dřevěném hrnku a volal:

»Umyjte se, hosté.« Nastavil jsem pravici. Nakapal mi na prsty trochu špinavé vody a byl jsem umyt. Hájel sám podával večeři na mosazné míse. Byla to rozvařená pšenice. Postavil ji přede mne a vybídl několik čelných hostí, aby jedli se mnou. Usednuv vedle mne, třemi prsty hnětl sousta a mně je podával. Bdui jí velmi rychle. Háže hrst za hrstí do úst

a polyká jako velbloud, aniž by je zdánlivě kousal. Za chvilku bývá nasycen. Hájel pobízel:

»Jezte, hosté. Pojídejte svou večeři. Nepotěšili jste nás svým jídlem.«

Odpovídali jsme: »Kéž ti Alláh večeři nahradí! Kéž ti tvé dobré rozmnoží!«

»Jezte. Kéž vám Alláh dá zdraví!«

Jeden z nás za všechny odpověděl: »Tak často, jak často se pohybují mladé velbloudice, jak často se zlobí lakomec, jak často vychází vlk na lov samoten, tak často kéž ti Alláh pošle zdar!«

Hájel ukončil naše díky slovy: »Kéž zachová Alláh na životě vaše dítky!«

Ponenáhlu se vraceli bojovníci pronásledující nepřítele. Náčelníci se zastavili před stanem knížete. Čekali na něho. Přijel pozdě na pěkné bílé klisně. Vítal mne a líbal. Dlouho spočívala jeho ruka v mé. Pak mne vedl do svého stanu. Před stanem hořel velký oheň. Usedli jsme okolo něho. Mně vykázal kníže místo po svém boku (obr. 31, 32). Pokynul a všichni nepovolaní se vzdálili. Potom pomalu a potichu vykládal náčelníkům, co soudí o chystaném nájezdu. Pronášeli své domněnky, živě pohybujíce rukama a znázorňujíce obsah své řeči velbloudí hůlečkou v písku nebo v popelu u ohniště. Za malé půlhodinky se zvedli a odcházeli do svých stanů. Ani slovem se nerozloučili.

Děvčata se baví.

Zůstal jsem s knížetem ještě hodnou dobu. Pojednou jsem zaslechl mnohohlasý zpěv.

»Zajděme si k zpěvákům.«

»Nejsou to zpěváci, jsou to zpěvačky, Múso. Za šťastné noci nejbližšího týdne bude u nás svatba. Děvčata se na ni připravují.«

»Která pak noc je u vás šťastná?«

»Nejšťastnější je se čtvrtku na pátek, ale dobrá je i s neděle na pondělí nebo se středy na čtvrtek.«

Před stanem ženichovým zdobily dívky klečící velbloudici a vedly ji ke stanu nevěstinu. Nevěstu posadily na zvíře a ubíraly se s ní kousek od tábora, zpívajíce:

Posaďte do sedla nevěstu,
vyjeďte z pomezí stanů.
Ó ty rychlá velbloudice, ó jumáci!
Ó ty blesku mezi stany!
Kéž tvůj ženich ukořistí četné dojící velbloudice
a kéž mně jednu daruje!

Došedše na vyhlédnuté místo, utvořily dívky kolem nevěsty kruh, točily se, zpívaly, konečně spustily ruce, dupaly a tleskaly, zpívajíce:

Obr. 48. — Na rozvodí Mrtvého moře a doliny Sirhánské.

Ó voňavý stonku,
buď pevný, buď pevný!

Potom si znova podaly ruce, točily se v kruhu kolem nevěsty, zpívajíce:

Můj otec mne chce dáti mému milému,
jeho matka však brání.
Ó, hrozná bude její smrt,
nedopřeje-li mně ho.
Sedm černých psů budiž
obětováno za jeho matku v den památky zesnulých.

Opět dupaly a tleskaly za zpěvu:

Dvě léta a jeden rok je tomu,
co jsme nebyly v Damašku.

Bavily se až přes půlnoc.

Moc náčelníkova.

Vracel jsem se s Találem k jeho stanu, před nímž plápolal mocný oheň. Byl to maják, zvoucí zbloudilé a hladové poutníky, kde dostanou přístřeší a dobře se najedí.

»Míváš mnoho hostů, Talále?«

»Alláh mne učinil velkým náčelníkem. U koho by se naši hladoví najedli, když ne u mne?«

»Nerozcházejí se po jiných stanech?«

»Proč by se nerozcházeli? Každý šlechetný muž je rád, když k němu zavítá host.«

»Jsou všichni šlechetní?«

»Kde by byli! Mnozí se vyhýbají pohostinství a zapírají svůj stan. Znáš to.«

»Znám. Kolikráte jsme se ptali, kde táboří Arabové a dostali jsme odpověď úplně chybnou. Ukazovali nám jiným směrem.«

»Tu máš nejlépe, Múso, jíti vždy směrem opačným.«

»Jsi, Talále, velkým náčelníkem neboli knížetem a přece se ničím nelišíš od ostatních náčelníků. Nemáš viditelného znaku?«

»Nemám. Náčelník nemá zvláštního znamení své hodnosti.«

»Jsou předpisy, jimiž se řídíš?«

»Nejsou. Řídím se zvyky a obyčeji jako každý jiný můj soused. Všichni máme v krvi, co je dovoleno a co je zakázáno. Zeptej se, koho chceš, hned ti dá přesnou odpověď o tom neb o onom. Jen ve zvláštních, velmi zamotaných případech přicházejí ke mně a nejsou-li s mým nálezem spokojeni, jdou k dědičnému znalci práva, aby rozhodl.«

»Máš velkou moc jako kníže?«

»Moje moc je vymezena mým rozmyslem a mou vytrvalostí. Kdekdo žárlí na svou osobní moc a hledí své hádky urovnati sám. Mluvím-li jako kníže, činím to jako zástupce

práva v souhlasu s celým kmenem. Kdybych postupoval samovolně, povstal by kmen proti mně.«

»Máš právo dáti někoho popraviti?«

»Nemám, avšak mám právo ze kmene vyobcovati, kdo schválně a vytrvale schází s cesty vyšlapané našimi předky.«

»Můžeš dáti někoho uvěznit?«

»Mohu, ale pouze na pět dní. Zavolám své otroky, zamknou vinníkovi nohy do železných okovů a uváží ho k tyči mého stanu.«

»Koho trestáte takovým způsobem?«

»Zloděje, kteří okrádají své soukmenovce, nebo olupují kupce a obchodníky, putující před mým obličejem.«

Při ohni Találově ještě sedělo mnoho hostů, mez nimi cizinci, Drúzové.

»Co u tebe chtějí Drúzové?«

»Přišli, aby ujednali společný postup proti vládě. Je nutno, abych s nimi pohovořil.«

Spokojený otrok.

Odešel jsem do stanu Hájelova. I před ním hořel oheň. Dva černoši na něj přikládali.

»Toho mladšího jsem, Múso, koupil. Zaplatil jsem za něj sedmdesát medžídijjí,« vykládal mně Hájel.

»Kdo ti ho dovedl?«

»Nějaký obchodník z Mekky. Do Mekky přijel na pouť a sám žádal, aby byl prodán. Slyšel, že otroků netrápíme.«

»Peníze stržené si ponechal nebo si je vzal obchodník?«

»Ani jedno, ani druhé se nestalo. Otrok prosil Talála, aby kupní cenu bezpečně doručil jeho matce do Egypta. Co strží, vše jí posílá.«

»Zač dostává peníze?«

»Za to, co mu Alláh pošle. Z posledního nájezdu přivedl tři velbloudice. Dvě jsem si vzal, třetí jsem mu ponechal. Prodal ji a oblažil svou matku.«

»Jak se ti líbí tvá služba, mladíku?« ptal jsem se černocha.

»Díky Alláhovi, hladu nemám, nahý nechodím. Strýček je hodný a pracuji rád.«

Kousek od ohně seděl stařec s rebábou, nástrojem podobným houslím (obr. 33). Přednášel písně. Tlačilo se okolo něho mnoho chlapců. Naslouchali a poslední slova každého verše

hlasitě opakovali. Bdui zná mnoho písniček. Jsou podobné našim. Dědí se s pokolení na pokolení a nikdo neví, kdo je složil.

U značné vážnosti mají básníky velebící hrdinné činy velkých mužů, kmenové boje, nájezdy a válečné výpravy, jenže se málo jejich básní uchová. Obyčejně jsou určeny pro vrstevníky. Zaniknou, když vrstevníci z tohoto světa odejdou.

Starostlivá matička.

Dlouho jsem naslouchal přednesům básní. Konečně jsem se natáhl tam, kde jsem seděl, zamotal se do pláště a Hájel mne přikryl kobercem.

»Nebudeš mne přece zakrývati. Sám mám ruce dosti dlouhé.«

»Jen lež, Músо. Plním, co mně jako hostiteli povinnost káže!«

Obcházela mne dřímota. Hosté se rozešli a Hájel se rovněž uchýlil na lože. Tu ke mně zavítala jeho matička. Přičapla si vedle a doptávala se:

»Co dělá tvá matička? Jak se měla, co jsi od nás naposledy odešel? Co dělají tvé koně? Kolik velbloudů ti přibylo?« Nakonec by byla ráda zvěděla, zda jsem již uvedl děvče do svého stanu. Beni Sachr na mně vyzvídali totéž za mých dřívějších návštěv. Vymlouval jsem se na slib:

»Slíbil jsem Alláhovi, že neuvedu děvčete do svého stanu, pokud nepoznám a nezaznamenám každý žlíbek a každý kopec, každou studnici a každý pramen, každou cestu, každou zříceninu vašeho území.«

Rozuměli mně, chápali mne: vždyť slib je u kočovníků obvyklý. Matička Hájelova se nadála, že závazek mého slibu již přestal, i divila se velmi, uslyševši, že ještě trvá.

»Co jsi, Músо, bez vlastního stanu? Bez rodiny? Stín, který zmizí, jak byl přišel. Palma, která nepřináší datlí. Kdo udrží tvé jméno? Jak může býti tvůj kmen mocný, nepřemožitelný, nepřibude-li mu členů? Kdo požádá tvou krev z ruky tvého vraha? Kdo zanotí dumku na tvém hrobě? Ó Músо, budu se modliti k Alláhovi, aby se nad tebou slitoval a tvůj život ti ulehčil.« Stříbrné perly jsem zahlédl na jejích tvářích. Chvíli dumala, povstala, beze slova odešla.

Okolo kráčel zástup mladíků. Mířili k místu, na kterém děvčata tančila a tichým hlasem popěvovali:

Šlápl jsem na jedovatého hada,
jda zvečera k tanci.
Nezachrání mne od smrti leda oko oživující,
oko mé miloučké,
připomínající mně oko mé mladé velbloudice.

Zpěv mladíků umlkl, ale ozval se nanovo se zpěvem děvčat. Od stanu Találova ke mně zaznívala slova hlasitě pronášená. Lidé se tišili, dravci a strážní psi se ozývali. Hladoví vlci vyli, hyeny chraptivě poštěkávaly, šakalové jako plačící dítky naříkali. Pes štěkal jeden přes druhého. Jižjiž jsem usínal, když nějaký drsný jazyk olízl mou tvář. Vzchopil jsem se ustrašen. Odskočilo ode mne velbloudě, hned se však vrátilo se třemi jinými. Jistě jsem zaujal místo, na kterém obyčejně přenocovala. Pomroukávala nespokojeně a konečně si ulehla vedle. Všichni jsme usnuli.

Staré zámky.

Následující dny jsem zaznamenával zvyky a obyčeje a navštívil s Hájelem pobořený hrad Muakkar. Tvořil obdélník od východu k západu 65 m dlouhý a 39 m široký. Spočíval na silném klenutí. Málo se z něho zachovalo (obr. 34, 35). V jeho stavivu jsem našel kamennou plotnu, zdobenou prohloubeným křížem, z čehož je patrno, že v něm sídlili i křesťané.

Dnes používají zámku Beni Sachr za pohřebiště. V jeho okolí je mnoho cibulovitých cisteren. Vodní nádržka je 34 m dlouhá a 32 m široká. Kousek od ní stojí budova as 17 m dlouhá a přes 13 m široká. Skládá se ze tří klenutých místností. Prostřední byla podle všeho zakončena polokulatou apsidou, což by nasvědčovalo, že to byl křesťanský chrám, jenže jsem se nemohl přesvědčiti, poněvadž byly všude zřízeny hroby.

Z Muakkaru jsme se dali do Mšatty. Cestou jsme minuli dva kamenné lomy. Chystalo se v nich stavivo pro zámek Mšatta, jenž velice připomíná Túbu. Tvoří čtverec, jehož strany jsou 147 m dlouhé. Skládá se ze tří částí, z nichž prostřední měla zřejmě účel representativní.

Jako Túba je též zámek Mšatta uzavřen vysokou zdí, zesílenou po stranách a v rozích kulatými věžemi. Jižní strana hradební zdi měla býti zevně obzvláště vyzdobena (obr. 36

až 39). Jejím středem vede jediná brána do zámku, chráněná osmihrannými věžemi. Hradební zeď nebyla nikde dokončena a uchovala se asi tak vysoko, jak byla vyhnána.

Vnitřní část zámku je rozdělena dvěma, od severu k jihu se táhnoucími zdmi na tři části. Nejprostrannější je prostřední. Její čtyřhranný dvůr tvoří střed celé budovy. Od jihu do něho vede zdobená brána. K severu se ze dvora otvírá pohled do nejdůležitějších místností zámku, které jediné byly úplně vybudovány (obr. 40). Části na západě a na východě s dvorem sousedící jsou prázdné. Nejsou v nich patrny žádné základy. Pouze na hradební zdi je viděti výstupky poukazující, že se s nimi měly stýkati různé jiné budovy asi v takovém pořádku jako v zámku Túba. V Mšattě je tudíž důkladněji propracován plán Túby. I ona je vybudována jednak z vápence, jednak z cihel. Proč stavitel použil cihel, lze těžko říci. Dobrého staviva měl nablízku hojnost, kdežto cihly daly mnoho práce. Bylo třeba přivážeti k jejich výrobě vodu i palivo.

Obřízka.

Když jsme se vraceli z Muakkaru, jeli jsme kolem prostorného stanu, před kterým stála vysoká tyč, ozdobená pštrosím peřím, červenou a zelenou pentlí a několika pestrými šátky.

»Co znamená tato výzdoba?«

»Bude zde, Músо, obřízka.«

»Podíváme se na ni.«

»Proč bychom se nepodívali, avšak nikoliv dnes, nýbrž teprv zítra, v pondělí. Víš, Músо, pondělí je nejšťastnější den pro obřízku.«

V pondělí umyly ženy chlapce a děvčata, kteří měli býti obřezáni a oblékli jim bílé košile, dlouhé červené kaftany a červenými šátky jim pokryly hlavy. Přivedly je do prostorného stanu, kde jim ještě umyly nohy a posadily každého a každou na velký kámen nebo kamenný mlýnek. Potom odešli ze stanu všichni cizí návštěvníci a stan byl uzavřen. Zůstali v něm jedině nejbližší příbuzní dítek, jakož i muž a žena, kteří obřezují chlapce a děvčátka. Je nutno, aby byli všichni přítomní čisti, aby se tudíž před obřízkou nedopustili ničeho, co by je náboženský pošpinilo. Obřezující se ptal otce nebo poručníka chlapečka, před kterým právě stál:

Obr. 51. — Amra od severozápadu.

PRAHA • VER. KNIHOVNA UNIVERS

»Hřích tohoto chlapečka spočívá na mém týle. Co mu dáš?«

»Dám mu kobylku tu a tu« nebo »velbloudičku tu a tu« nebo »ovci«. Je chlapcova; zemře-li otec, je vyjmuta z dědictví.

Tři chlapci vzlykali strachem. Jejich nejbližší příbuzní je konejšili slovy: »Volej svého strýčka na pomoc. Křič: Pod tvou ochranou, ó strýčku!«

Jeden strýček, sedící za stanem, odpovídal: »Potěš se tou a tou velbloudicí.« Druhý: »Potěš se tou a tou ovcí.« Třetí: »Potěš se mou dceruškou.«

»Rozumíš, Múso?«

»Jak bych nerozuměl. Velbloudice a ovce je chlapcova, ale co bude s dceruškou?«

»Je mu zaslíbena a nazývá se ode dneška jeho snoubenkou.«

Příbuzné ženy a dívky stály kolem stanu a tepaly dýkami na látku stanovou, jásavě provolávajíce.

»To ochraňují dítky, které mají býti obřezány, od uhranutí,« vysvětloval Hájel. »Za to dostanou od otce každého chlapečka nebo děvčátka nějaký dárek.«

Obřezané dítky braly ženy s kamenem, na kterém seděly a nesly je třikrát okolo stanu, jásajíce. Potom si vložila matka, nebo nebyla-li na živu, nejbližší příbuzná dívka, kámen na hlavu a volala: »Synáčku,« nebo »dceruško, odstraň kámen, tížící tvou matku.«

Dítko naučené odpovídalo: »Odhoď kámen. Co si přeješ, stane se. Daruji ti to a to.«

»Čí je darovaná věc?«

»Matky nebo nejbližší příbuzné.«

Po obřízce utvořili muži a ženy po skupině a vzájemně zpívali:

Nový je šat, majetníku nového.
Budiž požehnán, budiž šťasten!
Tvá obřízka budiž nám svátkem!
Budiž požehnán ty, kdo jsi vztyčil prapor ozdobený pštrosím peřím,
požehnán budiž ty a tvůj chlapeček ať žije!
Požehnán budiž tolikrát, kolik dřevin je v poušti!

S Bachítem jsem si zajel po druhé k zámku Mšattě a odtud ke zříceninám Álija. Ubírali jsme se stády pasoucích se velbloudů, střežených ozbrojenými pastýři. Zvířata si nás zvědavě prohlížela, vzdálenější rychlým krokem přibíhala. Velbloudice se postavily do dvou řad a my projížděli mezi nimi. Natahovaly krky a kývaly dolními pysky, labužnicky pomlaskávajíce. Velblouďata nás doprovázela veselým mručením. Některá za námi bujně ubíhala. Matky je volaly napřed mírně, potom hrozivě a konečně naříkaly, proč že je neposlušné děti trápí. Nějaký pastýř, pojížděje za námi, veselým hlasem popěvoval:

Vysoko v sedle mladé velbloudice
projíždívám rovinu.
Mnohem příjemnější než zvuk ledajakého usedlíka
je mně vání božského větru.

S vrcholku Álija jsme se rozhlíželi bezmála po celém Moabsku.

Jednotlivé význačné hory a zříceniny se nám ukazovaly, tmavé zářezy údolí a roklí jasně vynikaly a ušlapaná cesta Poutnická stříbrem zářila.

IV.

NA NÁJEZDU.

Jízdní zvířata a zásoby.

Ve stanu Találově (obr. 41) se konaly porady o výpravě proti Rualům.

»Bude to nájezd nebo válečná výprava?«

»To je stejné. My jsme jim před lety vrátili jejich čestnost, oni nám vrátili naši. Co podnikáme, jsou válečné výpravy. Na této bude Talál naším velitelem.«

»Co s kořistí? Podělíme se nebo bude každý loviti pro sebe?«

»Podělíme se. Z ukořistěných zvířat si Talál vybere, která se mu budou nejlépe líbiti, a ostatní si rozdělí účastníci. I ty dostaneš svůj díl, Músо.«

»Předem se ho zříkám.«

»Komu jej dáš?«

»I tady Bachítovi.«

»Kéž ti dopřeje Alláh synů tak štědrých, jako jsi sám!«

»Což, potkáme-li cestou nějakou jinou nájezdní četu?«

»Vrhneme se na ni a co kdo ukořistí, bude jeho.«

»Talál nedostane nic?«

»Má právo na třetinu takových zvířat. Každý bojovník mu třetinu nabídne, jenže ji Talál málokdy přijme. Pouze nákladní velbloudy by si ponechal.«

»Proti komu pak pojedeme?«

»Proti Rualům a sice proti Eben Šalánovi. Táboří při Azraku a jejich stáda se popásají mezi Azrakem a Amrou.«

»Kde se sjedeme?«

»Víš, to je tajemství. Pouze náčelníci to vědí. Sjedeme se u žlíbku Charáni.«

Náčelníci oznamovali svým bojovníkům: »Na válečnou výpravu, jezdci, na válečnou výpravu!«

»Jaké potraviny?«

»Potraviny, které by nevyžadovaly ohně.«

Obyčejným bojovníkům náčelník nikdy neoznámí, kde bude schůzka. Podle tohoto místa by se snadno poznalo, proti komu je výprava určena. Nějaký cizinec, dlící jako host nebo pastýř v táboře, by mohl nepřítele varovati.

Bystré velbloudice.

Všechny velbloudice, které chtěli vzíti na výpravu, vedli k napajedlu. Od napajedla donesli vody a všude se pralo.

»Chcete míti čisté košile?«

»Zajisté, Múso. Na nájezd bereme pouze čistou košili. Jak snadno může býti naším rubášem,« vysvětloval Hájel.

»Abys dnes jel na jiné velbloudici,« upozorňoval mne Bachít, když jsem se chystal znova do Mšatty. »Tvá velbloudice musí dnes k napajedlu.«

»Což nevydrží bez vody?«

»Jak by nevydržela. Když má hojně čerstvých travin a bylin, nepije po dvacet, ba i třicet dní. Počátkem jara může býti hnána k vodě teprv desátého dne. Za horka, jaké máme nyní, potřebuje vody každého pátého dne. Před nájezdem napájíme všechna zvířata, nevědouce, kdy se k vodě dostaneme.«

»U Azraku je přece vody dosti.«

»Nevíme, nebude-li obsazena a nebude-li nepřítel silnější než my. Nejlepší jsou nájezdy, když je ve všech tůních voda. Tu bývá také hojně pastvy a není strachu, že by velbloudice zeslábla. Nedostane-li se pořádně napíti a nemá-li vydatnou pastvu, za málo neděl zmizí její hrb, ztratí všechnu sílu a je bez hrbu a bez břicha. Prozíravý nájezdník pečuje o svou velbloudici svědomitěji než o sebe. Nejednou mu zachránilo jeho zvíře život. Všimni si jen Hájela, jak objímá svou velbloudici. Zeptej se ho, proč, a uslyšíš, že by se byly jeho ohlodané kosti bělaly někde hluboko v poušti, kdyby s ním nebyla spěchala domů.«

»Jak to bylo?«

»Ostří kopí zajelo Hájelovi pod rameno a rozřízlo mu hluboko maso na ruce i na prsou. Krev zastaviti nemohl a kamaráda nablízku nebylo; vždyť nás Rualové rozprášili. Hájel cítě, že se o něho pokoušejí mrákoty, vlezl do hluboké kapsy svého sedlového tlumoku, ovinul opraf kolem svého pravého zápěstí a konec oprati zaklesl na přední sedlovou hlavici. Skloniv se na sedlo, omdlel. Když se z mrákot probral, ležel pozlehnut na sedle a velbloudice uháněla, seč jí nohy stačily, k západu. Zahlédli ji dva kamarádi, kteří rovněž prchali, ujali se Hájela a hle, tady přichází a se usmívá, silný a zdravý.

Můj bratr Fahad se vrátil z téhož nájezdu nikoliv v sedle, nýbrž rovněž v sedlovém tlumoku. Ujížděje o život, dal se na východ místo na západ. Za tmavé noci zbloudil a za horka denního umíral žízní. Prchal celý den a celou noc. Následujícího dne se pro slabost nemohl udržeti v sedle. Vlezl do kapsy tlumoku, spoutal obě své ruce v zápěstí svým opaskem, přehodil jej přes obě sedlové hlavice a vzýval jméno Alláhovo. Nějaký příslušník kmene Sluba našel přede dnem jeho velbloudici a smiloval se nad ním. Dovedl ho k svému stanu, kde ho vytáhl ze sedlového tlumoku. Byl bez sebe. Kapal mu do úst rozpuštěné máslo. Polykal a polykal, a teprv k večeru se mu dali napíti trošku vody. I Fahad děkuje za svůj život Alláhovi a své velbloudici. Hůře je, Múso, když se člověka, trápeného žízní, zmocní zběsilost. Jako bez rozumu skloní se jezdec ke krku svého velblouda, obejme krk levicí, pravicí vtlačuje do něho dýku a ssaje a ssaje krev zvířete. Velbloud klesne a bývá zabit. Břicho mu rozříznou, báchor vyjmou, otevrou, a tekutinu, kterou je naplněn, uchraňují. Nesmí se píti, pokud je teplá: tu by člověk zahynul. Je nutno, aby se ustála a zchládla.«

»Pil jsi již tuto tekutinu?«

»Jak by ne. Já, to jest Bachít, i Hájel jsme ji pili, a to nejednou.«

»Kolik bývá této tekutiny?«

»Těžko říci. Její množství se řídí množstvím vody, kterou velbloudice vypila a počtem dní, kdy od napajedla naposledy odešla. Kéž nás Alláh uchrání, abychom na tomto nájezdu nezabíjeli svá zvířata a nepili vodu z jejich báchorů!«

Klisny, které jsme měli vzíti na nájezd, kovali. Podkovy jsou ploché železné plíšky s vejčitým otvorem uprostřed. Březím zašívali pochvy.

»Proč to činíte? Vždyť je trápíte.«

»Chráníme jich, Múso, aby nepotratily,« vysvětloval Bachít.

Stáda v táboře.

V táboře bylo plno velbloudů. Všechna stáda přenocovala u stanů.

»Proč nezůstala na pastvištích?«

»Nazítří je poženou na severozápad, blíže k osadám, kde bude ochrana jistější. Vždyť víš, Múso, že většina bojovníků nebude doma.«

Velbloudice přicházely po skupinách, zastavovaly se u stanů a třely se krkem i hlavou o provazy. Nejeden kolík vytrhly, takže se stan nachýlil. Ženy upevňujíce stanové kolíky pokřikovaly na velbloudice a zaháněly je. Odskakovaly nemotornými pohyby, hned se však vracely.

Velbloudi byli mnohem klidnější. Dospěvše na místo, na kterém měli přenocovati, poklekávali spokojeně pobroukávajíce. Za nimi po jedné přicházely staré matky, starší velbloudice a poslední mladé matky. Byly plny starosti o svá mláďata. Tato jako by je schválně zlobila. Odbíhala k jiným stanům, třela se o provazy, podbíhala je, přeskakovala je a co chvíli plačtivě zavolala na matku, kde že je. Matky se ozývaly, napomínaly, hrozily a poplakávaly. Pastýři je nutili, aby poklekly a když to učinily, svázali jim obě přední nohy. Leč klid nenastal. Mnohá rozdováděná velbloudička si klekla na místo některé starší a uhnouti nechtěla. Starší se přece jen vedle ní uvelebila a hleděla ji s pomocí své sousedky vytlačiti. Žádná velbloudička se neodvážila dobírati si velbloudy. Matky, třebas měly přední nohy spoutány, co chvíli vstávaly, ohlížely se po svých mláďatech a volaly je, kde že jsou. Když přiběhla, nabádaly je, aby si poklekla vedle. Když vyhověla, klekly si i ony, ale nejedno bujné mládě znova vyskočilo a s matkou si pohrávalo.

Není v táboře klidu, jsou-li velbloudi doma. Všechny možné zvuky zalétají k uchu z jejich hrdel. Psi štěkají, vlci vyjí, šakali naříkají. Je třeba silných nervů a hodné únavy, aby cizí poutník usnul. Jenže jsou ještě jiné věci, které vyrušují z nočního odpočinku. Jestiť v táboře mnoho příživníků, obzvláště pěšáků, jak bdui říká nezvaným hostům, pobíhajícím u nás na nečistých hlavách.

Nazítří ráno hnali ozbrojení pastýři stáda k severozápadu. Měli jich stříci v tamních dolinách. Teprv když stáda zmizela, oznámili náčelníci svým bojovníkům, že se sejdeme u zámku Charáni. Ihned odjížděly větší a menší čety k východu. Matka Hájelova a Uáddžed nám přály zdaru. Nevěděly, zda se vrátíme, a přece byly klidné. Slyšel jsem matky, jak nabádají své třináctileté synky, aby ukázali zmužilost a nevraceli se bez kořisti.

»Znáš, Múso, Zánu, dceru Ararovu z našeho rodu?«

»Nevím o ní.«

»Hle, Rualové nás chtěli vytlačiti z našeho území. Položili se proti nám válečným táborem. Krutý boj trval po několik dní. S našimi bojovníky bylo jen několik žen, které pro ně vařily. Všechny ostatní byly daleko za námi se stády. Mezi ženami dlícími u bojovníků byla i Zána. Nabádala své syny, aby ukázali, že zdědili chrabrost svého padlého otce. Její dcera a ostatní děvčata s rozhalenými prsy vedla naše bojovníky proti Rualům.

Dva synové Zánini padli. Víš, co udělala jejich matka? Uvázala je na velbloudy a sama je vezla pochovat. Ani jediné slzy neuronila. A což Álija, děvče z našeho rodu? Egyptské vojsko, které vedl Ibráhím báša, před mnoha a mnoha lety porazilo naše bojovníky, rozptýlilo je a nahnalo jim takového strachu, že se proti němu již postaviti nechtěli. Tu sezvala Álija své družky, sedly si na velbloudy, shodily šátky s hlavy, rozhalily svá prsa a vybízely k odvaze a k boji, volajíce:

‚Mužové se proměnili v ženy,
je nutno, abychom my se proměnily v muže.'

Naši bojovníci neodolali. Spěchali za děvčaty, vrhli se na egyptské vojáky a porazili je. Álija padla. Pochovali jsme ji.«

»Vím, kde, Hájele. Navštívil jsem její hrob.«

»Kéž Alláh zachová mezi našimi ženami zmužilost, jakou jevila Álija!«

Čekáme na znamení.

Talál pro nás přijel (obr. 42, 43). Vsedli jsme na velbloudice a dali se k východu. Nějaký starší muž nás dohonil.

»Co je? Proč nejedeš?«

»Odpusť, Talále, nemohu. Vždyť se mi v noci zdálo, že jsem jedl med.«

»To je povážlivé znamení. Bude lépe, zůstaneš-li doma.«

Po chvíli se ptal kníže nějakého bojovníka: »Kde je ten a ten? Vždyť přece byl pohotově.«

»Jak se chtěl vyhoupnouti na svou klisnu, přetrhla se mu podpěnka.«

»Dobře udělal, že zůstal doma,« mínil kníže.

Jeli jsme mlčky, prohlížejíce okolí, oblohu, vzduch i zemi.

»Je to nutné, Músо. Alláh nám posílá různá znamení. Všimneme-li si jich, prospějeme sobě,« vysvětloval Talál.

»Co je to tamhle na východě?« zvolal nějaký mladý bojovník. Dva černé body. Rostly. Jsou to ptáci. Dva havrani. Letí k nám. Co udělají? Nerozdělí se? Nevrátí se? Nezamíří k severu nebo k jihu? To by bylo špatné znamení. Zachovávají směr a letí nad námi těsně vedle sebe. Zmizeli daleko za námi.

»Budiž Alláh pochválen, dobré znamení!« vyhrklo z každého. Rozveselili jsme se a mladší bojovníci zanotili:

Ó miláčku, nejsi ty zrádce?
Ach, přisám Alláh, že zrady neznám.
Vystoupil jsem na vrchol hory
a větérek Alláhův mne ovíval.

Ó dívko, bydlící v táboře,
neber si za manžela zbabělce.
Vezmi si nosiče dlouhého kopí,
který se vrhá na dav nepřátel.

Ponenáhlu se k nám přidávaly nové a nové čety. Všichni bojovníci seděli na velbloudech. Klisny byly přivázány za oprati k podpěnkám. Každá klisna měla na krku ovinek upletený z velbloudí srsti a na něm mušličky.

»Je to, Músо, proti uřknutí,« poučoval mne Bachít.

Na četných velbloudech seděli dva jezdci, jeden majetník velblouda, druhý majetník koně. Velbloud nesl vodu a ječmen pro koně. O kořist se dělili. Zahlédl jsem několik chlapců sotva dvanáctiletých. Jeli na výpravu pod dozorem starších jezdců na velbloudech.

»Začje, Hájele, u vás jízdní velbloudice?«

»Nelze ji koupiti pod osmdesát medžídijjí.«

»Komu prodáváte přebytečná zvířata?«

»Akejlům, Múso. Putují od kmene ke kmeni a kupují velbloudy. V každém kmeni mají bratříčka, obyčejně náčelníka, kterému odvádějí ročně určité dary. Takový bratříček je povinen vrátiti jim každé zvíře, které jim jeho soukmenovci ukradnou. Kdyby to bratříček-náčelník neudělal, ztratil by dávku a mimo to by se Akejlové umluvili, že v jeho čeledi nebo kmeni velbloudy kupovati nebudou. Pak aby hnal zvířata svého kmene buď do Damašku nebo do Egypta a vydával se nebezpečí, že mu budou uloupena nebo že se vrátí bez peněz. Akejly má kdekdo rád; vždyť umožňují obchod a přinášejí peníze.«

»Kdo vás živí, velbloudi nebo koně?«

»Jak se to, Múso, ptáš? Vždyť víš, že bychom bez velbloudů umřeli hlady. Koně se jim nevyrovnají. Koně nám dodávají leda vlivu a ponoukají nás k hrdosti a k násilí. Kůň je chloubou rodiny, rodu, ba celého kmene. Čím více koní má kmen, tím snáze porobí své sousedy. Zle je, když klisny přinášejí pouze hřebečky.«

»Co s nimi děláte?«

»Zahrabujeme je v písku. Nechováme jich. Je to právě takové neštěstí, jako když nás naše ženy obdařují pouze děvčátky.«

»Co zmůžete proti dopuštění Alláhovu?«

»Nebývá to vždycky Alláh. Někteří říkají, že to způsobuje Šalomoun.«

Válečné hry.

Po poledni jsme se zastavili při tůni naplněné vodou, zvané Čélát (obr. 44), kousek od zámku Charáni. Zajeli jsme si do něho. Po mnoho století v něm nikdo nebydlil a přece je dobře zachován.

»Nejednou jsme v něm byli, Múso, obleženi od Rualů,« vykládal Talál. »Stříleli jsme na ně se střechy a házeli po nich kamením, chtěli-li za námi vylézti.«

»Odkud jste brali kamení?«

»Rozebírali jsme schodiště.«

»Kam jste dávali mrtvé?«

»Pohřbili jsme je tamhle v tom pokoji,« ukazoval na jihovýchodní kout prvého poschodí.

Odpoledne vyslal Talál tři čety zvědů: jednu k severu, druhou k jihu; třetí měla spěchati na východ a poohlédnouti se po dobrých tábořištích a napajedlech. »Čtyři pojedete k Azraku a odtud se vrátíte zítra ráno. Vy ostatní prozkoumáte, kde je jaká čeleď Rualů. Nepojedete na našich velbloudicích, nýbrž na zvířatech ukořistěných Šammarům.«

»Proč jedou na velbloudicích se znakem Šammarů?«

»Aby snáze oklamali zvědavého pocestného nebo pastýře, který by se k nim přiblížil a jejich zvířata okoukl. Se kterou četou bys chtěl, Hájele?«

»S tou na velbloudech Šammarů. Naskytne se jí nejlepší příležitost k lovu.«

»Je pravda. Mohou některé zvíře ukořistiti, mohou však též býti přepadeni a obklíčeni.«

»To je také pravda. Múso, leč to je boj a boj je lov.«

Po odjezdu výzvědných čet bojovníci na koních a na velbloudech pořádali válečné hry. Nějaký bojovník sedě na klisně mával kopím a volal: »Kdo mně ukáže toho a toho jezdce?« Třikrát opětoval svou výzvu.

»Ó ty, kdo se ptáš po mně, já se ptám po tobě,« ozval se vyzývaný na klisně, která se sotva země dotýkala. Vrhli se na sebe, nastal souboj. Jeden druhému hleděli vyraziti kopí nebo se ze sedla vyhoditi. Oba se současně bránili. Klisny jako by se radovaly z boje. Nebylo třeba je říditi. Útočily na sebe, odskakovaly, záludně se proti sobě rozbíhaly po vůli svých jezdců. Jezdci nedávali svou vůli najevo ani tlakem kolenou, ani opratí. Měli co dělat, aby neztratili s očí druh druha a ubránili se útokům. Oba se chlubili svými výkony, výkony svých příbuzných a svých předků.

Bezděky jsme se rozdělili ve dvě skupiny, jedna pro toho, druhá pro onoho zápasníka. Rozčilení se zmáhalo všech. Zaleskla se kopí, třesklo několik ran a již jsem se bál, že horká krev Arabů způsobí boj mezi námi. Tu povelel Talál; všechno utichlo, souboj přestal. Před námi se octli dva chlapci třináctiletí. Kopí i dlouhé ručnice byly pro ně příliš těžké. Bojovali dýkami. Mnohdy nebylo viděti hlavy chlapce za hřívou klisny. Jako blesk se mihaly klisny. Několikrát na sebe narazily, potom od sebe odskočily, konečně se vyhoupl jeden chlapec za sedlo svého soupeře, objal ho, a jedním hlasem jsme volali: »Zvítězil jsi, zvítězil jsi.« Jásajíce provolávali jsme jméno vítěze a jméno jeho otce.

»Uspořádáme, Múso, dostihy,« povídal Talál. »Tamhle ten vysoký keř bude vaším cílem.«

Cíl byl od nás asi na půl druhého kilometru. Na padesát klisen běželo o závod.

»Hleď, Múso, jak se derou dopředu hubené klisny. Čím je hubenější, tím rychleji ujíždí a tím déle vytrvá,« poučoval mne Hájel.

Byly to klisny nové nebo ony, které s námi od rána šly? Před dostihy kráčely, jako by přemýšlely nebo spaly. Jak

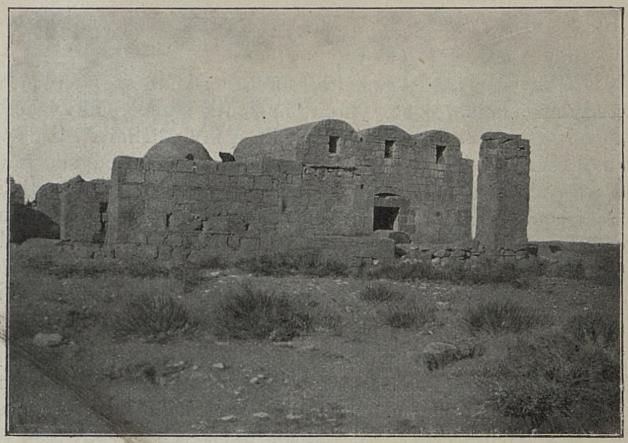

Obr. 52. — Amra od severovýchodu.

se nyní změnily! Kdejaká žilka v nich hrála. Mnohá nasazovala poslední sílu, jen aby předčila svou družku.

»Prodáváte klisny, Hájele?«

»Snáze se u nás, Múso, čtyřikrát oženíš, než si koupíš jednu klisnu. Klisna a já je jedno, mé jméno je jméno mé klisny, má čest je její čest. Spíše ať zhyne, než aby mi způsobila hanbu při dostizích.«

»Ba máš pravdu, Hájele. Nejsou to dvě bytosti, klisna a jezdec, nýbrž pouze bytost jedna a to báječná. Hle, jak před námi pádí. Má čtyři nohy, dvě hlavy, dvě hřívy a tenká dlouhá křídla, rukávy jezdcovy.«

Po večeři vyslal Talál daleko po okolí stráže. Bojovníci se bavili přednášením básní. Putoval jsem s Találem od

skupiny ke skupině. Teprv po půlnoci jsem ulehl, avšak spáti jsem nemohl. Díval jsem se na oblohu. Zářily s ní hvězdy.

»Měsíc a hvězdy máme raději,« šeptal Hájel ležící vedle mne, »než slunce. Bojíme se ho. Měsíc je naším přítelem. Povídá mně, jak ubíhá čas, den a hodina, hvězdy mně ukazují cestu.«

Umlkl. Ticho na obloze, ticho okolo nás, božský mír — a vedle mne leželi a spali lidé toužící po krvi.

Po prvé v Amře.

Vstali jsme před východem slunce, osedlali své velbloudy a klidně čekali. Jak se vynořilo nažloutlé slunce nad východní obzor, vyhoupl se Talál do sedla a my všichni s ním. Podivil jsem se, jak byly oči všech bojovníků upřeny na knížete. Ani slova neřekl a všichni jako na povel jsme odjeli. Měli jsme 293 klisen a 350 velbloudů a tvořili jsme dlouhou, avšak nepříliš hlubokou řadu. Za ranního chladu cvičili jezdci sebe i své koně utkávajíce se bojem. Zastavili jsme se na chvíli, když se k nám vrátili vyzvědači z Azraku.

»Nic jsme tam nenašli,« zněla jejich zpráva.

»Dopřejeme svým velbloudicím, aby se chvilku popásly a trochu pokrmíme,« povídal Talál. »Tamhle za tím návrším je, Músо, Amra, po níž jsi tak dlouho toužil. Zajeď si tam s otcem Bachítovým.«

Zaradoval jsem se, že se konečně splní má touha. Otec Bachítův jel na klisně knížete, kdežto já zůstal na své velbloudici.

»Dlouho se v Amře nezdržuj. Bude-li třeba, abys tam pobyl déle, můžeš to, Músо, učiniti při návratu. Teď pospěšte, aby se vám něco nestalo. Čekat na vás nemůžeme.«

Po půlhodince jsme byli v Amře. Vkročím, vidím všude zbytky maleb. Spěchám z místnosti do místnosti, všechny jsou vymalovány. Chápal jsem význam svého objevu a děkoval Alláhovi.

»Jsou tady někde zříceniny?« Můj druh ukazoval k severozápadu. Zaběhl jsem tam, prohlédl, co se z tamního dvorce zachovalo a vraceje se, chtěl jsem fotografovati. Prvý obrázek jsem zachytil. Vtom vykřikl můj průvodce ležící na střeše:

»Nepřátelé, nepřátelé, Músо!«

Uložil jsem svůj fotografický přístroj a již jsme uháněli k východu. Od severu za námi cválali tři neb čtyři jezdci.

»Jsou to jistě zvědové nějaké nepřátelské čety,« šeptal otec Bachítův.

Svých přátel jsme neviděli. Dlouho nesnídali. Teprv když jsme vystoupili na široké návrší, zahlédli jsme před sebou knížete. Čekal na mne s několika bojovníky. Divil se, uslyšev, že za námi pádí neznámí jezdci.

»Naši zvědové v Azraku nic nenašli a ti, které jsem poslal k severu, se dosud nevrátili. Odkud se vzali cizí bojovníci, které jste viděli? Rmejhu, vem si padesát jezdců na koních a pospěš k Azraku. Snad se tam po odjezdu našich zvědů nějaká nepřátelská četa usadila.«

Ostatní bojovníky rozdělil Talál na dvě části. S jednou jsme pokračovali k jihovýchodu, kdežto druhá se dala k jihu. Pojednou se tato část zastavila. Bojovníci si posedali na koně, kdežto zbylí jezdci na velbloudech hnali volná zvířata co mohli zpět. Talál na ně volal:

»Tam a tam se zastavte a čekejte na nás.«

Pohlížel mým dalekohledem k jihu. Prvá rána třeskla, za ní druhá, třetí. Bojovníci poskákali na koně a cválali směrem, z něhož zaznívaly rány; jen několik málo jich zůstalo u velbloudů. Talál jel se mnou.

»Pospěšme za bojovníky, Múso.« Se všech stran se ozývala píseň:

Ó, náš náčelníku, odplať útisky,
odplať je náčelníku zrádců!
Ať okusí líznutí našich kopí,
lesknoucích se daleko na dřevěných násadách.

Zůstával jsem pozadu s knížetem. Vždyť prvé půlhodiny kůň ubíhá mnohem rychleji než velbloud. Naše velbloudice nestačily bojovníkům na koních.

Boj zuřil kolem nevelkého palmového hájku. Míjeli jsme četné junáky. Odháněli velbloudy, některý jednoho, jiný dva i tři. Byla to prvá kořist. Odevzdali ji svým druhům na velbloudech a vraceli se k novému boji, k nové kořisti volajíce:

»Vzhůru bradu! Krev se valí proudem.«

Kamarádi na velbloudech za nimi pokřikovali: »Jen víc a víc jich přižeňte, bratři.«

Jasně jsem slyšel bitevní pokřik svých přátel: »Jezdec chránící stád zvaných Arefa, já jsem potomek Básliho.«

»Kdo je Básli, Talále?«

»Náš předek.«

Jiní volali: »Jezdci Milostivého, já jsem bratr Alje, já chráním stád bílých velbloudů zvaných Alja.«

Hrdinové hleděli ukořistiti klisny, proto se snažili svrhnouti jejich jezdce se sedel. Vybízeli se navzájem: »Členové kmene Túka, na klisny, na klisny! Dolů s jejich jezdci.«

»Vám na pomoc, ó přátelé!«

Co chvíle se ozýval jásavý výkřik: »Ju-u-u-u-h júh júh júh!« Vydával jej, kdo někoho zasáhl.

Milost za boje udělená.

Několik nepřátel prosilo o milost. Naši druhové odpovídali: »Vzdej se před tváří příslušníka rodu Fájezova.«

»Dej mně Alláha.«

»Kladu na tebe Alláha.«

Kdo se vzdá, vydá své zbraně a je považován za zajatce. Bývá odveden do tábora, kde zůstane tři dny a třetinu, načež se vrátí domů buď pěšky, nejsou-li jeho daleko nebo na velbloudu, je-li jeho území vzdálené a netáboří-li cestou k němu Arabové.

»Co učiníte s náčelníkem?«

»Zajmeme-li náčelníka, vypravíme ho s jeho družinou na velbloudech, zásobíme je vším a dáme jim strážce.«

»Ponechá si velbloudy?«

»Ti jsou naši. Vrátí je, třebas to byli velbloudi, které jsme mu ukořistili.«

»Kdo jsou nepřátelé, s kterými naši lidé zápasí?«

»Znaky ukořistěných zvířat a zajatci ti dají odpověď. Pokud vím, doprovázelo několik bojovníků Rualů velkou karavanu Serähínů, kteří si nesli sůl z doliny Sirhánské. Zastavili se tamhle v palmovém háji, aby poobědvali. Jejich zvířata se popásala v okolí. Zahlédnuvše naše bojovníky a poznavše v nich podle kroje příslušníky kmene Beni Sachr, své nepřátele, vystřelili na ně, kdežto jiní skočili na velbloudice

a ujížděli do nejbližšího tábora pro pomoc. Kdo zbyli, schovali se v palmovém háji blízko Azraku. Naši je obklíčili a nyní na ně dorážejí. Cože, i obchodníci se mnou spřátelení byli v karavaně? Slyším, jak vyvolávají jméno své a jméno mé. To abych zastavil střelbu.«

Povelel, střelba ustala a obchodníci vyšli.

»Vemte si svá zvířata a spěchejte do okolních skal, aby vás nějaká koule nezasáhla.«

Obchodníci zmizeli a naši druhové se vraceli s kořistí jásajíce, že zvítězili. Talál mně pokynul. Zajel jsem s ním a jeho družinou k prameni Asad, kde chtěl napojiti své koně.

»Tady je, Músо, pochován náš praděd Mbárek. Sedm let zde bydlil samotinký; jen gazely se k němu přidružovaly. Jednu dojil a jejím mlékem se živil. Tady jsme ho pochovali. Nikde nejsou gazely tak jisty jako u jeho hrobu. Nikdo by tady po nich nestřelil. Učiní-li to nějaký cizinec nebo potulný obchodník, zasáhne ho jeho vlastní koule. Jednomu se roztrhla hlaveň a vytryskla z ní krev.«

Můj soused zastřelen.

Vedle mne napájel klisnu mladý bojovník, jediný syn svého otce. Za včerejší jízdy jsem se ho doptával na různé zvyky a obyčeje. Velmi rád vypravoval o sobě. Zvěděl jsem, kolika nájezdů se účastnil, kolik velbloudů přivedl, ba že i dvě klisny již ukořistil, smetnuv jejich jezdce se sedla.

»Ani nevíš, Músо, jak se raduji z tohoto nájezdu. Jisto jistě si z něho přivedu čtyři velbloudice, kterých ještě potřebuji.«

»Nač jich potřebuješ?«

»Rád bych do svého stanu dovedl děvče. Ještě čtyři velbloudice mně scházejí k věnu, které mám za ně odvésti.«

»Kéž Alláh splní tvé přání a uštědří ti nikoliv čtyři, nýbrž osm velbloudic!«

»Alláh je štědrý. Jisto jistě splní, co povídáš.«

U pramene se mi chlubil: »Věřil bys, Músо, že Alláh splnil tvou prosbu? Osm velbloudic jsem ukořistil a dva bojovníky jsem zabil.«

»Kéž Alláh požehná tvému sňatku a dopřeje ti silných synů!«

»Ani nevíš, Múso, jak se těším na svou běloučkou. Od let se máme rádi a nyní budeme konečně svoji. Budiž Alláh pochválen, že můj sňatek urychlil!«

Právě jsem pobídl svou velbloudici, aby poklekla; něco zasvištělo, můj mladý kamarád zahekl. Viděl jsem, jak zaťal své ruce křečovitě do sedla. Pootevřel ústa, zahleděl se strnule a svalil se se sedla. Skočil jsem k němu; byl mrtev. Koule vystřelená daleko, kdoví od koho, podťala jeho mladý život, zbavila ho běloučké. Jeho kořist mu neprospěla. Nikdo nemyslil na napájení. Všichni vyskočili na svá zvířata a vrhli se znova na nepřítele. Dojímavě, ba děsně zvučela píseň:

Chvěje se krasavec jako větévka stromu.
Ó, zadrž jeho zvíře, Ty Mocný!
Přisám Alláh, svého přítele neopustím,
i kdyby mne smrt zasáhla.

Několikrát vystřelili na nepřítele. Talál nutil, aby se vrátili.

»Rualové netáboří daleko. Přiženou se na koních na pomoc a zaskočí nás.«

S otcem Bachítovým jsem uvázal mrtvého bojovníka na velblouda a ujížděl s ním za svými. Po nějaké půlhodině nový pokřik.

»Co se stalo?«

»Silná četa Rualů nás pronásleduje,« odpovídal pádící bojovník. »Hledí nám nadjeti, hledí nás zaskočiti.«

»Kdo máte nejlepší klisny, ručnice do rukou a vrhněte se na nepřítele,« velel Talál. »Vy ostatní pobízejte svá zvířata. Ujíždějte, kdo chcete zachrániti své krky.«

Prcháme.

S ručnicemi v rukou jsme klusali, ba cválali. Rány hřměly na všech stranách. Jednotliví jezdci na koních se okolo nás jen míhali. Jejich dlouhé copy a rukávy splývaly s větrem. Zakrvácená ruka třímala buď kopí nebo šavli. Dovezli k nám několik poraněných. Narychlo jsme je uvázali na velbloudy a prchali. Nebylo času, abychom ošetřili jejich rány.

»Vody nemáme. Voda nám došla,« oznamovali jezdci na velbloudech, když ranění úpěnlivě prosili o nápoj. »Co bude s námi, obsadí-li nepřítel nejbližší napajedlo?«

»Dopředu, dopředu, musíme nepřítele předhoniti, sic se nevrátíme ke svým.«

Po celý den jsme nevzali ani do úst, a přece jsem neměl hlad. Stmívalo se a my ujížděli. Půlnoc minula a se svých zvířat jsme ještě nesestoupili.

»Vidíš, Músо, jak snadné je zmocniti se kořisti, avšak jak je nesnadné kořist uchrániti. Je-li náčelník oloupeného kmene rozumný, nikdy nepronásleduje se svými bojovníky kořistitele. Dá je pouze pozorovati, hledí je obejíti a průsmyky a napajedla obsaditi,« vykládal Talál.

Za zpěvu do tábora.

Teprv ráno, když jsme poznali, že se blížíme ke svým táborům, jsme polevili. Talál prohlížel kořist. Na 200 velbloudů jsme vzali nepříteli. Několik bojovníků bylo poraněno, jeden byl mrtev. »Nepřítel jich ztratil nejméně sedmnáct,« mínil Talál. »Chlapci na klisny a podejte zprávu v táboře.«

Dojíždějíce k němu, zanotili jsme vítěznou píseň:

Ó Pane, dej, abychom i budoucně tak často vyjížděli na kořist,
jak často padá v listopadu déšť na vyprahlé doliny.
Ó děvče, chop se hole a odžeň bázlivce,
aby tě neoddálil od hrdiny, přinášejícího kořist.

Z tábora nám vyšly vstříc ženy a dívky, vítaly nás jásavými pokřiky a zpívaly s námi. Z každého stanu vybíhali lidé a zvali:

»Oblažte nás, oblažte nás, zapřisahám vás.«

Odpovídali jsme: »Kéž vám Alláh ukáže pouze dobré! Zprosťte nás své přísahy.«

Zastavili jsme se před stanem Találovým uprostřed tábora a Talál si vybíral svůj podíl z kořisti.

Pohřeb mého souseda.

Ačkoliv jsem byl velmi unaven, věnoval jsem se poraněným. Mrtvého bojovníka zanesli do stanu jeho otce. Jeho nejbližší příbuzní, muži i ženy, si roztrhli sponku pod krkem a košili až po pás. Ženy si poškrabaly prsa a tvář. Všichni se

posypali popelem. Sestry padlého si ustřihly po jednom lelíku a šátek na hlavě si ovinuly bílou páskou. Mužové provolávali tichým hlasem:

Přikryjte ho, přikryjte ho!
Jeho Pán nám ho daroval, jeho Pán si ho od nás vzal.
Neumývejte ho. Jeho vlastní krev ho umyla.

Jak byl, zamotali ho do jeho šatů, přivázali na velblouda a vezli ke hrobu, jejž na nedalekém kopečku vykopali. Pravou ruku mu podložili pod hlavu a jeho příbuzní volali:

Ó, jak jsi daleko!
Nevzdaluj se, nevzdaluj se!

Hrob přikryli velkými, plochými kameny, aby se hyeny do něho nedostaly a mrtvolu neroztrhaly. Na navršený hrob nalili trošku vody.

»Proč ji tam lijí, Bachíte?«

»Kde je voda, tam je život a my nechceme, aby tento hrdina zanikl v hrobě. Chceme, aby z jeho hrobu vypučel nový život.«

»Pojďte k nám, oblažte nás,« zval otec pohřbeného všechny, kdo jeho syna k hrobu doprovodili. Odmítali slovy·

»Potěšili jsme ho svou námahou a smyli jeho viny jak na tomto světě, tak na onom.«

»Jen pojďte, potěšíte nás svou přítomností.« Šli, aby pojedli obětního masa. Otec padlého bojovníka zařezal černou kozu a uchystal její maso pro své hosty. Černá koza se obětuje prvý večer po pohřbu. Každého následujícího sedmého dne se pamatuje na mrtvého při jídle. Třicátého večera se mu přichystá ovce k večeři. V den památky všech zemřelých za něho otec nebo nejbližší příbuzný obětuje velbloudici.

Pozdě večer jsem zašel do stanu otce padlého bojovníka, abych mu projevil svou soustrast. Děvčata a ženy naříkaly před stanem. Seděly v kruhu; jedna po druhé vstávala, stoupla si doprostřed a chvějícím se hlasem přednášela dumku. Dokončivši ji, usedla, poplakala, načež zase jiná zanotila:

Mé pravé oko dnes naplňují slzy.
Vidím sedlo, nevidím jezdce,
a přece vidím jeho klisnu státi před stanem.

Nejvíce mne dojala písnička:

Nádherný byl zápas jezdců, ó hrdinové, nádherný.
Malé křemelky a písek odskakovaly pod kopyty ořů,
když tento mladík, podobný tam tomu orlu,
podél uší své klisny vysílal modré ostří svého kopí.

Dumky obzvláště za noci vnikají hluboko do nitra beduů. Muži neplakali; zatínali zuby, skrčeli jimi, bylo patrno, že dychtí po krvi, po pomstě.

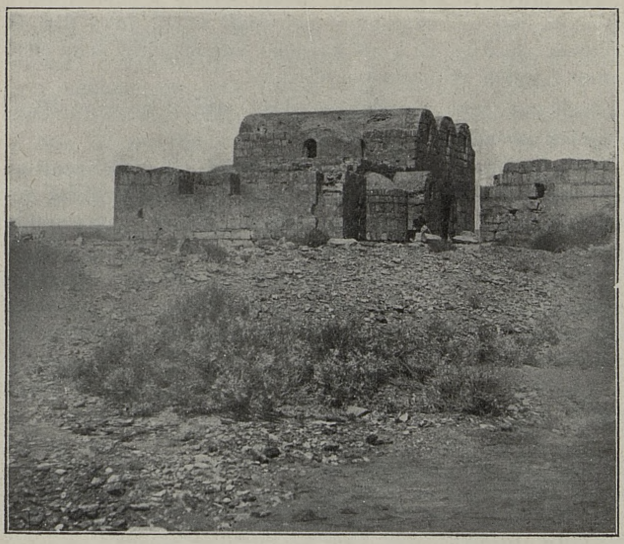

Obr. 53. — Amra od východu.

Pozdě večer obětoval každý z náčelníků, kteří se účastnili výpravy, po jednom ukořistěném velbloudu. Maso se uvařilo a snědlo.

Ve stanu Találově večeřelo též několik žen oloupených Seráhínů. Přijely před večerem, aby si vyprosily několik ukořistěných zvířat.

Manželka z nevěry obviněná.

Dva beduové žalovali Találovi na nějakého soukmenovce, který obviňoval svou manželku, jejich příbuznou, z nevěry.

»Je to velké obvinění, Múso,« vysvětloval Hájel; »vždyť nikdo nechce svědčiti v takové při. Každý se za to stydí. Dopustí-li se něčeho ženatý se svobodným děvčetem, bývá zabit. Děvče je rovněž zabito, pakli se mu dobrovolně poddalo.«

»Což bylo-li znásilněno?«

»Bylo-li přinuceno za táborem, bývá mu život darován.«

»Co se stane ženě, jejíž nevěru manžel dokáže?«

»Má právo, ba povinnost ji zabíti. Kdyby jí chtěl z lásky odpustiti, její příbuzní by ji potrestali smrtí. Jaký div, že příbuzní pronásledují krutě každého, kdo některou ženu nebo pannu z jejich příbuzenstva obviní.

Nedávno jeden z našich ve zlosti zakřikl na svou ženu: ‚Však jsi mně nebyla věrná!'

Žena zapírala. Manžel neměl svědků. Její příbuzní na něho naléhali, aby svá slova dokázal. Obě strany šly k dědičnému soudci. Vynesl nález, jenže žádná s ním nebyla spokojena. Někdo radil:

‚Zaveďte ženu k hrobu svého předka nebo k některému svatému kameni. Tam ať položí svou pravici buď na kámen nebo na hrob a přísahou potvrdí, že se nevěry nedopustila.' Její manžel se vzpíral:

‚Což kdyby se dopustila křivé přísahy a Alláh ji nepotrestal? Její příbuzní by mne usmrtili.'

‚Ať přisahá přísahou sedminásobnou.'«

»Jakápak je to přísaha?«

»Víš, Múso, tu zavedou toho, kdo má přisahati, ke kopci mravenců a okolo něho vyznačí dýkou nebo šavlí v půdě kruh. Kruh rozdělí sedmi vodorovnými a sedmi kolmými čarami a do jeho středu vloží slepé štěňátko. Kňučí, jak je mravenci píchají. Potom nutí toho, kdo má přisahati, aby rovněž vkročil do kruhu a stoupl si nad štěně. Nemá šatu, pouze kyčle má zastřeny kouskem stanové látky. Obrácen ke každé straně světové, provolává sedmkrát jméno Alláhovo a potom dí: ‚Přisám Alláh, nikdo není mocnější než Alláh. Den posledního soudu náleží Alláhovi. Je Jeho. Vzpomínaje si na den, kdy každý bude pátrati po pravdě, přisahám, že je to tak a tak.'

Sotva tuto přísahu vysloví, vyskočí z kruhu a hledí se zmocniti nějaké zbraně, aby zabil, kdo ho k přísaze donutil.

Podaří-li se mu to, nepropadá pomstě; vždyť nic tak trapně na člověka nepůsobí, jako přísaha. Říká se u nás: Kdo tě zabije, jedná milosrdněji, než kdo tě přinutí přisahat.

Muž, který svou ženu nařkl, nechtěl slyšeti ani o této přísaze. Věděl, že by ho stihla smrt, kdyby se jeho žena sedminásobnou přísahou očistila.

‚Pak ti nezbývá, než abys svou ženu zavedl do oasy al-Ela a tam aby olízla žhavé železo,' prohlásil dědičný soudce.«

»Co se děje v al-Ela?«

»Víš, Múso, v oase al-Ela bydlí vidoucí, jemuž mluvčí Alláhův oznamuje věci skryté. Přijdou-li k němu s nějakou rozepří, vyslechne je a vybídne obviněného, aby se očistil a k Alláhovi pomodlil. Potom strčí do ohně železnou tyčku nebo železnou lopatku, na které se pražívá káva, a ponechá ji tam, až zčervená. Je-li u něho manžel se svou nařčenou ženou, požádá ji vidoucí, aby za ním říkala:

‚Přišla jsem, abych lízala železo pro obvinění toho a toho, syna té a té, jenž mne obviňuje z cizoložství. Já však jsem čista a nevinna tím, co na mne povídá.'

Teď lízne. Zůstane-li jazyk neporušen, zabijí její příbuzní ihned manžela. Jenže víš, vidoucí si pomáhá. Za peníze by mohl věc tak zaříditi, že by žena rozžhavené železo olízla a přece si jazyk nespálila. Její manžel to ví, proto cestu do al-Ela odkládá.«

»Co soudíš, Talále, o muži, na kterého tito dva beduové žalují?«

»Jsem přesvědčen, že se unáhlil. Rozhněval se, ve zlosti něco probleptl a teď je ho hanba, aby odvolal. Víte co, kamarádi, mějte rozum. Vraťte se domů a mějte strpení, aby si věc odpočala. Neodvolá-li manžel své nařknutí nebo zesílí-li je nějakým slovem, přijďte ke mně na jaře. Potom s ním důkladně promluvím.

Abych nezapomněl, Hájele, vezmi si třicet, čtyřicet bojovníků a objedete okolí, aby se na nás Rualové přece jen nevrhli.«

Hájel odjel a v jeho stanu jsem zůstal sám. Krev mně ve spáncích tepala, unaven jsem byl a přece jsem spáti nemohl. Nějaký smutek se mne zmocnil a dumky, jakož i nářek za mrtvého jej ještě zesílily. Od 1. března jsem byl v sedle, kolik krajů jsem projel ve stálém rozčilení za únavy a mnohdy hladu a žízně! Ochablost se dostavovala.

Loučení.

Ráno jsem oznámil Találovi, že odjedu. Ani slyšet nechtěl.

»Odpočiň si, Músо; zůstaň u nás. Kdo bude ošetřovati naše raněné a nemocné?«

»Nemohu, bratře. Bojím se nemoci.«

»Nemůžeš-li jinak, aspoň tě doprovodím. Budeme se stěhovati směrem, kterým pojedeš, abychom tě ještě užili.«

Jel jsem s Találem v čele Beni Sachr až na Poutnickou silnici.

»Vy k západu, já k severu. Kéž tě, bratře Talále, Alláh odmění za vše, co jsi pro mne vykonal!«

»Kéž tě, bratře Músо, Alláh zachová a ve zdraví k tvému příbuzenstvu dovede.«

Kdekdo mohl tlačil se k nám, podával mně ruku nebo mne objímal a líbal. Všichni mne zvali, abych se brzo mezi ně vrátil. Otec bojovníka, jemuž byly prsty rozstřeleny, mně přivedl čtyři velbloudice.

»Je to odměna za zdraví mého synka. Jistě by byl zahynul: vždyť by se mu byla celá ruka rozbolavěla. Ty jsi mně ho zachránil.«

»Nemohu, bratře, přijmouti velbloudic. Co bych s nimi dělal?«

»Je to můj dar. Přece mne neurazíš.«

»Budiž, přijímám jej, jen tě prosím, abys tento můj majetek u sebe uschoval. Opatruj velbloudice pro mne.«

»Budu jich střici ještě lépe, nežli svých. Až tě Alláh k nám opět přivede, vezmeš si je.«

»I vždyť Alláh k nám Músu přivede, jisto jistě ho přivede. Přilnul k poušti a poušť ho přitáhne,« ozývali se mužové i ženy.

Hodní lidé. Maně jsem si opakoval jejich rčení: Kdo nás považuje za sobě rovné, toho vítáme. Kdo se nad nás vyvyšuje, toho nepřijmeme.

Ubíraje se do Damašku po západním pomezí Arabie, uvažoval jsem o nejstarších dějinách této veledůležité země.

Z nejstarších dějin severní Arabie.

Jméno Arabie znali již staří Asyřané. Říkali severoarabské poušti Aribi nebo Arubu a tamním lidem pod stany bydlícím rovněž tak. I na poloostrově Sinajském byli Arubu.

Každý kmen kočující po severní Arabii měl svého náčelníka. Několik kmenů poslouchalo velkého náčelníka neboli krále. Své výrobky prodávali a čeho potřebovali, kupovali v oase Adumu, dnešním Džoufu. Tam se sbíhalo několik cest karavanních, tam měli velcí podnikatelé svá skladiště a tam chodívali okolní kmenové na trh. Takové středisko obchodní se stává snadno i střediskem náboženským. Velcí obchodníci si brali sošky nebo znaky svých bohů neboli patronů a uctívali je společně s ostatními ve chrámu. Zvláštní je, že na bohoslužebné obřady dozírala kněžka. Byla uznávána za zástupkyni božstva a proto za hlavu neboli královnu nejen oasy, nýbrž i kmenů okolních, ovšem pouze podle jména. Skutečným pánem byl vrchní náčelník nejmocnějšího kmene. V osmém století před Kr. byli nejsilnější Kedarové. Vrchní náčelník neboli král Kedarů byl vrchním vojenským velitelem oasy Adumu, i všech kmenů s ní spojených.

Jak královna oasy Adumu, tak král kedarský se stýkali s okolními státy syrskými: Edomskem, Moabskem a Ammonskem, obzvláště pak s Damaškem na západě a Babylonskem a Asyrskem na východě.

Asyřané byli všemocní, Babyloňané na nich závislí. Ponechali jim samosprávu s králem, avšak král babylonský uznával svrchovanost krále asyrského. Hrdí Babyloňané těžce nesli tuto porobu a při každé vhodné příležitosti se bouřili. Hledali spojence na všech stranách, obzvláště v severní Arabii. Královna z Adumu posílala Babyloňanům své pluky, čímž se ocitala v rozporu s tehdejší velmocí asyrskou.

I do Syrie zasahovali Asyřané. Tudy procházel světový obchod a oni chtěli ovládnouti světové cesty. Nejsilnější odpor v Syrii jim kladl Damašek. Jeho král spoléhal rovněž na posily ze severní Arabie a z oasy Adumu. Ammonci, Moabci a Edomci byli opatrní. Nedali se do boje s Asyřany, nýbrž uznali jejich svrchovanost. Zato podnikali rozhněvaní Arabové nájezdy proti nim, kdykoliv povstali proti Asyřanům.

Již v bitvě u Karkoru r. 854 pomáhal králi damašskému Gindibu ze země Aribi s tisícem jezdců na velbloudech.

Letopisy asyrské zaznamenávají, že r. 738 poslala Zabibi, královna ze země Aribi, svůj poplatek Tiglath Pileserovi IV. a uznala tudíž svrchovanost asyrskou. Avšak již její nástupkyně Samsi svou povinnost zrušila a pomáhala tísněnému králi damašskému. Za to byla po pádu Damašku potrestána. Asyrské vojsko se vypravilo r. 732 proti ní, dobylo dvou

osad jí poplatných v jihozápadním Hauránu a tísnilo královnu v jejím táboře, až se pokořila a poplatek obnovila. Asyrský král ustanovil pro její území svého politického zástupce. Sídlil v jedné z jejích osad na pokraji pouště při cestě obchodní a podával věrné zprávy, jak se královna chová a co dělají její kmenové.

Bibličtí kmenové severní Arabie.

Touže dobou poslali Asyřanům dary kmenové: Masa, Téma, Saba, Éfa, Badana, Chatti a Adbeél.

Biblický kmen Masa tábořil jižně od údolí Gadaf. Téma, dnes Tejma, je oasa při jihozápadním rohu pískové pouště Nefúd. Saba, Sabejci, jsou páni oas, kterými procházela světová cesta obchodní z jihozápadní Arabie k moři Středozemnímu. Jejich hlavní politický správce sídlil v Dedanu, dnešní oase al-Ela, jihozápadně od Tejmy. Éfa je madianský kmen, jenž tábořil v okolí svatyně Guáfa, severozápadně od Tejmy. Badana je madianský kmen Madan, sousedící s Éfa. Území ismaelského kmene Chatti dlužno hledati mezi Gazou a Bersabe. Kmeni Adbeél náležely kraje od Gazy na jihozápad. Sousedil s Egyptem a jeho vrchní náčelník byl ustanoven od asyrského krále za politického zástupce s úkolem, aby podával zprávy o všem, co se na hranicích egyptských dálo.

Tito kmenové poslali velkému králi asyrskému zlato, stříbro, velbloudy, velbloudice a koření různých druhů, patrný důkaz, že se účastnili světového obchodu, který procházel jejich územím.

Asyrští králové vložili posádky do význačnějších států, uznávajících jejich svrchovanost. Posádky dozíraly na domácí vojsko v zemích trvale osídlených, tedy v Ammonsku, Moabsku a Edomsku a podnikaly s ním výpravy proti kmenům sousedním, jakmile se přidaly k některému jinému neposlušnému státu. Tak za konečných bojů krále izraelského za nezávislost se vypravily asyrské posádky r. 715 proti kmenům Tamudi, Abida, Marsimani a Éfa.

Tamudi se říkalo skupině čeledí kmene Éfa, které náležela oasa Hedžr severně od Dedanu. Abida a Marsimani jsou kmenové madianští, tábořící severozápadně od Éfa. Asyrské vojsko obklíčilo tábory, zajalo ženy a dítky a odvleklo je.

jakož i polapené bojovníky do vylidněného království izraelského, kde je usadilo. Byli to předkové Samaritánů.

Vojsko asyrské v oase Džouf.

Proti Sennacheribovi, velkému králi asyrskému, se vzbouřil poplatný král babylonský. Arabská královna Jatie mu poslala na pomoc svého bratra s četnými bojovníky. Sennacherib zdolal vzpouru teprv r. 689, kdy se zmocnil Babylonu. Není pochyby, že četní Babyloňané hledali útočiště v poušti a v oase Adumu.

Tehdejší kněžka a královna se jmenovala Telchunu, kdežto vrchním velitelem a králem byl Chazáel ze kmene Kedar. Sennacherib je oba pronásledoval do pouště, kde se mu postavili na odpor, byli však poraženi. Opustivše stany, utekli do pevnosti Adumu, ležící uprostřed bezvodé vyprahlé pouště. Je to dnešní oasa Džouf. Asyrské vojsko se rozložilo kolem pevnosti, jejíž obhájcové kladli udatný odpor. Nadáli se, že nedostatek potravin přinutí nepřátele k odchodu. Vždyť na dalekou výpravu do vnitřní pouště nevzali mnoho, nechtějíce zatěžovati soumary. Pevnost Adumu byla ohehnána vysokými a silnými hradbami. Sennacherib neměl dobývacích strojů. Spoléhal na dary, sliby a hrozby, hledě odloučiti kněžku Telchunu od vrchního velitele Chazáela, usedlíky od kočovníků. Proto sliboval, že dovolí obchodní styky se svou říší, vzdají-li se, a hrozil, že dá vysekati rozsáhlé sady, setrvají-li v odporu. Sady a obchod živily usedlíky. Naléhali na svou kněžku, aby se vzdala na milost a nemilost. Vrchní velitel Chazáel, král Kedarů, se protivil. Jeho kočovníci nemohli býti tak snadno ožebračeni, jako usedlíci z Adumu. Je neživil ani obchod, ani sady. Svá stáda měli v širé poušti, mohli k nim uprchnouti, proto nabádali Chazáela k vytrvalosti. Ale Telchunu povolila nátlaku svých usedlých krajanů, vzdala se boje a připravila porážku kočovníkům. Jejich král Chazáel se zachránil útěkem do pouště, kde vzdoroval, pokud byl Sennacherib na živu. Teprve s jeho nástupcem se smířil a uvolil se, že bude odváděti o šedesát pět velbloudic ročně více.

V oase Adumu uznal král asyrský za kněžku a královnu domorodou princeznu Tabúa, již Sennacherib k svému dvoru do Ninive přivedl a kde byla vychována. Poznavši moc svého pána, zachovala mu věrnost.

Pokud Chazáel žil, byl v severní Arabii pokoj. Smutná zkušenost ho naučila rozumné opatrnosti, a kněžka a královna Tabúa byla ráda, že se vrátila ze zajetí. Slib věrnosti králi asyrskému neporušila.

Teprv po Chazáelově smrti nastaly v poušti nepokoje, jistě na podnět babylonský a egyptský. Babylonský král povstal proti svému svrchovanému pánu a jeho spojenci, kmenové arabští, plenili sousední země, podřízené Asyřanům. Jenže asyrský král nelenil. Zesíliv své posádky při hranicích edomských, moabských a syrských, odrážel nájezd za nájezdem a vysílal rychlé čety svého vojska proti nedalekým táborům kočovníků. Kedarský pluk, který pomáhal králi babylonskému, byl uzavřen v Babyloně. Když tamní posádka trpěla hladem, hleděli se Kedarové probíti oblehateli, byli však z velké části porubáni a jen nepatrný zbytek s velitelem se dostal ke králi asyrskému, jejž prosil za milost.

Nejdéle vzdorovali Nebajót, Nabatejci, tábořící při jižní polovici doliny Sirhánské. Teprv když r. 648 padl Babylon, vypravil jejich král Natnu poselstvo do Ninive. Žádný z jeho předchůdců neuznal svrchovanosti asyrské, avšak Natnu, nedůvěřuje podnikavému králi asyrskému, se hleděl zajistiti; leč pošpinil svou tvář, vydav asyrskému králi syna Chazáelova i s manželkou, ačkoliv jim poskytl svůj obličej, svou ochranu.

Klid v severní Arabii dlouho netrval. Všichni kočovníci chtěli uhájiti své svobody, proto vedeni od krále Kedarů se dali do nového boje, jenž byl tak úporný, že asyrský král Ašurbánipal se rozhodl, že povede proti nim velkou výpravu. Asyrské vojsko táhlo z Ninive na západ. Eufrat přešlo u Karkemiše, dnes Džeráblusu, a zamířilo po pravém břehu Eufratu k jihu. U Bális vstoupilo do pouště. Kedarové a Nabatejci obsadili lesnaté horské pásmo nad Palmyrou. Asyrské vojsko kráčelo cestou karavanní z Resáfy do Tajjibe, kde si načerpalo vody. Odtud zabočilo do hor, jimiž se prodíralo na jihozápad. Opustivši pohoří u osady Arak, pronásledovalo Nabatejce k jihozápadu. Několikrát se opřeli, ale vždy podlehli. Konečně hledali útulek v sopečné pahorkatině Tlúl al-Iját, východně od Damašku. Asyřané se zásobili v Damašku a obklíčili celé sopečné území, aby zamezili dovoz potravin a vody, jakož i útěk; vždyť v sopečném území není pramenité vody.

Do něho se Asyřané nedali. Je obtížné jím projeti a ještě obtížnější hledati v něm ukryté kočovníky nebo je z něho vypuditi. Nesčetné vejčité kotliny, ohrazené vysokými valy z úlomků lávových, skýtají dosti místa pro tábory a stáda. V jednotlivých vyhaslých jícnech sopečných se mohou skrýti lidé i zvířata. Obrana je snadná, poněvadž útočník, jedoucí na velbloudu nebo na koni, musí sledovati uzounké chodníčky, které lze snadno zatarasiti shozenými balvany lávovými. Do tohoto kraje se uchylovali a uchylují chovatelé koz

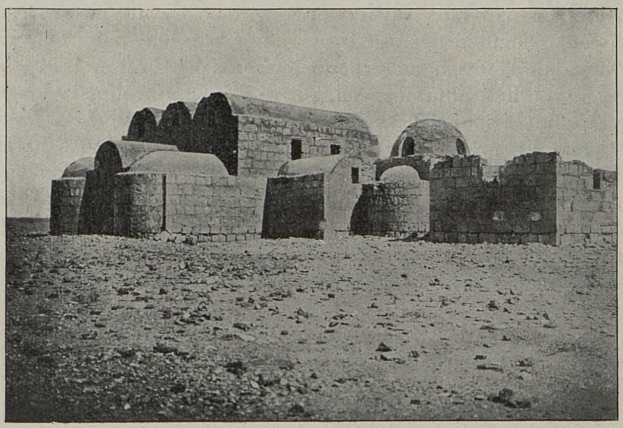

Obr. 54. — Amra od jihozápadu.

a ovcí, ba i usedlíci z okolních osad, kdykoliv jim hrozí nebezpečí od vlády nebo od beduů, chovatelů velbloudů. Ani řadové vojsko, ani čety jezdců na velbloudech se nikdy nepokusily, aby kočovníky z těchto skrýší dostaly násilím. Věděl, že by utrpěly velké ztráty. Obyčejně obsadí veškeré studny na pomezí a čekají, až uprchlíky donutí hlad a žízeň, aby prosili za milost.

Jezdci nabatejští, jejichž velbloudi nebyli zvyklí chůzi územím sopečným, zůstali na pomezí, chráníce důležitých napajedel. Asyřané je porazili a rozprášili. Ostatní, kdo se uchýlili do sopečného území, trpěli velice žízní. Rozřezávali velbloudům báchory, nechali ssednouti tekutinu, kterou v nich našli a pili ji. Mnoho jich pomřelo a zbylí se vzdali.

Muže i ženy, osly i velbloudy, krávy a ovce odehnali vojáci asyrští jako kořist.

Král kedarský byl od svých lidí vydán. Ašurbánipal mu dal protáhnouti provaz za dolní čelistí a uvázati ho u brány města Ninive.

Proroci o kmenech severoarabských.

V Jerusalemě věděli o chystané vzpouře krále babylonského. Vždyť poslal své lidi, aby přiměli krále judského k účasti. I mezi Židy bylo mnoho vlastenců, kteří si trpce naříkali na nadvládu asyrskou. Toužili po bývalé nezávislosti a rádi použili příležitosti, aby se svých cizích pánů zbavili. Nabádali k účasti na vzpouře babylonské. Prorok Isaiáš se protivil a líčil záhubu všech, kde se velkému králi asyrskému vzeprou. Ze spojenců krále babylonského byli nejbližší Jerusalemu Kedarové. Byli silní, měli mnoho lučištníků a přece ujišťoval Isaiáš, že bude jejich moc za jediný rok zničena a zbytek jejich luků že bude jen nepatrný. Budou sice hledati útulek v poušti a ve skalnatých kotlinách, avšak ani poušť, ani nepřístupné kotliny jim bezpečného útočiště neposkytnou. Vojsko asyrské je zdolá svým množstvím a svou vytrvalostí.

Podle proroka Isaiáše bydlili Kedarové v poušti, v osadách i v táborech, ve skalnatých kotlinách a na vysokých horách. S těmito údaji úplně souhlasí jejich sídliska v Palmyreně a jihovýchodně od Damašku. Jejich tábory byly jednak pohyblivé stany, jednak pevné dvorce. Živili se chovem koz a ovcí a zabývali se z části též orbou, pročež měli i hovězí dobytek a osly. Hrozilo-li jim nebezpečí, skrývali se se svým majetkem a stády ve skalních kotlinách a v horách svého území. Na nejvyšší vrcholky postavili stráže, které jim podávaly zprávy o postupu nepřátel.

Za proroka Isaiáše si dali obyvatelé Jerusalema říci a neúčastnili se vzpoury proti svému svrchovanému pánu. Za proroka Jeremiáše si postavili hlavu a zničili sebe i stát, spolčivše se s jinými ujařmenými národy proti velkému králi Nebukadnezarovi. Kedarové byli spojenci vlastenců judských. Jeremiáš jim hrozí, že budou přemoženi, jejich stany, ovce, nářadí a velbloudi ukořistěni. Varuje obyvatele pohyblivých táborů a straší, že na jejich oblíbených tábořištích se usadí šakalové. Nebude, kdo by na nich stavěl stany: budou vyhubeni nebo do zajetí odvlečeni.

Mudrci od východu.

S Kedary připomíná Jeremiáš i Bene Kedem, Syny Východu. Jsou to jednak členové ismaelského kmene Kedma, jednak obyvatelé vnitřní pouště, zabývající se skoro výlučně chovem velbloudů, dnes bychom řekli, beduové. Kedem značí vnitřní poušť severoarabskou, jíž domorodci říkají šark. Od tohoto slova je utvořeno klasické Saraceni.

Bene Kedem, beduové severoarabští, se spojili s Madianci a s nimi plenili zemi Zaslíbenou. Před Gideonem prchli na velbloudech za Jordán a utábořili se teprv v Karkoru, dnešním Keráker, kde je Gideon dohonil a potřel.

Job byl nejmocnějším mezi všemi Bene Kedem. Sám z nich nebyl, neboť byl usedlíkem. Měl četné osady, ale též veliká stáda, což je důkazem, že na něm byly závislé mnohé čeledi a že si ho vážili i Bene Kedem, s nimiž jeho pastýři kočovali.

Bible velebí Bene Kedem pro jejich moudrost. Jediný Šalomoun je převyšoval. Ze země Kedem, z vnitřní pouště přijeli mudrci, kteří se klaněli Spasiteli v Betlemě. Byli to členové moudrých Bene Kedem.

Oblast potomků Ismaelových.

Ze kmenů ismaelských sousedících s Kedary se bible zmiňuje o Jetúr. Jejich území Iturea se rozkládalo severozápadně od Hauránu.

S pomocí zpráv asyrských můžeme určiti oblast kmenů pocházejících podle bible od Ismaela, jejž povila Abrahamovi Hagar. Oblast ismaelská sahala od Šuru, hranic vlastního Egypta, až skoro k Eufratu. Jižní pomezí tvořila Havila, klasická Arabie Šťastná. Na severu hraničili kočovníci ismaelšti s usedlíky syrskými u pohoří Šbét a osady Bális. Své příbuzné Izraelity obkličovali potomci Ismaelovi na jihu, na východě a na severovýchodě, nebo, jak to vyjadřuje bible, seděli jim v týle. Loupili v území osídleném a s kořistí prchali do pouště jako diví osli.

Kedarové upadali, Nabatejci se vzmáhali. Po rozvratu říše asyrské se ujali obchodu a dostali pod svou nadvládu bezmála celou severní Arabii. V největším rozkvětu sahala říše nabatejská od Damašku na severu až po oasu al-Ela,

biblický Dedan, na jihu. V Gaze měli svůj čelný přístav středomořský. V jejich hlavním městě Petře se scházeli velcí podnikatelé obchodní se všech stran.

Kočovníci za vlády římské a byzantské.

Římané ponenáhlu obklopovali říši nabatejskou, až si ji konečně r. 105 po Kr. vzali. Z okolí nabatejského hlavního města Petry utvořili provincii Arabia, která koncem r. 358 po Kr. dostala jméno Zdravá Palestina, Palestina Salutaris.

Římané zajistili své hranice řetězem vojenských táborů a tvrzí. Kočovníci nejen že nemohli podnikati nájezdy do jejich území, avšak nemohli se ani do něho stěhovati, ba ani se v něm zásobovati, jestli jim to římští velitelé nedovolili. Pokud byla říše římská pevná, měli usedlíci na jejím pomezí úplný klid. V druhé polovici třetího století po Kr. nastává úpadek, neboť dochází ke konečným bojům mezi římským imperiem Okcidentu a perským Orientu. Jak Římané, tak Peršané hledali stoupence mezi kočovníky. Obojí odváděli kočovníkům roční dávky, uzavírali s nimi smlouvy přátelské a získávali je za spojence. Římané a později Byzantinci vyjednávali s jednotlivými náčelníky, Peršané pouze s jedním náčelníkem neboli králem. Hledíce si zajistiti jeho věrnost, podporovali ho proti jiným, které on udržoval v podřízenosti. Za deštivého období táboříval mezi svými kmeny v poušti, za období suchého při Eufratu, hlavně nedaleko dnešního města Nedžef. Tam míval svůj hlavní tábor, jemuž se říkalo Híra. Králové všech kmenů závislých na Peršanech pocházeli ze kmene Lachm. Přijali křesťanství a stali se příslušníky syrské církve Orientu neboli nestorianské.

Byzantští císařové se dlouho zdráhali uznati jediného náčelníka. Řídili se dávným heslem římským: Děl a vládni. Teprv rozvážný císař Justinian následoval příkladu perského. Za velkého náčelníka si vybral Háreta ze kmene Gassán a udělil mu r. 529 důstojnost římského patricia a hodnost krále. Až dotud byzantští správcové zemští vydělávali velké peníze, nadržujíce jednomu náčelníku proti druhému. To přestalo. Všichni náčelníci byli povinni poslouchati svého krále, byzantského patricia Háreta, nechtěli-li pozbýti svého služného. Nyní byzantský král Háret ovládal kmeny od osady Bális na Eufratu až po oasu Dedan, dnešní al-Ela.

Král Háret vedl dlouhé války s králem kočovníků perských. Porazil ho několikráte a napadnuv v červnu 554 jeho hlavní tábor, zahubil svého odpůrce a tábor vyplenil.

Na byzantském pohraničí byl zajištěn pokoj a pořádek, jenže zemští správcové a velitelé neměli rádi barbarského patricia. Král Háret byl křesťan, nenáležel však k pravověrné církvi řecké, nýbrž k národní církvi syrské, již byzantští úředníci pronásledovali. Klid v pohraničí byl ziskuchtivým zemským správcům byzantským dobrou záminkou, aby zmenšili povinné dávky králi Háretovi a aby proti němu podpichovali u dvora. Král Háret uznal za nutné, aby sám zajel do Cařihradu a s císařem pojednal o svých potřebách a přáních. Přijel tam v listopadu r. 563. Stařičký císař Justinian ho přijal s velkými poctami a splnil z jeho přání, co jen splniti mohl. Háret se vrátil s velkými dary, spokojen. Zemřel začátkem roku 570.

Vládní pletichy.

Nástupcem Háretovým se stal jeho syn Mundir. S mrtvolou svého otce odjel z pouště do Syrie, kde ji chtěl pochovati. Jeho nepřítomnosti použil král perských kočovníků, přepadl jeho tábory a ukořistil mnoho stád. Rychlý posel žádal Mundira za pomoc. Vypravil se na nájezd odvetný. Ve svátek Nanebevstoupení Páně r. 570 porazil krále Arabů perských. O svém vítězství podal zprávu do Cařihradu, dožaduje se obvyklých ročních dávek. Nástupce rozumného císaře Justiniana na radu svých dvořenínů tyto dary zastavil a hleděl rozděliti moc, kterou král Mundir ve svých rukou spojoval. Svému zemskému správci poslal rozkaz, aby Mundira zatkl. Mundir se o tom dověděl a rozhorlen zvolal:

»Za to, co jsem vytrpěl pro stát byzantský, mám býti sťat? Budeme se stěhovati,« povelel svým kmenům. Odtáhl do vnitřní pouště a nebránil svým podřízeným, aby podnikali nájezdy do území byzantského. Usedlíci trpěli velice. Jednotlivá města a osady, chtějíce se uchrániti, posílaly výkupné Mundirovi. Byzantský císař vypravil vysokého hodnostáře, aby s ním vyjednával.. Nedůvěřoval mu, nechtěl se proto na byzantské území vydati. Teprv když hodnostář přivolil, aby se schůzka konala při hrobu sv. Sergeje v Resáfě, odebral se tam r. 575, smířil se s Byzantinci a dostal, čeho potřeboval.

Tou dobou se císař byzantský chystal k velké válce s Peršany. Potřebuje pomoci Mundirovy, pozval ho do Cařihradu a připravil mu 8. února r. 580 uvítání, které Mundira velice potěšilo. Přijel se dvěma syny a značnou družinou. Vyjednávali s ním o nastávající válce perské a o věcech Orientu, on pak hleděl zabezpečiti různé svobody a zmenšiti pronásledování své církve syrské. Mimo bohaté dary vezl z Cařihradu i korunu a úřední listinu, že smí korunu nositi.

Pocty, jakých se Mundirovi dostalo v Cařihradě, a snaha, s jakou se zastával své církve, mu vzbudily mnoho nepřátel. Nepodnikli proti němu nic, poněvadž téhož roku nastala válka s Peršany. Byzantský velitel Mauritius mnoho nepořídil, kdežto král Mundir vnikl do perského území a odtáhl odtud s velkou kořistí. Mauritius ho obviňoval ze zrady, jen aby zakryl svou neschopnost; byl by ho rád dostal do svých rukou.

Nějaký Syřan jménem Magnus, slíbil, že se Mundira zmocní:

»Vždyť mne má za přítele. Pozvu ho, přijde a zatknu ho.«

Vrátiv se z Cařihradu do své vlasti, vzkázal Magnus Mundirovi:

»Byl bych rád, kdybys mne navštívil, abych se tě zeptal, jak se máš. Zajel bych k tobě, jsem však po cestě velice unaven.«

Mundir si řekl: Je to můj přítel, vrátil se z ciziny, proč bych ho nepřivítal? Přijel k Magnovi s četnou družinou do Hauarínu.

»Pošli je domů, bratře. Není zde pastvy pro jejich zvířata.« Mundir vyhověl a zůstal na slavnost Posvěcení chrámu v Hauarínu. Při večerní hostině prohlásil Magnus pana patricia Mundira za zatčena.

»Proč? Z jakého důvodu?«

»Poněvadž je na tobě podezření ze zrady. Půjdeš do Cařihradu, aby ses očistil.«

»Tolik jsem vykonal pro stát a teď mám jíti k císaři a se před ním obhajovati. V této době nemohu opustiti svůj tábor, sic jej perští Arabové přepadnou, mé ženy a dítky zajmou a všechno, co mám, uloupí.«

Nic mu nepomohlo. Spoutali ho a poslali ho do Cařihradu. Tam se bezmála touže dobou, 14. dubna 582, stal císařem Mauritius, největší odpůrce Mundirův. Dal lva pouště do-

Obr. 56. — Před odjezdem z Amry.

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTY

praviti na Sicilii, kde mu vykázal dům k nucenému pobytu. Jedna z jeho žen a několik dětí ho doprovázely.

V čelo kmene Gassán se postavil Mundirův syn Noman. Vynikal nad svého otce rozvahou a odvahou. S velkou družinou svých bojovníků se vypravil do Hauarínu, aby tatíčka zachránil. Přijel pozdě, dobyl však Hauarínu a vyplenil jej. Napadal a loupil četná jiná města byzantská. S kořistí se vracel do vnitřní pouště, odkud podnikal nájezdy na byzantské usedlíky. Venkovské obyvatelstvo mu odvádělo výkupné. Hrazená města se bránila, mnohá však byla dobyta a vypleněna. Obyvatelé měst s pouští sousedících byli arabského původu jako Mundir a téže víry jako on. Často povstali proti byzantské posádce, otevřeli mu brány a s ním nenáviděné Byzantince pobíjeli. Tehdy se po prvé ukázalo, že byzantský stát nemá síly, aby svých pohraničních provincií uhájil.

Císař kázal Syřanu Magnovi, aby ztrestal kmeny Nománovy.

»Nač bych hubil své lidi trestními výpravami? To se raději zmocním Nomána lstí. Vzkáži mu: Navštiv mne a dopomohu ti k místu tvého otce. Jistě přijde a bude můj.«

Jenže Noman jeho lest prohlédl a nejel k němu, nýbrž vypravil místo sebe mladíka sobě podobného, kterého dal do svých šatů obléci. Syřan přivítav příchozího, ptal se ho:

»Ty jsi Noman?«

»Pravdu díš. Přijel jsem po tvém přání.«

»Buřič jsi. Proti císaři jsi povstal. Spoutejte ho.«

S výsměchem zvolal mladík: »Chtěli jste klamati a zatím jste oklamáni. Přisám Kristus, já nejsem Noman.«

»Zhyneš,« zvolal rozhněvaný Syřan.

»Budiž! Smrt mně hrozila od krále, kdybych nebyl poslechl a hrozí mně od tebe, že jsem poslechl.« Byl ztýrán a propuštěn.

Za nějakou dobu Magnus umřel a Noman zajel sám do Cařihradu, aby s císařem pojednal. Císař ho vlídně přivítal a přísahou se zavázal, že jeho otce propustí, bude-li napadati Peršany.

Noman v Cařihradě přemlouval, aby vystoupil z církve syrské a stal se členem řecké.

»Všichni moji kmenové jsou příslušníky církve syrské. Zabili by mne, kdybych přestoupil k vám.« Rozhněvali se na

něho a Nomán poznal, že se v Cařihradě spravedlnosti nedočká.

»Přisám Kristus, nikdy již Cařihradu dobrovolně nenavštívím,« byla slova, s nimiž z Cařihradu odcházel. Spěchal domů, leč cestou ho zatkli a poslali do vyhnanství za jeho otcem Mundirem. Stalo se to r. 585.

Křesťanští kočovníci proti Peršanům i prvým muslimům.

Císař Mauritius se chystal k nové válce s Peršany. Pokoušel se získati Háreta, bratra Nománova, jejž kmenové uznali za svého vrchního velitele. Dal mu vyplatiti všechny dlužné dávky a zahrnul jej četnými dary. Jenže mu Háret nedůvěřoval. Neměl chuti mu pomáhati a ani mu hrubě pomáhati nemohl. Mnozí jeho kmenové se přidali k Peršanům. Perský císař Chosroes si totiž hleděl zajistiti stoupence jak mezi kočovníky, tak mezi usedlíky byzantskými, poněvadž se rozhodl, že si přivlastní celou Syrii. Do války se dal r. 604. Háret a kmenové, kteří mu ještě zůstali věrní, se postavili proti Chosroovi. Viděli v něm pohana a hubitele národní církve syrské. Nemohouce mu čeliti, uchýlili se do pouště, odkud podnikali nájezdy do Persie, přepadali zásobovací karavany a rušili spojení mezi jednotlivými posádkami. Chosroes opanoval Damašek r. 613 a rok později Jerusalem. Hrozně zuřil v Palestině a v Zajordání. Na 90.000 lidí pobil a velké a velké tisíce jich dal odvésti do zajetí. Ještě po stodvaceti letech byly všude patrny stopy barbarského řádění Peršanů. Nějaký stařec se ptal vynikajícího arabského dějepisce:

»Znáš okolí Damašku?«

»Neznám. Nebyl jsem tam.«

»Přijdeš-li tam, uvidíš pobořená města a vysekané háje olivové.«

»Kdo se toho dopustil?«

»Chosroes a jeho Peršané.« Zpravodaj poznamenává: »Později jsem navštívil Syrii a viděl, jaké hrůzy tam Peršané způsobili. Na syrských polích, v syrských zahradách a vinicích tábořili kočovníci. Na tržištích měst, ještě před nedávnem kvetoucích, přenocovala stáda velbloudů a ani ta nebyla jista. Musila býti střežena nejen v noci, nýbrž i ve dne.«

Velcí náčelníci kmene Gassán nabádali své souvěrce v Syrii a Palestině k boji za svobodu. Dali se do něho r. 625

a po 4 letech vypudili Peršany. Velké byly škody, jaké Peršané v Syrii natropili, obyvatelé se však těšili, že se vynasnaží, aby je napravili a své vlasti k novému rozkvětu dopomohli, když se tu objevili na hranicích Syrie noví nepřátelé. Byli to stoupenci náboženství, které byl právě založil v Medíně Muhammad, jenž se vydával za apoštola Božího. Již koncem roku 629 přišel jeho posel k velkému náčelníku kmene Gassán do pohraničního města Bosry. Přinesl mu list, ve kterém ho Muhammad vyzýval, aby se k němu přidal. Velký náčelník výzvě nevyhověl; posel se vracel a byl od

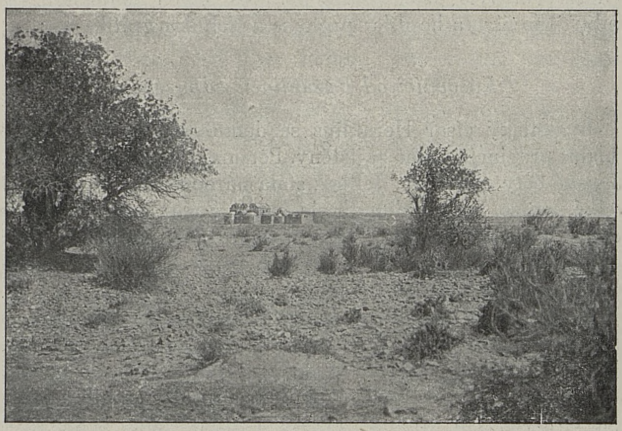

Obr. 55. — Amra od jihozápadu.

vrchního velitele gassánského v Móte zatčen a popraven. Vrchní velitel se dopustil činu hanebného a vyvolal pomstu Muhammadovu. Muhammad sebral tři tisíce bojovníků a vypravil je, aby pomstili smrt svého souvěrce.

»Všechny domýšlivce s oholenými hlavami pobijte. Poustevníkům dejte pokoj. Ženy, děti a starce nezabíjejte. Stromy nekácejte, domy neboťte.«

Muslimští mstitelé táhli velkou dopravní cestou na Maán a odtud do Moabska. Gassánský vrchní velitel věděl, co mu hrozí. Sebrav bojovníky všech křesťanských kmenů, spojil se s byzantskou posádkou, postavil se u osady Mhajj v jihovýchodním Moabsku a čekal na nepřítele. Muslimové chtěli křesťanské vojsko napadnouti v den památky zemřelých.

Křesťané se o tom dověděli, muslimy překvapili a je na hlavu porazili. Málo se jich zachránilo, mezi nimi proslulý Cháled ibn al-Ualíd.

Zpráva o záhubě tolika bojovníků způsobila v Medíně velké zděšení. Muhammad vybízel k odvetě. Nikdo neměl chuti. Teprv když slíbil, že se odvetné výpravy sám zúčastní, hlásili se bojovníci. Nastoupil ji na podzim r. 630. Vojsko bylo velmi četné, nedostalo se však leda do Tebúku. Vrchní velitel kmene Gassán nelenil. Spojiv se s řadovým vojskem byzantským, přichystal se na muslimy. Muhammad se zarazil. Vítězství nebylo jisté, kdežto porážka mohla znamenati záhubu jeho životního díla; proto se z Tebúku vrátil.

Kočovníci od Byzantinců odpuzeni.

Byzantský císař Heraklius se domníval, že má své východní provincie úplně zajištěny. Peršané byli poraženi a muslimské čety odraženy. Jelikož stála národní válka s Peršany velké peníze, bylo vydáno heslo šetřiti. Začal šetřiti tam, kde neměl: odepřel všechny dávky kočovníkům. Když náčelníci křesťanských kočovníků arabských přišli k syrskému zemskému správci a žádali o povinné dávky, odbyl je:

»Císař nemá na služné pro své vojáky, kde by vzal na dávky pro tyto psy?« Byla to velká urážka pro kočovníky. Skřípějíce zuby, odjeli ke svým a vystěhovali se do pouště. Bylo potřeba, aby se živili. Podnikali nájezdy, loupili a brali, kde co bylo. Na usedlíky syrské uvalila vláda velké daně a přece jich nechránila. Aby si zachovali život a majetek, dávali náčelníkům výkupné, úředníkům pak odpírali daně. Vláda je týrala pro nezaplacené daně a pronásledovala je, poněvadž náleželi k církvi syrské. Lhostejnost k byzantskému státu se měnila v nenávist. Proti Peršanům by se byli postavili jak kočovníci, tak usedlíci. Vždyť to byli pohané a příslušníci jiné národnosti, ale proč měli podporovati vládu proti muslimům? Národnosti byli stejné. Hlásali víru v jediného Boha, tedy nauku, která tvoří základ náboženství křesťanského. Křesťanských chrámů nebořili. Chtěli ponechati domorodcům úplnou svobodu náboženskou, ba i samosprávu a chtěli je zbaviti vyděračů byzantských. Křesťanští domorodci se muslimům neprotivili. Jak kočovníci, tak usedlíci syrští, roztrpčeni na vládu byzantskou, se rozhodli, že budou jen přihlížeti k bojům mezi muslimy a vládou by-

zantskou. Dlouho tyto boje netrvaly. Již r. 636 byla bezmála celá Syrie v rukou muslimských.

Vrchní vojenský velitel kmene Gassán byl z pomsty ve svém dvorci přepaden a zavražděn. Velkému náčelníku nebylo ublíženo. Muslimové si ho vážili a prokazovali mu různé pocty. Chalífa Omar mu dovolil, že může zůstati vrchním náčelníkem svého kmene a křesťanem, jen když bude platiti daň z hlavy. Odmítl a vystěhoval se se svým rodem do státu byzantského. Chalífa toho litoval. Vzkázal mu, aby se vrátil, že daně z hlavy na něm vymáhati nebude. Velký náčelník odmítl a území svého kmene již nikdy nespatřil. Gassánové ztratili v severní Arabii prvenství, neztratili však své území. Prvenství dostal rod Eben Bahdal, jenž náležel ke kmeni Kalb.

Nějaký básník arabský, rodák z Mekky, vypravuje o své návštěvě u velkého náčelníka neboli krále gassánského:

»Viděl jsem u něho deset zpěvaček. Pět byzantských zpívalo písně své vlasti a doprovázelo je na lyrách. Ostatní byly z Híry a zpívaly písně arabské.

Též přicházeli ke králi arabští zpěváci z Mekky a jiných měst, aby se mu představili a jeho štědrosti využili. Naslouchal jim popíjeje se svými přáteli. Seděl na divaně zdobeném myrtou, jasmínem a jinými vonnými květinami. Kolem něho stály zlaté a stříbrné nádoby naplněné voňavkami. V zimě hořelo v nádobách vonné aloe, v létě pak byla místnost chlazena ledem.

Král a jeho družina se odívali, jak vyžadovalo roční období, buď v lehounké látky nebo v kožešiny. Kdykoliv jsem ho navštívil, daroval mi šat, který právě měl a podobně obdarovával všechny, kdo k němu přišli. Byl mírný, přívětivý, rozumný a jeho štědrost překonávala každou touhu.

Blahobyt těchto velkých náčelníků zmizel jako sen.«

»Který pak blahobyt by sis myslil, že nezmizí?« poznamenává jiný básník.

V.

PRO SVÉ DOBRÉ JMÉNO.

Amra přeludem?

Podal jsem zprávu o zámečku na pomezí severní Arabie, ve kterém jsou na stěnách ve výměře 1.200 m² namalovány výjevy klasické i domácí, mezi nimi i chalífa a různí králové. Odborníci povážlivě kroutili hlavou. Můj objev se neshodoval s ustálenými názory. Vždyť se obecně soudilo, že islám zakázal obrazy a že by byl chalífa potrestal umělce proti tomuto zákazu jednajícího. Nikde v bohatém písemnictví arabském nebylo ani zmínky o takové nebo podobné výzdobě sídla chalífy a členů jeho rodu. Pomezím arabské pouště prošlo několik Evropanů a žádný nezaslechl o zámečku vyzdobeném obrazy. Není to přelud? Kde jsou důkazy?

Bylo nutno, abych podepřel svá slova důkazy, fotografiemi. Bylo nutno, abych se znova do Amry vypravil. Stalo se to po dvou letech velkého mravního utrpení.

Snadnější cesta.

V Mádabě jsem se dověděl, že Beni Sachr táboří nedaleko na východě. Pozval jsem k sobě Hájela. Po pozdravech mně oznámil radostnou zprávu:

»Již je pochováno a zahrabáno, co se stalo mezi námi a Rualy.«

»Uzavřeli jste mír?«

»Zajisté. Devět let jsme válčili: konečně jsme se domluvili.«

»Co usnadnilo domluvu?«

»Drúzové, obyvatelé Hauránu, se chystají k povstání. Žádali Sattáma, knížete Rualů, aby jim pomohl. Sattám sice

pomoc neslíbil, hleděl však zajistiti mír, aby byl ve svých počinech svobodný. Vypravil k nám posla.«

»K vám? Vždyť jste byli jeho nepřátelé.«

»Jak vstoupí takový posel na naše území a prohlásí prvému pastýři nebo bojovníku našeho kmene: ‚Nesu mír od Sattáma.' je pod ochranou našeho knížete. Nikdo mu neukřivdí.

Posel přišel k Találovi a pravil: ‚Ó Talále, poslal mne k tobě Sattám eben Šalán a nesu ti mír.'

Talál odvětil jménem náčelníků: ‚My dáváme přátelství, jako je dal Sattám. Kéž Alláh spočine na něm a zaručí, že pravdu mluví!'

Posel se vrátil a Sattám s Találem si vzkázali, kdy a kde se sejdou s ostatními zástupci obou kmenů, aby porokovali o míru. Zástupci dohodnuvše se o všem, co je dotud různilo, položili mezi sebe holou šavli. Talál a Sattám si nad ní podali ruce a prohlásili:

‚Vy a my jsme přátelé. Přisám Alláh, pochováno a skryto budiž vše, co je neznámé a co je známé.'«

Tato zpráva Hájelova mne velice potěšila.

»Budiž Alláh pochválen! To pobudeme v Amře, pokud bude nutno.«

»Nikoliv, Múso, nýbrž pokud bude možno. Procházejí okolo ní nájezdní čety i jiných našich nepřátel nežli Rualů.«

»Alláh zařídí to nejlepší. Kdy se vrátíš ke svým, Hájele?«

»Dnes večer.«

»Vezmeš moje zavazadla?«

»Zajisté, Múso, zajisté. Dej je dopraviti za poslední mlat na východě. Pojedu okolo, zastavím se, naložím a zmizím.«

»Tím velice usnadníš můj odjezd. Vždyť mne vláda opět pozoruje. Nedovolila by, abych se k vám vydal.«

»Jak sestoupíš před mým stanem, budeš z dosahu vlády.«

»Vláda to ví, proto mne střeže a zdejšího starostu proti mně podpichuje.«

»Alláh tě zastře svým závojem; unikneš, a vládě se vysmějeme.«

Hájel odvezl moje zavazadla a čekal, kdy přijedu. Nebylo to snadné. Zemský správce damašský mne vzal pod svou osobní ochranu a přísným listem nakázal místnímu správci mádabskému, jakož i tamnímu důstojníku pohraniční stráže, že jsou odpovědní za mou bezpečnost. Abych je poněkud ukolébal, podnikal jsem bezmála denně vyjížďky do okolí

a vracel se se slunce západem nebo i později. Úředníci i lidé si zvykli a méně se o mne starali. Ve středu 4. července jsem si zajel do zřícenin Abu Bedd a unikl odtud do stanu Hájelova (obr. 45). Talál nebyl doma. Dlel s Bachítem a několika bojovníky v Hauránu.

Maso a mléko.

Mně na počest dal Hájel zabíti ovci. Zařezali ji před stanem a kůži s ní stáhli na zemi. Potom zavěsili zvíře za zadní nohy na tyč, dva mužové vzali tyč na ramena, černoch Hájelův otevřel břicho a krájel maso. Hrdlo a plíce odhodil. Lebku rozrazil, mozek vyňal a ženám odevzdal:

»Ať se neopovážíte smíchati jej s ostatním masem!« upozorňoval Hájel.

»Vždyť je dobrý.«

»Zajisté, Músо, avšak pouze pro ženy, nikoliv pro muže. Muž nesmí jísti mozek ovčí, sic by za noci zbloudil.«

Jak černoch maso ukrajoval a kosti rozsekával, házel je do měděného kotle. Ženy zalily maso mlékem.

»U nás nevaříváme maso v mléku.«

»To nevíte, co je dobré. My bychom ovčí maso bez mléka nejedli. Nemáme-li mléka, rozpustíme ve vodě suché syrečky a v ní vaříme maso.«

»Co činíte s polévkou?«

»Co je polévka?«

»Zbytek mléka, ve kterém se maso vařilo.«

»Bezmála všechno vyvře. Co zbude, je velmi husté. Tím polijeme maso nakupené na míse. Podíváš se, až bude paní mého stanu maso chystati.«

»Vážíte si ovčího mléka?«

»Ovčího i velbloudího. Zahynuli bychom bez něho. Je u nás hlavním pokrmem.«

»V čem uchováváte mléko ovčí a kozí?«

»Koz máme málo. Nedojí tak dobře jako ovce,« vykládala matička Hájelova, jež k nám přisedla. »Ovčí mléko, Músо, sléváme do velkého koženého měchu, ve kterém se stlouká. Měch zavěsíme na tři tyče, oleandrovou, sidrovou a vrbovou (obr. 46). Je to nutné, abychom nastloukali dobrého másla. Stlučené máslo vymačkáme a vložíme do kotle, do něhož vsypeme hrst obilí, špetku šafránu, soli, trochu voňavých bylin a tři cibule.«

»Proč tato přísada?«

»Aby bylo máslo chutnější a mělo pěknou barvu. Máslo rozpouštíme vždy ve stanu úplně uzavřeném. Žádný muž do něho nesmí. Je zakázáno pískati, zpívati nebo hlasitě mluviti. Žena, která chce vkročiti, poodhrne stěnu a pozdraví: ‚Kéž spočine požehnání Boží v tomto stanu!' Hospodyně míchá máslo trnitou větévkou. Chloupky se na ni chytají a žena je odhazuje. Kal sbírá dřevěnou lžicí. Rozpuštěné máslo nechá zchladnouti a slévá do kožených měchů.«

»Co děláte s podmáslím?«

»Podmáslí je hlavním nápojem. Pijeme je čisté. Jenom lakomci je rozřeďují vodou. Máme-li ho mnoho, dáme je ustáti, až se tvaroh srazí. Syrovátku slijeme a z tvarohu hněteme malé syrečky, jež sušíme a suché uschováváme. Zajisté je znáš.«

»Jak bych je neznal. Mám je velice rád.«

»Jedl jsi, Múso, sýr ze sladkého mléka?«

»Několikrát.«

»Není chutnější než syrečky?«

»Po mém soudu není.«

»Naši mlsálkové mu dávají přednost, poněvadž je sladký a my, ženy, abychom jim vyhověly, vložíme do sladkého mléka kousíček žaludku jehněčího; tím se mléko srazí. Potom je postavíme k ohni, až se svaří a z tvarohu hněteme velké kusy sladkého sýru, jenž se hned požívá. Pojď se mnou, Múso, podívat se, jak Uádžed chystá večeři na mísu.«

Doprovázel jsem matičku do oddílu pro ženy. Uádžed, manželka Hájelova, nakládala na velkou mísu teninké chleby, na ně navršila uvařené maso a zalila hustou polévkou. Černoch nalil z koženého měcha trochu vody do dřevěné nádobky a vybízel hosty v oddílu pro muže:

»Umyjte se, umyjte se, hosté.«

Po malé chvilce vstoupil Hájel vážným krokem mezi nás hosty. Svůj plášť úmyslně vlekl za sebou. Za ním nesli dva černoši mísu s večeří. Zastavil se přede mnou, pokynul a černoši položili mísu přede mne. Usednuv vedle, vybíral nejtučnější kousky, ovinoval chlebem a mně podával. Věděl, že nemám rád tučných kousků a přece mně je strkal.

»Jsem tvůj hostitel a vím, co se sluší a patří,« šeptal na mou výtku, proč mne krmí tukem.

Nenasytní hosté.

Když jsem povečeřel, odsunuli černoši mísu ostatním hostům, jichž bylo hodně. Mezi nimi se tlačilo několik usedlíků. Usedlíci jsou pověstní svou nenasytností. Hájel na mne pohlédl a usmál se. Rozuměl jsem mu. Upozorňoval, abych se podíval, s jakou dychtivostí do sebe házejí maso. Kuftán, jeho příbuzný, mně po večeři šeptal:

»Myslíš, Múso, že své břicho naplnili?«

»Zajisté. Vždyť v něm zmizely dvě plné mísy.«

»To je neznáš; budou si šeptem i nahlas stěžovati, že dostali málo. Náš zemřelý kníže, kéž se Alláh nad ním slituje, se obořil jednou na takového nenasytu slovy:

‚Ohlodal jsi hlavu velbloudice a hlavu skopce, zajíce jsi pozřel i s lebkou, zajedl jsi to mísou rozvařeného obilí a ještě povídáš, že jsi se nenavečeřel? Táhni, ať tě nevidím!'«

Usedlíci a chovatelé koz a ovcí mají pro hosty zvláštní dům nebo stan. Posílají jim jídlo po pořádku. Beduové v poušti nemají společného hostinného stanu. Každý stan je hostincem.

»U usedlíků víš, Múso, trvá pohostinost jen tři dny a třetinu; u nás může zůstati host tři léta. Chová-li se slušně, nikdo ho nevyžene a po celou tu dobu ručí jeho hostitel za vše, co se mu ztratí. Ovšem host se stane jeho sousedem a hosté a sousedi mají stejná práva a stejné povinnosti.«

Koni ubývá.

Nazítří ráno jsem odjel se svým průvodcem, rodákem z Mádaby, ze stanu Hájelova. Nechtěl jsem, aby se usedlíci dověděli, že jsem se dal do pouště, nebo že mířím za cestu Poutnickou, tedy za hranice území tureckého. Snadno by byli mohli upozorniti pohraniční stráže. Domluviv se s Hájelem, jel jsem až na místo, kde jsem se s ním měl setkati. Sám se vydal již za noci se třemi velbloudy pro vodu; tak aspoň vykládal svým hostům, obzvláště usedlíkům. Zatím jsem ho našel na smluveném místě, kde na mne čekal. Průvodce se vrátil s mým koněm do Mádaby. Hájel, vážný muž, choval se ještě vážněji. Byl zamlklý.

»Co se ti stalo?«

»Nějaký příslušník čeledi Balaune mně přešel přes cestu a víš, těm abychom se vyhnuli, podnikáme-li něco důležitého.

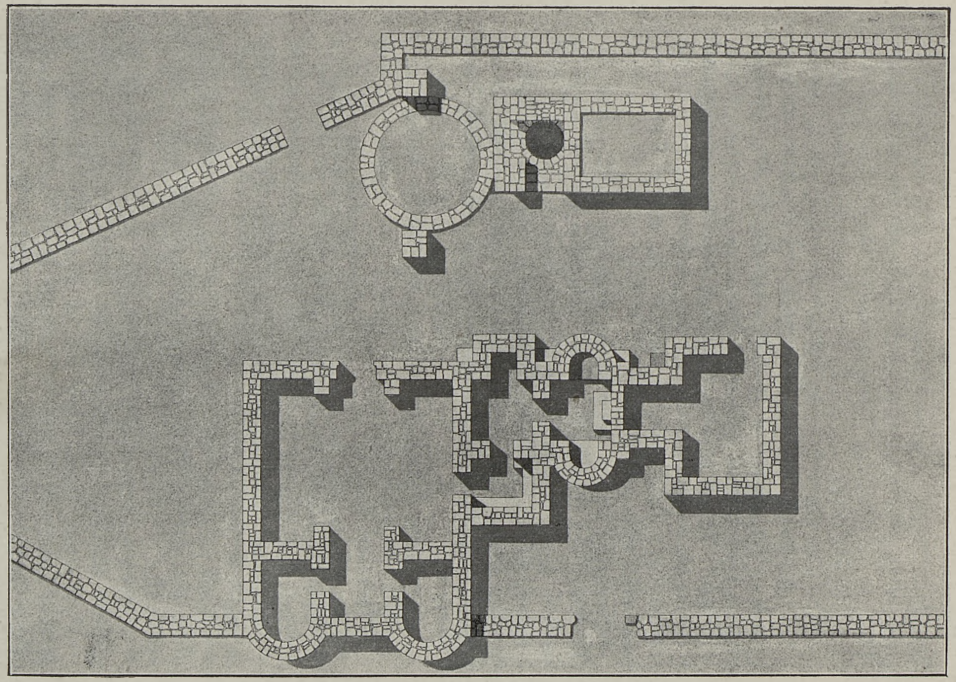

Obr. 58. — Amra, půdorys.

Jejich sůl není dobrá. Nebylo by lépe, abychom odložili výpravu na zítřek?«

»Hájele, Alláh je nad námi. Alláh zná účel naší cesty, pomůže nám.«

Provázel nás Hájelův švagr Kuftán a Bachítův bratr Fahad.

»Kuftán zůstane s námi, Fahad nás opustí,« vysvětloval Hájel.

»Kam míří?«

»Talál ho vypravil k Eben Šalánovi, jenž táboří u Azraku. Pojede s námi k Amře a jak vyřídí své poselstvo, vrátí se k nám. Jeho spolehlivá ručnice na cestě do Amry a zpět přisám Alláh že nám leda prospěje.«

Zásoby, hlavně mouku, jsme měli rozděleny stejnoměrně v tlumocích sedlových, aby všechny velbloudice byly stejně zatíženy a mohly společně ujížděti. Za cestou Poutnickou jsme našli vydatnou pastvu.

»Naprší-lo, Múso, letos spoře, naprší-lo, budiž Alláh pochválen! Prvý déšť jsme dostali začátkem měsíce, kterému usedlíci říkají listopad; druhý dva měsíce později a třetí v měsíci dubnu. Již dávno jsme neměli takového blahobytu ve svém území, jako letos. Všude na cestě najdeme pastvu a vodu. Z letošní pastvy tloustnou nejen velbloudice, nýbrž i klisny.«

»Pověz mně, Hájele, odkud se u vás vzaly klisny?«

»Alláh je stvořil.«

»Ve vašem území?«

»V našem území, ba nikde v poušti Alláh koně nestvořil.«

»Proč jej nemohl stvořiti v poušti?«

»Inu, vždyť by se kůň v poušti neuživil.«

»Jindy se prohánělo v poušti stáda divokých oslů; uživili se. Ani koně by nebyli zahynuli.«

»Koně potřebují více vody než divocí osli. Musí častěji píti a jsou náročnější na pastvu. Ani divocí osli se neudrželi: vyhynuli.«

»Nevyhynuli hladem a žízní, nýbrž byli asi vyhubeni střelnou zbraní. Dotud se prohánějí v dolní Mesopotamii.«

»Vím o tom, Múso. Vždyť tam chodívají naši Slubové, aby osvěžili krev svých ušlechtilých oslů, které chovají. Divoké osly známe, avšak o divokých koních nevíme nic. Naši předkové nám o nich nezanechali žádné zprávy.«

»A přece koně chováte.«

»Chováme, jenže chov upadá a koní ubývá. Než přišla vláda do Keraku a Mádaby, bylo tam přes 2.000 koní a dnes po šesti letech jich tam napočítáš sotva 200. Podobně je tomu i u nás.«

»Proč jich ubývá?«

»Vláda má děla a její ručnice nesou daleko. Turecká pěchota se ohradí balvany. Co zmůže proti ní a proti jejímu zbraním naše jízda? Naše nájezdy na usedlíky ustávají. Vládní vojsko zabezpečuje jejich život a majetek, i zaměňují koně s mezky a osly. My raději pěstujeme skromné velbloudice, ovce a kozy než náročné klisny. Nebýti nájezdů našich nepřátel z vnitřní pouště, věru že bychom koní zanechali. Avšak obrana i útok vyžadují hbitého koně. Pěšky nebo na velbloudech bychom svým nepřátelům neodolali.«

Odkud se vzali koně.

»Třebas by koní u vás ubývalo, přece je chováte. Odkud se vzali?«

»Odkud se vzalo vše, co vidíme? Alláh je stvořil.«

»Z čeho?«

»Někteří povídají, že Alláh stvořil koně z hrsti větru.«

»Stvořil všechna plemena?«

»Nikoliv. Pouze hřebce a pět klisen. Od nich pocházejí naše plemena.«

»Kde je Alláh stvořil?«

»O tom nic nevím. Naši předkové vykládali, že se jednou klisny ukázaly na břehu mořském. Po dlouhou a dlouhou dobu se k nim nemohl nikdo přiblížiti, neřku-li je chytiti; hned zmizely v moři. Konečně Arabové vypátrali, kde pijí. Stopy je dovedly k prameni vyvěrajícímu v hlubokém žlíbku. Co neudělali: skryli se mezi balvany tam, kde vedla cesta ze žlíbku k moři a čekali, až klisny půjdou k prameni. Sotva ohnuly své krky k vodě, vyskočili muži, zatarasili jim balvany a tyčemi cestu a chytili je. Jenže neměli hřebce. Nejstarší povídá:

‚Spoutáme tady klisny a uvidíme, co se stane.' Uvázali klisny u pramene, spoutali jim přední nohy a prosili Alláha, aby pomohl. A hle, z moře vyskočil ušlechtilý hřebec a oplodnil je. Od těchto pěti klisen pochází pět nejlepších plemen.«

»Což nejsou všichni koně stejní?«

»Jak by byli? Štěpí se na ušlechtilé a obyčejné. Ušlechtilý kůň je buď uznaný nebo pochybný. Uznaný je, o kterém aspoň dva věrohodní svědci dotvrdí, že pochází od ušlechtilé klisny a od ušlechtilého hřebce. Pochybný je potomek ušlechtilé klisny, oplodněné hřebcem, aniž by byli bývali přítomni dva věrohodní svědci.«

»Po kom se dědí plemeno, po otci nebo po matce?«

»Nikdy po otci, vždy po matce. Matky mohou býti různých uznaných plemen, k chovu se však smějí užívati pouze hřebci určitých plemen původních. Usedlíci si nejvíce váží plemene machladi. Říkávají: ‚Proklet budiž syn proklatce, který nepovstane, přiblíží-li se k němu machladi.' Toto plemeno se neštěpí; všechna jiná se štěpí.

U koně abys, Múso, dbal nejen plemene, nýbrž i různých známek. Vždyť kůň ti může býti tak osudným jako žena nebo práh, to je dům. Dům, jehož kamenné oblouky nespočívají na pevných pilířích, se snadno zhroutí a hospodáře zabije. Podobně dobrá žena je nejlepším pilířem a spolu zdrojem spokojenosti celé rodiny, kdežto špatná hospodyně zaviňuje úpadek a rozvrat. Dobrý kůň má míti mohutnou a dlouhou hlavu, široké sanice, výrazné oči, dlouhé uši, široké chřípí, dlouhý krk, zúžující se k prsům, krátký a široký hřbet, nadzdviženou ocasní chrupku, patrné svaly na lýtkách předních nohou, všechny nohy přímé, kopyto nízké a silné. Stojí-li klisna, nemá býti mezi koleny předních nohou prostor leda pro dva prsty. Ocas má nositi vysoko. Nemá býti masitá, její maso však má býti jemné jako gazelí. Krk má připomínati stožár, zachvívající se větrem; hříva hustá a dlouhá, náčelenka sporá, lopatky vysedlé, žíně ocasní husté a dlouhé, aby kryly za běhu celé kyčle. Na nohou má míti bílé skvrny, ale nikoliv na pravé přední, na čele bílou lysku.

Všímáme si bedlivě známek, ze kterých se usuzuje na dobré a špatné vlastnosti koně. Není mnoho lidí, kteří se v těchto známkách vyznají. Takové znalce vyhledáváme, zveme ke každé koupi a bohatě odměňujeme. Domluví-li se kupec o ceně koně a zaručí-li se dva svědci, že je koupě uzavřena, bývá přece zrušena, najde-li znalec znamení, že se kůň pro kupce nehodí.

Příznivou nebo nepříznivou známkou koně je vlk. Dlužno dbáti jeho tvaru a místa. Nepříznivý je vlk na přední straně krku, obzvláště uprostřed. Takový trhá sponku košile, to jest zaviňuje smrt jezdce a nutí jeho příbuzné, aby si roztrhli sponku, svírající límec jejich košile na znamení smutku.

Je-li vlk na čele a sahá-li bezmála až ke kořenu nosu, říká se mu hrob. Jisto jistě otevře hrob svému jezdci. Vlk na kyčli sluje rozvod. Jezdci nezbude, než aby z toho neb onoho důvodu propustil svou manželku.

Jsme nešťastni, má-li kobylka lysku na pravé přední noze. Lyska na pravé přední a na pravé zadní noze neškodí jezdci, škodí však jeho druhům.«

»Jakou barvu máte nejraději? Bílou?«

»Nikoliv; bílé klisny jsou zdaleka viditelné. Není snadné je skrýti před lupiči a nájezdníky, proto raději chováme klisny zlatohnědé nebo ryzky. Za nejhorší barvu máme černou. Jistě jsi nikde u nás neviděl černého koně.«

»Věru, že neviděl. Pravil jsi, Hájele, že hříbě dědí plemeno své matky.«

»Zajisté, že dědí.«

»Není výjimky?«

»Je, ale pouze jedna. Zavedu-li ušlechtilou klisnu k hřebci jiného plemene a kobylky, které od ní pocházejí, rovněž k hřebcům téhož plemene, mohu páté pokolení zařaďovati buď do plemene matčina nebo do plemene otcova.«

Péče o hříbě.

»Obyčejná klisna nemůže býti uznána za ušlechtilou?«

»Může. Připustím-li pěkně rostlou obyčejnou klisnu k ušlechtilému hřebci a přinese-li mně statnou hřebičku a zavedu-li ji k hřebci téhož plemene, jakého byl její otec, dobře ji ošetřuji a s jejími potomky činím totéž, náleží klisna pátého pokolení k plemeni hřebcovu a je ode všech uznána za ušlechtilou.«

»Zavádíte zadarmo nebo za peníze?«

»Za peníze, Músо. Za skok platíme jednu medžídijji a máme právo zavésti klisnu po druhé čtyřicátého dne. Brání-li se hřebci, soudíme, že zůstala.«

»Radujete se, když se klisna ohřebí?«

»Pouze má-li kobylku. Přinese-li hřebečka, buď mu vytrhneme pupek nebo jej zahrabeme do písku. Máme dosti

jednoho chovného hřebce; jiných nepotřebujeme a míti nechceme, poněvadž by znepokojovali klisny. Má-li klisna kobylku, oznamují to naše ženy jásavými zvuky a sousedé se hrnou k šťastnému hospodáři a každý mu přeje: ‚Budiž požehnána tato hřebička!' Hospodář je hostí a raduje se s nimi, jako by se mu byl narodil chlapec.«

»Jak opatrujete hříbátko?«

»Měkké kopyto kobylky hospodář přiřízne a natře slanou vodou. Konec ocasní chrupky buď přiváže provázkem ke hřbetu nebo jej odspodu nalomí. Rád by, aby kobylka za běhu držela ocas vzhůru.

Hříbátko zůstane u matky třiatřicet nebo pětačtyřicet nebo dvaasedmdesát dní. Po tři dny je hospodář pln strachu, aby neuhynulo; vždyť zřídka náleží klisna pouze jemu. Pojde-li hříbě v této době, utrpí ztrátu jen hospodář. Teprv po třech dnech se těší a druhý majetník si hříbátka všímá.

Po třinácti dnech se sejdou všichni majetníci klisny, jakož i jiní čelní mužové ve stanu náčelníkově a zkoumají matku i hříbě. Uznají-li, že jsou obě dvě zdravé, řekne hospodář druhému majetníku: ‚Vezmi si své.' Od té chvíle je hřebička majetkem druhého. Pohyne-li, pohyne jemu. Obyčejně ji ponechá u matky a prosí hospodáře, aby na ni dohlížel, jako by byla jeho vlastní. Nedůvěřuje-li mu, vezme si hříbátko do svého stanu a odchovává je mlékem šesti až dvanácti koz. Nemá-li, vypůjčí si je od svých sousedů, kteří mu rádi vypomohou. Zůstane-li hříbátko pod klisnou, bývá nejpozději po dvaasedmdesáti dnech odstaveno. Kdyby pošlo vinou hospodářovou, byl by povinen k náhradě.«

Koupě klisny.

»To je u vás koupě klisny věc hodně obtížná.«

»Nejen obtížná, nýbrž i důležitá. Zveme k ní mnoho svědků. Nestačí, aby podali své dobrozdání znalci příznivých a nepříznivých známek. Je nutno přesvědčiti kupce o původu a čistotě plemene.«

»Nemáte písemných svědectví?«

»Kde bychom je vzali? Psáti neumíme a psanému nevěříme. Kolikrát oklamal písař mého bratra. Není nad stručný výrok věrohodného svědka.«

»Jak ukončujete prodej klisny?«

Obr. 57. — Nakládáme

KNIHOVNA V PRAZE

»Byl-li prodej řádně proveden, vloží prodavač na klisnu ohlávku s opratí i sedlo a za ně přiváže míšek s obrokem a železné pouto. Potom chytne náčelenku zespodu, kupec pak vezme několik zrnek pšeničných, položí ruku na náčelenku shora a ptá se:

‚Prodal jsi mně svou klisnu a svěřil celou věc Alláhovi?'

‚Prodal jsem ji v přítomnosti Alláhově.'

‚Pusť náčelenku.' Prodávající ji pustí a klisna je kupcova.«

»Prodáváte klisnu celou nebo si něco vymiňujete?«

»Pravidelně prodáváme s podmínkou, že od ní dostaneme dvě kobylky. Klisna prodaná bez takové podmínky stojí mnohem víc, neboť se připočte k její ceně za prvé hříbě 500 piastrů a za druhé 250 piastrů. Prodává-li se klisna shřebná, děje se to s podmínkou, že mládě je vyjmuto. Zhyne-li klisna vinou nového majetníka, je povinen nahraditi prodávajícímu 750 piastrů za prvou a druhou kobylku.«

»Je možno koupi zrušiti?«

»Není, leda najde-li kupec do roka chybu, kterou mu prodávající zamlčel.«

»Jaká je náhrada zahubené klisny?«

»Zahubí-li někdo klisnu náhodou, nahradí ji klisnou stejných vlastností nebo zaplatí cenu její, jakož i prvé a druhé hřebičky. Zabil-li ji schválně, nahradí ještě cenu prvého a druhého hříběte obou těchto hřebiček.«

Postroj a chod koně.

»Jak pěstujete své klisny?«

»Pobyl jsi u nás hodně dlouho, pozoroval jsi naše koně, i víš, že jim žádnou zvláštní péči nevěnujeme. Klisna stává přivázána ke stanovému kolíku. Sedlo s ní nesnímáme mnohdy ani v noci. Je-li poblíž pastva, sepne hospodyně nebo její dcera klisně přední nohy železnými pouty a pustí ji na pastvu. Není-li poblíž pastvy a nemá-li hospodář dosti ječmene, jedou mladí mužové s koňmi k velbloudům a pasou je mezi nimi. Nikdy neopustí všichni koně tábor. Několik osedlaných tam vždy zůstane, abychom na nich odrazili nepřátelský útok. V krajích nebezpečných bývá polovice koní v táboře, polovice pak s bojovníky u velbloudů. Koním zakládají a je napájejí obyčejně ženy, a to jen jednou za den. Před polednem jim žena nalije vody na velkou mísu, k ve-

čeru před západem slunce nasype ječmene do míšku a zavěsí jej koni na hlavu. Co nesežere, dostane ráno při východu slunce.«

»Hospodář se o svého koně nestará?«

»Jak by se nestaral. Dohlíží, sám však koně neopatruje, leda že ženy kárá nebo je napomíná. Vzácným zvířatům zamykává sám přední nohy do železných pout a skrývá klíč na svém těle. Zůstane-li kůň i v noci osedlán, přehodí hospodář nebo hospodyně třemeny na sedlo, aby nepřekážely, když by si lehl.«

»Co nese kůň kromě jezdce na delší cestě?«

»Tlumok z vlny nebo z velbloudí srsti, který má otevřené kapsy na každé straně. Volný střed je po délce prostřihnut. Přehodí se na sedlo, aby zadní sedlová část prostřiženým otvorem vystupovala. Za ní jsou dva kroužky, na něž jsou uvázány dvě pevné šňůrky, jimiž se tlumok k sedlu připevňuje. Těmito šňůrkami se k sedlu přivazuje i míšek na obrok a železná pouta asi metr dlouhá nebo rovněž taková pouta provazová.

Má-li Arab kopí, opře se o ně levicí a vhoupne se do sedla. Nemá-li ho, chytne se levicí za hřívu. Někdy bývá míšek naplněn obrokem. Tu aby jej jezdec pevně přivázal, sic by jej při sedlání shodil.«

»Jaký pak je chod vašeho koně?«

»Nač se mne ptáš? Vždyť to sám dobře víš. Náš kůň, vyjma mladých a řijících se klisen, jde velmi klidně a rozvážně. S hlavou k zemi skloněnou pátrá po vhodném soustu a Arab mu nikdy nezbraňuje. Krok je dlouhý, stejnoměrný. Za dlouhého pochodu jako by našlapoval každou chvíli na jinou nohu. Tím si odpočívá. Mimo dlouhý krok zná náš kůň skákavý klus a překrásný cval. Klusu jej učíme. Skládá se z několika přesně oddělených poskoků, při kterých kůň nazdvihne najednou obě přední nohy a na zadních se poněkud zadrží. Takový poklus unavuje zvíře i jezdce. Užíváme ho pouze při slavnostních příležitostech, kdy pojíždíme před velitelem a ubezpečujeme ho bitevním pokřikem o své věrnosti a statečnosti. Nádherný je cval ušlechtilého oře. Úplně se promění. Tam ta je jeho ospalost, oči mu jiskří, nohy jsou jako strunky, uši vztyčí, nozdry rozšíří, každou žílu napne, ocas zvedne a jak jezdec dvakrát třikrát zamlaskne, vznáší se ve vzduchu. Písková zrna a křemelky daleko odhazuje. Přenáší se přes balvany, strouhy a doliny. Okolí vedle jezdce

letí a on sedí pokojně a pohodlně jako na měkkém koberci. Hříva koně, dlouhé rukávy jezdce, jeho šátek na hlavě a sveze-li se mu na krk, jeho vlasy, copy a ocas — vše splývá ve vzduchu a skýtá obraz báječného okřídleného tvora. Ani v nejrychlejším cvalu neztrácí jezdec vládu nad svým koněm. Jediný lehounký pohyb opratí a zvíře se zastaví, při čemž ovšem může jezdec přeletěti přes jeho hlavu. Velké nebezpečí, ba smrt hrozí jezdci, když za cvalu povolí nebo se roztrhne podpěnka. Leč ani tu ušlechtilý kůň svého jezdce neopustí.«

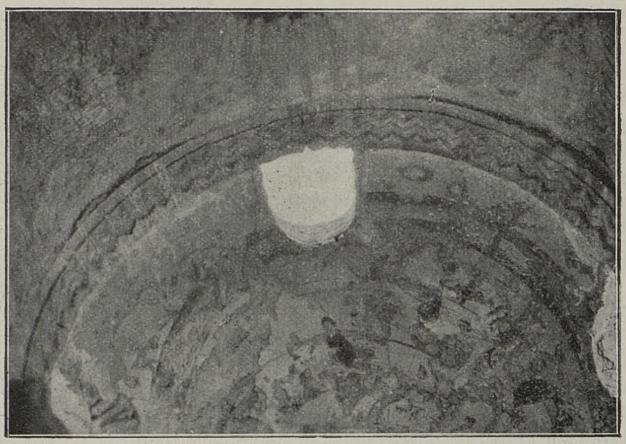

Obr. 59. — Amra, souhvězdí severní oblohy.

»Máš pravdu, Hájele. Sám jsem se o tom přesvědčil. Jak jsem si chtěl po prvé sednouti na svého hřebce z vašeho chovu, drželi ho čtyři muži. Jeho majetník vzýval hlasitě Alláha, aby nedovolil, aby mne kůň shodil, poranil nebo usmrtil, pokud se nestane mým majetkem. Jakmile ho pustili, byl všema čtyřma ve vzduchu. Přeskočil sousední zídku a uháněl se mnou do pole a do stepi. Cesta necesta, balvan nebalvan, příkop nepříkop. Seděl jsem klidně. Když jsem cítil, že se unavuje, nutil jsem ho mlaskáním a koleny k novému cvalu. Podnikal, co mohl, aby mne shodil, ale zůstal jsem v sedle a stali jsme se přáteli.

Jednou jsem jel s nějakým sedlákem do zbořeniska, ve kterém jsem našel arabský nápis. Chtěl jsem jej otisknouti. Pracoval jsem ve starém sklepení. Najednou slyším pronikavý hlas svého druha: ‚Nepřítel, nepřítel!' Sejmuv otiskovací papír, vyběhl jsem ze zřícenin, zahlédl na východě čtyři neznámé jezdce a slyšel dupot koně mého průvodčího, uhánějícího k severozápadu. Přituživ podpěnku, vložil jsem papír do sedlového tlumoku, vhoupl se do sedla a chtěje nepřátele rozděliti, neujížděl jsem za svým druhem, nýbrž na západ. Můj hřebec letěl jako pták. Cestou vyjel na úzký hřbet, za nímž se táhlo přes čtyři metry široké koryto, jehož západní břeh byl o dobré tři metry nižší než východní. K němu jsem dospěl. Žádný jsme koryto neviděli. Zpozorovali jsme je teprv, když kůň na hřbet vyjel. Oba jsme poznali, že je zle. Půda se drobila a neposkytovala pevné opory kopytům. Pozdvihl jsem se v třemenech a naklonil se dozadu, abych koni nadlehčil a se přes jeho hlavu nesmekl. Skočil a dosáhl šťastně druhého břehu; jenže silným nárazem se roztrhl řemínek mého levého třemene a svezl jsem po krku. Stál jako přikován. Zadními kopyty se dotýkal předních. Budiž Alláh pochválen, že dal takový důvtip koni!«

»Na čem jedeš, Músо, raději, na koni nebo na velbloudu?«

»Na velbloudu, neboť jízda na něm tak neunavuje jako na koni. Kůň bývá neklidný, jeho krok není stejný a pravidelný. Na velbloudu si mohu sednouti, jak chci. Na koni to nejde. Sedlo překáží a jezdec aby se co chvíle přizpůsoboval chybnému kroku nebo silnějšímu pohybu. Nikdy jsem neseděl na koni tak bezpečně jako na této velbloudici.«

Na starém bojišti.

Jeli jsme okolo vybílených lebek a ohlodaných kostí lidských a zvířecích.

»Tu jsme se utkali, Músо, před pěti lety s Rualy,« vykládal Hájel. »Eben Šalán se položil táborem na Poutnické cestě a své velbloudice napájel v Ammánu. Naše ležení se prostíralo u zřícenin Libben. Napadli jsme Rualy časně ráno a zajali deset mužů a čtyři koně. Vědouce, že se nám pomstí, ukryli jsme své velbloudice v Mšattě. Zakrátko nám odplatili náš útok. Náš hrdina Rumejh konal divy. Dcera Találova, zdobená pštrosím peřím, vedla ostatní děvčata, aby nám dodávala odvahy — a přece jsme podlehli. Našich bojovníků

padlo přes čtyřicet a ztratili jsme i čtyři klisny a dobrých sto velbloudů; všechny naše stany nám Rualové vzali. Jeden z jejich básníků povídá o této bitvě:

My jsme si zbudovali válečné stany nad Libbenem,
vy jste hanebně uvázali své žíznivé velbloudice v Mšattě.
Pštrosím peřím věnčené děvče jste posadili na velblouda
jako nejkrásnější ozdobu.
Dcerka náčelníků jej tepala po spáncích, pobízejíc
k rychlosti.
Byl zapálen prach v rukou přátel i nepřátel
v dlouhých ručnicích, drtících silné kosti.
Pobíhala jízdní zvířata okolo opuštěných běloučkých,
předhonila stydlivé, zdobené modrým tetováním.
Ó Rumejhu, není to hanba, že vám nezůstala ani jediná
pohyblivá velbloudice,
ani jediná z těch se širokými nozdrami a vysokými hrby?
Ó Rumejhu, nebýti vaší zrady, nebyli byste špatní.
Umíte válčiti a máte také soustrast s lidmi.

»Budiž Alláh pochválen, že jste se s Rualy domluvili a přátelství obnovili!«

Jak vzniká kmen.

»Budiž Alláh pochválen, že jsme jim přece jen ukázali, že se nám nadarmo neříká Beni Sachr, Skaláci,« poznamenal Kuftán.

»Kdo vám dal toto jméno?«

»Nikdo. Zdědili jsme je po svém předku. Byl to jeden z prvých synů Adamových. Alláh ho stvořil ze skály, proto se mu říkalo Eben Sachr, Syn Skály, Skalák.«

»I nepovídej, Kuftáne,« vmísil se Fahad. »Náš předek se jmenoval zcela jinak. Eben Sachr byl jenom přídomek, poněvadž byl vytrvalý a neústupný jako skála.«

»Povídejte, co chcete, jisté je, že se jmenujeme Beni Sachr, poněvadž se náš předek jmenoval Sachr. My jsme jeho potomci,« opravoval je Hájel.

»Jednou jsi mně, Hájele, říkal, že vy, Beni Sachr, jste sdružení různých kmenů a čeledí.«

»Zajisté, Músо. Máme společný název, avšak jednotlivé skupiny odvozují svůj původ od různých předků.«

«Co tvoří, po vašem, základ kmene?«

»Rodina a příbuzenstvo. Krev je pojítkem. Nejpevnější je toto pojítko v příbuzenstvu, jež sahá do pátého pokolení. Svazky krve trvají, když z rodiny vyroste rod a z rodu čeleď. Několik čeledí tvoří kmen. Jeho členové se považují za pokrevní příbuzné, potomky společného předka. Mnohdy se spojují s jinými čeleděmi, které nejsou příbuzné, v jediný kmen. Původ takového kmene odvozují rovněž od společného předka neboli jméno kmenové přenášejí na předka, ačkoliv vědí, že jsou různého původu. Vždyť se lze dostati do pokrevenství kmenového sňatkem a prohlášením velkého náčelníka.«

»Co víte o původu kmene Beni Sachr?«

»Abych se přiznal, víme velice málo a přece o něm vykládají mnoho ti, kdo rádi pracují svou obrazností.«

Výběr nevěsty.

»Čím udržujete kmen?«

»Sňatkem. Každý muž a každá žena jsou povinni se oženiti nebo se vdáti, aby posílili a zachovali kmen. Vyvolená musí náležeti k váženému kmeni. Nikdo z nás si nesmí vzíti za manželku příslušnici kmenů opovržených, jako Šarárátů nebo Htejmů. Není u nás větší potupy, než odbude-li někdo svého odpůrce slovy: ‚Tvůj synek je Htejmi.' Vždyť tvrdí, že se snížil k děvčeti z ledajakého rodu.«

»Jinak nejste ve výběru nevěsty omezeni?«

»Jak bychom nebyli. Nikdo se nesmí najednou oženiti se dvěma sestrami; pouze nemá-li po několik let dítě se svou manželkou, může si vzíti její sestru. Nikdy se nestalo, aby si někdo vzal za ženu dceru svého otce z jiné matky nebo dceru své matky z jiného otce.«

»Co se stane s vdovou po bratru?«

»Zemře-li bratr, vezme si jeho vdovu druhý bratr nebo synovec.«

»Kdo má právo na děvče?«

»Bratranec nebo vlastník. Třebas ji již vedli na velbloudu k ženichovi, může zastaviti zvíře a vzíti si ji řka: ‚Je má příbuzná. Já jsem jí bližší než ty.'«

»Kdo žádá za ruku děvčete: mladík nebo jeho otec?«

»Ani jeden, ani druhý, nýbrž dva nejváženější členové příbuzenstva. Námluvčí jdou k otci děvčete a jeden řekne:

‚Tvá dcerka běhá za tím a tím chlapíkem od té doby, co po prvé na pastvu vyhnal. Její duše je v něm, jeho duše je v ní.' Otec odpovídá:

‚Dlí-li její duše v něm a jeho duše v ní, neoddělím duši od duše. Slyšte ji. Chce-li si ho vzíti, dám vám ji. Požehnání ať na ní spočine a ji vede!'

Námluvčí se odeberou k děvčeti a ptají se: ‚Ó ty, chceš si vzíti svého miláčka nebo ne?' Odpoví-li: ‚Chci,' řeknou:

‚Ustanov svého zástupce.'

‚Ustanovuji za svého zástupce toho a toho.' Není-li přítomen, pošlou pro něho a jeden námluvčí se ho zeptá:

‚Ustanovila tě ta a ta za svého zástupce?'

‚Ustanovila.'

‚Dosvědčte, ty a ty, že je tento zástupcem té a té.'

‚Dosvědčujeme.'

Námluvčí odejdou se zástupcem k mladíkovi: ‚Tvá běloučká by tě ráda. Chceš si ji vzíti nebo ne?'

‚Chci si ji vzíti.'

‚Urči svého zástupce.'

‚Ten a ten je mým zástupcem.'

Ve stanu nevěsty se shromáždí otec ženicha a nevěsty, jakož i jejich zástupci a svědci. Vyjednávají o věno. Námluvčí řekne otci nevěstinu:

‚Žádej, kolik chceš.'

‚Znám vás. Jste štědří a šlechetní, proto nežádám, leda co je obvyklé.'

Sňatek.

Když se domluví, kolik má ženich za děvče zaplatiti, určí ženich, kdy se bude konati svatba. Ve svatební den krátce před večerem zřídí bokem od stanu otce ženichova kulatý stánek svatební. Ženich si sedne na koberec před něj a příbuzní a přátelé mu přinášejí dary. Jeho přítel hlasitě děkuje slovy:

‚Kéž ti nahradí Alláh to a to!'

Matka nebo sestry umyjí nevěstu, odějí ji do nejlepších šatů, zahalí závojem a vedou k velbloudu. Brání se volajíc: ‚Ó bratříčku můj! Ó tatíčku můj!' Kdyby se tak nechovala, mohlo by se o ní říci, že se jí doma nelíbilo, že ráda odchází. Sedne si na zvíře, bratr její matky se vhoupne za ni a drží ji, aby neutekla. Před svatebním stánkem přimějí velblou-

dici, aby poklekla a ženich odevzdá ujednané věno nevěstinu otci. Potom vezme otec stéblo, podá je ženichovi a praví třikrát:

‚Toto je stéblo mé dcerušky.' Ženich strčí stéblo za provaz, jímž má hlavu ovinutu. Otec pokračuje: ‚Ó ty a ty, hle, kladu ji dnes mezi límec tvé košile a tvou slinu. Kladu ji mezi podolek tvé košile a to, co jím zakrýváš.'

Ženich nebo jeho zástupce přináší svatební oběť. Podřezává zvíře se slovy: ‚Toto je svatební oběť toho a toho za tu a tu.' Krví pokape sebe sama a nevěstu, řka:

‚Budiž zproštěna hříchu! Alláh tě ho zprostil.'

Sedmého dne jde mladá žena na návštěvu k svému příbuzenstvu. Vezme potraviny, možno-li i ovci, uchystá večeři a pozve, koho chce. Hosté jí uštědřují dárky, volajíce: ‚Hle, tuto dvouletou velbloudici. Hle, tuto nákladní velbloudici. Hle, toto hřibátko. Tento plášť ti dávám.' Tyto dary zůstanou jejím majetkem. Dědic na ně nemá práva, ačkoliv může vdově vzíti vše, co jí manžel poručil.«

»Kolik můžeš míti žen, Hájele?«

»Kolik chci. Chci-li jich míti mnoho, mohu si jich vzíti mnoho, chci-li jich míti málo, mohu si jich vzíti málo. Jenže se ženami ztenčuje majetek. Za každou abych vyplatil věno a koupil jí výbavu (obr. 47). Propustím-li ji, ztratím jak věno, tak výbavu. Je mou povinností ženy živiti a jejich spory rovnati a dbáti, abych se proti žádné neprovinil. Každá noc náleží jedné. Opomine-li ji manžel, vezme si ráno z jeho stáda jednu kozu nebo ovci jako svůj majetek.

‚Proč ji bereš?'

‚Proč bych si ji nevzala? Je to cena této noci, o kterou jsi mne připravil.' Manžel nesmí ani hlesnout. Sám mám jedinou ženu; však znáš Uádžed — a jsem s ní úplně spokojen. Jen kdyby jí Alláh otevřel lůno, aby mně povila děťátko.«

»Synáčka, chceš říci.«

»Nepopírám, že bych ho viděl raději, avšak spokojil bych se i dceruškou. Posílil bych své příbuzenstvo a tím i svůj kmen. Ó Alláh, proč mne stíháš a zavíráš lůno paní mého stanu?«

V poledne jsme se zastavili v Muakkaru. Za další cesty jsme minuli četné údolní přehrady.

»Obyvatelé Muakkaru byli opatrnější a pilnější než my,« poznamenal Hájel. »Střádali vodu, zavlažovali své zahrady a živili se, kde my umíráme hlady.«

Pojednou nám přeběhl vlk přes cestu. Kuftán zvolal: »Špatné znamení!« Hájel se zadumal, ale mlčel.

Stísněnost je sdílná.

Překročivše rozvodí mezi Mrtvým mořem a dolinou Sirhánskou (obr. 48, 49), našli jsme místo, na kterém přenocovali pasoucí se velbloudi. Byly tam hromady suchých velbloudinců.

»Uvaříme si zde večeři a ty, Kuftáne, poženeš zvířata tamhle na pastvu.«

Denice nestála ani krok nad obzorem a my byli v sedle. Jak se rozlila růžová záře mladého slunce po poušti, zastavili jsme se v pevnůstce Charáni, kde jsme snídali.

»Vezmi, Múso, svůj dalekohled a dívej se bedlivě na severovýchod a na východ.«

»Proč těmito směry?«

»Vedou tudy cesty k rybníkům u Azraku. Kdejaký nájezdník a lupič tam spěchá, aby se zásobil vodou.«

Půjčil jsem dalekohled Hájelovi. Měl oči jako sokol. Žádný jsme nic nezahlédli a přece jsme si bedlivě všímali každého předmětu, který se dělil od pouště. Nic nám neušlo, co přečnívalo nízký obzor. Při obzoru má obloha vždy nádech popelavý, třebas byla nad hlavou modrá, modřejší, než bývá u nás. S rostoucím vedrem rozhledu ubývá. Od obzoru se táhnou řady vodorovných závojů, houstnou. pohybují se a dávají každé věci zcela jiný tvar.

»Hleď, Múso, jak se tamhle točí písek a prach a přece není ani větérku. To si pozemský duch s námi zahrává.«

»Svlecte své temné pláště a sedněte si na ně,« vybízel Hájel mne a Fahada.

Nejsnáze uniknou předměty popelavé a v poušti vápencové i čistě bílé. Jeli jsme pouze ve špinavých košilích. Na hlavách jsme měli špinavě bílé šátky.

»Černé barvě se vyhýbáme,« pravil Hájel, »proto nemáme rádi černých koní nebo velbloudů.«

Blížili jsme se k údolí Butum. Říká se mu tak, poněvadž v něm rostou terebinty.

»Nikde v okolí jich, Múso, není. Šalomoun, syn Davidův, stavěje zámeček Amru, dal duchům rozkaz, aby okolo něho nasázeli terebintů.« Dosud se udržely. Zahaleny závoji horkého vzduchu měnily stromy svou polohu i podobu; jakoby

četa nebo čety tajemných jezdců zamotaných v pláště uháněly na obrovských koních. Kdo po dlouhou dobu putuje pouští a nevidí stromů, zapomene na tuto představu a neví, kam ji zařaditi, zahlédne-li strom. Pobyv několik neděl v poušti, kde nebylo keříčku, vracel jsem se jednou k Damašku. Na táhlém pahorku jsem uviděl temnou skvrnu zvláštního tvaru. Zkoumal jsem, co by to bylo. Jezdec to nebyl, zvíře rovněž ne. Bezděky jsem se ptal svého druha:

»Kamaráde, co je to tamhle na tom pahorku?«

»Kde?«

»Vlevo od nás ten temný předmět. Nehýbá se. Co to může býti?«

»Kéž Alláh ochrání tvůj rozum, Músо! Vždyť je to strom.«

Mocný dojem, jaký působí strom, je snad příčinou, že nejeden obyvatel spojuje jeho představu s představou pozemského ducha. Obyvatel pouště nerad pod stromem přenocuje. Má strach, aby se nedostal na místo, na kterém duch bydlí.

»Ó Alláh, zastři nás svým závojem,« vzdychal Hájel. »Tady nám hrozí nejen duchové pozemští, nýbrž i lidé.« Maně se zmocnila stísněná nálada i mne. Stísněnost je sdílná. Přenáší se s jednoho na druhého. Nikdo nemluvil, nikdo nezpíval.

Po druhé v Amře.

Jako duchové jsme se blížili k tajemné Amře, obydlené duchy. Zastavili jsme se před zámečkem skoro v poledne (obr. 50—55). Fahad jel k Rualům. Hájel sotva se spustil se sedla, vylezl na střechu a leže na prsou, obzíral kraj. Odnášel jsem do Amry svůj sedlový tlumok.

»Kam neseš, Músо, svůj sedlový tlumok?« volal Kuftán.

»Budeme přece bydliti v zámečku. Tam budeme ve stínu a za noci unikneme rose a větru.«

»Kéž nás Alláh chrání od ukamenovaného ďábla. Jak bychom mohli přenocovati tam, kde přenocují duchové?«

Znaje pověrčivost svých přátel, nechtěl jsem jich dráždit. Utábořili jsme se za pobořenou studní. Se střechy kynul Hájel Kuftánovi, aby zahnal velbloudice kousek dolů do údolí.

Srdce mně bušilo, když jsem znovu vstupoval do zámečku, který jsem s nebezpečím života objevil a do kterého ještě žádný Evropan nevkročil. Maně se mně vynořily události mé

prvé návštěvy a utrpení, jaké mně způsobila zpráva, kterou jsem o zámečku podal. S jakými obtížemi jsem se do něho vypravil po druhé! Bylo nutno, abych přinesl fotografie; vždyť mým slovům mnozí nechtěli věřiti. Potřeboval jsem času. Jak dlouho vydrží moji přátelé? Nepřiměje je k odchodu, ba k útěku strach ze strašidla? Nevypudí nás nějaký nepřítel? Odjedeme odtud živi a zdrávi? Nebudeme přepadeni, zabiti nebo aspoň poraněni? Pouze Alláh mohl odpověděti na tyto otázky. Na Hájela jsem se mohl spo-

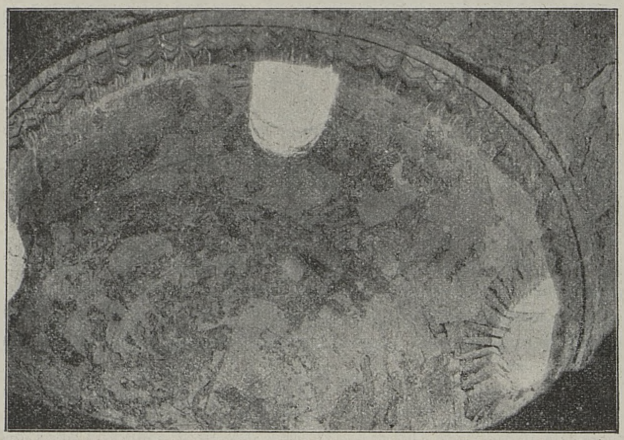

Obr. 60. — Amra, souhvězdí severní oblohy

lehnouti. Byl odvážný, rozvážný a rozumný, jenže byl, jako jeho druhové, pověrčivý.

Šeptaje »Ve jménu Alláhově« vkročil jsem do hlavní třílodní síně. Nějaká tíže na mne dolehla. Místnost je vysoká, klenutá, prostranná a přece mně bylo, jako by strop na mne padal a mne dusil. Chvilku trvalo, než jsem načerpal dechu. Svou stísněnou náladu jsem si nemohl vysvětliti. Vždyť všude na pilířích a na stěnách jsem pozoroval veselé postavy, jezdce, zpěvačky, tanečnice. Pohyboval jsem se jako ve snu, a sice ve snu neveselém, tísnivém.

Nízkými dveřmi ve východní stěně jsem ohnut prošel do sousední místnosti. Jak volně jsem si oddechl! Jako bych byl z podzemního pohřebiště vkročil do jasné zahrady, a přece

můj zrak utkvěl na obrazu smrti. Nade dveřmi je vymalována žena, lkající nad mrtvolou, zahalenou v rubáši.

Severní stěnou této místnosti vedou dveře do druhé, podobné. Je celá pomalována veselými obrazy ze života.

Třetí místnost je vysoká, vzdušná, kopulí věnčená.

Prohlédnuv tuto část zámečku, vrátil jsem se do hlavní síně třílodní a nakoukl do temných pokojíků, zakončujících pravou a levou loď. Z jednoho jsem si chtěl zříditi temnou komoru, v níž bych aspoň některé své plotny vyvolal, abych věděl, fotografuji-li dobře. Dal jsem se hned do práce, abych na plotnu zachytil kdejaký obraz. Nebylo to snadné. Neměl jsem vhodného stojanu a hodně potu jsem vycedil, než jsem svůj přístroj náležitě umístil. Jak se slunce snižovalo, načrtával jsem plánek stavby.

K večeři jsme měli podpopelný chléb a rýži. Sotva slunce zapadlo, uhasili jsme oheň. Byl by nás prozradil.

Bůh v poušti.

Hájel měl stráž. Seděl na střeše, já pak a Kuftán jsme odpočívali u velbloudů. Vzduch chládl, ani můj plášť mne nemohl zahřáti. Tiskl jsem se k velbloudici, abych měl aspoň jednu stranu teplou. Usnouti jsem nemohl, neboť Kuftána strašila sova.

»Není to obyčejná sova, Múso, je to jistě hlas zdejšího pozemského ducha.«

Hájel nevydržel na střeše a přišel k nám. Oba si zamotali hlavy svými plášti a prosili Alláha, aby jich uchránil od zlého ducha.

»Zastři si hlavu, Múso. V každé sově dlí zlý duch. Podívej se, jak lítá. Poletí-li nad tebou a nebudeš-li míti hlavu zahalenu, jistě tě potká neštěstí, nebo, čeho Alláh nedopouštěj, smrt.«

»Spáti nemůžeš, Kuftáne. Zajeď pro vodu,« vybízel Hájel po půlnoci.

»Za vlády duchů? Chtěl bys mne vyslati na smrt? Rád zajedu pro vodu, ale teprv, až vycházející slunce pohladí svými jemnými prstečky celou poušť.«

Odjížděl se smutnou: »Uvidím vás, kamarádi? Kdy a jak?« Nás tížily podobné myšlenky. Měli jsme vodu na půldruhého dne. »Co si počneme, nevrátí-li se Kuftán do té doby?«

»Alláh se o nás postará,« ubezpečoval Hájel.

Alláh a znova Alláh. Nikde člověk neslyší slovo Alláh tak často, jako v poušti. V poušti netouží člověk po člověku, ba vyhýbá se mu. »Víš, Músо, není horšího dravce nad syna Adamova. Pocestný v poušti se mu vyhýbá, po Bohu však touží. Nikde není Alláh tak blízký jako v nekonečné poušti. Člověk Ho potřebuje a potřebuje Ho stále. Mluví s Ním jako dítě s otcem. Jako nekonečná poušť přechází do nekonečných nebes, tak se člověk stýká přímo s Alláhem. Jen od Něho očekává pomoc, pouze Jeho se bojí.«

»Máš pravdu, Hájele. Pocítil jsem podobně. Čeho se člověk bez rozvahy dopouští na pobřeží, v zemi usedlíků a v oase, toho se varuje jako hříchu v širé nekonečné poušti.«

Hájel hrdina.

Šel jsem do práce. Hájel obzíral se střechy mým dalekohledem okolí. Nejčastěji a nejdůkladněji zkoumal stranu východní, kudy Kuftán odjel. V poledne pro mne přišel, abych se napil čaje. Byl špinavý, ale sladký, proto chutnal a osvěžoval. Kočovník má rád věci sladké. Evropan, třebas je ve své vlasti odmítal, v poušti si je zamiluje. Nic neosvěží za suchého vedra, jako hrnek cukrové vody nebo sladkého čaje. Za horka není hladu. Teprv s večerem, když nastává chlad, pociťuje člověk touhu po tuhém pokrmu.

»Jen aby Alláh chránil Kuftána a našich velbloudů! Bez Kuftána bychom si nějak pomohli, ale bez velbloudů bychom zahynuli. Vždyť, Músо, již prvý syn Adamův, jak přišel do pouště, si stěžoval:

‚Co je to za život, ó Alláh? Dal jsi mi území, ve kterém nemohu ani cestovati, ani žíti.'

Alláh se slitoval a z písku stvořil velblouda.«

»Nestrachuj se, Hájele, Alláh pomůže.«

»Nemysli si, Músо, že bych byl bázlivcem. Hle, počítej na mém těle památky ran zasazených kopím, koulí, dýkou, kopytem.« Shodil košili; napočítal jsem devětadvacet jizev, a bylo mu sotva dvaatřicet let. »Tři moji bratří opustili tento svět na bojišti zaliti vlastní krví a čtvrtý podlehl ráně, utržené při obraně svých krajanů. Strach a bázeň není doma v mém příbuzenstvu.« Zamyslil se a tichounce popěvoval:

Stařenka se strachuje o svého synka
a říká: Synáčku můj, mé všecko.
Chvilečka připraví stařenku o všecko,
vidí sedlo, ale je prázdné.

Za své příbuzenstvo dám své kopí a svou klisnu,
ba i svou duši — necením ji draze.

Večeřeli jsme na střeše zámečku, kde jsme též měli přenocovati. Hájel tam proto odnesl všechna zavazadla.

»Je to bezpečnější, Músо. Odtud se snáze ubráníme lupičům.«

»Co myslíš již dnes na lupiče? Vždyť o nás nevědí.«

»Kéž nás Alláh zastře svým závojem! Kuftán jim o nás pověděl. Dojel s našimi velbloudicemi k Azraku pro vodu. Tím dal najevo, že potřebuje vody pro někoho, kdo je za ním. Že jich za ním není mnoho, je patrno z velbloudic. Vede pouze tři zvířata. Zlý člověk se mohl dáti po jeho stopách, vypátrá nás a se svými druhy nás v noci napadne. Zastiň nás, ó Alláh!«

»Vítr přece stopy zavál.«

»Všechny nezavál a my jsme o sobě rovněž pověděli.«

»My? Vždyť jsme se od zámečku ani nehnuli.«

»Vařili jsme si večeři; kouř povídal, kde jsme. Přemáhej, Músо, ospalost. Je nutno, abychom střehli jeden druhého.«

Střehla nás sova. Dostala družku, strašily nás dvě a strach je sdílný. Pojednou mně Hájel šeptal:

»Neslyšíš?«

»Slyším nářek sov, nic jiného.«

»Neslyšíš hudbu? Jisto jistě ji slyším. To se baví duchové, kteří tady bydlí.«

»Vždyť se bavívají pouze v noci se čtvrtku na pátek.«

»Nemohou se baviti i jiné noci? Kdo jim to zakáže? Ó, zbav nás, Alláh, ukamenovaného ďábla!«

Zahaleni v pláště se zbraní v ruce jsme seděli na střešc. Před námi se prostírala svobodná poušť, zastřená hlubokým temnem. Nad námi zářilo nebeské světlo, pronikající nesčetnými okénky. Byli jsme lidé a čeho jsme se nejvíce obávali, byl člověk. Nikdo nás nevyrušil, vše zůstávalo klidné, pouze sovy nad námi poletovaly.

Ponenáhlu jsme se chvěli zimou. Nebylo velbloudů, abychom se u nich ohřáli a oheň jsme zanítiti nesměli. Toužili

jsme po novém dni. Sotva se ukázal, uvařili jsme si čaje, zahřáli se a šli po svém, Hájel na střechu, já pak do zámečku. Dopoledne jsem byl hotov s fotografováním, potom jsem prohlížel obraz za obrazem a je důkladně popisoval. Jak jsem byl rád, že si mé oči zvykly na šero zámečku a že dovedly rozeznati nejen jednotlivé podoby, nýbrž i obsah celých obrazů. Necítil jsem ani hladu, ani žízně.

Pojednou na mne zvolal Hájel přidušeným hlasem: »Vidím podobu, podobu.«

Ihned jsem ležel vedle něho na střeše. Někdo se k nám blížil od východu. Kdo je to, Kuftán nebo nepřátelé? Ponenáhlu jsme rozeznávali dva jezdce.

»Ó Alláh! Kuftán byl přece sám a teď jedou dva. Nejsou to nepřátelští zvědové nebo první bojovníci nájezdní čety? Co si počneme, Múso?«

»Počkáme, až nám Alláh ukáže, kdo to je.«

Jak jsme zajásali a společně zvolali: »Vždyť je to Kuftán a víš, kdo je ten druhý? To je Fahad, al-hamdu lilláh, Fahad je to. Vyřídil své poselství a vrací se.«

Kdo je povinen náhradou.

»Fahad je chudák.«

»Co se mu přihodilo?«

»Pozbyl nedávno své jediné klisny.«

»Vzali mu ji nepřátelé?«

»Nikoliv. Dal ji náhradou.«

»Zač?«

»Letos jsou naše klisny velice bujné. Pastvy je hojně, Rualové nehrozí, proto si po celý den pochutnávají na nejlepších lahůdkách a válejí se v písku. Z brouků si pohrávala klisna Fahadova se sousedovou. Rozdováděly se a kopaly jedna po druhé. Fahadova rozrazila sousedově koleno levé zadní nohy. Noha zatekla, zmodrala a klisna pošla. Fahad byl nucen nahraditi ji svou.«

»Vždyť nebyl vinen.«

»Měl střici svého zvířete, aby nepůsobilo škody.«

»Což kdyby byla jeho klisna zabila člověka?«

»Byl by jí rovněž pozbyl. Můj bratr Bardžas, kéž se Alláh nad ním smiluje, měl hnědku, že bys jí pohledal. Nějaký host se na ni nemohl vynadívati, jak se mu líbila. Popocházel k ní, aby ji popleskal.

‚Nepřibližuj se k ní,' varoval Bardžas; ‚kope!'

‚Vždyť já to s klisnami umím.' Nedal si říci, klisna se k němu obrátila zadkem, vyhodila, zasáhla ho, svalil se a než Bardžas přispěchal, aby ho odtáhl, rozrazila mu hlavu. Hostitel přiletěl:

‚Krev mého hosta volá o pomstu. Žádám ji z tvé ruky.'

‚Z mé? Což jsem ho zabil já? Tato je vinna.' Odvázal hnědku, uhodil ji a odehnal se slovy: ‚Prašivá, prašivá!' Hostitel se zhojil na klisně.«

»Což byl Bardžas povinen náhradou?«

»Zajisté. Kdyby nebyl svou klisnu zahnal, byl by býval mstitel od něho požadoval cenu krve svého hosta.«

»Když již mluvíme o náhradě: kdo je u vás povinen náhradou za přečin, kterého se dopustí žena?«

»Vždy její příbuzenstvo. Řídíme se rčením: Co má žena dobrého, je jejího muže, co ztropí zlého, je jejího příbuzenstva.«

»Což když příbuzenstvo náhradu odepře?«

»Žena se stane majetkem mstitele, jenž ji může zabíti nebo za otrokyni prodati. Stalo se to u nás. Jeden můj soused měl ženu velice hašteřivou. Nemoha s ní vybýti, prosil její příbuzenstvo, aby si ji vzalo a mu vyplacené věno vrátilo, výbavu že jí daruje.

‚Věděl jsi, jaká je. Proč jsi se o ni ucházel? Věno ti nevrátíme. Svou ženu si nech.'

Manžel se oženil s druhou, mnohem silnější než prvá. Myslil si: Naučí ji způsobům a budu míti pokoj. Jenže se prvá nedala a jednou za hádky chytila těžkou palici a rozrazila své družce hlavu. Příbuzní zabité požadovali náhradu od příbuzných vinnice.

‚Nemáme podílu na ní a ona nemá podílu na nás. Vezměte si ji; je to váš majetek.'

Krátce potom putovali muslimové do Mekky. Doprovázelo je několik obchodníků. Mstitel se ptal jednoho:

‚Nepotřeboval bys služky?'

‚Kterou pak mně nabízíš za službu?'

‚Tuto.' a ukázal mu vinnici.

‚Dáte-li ji lacino, proč bych jí nepotřeboval. Hodí se mně a hodí se jiným.' Domluvili se o ceně, vinnici spoutali a obchodník ji vzal jako službu. Nevrátil se s ní. Prodal ji nějakému poutníku z jižní Arabie.«

»Byl její manžel spokojen? Utrpěl přece ztrátu.«

Obr. 62. — Amra, výzdoba druhé místnosti.

Obr. 63. — Amra, výzdoba druhé místnosti.

VER.a UNIVERS KNIHOVNA v PRAZE

»Požadoval náhradu od jejího příbuzenstva, spokojil se však jedinou velbloudicí. Vždyť byl rád, že se zbavil hašteřivé.«

»Kdo mu nahradil jeho druhou ženu, zabitou od hašteřivé?«

»Po právu ji mělo nahraditi příbuzenstvo vinnice a učinilo to, vyplativši manželi, co stržilo za hašteřivou.«

»Což kdyby byla bývala těhotná. Bylo by ji její příbuzenstvo prodalo?«

»Zajisté, avšak teprv po porodu, neboť dítko náleží otci a nikoliv příbuzenstvu matčinu.«

»Jakou náhradou je povinen, kdo náhodou vrazí do těhotné ženy a ona potratí nebo dítko brzo umře?«

»Platí cenu muže. Dopustí-li se toho její muž, neplatí nic. Dítko je jeho, škodu způsobil sobě a nikomu jinému.«

Záře z hlavy duchovy.

»Tady jsou naši kamarádi. Buďte silní, jezdcové!«

»Kéž Alláh dodá síly i vám, bratří!«

»Budiž Alláh pochválen, že jste nám donesli vody!«

»Ještě něco jsme donesli,« ozval se Fahad a ukazoval míšek z gazelí kůže plný datlí, zalitých máslem. »Toto poslal Eben Šalán Találovi. Talál se však jistě nebude hněvati, když si ukrojíte. My sami s Kuftánem jsme si na datlích pochutnali cestou.«

Hájel ukrojil krajíček datlí i s kůží. Velice zapáchaly.

»Nedbej, Múso, zápachu. Dbej pouze sladkosti a pochutnej si. Datle byly natlačeny do míšku někdy před půl rokem. V tomto horku se kazí, máslo zapáchá, ale jsou to přece jen datle, jsou sladké, výživné.«

»Kdy odjedeme, Múso?« ptal se mne pojednou Hájel. Očekával jsem tuto otázku a přece mne zarazila. Věděl jsem, že moji druhové již v Amře nevydrží. Bylo nutno, abych svou píli zdvojnásobil.

»Vy jste se, kamarádi, vyspali,« pravil večer Hájel Fahadovi a Kuftánovi, »vy budete dnes na střeše hlídati a já s Músou si lehnu u velbloudů.« Sotva jsme se natáhli, povídá Hájel:

»Múso, není spolehu ani na Kuftána, ani na Fahada. Jsou ještě mladí, nerozvážní. Usnou, a dnes bychom mohli býti jistěji přepadeni než včera; vždyť je snad nějaký lupič zpovzdáli sledoval. Jak se probudíš, zajdi se podívat na

střechu, zda nespí. Až se vrátíš, probuď mne.« Ani této noci jsem tudíž neměl míti potřebného spánku. Když jsem po půlnoci přece jen usnul, dotkl se mne Hájel a šeptal:

»Hleď, Múso, tamhle vlevo od severu, tam je sluneční záře.«

Vylítli jsme na střechu a ležíce pozorovali bedlivě severozápad. Nikde jsme záře nezahlédli.

»Snad to byla jasná hvězda, která se nad samým obzorem ještě zajiskřila.«

»Nikoliv, Múso; sluneční záře to byla.« Té chvíle skutečně něco zazářilo, záře však ihned zmizela. Kdo je tam?

»Jistě pastýři velbloudů. Ohřívají se na ohni z velbloudinců. Jak vyšlehne plamen, přisypávají paliva, aby nebyl zdaleka zpozorován.«

»Múso, to není oheň pastýřů. Tou stranou leží údolí Hart a tam jsou stromy, ve kterých bydlí pozemský duch. Viděl jsem ho. Ukazuje se jako chlapeček s červenou čepicí, která občas zazáří slunečními paprsky. Jak jsme tam jednou tábořili, vstoupil tento chlapeček do stanu Sájelova. Sájelova matka se na něho dívala. Sbíral křemelky a házel je po koberci. Matka ho klepla dlouhou tryskou své dýmky. Vyskočil, vrhl se na ni a nebýti Sájela a jiných Arabů, byl by ji udávil. Hnali se za ním, ale kde mu byl konec! Den a noc to trvalo, než matka přišla k sobě.«

»Co ti to napadá, Hájele? Pastýři to jsou a žádný chlapeček s hořící čepičkou.«

»My jsme odtud, rozeznáme obyčejný oheň od záře sluneční vycházející z hlavy pozemského ducha,« odmlouval Kuftán.

»Za denního světla sami přiznáte, že tam někde na severozápadě táboří Arabové nebo že tam přenocují pastýři u stád.«

»Kéž bys měl, Múso, pravdu, jenže bezpečně víme, že máme pravdu my.«

Ráno jsem ani nečekal na čaj. Dal jsem se do práce. Vždyť byla trpělivost mých druhů u konce. V poledne jsem dovršil popis jednotlivých obrazů a načrtával podrobný plánek. Stavby podobné zámečku Amra jsem našel i jinde, ovšem že nebyly zdobeny malbami. Byly to lázeňské domy, zřízené u velkých měst Rhejbe, Abde, jakož i u římského vojenského tábora Hosob pod Mrtvým mořem. Všechny mají po třech místnostech. Prvá má kopuli, druhá klenbu křížovou, třetí valenou. Ve všech byla voda čerpána na plochou střechu,

rozváděna umělými korýtky po zdech a spouštěna hliněným potrubím do místnosti.

Byl jsem pln nepokoje, kdo že byli ti, jejichž ohně jsme za noci viděli. Nebyla to snad nájezdní četa? Odpověď jsem dostal odpoledne.

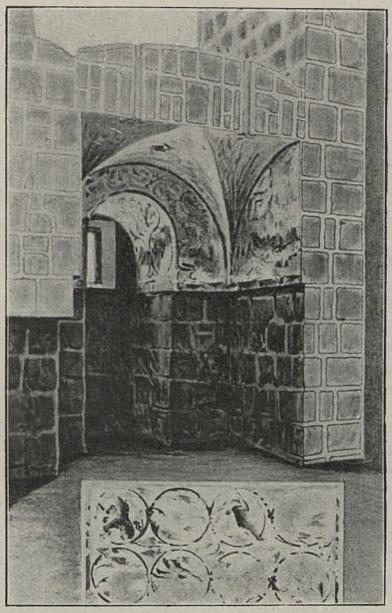

Obr. 61. — Amra, výklenek v prvé místnosti.

Četní hosté.

Dokončiv plán, zašel jsem do pobořeného dvora, asi půl kilometru k západu od zámečku. Pojednou jsem zahlédl, jak mně Hájel kývá pravým rukávem své košile. Měl jsem se ihned vrátiti. Skokem jsem byl zpátky a u něho na střeše. Na západě se zdvihaly mraky prachu. Veliká stáda velbloudů se k nám blížila. Nějaký bojovník jel před nimi; zpozorovav naše velbloudy, mířil rovnou k nám. Al-hamdu lilláh, nebyli to nájezdníci, nýbrž pastýři, ženoucí tisíce velbloudů k napajedlu. Prvý bojovník nás pozdravil slovy: »Pokoj Alláhův!«

Nezastaviv se, jel svou cestou. Za ním následovala stáda střežená polonahými pastýři. Byli to Rualové. Všichni měli vojenské ručnice. K nám nezašel ani jeden.

»Štítí se nás?«

»Nás nikoliv, ale Hájela nenávidí,« šeptal Fahad. »Před rokem, právě před rokem, je přepadl u napajedla Azrak a kdyby je byl jen přepadl, avšak usadil se tam s velkou četou a odháněl je od vody, ačkoliv jí potřebovali pro sebe i pro svá stáda. Dvakrát na něho útočili, dvakrát je odrazil a několik zvířat jim vzal. Od toho času by se mu rádi pomstili. Zachraň nás, ó Alláh, aby nás nenapadli! Co bychom zmohli proti takové přesile?«

Přes hodinu táhli velbloudi kolem nás. Byl bych rád s pastýři promluvil a na něco se jich vyptal.

»Fahade, tebe přece mají rádi.«

»Rádi mne nemají, ale znají mne; vždyť jsem u nich dlel několikráte jako posel.«

»Zajdi k nim a pozvi se dva, se tři k nám k večeři.« Zašel k posledním a vrátil se se třemi bojovníky.

»Pokoj Alláhův!«

Odpověděli jsme: »Kéž vás Alláh zachová na životě!« Usedli a ani slova nepromluvili. Kuftán přinesl trochu vody, aby si umyli ruce, nejstarší však pravil:

»Potřebujete vody. Nač bychom vás o ni olupovali?« Své druhy vyzýval: »Poutníci Milostivého, foukněte si na ruku, vody tu není.«

Každý si ofoukal ruku, otřel ji o svou roztrhanou košili a čekal na jídlo.

Fahad před ně postavil kopec rýže na plytké míse. Nám pokynul, abychom odstoupili, šeptaje: »Rualové nemají rádi, díváš-li se na ně, když jedí.«

Nějaký pastýř se ještě opozdil. Nejstarší náš host na něho volal: »Pospěš, dohoníš dobré!« Po chvilce nám děkoval:

»Ó hostitelé, tady si vemte své jídlo a kéž vás Alláh za ně odmění!« Přisedli k nám k ohni a jejich mluvčí se mne ptal:

Zlým duchem posedlý.

»Poutníče Milostivého, kam směřuje tvůj obličej?« Rozvázaly se jim jazyky. Nemohli pochopiti naši odvahu, že jsme se utábořili u zámečku obydleného pozemskými duchy.

»Vždyť, Múso, žádný kočovník do něho nevkročí; pouze cikáni a kováři v něm občas hledají útulek před deštěm.«

»Těm nehrozí nebezpečí?«

»I ne. Vždyť víš, že kováři i cikáni jsou ve spolku s pozemskými duchy. Mnoho-li pak zlata jste našli v tomto zámku?«

»Proč se ptáš?«

»Inu, vždyť každý ví, že v něm duchové střehou zakopaného zlata.«

»Dotud jsme nekopali.«

»Mluvíš pravdu?«

»Pojď, přesvědč se.«

»Kéž nás Alláh uchrání od ukamenovaného ďábla, abychom my vkročili do zámku! Nač bychom pokoušeli pozemské duchy? Nebojíš se, Múso, že se na tebe budou hněvati a tobě škoditi? Věř, že se divím tvé odvaze. My se duchů bojíme.«

»Což má pozemský duch moc nad člověkem?«

»Se svolením Alláhovým má. Vnikne do člověka, posedne ho — a takový posedlý se vrhá do ohně, válí se v písku, křičí, klne, nadává, bije druhé, ba dopustí se i vraždy. Není to člověk, kdo je odpovědný. Nikdo mu nesmí ublížiti, nechce-li se znepřáteliti s duchem. Takového posedlého se každý varuje. Je-li klidný, uctíváme ho jako miláčka Alláhova. Víš, Múso, že se pozemský duch může oženiti s děvčetem? Máme u nás takový rod. Jejich předek si vzal za manželku dcerku pozemského ducha. Povila mu synka, jenž býval posedlý, a od toho času pobývá pozemský duch neustále v tomto rodu. Kéž vás Alláh zastře svým závojem! Abychom pospíšili za svými druhy.«

Naši hosté odjeli a moji kamarádi seděli jako zařezaní. Kuftán povídal:

»Pravdu měli. Což není též u nás rod s pozemskými duchy pokrevně spřízněný?«

»Jak se s nimi spříznil?«

»Pozemští duchové, Múso, velice rádi zaměňují své děti za dítky synů Adamových. Předek rodu, o kterém mluvím, byl takový zaměněný synek duchův.«

»Odkud to víte?«

»Inu, v žádné čeledi není tolik členů zlým duchem posedlých jako u nich.«

»Co to dělají naše velbloudice? Proč se plaší?« ozval se Fahad. »Není tady nablízku pozemský duch? Vždyť zvíře jej spíše ucítí než člověk.«

»Jednou jsme se vydali,« začal Hájel, »na nějaký nájezd. Pršelo, i ukryli jsme se v jeskyni. Naše kobyly znenadání vyhazovaly, vzpínaly se, bily a řehtaly. Ne a ne je utišiti. Tu jsme zahlédli vzadu v rokli nějakou mlžnou postavu. Rostla, rostla a pohybovala se nad námi. Jeden z nás na ni vystřelil. Zmizela a zvířata se utišila.«

»Neposlouchá nás zdejší duch? Neskočí po nás? Ó Alláh, ó Alláh! Nezahubí-li nás pozemský duch, nevrhnou se na nás pastýřové Rualů? Táboří kousek od nás a nenávidí nás,« vykládal Kuftán.

»Vždyť přece s nimi máte mír.«

»Za noci dva tři se mohou připlížiti a mohou se nám, Múso, pomstíti.«

»Pomsta byla pochována a ukryta mírovou smlouvou.«

»Je pravda; byla pochována mezi náčelníky, avšak nikoliv mezi obyčejnými bojovníky.«

»Nehněvej se, Múso, této noci zde již spáti nebudeme. Odjedeme,« rozhodl Hájel. Nebylo zbytí. Osedlali jsme (obr. 56) a ujížděli k západu. Nějaký temný předmět se před námi vynořil nad obzor. Je to jezdec na velbloudu nebo pouze velbloud?

»Velbloud je to.« Všichni moji kamarádi seskočili se svých zvířat a utíkali k němu. Kuftán byl první. Objav krk velbloudice, tiše hlásal: »Je má, byl jsem první, kdo se jí dotkl.«

»Podívej se, jaký má znak.« Měla znak Rualů.

»Vzíti si ji nesmíš. Mohli by ji ráno hledati a nás přepadnouti. Měli by omluvu, že jsme jim ukradli velbloudici. A i kdyby nás nepřepadli, co by řekl Talál?« mínil Hájel.

»Proč jsi mně, ó Alláh, poslal do cesty dar, jehož nemohu použíti?« stěžoval si Kuftán.

Působ různice a panuj.

Rychlým krokem jsme spěchali k západu, dávajíce pozor na každý neobvyklý zvuk. O půlnoci jsme se zastavili, spoutali velbloudice a položili se vedle nich. Usnul jsem hned; teprve přede dnem mne probudila zima. Šátek na hlavě jsem měl úplně promočený. Můj plášť z velbloudí srsti mne chránil od vlhkosti, nikoliv však od chladu. Dali jsme se na pochod

pěšky, abychom se trochu zahřáli. Sotva se zlatá záře rozlila nad východním obzorem, zanítili jsme oheň, uvařili si čaje a ohřávše se, spěchali jsme na západ.

Horký a sladký čaj rozvázal mým druhům jazyky.

»Jestli pak víš, Músо, že vláda chtěla náš rod zahubiti a dáti Beni Sachr velkého náčelníka z Hkejšů?«

»Dosud jsem o tom neslyšel. Čím se provinil Eben Fájez na vládě?«

»Ničím. Byl opatrnější než ona.«

»Byl jsi při tom?«

»Nikoliv. Měl jsem teprve dvě leta. Co vím, slyšel jsem od svého tatíčka a strýčka.

Před třiceti lety napadlo vládě damašské, že by mohla obsadit oasu Džouf. Byla tehdy Eben Rašídova, jenže synové Eben Rašídovi se mezi sebou hašteřili a osadníci za ně trpěli. Nájezdní čety nejen Šammarů eben Rašídových, nýbrž i Rualů, ba i naše napadaly obyvatele Džoufu a brali jim, co jim do ruky přišlo. Obchod ustal, stáda ovcí a koz byla ukořistěna nebo pomřela hlady a vzdálenější zahrady a palmové háje pustly, poněvadž se v nich nemohli jejich hospodáři ubrániti.

V této bídě poslali utištění osadníci své zástupce do Damašku a prosili tamního zemského správce, aby se jich ujal a své vojsko k nim poslal, že budou rádi a pravidelně odváděti své daně. Zemský správce si dal říci a požádal knížete poutnických výprav, aby věc provedl. Kníže si vzal o několik set více vojska než jako obyčejně, poutníky svěřil svému synu a sám s plukem vojska vtrhl do doliny Sirhánské, obsadil tamní osady a dvorce a spěchal do Džoufu. Občané ho vítali s radostí. Vždyť se nadáli, že turecké vojsko zabezpečí jejich život i majetek, otevře jim spojení s Irákem a Syrií a dopomůže jim k většímu blahobytu, než kdy měli. Jenže se, chudáci, zmýlili. Vojsko si mnoho nepřineslo a když vyjedlo své zásoby, vymáhalo na osadnících vše, čeho potřebovalo. Radost se proměnila ve zklamání, ze zklamání vyrostl hněv a s hněvem se probudila vzpoura. Osadníci se vrhli na své vytoužené ochránce a koho neporubali, zahnali. Naši lidé se za výpravy do Džoufu rozštěpili. Rodové Zeben a Hkejš se přidali k Turkům a podporovali je, těšíce se, že v Džoufu a v dolině Sirhánské zůstanou. Vrchní náčelník Fendi z našeho rodu Fájezova byl velice opatrný. Neprohlásil se ani pro

Turky, ani pro Eben Rašída, a radil svým soukmenovcům, aby počkali, zda se Turci v Džoufu udrží. Jeho opatrnost se mu zle vyplatila. Náčelník Hkejšů proti němu brojil nejen ve kmeni, nýbrž i u vlády a s jejím vojskem vypudil všechny členy našeho rodu, jakož i jeho stoupence z nejlepších pastvin. Vláda prohlásila rod Eben Fájezův za sesazena a místo něho ustanovila naším knížetem náčelníka Hkejšů. Leč tento nový náčelník vládní dlouho nepanoval. Turecké vojsko vyklidilo nejen oasu Džouf, nýbrž i všechny osady a dvorce doliny Sirhánské a jak zmizelo, zlomila se také moc Hkejšů. Náš rod se vrátil, Fendi se ujal znova správy a všichni jeho bývalí odpůrci byli rádi, že jim odpustil a Eben Rašída uprosil, aby se na nich nemstil.«

Velbloudice a popěvky.

»Což, kamarádi, abychom svým velbloudicím zazpívali několik písniček, nabádajících k rychlejšímu pochodu?« navrhoval Fahad.

»Zazpívejme, zazpívejme.« Hájel zanotil a my ostatní jsme se přidali:

Ó vy, kdo stále dřepíte u žen,
jak bych se obešel bez jízdních velbloudic?
Včera večer jsme byli v území nepřátel,
dnes ráno již ve své domovině.

Ó kníže, hostící slepé
a každého, jehož noha je zmrzačena,
přisahal jsem, že se nespřátelím s usedlíky,
pokud vydržím na své staré velbloudici.
Usedlíci malují své brady
a zrazují svého hostitele.

Ó běloučké, vy mladé gazelky,
neberte si za muže ovčáka.
Ten aby nosil ženám palivo a vodu
a spokojil se ledajakým zbytkem.
Jeho srdce se raduje z mekotu ovcí,
neví však nic o jízdních velbloudech.

Pokud jsme zpívali, nezastavila se zvířata. Sotva jsme ustali, bylo nutno je pobádati k rychlejšímu kroku.

»S jakou se asi vrátil Mifleh ze svého posledního nájezdu?« zahovořil Kuftán.

»Jistě s dobrou. Je opatrný, vytrvalý a bez kořisti se doma neukáže,« odpovídal Hájel. »Potřebuje jí.«

»Ba věru, potřebuje. Žebrati se stydí a bída na něho kouká ze všech koutů jeho stanu.«

»A přece měl takové stádo,« poznamenal Fahad.

»Kdo ho o ně připravil?«

»Běloučká, Múso, běloučká. Mifleh, člen našeho rodu, se zahleděl do vdané ženy. Její muž byl dareba. Neprotivil se lásce, ale chtěl z ní hodně vytěžiti.

‚Propusť mne, propusť,' prosívala ho jeho manželka.

‚Ráda bys k svému miláčkovi? Inu, líbilo by se ti u něho lépe než u mne, avšak nedostaneš se k němu, pokud mně nedá, co jsem za tebe vyplatil, i s úroky.'

‚Propusť mne. S radostí ti vrátí mé věno.'

‚Nevím, učiní-li to s radostí; vždyť nežádám pouze věno, nýbrž, jak jsem ti výslovně pravil, chci i úroky a ty budou veliké.'

Běloučká vyložila Miflehovi, co jí manžel povídal, a Mifleh mu vzkázal:

‚Kolik bys chtěl, abys propustil svou ženu?'

‚Maličkost, Miflehu, maličkost: padesát velbloudic, dvě klisny, dvě popelavé jízdní velbloudice z chovu Šarárátů, dvě pravé ručnice martini a dva revolvery.'

‚To je mnoho. Mifleh by se zničil takovou dávkou,' odpověděl jeho zástupce.

‚Takový hrdina a rozmýšlel by se zaplatiti za běloučkou, kolik za ni žádám? Čím větší je její cena, tím větší je její vážnost. Mifleh se přece nezamiluje do ledakoho.'

Zástupce podal Miflehovi zprávu.

‚Vrať se a ukonči věc, než požadavek lakomcův stoupne.'

‚Tolik mu přece nedáme. Půjdu k několika náčelníkům, pozvu je, aby mne doprovázeli a ho přiměli, aby slevil.'

‚Nevracej se ke mně bez konečné domluvy. Má běloučká je mně nad všecek můj majetek. Neopustím jí; vždyť by ji ten dareba týral.'

Náčelníci usmlouvali, kolik mohli, a Mifleh za svou běloučkou vyplatil třiačtyřicet velbloudic, jednu klisnu, jednu popelavou velbloudici od Šarárátů, jednu ručnici martini

a jeden revolver. S běloučkou se potěšil, ale nezbylo mu bezmála nic.«

»Nelituje ztráty svého majetku?«

»Kde by jí litoval! Jásá a děkuje Alláhovi, že dostal tu, po které toužil. Jeho duše je v ní a její duše je v něm. Složil o své běloučké písničku, již zpívá bezmála ustavičně. Chceš ji, Músо, poslechnouti?«

»Zpívej, Kuftáne, zpívej.«

Pozdrav vám, Arabové, u kterých Džeze bydlí!
Její prsa — skvostné číšky kávové —
natrhují košilku běloučké.
Její polibek, toť cukr s rozpuštěným máslem
na talíři zalitý medem.

Její oko — vodní tůň,
ke které dosud nepřišel žádný napaječ.
Její řeč má všude stejnou cenu
jako stříbrný peníz všem potřebný.

U hrobů padlých hrdinů.

Po čtvrté hodině odpolední jsme našli dolinku se sporou pastvou.

»Zastavíme se. Velbloudice se napasou a poopravíme sedlové podušky. Včera ve spěchu jsme na ně zapomněli a bylo by hříchem, aby se velbloudice naší vinou otlačily.«

Fahad chystal večeři a my ostatní odsedlali zvířata, povytahovali podušky, jimiž jsou sedla vycpána a rovnali je, aby do nich hrby přesně zapadly.

Velbloudicím se zalíbila pastva a odpočinek, i nechtěly a nechtěly se dáti osedlati (obr. 57). Obzvláště Kuftánova se protivila hlubokými hrdelními zvuky, močila, točila krátkým ocasem, popolézala na kolenou vpřed i vzad a stenala, když jsme jí pod břichem protahovali podpěnku. Ještě hůře bylo, když jsme na ni uvázali měchy s vodou. Řvala, jako by ji někdo zabíjel, házela krkem vpravo i vlevo, vysazovala zuby a vyskakovala, jen aby shodila vše, co měla na sobě.

»Pomůžeme ti, zatrápená dcerko, ba věru, že ti pomůžeme,« hrozil jí Hájel. Popadl ji za ocas, Fahad se jí vrhl na krk a Kuftán a já jsme dotáhli podpěnku a náležitě připevnili zavazadla. Velbloudice mručela, jako by v dálce duněl hrom.

Projížděli jsme údolím Usejmír.

»Tady jsme se, Múso, před devíti lety po prvé utkali s Rualy. Blížili se k nám od východu. Báli jsme se, že neodoláme. Trád eben Zeben nás vedl jako vrchní válečný velitel. Všichni jsme ho poslouchali, i Talál. Nabízeli jsme Rualům mír, oni si však umínili, že nás pokoří. Tu povstal náš básník Kutejred, vybízel Tráda a nás všechny k vytrvalosti a v každém hloučku přednášel:

Obr. 64. — Amra, výzdoba druhé místnosti.

Ó Tráde, nedej se zastrašiti množstvím těch, kdo rozvíří prach.
Hle, vždyť jsou to ženy oblečené do tmavých košil.
Kdo z tvých nepřátel staví stan na sedmi hlavních tyčích,
nemá větší cenu, než kdo u nás bydlí na smetišti.
Kdo u nich je náčelníkem čeledi se sto stany,
má takovou cenu, jako u nás jednotlivec.
Zvolají-li u nich před polednem na poplach strážci:
‚Ó jezdcové!'
nevíš, že jejich náčelník pln strachu sleze s koně
a že vyzve své otroky, aby
bojovali místo něho?

Jeho báseň nám dodala odvahy. Děvčata se nám postavila v čelo, napadli jsme Rualy a zapudili je.«

Všichni moji druhové se účastnili tohoto boje a každý mně ukazoval, kde a jak bojoval a koho smetl se sedla.

»Kde jsou pochováni vaši hrdinové?«

»Tamhle na tom návrší.« Vyjeli jsme tam a sestoupili s velbloudic. Moji druhové vzali s jednotlivých hrobů po kaménku se slovy:

»Ulevil jsem ti, ó zesnulý. Nezapomeň na mne u svého Pána.« Potom společně říkali:

Pokoj s vámi, vy lidé ctnostní,
vy lidé uctívající jedině Alláha;
vy jste dorazili k svému cíli,
my k němu o závod spěcháme.

»Slyší vás mrtvý?«

»Jak by neslyšel! Rozumí nám a hovoří s námi, obzvláště ve snu. Vždyť ho můžeme i z hrobu povolati.«

»Kde jsou pochováni vaši nepřátelé?«

»Ty pochovali supi, hyeny, vlci a šakali.«

»Kde jsou duše mrtvých?«

»Duše našich, kteří jsou pochováni, dlí u Alláha na místě pokoje. Duše našich nepřátel dotud těkají tady. Pokud není mrtvý pochován, nemá duše klidu. Poletuje v podobě mouchy okolo mrtvoly. Svým bzukotem vyzývá pocestné, aby se nad ní smilovali a mrtvolu pochovali. Teprv potom se odebere na místo určené od Alláha.«

»Pravíš, že se vám duše zemřelých ukazují ve snu. Což se o vás starají?«

»Jak by se nestaraly! Jsou to přece duše našich příbuzných. Jako se staraly za života o své příbuzenstvo, tak se o ně starají i po smrti. Obzvláště náš předek Tuejk dozírá na naše osudy.«

Předek mých druhů.

»Odkud byl Tuejk?«

»O tom ti, Múso, povím,« sliboval Hájel. »Území našeho kmene Beni Sachr se prostírá od pramenů Jordánu až skoro po Maán. Beni Sachr se štěpí na tři skupiny: vlastní Beni Sachr, již táboří na severu, Kaábne uprostřed a Túka na

jihu. Skupině Túka náleží území mezi Hauránem a kotlinou Džafarskou.

Prvotně tábořili různí rodové Beni Sachr v Hedžázu u oasy al-Ela. Odtud se vystěhovali k severu, vytiskli Aduány, přivtělili k sobě některé menší kmeny a přinutili usedlíky mezi Maánem a Damaškem, aby uznali jejich svrchovanost.

Po dlouhé době vznikly mezi Beni Sachr občanské války, podrobení kmenové se vzmohli, dobyli si dřevní nezávislosti a krutě tísnili své někdejší pány. Teprv když se k Beni Sachr přidala skupina Túka, obrátily se věci k lepšímu. Skupina Túka pochází ze Šammarů a jmenuje se tak po svém předku Tuejkovi.

Nějaký báša se vypravil na pouť. Měl s sebou i jízdního velblouda i lepá nosítka. Za vedra odpočíval v nosítkách, za chladu jel na velbloudu. Cestou přenocoval ve stanu náčelníka Dahámšů, jenž měl velice sličnou dceru. Báša se na ni zadíval, v noci ji uloupil, dal se s ní do Mekky a cestou ji znásilnil. Její bratr ji hledal a spěchal za průvodem poutníků. Pátral všude, až konečně se dověděl od sluhů bášových, že s nimi jede nějaké děvče.

‚Jisto jistě je to má sestra. Ó, dej mně, Alláh, opatrnost a sílu, abych ji vysvobodil!' Dospěl s lidmi bášovými do Medíny a Mekky, uctil kaabu a vracel se do Syrie. K sestře se nedostal, neboť báša ji měl ustavičně s sebou v nosítkách. Jednou za večerního pochodu poodešel velbloud s nosítky kousek od ostatních. Bratr unesené dívky jej opatrně popoháněl tlače na něho své zvíře. Bylo tma, nikdo si toho hrubě nevšiml. Obě zvířata se dostala do pouště a upalovala dlouhým krokem. Dívka poznala bratra, avšak ani nemukla, poněvadž báša ležel vedle ní. Vědouc, že nadešla chvíle, kdy bude vysvobozena, hleděla svému bratru pomoci. Báša měl dlouhé vlasy spletené v lelíky. Co neudělala dívka! Povytáhla opatrně lelíky a přivázala je k tyči nosítek. Ráno se báša probudil a bratr dívčin mu řekl:

‚Není boha mimo Boha. Toto ráno se rozbřeskuje nad tebou, nešlechetníku.'

‚Ráno se rozbřeskuje nad darebou, jako jsi ty,' zvolal báša a chopil šavli ležící vedle. ‚Hlavu ti rozetnu, pse a synu psův.' Ponazdvihnuv se, aby mu zasadil ránu smrtelnou, byl přivázanými pletenci stržen a šavle mladíkova se pohřížila do

jeho prsou. Potom mu ufal hlavu i nohy, vyhodil mrtvolu z nosítek a spěchal se sestrou domů.

Děvče povilo chlapečka. Její strýček ho chtěl zahrabati do písku, matka však za něho orodovala, takže se strýček slitoval a chlapeček zůstal na živu. Bratr jeho matky mu dal jméno Tuejk, řka:

‚Budeš se jmenovati Tuejk a to, co má tato velbloudice ve svém břichu, je tvé.' Velbloudice přinesla velbloudičku. Jak jí byla tři léta prosíval čtyřletý Tuejk svého strýčka, aby ho na ni vysadil. Zatínal ručky do srsti jejího hrbu, udržel se na jejích kyčlích a zakrátko se naučil jezditi.

Dahámšové byli tehdy poplatni Sardijjům. Ti přijíždívali jednou za rok a vybírali dávky. Nabídli jim také velbloudici Tuejkovu. Nelíbila se jim, i zamítli ji. Tuejka to zamrzelo. Vzal si svou zahnutou dýku a šel v noci k jízdním velbloudům Sardijjů. Klečeli před stanem náčelníkovým, majíce přední nohy svázány. Uvolniv pouta, hnal je jakoby na pastvu. Nikdo mu nic neříkal. Znali ho, že se rád obírá velbloudy a myslili, že jim nebude na škodu, když se trochu napasou. Na pastvě uřízl Tuejk každé velbloudici kousek spodního pysku a rozpáleným železným proutkem jim vtiskl do kůže znak svého kmene Dahámše. Potom uvázal uříznuté kousky pysků k jejich sedlům a povolil podpěnky. Ráno se Sardijjové dobře nasnídali a chystali se k odjezdu. Velbloudice Tuejkova vběhla mezi své družky, které si Sardijjové jako poplatek vzali; skákala mezi nimi, třela se o ně a plašila je.

‚Tak hloupé zvíře jsme neviděli. To bychom zabili a snědli.'

‚Vy se smějete mé velbloudici? Za chvilku se my budeme smáti vašim,' volal maličký Tuejk. Nikdo si ho nevšímal, nikdo mu nerozuměl. Sardijjové poslali pro své jízdní velbloudice. Zdaleka viděli, že krvácejí z pysků.

‚Aby se tak Dahámšové vzbouřili a nás pobili,' povídal jeden z nich a utíkal k svému zvířeti. Ostatní následovali jeho příkladu a vhoupli se do sedla, jen aby co nejrychleji ujeli. Spadali jeden po druhém, poněvadž povolené podpěnky sedla nedržely. Tuejk uchopil těžký obušek a vyzval své druhy:

‚Na ně! Namlátíme jim!' Chlapci se nedali pobízeti a vrhli se na Sardijje, již hledali spásu v útěku s velbloudicemi nebo bez nich. Když se vrátili, ptali se jejich soukmenovci:

‚Kde máte poplatek?'

‚Tamhle se podívejte na pořezané pysky. To je poplatek Dahámšů.'

‚Potrestáme je, že jim zajde chuť ke vzpouře,' volali Sardijjové a chystali se k válce. Dahámšové se hned odstěhovali do kotlin, ve kterých jich Sardijjové nemohli přepadnouti. V sopečném území zůstali několik let a nemálo trpěli nedostatkem potravy.

Nezávislost obnovena.

Tuejk rostl a čím byl větší, s tím větším zdarem se účastnil bojů. Jednou napadl se svými kamarády menší ležení Sardijjů a mnoho jich pobil. Pomocné čety z jiných táborů ho pronásledovaly, on však se jim ubránil, ba na útěk je zahnal. Sardijjové se zalekli a vzkázali Dahámšům, že by s nimi rádi obnovili přátelství.

‚Přijmeme vaši nabídku, uznáte-li naši úplnou nezávislost,' odpověděl Tuejk.

‚Nějaké poplatky nám přece budete odváděti.'

‚Nic vám nedáme.' Boje trvaly, až se konečně Sardijjové všech ročních poplatků vzdali. Tak pomohl Tuejk svým krajanům k úplné nezávislosti. Potom se oženil s děvčetem z Dahámšů a zplodil syna, jemuž se říkalo Sachr. Sachr dal život třem synům, kteří se stali předky tří čeledí. Poněvadž byli synové Sachrovi, říkalo se jim Beni Sachr.

Beni Sachr rostli a sílili a vybírali dávky od obyvatelů Keraku, Maánu a Tafíle.

Vrchní náčelník Beni Sachr býval jindy z rodu Zebenova. Jeden měl dva syny, kteří vynikali nade všechny své soukmenovce odvahou, jenže mladší byl rozvážný, starší pak ukvapený. Oba toužili po nástupnictví a oba si hleděli zabezpečiti stoupence. K mladšímu se přidali všichni stařešinové, ke staršímu pak prudká mládež. Po smrti starého knížete povolali stařešinové za velkého náčelníka jeho mladšího synka, kdežto mládež přisahala, že neuzná leda svého miláčka, staršího syna. Mladší tvrdil: ‚Má je rada a vláda,' kdežto starší říkal: ‚Mým mečem zahyne, kdo mne neuzná!'

Došlo k občanské válce mezi členy rodu Zebenova. Obě strany hledaly spojence a všechny skupiny kmene Beni Sachr se rozdvojily. Jedni šli s mladším, druzí se starším synem bývalého knížete. Občanská válka trvala po mnoho let, po-

toky krve vytekly, tisíce zvířat zahynulo a na sta stanů bylo spáleno.

Tou dobou stál v čele rodu Fájezova náčelník, jakého nebylo široko daleko. Byl rozvážný, odvážný a vytrvalý. Přidal se k mladšímu synu a uznal ho za knížete. Když však se válka protahovala a bída rostla, zželelo se mu soukmenovců a pozvav k sobě stařešiny a rozvážnější muže, povídal jim:

‚Nač bychom trpěli pro nesrovnalost členů rodu Zebenova? Ať vyjedí, co si nadrobili, a nám ohlásí, koho všichni uznávají za svou hlavu. Toho se přidržíme i my. Pokud se budou mezi sebou vraždit, budeme si své věci spravovati sami.'

‚Pravdu máš, synu Fájezův. Ať si spor vyřídí mezi sebou a nás nechají za pokojem.' Náčelník Eben Fájez oznámil toto usnesení zástupcům rodu Zebenova a staral se o věci ostatních čeledí. Jeho moc rostla, kdežto moci rodu Zebenova ubývalo.

Spory mezi členy rodu Zebenova trvaly i po smrti obou svářících se bratří. Zdědili je jejich synové a rozvrat pokračoval.

Alláh dal náčelníku rodu Fájezova synka, který ho snad svým důvtipem překonával. Všechny čeledi ho uznaly za svou hlavu nejen ve věcech správních, nýbrž i válečných a žádaly ho, aby zavedl pořádek i do táborů Eben Zebenových. Zajel k nim se svými bojovníky a obklopiv je, hrozil jejich náčelníkům, že je ze kmene vyobcuje, neobnoví-li mezi sebou přátelství. Zalekli se; vždyť není většího trestu než býti vyobcován ze kmene a blouditi jako psanec v poušti nebo se dožadovati ochrany u některého kmene opovrženého. Žádný čestný a vážený kmen mezi sebe nepřijme vyhnance.

Eben Fájez se dostal k nadvládě nade všemi Beni Sachr. avšak Eben Zeben dosud nezapomněl, že jednou bylo prvenství jeho. Kde jen může, popuzuje proti nám, členům rodu Fájezova, a turecká vláda mu nadržuje. Těží z rozmíšek. proto je živí. Dnes požehnal Alláh rod Zebenův, dav mu muže, jakých je málo v poušti. Trád eben Zeben je nejlepší válečný velitel. Dávno jsme neměli takového; jaký div, že se jeho vedení podřídíme všichni, hrozí-li nám nebezpečí od našich silnějších sousedů!«

»Nepokusí se Trád, aby svrhl Talála a vyrval vašemu rodu to, co jste jednou vzali rodu jeho?«

»Trád je šlechetný. Ví, že by nám uškodil a sobě neprospěl.«

»Což jeho syn?«

»Budiž Alláh pochválen! Od toho nám nebezpečí nehrozí. Není v něm ani stín důvtipu jeho otce.«

Cestou domů.

Za řeči jsme přejeli cestu Poutnickou a spěchali k Mádabě. Dostal jsem se do ní nikým nezpozorován.

»Co je s vládou? Nepase po mně?« ptal jsem se svého tamního přítele.

»Když jsi se z poslední vyjížďky nevrátil, přišel k nám místní správce politický a dotazoval se po tobě. Mnoho jsem mu říci nemohl; vždyť jsem sám nevěděl, kam jsi se poděl. Za ním přichvátal důstojník pohraniční stráže.

‚Kde je Músa báša?'

‚Mnoho se mne ptáš, majore. Nepodali-li ti zprávu tvoji četníci, ode mne jí nedostaneš. Vždyť víš, že Músa nerad vykládá o tom, co zamýšlí.'

Oba si chvíli šeptali a konečně pravili: ‚Zemský správce nám uložil, abychom ho střehli. Jak ho můžeme stříci, když nevíme, kde je? Oznámíme do Damašku, že Músa odjel do Jerusalema; ať si tamní vláda za něho odpoví.«

Z Mádaby mne doprovázel můj kamarád, křesťan Slíman, a cestou se k nám připojil nějaký obchodník židovský. Tito dva průvodčí mně bezděky připomněli osudy dvou náboženských obcí v krajích, které jsem opouštěl.

Židé v Arabii.

Židé se stýkali s Araby od dob nejstarších. Arabští obchodníci a pohaněči velbloudů procházeli zemí Zaslíbenou a Židé chodili za obchodem do Arabie. V židovských přístavech Asiongaber a Elath na Rudém moři sídlili židovští podnikatelé, kteří zařizovali odbočky ve všech význačných přístavech arabských, obzvláště v koutě jihozápadním, kde panovali Sabejci a Minejci. Zájezd královny ze Sáby do Jerusalema svědčí, že byly styky obchodní mezi zemí Zaslíbenou a jihozápadní Arabií vybudovány již za krále Šalomouna.

Sabejci potřebovali selského lidu, který by obdělával jejich rozsáhlé statky, i kupovali od Filistinů tisíce a tisíce zajatců židovských a usazovali je po své vlasti.

Novou vzpruhu dostaly styky Židů s Araby r. 715, kdy dal asyrský král Sargon II. členy různých kmenů arabských usaditi ve vylidněné zemi izraelské. Tito arabští osadníci se smísili se zbylým obyvatelstvem a utvořili národ samaritanský, jenž se v několika členech udržel až do dneška. Kmenová pospolitost je v Arabii nesmírná, i není pochyby, že se požidovštělí Arabové samaritanští dlouho a dlouho navštěvovali se svými příbuznými v severozápadní Arabii a šířili mezi nimi znalost náboženství židovského právě jako ostatní Židé, usadivší se dobrovolně nebo nuceně mezi Sabejci.

Do jihozápadní Arabie přicházeli hlasatelé náboženství židovského též z říše ethiopské, rozkládající se ve východní Africe. Na ostrově Elefantine na samých severních hranicích Ethiopie měli židé v pátém století před Kr. vlastní chrám s bohoslužbou upravenou jako ve chrámu jerusalemském. Okolo Elefantine, u dnešního Asuánu, vedla hlavní obchodní cesta z Ethiopie do Egypta a k moři Středozemnímu. Velký obchod egyptský byl bezmála úplně v rukou židů. Židovští dovozci a vývozci měli četné osady po Ethiopii a vykonávali velký vliv jak hospodářský, tak politický. Ze Skutků apoštolských je znám židovský dvořenín matky ethiopského krále, který vraceje se z Jerusalema, byl pokřtěn od apoštola Filipa. Jak se tato matka jmenovala, nevíme, poněvadž slovo Kandakes, jak jí bible říká, bylo obecným názvem matky královy. Ethiopové hojně obchodovali s jihozápadní Arabií, ba několikráte ji i obsadili, i mohli židé ethiopští posilovati své souvěrce tam usedlé.

S židy palestinskými sousedili na jihovýchodě Edomci neboli, jak se jim též říká, Idumejci. Do jejich sídel se hrnuli od pátého století před Kr. z Arabie Nabatejci, největší obchodníci své doby. Idumejci se z části vystěhovali do jižního Judska, kde obsadili širé okolí Hebronu. Světového obchodu si pilně všímali s Nabatejci. Knížata machabejská si podmanila sousedy idumejské a přinutila je, aby přijali náboženství izraelské. Zakrátko byli požidovštění Idumejci horlivějšími šiřiteli náboženství židovského než vlastní Židé. Účastnili se odboje proti různým císařům římským a byvše poraženi, stěhovali se do Arabie.

V prvých stoletích křesťanských bydlili židé po všech čelnějších přístavech a oasách západní Arabie. Nebyli to pouze židé vystěhovalí z Palestiny, nýbrž i domorodci, kteří náboženství židovské přijali. Stavše se židy, nepřestali býti Araby. Uchovali si jak krevní svazky, tak řeč, zvyky a obyčeje. Jelikož byli ve většině, nezbylo židům palestinským, leda aby se jim přizpůsobili a se poarabštili. Žili se svými domorodými sousedy v dobré shodě. Náboženských třenic nebylo; vždyť Arabové jako židé ctili jediného Boha, třebas v tamních oasách úcta patronů víru v jediného Boha hodně

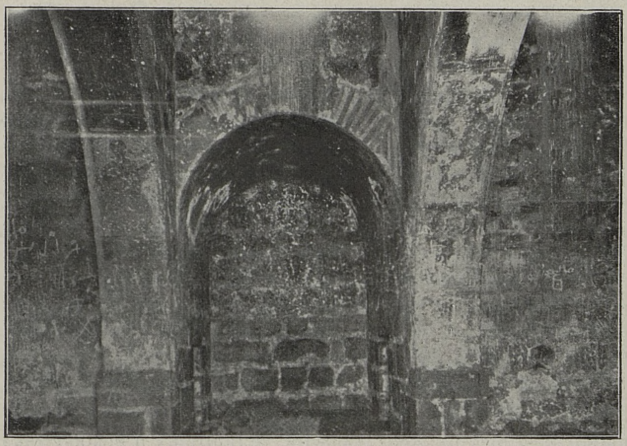

Obr. 65. — Hlavní síň od severu.

zastiňovala. Obřízku uznávali jako závaznou, předepsané oběti a zvláštní kněžstvo neměli právě jako židé, kteří po rozboření chrámu jerusalemského svou biblickou bohoslužbu opomíjeli.

První křesťané v Arabii.

Židé arabští chodívali na pouť do Jerusalema. Takoví poutníci přinesli do Arabie radostnou zvěst o křesťanství. Svatý Pavel, uvěřiv v Krista, zašel z Damašku do Arabie a pobyl tam dvě léta rozjímaje o Spasiteli, o němž měl hlásati pohanům. Arabie svatého Pavla je říše nabatejská, k níž do-

časně i Damašek náležel. Rozkládala se východně od Jordánu a východně a jihovýchodně od Mrtvého moře. Zda svatý Pavel v Arabii někoho na víru křesťanskou obrátil, nevíme, avšak víme, že syrští křesťané — a Kristus Pán a svatí apoštolové mluvili rovněž syrsky — šířili křesťanství po všech velkých stanicích obchodních. Vždyť byl tehdy světový obchod bezmála úplně v jejich rukou.

Již koncem prvého století byli biskupové v Babylonsku a odtud pronikalo evangelium do východní Arabie. Ve všech větších přístavech Perského zálivu a Ománska byly r. 224 křesťanské osady s několika biskupy. Koncem století čtvrtého známe arcibiskupa a pět biskupů ve východní Arabii, kteří spravovali obce křesťanské nejen na pobřeží, nýbrž i ve velkých oasách vnitřní pouště.

Po západní Arabii šířili křesťanství nejen obchodníci syrští a byzantští, nýbrž i misionáři. Již kolem r. 180 hlásal Pantenos učení Kristovo v jihozápadní Arabii, při čemž se jistě opíral o domorodé křesťany, obrácené jednak od obchodníků, jednak od ethiopských přistěhovalců. Za císaře Konstantina Velikého měli křesťané jihozápadní Arabie své biskupy a stýkali se jak s Římany, tak s Cařihradem.

Do severní Arabie proniklo křesťanství ze zemí sousedních. Zachovaly se zprávy o nejednom náčelníku, který se proslavil svou horlivostí náboženskou. Pánem velké oasy Džouf byl ve druhé polovici pátého století velký náčelník Amorkesos. Jeho území sahalo na západě až k moři Rudému. Přijav křesťanství, šířil je mezi sousedy, při čemž mu pomáhal jeho biskup. Není pochyby, že politický a hospodářský vliv velkého náčelníka Amorkesa, podporovaného od císaře byzantského, sahal až do Medíny a Mekky, kde byly rovněž značné osady křesťanské.

Židé a křesťané v jihozápadní Arabii.

V pátém století přijali králové ethiopští neboli habešští křesťanství a považovali za svou povinnost chrániti svých souvěrců v jihozápadní Arabii. Činili to rádi, neboť vyhovovali císařům byzantským, kteří je k tomu nabádali. Mimo to získávali v arabských obcích křesťanských oporu pro svůj rozmach hospodářský a politický. Tou dobou zápasili v Orientě o prvenství Byzantinci s Peršany. Jihozápadní Arabie byla hospodářsky velmi důležitá. Byzantinci by se jí

byli rádi zmocnili, což však bylo pro vzdálenost a nepřístupnost skoro nemožné. Vědouce, že ji sami nezískají, nepřáli jí Peršanům, proto vybízeli Habešany, aby si ji vzali.

V jihozápadní Arabii bydlili tehdy pohané, židé a křesťané. Společnou hlavu politickou neměli, nýbrž tvořili množství státečků, které se vzájemně potíraly a rády u sousedů pomoc hledaly. Spoléhali-li křesťané na Habešany, vyjednávali židé s Peršany, kdežto pohané se přidávali k silnějším.

Koncem pátého století ovládli židé některá knížectví a měli vlastního krále. Šíříce svou moc, narazili na města křesťanská a křesťané vyslali byzantinské obchodníky s prosbou o pomoc k císaři byzantskému. Na jeho popud vypravil se habešský král s velkým vojskem do jihozápadní Arabie. Poraziv židovského krále, zatlačil ho do hor a ustanovil v zemi svého zástupce, jenž se opíral o vojsko habešské. Na podzim r. 522 zemřel takový zástupce. Zimní bouře ztěžovaly spojení s Habešem, takže král neustanovil nového. Toho použili židé, vrhli se na posádky habešské, potřeli je a dobývali osad křesťanských. Přečetné křesťany zahubili a chrámy proměnili v synagogy. Největší odpor jim kladlo město Nedžrán. Mělo odvážného a rozvážného starostu Háreta a prozíravého biskupa Pavla. Připravili obranu, nadchli k odvaze všechny obyvatele, staré i mladé, muže i ženy. Král židovský vybízel křesťany, aby se vzdali a přísahou zajistil, že jim neublíží, otevrou-li brány. Otevřeli je, jenže židovský král svého závazného slibu nedodržel. Vtáhnuv se svými do města, žádal, aby mu měšťané vydali svůj majetek. Učinili to.

»Doveďte mně biskupa Pavla.«

»Zemřel.«

»Nevěřím. Ukažte mně jeho hrob.« Dovedli ho k němu. »Vyhrabte kosti a spalte je.« Nutil křesťany, aby opustili Krista. Odepřeli. Tu dal židovský král muže povražditi před očima jejich žen. Nadál se, že je zastraší a že přijmou víru židovskou. Zůstaly pevné, ba samy se dožadovaly smrti. Krutou smrtí zahynul starosta Háret a zahynulo mnoho a mnoho jeho krajanů.

Židovský král, obávaje se pomsty habešské, se ucházel o přízeň Peršanů, a poslal list králi z Híry, jímž ho vybízel, aby vyhubil křesťany ze svého území. Pomsta přikvapila již na jaře r. 525, kdy přitáhl habešský král s velkým vojskem. Židé byli poraženi a jejich král padl.

Křesťané vypuzeni; židé se udrželi.

Muslimští vládcové hleděli z Arabie vypuditi jak židy, tak křesťany. S křesťany se jim to podařilo, s židy nikoliv. Na 40.000 křesťanů z města Nedžránu a okolí se za chalífy Omara I. vystěhovalo do okolí Híry v Babylonsku. Po šedesáti letech jich nebyly ani čtyři tisíce. Všichni ostatní přestoupili k islámu, právě jako křesťané východní Arabie.

Židé se udrželi v jihozápadní Arabii dodnes. Živí se řemeslem a orbou a stěhují se ponenáhlu do Palestiny, Afriky a Ameriky.

VI.

NEBEZPEČNÝ POBYT V AMŘE.

Starosta mádabský proti nám.

Přinesl jsem z Amry na 120 fotografií. Ty potvrdily mou zprávu a přelud se stal skutečností. Odborníci uznali, že zámeček Amra je jedinečným na světě. Vídeňská akademie věd rozhodla, že o něm vydá velké dílo. Obrazy měly býti přesně omalovány a mně uloženo, abych se s malířem vydal do Amry. Výpravu jsem hodlal nastoupiti opět z Mádaby. Moji přátelé Beni Sachr tábořili tehdy daleko na jihu. V jejich území nebylo čerstvých jednoletých bylin, proto pásli pohostinu u svých sousedů Huétátů, mnoho dní cesty od Mádaby.

Dalo mně hodně práce, než jsem našel posla ke knížeti Találovi. Krajský správce kerácký mně nedůvěřoval a vydal rozkaz, aby na mne všichni vládní lidé bedlivě dozírali. Měl jsem sice doporučení od sultána a jeho vlády, avšak na pomezí pouště se o tyto listiny nikdo nestaral. Malí pohraniční úředníci trpěli bídou, jejich srdce se otvírala zlatými klíči. Jenže sotva jsem otevřel srdce dvou, tří, naléhalo na mne pět, deset jiných.

Nové obtíže mně působil mádabský starosta. Byl to křesťan a katolík. Žárlil na Beni Sachr a zlobil se na mne, křesťana a katolíka, že podporuji muslimy. Byl by nejraději shrábl celý výdělek sám. Nechápal, co v území kmene Beni Sachr hledám a usiloval, abych ho vzal s sebou. Když jsem mu nechtěl nebo nemohl vyhověti, popuzoval sousedy.

Přes tři neděle jsem čekal na své přátele z Beni Sachr. Přišli teprv před půlnocí ve čtvrtek 23. května. Byl jsem rád,

že je za noci nikdo z Mádabských neviděl. Není pochyby, že by byl starosta své krajany poplašil. Hájel se domníval, že chci někam na jihovýchod, tedy tam, kde jeho soukmenovci tábořili, a zarazil se, uslyšev, že bych rád znovu do Amry.

»Co máš, Músо, v tom zakletém zámečku? Vždyť víš, že tam bydlí pozemský duch.«

»O tom si promluvíme, Hájele, později. Nyní naložíme zavazadla na vaše velbloudy, a hleď s nimi ujeti. Čekejte na nás ve žlíbku Džefár u cesty Poutnické.«

Hájel chápal nebezpečí, jaké nám hrozí od vlády i od domorodců mádabských. Naložil se svými druhy naše tlumoky a zmizel tak tiše, jak se objevil. Teprv nazítří před polednem zavítal do Mádaby na klisně, jeho černoch pak na velbloudici, nesoucí vodní sedlo. Zastavili se u mlatů. Starosta je vítal a pátral po příčině jejich návštěvy.

»Talál mne poslal, abych si prohlédl, jakou úrodu máte, abyste nás neošidili o povinné poplatky za naši ochranu,« vysvětloval Hájel.

Po chvíli se starosta ptal: »Nevíš, že je tady Músa?«

»Co nepovídáš? Músa sem ze zámoří znova zavítal?«

»Nedělej se, jako bys to nevěděl. Vždyť k vám přece vypravil posla.«

»Músa že k nám vypravil posla? A kdy?«

»Asi před třemi nedělemi.«

»Kdoví, kde ten posel sedí. To mu Músa jistě zaplatil napřed, on si peníze ponechal a dřepí doma anebo, čeho Alláh nedopouštěj, se mu stalo, co mu bylo určeno. Byl oloupen a snad zabit.«

Hájel zůstal u starosty na večeři. Jeho černoch naplnil vodní měchy, které měl schovány pod pláštěm, na němž seděl. Oba odjeli před půlnocí. Oddechl jsem si. Zavazadla byla z osady, vody jsme měli na začátek dosti. Jen jak uniknouti a jak se k Hájelovi přidružiti? Nebylo to snadné. Hájel mne navštívil a tím pozornost mých odpůrců zvýšil. Přišli ke mně večer na návštěvu a vyzvídali a vysezovali. Vykládal jsem jim, že jsem dokončil své práce v Mádabě a že se odeberu se svým druhem do Keraku. Hrubě mně nevěřili. Soustředili své úsilí, jak by ode mne co nejvíce vymačkali.

Navnadiv starostu a předního úředníka několika zlatými penězi, ukonejšil jsem na chvilku jejich lačnost a nabyl trochu volnosti. Využil jsem jí a v sobotu po půlnoci jsme ujeli se spolehlivým domorodcem na koních. Spěchali jsme Římskou

silnicí k jihu, tedy do Keraku. Byl jsem přesvědčen, že cestou k jihu nikoho nepotkáme. Po půlnoci nikdo nenastoupí z Mádaby cestu do Keraku, poněvadž by za největšího horka přecházel rokli Módžeb. Ujevše hodný kus k jihu, zabočili jsme k východu a cválali k místu, na kterém měl Hájel na nás čekat. Hlavou mně vířila otázka: Nepustí se za námi četníci a domorodci popuzení od starosty? Pomoz nám, Alláh!

Dobří druhové.

Na ujednaném místě nebyl nikdo. Trudná chvíle. Konečně jsem zahlédl osamoceného jezdce. Cválal k nám.

»Al-hamdu lilláh, je to černoch Hájelův,« pravil můj domorodý pomocník Abdalláh.

»Músо, Hájel na tebe čeká tamhle v tom žlíbku,« oznamoval černoch. Kromě Hájela nás měl doprovázeti Abtán, syn Találův, můj kamarád Bachít a Shejmán, kovář zaměstnaný u Talála, jakož i Abdalláh, rodák z Keraku. Znal jsem se s ním od pěti let. Uměl trochu italsky, i mohl se dorozuměti s malířem, což bylo nutno, kdybych byl onemocněl, umřel anebo někam zajel.

Usedlík se s koněm vrátil do Mádaby, černoch Hájelův se dal do nějaké osady a my zamířili k tajemné Amře.

»Co jsou to za lidi ti naši noví druhové?« ptal jsem se Hájela.

»Dobří, věru že dobří; vždyť jsem je sám vybíral. Jistě nás nezklamou a za nebezpečí ukáží, že jsou muži. Se svou velbloudicí jsi spokojen?«

»Jak bych nebyl? Ponadnáší se tak lehce a pravidelně, že se mně při kreslení ani ruka nezatřese.«

»Kde jsi koupil všechny tyto měchy?«

»V Mádabě od žen, které je samy zhotovují.«

»Znamenitě se nám hodí. Všechna zavazadla jsou v nich a ani jediná bednička nepodráždí zvědavost poutníka, který nás snad potká. Nikomu nenapadne, že by mezi námi byli cizinci. Navenek vypadáme jako četa nějakých domorodců. Ničím se od nich nelišíme.«

Prosí za déšť.

»Ohlížej se, Músо, po nějaké pastvě,« vybízel Hájel po chvilce. »Naše zvířata dosud neposnídala. Bylin jednoletých skoro ani není a dřevin je tady pořídku.«

»Což u vás letos nenapršelo?«

»Anděl Džibrín spustil na naše území déšť, jaký nepamatuji. Voda se lila proudem a kdejakým žlíbkem se valila dravá bystřina. Užitku nepřinesla, nýbrž mnoho škody způsobila. Sebrala prst, mnoho stanů odnesla a co zvířat zahubila! I několik lidí zahynulo. Jiný déšť nepřišel ani před lijákem, o kterém mluvím, ani po něm.«

»Neprosili jste za déšť?«

»Jak bychom neprosili! Naše dívky konaly prosebné průvody. Na tyč zavěsily ženský šat a putujíce od stanu ke stanu, zpívaly:

‚Ó matko deště, ó těhotná,
kéž tvá údolí hučí!
Ó matko deště, ó hladová,
zničila nás tvá zima zlá.

Obešedše celý tábor, vrátily se ke stanu Találovu, kde se zastavily a zapěly:

Ó ty a ty, otče toho a toho,
unavená matka deště k tobě zavítala.
Nakrm ji — a odprav ji,
ze své pravice oblaž ji.

Před stanem Találovým byla uvázána tučná ovce. Na jeho pokyn ji položil černoch hlavou k jihu a zařezal. Talál namočil tři prsty do její krve a pokropil matku deště, řka: ‚Zde máš svou barvu.' Černoch ovci stáhl a kůži i maso odevzdal děvčatům. Odnesla je za tábor, kde maso uvařila a snědla, kůži pak prodala.

Co říkáš pastvě v této dolince, Músо?«

»Je pěkná, pěknější, než jakou jsme dosud viděli.«

»Voda se v dolince zadržela, semínka vypučela a dřeviny zakvetly. Naše zvířata se popasou a my vypijeme po číšce kávy.«

Svobodná poušť.

»Ani nevíš, Hájele, jak jsem rád, že jsme již tady na pokraji pouště.«

»Věřím ti, Músо. Jsi na cestě k svému úkolu, jsi z dosahu vlády a dýcháš zdravý vzduch svobodné pouště. Dlím-li

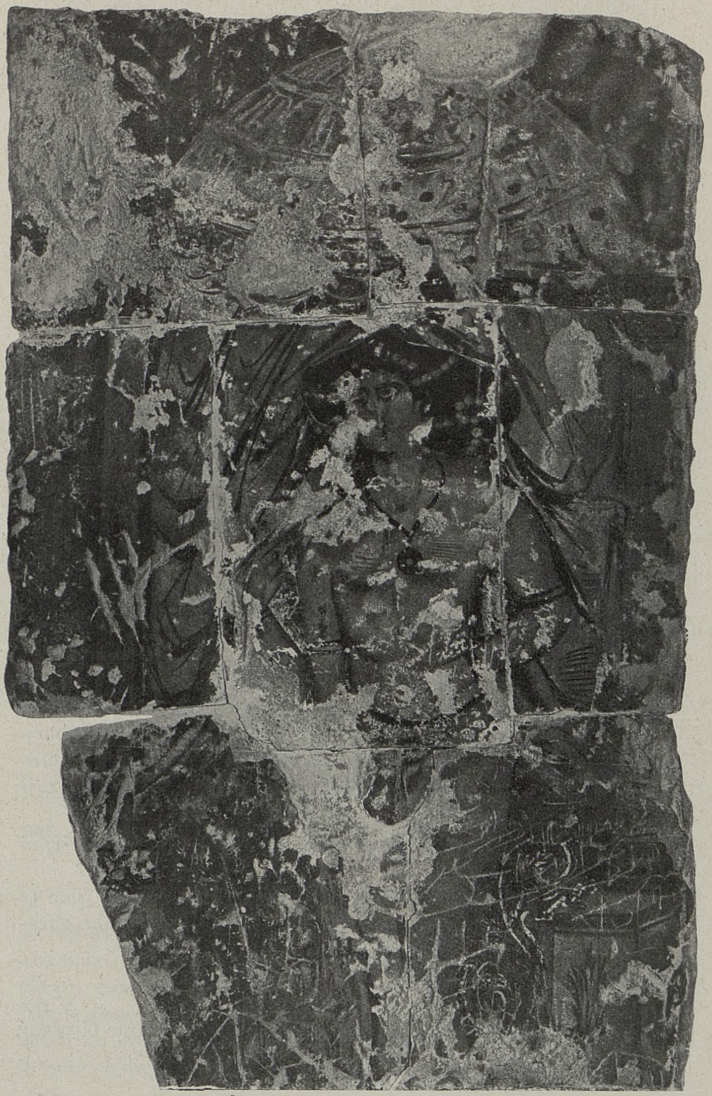

Obr. 66. — Žena ve výklenku.

v nějaké osadě, je mně, jako bych byl v kleci. Mám křídla, avšak nemohu se rozletěti. Vadí mné domy a vadí mně vláda. Na velbloudu do osady nemohu; plašil by se a kůň mne v ní od nástrah usedlíků a úředníků neochrání. Jak se nadmou moje prsa, jak se zajiskří můj zrak, ucítím-li pod sebou velblouda! Pokud máme velbloudy, nebojíme se vlády. Zmizíme v poušti a ať nás pronásleduje! Vodu za sebou — a je jí málo — otrávíme, spojení s kraji obdělanými přerušíme a vojsko vládní pohubíme.

Vzhůru, kamarádi, do sedel a všichni za mnou!« Zanotil:

Náš přítel potáhne s námi
a nepotáhne-li, potáhneme proti němu;
náš nepřítel ustupuje před námi s takovou nechutí,
s jakou ustupuje od pramene žíznivý.

Cesty ubývalo; vždyť měli moji druhové plno co vykládat. Vyřizovali mně pozdravy ode všech mých starých i mladých přátel, doptávali se na moje příbuzné a na moje děti. Chtěli věděti„ kdo je Hanna, můj evropský průvodčí, malíř. Ukojiv trochu jejich zvědavost, pátral jsem po tom, co mne zajímalo:

»Kdo táboří v okolí Amry?«

»Rualové. Mají několik táborů v dolině Sirhánské, jeden až u Azraku. Jak slyším, budou se zanedlouho stěhovati k severu.«

Tato zpráva mne hrubě nepotěšila. Pokud Rualové tábořili u Azraku, mohli jsme tam bezpečně posílati pro vodu. I své velbloudy jsme mohli u nich pásti. Jenže jejich tábory lákaly nájezdní čety a lupiče. Jak snadno nás mohly v Amře vyslíditi a přepadnouti! Lupiči velbloudů rádi obcházejí pastviny. Rualové jistě pásli též směrem k Amře.

»Kde táboří Aháli al-Džebel, čeledi a kmenové žijící v okolí Hauránu?«

»Při západním úbočí Hauránu. Před šestnácti dny jsem se odtud vrátil. Podnikl jsem proti nim nájezd. Alláh mne chránil; přihnali jsme pěknou kořist.«

»Kde jsi je přepadl?«

»Dva malé pochody od Amry.«

To byla bída. Vyloupená čeleď jistě podnikne odvetný nájezd.

»Z vás nikdo netáboří na sever odtud?«

»Nikdo. Již jsem ti povídal, že zde letos nenapršelo. Dřevin je sice severně od nás plno, avšak naše stáda touží po čerstvých bylinách jednoletých. Těch tu není, proto jsme se uchýlili do území svých jižních sousedů, Huétátů.«

»Je nějaká pastva u Amry?«

»Pamatuješ, Múso, že tam Rualové měli loni stáda? Co zbylo, spásla jejich zvířata letos. Nikde tam nic nenajdeme.«

»Co bude s našimi velbloudy?«

»Pošleme je k Rualům. Pasou snad někde na východ od doliny Sirhánské.«

»Smutné vyhlídky.«

»Neboj se, Múso! Alláh se o nás postará. Je-li Jeho vůle, abys svůj úkol splnil, jistě jej splníš.«

S večerem jsme se zastavili.

»Dopřejme velbloudicím času, aby se nasytily. Kdoví, nepokleknou-li zítra večer hladové.«

Shejmán sbíral palivo a staral se o oheň, Abdalláh chystal mouku a vodu, aby zadělal na chléb. Hledal sůl.

»Vždyť jsem jí přece do míšku nasypal a míšek zavázal.« Nikde jí nebylo.

»Co jsi to z měchu vydělal, když jsi zavazadla v Mádabě nakládal?«

»Tři nebo čtyři míšky. Co v nich bylo, nevím.«

»Kde jsi je nechal?«

»Zůstaly v Mádabě.«

»To byl mezi nimi i míšek soli.«

»Mám s sebou trošku soli. Zbyla mně z posledního nájezdu,« povídal Hájel.

»Ta nám nestačí ani na dvoje pečení.«

»Budeme jísti chléb bez soli.«

»Proč bez soli?« ozval se Bachít. »Naše velbloudice nosí sůl s sebou. Jejich močem můžeme zadělávati. Je přece čistější, než voda, kterou vezeme z Mádaby, a solí je prosycen.«

Sen výstražným znamením.

Při západu slunce jsme zašli s Hájelem na blízký kopec, abychom obzírali kraj. Vodorovné paprsky zapadajícího slunce nám otvíraly daleký rozhled, obzvláště k východu. Nikde jsme neviděli živé bytosti; když se setmělo, nikde ani zákmitu ohně. Vrátivše se ke svým, naložili jsme a jeli ještě dobrou hodinu. Prvou stráž měl Shejmán, druhou Abtán.

Dohlížel jsem na ně s Hájelem. Časně ráno jsme byli v sedlech. Pokud jsme cítili zimu, byli jsme tiší a halili se do svých plášťů. Sotva se slunce ukázalo, probouzeli jsme se k životu. Jen Bachít mlčel; byl pohřížen sám do sebe.

»Proč se tak zamračeně díváš?«

»Kéž ode mne a od nás všech Alláh odvrátí zlé! Měl jsem sen, který přináší špatné znamení.«

»Co jsi viděl?«

»Zdálo se mi, že je má hlava úplně oholena. To mne jistě potká ještě dnes nějaká nehoda.« Všichni jsme se zarazili a zamyslili. Chtěje trudnou náladu zaplašiti, ptal jsem se Bachíta:

»Nemůže Alláh účinek tohoto snu změniti nebo zameziti?«

»Alláh může vše, co chce, ale nechce odstraniti, čeho se může člověk uvarovati.«

»Je možné, aby ses uvaroval zlého následku svého snu?«

»Jak by to nebylo možné? Alláh mne upozornil. Chce, abych zvýšil svou opatrnost a nevběhl do osidel, nalíčených od pozemských duchů.«

»Nemohl by ses pomodliti, aby Alláh tvou opatrnost posílil?«

»Proč bych nemohl?«

»Jakou modlitbu bys říkal?«

»Co chci říci Alláhovi, řeknu mu, jak si to myslím. K čemu zvláštní modlitba?«

»Oběť bys nepřinesl?«

»Ani nemám, co bych obětoval.«

»Kdo smí obětovati, kde a kdy?«

»Obětovati může každý na každém místě a kdykoliv. Obyčejně dáváme Alláhovi pouze krev. Maso zůstane těm, kdo jsou při oběti přítomní. Alláh je dobrotivý a milosrdný. Zná nás, své Araby. Odpouští nám, když svého hříchu litujeme. Nikdy nám neškodí, ale stvořil duchy, kteří nejsou všichni lidem nakloněni. Nebeští duchové nás chrání, kdežto pozemští duchové nám mnohdy hledí uškoditi. Byl to nebeský duch, kdo mne mým snem varoval, abych se dnes měl na pozoru. Ó Alláh, zahlaď zlé a zapuď, kdo zlé působí!«

»Buďme reky, kamarádi! Hrozí-li nehoda Bachítovi, hrozí i nám. Nebude první a dopustí-li Alláh, aby byla poslední, naše ženy zapějí:

Mé srdce, mé srdečko, proč mne bolíš?
Pro mého bratříčka; odešel, nerozloučiv se se mnou.

Ó matičko, hledej a najdeš-li mne,
najdeš mou zbraň a mou ozdobnou nábojnici,
najdeš mou výzbroj mezi plochými kameny mého hrobu.«

Před polednem se Hájel náhle zastavil a pozorně si prohlížel půdu. Byly v ní stopy několika koní. Zkoumali jsme je důkladně. Rosa na ně nepadla. Byly úplně čerstvé. Kousek jsem s ním po nich jel. Vrátivše se, oznamovali jsme svým druhům:

»Čtyři koně, žádní velbloudi.«

»Nikde v okolí není vody. To jsou jistě zvědové,« poznamenal Abtán. »Jezdci na velbloudech je následují a nesou pro koně vodu.«

»Ukryjme se!« vybízel Hájel a vedl nás žlíbky a řečišti, v nichž nás nebylo zdaleka viděti.

Tajemná Amra před námi.

Krátce po poledni jsme dospěli k širokému hřbetu, jejž jsme měli překročiti. Hájel mně pokynul. Oba jsme odhodili pláště, sehnuti vylezli na hřbet a ulehli za hromadu kamení. Pátrali jsme po tmavých obrysech v okolí. Nikde nic podezřelého.

»Honem, kamarádi, honem. Projedeme co nejrychleji po hřbetu a dolů do nížiny.«

»Co se tamhle před námi hýbe?« ptal se pojednou Hájel. Nějaká obrovská, načernalá obluda skákala, tančila a kolébala se jako opilá. Teď klesla a úplně se ztratila. Kdepak se ztratila! Hle, vystupuje, strmí ve vzduchu a zlaté paprsky z ní září.

»Vzdal, ó Alláh, ukamenovaného ďábla, vzdal zlé strašidlo!«

Byl to zámeček Amra, cíl naší cesty. Nebyl daleko, jak se nám zdálo, a přece, jak jsme se mýlili! Těžko se odhadují v poušti vzdálenosti. I oko, které si již zvyklo, se mýlí, obzvláště, touží-li po cíli, jejž má před sebou. Pocestný zapomíná na okolí, se skloněnou hlavou spěje vpřed; po chvíli se zadívá na svůj cíl a zklamán sklopí zrak, vida, že se neblíží. Konečně jsme se dostali do Amry. Malíř spěchal do zámku.

Šel jsem s ním. Rád bych byl věděl, jaký bude jeho dojem. Zadíval se upřeně na jednotlivé obrazy a zhluboka vydechnuv, zvolal:

»Velkolepé, skutečně velkolepé.«

Čerstvé hroby.

Nechav malíře v zámečku, vrátil jsem se ke svým druhům. Hájel posílal Shejmána na nejvyšší kopec, vypínající se k západu.

»Pospěš! Vidíš na něm hromadu kamení. Lehni si za ni a obzírej kraj. Nehni se odtamtud, pokud tě Bachít nevystřídá. Zavazadla složíme tady,« a ukázal na zeď nádržky u studny.

»Nikoliv, bratře Hájele; jistější budou zavazadla v zámečku v pravém temném pokojíku u hlavní síně.«

»Co to zde zapáchá?« dotazovali jsme se jeden druhého. Před studnou byly čtyři hroby. Ze dvou vyčnívaly ohlodané hnáty. Jedna mrtvola byla úplně rozežrána. Kus bílé košile, nahrazující rubáš, se zachvíval větrem.

»Upravíme hroby, kamarádi.« Otevřeli jsme je, uložili mrtvoly, jak měly býti, zakryli je plochými kameny, nasypali na ně písku a navrch přivalili několik kamenů, aby se hyeny do nich nedostaly.

»Odkud se tady vzaly hroby?«

»Letos v zimě nás trápily neštovice,« vysvětloval Hájel. »Snad zde pochovali Rualové nebo některá naše čeleď své mrtvé.« Hroby nebyly ani patnáct kroků od vchodu do zámečku.

Dva krkavci.

Poobědvavše podpopelný chléb, zbylý od včera s trochou čaje, vyšli jsme s Hájelem obhlédnouti okolí.

»Abtáne a Bachíte, vy dva odsedláte velbloudice a poženete je na pastvu. Tam pod stromy terebintovými snad ještě něco najdete. Není-li pod nimi pastvy, nalámejte nebo nařežte větví terebintu. Listy jsou hodně tuhé, naše zvířata si však na nich pochutnají. Co říkáš, Músо, neměli bychom se podívati na severozápad? Rád bych věděl, kam se poděli jezdci na koních, jejichž stopy jsme viděli.«

Obr. 67. — Amra, historický obraz.

STÁT. a UNIVERS. KNIHOVNA V PRAZE

Přišli jsme ke stromům terebintovým. Některé byly velmi silné, staré. Nikde ani človíčka, ani zvířete. Pojednou se z koruny jednoho stromu zvedli dva krkavci. S křikem se nad námi několikráte zatočili a odletěli k západu.

»Svůj závoj na nás spusť, ó Alláh! Špatné znamení, špatné znamení!«

»Proč myslíš, Hájele, že by to bylo špatné znamení?«

»Kroužili nad námi, jako by se těšili, že budou ohlodávati naše kosti.«

Šli jsme hodně daleko; stopy koňské jsme nenašli. Vracejíce se, zastavili jsme se na chvíli u Abtána a Bachíta. Měli naše mannlicherovky a ptali se, jak s nimi zacházeti. Každý vystřelil po jednom náboji do terebintu. Nemohli se vynadiviti, jak hluboko se zaryl náboj do pně.

»Na tebe, Bachíte, je větší spoleh. Běž za Shejmánem, pošli ho k velbloudům a sám zůstaň na stráži. Bedlivě obzírej okolí, aby ti nic neušlo.«

Cestou do zámečku se mne zmocnila divná úzkost. Cosi mne vybízelo, abych se honem vrátil k našim velbloudům. Hájel vystřelil do zdi a ukazoval mi, že ocelové ostří náboje i kámen vyrazilo. Neposlouchal jsem ho. Celé moje nitro táhlo k našim zvířatům.

»Poodejdu kousek k našim kamarádům a odtud vypálím ránu do zdi. Uvidíš účinek náboje vystřeleného z větší dálky.«

»Běž, Músо, běž! Jsem věru zvědav.«

Přepadení a vyloupení.

Nebyl jsem od zámečku ani padesát kroků, třeskla rána, druhá, třetí, potom několik najednou.

Za terebintovými stromy cizí jezdci. Zvolal jsem na poplach: »Ó jezdci, ó jezdci, ó kořistitelé!«

Koule mně zahvízdla nad hlavou. Měl jsem ve své mannlicherovce pět ran a nábojnici jsem nechal v zámečku. Co mně nohy stačily, hnal jsem se pro ni a potom s Hájelem a Shejmánem k velbloudům. Nepřátelé se na ně vrhli, rozřízli jejich pouta a nutili je k útěku. Postrašená zvířata se točila na místě nebo pobíhala dokola. Neviděl jsem, co moji druhové dělají. Uchopil jsem jedno zvíře za krk, abych se po něm dostal na hřbet. Odhodilo mne. Klesl jsem pod koně jednoho z jezdců. Namířil na mne svou ručnici. Karabinou jsem udeřil jeho koně do nohy, kůň odskočil, rána vyšla, mne však nezasáhla.

Vzchopiv se, vhodil jsem svou ručnici na záda a oběma rukama objal krk jiné naší velbloudice. Dostal jsem se na hřbet, kde jsem usedl na kyčlích a držel se levicí srsti hrbu. Polekané zvíře se se mnou točilo dokola. Pojednou se dalo plným cvalem na útěk. Zahlédl jsem před sebou naše velbloudy. Nepřátelští jezdci je hnali a má velbloudice uháněla za nimi. Nemohl jsem ji upokojiti, ani říditi. Konečně se mně podařilo, že jsem pravicí strhl s ramene svou karabinu a tepal hlavní velbloudici na levou stranu krku. Uhýbajíc, stáčela krk napravo, zabočila tím směrem a jak ztratila ostatní zvířata z dohledu, přešla v klus a konečně v krok.

Vrátil jsem se na místo, kde jsme byli přepadeni. Nemálo se zaradovali moji druhové, vidouce mne živého a zdravého.

»Budiž Alláh pochválen, aspoň jediné zvíře jsme zachovali! Jeď s velbloudicí k zámečku a my se s tohoto kopce podíváme po nepříteli.« Za chvilku mne dohonili:

»Jistě nás přepadnou, Múso. Připravme se na obranu,« vybízel Hájel.

Věrní přátelé.

Zachráněnou velbloudici jsme spoutali v hlavní síni zámečku a vyňali ze zavazadel všechny své náboje. Vchod do zámečku jsme zatarasili velkými balvany a obsadili okolí, abychom z úkrytu mohli stříleti. Zdoláme nepřítele?

Shejmán a Abtán mluvili o útěku, a to na východ k Rualům. Bachít nechtěl ani slyšeti. Byl rozzuřen, že nám nepřátelé tak lehce uloupili zvířata. Byl by nejraději za nimi. Všichni byli přesvědčeni, že zahyneme žízní, jestli nás nepřátelé obklíčí.

»Vždyť se jimi neprobijeme,« soudil Abtán. Hájel s hlavou skloněnou mlčel, jen se po mně chvilkami smutně podíval. Utéci od cíle? Domlouval jsem svým kamarádům:

»Uvažte, že nám hrozí nebezpečí jak zde, tak na útěku. Máme jediné zvíře; neunese nás všech. Abychom šli pěšky. Nepřátelé najdou naše stopy, dohoní nás, a kdybychom i unikli, přišli jsme sem přece, abychom dostáli úkolu, k němuž mne sem Alláh poslal.«

»Vrátíme se s našimi bojovníky. Počkáme, až se Talál nastěhuje na sever, to bude za měsíc, za dva, a potom se dáme sem se silnou četou,« ubezpečoval Bachít.

»Odkud vezmeme vody pro silnou četu? Budeme-li silní, budou naši nepřátelé ještě silnější.«

Smutná to byla chvíle. Co řeknou ve vlasti? Nikdo si nebude moci představiti naše nebezpečí. Nenajdou se lidé, kteří nás budou podezřívati, že jsme schválně utekli? Dosud jsem se řídil zásadou: Buď dospěji k cíli, nebo zhynu na cestě k němu. Oznámil jsem malíři, že se z Amry nehnu. Zadíval jsem se na Hájela. Mému pohledu rozuměl jako otázce.

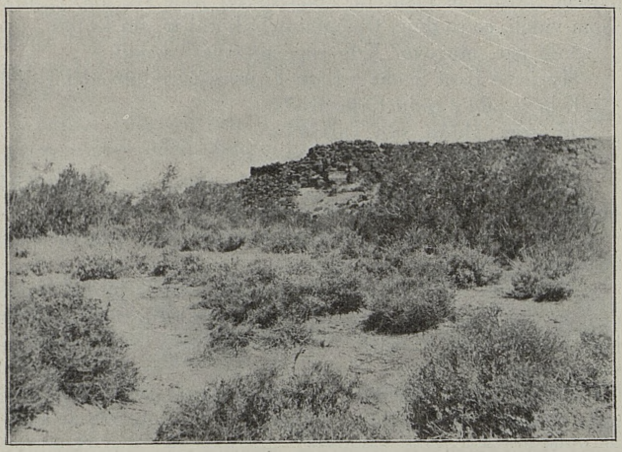

Obr. 68. — Hrádek Uejned.

»Co zamýšlíš, Músо?«

»Přišel jsem, abych pracoval. Pokud nedokončím své práce, nesmím se vrátiti. To je vůle Alláhova. Třebas mně hrozila smrt, zůstanu a Hanna zůstane se mnou.«

Můj věrný Abdalláh se ozval: »Neopustím tě, Músо.«

Vážně a klidně promluvil Hájel: »Músо, jsi můj bratr. Zůstaneme všichni. Alláh se již postará.« Vyskočiv, tiskl jsem ruku všem svým kamarádům. Byli ochotni za nás dáti život. Dosvědčovali mně své nezištné přátelství; vždyť život se nedá vykoupiti ani zlatem.

Nový útok.

Vystoupil jsem na střechu, abych se podíval po našich nepřátelích. Na severozápadě se ukázalo nepatrné mračno.

Rostlo. Nebylo to mračno, byl to rozvířený písek a prach. Nepřátelé se blížili. Spěchal jsem dolů se zprávou.

»Každý na své místo. Ukryjte se. Nikdo ať nevystřelí, pokud nepovelím,« rozkazoval Hájel. Jezdců bylo šestnáct. Cválali k nám s divým pokřikem. Hájel vyskočil ze zámečku a mávaje ručnicí nad hlavou, běžel jim naproti.

»Zpátky! Skryj se, Hájele, skryj se! Jak snadno tě může zasáhnouti koule,« volal jsem za ním. Neposlechl. Pojednou zaječel. Jezdci se zastavili. Ponazdvihli jsme své hlavy, abychom viděli, co se děje. Útočníci nebyli ani tři sta kroků.

»Kdo jste, mužové? Kdo jste, mužové?« volali.

»My jsme Beni Sachr z rodu Fájezova,« odpověděl Hájel.

»Kdo je zde z rodu Fájezova?«

»Já jsem Abtán, syn Találův.«

»Já jsem Bachít z rodu Fájezova.«

»Já jsem Hájel z rodu Fájezova.« Sotva se ozval Hájel, zazněl mezi jezdci pronikavý pokřik bitevní.

»Mlčte!« ozval se jeden z nich. »My jsme přátelé rodu Fájezova. Jeho členů hájíme.«

»Al-hamdu lilláh,« vyřinulo se nám všem z hloubi srdce. Část jezdců zůstala na koních, kde byla, kdežto velitel a sedm jezdců sestoupili a přišli k nám. Objímali nás a pozdravovali nás.

»Co se stalo? Proč jste nám vzali naše velbloudy, když jsme přátelé?« dotazoval se Hájel.

Velitel vykládal: »Jsme, jak vidíš, z Ahl Ísa. Domluvili jsme se, že podnikneme nájezd na Šaráráty. Přidružil se k nám stejný počet bojovníků z Ahl al-Džebel, které jsi ty, Hájele, před nedávnem přepadl a vyplenil.«

»My přece s nimi máme řádnou válku. Mohli býti připraveni na útok.«

»Je pravda, mezi Beni Sachr a Ahl al-Džebel je válka. Poněvadž se naše četa skládá z bojovníků dvou kmenů, máme dva velitele. Vrchní je z nás.

Přenocovali jsme u tůně v údolí Hart tamhle na severu a odtud jsme vyslali čtyři jezdce, aby pátrali po Šarárátech. Náš vrchní velitel čekal nedaleko odtud na severozápadě. Druhý velitel vypravil několik jezdců, aby se poohlédli po nějaké jiné tůni. Mezi nimi byli dva z nás a pět z Ahl al-Džebel. Zahlédli vaše velbloudy, blížili se k nim opatrně a pátrali po jezdcích. Ve stínu starého terebintu uviděli dva muže, kteří odložili jak zbraně, tak pásy a vybírali příživ-

níky ze svých košil. Jak zajásali jezdci z Ahl al-Džebel, poznavše podle vypáleného znamení, že jsou to velbloudice vaše. Za chvilku byly jejich.

Se svou kořistí se vrátili k nám. Velitel, spatřiv váš znak, osopil se na kořistitele a rozkázal, aby velbloudice ihned vrátili.

‚Pokud jste na nájezdu pod mým velením, nesmíte podniknouti nic proti mým přátelům.'

‚My jsme je neukořistili tvým přátelům. Víš přece, že Beni Sachr táboří daleko na jihu. Kde by se tady vzali? To jistě nějací lupiči je o tato zvířata připravili a my jsme je vysvobodili.'

Velitel vypravil osm z nás a osm z Ahl al-Džebel, abychom se přesvědčili, kdo to tady u Amry je a komu byla zvířata vzata.«

Nepřátelé s přáteli.

Jak jsme všichni děkovali Alláhovi, slyšíce, kdo byli, kdo nás přepadli. Po chvíli se bojovníci vhoupli na své klisny a odjeli k svému táboru. Abtán a Shejmán se k nim přidružili, aby přivedli velbloudy.

»Řekni mně, Bachíte, proč jsi nezůstal na stráži tam, kam jsem tě poslal?«

»Nehněvej se, Hájele. Nedbal jsem výstražného snu a Alláh zatemnil můj rozum. Slunce do mne na kopci pražilo a nikde v okolí nebylo nic podezřelého. Dole kousek přede mnou mně kynul stín pod terebintem. Vrátil jsem se k Abtánovi, čistili jsme si košile a tu se stalo, co se stalo.«

Nemálo se horšil později Talál, dověděv se, čeho se Bachít dopustil.

»Ani ty, Bachíte, ani ty, Abtáne, jste nejednali jako členové Beni Sachr. Kdy pak se domnívá Sachari, že je bezpečný?«

Po půlnoci přivedli Abtán a Shejmán uloupená zvířata. S nimi přijel velitel ještě s jedním náčelníkem.

»Zprávu o tvém činu budeme šířiti po všech táborech,« vítal ho Hájel.

»Vykonal jsem, co by byl vykonal každý pořádný bdui,« ubezpečoval vrchní velitel.

»Múso, jeho dobrou vůli si musíme zajistiti. Dej mu, co jsi vzal pro Talála,« přimlouval se Hájel.

»Učiním po tvé radě. Byla vždy dobrá.«

»Nezapomeň, Múso, že mám s sebou bojovníky z Ahl al-Džebel. Skřípějí zuby tady na tohoto Hájela. Pokud budeme na nájezdu, nepodniknou proti vám nic, za to ručím, ale vědí o vás. Jakmile se vrátíme z nájezdu, budou z mé moci a Alláh ví, že se na vás vrhnou.«

Každý svůj úkol.

Jitřenka již zářila vysoko nad obzorem, když naši hosté odjeli. Po východu slunce jsme viděli celou nájezdní četu. Směřovala k jihozápadu. Nikdo z nás po celou noc oka nezamhouřil a přece jsme necítili únavy. Bylo nutno, abychom napiali všechny síly a splnili svůj úkol:

»Vy dva, Abtáne a Shejmáne, pojedete s velbloudy hned k Rualům. Ty, Shejmáne, si u nich vypůjčíš dva velké měchy, jaké hotoví z kůže velbloudí, naplníš je, jakož i naše měchy, a dovezeš nám vody. Abtán s ostatními velbloudicemi zůstane u Rualů potud, pokud se nebudou stěhovati.

Bachíte, ty si lehneš na kopec, na kterém jsi včera ležet měl. Budeš obzírat kraj. Myslím, že ti dnes nenapadne, abys sešel pod terebint a vybíral si, co máš ve své košili.«

My ostatní jsme chystali potřebné nářadí, aby mohl malíř omalovati obrazy. Dalo nám to hodně práce, neboť jsme neměli ani tyčí, ani desek. Řezali a sekali jsme větve terebintů a svazovali z nich žebříky a visutá lešení.

Obrazy v Amře.

Znova jsem prohlížel a popisoval jednotlivé místnosti a obrazy v nich namalované.

Od severu vede brána do předsíně (obr. 58), která je dnes beze střechy. Dveřmi v její západní stěně se dostaneme do místnosti, opatřené kopulí, ve které jsou znázorněna souhvězdí severní oblohy (obr. 59, 60): Velký a Malý Vůz, Drak, Bootes, Panna, Střelec, Delfin, Labuť, Cassiopeia, jakož i všechny ostatní. V místnosti sousední je okenní výklenek vyzdoben révovím, mezi nímž viděti zvířata a lidi (obr. 61). Ve východní lunetě, jakož i nade dveřmi v jižní stěně jsou vymalovány různé výjevy z koupele.

V místnosti následující je při okně znázorněn začátek a nade dveřmi v západní stěně konec života. Valené klenutí je rozděleno pásy, sestavenými z listů v kosodélníky, které jsou zdobeny různými zvířaty nebo lidmi (obr. 62—64).

Dveře v západní stěně vedou do hlavní síně třílodní (obr. 65). Východní stěna levé lodi je rozčleněna ve čtyři rovnoběžná pole. Spodní bylo vyzdobeno nádhernými závěsy; nad nimi žene smečka lepých arabských chrtů dvě antilopy, jichž chrání býk ostrými rohy. V poli nad tímto obrazem jsou dvě okna. Zbývající plocha je vyplněna obrazy lidí a zvířat. V nejhořejším poli je upraveno šestnáct pravoúhelníků, v nichž jsou vypodobněni různí řemeslníci, kteří bývají zaměstnáni při stavbě. Západní polovice tohoto klenutí je podobně vyzdobena.

Uprostřed jižní a severní čelné stěny této lodi jsou výjevy z honby. Na jižní straně otvírají mužové ulovené antilopy, na severní pak zabíjejí chycené divoké osly. Vedle jižního okna stojí vpravo dvě po řecku oděné a ověnčené ženy, označené jako Historia a Skepsis. Vlevo je podobná žena s nápisem Poesis.

Z obrazů zdobících hlavní loď nejvíce vynikají dvě ženy, ověšené různými zlatými a stříbrnými šperky, jakož i perlami. Stojí ve výklenku, spočívajícím na dvou sloupech (obr. 66). Tato loď končí výklenkem, jehož čelní stěna nese hlavní obraz. Chalífa sedí na trůnu damašské práce pod střechou, nesenou dvěma sloupy. Přední okraj střechy je modrý a na něm je arabský nápis, bohužel nečitelný. Nohy vládcovy se opírají o stoličku. Pod ní je znázorněno moře s různými ptáky, zvířaty a loďkou.

Historicky nejdůležitější je prostřední obraz západní stěny pravé lodi (obr. 67). V jižní části je skupina mužů a žen, bohatě oděných a nad nimi zlomky šesti řeckých a arabských nápisů. Z nich se dovídáme, že je tam zpodobněn císař byzantský, král perský, Roderik, poslední král visigotský ve Španělsku, jakož i vládce habešský. Ostatní dva nápisy jsou nečitelné. Vpravo, tedy k severu od tohoto obrazu, je lázeň pro ženy a vedle ní zápasiště, na němž se cvičí statní mužové. V horní části vidíme lov na divoké osly. Několik mužů štve dlouhé, hbité chrty na sedm nebo osm oslů, kteří ustrašeně prchají. Četní jezdci je hledí zaskočiti a ženou je do ohrady ze silných větví. Ohrada má jediný vchod, který lze snadno uzavříti tyčemi, u nichž jsou skryti dva mužové.

Jak chápe kočovník obraz.

Zvědavý Hájel by byl rád věděl, cože je to vlastně na stěnách namalováno. Obrazy nemohl rozeznati. Několikrát jsem mu ukazoval namalovaného velblouda nebo koně. Točil papírem, neboť neviděl, co je na něm. Vkládaje jeho prst na jednotlivé namalované údy zvířete, vybízel jsem ho, aby se bedlivě díval na to, co mu ukazuji. Tu se mu rozbřesklo a radostně vykládal, že vidí velblouda. Hned se doptával, jakého je plemene, komu náleží, od koho jej hospodář koupil a mnoho-li ujede. Jako dítě žadonil, abych mu vysvětloval obrazy v Amře. Vzal jsem delší hůlku a ukazoval mu:

»Hle, Hájele, toto je noha, toto je koleno, toto je břicho, toto jsou prsa, toto je hlava.«

»Přisám Alláh, vždyť vidím oči. Kde jsou uši? I vždyť je to člověk, celý člověk, jak ho Alláh stvořil.«

Jak se vrátil Bachít, nedovolil mu, aby se napil čaje. Hned ho vedl a vykládal mu prohlédnutý obraz; podobně i Shejmánovi. Jenže ukazoval holí tak důkladně, že barva odprýskávala.

»Škoda, Músо, že zde nemám kopí. Tím by se ukazovaly obrazy! Tu bych tady Shejmánovi mohl přesně vyznačiti, kde že je oko.«

Na obrazech byly četné řezy a trhliny, patrný důkaz, že i jiní používali kopí, ukazujíce obrazy. Na stěnách bylo plno nápisů. Velkou většinou pocházely od potulných obchodníků, kovářů a usedlíků hauránských. Usedlíci odtud asi odnesli mramorové plotny, jimiž byly stěny jak hlavní síně, tak místností sousedních obloženy. Též podlaha hlavní síně byla pokryta tenkými mramorovými plotnami.

Jací lidé byli naši druhové.

Nikdy jsme nebyli všichni pohromadě. Abtán dlel s velbloudy u Rualů, Shejmán vozil vodu, Bachít vyhlížel s nejvyššího kopce, Hájel dozíral a obcházel. Zaznamenával jsem s ním zvyky a obyčeje jeho kmene.

Sachari je prostřední velikosti, spíše pomenší, štíhlý. Nesešel jsem se ani s jedním příslušníkem tohoto kmene, který by byl vážil přes 65 kg. Povahou je Sachari nedůvěřivý, hrdý, vážný a umí se dobře přemáhati. Před cizincem se stydí a kde se mu naskytne příležitost, hledí ho obelstíti nebo obe-

lhati. Kdo získá jeho důvěru, může se o něho opírati jako o skálu.

Usedlíci se ho bojí a přece se mu vysmívají kde jen mohou. Miluje ženu, dítky, příbuzenstvo, přátele, dbá pohostinství a pomsty. Nenávidí nepřátel svých i svého příbuzenstva. Urážku nesnese. Jeho pojmy o dobrém a zlém jsou jiné než naše. Dobré je, co je dovoleno, zlé, co je zakázáno.

»Co je dovoleno?« ptal jsem se Hájela.

»Co bylo dovoleno našim předkům.«

Cizince obere, vstoupí-li o své újmě bez ochrany do jeho území. Je to dovoleno, je to dobré, ba je to jeho národní povinnost. »Dovoleno je, co naši předkové konali, zakázáno, čeho se varovali. Je zakázáno potrestati domácího zloděje, třebas byl při činu přistižen. Naši předkové ho nebili, ani ho nespoutali. Nesmíme se ubírati cestou jinou, než kterou oni vyšlapali.«

O věcech právních rokují Beni Sachr bezmála denně u ohně ve stanu. Tam vykládají starší též o bojích, obzvláště vítězných a velebí čelné hrdiny. Hoši desítiletí znají dějiny svého kmene, jak daleko sahá poměť jejich nejstarších soukmenovců. Obzvláště dlouho se uchovává památka osob a věcí, o kterých se děje zmínka v nějaké písničce nebo oblíbené básni.

O současných básnících vedou dlouhé a mnohdy urputné rozhovory. Někteří básníka velebí, jiní jím pohrdají. Obě strany uvádějí důvody a kde důvody nestačí, sahají nejednou ke zbrani. Obzvláště haní básníka, který se zdobí cizím peřím a krade jinému nejen slova a obraty, nýbrž i celé verše.

»Odjakživa je známo, že každý básník lže, ale tento i krade. Kéž Alláh pošpiní jeho tvář!«

Jak jsme se měli v Amře.

Bydlili jsme v hlavní síni v levém rohu. Svá lůžka jsme měli zřízena na vysoké vrstvě ptačího trusu. Hlavně supi tam hnízdili. Vedro bylo uvnitř veliké, klenba byla rozpálena a sálala jako pec, trus zaváněl a zvenčí donášel vítr zápach hrobů.

Na umývání nebylo vody. Potili jsme se, prach, který pokrýval hlavní síň místy na dlaň, se zvedal, sedal na nás,

takže jsme byli nejen ve tváři, nýbrž po celém těle polepeni vrstvou tmavě šedé špíny.

Po západu slunce jsme nesměli míti oheň; byl by býval daleko viditelný. Noci jsme neměli pokojné. Dráždil nás nářek sov a bylo nutno, abychom dohlíželi na stráž. Strážce ležel na střeše a obzíral kraj. Někdy se mu zdálo, že zde neb onde zahlédl záři ohně, i volal na nás. Jindy se nudil. i volal rovněž, po tichoučku, avšak vytrvale, až mne probudil.

»Nikdy, Músо, na spáče nezakřikni, nikdy jím nezalomcuj,« upozorňoval Hájel. »Nesmí býti náhle vyrušen. Za spánku duše opouští tělo a jde za úkolem, který jí Alláh určil. Zavoláš-li úsečně a hlasitě na spáče nebo trhneš-li jím, ulekne se, duše nevykonavší svého úkolu se postraší, zbloudí a nějaký pozemský duch vleze do těla — spáč se probudí jako posedlý. Vždyť pozemští duchové naslouchají buzení spáčů. Je to nejkrásnější příležitost, aby člověka posedli.«

Počasí bylo dosti příznivé. Po východu slunce vanul slabý vítr od západu, zesiloval se, avšak po deváté hodině ustal. Po třetí odpoledne jej bylo znova cítiti. Za hodinu byl nejsilnější. Po západu slunce se utišil. Obloha nebyla nikdy úplně jasná; vždy po ní pluly tu a tam mráčky. Teplotu jsme mívali při východu slunce 17°—19° C, po poledni 30° až 33° C, hodinu před východem slunce 9°—11° C.

Po čtyři dni vál vítr jihovýchodní. Nebyl silný, avšak nesl husté vrstvy drobounkého písku, jejž slunce zahřívalo, takže jsme ani dýchati nemohli. Oblohu pokrývaly řídké kadeřavé mráčky, jež se skoro ani nehýbaly. Vzduch i slunce měly barvu zlatě žlutou. Teplota neklesla pod 22° C. Prvého dne vystoupila po poledni na 33° C, druhého na 41° C, třetího a čtvrtého na 39° C. Trpěli jsme za tohoto vedra duševně i tělesně. Bylo třeba největšího napětí vůle, abychom pracovali. Obával jsem se, že Hájel se svými kamarády nevydrží.

Odpoledne 4. června ustal jihovýchodní vítr. O deváté večer jsem vyšel za Bachítem na střechu. Na jižní obloze jsem zpozoroval temnou kouli zvíci pěsti. Pohybovala se velkou rychlostí k severu a rostla. Jak dospěla k prostředku oblohy, ukázala se nad východním obzorem černá hmota. Nechápal jsem, co by to bylo. Po chvíli se rozdělila ve dva mraky, jež se valily proti sobě. Spíše než na sebe narazily, se oba otevřely a v každém zazářila kolmá ohnivá plocha. Hned potom zaduněla celá širá poušť jako ranami několika tisíc děl. Po poušti se rozlézaly ohnivé chvějící se jazyky.

Jak se takový ohnivý jazyk dotkl tmavé sopečné pouště, rozlil se v rudé plameny. Sotva zanikly, zdvihl se písek ve způsobě obrovské pyramidy, až k nebi. Jihozápadní obloha ponenáhlu zčernala, každý život mlčel.

»Celá poušť se dívá, jak pozemští duchové spolu zápasí,« šeptal Bachít. »Hleď, Músо, jací jsou to obři, když takové ohně proti sobě metají. Ó, kéž by jejich oheň přišel k nám a kéž by jej uhasila nebeská voda a skropila naše okolí! Zbavila by nás starosti a bázně, že zahyneme žízní.«

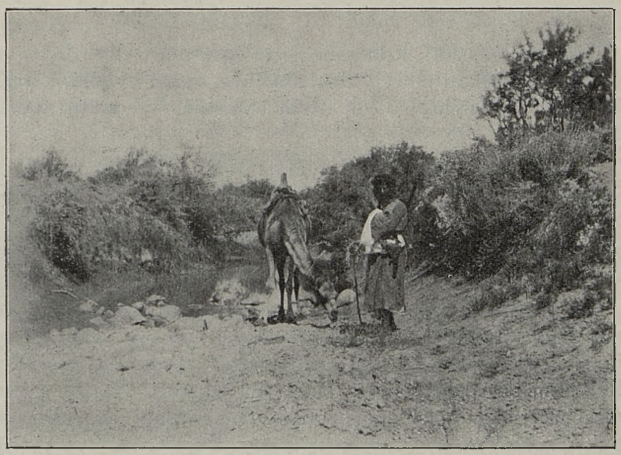

Obr. 69 — U tůně Uejned.

Náhle vítr mraky rozehnal. Na nás nepadla ani kapka.

»To Šalomoun, syn Davidův, roztrhl bojující duchy.«

Zavál vlhký a chladný vítr. Teplota klesla na obyčejnou výšku.

»Taková bouře je velmi řídká v našich krajinách,« ubezpečoval mne Hájel i Bachít.

Jak v zámečku, tak před ním bylo několik jedovatých hadů. Dva jsme zabili.

»Budiž Alláh pochválen, že nás žádný neuštkl!« radoval se Bachít. Nazítří ke mně přiběhl celý zděšený: »Byl jsem uštknut, byl jsem uštknut.« Zachvěli jsme se. Aby ho tak byla uštkla zmije! Byl to pouze jedovatý pavouk. Dostal horečku, malíř ho léčil a vyléčil.

»Kdybychom aspoň v táboře měli ty vaše léky, Múso. Víš, co by mně byli doma udělali? Byli by vykopali hrob, naházeli do něho čerstvých velbloudinců, zalili je močem, mne na ně položili a potom by na mne byli sypali písek a hlínu a pokryli mne vrstvou aspoň stopu silnou, z níž by byla jen má hlava vyčnívala. Na této vrstvě by byli zanítili mohutný oheň a mne se neustále dotazovali:

‚Ó ty, koho uštknul pavouk, budeš žíti nebo zemřeš?'

‚Žíti, žíti, žíti budu.'«

»Proč by na tebe volali?«

»Abych neusnul. Kdo usne, jisto jistě umře. Byli by mne v hrobě ponechali po celý den, abych se řádně vypotil. Potom by mne byli vyhrabali a Alláh by mně byl vrátil úplné zdraví.«

»Pamatujte, kamarádi,« vybízel Hájel hned na začátku, »abyste se žádný o své újmě nevzdálil od zámečku. Mohl by býti zaskočen a běda nám, kdybychom ztratili s kamarádem spolu obránce. Otop budeme hledati v nejbližším okolí. Vidíte, že je dobrá polovička zdejších keřů z velké části suchá.«

V pondělí 3. června za horkého větru jihovýchodního jsme odpoledne zaslechli zvláštní pronikavé zvuky; jako by se byly někde daleko ozvaly parní píšťaly. Vyšed ze zámečku, byl jsem obklíčen tisíci a tisíci kobylkami. Tvořily husté mračno, jímž ani slunce nepronikalo. Snášely se. Zakrátko pokryly celé okolí dobře na tři prsty. Každá větévka, každý stonek se pod nimi ohýbal. Nervy se mně až rozbolely ze stálého chrastění jejich křídel a sanic. Šel jsem k terebintovým stromům na otop. Tisíce, ba snad statisíce kobylek na nich viselo. Jednotlivé větévky se pod nimi lámaly.

V úterý ráno jsme nemohli vydržeti zápachem výkalů těchto zvířat. I do zámečku lezly a draly se k našim měchům s vodou. Toužily po vlhku a byly by snad kůži rozkousaly. V poledne chrastění náhle ustalo, zato však zazněl znova onen pronikavý zvuk. Kobylky se zvedly a jako husté temné mračno mizely na západě. K večeru jsem zašel k terebintům. Pod nimi bylo na tisíce mrtvých kobylek, ale ani jedna živá. Nikde ani lístečku; nejen listy byly zkousány, i mladší výhonky byly přehlodány a olámány. Pouze ratamovým keřům se vyhnuly. Celé okolí zámečku bylo na centimetr pokryto výkaly.

Po odletu kobylek hnal Shejmán na pastvu velbloudici, na které vozíval vodu. K večeru se vrátil se zprávou, že nikde není ani bylinky.

Vodu zdaleka.

Každého třetího večera odjížděl Shejmán pro vodu. Hájel i já jsme ho prosili a zapřisahali, aby byl opatrný na vodní měchy a aby se jistě vrátil. Co bychom si byli počali bez vody? A potřebovali jsme jí mnoho, poněvadž bylo nutno jednotlivé obrazy umývat.

»Dej pozor, Shejmánku! Zaklínám tě Alláhem, dej pozor! Neplň měchů vodou, ve které jsou velbloudince. Odhoď je a jen čistou vodu nalévej. Nejeď keři trnitými. Raději se jim vyhni. Natrhneš měch a voda vyteče spíše, než to zpozoruješ. Uvidíš-li nějakého jezdce, skryj se. Kdyby tě zabil a oloupil, zahynuli bychom žízní; vždyť nemáme velbloudice, abychom si pro vodu zajeli. Čekali bychom na tebe, až bychom všechnu vodu vypili a žízní trápeni a zesláblí bychom k vodě nedošli. Doptávej se, zda se již vrátila nájezdní četa Ahl al-Džebel, která nás přepadla.«

Shejmán ubezpečoval, že se bude říditi našimi slovy — a přece ani jednou nepřijel, abychom ho nebyli kárali. Velbloudice bývala mokrá, buď že některý měch pořádně nezavázal nebo že se trny natrhl a voda vytékala. Pomáhával si způsobem hodně jednoduchým. Uříznuv kolíček, zastrčil jej do dírky, jenže voda přece jen prýštila. Nedivili jsme se mu. Jezdíval pro ni i s ní pouze v noci. Cesta vedla údolím porostlým trnitými keři. Nemohl se jim vyhnouti, neměl-li si daleko zajeti. Mezi keři byl přece jen hodně skryt, kdežto ve volné stepi byly jeho obrysy patrny daleko široko. Jednou mu klesla velbloudice a voda z velkého měchu se bezmála všechna vylila.

Jak jsme vody šetřili! Bez mého vědomí se nesměl nikdo napíti. Domorodec je jako dítě. Má-li žízeň, lehne si k měchu s vodou, porozváže jej a pije. Nic nedbá, že mu voda stéká po bradě a že jí snad více vyteče, než jí vypije. Naplnil jsem každé ráno koženou nádobku a z té jsem sám naléval, kolik bylo potřeba na vaření nebo na pití. Pouze malíř si bral vody, kolik za dobré uznal.

Co si počneme, odtáhnou-li Rualové od vody a usadí-li se u ní nějaká nepřátelská četa?

Jednou se vrátil Shejmán s vodou před východem slunce a přihnal druhou velbloudici. Podle vpáleného znaku náležela Ahl al-Džebel.

»Jak jsi se k ní dostal?«

»Odjížděje od vody, viděl jsem před sebou velké stádo velbloudů a za ním jezdce na koních a na velbloudech. Přiměl jsem své zvíře, aby v prohlubině pokleklo. Sám jsem se vyplížil na nedalekou výšinku a leže na břichu pozoroval jezdce. Vraceli se s kořistí od jihozápadu a směřovali na severovýchod.«

»To jsou jistě lidé, kteří nám vzali naše velbloudice,« poznamenal Hájel.

»Věru že se nemýlíš, Hájele,« přitakal Bachít. »Alláh se o nás postará. Jak jsi se zmocnil velbloudice?«

»Když nájezdníci minuli, pokračoval jsem ve své cestě a tu vidím toto zvíře. Alláh mně je daroval. Vzal jsem si je.«

Teď jsme věděli, že se naši nepřátelé vracejí. »Jistě budou své koně napájeti u Azraku. Tam se dovědí, že jsme ještě zde. Jak dospějí do stanů, podniknou na nás útok. Kdybychom aspoň měli velbloudy. Uchránili bychom se útěkem,« uvažoval Bachít.

»Abtán není hloupý. Doví se rovněž o nájezdnících a přijede s našimi zvířaty,« soudil Hájel.

»Neopustí naši nepřátelé své kamarády a nevrhnou se na nás?« ptal jsem se Hájela.

»Slyšel jsi, Múso, od velitele nájezdníků, že podnikli nájezd umluvivše se, že každý dostane rovný díl. Shejmán pravil, že ukořistili veliká stáda. Kdyby opustili své druhy, ztratili by nárok na kořist. To neudělají. V sobotu mohou býti doma. V noci s neděle na pondělek by nás mohli napadnouti, proto je nutné, abychom nejpozději v neděli odtud odjeli.«

»Souhlasím, abychom v neděli odtud odjeli, ale nerad bych na západ. Nebylo by lépe na východ k Rualům? Mohli bychom vyslati nějakého jezdce, aby pozoroval okolí Amry. Kdyby naši nepřátelé s nepořízenou odjeli, vrátili bychom se sem a dokončili své práce. Po dobu hrozícího útoku našich nepřátel bychom zkoumali okolí Azraku. Sám povídáš, že jsou tam nápisy. Rád bych je měl.«

»Tvůj návrh není špatný, Múso. Provedeme jej s pomocí Alláhovou, ovšem jestli se Rualové neodstěhují. Kdyby

u Azraku nikdo nezůstal, mohli by nás tam zničiti loupežníci nebo nájezdníci.«

»Rualové se míní stěhovati,« vmísil se Shejmán. »Čekají na návrat nájezdní čety, která se vypravila proti Šammarům. Její zvědové již dorazili do tábora se zprávou, že žene a nese bohatou kořist a že proto táhne pomalu, aby zvířata jak ukořistěná, tak svá vlastní zbytečně nezeslabila. Pastva již rovněž dochází. Chtějí na severovýchod.«

»Ó Alláh, vnukni nám, co by bylo nejlepší,« šeptal Hájel.

Naproti velbloudicím.

Za noci jeho i mne trápila myšlenka, vrátí-li se Abtán a kdy že to bude. Shejmán u nás zůstal. Vody jsme měli dost, malíř dovršoval svou práci a již jí tolik nepotřeboval. Abtán nepřijel ani v noci, ani ráno.

»Bachíte, pojedeš mu naproti. Podíváš se na tůň u hrádku Uejned, zda je v ní ještě voda. Je skryta mezi keři, málokdo ji najde,« určoval Hájel.

»Pojedu s tebou, Bachíte. Čtyři oči vidí dále a spíše se ubrání dvě ručnice.«

»Jeď s ním, Múso, pod ochranou Alláhovou,« rozhodl Hájel. Odhodlal jsem se v noci, že pojedu. Strachoval jsem se o Abtána a byl bych si rád poněkud prohlédl okolí Uejnedu. Ostatní druhové měli všechno uchystati k odjezdu. Vzduch byl chladný, obloha nad námi čistě modrá, nikde pohybu, nikde hluku. Nedělní klid panoval v širé poušti. Svírajíce lokty své mannlicherovky, klusali jsme za velbloudicí. Vzali jsme tu ukořistěnou.

»Kdybyste ji ztratili, nebyla by to taková škoda,« rozhodl Hájel. Šlo se nám hodně těžko. Přecházeli a přeskakovali jsme nesčetné výmoly a stěží jsme se prodírali bodláčím.

»Nediv se, Múso, že se Shejmán vracel s probodnutými koženými měchy. My kráčíme za dne a každou chvíli se naše košile zachytne za ten neb onen keř. Jak pak on chudák měl dávati pozor za noci! Sedni si, Múso,« vybízel mne Bachít po hodině.

»Jsem rád, že se mohu projíti. Sedni si ty.« Vysoukal se do sedla. Velbloudice neudělala ani deset kroků, klopýtla, hned se však postavila. Opakovala to několikráte.

»To abych dával pozor, aby mne nevyhodila. Raději půjdu pěšky.« Šel se mnou.

Po dvou hodinách jsme dorazili ke hrádku Uejned (obr. 68). Je vybudován z čediče na samém pomezí pouště sopečné. Prohlížel jsem si jej načrtávaje plán. Po chvíli mně kynul Bachít, abych k němu přišel.

»Pojď, Múso, podíváme se, je-li v tůni ještě voda.«

Oklikou jsme obešli husté křoví, sestoupili do údolí pod hrádkem a hle, před námi zasvítila voda (obr. 69—71).

»Budiž Alláh pochválen, ještě se nevypařila. Nikdo ji nenašel. Jen se dívej, Múso, jak je čisťounká. Pochutnáme si na ní a pochutnají si na ní naši kamarádi.« Napiv se, opustil jsem Bachíta, jenž naléval do měcha.

»Zajdu ještě k hrádku. Poohlédnu se, není-li v okolí nějaký nápis.«

»Jen si, Múso, nerozedři nohou. Těžko se chodí po lávě. Budeš do ní zapadati; tvé sandály neuchrání ani kotníků, ani lýtek.

Po hodné chvíli jsem zaslechl šramot. Bachít ke mně spěchal dlouhými kroky.

»Honem za mnou, honem za mnou. Jezdcové na východě.«

Rychle jsem vylezl na nedaleké návrší. Ležíce, dívali jsme se dalekohledem k východu. Tmavé obrysy. Rozštěpily se na devět velbloudů a čtyři jezdce. Kdo jsou? Jedou k západu. Nejsou to lupiči vracející se s kořistí? Směřují k Amře. Nadběhneme jim. Musí lávovou pouští před námi a jí vede pouze jeden chodník. Uběhnuvše přes kilometr, znova jsme pozorovali neznámé.

»Půjč mně svůj dalekohled,« žádal Bachít. Díval se pozorně a po chvilce radostně zvolal: »Budiž Alláh pochválen! Vždyť to přichází Abtán.« Vyskočil, strhl šátek s hlavy, položil jej na hlaveň své ručnice a mával jím ve vzduchu. Dával Abtánovi znamení. Uviděl nás a zamířil se svými druhy oklikou k nám. Náčelník Rualů mu dal tři jezdce jako stráž. Upřímně jsme se s nimi pozdravili.

»Jak dlouho zůstanou ještě u vody?«

»Včera se vrátili jejich nájezdníci s kořistí. Byl bych již včera odjel, byla však velká hostina, nechtěli mne pustiti. Zato mně dal náčelník tyto tři bratříčky.«

Byl jsem rád. Pokud byli Rualové u nás, byli jsme pod jejich ochranou a tudíž i pod ochranou jejich náčelníka. Jenže mohli u nás zůstati pouze, pokud se jejich náčelník neodstěhuje.

»Kdy pak se budou Rualové stěhovati?«

»Již se stěhují.«

»Kterým směrem?«

»Severovýchodním. Pouze náčelník s nějakými padesáti bojovníky setrval u vody. Čeká na návrat zvědů, které vypravil k jihu, zda se oloupení Šammarové přece jen neblíží.« Pochopil jsem, že není možné, abychom z Amry na čas ustoupili k Azraku.

»Viděl jsi, Abtáne, nájezdníky, kteří nás přepadli?«

»Zajisté; zůstali u vody až do čtvrtku večer. Náčelníkovi dali pěknou čistokrevnou jízdní velbloudici. Vzali ji s ostatní kořistí Šarárátům, již vynikají chovem ušlechtilých zvířat.«

»To nájezdníci vědí, že jsme ještě v Amře.«

»Ó Alláh, uchraň nás od zlého!« šeptal Bachít.

Spěchali jsme ke svým. Radovali se, že Abtán dovedl všechny jízdní velbloudice a že nám přibylo strážců a tudíž i ochránců.

»Víš co, Músо? Špínu, která nás pokrývá, s sebou nepovezeme. Vody máme dosti. Nač bychom zatěžovali svá zvířata? Vypereme své šaty,« navrhoval Hájel.

»Celé tělo mne svrbí. Vypereme šaty a umyjeme se.« Dali jsme se s chutí do prádla. Dlouho netrvalo. Za čtvrt hodiny bylo všechno vypráno a rozvěšeno na slunci.

Na západ.

Nazítří v neděli ráno se malíř nemohl nijak rozloučiti s Amrou. Hájel naléhal, ba nutil; malíř doplňoval, zaznamenával. V poledne oznámili naši ochránci, že se vrátí. Tu bylo nutno, abychom i my odjeli (obr. 72). Opustili jsme Amru po poledni. Pokud jsme ji měli v dohledu, všichni jsme mlčeli. Teprv na západním úpatí pohoří uzavírajícího údolí, ve kterém Amra leží, se rozvázaly jazyky. Byli jsme spokojeni. Vykonali jsme svůj úkol a vraceli se živi a zdrávi. Al-hamdu lilláh!

Zastavili jsme se v zámku Charáni (obr. 73). Je to hrazený dvorec na jedno poschodí, poměrně dobře zachovaný. Kolem dvora (obr. 74) byla mimo stáje a sousední schodiště zřízena tři oddělená obydlí. Jejich pokoje byly osvětleny jednak otvory nade dveřmi do dvora, jednak úzkými střílnami v hradební zdi.

Prvé poschodí je rozděleno na pět bytů. Tři jsou nad přízemními, dva pak nad stájemi. Místnosti obou poschodí mají valené klenutí. Bojovníci mohli choditi po střeše a střílnami odrážeti útočníky. Zdi jsou vybudovány z přitesaného většího a menšího kamení.

Přenocovali jsme kousek od zámku. Po půlnoci jsme spěchali na západ k zámku Muakkar. Hájel našel poblíž něho čerstvé ohniště. Prohlížejíce okolí, zpozorovali jsme stopy mnohých koní a velbloudů.

»Předevčírem tady dlela nějaká nájezdní četa,« soudil Shejmán.

»Kdo jsou to, přátelé či nepřátelé?« ptali jsme se všichni.

»Nejsou to bojovníci některé z vašich čeledí?«

»Všichni Beni Sachr, Múso, ještě táboří na jihu, leda že by někteří z našich lidí byli podnikli nájezd proti Ahl al-Džebel, o čemž však pochybuji. Mluvili o nájezdu, leč proti Šarárátům a ti táboří daleko na jihovýchodě.« Beni Sachr byli na jihu, nájezdní četa přicházela od východu a směřovala na severozápad, chtěla tudíž napadnouti některou čeleď v severním Moabsku. Byli to přátelé či nepřátelé Beni Sachr? Těžká odpověď.

Vědeckou kořist do Mádaby.

»Je nutno, Múso, abychom zachránili, co jsme z Amry přinesli. Vypravíme Shejmána do Mádaby. Sami tam nemůžeme.«

»Ba že nemůžeme. Ani turecké úřady, ani starosta se svými stoupenci by mne a malíře z Mádaby nepustili.«

»My tři, já, Abtán a Bachít, doprovodíme Shejmána na Poutnickou cestu a vrátíme se, Múso, k tobě,« určoval Hájel. »Ty, Shejmáne, buď opatrný. Za noci se hleď protlouci do Mádaby a za noci odtamtud odjeď.«

»Jen nezapomeň, Shejmáne, dáti mým přátelům tento lístek a bedlivě opatruj balíky, které dostaneš.«

»Nejsem dítě, Múso. Ještě nikdy jsem nic neztratil.«

VII.

NEZNÁMÝMI CESTAMI.

Po druhé do Túby.

Čekali jsme v Mšattě, až se Hájel se svými kamarády vrátil. »Dívali jsme se za Shejmánem, až zmizel poblíž obdělaných polí. Tam ho Alláh zastře svým závojem,« podával zprávu.

»Co míníš počíti, Múso?«

»Po dvakrát bych byl rád navštívil Bájer. Snad se nám to letos podaří.«

»Je to možné. Naši lidé táboří na jihu, odtud bude cesta snazší. Pojedeme rovnou?«

»Nikoliv, Hájele. Navštívíme Túbu.«

»Vždyť jsi tam byl již jednou.«

»Zdržel jsem se tam pouze krátce a nesplnil svého úkolu úplně.«

»Je pravda, utekli jsme, abychom zachránili své krky. Hleď, Múso, dokončiti své práce tady v Mšattě. Dáme se k napajedlům Tamad, napojíme svá zvířata, naplníme své měchy a počkáme na Shejmána.«

Za živý svět nechtěli moji druhové přenocovati ve zříceninách Mšatta. Báli se jich snad ještě více než jejich zvířata. Strašilo je hejno sýčků; na dvacet jich bylo.

Divocí holubi mívali nocleh v Mšattě. Dvě velká hejna, mohlo jich býti přes osmdesát, se objevila při západu slunce. Několik jsme jich zastřelili, ostatní se rozletěli a přece se vraceli po jednom, po dvou a jak se setmělo, usadili se na svých obvyklých místech. Ráno jsme jeli okolo pobořené poutnické stanice Zíza.

»Před osmi jary jsme se tady utkali s Aduány,« vypravoval Hájel. Dali jsme jim co proto, avšak Saúd, udatný syn mého bratra Talála, zaplatil naše vítězství životem.«

»Jak se stalo, že jste se pohašteřili s Aduány? Vždyť jste sousedi a býváte přátelé.«

»Aduáni se na nás zlobili, že jsme jim nepomohli proti vládě. Aby se nám pomstili, vzkázali Eben Šalánovi, že se bojovníci našeho tábora vypravili na nájezd.«

»Jak se to dověděli?«

»Snadno, Músо, velice snadno. Nějaký jejich příslušník k nám zavítal jako host, poznal, že naši muži nejsou doma, a spěchal ke svým s vítanou zprávou. Sami se na nás neodvážili, i poštvali Eben Šalána. Měl lehkou práci. Vzal nám dobrou polovici stád.

Vrátivše se z nájezdu bez kořisti, zaskřípěli jsme zuby, když nám naše ženy povídaly, co se jim stalo. Věděly o zradě Aduánů. Nějaký potulný obchodník, který od Aduánů připutoval do našeho tábora, jim vykládal, jak se Aduáni z naší škody radují. Přáli nám jí, poněvadž tvrdili, že pouze naší netečností podlehli vládě. Náš velitel, můj synovec Saúd, nedovolil, abychom své velbloudice a klisny odsedlali.

‚Jsme na nájezdu a nesedneme do svých stanů, pokud před ně nedoženeme kořist. Potrestáme Aduány. Alláh nám pomůže proti těmto zrádcům. Čestnost nám nevrátili, válku nám nevypověděli, naše nepřátele proti nám poštvali a z naší bídy se radují. Zrádce je hoden smrti. Koho dostanete do rukou, neživte.'

Aduáni se nás nenadáli. Jejich bojovníci se před námi rozprchli jako poplašené ovce. Vzali jsme jim velbloudy a ovce a obklíčili tábor. Všechny zásoby a kdejaký stan jsme naložili na ukořistěná zvířata a odháněli jejich mezky, osly, krávy, ovce a velbloudy k jihu. Ovce šly velice pomalu. Vyplenění Aduáni hledali pomoc v jiných táborech. Sebrala se jich velká síla a hnali se za námi. Naše zadní stráže je zpozorovaly a přicválaly k nám u Zízy se zprávou, že budeme napadeni. Saúd nás rozdělil:

‚Ukořistěné ovce zůstanou tady se mnou pod ochranou třetiny bojovníků. Přihlásiti se může, kdo chce. Naším úkolem bude odraziti útok Aduánů a zachrániti kořist. Kdo se ke mně přidruží?'

Kdekdo se hlásil. Saúd si vybral, koho chtěl, a zbylým kázal:

‚Spěchejte, jak jen můžete, s ostatní kořistí k našim. Aduánů se nebojte. Těch za vámi nepustíme. Mějte však otevřené oči i uši, aby na vás nepolíkla nějaká jiná nájezdní četa. Hájel vás povede.'

Odjeli jsme a Saúda jsme již neuviděli. Aduáni se přihrnuli k Zíze na koních, na mezcích a na oslech. Naši lidé měli svá zvířata ve zříceninách. Sami se kryli balvany a stříleli, jak jim některý nepřítel přišel do rány. Aduáni útoku nepodnikli; věděli, že by jich mnoho padlo a že by spíše postříleli své ovce, než by zasáhli některého skrytého odpůrce. Obklíčili Zízu a zůstali před ní celé odpoledne a celou noc. K ránu, kdy bývá chlad nejcitelnější a ospalost největší, se plížilo několik odvážných Aduánů ke zříceninám. Naše stráže zdřímly a probudily se teprve, když se ozval bitevní pokřik nepřátel. Jižjiž vnikali do zřícenin a za nimi se hrnuli ostatní celým davem. Prvý, kdo se jim postavil na odpor, byl Saúd. Skolil svým revolverem dva tři, když klesl, jako by sekera podťala kořeny jeho života. Koule, vyslaná bezvousým kloučkem, ho zasáhla. Odešel.

Jeho druhové pochopili, že odpor není možný, poněvadž by je přesila Aduánů udusila. Jeden po druhém vybíhali ze zřícenin a kryjíce se ovcemi, dostali se z dostřelu a prchali za námi. Ztratili dvě klisny, vzdali se ovcí, pomohli však zachrániti kořist ostatní. Aduáni se za námi nepustili. Majetníci ovcí se báli o svá stáda, proto naléhali na návrat a ostatní neměli chuti pronásledovati nás naším územím a hnáti se do úplné záhuby.

Zrádce jsme potrestali, velikou kořist jsme dohnali a dovezli, ale ztratili jsme svého nejudatnějšího druha, mého synovce Saúda, tady bratra Abtánova. Ženy nás nevítaly, nejásaly, nýbrž po tři dni lkaly nad odchodem velikého reka.«

Vláda vybírá daně.

Krátce po poledni jsme slezli se svých zvířat u napajedla Tamad. Opět se ozývaly písničky při napájení:

Nikdo nenapojí bujné velbloudice,
leda kdo má veliké kožené čerpadlo
a je svědomitý mladík.

Ó Pane, nevydávej nás v pokušení
a odvrať od nás všechno zlé!

Tuto druhou písničku jsme všichni zanotili.

Po nějakých dvou hodinách k nám dojel Shejmán:

»Vše, co jsi mně, Músо, svěřil, je v Mádabě u tvých přátel. Nic se mně neztratilo.«

»Byl jsi v Mádabě sám?«

»Nikoliv. Je obklíčena tureckými vojáky. Chytají každého kočovníka, obzvláště pasou po nás, po Beni Sachr.«

»Proč?«

»Vojsko se položilo táborem u napajedla Hesbán a nutí kočovníky, aby tam přihnali své velbloudy a kozy i ovce, aby byli spočítáni a z nich daně vybírány.«

»To se načekají, než jim tam všichni naši velbloudy přiženou,« smál se Abtán.

»Což vy odvádíte daně vládě? Domníval jsem se, že ona platí vám.«

»Platí nám a my platíme jí. Talál a každý jiný náčelník dostává pevný plat, aby udržoval pořádek tam, kam četníci a vojáci nemohou,« vysvětloval Bachít.

»A kampak mohou? Leda na dostřel od pohraničních osad,« smál se Abtán. »Sama vláda uznává za hranici cestu Poutnickou a ani k té její úředníci nesmějí, leda se silnou četou vojáků a s děly. Za Poutnickou cestou jsme volní jako ptáci. Odtud bychom mohli podnikati nájezdy na usedlíky a kočovníky vládě poddané. Vláda to zamezuje platem našim náčelníkům.«

»Máte od vlády ještě něco mimo peníze?«

»Mimo plat dostávají náčelníci ročně potraviny a šaty, zbraně a náboje. Podělují menší náčelníky a ti uštědřují potřebným. Je-li vláda v bídě, dá nám mnoho: cítí-li se silná, nabídne nám málo nebo nic. Nutíme ji, aby přidala, hrozíce, že přepadneme poutnickou karavanu, jíž vypravuje z Damašku. Je to snadné. Obsadíme vodní nádržky a vládě nezbude, než aby platila.

Víš, Músо, máme rozsáhlé pozemky též západně od cesty Poutnické, potřebujeme vody pro sebe a pro svá stáda. Cisterny nestačí a potoka nebo pramene u našich osad není. Musíme k pramenům stékajícím buď k Jordánu nebo k Mrtvému moři. Ty má vláda v moci. Zabraňuje nám přístup, pokud z každého zvířete neodvedeme určitou daň.«

»Tož, Shejmáne, ty ses do Mádaby nedostal? Hrozilo ti nebezpečí od tureckých vojáků.«

»Alláh mne ochránil, Múso. Potkal jsem potulného obchodníka, dobrého známého. Ten mně povídal, po čem vojáci pasou. Prosil jsem ho, aby mně mé věci k tvým přátelům dopravil, psaní odevzdal a dovezl, čeho potřebuješ. Čekal jsem na něho v jistém žlíbku. Přijel ke mně se svým mezkem po půlnoci. Jeho sedlový tlumok pozbyl rovnováhy a vlekl se skoro po zemi. On, jsa hodně ospalý, nevšiml si toho, leda až u mne sestoupil.

‚Kde máš balík, který jsi měl přinésti?'

‚Tady v tlumoku.'

‚Kde v tlumoku? Vždyť v něm nic není.'

‚Přisám Alláh, že jsem jej ztratil.'

‚Kudy jsi jel?'

‚Najdu své stopy, jen co se rozední.'

‚Počkáme do rána; potom se vrátíš a po balíku se podíváš.' Nenašel ho.«

Hájel se zahleděl Shejmánovi do očí a ptal se:

»Kde zmizel balík? Ztratil jej ten obchodník nebo s ním ujel?«

»Znáš ho; je to poctivec.«

»I poctivce někdy svede ukamenovaný ďábel. Věděl, že jsou v balíku peníze?«

»Řekl jsem mu to, aby byl opatrnější.«

»Jak ho usvědčíme?«

»Zajedeme k vidoucímu Uábsimu. Táboří s Hamájdy. Vezmeme s sebou provazec s hlavy Shejmánovy, obchodníkovy a tvé, Múso.«

»Proč s mé?«

»Protože ty jsi majetník ztracených věcí, kdežto oni dva jsou podezřelí, že je ukradli.«

»To by se nám, Hájele, nevyplatilo. Mařili bychom čas a kdo ví, jestli by mluvčí Alláhův vidoucímu oznámil, kdo že je zloděj a kde že jsou ukradené věci.«

»Tož pošleme Abtána do Mádaby pro náhradu.«

»Dostane se tam? Nezatknou ho?«

»Je syn Találův. Řekne, že jede s poselstvím od svého otce. Talála proti sobě vláda nepopudí.«

»Spěchej, Abtáne; počkáme na tebe u stanice Daba.«

Napajedlo Tamad je proslulé široko daleko, proto k němu vede mnoho chodníků a křižují se u něho dvě prastaré cesty; jedna od západu k východu, druhá pak od severu k jihu. Již za starých časů bylo napajedlo chráněno, proto byla nad ním na kopci vybudována tvrz, které se říká Mdejne. Napojivše své velbloudice, dali jsme se starou cestou k východu podél nesčetných větších a menších studnic a cisteren. Prostornou umělou nádržku dešťovou jsme našli u dvou terebintů. Roste jich po úbočích dosti, důkaz, že by se všechny stráně daly zalesniti, kdyby byly malé stromky chráněny od koz a ohňů pastýřů.

Před večerem jsme projížděli mezi četnými hromádkami kamení.

»Tady se, Múso, naši bojovníci utkali s vojskem Ibráhíma paši,« vykládal Hájel. »Naši lidé navrstvili hromádky na místech, kde jednotliví naši hrdinové padli a kde byli pochováni.«

»Kde jsou hroby vojáků?«

»Nikdo jim hroby nekopal.«

Se západem slunce jsme byli na Poutnické cestě a prohlíželi si tvrz Daba. Je to čtyřhranný dvorec, obehnaný vysokou zdí se střílnami. Jediná brána vede dovnitř k hluboké studnici s dobrou pitnou vodou, vykopané uprostřed dvora. K hradební zdi jsou přistavěny na jedno poschodí stáje a skladiště na obilí. Všechny jsou klenuté. Klenba tvoří plochou střechu, která však je značně nižší než hradební zeď. Ve stanici nebylo živé duše.

»Kde jsou její ochránci?«

»Tamhle pod těmi stany,« odpověděl Abdalláh. »Jsou od nás z Keraku.«

»Proč nebydlí v hrádku?«

»Není v něm zdrávo. Pouze za poutí je v něm četa vojáků.«

Za Dabou je Poutnická cesta hodně obtížná. Vede přes četné hluboké žlíbky a výmoly. Pochod hned vzhůru, hned dolů hodně unavoval naše zvířata. Ohlížela se po pastvě, avšak nikde nebylo ani travičky čerstvé.

»Tábořili jsme zde loni, Múso,« upozorňoval Hájel. »Naše velbloudice všechno spásly a naše ženy kdejaký suchý keříček vykopaly. Kolik pak keřů zůstane při Poutnické cestě,

obzvláště u stanic? Vždyť poutníci potřebují otopu. Kdejaký chudák jej chystá a prodává. Je to bída, že zde otopu není.«

»Co si počneme s kozelcem, koupeným u napajedla? Při čem jej uvaříme?« dotazoval se Shejmán.

»Alláh se postará,« utěšoval ho Bachít, a hle, postaral se. Vláda právě zřizovala telegrafní linku podél cesty Poutnické. Telegrafní tyče ležely tu a tam.

»Hle, Músо, tahle tyč se nám znamenitě hodí. Jak dobrá je naše vláda, že nám ji sem dala ze severní Syrie dovézti. Uvaříme si při ní večeři.«

»Přisám Alláh, že máš, Abtáne, dobrý nápad,« pochvaloval Shejmán. »Podej mně nějaký provaz, Abdalláhu.« Seskočil, zaklesl provaz za silnější konec tyče, omotal jej kolem zadní hlavice sedlové a táhl tyč za námi. Radoval se jako dítě, že máme otop.

Tepou špatné vlastnosti.

Po chvíli jsme zahlédli několik ohňů a uslyšeli štěkot psů.

»Což se již nějaká naše čeleď nastěhovala tak daleko na sever? Podívej se, Bachíte, kdo jsou to.«

Po chvíli se vrátil se zprávou: »Jsou to Hkejšové, jsou z nás, ale nebudeme noclehovati v táboře, nýbrž kus od něho.«

»Nezajdou k nám, aby nás pozvali?«

»Sotva. Mají tvář počerněnou.«

»Proč?«

»Před nedávnem je napadli Keračtí. Bojovníci Hkejšů je odrazili a pronásledovali. Dva Keračtí hledali útulek ve stanu nějakého příslušníka Hkejšů. Vždyť stan je nejbezpečnější útočiště. A hle, hospodář místo, aby jich chránil, dovolil, aby byli vyvlečeni a před stanem zařezáni. Je to hanba, která zůstane na jejich tvářích na věky.«

»Nezapomene se na tuto událost?«

»Nikoliv, Músо. Mládež o ní slyší u ohňů a bude o ní vykládat též až jí vlasy zešediví. Hkejšové opustili chodník vyšlapaný od našich předků. Kam bychom se poděli, kdyby nebylo ochrany ve stanu? Násilník by se radoval, utištěný by naříkal. Věru, u nás nesmí býti rozdíl mezi silným a slabým. Všichni jsme synové Adamovi, všichni dýcháme čistý vzduch pouště svobodné. Svoboda je náš největší poklad. Ztratili bychom jej, kdyby povolily tyče, na kterých spočívá

naše svoboda. Jedna z těchto tyčí je ochrana, kterou poskytuje stan. Hanba Hkejšům! Hanba tomu, kdo by se s nimi pokrevně spříznil. Jejich špatné vlastnosti by se šířily do jiných čeledí.«

»Tepete špatné vlastnosti?«

»Jak bychom netepali! Neslyšel jsi báseň, která povídá, že Eben Brejk je lhář, sketa a lakomec?«

»Neslyšel.«

»Ty ji umíš Bachíte. Pověz ji Músovi.«

Přednášel:

Eben Brejk, přijde-li k tobě, blábolí o všem možném,
kroutě se při tom jako ocas čertův.
Skřehotá lež za lží,
jeho rozum se krátí i hřeší o muži ušlechtilém.
Opáše-li se sedmerou zbraní a náboji, jichž potřebuje,
řekneš, že je to bázlivý samec, kterému naženou strachu
nejpětší darebáci,
nebo že je to děvče lidí, kteří mají hojně hafanů,
ženoucích dychtivě útokem, zamečí-li ovce.
Ó, jaký je to miláček běloučkých! Přední zuby
mu chybějí
a splétá si vlasy na spáncích s vlasy na lebce, aby zakryl
pleš.
Ó emíre, jsi ty pěkný emír,
ani oliznout nedáš chudákovi.
Zabíjíš tučné skopce,
ale hanba tobě, vždyť tučných kousků hostům nepodáš.
Třímáš dlouhé kopí,
leč před každým šakalem utíkáš.

Zrádce vyzvídá.

Ráno jsem s nějakého kopce pozoroval okolí. Mimo několik stanů Hkejšů nebylo nikde památky po lidské bytosti.

»A Múso, co zde bylo stanů loni! Anděl Džibrín nám čtyřikrát nadělil sporého deště. Snad kdejaké seménko vyklíčilo, kdejaký kořínek vypučel. Kolem kol byl prostřen koberec nejpestřejších bylin jednoletých i vytrvalých. Při řečištích rostly hříbky, po místech písečných se skrývaly lanýže. Mléka jsme měli, že jsme jím klisny napájeli a letos je zde bída a na rok tady bude hlad.«

»Lidská podoba za námi. Jezdec na velbloudu.«

»Přimějte svá zvířata, aby poklekla a se na obzoru neodrážela.«

»To bude Abtán.« Byl to on. Přivezl, čeho jsme potřebovali.

»Jak jsi se dostal do Mádaby?«

»Jako posel svého otce.«

»Ptali se po mně?«

»Jak by ne, ale dělal jsem, jako bych o tobě nevěděl.«

Obr. 70. — Velbloud kleká.

Spěchali jsme k východu. K večeru jsme procházeli bojištěm.

»Tady padl Šenád, proslavený velitel Rualů. Bylo to čtyři léta, než jsem se narodil,« rozhovořil se Hájel. »Naši chystali velkou výpravu proti Rualům. Tou dobou k nám zavítal nějaký potulný obchodník. Složil své zboží ve stanu černocha náčelníkova a prodával a vyměňoval. Zaslechnuv něco o výpravě, dotazoval se svého hospodáře. Černoch byl starý, zkušený a potulného obchodníka neznal; byl' u nás po prvé. Povídá si černoch: ‚Cože je tento kupec tak zvědavý? Aby to tak byl zrádce! Napálím ho.'

Zdráhal se něco povědět. Kupec naléhal a naléhal.

‚Nic nevím.'

‚Jak bys ty, nejstarší černoch a důvěrník náčelníkův, nic nevěděl! Vždyť jsi náčelníka vychoval, jeho chránil a dnes se s tebou o všem radívá.'

‚Proč se doptáváš na náš nájezd?'

‚Rád bych zabezpečil své zboží. Odjedete a váš tábor by mohl být přepaden a vyloupen.'

‚Tobě nic nevezmou. Tvůj bratříček ti všechno vrátí.'

‚Jsem nováček a dotud bratříčky nemám. Nepožádal jsem ještě o ochranu žádného náčelníka nebo čelného muže. Nezaručil jsem se, že budu odváděti ročně určité dárky, aby mně ochránce neboli bratříček vrátil, co mně jeho příbuzní uloupili. Kdybys mně pověděl, kdy že se na výpravu dáte, opustil bych váš tábor a nastěhoval se někam jinam. Čtyři hladové krky živím. Slituj se nad nimi a pověz mi, kdy se dáte na výpravu.'

‚Jak se ukáže prvá čtvrť nového měsíce.'

‚To bude za deset dní. Kéž Alláh rozmnoží tvé dobré, hospodáři! Odstěhuji se odtud za deset dní, jenže kam se uchýlím?'

‚K usedlíkům. V žádné osadě ti nebude hrozit nebezpečí.'

‚S usedlíky nemám obchodu.'

‚Zastavíš se u našich sousedů.'

‚U kterých, když nevím koho napadnete? Hle, máš zásluhu o mé děti, pověděv mi, kdy se vypravíte. Rozmnož ji a oznam mně, proti komu potáhnete.'

‚Napadneme Rualy.'

‚Které Rualy?«

‚Tábor Šenádův.'

‚Budiž Alláh pochválen, že to vím! K Šenádovi se nedám. To vás jistě vede pomsta proti němu.'

‚Zajisté, že pomsta. Několikráte nás překvapil, stáda nám odehnal a naše tváře počernil. Pokoje nám nedá. Naše ženy straší jeho jménem naše dítky. Ukážeme mu, kdo s koho. Hle, pověděl jsem ti, co vložil náčelník hluboko do mého nitra. Ani slovem o tom!'

‚Tvá slova, hospodáři, zapadla do studnice tak hluboko, že není u Arabů provazu, kterým by mohla býti vytažena.'

Černý hospodář obchodníkův uvažoval, zda by neměl o věci pověděti náčelníkovi.

‚Třeba se mýlím a zbytečně bych ho poplašil. Poradím se s kamarádem a uděláme, co uznáme za nejlepší. Budeme pozorovati obchodníka a až odjede, přesvědčíme se, zda vleze do pasti.'

Hrdina Šenád.

Desátého dne po rozhovoru s černochem opustil potulný obchodník svého hospodáře a zamířil k severu; kamarád černochův zpovzdaleka za ním. Po dvou dnech přinesl zprávu: ‚Jede rovnou k táboru Šenádovu.'

‚Zrádce, zrádce, prokletý zrádce! Chtěl napáliti nás a zatím my napálíme jeho a toho, kdo zrádci uvěří,' sliboval černoch.

Oba zašli k náčelníkovi, pověděli mu, co se stalo a hovořili, jakým způsobem by využili zrady obchodníkovy ve svůj prospěch.

‚Jako bych měl před sebou, co Šenád podnikne. Pošle o pomoc do sousedních táborů, přibylé bojovníky položí zálohou ke svým stádům, kdežto sám se vypraví se silnou četou k našemu táboru. Věda, že naši bojovníci nejsou doma, obklíčí stáda a vezme nám všechny naše zásoby a stany.'

‚Kéž nás Alláh uchrání od zlého a těch, kdo zlé působí!' volal náčelník. ‚Co chce podniknouti Šenád, můžeme podniknouti my, jenže naši krajané táboří daleko na jihu, náš tábor je osamělý, nezbude nám času, abychom přivolali posily, svého tábora uchránili a mezitím stáda Šenádova a snad i jeho tábor přepadli.'

‚Je pravda; na oboje naše síly nestačí, ale jsme silní dost, abychom nalíčili na Šenáda past. Budeme se stěhovati. Nový tábor zřídíme v té a té kotlině a nazítří se vypravíme na nájezd. Daleko nepojedeme. Jak se dostaneme do území kamenitého, zabočíme vpravo a oklikou se vrátíme k našim stádům. Své jízdní velbloudy a koně ukryjeme a obsadíme stráně uzavírající kotlinu s táborem. Naši zvědové nám oznámí příchod Šenádův a Alláh nám vnukne, co potom.'

Za dva dni hlásili zvědové: ‚Šenád se blíží se silnou četou jezdců na koních a ještě silnějším zástupem bojovníků na velbloudech.'

‚Každý na své místo! Nikdo nestřílej, pokud nezavolám bitevním pokřikem,' rozkazoval náčelník.

Šenádovi jezdci napadli naše stáda. Po krátké přestřelce s pastýři je odehnali. Bohatá kořist, které snadno nabyli, rozplameňovala jejich touhu po úlovku.

‚Pro stany do tábora!' Šenád byl jeden z prvých, kdo do našeho tábora vstoupil. Podivil se, nezahlédnuv v něm živé duše. Na rozkaz našeho náčelníka všichni starci, ženy a dítky opustili tábor a uchýlili se do úkrytu, jakmile stráže oznámili, že se jezdcové Šenádovi ženou na stáda.

‚Zrada, zrada,' volal Šenád. ‚Zpět! Hleď zachrániti svůj krk, kdo můžeš.'

‚Jaká pak zrada? Ženy dostaly strach, aby některou nezastihla koule rozprchlých jejich pastýřů, proto se ukryly. Tím snáze naložíme jejich zásoby a stany. Zbytečně bychom mařili čas, odstrkujíce je a vyhýbajíce se jim, kdyby se na nás vrhly s tyčemi.'

‚Zrada, kamarádi! Ať vás nezaslepí ukamenovaný ďábel! Utíkejte!'

Mezitím se shlukli bezmála všichni nepřátelé v táboře. Náčelník poznal vhodnou chvíli i zvolal bitevním pokřikem. Ozval se mnohonásobnou ozvěnou z úst všech skrytých bojovníků. Jejich ručnice zarachotily hromem.

‚Jsme obklíčeni. Za mnou! Prorazíme pouta, která nás svírají.' Dvakrát třikrát se pokusili, aby z kotliny unikli. Vždy byli odraženi.

‚Co jste to za bojovníky, když se skrýváte a z úkrytu na nás vysíláte smrt?' volal Šenád. ‚Kde je náčelník tohoto tábora? Zde stojí Šenád, syn toho a toho, a čeká, že se proti němu postaví.'

Náčelník vyskočil.

‚Zůstaň ležeti,' varoval ho černoch. ‚Opatrnost je důležitější než odvaha.'

‚Nezůstanu. Přisám Alláh, že nedovolím, aby kdo pošpinil mou tvář. Slyšíš, jak Šenád vykřikuje a mne k souboji vyzývá. Alláh mne vybízí, půjdu. Zde jsem, Šenáde. Neříkej: Zalekl se, proto se skryl.'

Ani Šenád, ani náčelník neměli kopí. Drželi v rukou ručnice. Šenád vystřelil po náčelníkovi, minul ho. Náčelník odpověděl a Šenád se skácel s roztříštěnou lebkou.

‚Ani rány již! Nechte je, ať utekou. Po druhé neuvěří ledajakému zrádci.' Nepřátelé se rozprchli, ale pěšky. Naši nejen že vysvobodili svá stáda, nýbrž dostali i jízdní velbloudice

a klisny nájezdníků. Šenáda a jeho druhy naši pochovali. Náčelník to nařídil.

‚Šenád byl hrdina a jeho druhové se mu rovnali. Hromádky kamení, které na jejich hroby navršíme, budou vykládati, že Beni Sachr ctí památku svých zemřelých nepřátel.'«

»Co se stalo se zrádcem? Nedostali jste ho?«

»Po dlouhou dobu se vyhýbal našim táborům. Konečně se domníval, že naši na věc zapomněli, přišel k nám a již od nás neodešel.«

Všichni, obzvláště Bachít a Abtán, skákali Hájelovi do řeči, opravovali ho, doplňovali a do podrobností zabíhali.

»Žádný jste se boje neúčastnil a přece každý víte, kdo se v něm vyznamenal, kdo byl poraněn, kdo padl a kdo co ukořistil. Odkud to všechno znáte?«

»Sedáváme u ohně a naslouchámé starším nebo vykládáme sami a naslouchají nám mladší.«

Nepřátelé před námi.

Zmlkli jsme všichni. Nikdo nezpíval, nikdo nemluvil. Před samým večerem jsme zahlédli stopy koní a velbloudů. Shejmán se svezl se sedla a zkoumal je. Všichni jsme uznávali, že se v tom nejlépe vyzná.

»Nějakých třicet koní a aspoň padesát velbloudů tudy dnes projelo na jihozápad,« oznamoval jako výsledek svého pátrání.

»Všichni dolů!« povelel Hájel. »Bachíte, dej se s velbloudy do nějakého úkrytu. Já s Músou si prohlédnu kraj. Svlékneme pláště a pouze v košilích, ve špinavých šátcích a bosi vylezeme k nejbližším rozhlednám, ty na západní, já na jižní.«

Plazil jsem se na vysoký kopec, na jehož vrcholku jsem viděl velkou a, jak se zdálo, dutou hromadu kamení. Věděl jsem, že budu odtud míti dobrou vyhlídku, jinak by se nebyli kočovníci mořili, aby nanesli na kopec tolik kamení. Není někdo za hromadou? Prohlížel jsem vrcholek důkladně svým dalekohledem. U samé hromady jsem zpozoroval špinavě bílý, šedě pruhovaný plášť. Té chvíle jsem ležel v úkrytu za balvanem. Uviděl mne neb nikoliv? Střeliti jsem po něm nemohl; vždyť mohli býti neznámí jezdci nablízku. Že to byli nepřátelé, bylo jisto. Přicházeli od východu a tam Beni

Sachr netábořili. Neznámý se nehýbal. Bylo nutno, abych se k němu dostal. Přituživ karabinu, schoval jsem dalekohled na prsou, povykasal košili a s revolverem v ruce jsem se plížil opatrně k hromadě. Dospěv k ní, ohnul jsem se a utíkal k neznámému, choulícímu se pod pláštěm. Plášť se nehnul, nikdo v něm nebyl. Dutá hromada byla rovněž prázdná. Kdo zde plášť zapomněl? Nevrátí se pro něj? Proč utekl? Vlezl jsem do hromady a skulinami mezi kamením jsem se díval k jihu. Nic podezřelého. Zahleděl jsem se k západu. Tam se mně kmitly dva ohně. Nebyly ode mne ani dva kilometry. Není jich více? Hleděl jsem upřeně dalekohledem: jeden, dva, tři, čtyři ohně. Načítal jsem jich třináct. Okolo nich mužové a koně. Stranou se pásli osedlaní velbloudi. Byli to tedy nájezdníci. Jak snadno nás mohl některý z jejich zvědů vyslíditi! Jak snadno mohli ráno najíti naše stopy a nás pronásledovati! Bylo nutno, abych podal zprávu Hájelovi. Viděl jsem ho a on viděl mne. Rukávem jsem mu dal znamení. Sběhl a já rovněž. V nějaké dolince jsme se sešli. Uslyšev, co jsem našel, pravil:

»Vrať se hned, Múso, na své místo. Sám půjdu k našim a schovám lépe velbloudice.«

V jasném vzduchu večerním mně neušel ani jediný pohyb neznámých jezdců. Pekli si chléb a zakládali koním. To neodjedou, leda až za dvě hodiny. Po hodné chvíli se za mnou připlížil Abtán:

»Běž, Múso, k našim povečeřet.« Dalo mně hodně práce, než jsem se k nim dostal. Hájel je důkladně schoval. Sotva jsem snědl kousek chleba a vypil číšku horkého čaje, jenž mne ve večerním chladnu osvěžil, již mne Hájel vybízel, abych šel k Abtánovi.

»Není na něho, Múso, spolehu. Vzpomeň si na Amru.« Abtánovi bylo teskno, snad se chvěl strachem. Radoval se, že jsem se k němu vrátil.

»Nemysli si, Múso, že bych se bál nepřítele, avšak tady někde bydlí pozemský duch a víš, že je v noci silnější než my, synové Adamovi.«

Přes hodinu jsme seděli za hromadou a pozorovali nepřátele. Přivedli své velbloudy k ohni, spoutali je a poléhali si vedle nich.

»Budou odpočívati nejméně do půlnoci. To se vrátíme ke svým a odjedeme.«

Obr. 72. — Opouštíme Amru.

VEŘ. a U... KNIHOVNA V PRAZE

»Nakládejte, kamarádi,« velel Hájel, jak jsme mu oznámili, že nepřátelé ulehli.

Pospíšili jsme si a ujížděli rychlým krokem k východu. Noc byla temná, studená, vlhkosti přibývalo. Velbloudice kráčely tak tichounce, že je nebylo slyšeti ani na dvacet kroků.

»Opatrně naslouchejte a pozorujte, kamarádi. Zbraně v rukou,« vybízel Hájel.

Mladý pštros.

Táhli jsme jako duchové tajemnou, tmavou pouští. Vlhký vzduch pronikal našimi šaty. Sotva jsme se drželi v sedle. Po třech hodinách jsme se zastavili, spoutali velbloudice a přitulili se k nim. Ani půl hodiny jsme neleželi. Zlomivše únavu a ospalost, spěchali jsme znova za svým cílem. Mihl se před námi temný stín. Moje velbloudice poskočila, že by mne byla málem shodila.

»Co se to mihlo okolo nás?«

»Pštros,« šeptal Bachít.

»Chodívají tak daleko?«

»Zajisté. V období suchém tu není človíčka.«

»Lovíte je?«

»My nikoliv, avšak Šaráráté po nich pídí a pochutnávají si na jejich vejcích.«

»Na mase nikoliv?«

»Nemají ho mnoho, a je tuhé a šlachovité. Chytají mladé ptáky a posílají je čelným mužům, obzvláště úředníkům a měšťanům. Találovi donesli před naším odjezdem pěkné mládě. Dá ti je. Můžeš je vzíti k svému příbuzenstvu.«

Talál mně mládě daroval. Bylo přes půl druhého metru vysoké a skoro úplně krotké. Běhalo za námi jako psík a když bylo unaveno, tlačilo se k některému sedlovému tlumoku. Abdalláh je do něho strčil a ono klidně kymácelo svým dlouhým krkem a klepalo zobákem, jsouc spokojeno, že se veze. Živilo se vším, k čemu se dostalo. Každou věc hledělo polknouti, aniž by ji kousalo. Nejraději mělo hrozny a sladké melouny. Nepohrdalo ani konservami a nejedna prázdná sklenička od léků zmizela v jeho žaludku.

Cestou z Mádaby do Jerusalema se náš pštros něčeho lekl, splašil se a uháněl s roztaženými křídly na východ do stepi. Dva četníci, kteří nás doprovázeli, jej pronásledovali,

ale kdež mu byl konec! Vrátili se na zpocených koních a klnuli, jakou že službu jim vláda určila. Nějaký sedlák se nad námi slitoval a slíbil, že se za ptákem podívá. Po několika hodinách se k nám vrátil a pštros hopkoval za ním.

»Kde jsi jej našel?«

»Mezi velbloudy pasoucími se k východu odtud. Pštros se zastavil mezi nimi a pátral po něčem k snědku.«

»Neutíkal před tebou?«

»Ani se nehnul. Jak jsem na něho zavolal jménem a navnadil ho uchem hroznů, hopkoval za mnou a tady jej máte.«

Noví nepřátelé.

Po východu slunce jsme se přiblížili k výšině uzavírající údolí Gadaf, v němž leží zámek Túba.

»Zastavme se! Vystoupíme na výšinu a porozhlédneme se po údolí.«

»Je to nutné? Vždyť nemáme času nazbyt.«

»Nutné, Músо. Údolím Gadaf vede nejschůdnější cesta do doliny Sirhánské. Kdejaká četa nájezdníků nebo lupičů ji vyhledává.«

Ležíce, prohlíželi jsme si východ. Pojednou zašeptal Hájel:

»Jezdci na velbloudech směřují k západu. Kolik je jich?« Chvíli to trvalo, než jsme se ujistili, že jich není leda šest. »To jsou zvědové nájezdní čety.« Po chvíli zmizeli v nějaké dolině. Kde je nájezdní četa, která je vyslala! »Zastiň nás, ó Alláh, svým závojem. Vidíte, kamarádi, že jsem měl pravdu, vybízeje vás, abyste vody šetřili. Ujišťovali jste, že je jí u Túby dost a což, je-li Túba obsazena nepřáteli?«

»Nenaháněj strachu.«

»Znám vás jako srdnaté bojovníky, avšak přál bych si, abyste byli prozíravější a opatrnější,« domlouval Hájel. »Do údolí Gadaf pojedeme krytými chodníky. Co Alláh určil, stane se. Víš, Bachíte, o tůni, která leží v našem směru?«

»Jak bych nevěděl! Dáme se tady trochu napravo a za chvíli budeme u ní. Jen aby v ní byla voda!« Zaleskla se zdaleka stříbrem; budiž Alláh pochválen!

»My napojíme zvířata a naplníme měchy. Ty, Músо, vystup tamhle na ten svah a dívej se po okolí.«

Těžko jsem na svah lezl. Kamení se drobilo, svézal jsem se rychleji, než jsem vystupoval. S výhledem jsem byl spokojen. Zámeček Túba se ostře odrážel od temného pozadí. Sluneční paprsky jej objímaly a zlatem ozařovaly. Neviděv nic podezřelého, vrátil jsem se ke svým druhům. Nabrali vodu, ale jakou! Nedali pozor na velbloudice. Sběhly do tůně, kal rozšlapaly, a vodu nejen jím, nýbrž i svým močem a výkaly znečistily. Abdalláh jí plnil naše měchy.

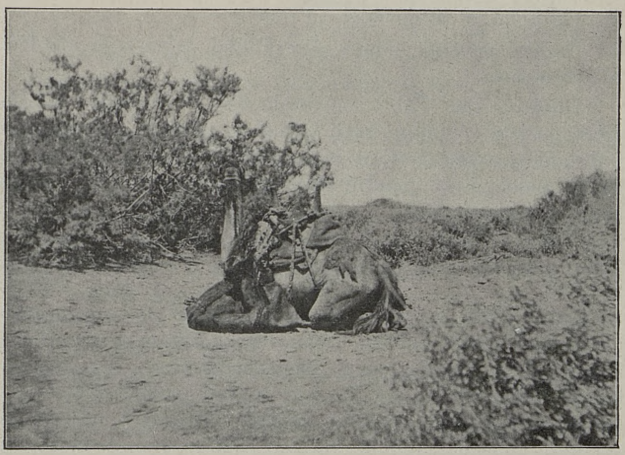

Obr. 71. — Velbloud klečí mezi vodními měchy.

Před polednem jsme byli v Túbě. Ačkoliv unaveni, dali jsme se s malířem hned do práce. Abdalláh nám pomáhal při vyměřování, Hájel obzíral se střechy okolí. Ostatní naši kamarádi střehli velbloudic. Před večerem jsem zašel ke studnicím vykopaným východně od zámečku.

»Doprovodím tě, Múso,« nabízel se Bachít.

»Nikoliv, nepůjdeš se mnou ani ty, ani kdo jiný. Mám karabinu na pět ran a revolver na osm. Do mne, osamělého poutníka, se tak hned někdo nepustí. Podniknou spíše útok na vás, aby ukořistili velbloudice, je proto lépe, když zůstanete všichni pohromadě.«

Ke každé studnici je přistavěna prostorná nádržka, z níž byla voda rozváděna do rozsáhlých zahrad (obr. 75, 76).

Vraceje se od studnic, nemohl jsem se vynadívati na Túbu. Byla oblita zlatou září a úplně se oddělovala jak od svého stříbrného okolí, tak od rudého obzoru. Do pouště se nehodila. Podobnou myšlenku měl i Hájel, jenž mně na přivítanou pravil:

»Odkud se tu, Múso, tento zámeček vzal? Je to pravda, že jej sem přinesli duchové z Persie? Tam prý je hojně podobných pevných stanů.«

»Od koho jsi se dověděl o Persii?«

»Nějaký poutník nám o ní vykládal, když se u nás léčil ze své nemoci.«

»Duchové sem Túbu nepřinesli. Dal ji vystavěti chalífa, který po léta v tomto kraji bydlil a tábořil. Jmenoval se Ualíd. Mezi svými dvořany měl nejednoho Peršana. Je pravdě velice podobné, že perský stavitel vypracoval plány podle vzorů své vlasti.«

Muslimové v Syrii.

Syrie dostala r. 636 správce, jakého za vlády byzantské po mnoho století neměla. Jmenoval se Muáuija a pocházel z rodu Beni Umejja. Jeho hlavním úkolem bylo, aby zabezpečil dobré svých poddaných. Dozíral na úředníky, trestal vyděrače a ochotně přijímal všechny stížnosti. Domorodcům syrským ponechal úplnou církevní samosprávu. Jednotlivým církvím křesťanským nepřekážel a také žádné nenadržoval. Byzantská správa a státní řeč zůstaly.

S kočovníky měl Muáuija styky velice přátelské. Velkou většinou se všichni přidali k islámu tak snadno, jak se byli přidali ke křesťanství. Jako křesťanství nevniklo do jejich srdcí, tak zůstal též islám pouze na povrchu. Co je k islámu nejvíce vábilo, byla jeho výzva, aby podnikali nájezdy ve jménu náboženství proti sousedům. Politickou svrchovanost chalífovu neuznávali.

Chalífa Otmán si vzal za manželku děvče ze kmene Kalb. Muáuija se řídil jeho příkladem a oženil se s Mejsún, dcerou velkého náčelníka z rodu Bahdalova, jež mu povila syna a nástupce Jazída. K nádhernému sídlu nepřilnula, jak svědčí báseň, kterou složila:

Stan provívaný větérkem pouště je mně milejší než tyto vysoké věže.
Raději bych jela na mladém velbloudu než na vyzdobeném oři.
Prudký závan větru v poušti pískové je příjemnější než hlahol královských polnic,
kůrka ve stínu beduinského stanu chutná lépe než tyto masité pokrmy.
Na šlechetného Araba svého kmene se dívám s větším obdivem, než na tyto otylé a bradaté členy své družiny.
Ó, kéž bych zase byla ve svém hnízdečku v poušti!
Nezaměnila bych je za tyto nádherné síně.

Muáuija zval náčelníky k sobě, radíval se s nimi a hleděl si z nich utvořiti oporu jak pro sebe, tak pro svůj rod. Netrvalo dlouho a potřeboval jich. Chalífa Otmán byl r. 656 v Medíně zavražděn. Vrazi uznali za chalífu Aliho, jenž jim nadržoval. Otmánova vdova, jež ho svým tělem chránila a přitom prst ztratila, přinesla k svému kmeni zkrvavenou košili svého manžela a svůj uťatý prst.

»Pomstěte své sestry, pomstěte svého chalífy!« zaznívalo mezi kočovníky syrskými.

Muáuija, blízký příbuzný zavražděného chalífy, byl povinen pomstu vykonati. Hleděl se domluviti s Eben Bahdalem. Uznal ho za dědičného vrchního náčelníka neboli knížete všech kočovníků severní Arabie, uvolil se mu vypláceti ročně na dva miliony dukátů jako služné jeho dvou tisíc bojovníků, poskytnouti mu úplnou samosprávu kmenovou, jakož i čestné místo mezi svými rádci a přislíbil, že nic nepodnikne bez jeho rady. Eben Bahdal mu zajistil svou podporu a zaručil se, že provede, aby byl jeho syn Jazíd uznán za jeho nástupce.

Muáuija byl provolán za chalífu nikoliv v Mekce nebo v Medíně, nýbrž r. 660 v Jerusalemě. Jako chalífa se odebral na horu Kalvarii, kde vykonal svou pobožnost, potom sestoupil do zahrady Getsemanské a navštívil hrob Panny Marie, kde se rovněž modlil. Tímto způsobem dal najevo, že si křesťanů váží a že jim ve výkonu jejich náboženských povinností překážeti nemíní.

Z Jerusalema by byl Muáuija velice rád utvořil náboženské středisko svého státu, jenže se tomu vzpírali obyvatelé

Mekky, obávajíce se o výdělek, kdyby muslimové přestali putovati ke kaabě. Za sídlo si zvolil Damašek. Nikdy si nepočínal jako neomezený vládce, nýbrž jako prvý mezi rovnými, jako náčelník nebo úředník svých poddaných. Vlastní správa spočívala v rukou Eben Bahdala a finančního ministra křesťana Sergeje, otce sv. Jana Damašského; zůstal v úřadě i za jeho syna Jazída, jenž nastoupil r. 680.

Jazíd, syn beduinky, byl vychován nedaleko Hauarínu mezi beduy. Byl to statečný a veselý vládce. Neměl rád nalíčené svatosti obyvatelů Medíny a Mekky. Dobíral si jich, že tajně holdují vínu, tanci a hudbě, kdežto veřejně že proti tomu horlí. Zato ho nechtěli uznati za chalífu a ohrožovali jeho příbuzné Beni Umejja v Medíně. Jazíd vypravil svým příbuzným na pomoc syrské vojsko. Medínští znečistili pitnou vodu ve studnicích na cestě Poutnické, vedoucí k nim ze Syrie, aby přiměli vojsko k návratu. Avšak sousední kočovníci zásobili vojsko čerstvou vodou a syrští bojovníci 26. srpna r. 683 dobyli Medíny a krutě stíhali odpůrce chalífovy. Beni Umejja v Medíně nezůstali. Bezmála všichni se vystěhovali do Syrie. Z Medíny táhli vojáci syrští do Mekky, oblehli ji a nešťastnou náhodou zapálili kaabu a město padlo.

Touže dobou zemřel chalífa Jazíd ve svém venkovském sídle Hauarín. Jeho chlapci byli malí. Zdálo se, že bude konec vlády rodu Beni Umejja. Byl to velký náčelník a kníže Eben Bahdal, jenž jej zachránil. Domluviv se v Džábiji, svém letním sídle, se zástupci Beni Umejja, uznal 20. června 684 za chalífu starého Meruána a po jeho brzké smrti jeho syna Abdalmaleka. Celá Syrie a severní Afrika se přidala k Abdalmalekovi, jen v Mekce proti němu štvali. Poslal tam nové vojsko syrské. V něm byla silná četa křesťanská, která před sebou nesla kříž a obraz svatého Sergeje. Dobylo Mekky 18. září 692 a krutě ztrestalo odpůrce svého vládce.

Abdalmalek jako vládce.

Abdalmalek by byl velmi rád zavedl pouti do Jerusalema místo do Mekky. V Jerusalemě postavil nádhernou mešitu, jíž se říká Omarova. I kaabu tam chtěl přenésti, ale neprovedl tohoto svého úmyslu. Byl v Medíně vychován a obával se, aby proti sobě a svému rodu ještě více nepopudil tamní štváče a jejich stoupence.

Mezi dvořany Abdalmalekovými byli četní křesťané. Jeho dvorní básník byl rovněž křesťan. Křesťanům neubližoval. Zuřiví muslimové ho nabádali, aby přece rozšířil říšskou mešitu, přivtěliv k ní polovičku chrámu sv. Jana, která ještě křesťanům zůstala. Nabízel za ni křesťanům výměnu, když však odmítli, ponechal jim ji. Polovička křesťanského chrámu byla mešitou a polovička kostelem.

Poddaní, muslimové i křesťané, si Abdalmaleka vážili pro jeho rozšafnost a poctivost. Společnosti se nevyhýbal, neměl však rád pochlebovačů a pomlouvačů. Svého největšího důvěrníka Šabiho vybízel:

»Nepomáhej mně, ó Šabi, ve věcech, o kterých víš, že jsou hanebné, a nenabádej mne ke hříchu. Nevyrušuj mne rčeními, jako: ‚Kéž ti Alláh požehná; dobrého zažití; přeji ti mnoho blaha; Bůh tě potěš; směl bych se osměliti,' a rovněž si nechej pro sebe: ‚Jak se má velitel věřících ráno,' nebo ‚jak se má večer?' Vypravuj mně, pokud vidíš, že mne to zajímá. Místo, abys mne chválil, raději naslouchej slovům mým. Mnoho je lidí, kdo rádi mluví, ale málo je lidí, kdo rádi poslouchají. Posloucháš-li mne, ať ti ani slovíčko neujde. Ukaž mně svým okem a uchem, že mi rozumíš. Nenamáhej se, abys mně lichotil pro mé výnosy nebo mne sváděl k tlachání.«

Nějaký dvořenín prosil Abdalmaleka: »Veliteli věřících, nemohl bych s tebou promluviti mezi čtyřma očima?«

»Beze všeho, ale s podmínkou, že se uvaruješ tří hanebností: lichocení, poněvadž znám sebe sama; pomluv, jelikož bych tě nevyslechl, a lži, ježto víš, že si lháře nikdo neváží.«

Dvořenín se zamyslil a pravil: »Dovol, veliteli věřících, abych se vzdálil.«

»Jak chceš,« prohodil Abdalmalek, a dvořenín odešel.

Obyvatelé jisté země si stěžovali, že jejich správce bere úplatky. Abdalmalek ho obeslal a vyšetřoval:

»Přijal jsi za své správy nějaké dary?«

»Veliteli věřících, tvá říše kvete, daní dostáváš hojně a tvoji poddaní se mají velice dobře.«

»Odpověz, nač jsme se tě ptali. Přijal jsi nějaké dary za své správy?«

»Přijal.«

»Jestli jsi je přijal a nenahradil, jsi kus lakomce. Jestli jsi odměnil dárce cizím majetkem, jsi podvodník, a jestli jsi dary od něho vynutil, jsi tyran. Kde je tvá obrana?«

Zemský správce mlčel.

»Mlčíš? To sama sebe odsuzuješ. Na své místo se nevrátíš.«

Hrdá Átika.

Abdalmalek měl velmi rád svou manželku Átiku, hrdou dcerku svého předchůdce Jazída. Zakládala si na svém původu a domáhala se, aby se mnohá věc stala po jejím. Jednou jí chalífa nevyhověl. Rozhněvala se na něho a nechtěla se udobřiti, třebas ji velice prosil. Svého manžela, nabízejícího smír, krátce odbyla a poručila své družině:

»Zamkněte hned dveře, spojující mé pokoje s manželovými. Nechci, aby mne svými návštěvami obtěžoval.«

Dveře byly zamčeny a Átika sama schovala klíč.

Chalífu bolelo, že se jeho milovaná manželka hněvá. Stěžoval si svým důvěrníkům a poznamenal, že by dal nevím co, kdyby ji s ním někdo smířil.

»Co mně dáš, když ti ji nakloním?« ptal se Abu Hafs.

»Co chceš, jen ji ke mně přiveď.«

Abu Hafs se rovnou odebral k pokojům manželčiným. Nevešel do nich, ale stoupl si k bráně a usedavě plakal.

»Proč naříkáš?« ptala se ho nějaká společnice Átičina.

»Hrozí mně záhuba. Hledám záchranu u své příbuzné Átiky. Přimluv se, aby mne přijala.«

Společnice oznámila věc své paní, jež svolila, aby k ní byl Abu Hafs přiveden.

»Víš, Átiko, jak jsem byl za dobře se všemi vládci z rodu Umejja. Smálo se na mne štěstí pozemské a nadál jsem se, že budu šťasten i na světě onom. Alláh usoudil jinak. Pouze dva synky mně dal a jeden z nich zabil druhého. Zbyl mně jeden a velitel věřících prohlásil:

‚Potrestám smrtí vinníka!'

Namítal jsem: ‚Mstitelem prolité krve jsem já a já jsem vinníkovi odpustil.'

Mé námitky nic nepomohly. Velitel věřících mne odbyl slovy: ‚Nerad bych, aby se takový obyčej zahnízdil mezi mými poddanými.' Zítra má býti můj synek popraven. Zapřisahám tě Bohem, vypros mé jediné dítě od svého manžela!«

»Nemluvím s ním,« odbyla ho Átika.

»Dobré skutky jsou tvá kořist před Alláhem; která pak kořist je drahocennější nad lidský život? Zachraň život mého synka a Alláh ti to připočte k dobrému.«

»Paní naše, přimluv se za synka Abu Hafsova. Nedej, aby zahynul. Smiluj se nad jeho šedinami, vrať mu jedináčka,« domlouvala družina Átičina.

Átika dlouho mlčky přemýšlela. Konečně povelela:

»Podejte mně slavnostní šat.«

Když ji do něho oblékly, ptala se: »Kde je klíč ode dveří vedoucích do pokojů mého manžela?«

»Ty sama, velitelko naše, jsi jej ukryla.«

»Je tam a tam. Doneste jej a odemkněte dveře.«

Odemkly a ona jimi vstoupila do pokojů chalífových. Její služebník spěchal před ní.

»Veliteli věřících, je tu Átika.«

»Běda ti, jestli lžeš! Což jsi ji viděl?«

»Ovšem, vždyť tady přichází.«

Abdalmalek se ani nepohnul a nepromluvil. Átiku to zarazilo. Očekávala, že ji radostně uvítá.

»Nemysli si, že k tobě spěchám. Nebýti Abu Hafse, přisám Alláh, že bys mne zde neviděl.«

Chalífa mlčel.

»Jak víš, zabil jeden z jeho dvou synků svého bratra. Abu Hafs je přece hlavní mstitel a on vinníkovi odpustil, ale ty prý trváš, aby byl popraven. Je to pravda? Trváš na jeho popravě?«

»Ovšem,« odsekl nevrle její manžel.

V Átice se ozývala hrdost, radíc, aby od svého manžela odešla, avšak vzpomínka, že zachrání-li synka, zachrání lidský život a vykoná dobrý skutek, ji nutila, aby zůstala a své prosby zdvojila. Když nepomáhala slova, odhodlala se k činům. Chopila rozhněvaného manžela za ruku, on však ruku odtáhl a odvrátil se od ní. Tu objala jeho kolena a líbala je.

»Tvůj je ten synek.« zvolal Abdalmalek.

Smířili se. Abu Hafs dostal pěknou odměnu, ale Átika se rozhněvala, dověděvši se, jak ji podvedl.

»Zatrápený smiřovač! Ten mne pěkně napálil.«

Venkovská sídla.

V Syrii a v provinciích afrických byla za Abdalmaleka ještě řečtina státním jazykem, v Iráku a v provinciích východních pak perština. Teprv jeho syn a druhý nástupce Ualíd I. zavedl do správy arabštinu, a to po smrti finančního ministra křesťana Sergeje. Abdalmalek zemřel 9. října 705.

Členové rodu Beni Umejja nesídlili rádi ve velkých městech a kde jen mohli, usazovali se po venkově. Damašku vytýkali, že je tam v létě vzduch chladný a vlhký, voda nezáživná. Od tří hodin po půlnoci prý vane silný vítr a je prý tam blech jako snad nikde jinde; žádná sdílná nemoc že Damašku neušetří.

Podnebí Damašku se nezměnilo. Jarní měsíce jsou tam velice pěkné, avšak začátkem června nastává léto a s ním se dostavují různé sdílné nemoci, proto se stěhuje z Damašku, kdo jen může, na venkov. Majetníci polních statků mají v některé dědině vystavěn větší nebo menší dům a bydlí v něm po celou letní dobu, až do prvního deště. Bohatší, kteří nemají vlastních dědin, odjíždějí do Libanonu, Antilibanonu, obyčejní měšťané pak hledají byty po dědinách bližšího i vzdálenějšího okolí damašského. V městě samém zůstávají pouze, kdo na venkov nemohou nebo nesmějí.

V letních měsících je v okolí Damašku plno lidí a jeví se v něm ruch jako nikdy jindy v roce. Koncem června přitáhnou na jih a na východ od Damašku velcí kmenové beduů, táboří na požatých polích, prodávají své velbloudy a domácí výrobky a zásobují se obilím a šatstvem na dobu svého pobytu ve vnitřní poušti. Koncem srpna opouštějí kraj damašský a v září již o nich není ani slechu.

Kraje, ve kterých chalífové Beni Umejja rádi pobývali na venkově, jsou dosud oblíbenými letními sídly a tábořišti. Abdalmalekův syn a nástupce Sulejmán sídlíval v Ramle v Palestině. Ani on, ani jeho bratří nepronásledovali křesťanů. Věděli dobře, že mají mezi muslimy v Mekce i v Iráku mnoho nepřátel, avšak se zbraní proti nim nevystoupili. Hleděli je dobrotou získati.

Neštěstím pro rod Beni Umejja bylo, že se i kočovníci arabští rozštěpili: západní polovička šla s Eben Bahdalem, knížetem kmene Kalb, kdežto východní se přidala k jeho odpůrcům, muslimům iráckým.

Jazíd a Hišám.

Jazíd, syn a třetí nástupce Abdalmalekův, bydlíval jako princ rád v Muakkaru a tam nebo v jiných venkovských sídlech pobýval, když se stal 9. února r. 720 chalífou. Bylo mu již 35 let. Až dosud se nesměl zabývati ani politikou, ani státní správou. Po své matce Átice, po níž zdědil hodně

lehkomyslnosti, byl spřízněn s vládnoucím rodem Eben Bahdalovým a zdá se, že vyrostl mezi kočovníky. Jako budoucího chalífu kdekdo ho poslouchal, kdekdo se k němu lichotil, kdekdo mu hleděl vyhovět. Vždyť věděl, že se stane vládcem a že ho bude moci odměniti. Na Muakkar a do jiných zámků v těchto končinách ležících zval básníky, zpěváky, zpěvačky a hudebníky. Zpěvačka Habába ho úplně opanovala. Modré s nebe by jí byl snesl. Podléhal jí, že mohla dosazovati a sesazovati zemské správce po své vůli. Vzrostl

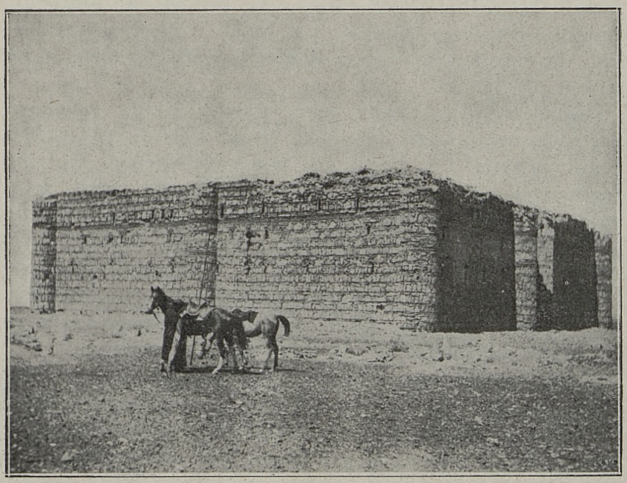

Obr. 73. — Zámek Charáni.

proti ní odpor a není pochyby, že by bylo vypuklo v některých provinciích povstání, kdyby nebyla bývala divným způsobem na venkově zahynula. Žertuje, házel jí Jazíd hroznová zrnka do úst. Jedno vniklo do průdušky a ubohá Habába se zadusila.

Jazíd se nenadál této ztráty. Po tři dny seděl před její mrtvolou a musil býti přinucen, aby ji dal pochovati. Doprovázel ji ke hrobu, načež po sedm dní o ni naříkal v soukromí. Zemřel zakrátko 26. ledna 724. Jeho syn Ualíd se měl státi jeho nástupcem teprv po jeho bratru Hišámovi.

Hišám, syn Abdalmalekův, byl velký hospodář. Množil svůj majetek, pečoval o orbu a zveleboval chov koní. Po-

řádal dostihy, kterých se někdy účastnilo až čtyři tisíce závodníků. Běhouni byli buď jeho nebo jeho poddaných. Nikdy jindy takových dostihů ve světě muslimském nebylo. Ale Hišám podporoval též průmysl a obchod. Šířil výrobu sukna a koberců, zdokonaloval zbraně a brnění, zaváděl vojenská cvičení, opevňoval hranice a stavěl vodovody a nádržky na cestě Poutnické ze Syrie do Medíny a Mekky. V jeho továrnách se tkaly jemné látky vzorkované z vlny nebo hedvábí, jakož i samet.

Poddaní Hišámovi se řídili jeho příkladem: pracovali a spořili a neradi vydávali peníze. Nejen že ubylo marnotratníků, ale ustala i štědrost a dobročinné ústavy měly bídu. Šetrnost převládala.

Hišám, obávaje se, aby jeho synovec Ualíd nepokazil ještě více, než pokazil jeho otec, hleděl zajistiti trůn svému vlastnímu synu. Leč Ualíd měl mnoho stoupenců, kteří ho přemlouvali, aby se trůnu nevzdal. Hišám se nadál, že si Ualíd sám cestu k trůnu zavře svým rozmařilým životem. Tato domněnka byla pravdě velice podobná. Ualídovi bylo patnáct let, když mu zemřel otec. Na jeho dvoře se naučil různým povedeným kouskům a jeho družina mu pověděla, co ještě neznal. Svými názory se nikdy netajil. Farizeů — a bylo jich mezi muslimy mnoho — si veřejně dobíral.

Hišám poručil šestnáctiletému Ualídovi, aby vedl poutníky do Mekky. Ualíd svolil a chystal se k tomu po svém. Opatřil si lovecké psy a koně, pozval si kamarády z mokré čtvrti, hudebníky a zpěvačky a dal naložiti na velbloudy velké zásoby vína. Prostorný stan chtěl postaviti u kaaby a tam v nádvoří chrámovém na nejsvětějším místě islámu zamýšlel poutníkům ukázati, jak žije a jak se baví budoucí chalífa. Jenže s ním jeli na pouť i někteří rozvážní přátelé jeho otce, domlouvali mu a Ualíd se choval v Mekce tak obezřele, že mu nikdo nemohl nic vytknouti, ba získal si tam mnoho přátel svou štědrostí. Po návratu do Syrie se vyhýbal Hišámovi a jeho dvoru. Mrzelo ho, že mu přichystal takovou léčku, i vystěhoval se s celou svou družinou, ženami a zpěvačkami na východ od Ammánu (obr. 77) do údolí Gadaf, odkud dojížděl do Azraku a do Bájeru.

Princ Ualíd v Túbě a Amře.

Ualíd byl pěkně rostlý, velice silný a zručný. Jednou se se svými kamarády přel, kdo je silnější a zručnější. Chtěl

právě sedati na koně, který stál nedaleko stanu, jehož provazy byly upevněny k železným kolíkům, hluboko do tvrdé země zaraženým.

»Přivažte mně palec u nohy k tomuto kolíku. Že jej vytáhnu, sedaje na koně.« Učinili to a jak se vyšvihl do sedla, dlouhý železný kolík vyletěl.

Jindy zavolal na své sluhy, aby přinesli velkou zdobenou nádobu a naplnili ji vínem. Stěží ji nesli dva lidé. Ualíd vyskočil, chopil ji oběma rukama, nazdvihl a klidně z ní pil.

Jsa výborným jezdcem, měl rád dostihy. Bylo pro něho hračkou v největším cvalu skákati s koně na koně.

Žádnému lvu se nevyhnul, na každého se vrhl a jej skolil, a bylo jich tehdy hojně v okolí doliny Sirhánské.

Ualíd byl řádně vzdělán. Jeho otec mu dal za učitele nejlepší muže své doby. Učil se rád a rád přemýšlel. Vyznal se v řečtině a studoval řecké spisovatele, začež ho pravověrní muslimové kárali. Mluvnici arabskou měl v malíčku; opravoval sloh a velmi rád básnil. Miloval zpěv a hudbu. Sám skládal nápěvy a sám hrál na různé nástroje. Škoda, přeškoda, že mladík zdravý, pilný, nenáročný a štědrý své dary tak rozplýtval.

Se všech stran se k němu hrnuli básníci, zpěváci, hudebníci, zpěvačky, tanečnice a jiní hosté. Měli se u něho dobře. Za báseň, písničku nebo verš, které se mu zalíbily, platíval tisíce dukátů. Žádného básníka nepropustil, aniž by ho byl bohatě obdaroval. Rád se odíval do ozdobených barevných šatů. Na hlavě nosil drahocennou čepici, protkanou zlatem, na prstech vzácné prsteny, na rukou šperky, které měníval denně. Zalíbila-li se mu píseň nebo báseň, hned svlékl to nejlepší, co na sobě měl a jak šatem, tak šperky odměnil básníka. Ze všech provincií mu posílali drahocenné nádoby a ozdobné věci.

Velká byla záliba Ualídova v hudbě, ale ještě větší ve víně. Opěvoval je v četných básních a popíjíval od večera do rána. Snesl mnoho, přece však se velmi často opil. V opilosti se stával žárlivým, zlobivým, ba ukrutným.

Věcí islámu hrubě nedbal. Věřil v jediného Boha, modlil se, každému přál dobrého, litoval bezpráví, jehož se dopustil, avšak o náboženské předpisy vykladačů zákona z Mekky a Medíny se nestaral, ba napadal je ostrými básničkami.

Měl rád svou manželku Saadu. Vynikala krásou, štědrostí a přičinlivostí. Rozhněvavši se s ním, odešla od něho. Matky

jeho synů byly řecké křesťanky. Studuje řecké písemnictví, zamiloval si řecké učitele, zpěváky a obzvláště zpěvačky. S těmito se oženil. Porodily mu syny, z nichž dva nejstarší chtěl učiniti svými nástupci. Vykladači zákona mu vytýkali, že nadržuje Řekyním. Poukazoval na jiné členy vládnoucího rodu: »Což jejich matky nebyly Řekyně?«

Bydlíval buď pod stanem nebo v zámku. V žádném zámku neměl dosti místa pro své dvořany a sluhy. Pro ně bývaly poblíž zámku zřízeny veliké tábory.

Pobývaje nedaleko Poutnické cesty, hleděl se uvarovati tisíců a tisíců poutníků a pocestných, kteří u něho hledali pohostinství, proto dal zbudovati na Poutnické cestě u Zízy velký hostinec. V něm mohl bydliti a tři dny zadarmo píti a jísti, kdokoliv do něho vstoupil.

Často zajíždíval Ualíd do Amry. Sedával ve výklenku hlavní síně na drahocenných kobercích. Tento výklenek býval zastřen ozdobnou záclonou buď staženou nebo roztaženou a za ní upraveny měkké podušky a někdy i trůn pro Ualída. Poblíž stával služebník a služebnice. Jiní čekávali v obou postranních pokojích na rozkazy svého pána. Jeho nejlepší druhové si hověli v hlavní síni na vzácných kobercích. Uprostřed síně byli zpěváci, zpěvačky, hudebníci a tanečnice. Chlapci a děvčata roznášeli víno. Nějaký básník vypravuje:

»Ualíd mne pozval. Dvořan mne vpustil do velké síně a ukazuje na záclonu, pravil: ‚Za tou záclonou sedí velitel věřících.' Pozdravil jsem a zazpíval několik písní, když jsem zahlédl lepou ruku dívčí. Podávala mně zpod záclony vzácnou číši a přisám Alláh, že nevím, co bylo pěknější, ruka nebo číše.«

Za dne se zabýval Ualíd honbou, jízdou na koních a velmi rád pořádával dostihy. K dostihům zvával členy královského rodu, čelné muže a své přátele. Dojíždívali k němu s četnou družinou a svými nejlepšími závodními koni. Jednalo-li se o vítězství zamilovaného koně, sám Ualíd jej při závodech řídil.

Na gazely podnikával štvanice. Jednou dohonil jeho chrt gazelku a povalil ji, aniž by jí ublížil. Chytili ji a donesli Ualídovi. Chvilku ji mlčky pozoroval a potom rozkázal:

»Pusťte ji. Hned jí dopřejte svobody. Nikdy jsem neviděl gazelku, která by mně připomínala oči mé nezapomenutelné Salmy, jako tato.« Salmu, dceru svého příbuzného, měl ve-

lice rád. Oženil se s ní, avšak zakratinko mu zemřela. Oplakával ji nejednou dumkou.

Raději než lov na gazely měl lov na divoké osly. Jeho hřebec byl tak rychlý, že dohonil nejrychlejšího osla. S výkřikem do něho vmetl Ualíd svůj oštěp.

Na honech pobýval hodně dlouho. Stýkával se s beduy a choval se mezi nimi prostě, jako by byl jeden z nich. Nejednou jim sám plnil měchy vodou a uděloval jim různé dary, proto ho měli velice rádi. Přírodu miloval. Za jasných měsíčních nocí si dával večeři donášeti na pískové závěje, kde odpočíval, pozoruje hvězdy a okolí často až do rána.

Na dvacet let žil Ualíd na pokraji pouště, jednak v Túbě, jednak v Amře, Azraku a Bchaře pod Palmyrou.

Ualíd vládcem světové říše.

Hišám zemřel 6. února r. 743. Říšský kancléř poslal odznaky chalífovy Ualídovy do pouště. Chalífou se stal, svého života však nezměnil. Do Damašku se nenastěhoval; jen občas tam zajížděl.

V údolí Gadaf si dal stavěti zámeček Túbu. Tisíce a tisíce robotníků bydlilo pod stany a chystalo kámen a cihly. Cesta se netrhla karavanami, dovážejícími vodu, potraviny a šatstvo pro dělníky. Bohužel, že stavbu nedokončil.

Zámky, ve kterých bydlívali králové perských kočovníků, byly vyzdobeny obrazy. Dovídáme se o tom z různých zpráv arabských spisovatelů. Perský princ Bahrám, jenž byl vychován na pokraji pouště, si vyjel na koni na lov na divoké osly. Postřeliv jednoho, ujížděl za ním, když tu zahlédl lva, jak skočil na jiného osla a zakousl se mu do týla. Bahrám nemeškal, zasáhl ho do hřbetu a zabil. Tuto událost dal znázorniti na zdi světnice v zámku, který pro něho vystavěl král perských Arabů.

Týž princ Bahrám se dal jindy na lov na ušlechtilé velbloudici. Na kyčlích jeho zvířete seděla jakási hudebnice a v tlumoku měl kožený míšek s vínem a zlatý pohár. Hudebnice hrála a on popíjel. Tu zahlédl stádo gazel. Jednou ranou sestřelil kozlu oba rohy. Jedné koze vstřelil do čela dva šípy, takže se podobaly rohům, a třetím jí přibil k hlavě nožku, kterou se právě škrabala. Král kočovníků dal ve světnici svého zámku v Chauarnaku namalovati, jak jede Bahrám se svou hudebnicí na lov a všechno, co se mu přihodilo. Zvyky

králů kočovníků perských měli jistě i králové kočovníků byzantských. Beni Umejja je napodobili a dali si světnice svých venkovských sídel vyzdobiti rovněž obrazy.

V Amře se nám dosud zachovaly různé výjevy z lovů. Lev vrhající se na divokého osla, znázorněný na levé straně hlavní síně, mně nevymizí nikdy z paměti. Snad jej dal namalovati Ualíd, právě tak jako různé mocné vladaře, mezi nimi i posledního krále španělského Roderika, které přemohli jeho předkové. Princ Bahrám se nelekl lva, předkové Ualídovi se nelekli potomků Bahrámových a jiných králů.

Když Ualíd II. výjevy z lovů vymalované v Amře prohlížíval a když v dolině Sirhánské divoké osly a lvy honíval, jistě si nepomyslil, že bude jednou prchati ze svých venkovských sídel jako štvaná zvěř a že zahyne zasažen zezadu, právě jako lev, kterého skolil Bahrám. Záhubu mu chystal jeho příbuzný Jazíd.

Ualíd hleděl přiměti čelné muže své říše, aby jeho mladé synky nejen za jeho nástupce uznali, nýbrž aby jim hned věrnost a poslušnost přisahali. To se nelíbilo vykladačům zákona a proti tomu reptali i starší jeho příbuzní, kteří se sami na trůn těšili. Všichni si stěžovali, že je věc neslýchaná, aby za života chalífova byla slibována věrnost a poslušnost jeho nástupcům, obzvláště když jsou ještě nedospělí a synci Řekyní. Brojili proti Ualídovi a seskupovali se kolem jeho bratrance Jazída. Nespokojenců přibývalo; přidružili se k nim i měšťané damašští. Naříkali si na Ualída, že se vyhýbá svému sídelnímu městu a tím zmenšuje jeho příjmy. Obávali se, že jeho synci a nástupci se budou říditi jeho příkladem a že Damašek úplně upadne.

Svou přízní a svými dary zasypával Ualíd nějakého podřízeného náčelníka, čímž si hodně odcizil mocný rod Bahdalův a vzbudil žárlivost náčelníků ostatních. Nespokojenci hledali záminku, pro kterou by se ho zbavili. Brzo se naskytla.

V Damašku žil velký boháč, jmenoval se Cháled. Býval zemským správcem v Iráku. Počínal si velmi obezřele a měl mnoho přátel mezi usedlíky i kočovníky. Princ Jazíd, vůdce nespokojenců, ho hleděl získati. Cháled odmítal; obával se občanské války, věda, že by zahubila jak rod Beni Umejja, tak i věc arabskou. Vždyť si Peršané trpce naříkali, že oni, nositelé velké osvěty a vzdělanosti, mají poslouchati potomky barbarských Arabů. Přijali sice islám a s ním i arabský nátěr,

Obr. 74. — Dvůr zámku Charáni.

KNIHOVNA V PRAZE • VEŘEJNÁ

Obr. 75. — Západní studnice u Túby.

ale v srdci zůstali hrdými Peršany. Domácí rozbroje členů vládnoucího rodu Beni Umejja by jim byly bývaly záminkou, aby tento rod svrhli a nový si dosadili. Cháled hleděl zachovati věrnost svému chalífovi a věci arabské a radil svým četným přátelům, aby se řídili jeho příkladem. Svou věrnost dal najevo i jiným způsobem.

Ualíd se připravoval, že povede poutníky do Mekky. Spiklenci toho chtěli použíti a Ualída buď cestou nebo v Mekce přepadnouti a odstraniti. Cháled, dověděv se o tom, prosil ho, aby pouť odložil. Nedůvěřivý Ualíd by byl rád poznal příčinu. Cháled mu ji pověděti nemohl, nechtěl-li prozraditi spiklence. Ualíd se proto na něho rozhněval. Jeho hněv vzrostl, když ho Cháled za své návštěvy v Túbě zrazoval, aby nedával svým synkům přisahati věrnost a poslušnost. Touže dobou přijel k němu i zemský správce Iráku, osobní nepřítel Cháledův. Naslouchal rozmluvě chalífy s Cháledem. Vida, že se Ualíd hněvá, vyčkal, až se podnapil a potom mu pravil:

»Veliteli věřících, nač by ses zlobil s Cháledem. Pomohu ti od něho a ještě ti dám tolik a tolik tisíc dukátů.«

Ualíd, jenž peněz potřeboval, projevil ochotně svůj souhlas. Zemský správce dal ubohého Cháleda v Túbě svázati, naložiti na velbloudа a spěchal s ním do Iráku, kde ho umučil.

Konec Ualídův.

Smrt Cháledova zbavila Ualída posledních mocných stoupenců. Jazíd svolal své věrné do Damašku. Uradili se a uznali ho za chalífu. Vypravili silnou vojenskou četu na východ od Damašku. Nějaký přítel Ualídův se o věci dověděl, sedl na klisnu a ujížděl seč byl, aby mu podal zprávu o tom, co mu hrozilo. Klisna ho donesla až do Túby, již právě tehdy Ualíd stavěl. Před zámkem klesla únavou a zhynula. Dvořané radili Ualídovi, aby prchl. Nechtěl:

»Co by řekl svět, kdyby velitel věřících opustil své ženy a své dítky a utekl před svými nepřáteli, vyhýbaje se boji?«

»Veliteli věřících, zde v okolí nemáš stoupenců. K boji potřebuješ bojovníků; zde jich není. V severní Syrii jsou. Je nutno, aby ses s nimi spojil a získal času. Tvým ženám a dítkám se nic nestane; tvoji příbuzní je přece nepovraždí.«

Dal si říci a rychlými pochody spěchal z Túby na severovýchod, aby se dostal k Homsu a Hamě. Jenže mu jeho nepřátelé zamezili cestu. Značné vojsko ujíždělo z Damašku na východ. Ualíd se mu vyhýbal a dostal se se svými věrnými až do svého zámku Bchara pod Palmyrou. Tam se bránil po nějaký čas a byl by se dočkal pomoci, kdyby ho nebyla jeho osobní stráž opustila. Odpůrci jí slibovali velké dary, i dala se zlákati. Vida, že mu hrozí záhuba, ustal Ualíd od boje, položil šavli vedle sebe a četl v koráně. Nepřátelé přelezli zdi, vstoupili do pokoje, kde klidně seděl, a utloukli ho 11. dubna 744.

Jeho sličný obličej rozřezali, jeho tělo zohavili. Tu si někdo z nich vzpomněl, jaké peníze slíbil Jazíd tomu, kdo mu přinese hlavu Ualídovu. Uťal ji, sešil obličej a spěchal s ní do Damašku. Tělo zůstalo po dlouhou dobu nepohřbeno.

Jazíd v Damašku právě seděl u oběda, když mu dvořan přinesl hlavu Ualídovu na míse. Dal ji nabodnouti na kopí a veřejně vystaviti.

V Damašku bylo ještě dosti věrných stoupenců Ualídových, kteří se podrobili novému pánu teprv, když uviděli hlavu bývalého.

Synci Ualídovi byli v Bachře zatknuti, v Damašku uvězněni a později krutým způsobem popraveni.

Zánik blahobytu.

Smrt Ualídova zavinila nebo aspoň urychlila pád vládnoucího rodu Beni Umejja. Jeho členové bojovali mezi sebou, rozštěpili Syrii a na to čekali poislámštění Peršané. Sjednotili se kolem rodu Beni Abbás, Syřany porazili a v srpnu r. 750 nový vládnoucí rod v říši islámské nastolili.

Beni Abbás nechtěli, ba ani nesměli sídliti v Damašku. Musili se usaditi mezi svými věrnými Peršany v Iráku, kde si vybudovali obrovské sídelní město Bagdád. Tím zasadili blahobytu jak usedlíků, tak kočovníků syrských ránu smrtelnou. Obyvatelé syrští, jsouce Arabové a obhájci věci arabské, byli považováni od nových chalífů za protivníky. Beni Abbás se opírali o Turky a Peršany. To byly pilíře říše abbásovské. Kočovníky severní Arabie pronásledovali. Pronásledovaní se mstili na svých sousedech, kteří nemohouce snésti vysokých daní a stálých nájezdů, opouštěli vesnice a usazovali se buď v hrazených městech nebo pod černými stany. Vesnice a role

pustly, měnily se ve step a poušť vnikala hluboko do území jindy kvetoucího.

Nádherná venkovská sídla se rozpadla a zanikla památka těch, kdo je stavěli a v nich bydlili. Túbu, v níž jsme pracovali, ani nedostavěli. Řízením Alláhovým to byl Čech, kdo tyto zapadlé zbytky staré slávy objevil a jejich dějiny vylíčil. Al-hamdu lilláh!

Mezi zlými duchy a zlými lidmi.

Po večeři prohlásil Hájel: »Nezůstaneme zde. Kouř našeho ohně roznášel o nás zprávu široko daleko. I naše vlebloudice mohl někdo zahlédnouti. Vždyť je odtud na den cesty rozhled k východu a severovýchodu! Odjedeme.«

Marně jsem požadoval, abychom aspoň do zítřejšího poledne zůstali.

»Buď, Múso, rád, že se vzdálíme z tohoto sídla duchů se svými krky a s tím, co jste vyměřili. Ani nevíš, kolik lidí jen za mého života tady vykrvácelo! Naložíme a pospíšíme k svému příbuzenstvu.«

Krátce před půlnocí jsme ulehli v nějaké kotlině vedle svých velbloudů. Zima nám bylo, a oheň jsme zanítiti nesměli. Před východem slunce jsme byli opět na pochodu, s počátku pěšky, když jsme se však poněkud zahřáli, v sedle, kde nebylo tak zima, jako dole při zemi. Projížděli jsme starými tábořišti.

»Pobýváme tady, Múso, v zimě,« vysvětloval Hájel. »Hle, stružky vykopané, aby dešťová voda nezatékala do stanů. Na zemi nespáváme. Nanosíme si kamenů, jak tady vidíš, pokryjeme je větvemi ratamovými a na nich si upravujeme svá lůžka.«

Moji druhové vykládali, kde který známý měl svůj stan. Největší hromada popele při oddělení pro muže byla známkou nejštědřejšího hospodáře.

Ráno jsme se blížili k rozvodí mezi dolinou Sirhánskou a Mrtvým mořem.

»Opatrni buďte, kamarádi. Dívejte se vpřed i vzad. Nevíme, kde na nás čeká nepřítel.«

V poledne ukazoval můj teploměr 41° C. Sotva jsme dýchali. Ke druhé hodině jsme spatřili prvé pasoucí se velbloudy. Vpálený znak nám pověděl, že jsou nějaké čeledi z Beni Sachr. Dobrých čtyřicet bojovníků jich chránilo. Své

koně měli uprostřed stád. Jak se podivili pastýři a bojovníci, když nás poznali.

»Patnáct dní jsme o vás neměli zprávy. Teprv včera jsme se dověděli od nějakého pocestného, že jste byli přepadeni a vyloupeni. Byli jsme přesvědčeni, že jste zahynuli. Budiž Alláh pochválen, že jsme se mýlili!«

Obdivovali se naší odvaze a naší vytrvalosti. Vždyť jsme přijížděli z krajů, ve kterých nebylo ani jediného stanu jejich kmene.

»Jaké zprávy máte vy?« ptal se Hájel.

»Dobré, je-li to vůle Alláhova. Jenže se rod Zebenův utkal s několika bojovníky rodu našeho.«

»To není nic nového. Zeben na nás žárlí. Rád by nám vyrval prvenství. Kéž nás Alláh uchrání od vnitřních bojů! Vláda by jich využitkovala a poštvala na nás nepřátele.«

»Talál je rozumný. Pokusí se, aby spor po dobrém vyrovnal. Mstitelé přijmou náhradu za krev a pokoj bude obnoven.«

»Kéž to Alláh dá!«

Cestou k tůni Hafíre jsme jeli kolem četných zbytků starých zahrad a údolních přehrad. V tůni bylo trochu vody (obr. 78).

»Nevíme, kdy se k vodě dostaneme. Naplníme aspoň jeden měch.« pobízel Hájel. »Sdělej, Abdalláhu, šátek s hlavy a ceď jím vodu, abychom si nebrali velbloudinců.«

»Nestarej se, Hájele. Velbloudince nemám rád ani v jídle, ani v nápoji.«

Zvečera nás potkalo pět jezdců na velbloudech. Spěchali k Találovi, aby mu podali zprávu o útoku rodu Zeben. Všichni jsme se zaradovali, uslyševše, že žádný z našich příbuzných a známých nebyl poraněn.

Přenocovali jsme blízko tábora. Kousek od nás se černal stan, v jehož oddílu pro ženy přenocovala mladá matka. Povila chlapečka, z čehož se celé příbuzenstvo radovalo. Děvčata pořádala večerní zábavy, tančila a při tom zpívala.

Ó jasný měsíčku, co je to za jízdní velbloudy,
kteří se blíží k našemu stanu?
Je to zástup našich přátel,
kteří zbloudili v poušti.

Ó jasný měsíčku, neviděl jsi,
jak hnědka křeše jiskry ze skalnaté půdy?
Dá-li se do cvalu na schůdné rovině,
ani okem ji nestačíš sledovat.

Po půlnoci strhli strážci pokřik na poplach: »Ó jezdci, na ně! Na ně! Do sedel!« Zarýval se nám až do morku. Psi štěkali, velbloudi řvali, velbloudata lkala po vzdalujících se matkách, děti plakaly a ženy jasným hlasem dodávaly zmužilosti bojovníkům. Velitel uděloval rozkazy a starci volali za odjíždějícími ještě různé pokyny.

Značná četa nepřátelská se ukázala nablízku. Jak uslyšela válečný pokřik, zmizela. Neukryje se někde? Nebude útočiti na stáda, až půjdou ráno na pastvu?

Vyjeli jsme z tábora spíše, než byla stáda vyhnána a zamířili k jihu jednotvárnou rovinou.

»Naši lidé se stěhují, Músо. Nebezpečí minulo. Podívej se, tamhle jsou velbloudi s nákladem a stáda. Zazpívejme si, kamarádi!«

»Zanotuj, Hájele.«

Ó děvčata, vy mladé gazelky,
usedlíka si neberte;
chodí úředníkům na otop a pro vodu.
Je rád, podají-li mu, co se jim nelíbí.
Jeho srdce jásá, uslyší-li pochvalu od pánů,
o jaré svobodě však neví nic.

Běloučká Najla.

Pojednou jsme se všichni zadívali na štíhlou skalní věž, trčící na jihu k obloze.

»Je to, Músо, Tuíl Šhák. Několikráte jsme se pokusili vylézti na jeho vrcholek. Nikomu se to dosud nepodařilo. Zpod věže Tuíl Šhák jsem podnikl výpravu, na kterou nikdy nezapomenu,« začal Hájel.

»Vypravuj, bratře, vypravuj. Jízvy na tvém těle mně pověděly, že jsi mnoho zkusil. Velice se mně zavděčíš, když mně vyložíš, co tak hluboko zapustilo kořeny do tvé paměti.«

»Měl jsem, Músо, kamaráda, který mně byl nad vlastního bratra. Jmenoval se Amr a byl s námi trochu spřízněn. Rostli

jsme pospolu a pospolu jsme se učili jezditi na koni a na velbloudu, zápasiti, bodati dýkou a kopím a stříleti. Společně jsme se účastnili prvého nájezdu. Ani Amr, ani já jsme ještě neměli chmýří pod nosem. Nepřítel mně zasadil ránu kopím; smetl mne se sedla, Amr mu prostřelil hlavu, mou klisnu zadržel a přisám Alláh, že mně život zachránil. Přátelství zapustilo kořeny ještě hlubší a vyrostl z něho strom, v jehož stínu náš život plynul jako za jarního blahobytu.

Amr se zahleděl do běloučké Najly, dcerušky mého příbuzného, který z ochoty podělkoval ve stanu mého otce. Najla u nás bývala jako doma a její přítomnost tak přitahovala Amra, že mnohdy ani na noc neodcházel do svého stanu, nýbrž odpočíval někde u nás. Za jasných nocí měsíčních jsme sedávali všichni tři nebo pouze Najla a on kousek od tábora a hovořívali o všem a o ničem. Víš, jak je to u mladých lidí, obzvláště když vymění své duše. Najla byla o osm jar mladší než Amr. Čekal, až doroste, těše se, že ji zavede do svého stanu. Jenže měl velkého odpůrce v Najlině bratranci. Jako zralý a již ženatý muž prohlásil bratranec krátce po jejím narození ve stanu mého otce:

‚Slyšte, družino a zapamatujte si slova má, abyste je mohli dosvědčiti: Najla nemá bližšího příbuzného nade mne. Hle, tuto chvíli si ji vyhrazuji za svou manželku. Nebude-li má, nebude ničí. Kdyby ji již na velbloudu vedli do jiného stanu, strhnu ji s velblouda a sám se s ní ožením. Ubírám se cestou vyšlapanou od našich předků. Co bylo právní jim, je právní i mně.'

Od té doby se nikdy nezmínil o svém úmyslu oženiti se s Najlou. Měl dcery starší než ona. Vytrhával si pečlivě každý šedivý vous ze své brady, neohlížel se po žádné běloučké, i domnívali se rodiče Najlini, že na své prohlášení zapomněl nebo že ho splniti nemíní. Než zmýlili se.

Sotva Najla vyspěla, poslal svého námluvčího k jejímu otci. Otec se zarazil. Věda, že je duše jeho dcerušky v Amrovi a duše Amrova v ní, myslil, že nesmí odloučiti duši od duše. Leč znal a uznával právo bratrancovo a byl přesvědčen, že by se proti němu postavilo celé příbuzenstvo, ba celá čeleď, kdyby chtěl svou dcerušku provdati za Amra. Zašel k paní svého stanu, aby se s ní poradil. Domluvili se, že se sňatku své dcerušky s bratrancem protiviti nebudou, že však jej odloží. Námluvčímu pravil:

‚Hle, Najla je květinka v prvém rozpuku. Počkáme, až zesílí a rozkvete. Bratranec přece touží, aby mu povila silné a zdravé chlapce.'

‚Přisám Alláh, že máš pravdu. Nepotřebujeme dětí, potřebujeme však bojovníků.'

‚Bratranec je zralý muž. Vezme-li si za manželku dceru silnou, bude z ní míti silné a zdravé děti, ovšem, požehná-li mu Alláh.'

Bratranec se mrzel, leč nemohl nic podniknouti, poněvadž se otec Najlin dal cestou vyšlapanou od našich předků. Amr dostal strach, aby své běloučké nepozbyl. Ujišťovala ho sice, že se za nikoho jiného neprovdá, ale co mu to bylo platné, když on toužil, aby se provdala za něho, a to brzo. Přišel ke mně s prosbou o radu. Byl jsem nezkušený jako on, proto jsem se obrátil na svou matičku. Věděla o věci, měla Najlu velice ráda, Amra pak považovala za svého vlastního synka a neříkala mu jinak, než synáčku můj nebo děťátko mé.

‚Dobrá rada je, Hájele, drahá. Bratranec si Najlu vyhradil. Bez jeho souhlasu se nesmí provdati a také se nikdy neprovdá. Do stanu Amrova by se mohla dostati jedině odstupným nebo únosem. Únos je velice nebezpečný. Zkuste to s výkupným. Zajdi k bratranci Najlinu a zeptej se ho, zač by byl ochoten vzdáti se Najly. Běloučkých se již nabažil, mladistvá vášeň z něho vyprchala. Probudíš-li v něm touhu po zisku, snad si dá říci a ustoupí.'

Zašel jsem k bratranci, avšak vrátil jsem se s nepořízenou. ‚Najla je má a buď si ji vezmu já, nebo si ji nevezme nikdo jiný. Nejde mně o majetek. Mně jde o mé právo. Kdo svého práva užívá, nikoho nepoškozuje. To hlásali naši předkové a jejich slovy se řídím.«

Bylo patrno, že bratranec dobrovolně neustoupí, i nezbýval leda únos. Bratranec se k němu měl hned, má matička zrazovala.

‚Ukvapenost vnuká ďábel, rozvahu Alláh. Rozvaž si věc, Amře, a nejednej, pokud si nebudeš jist výsledkem.'

Šerif z Medíny.

Amr si dal říci a odložil únos až po návratu z výpravy poutnické. Víš, Músо, že náš kmen ručí za bezpečnost poutníků z Mzéríbu do Maánu. Kníže s bojovníky vyhlídá poutníky v Mzéríbu, v Maánu je odevzdá náčelníku Beni Atijje

a čeká, až se z posvátných měst vrátí, aby je doprovodil zpátky do Mzéribu. V období deštivém tábořívají naše čeledi hodně na jihu, aby kníže s bojovníky mohl s nimi pobývati. V období suchém ponechá kníže v Maánu pouze svého zástupce, kdežto sám s bojovníky odtáhne ke svým. Jakmile dojde do Maánu zpráva, že se poutníci blíží, vzkáže mu jeho zástupce a on tam pospíší s ochrannou četou, aby se poutníků ujal. Vždy doprovází naši ochrannou četu několik žen, které dozírají na stany a vaří pro bojovníky. V době, o které vykládám, tábořili naši na jihu a my bojovníci u nich čekali na poutníky, přicházející z Medíny.

V Maánu prosil vrchní náčelník Beni Atijje mého tatíčka, aby věnoval velkou péči nějakému bohatému šerífovi, který se k poutníkům přidal. Pocházel z Medíny. Jeho otec měl rozsáhlé statky a zabýval se velkým obchodem. Skupoval domácí výrobky a plodiny, vyvážel je do Syrie a odtud pak dovážel vše, čeho usedlíci a kočovníci v Hedžázu potřebují. Menší obchodníci se zásobovali u něho. Jako rozumný obchodník a prozíravý otec chtěl, aby se jeho syn důkladně vzdělal, i poslal ho do Syrie. Měl se usaditi v Damašku a odtud navštěvovati různá jiná velká města a seznamovati se s tamními obchodníky a jejich zvyky. Syn mohl býti o nějaká čtyři leta starší než já, to jest Hájel, a můj kamarád Amr. Cestou do Maánu onemocněl. Po čtyři dny jím zmítala silná horečka a vrchní náčelník Beni Atijje, jemuž byl svěřen, se obával, že zahyne, pakli se ho někdo svědomitě neujme. Vládní emír, dozírající na poutnický průvod, navrhoval, aby ho nechali v Maánu, leč mladý šerif prosil, aby ho vzali s sebou, že snad jeho síly do Damašku přece jen vydrží a tam že bude jistější pomoc lékařská než v zaostalém hnízdě, jako je Maán. Vždyť tam nebylo ani člověka, který by spravil zlomeninu. Jak by byl mohl vyléčiti nemoc, jejíž kořeny byly hluboko v nitru šerífově!

Můj tatíček vzal šerífa pod svou ochranu a určil Najlu, která nás doprovázela, aby o něho pečovala jako o zřítelnici svého oka. Leč horečka neklesala, nýbrž stoupala. U poutnické stanice Hsa jsme jižjiž myslili, že skoná.

‚Není možné, abychom ho vzali s sebou do Damašku. Stálý pohyb na velbloudu mu nesvědčí. Je nutno, aby zůstal v klidu.'

‚Jenže kde?' povídá Najla. ‚Tatíčkův stan je zřízen na východ odtud u tůně Džinz. Neodejde-li šerif, než tam dora-

zíme, uložíme ho ve stanu a tatíček tam může zůstati, pokud Alláh neukáže, zda určil, aby šeríf z tohoto světa odešel nebo aby na něm zůstal.'

‚Tvůj nápad, Najlo, je rozumný. Amr a Hájel doprovodí družinu šerífovu k vám a ty o něho budeš pečovati.'

Šerífovi se nepřitížilo. Dorazili jsme s ním k tůni Džinz a uložili ho ve stanu Najlina otce. Najla o něho pečovala jako o svého vlastního bratra. Alláh se nad ním smiloval, horečka klesala a síla se vracela. Bezmála celý měsíc tábořil tatíček

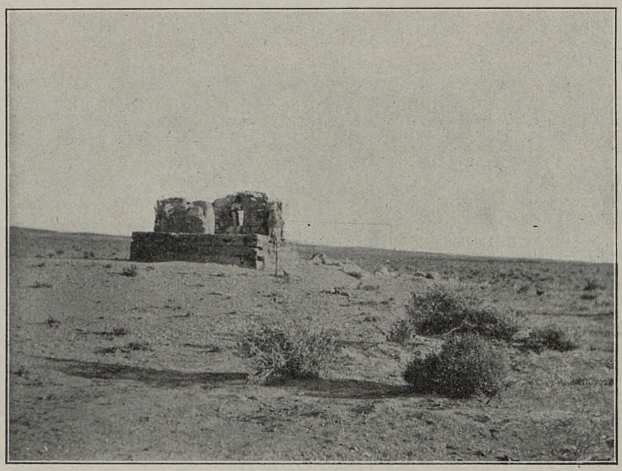

Obr. 76. — Východní studnice u Túby.

u tůně, teprv potom se stěhoval k severu a šeríf s ním. Péče, jakou mu Najla věnovala, přiměla semínko vděčnosti, spící v jeho nitru, že vypučelo; jenže se vděčnost proměnila v lásku. Nemohl bez Najly ani chvilku pobýti. Při každé příležitosti hleděl aspoň pohladiti její ruku a byla-li ve stanu nebo v jeho okolí, oka s ní nespouštěl. Všichni jsme poznali, že je jeho duše v ní; její duše byla v Amrovi.

Když šeríf úplně zesílil, chystal se, že odejde do Damašku. Tábořili jsme tehdy u Ammánu, a odtud byla cesta dosti bezpečná. Svůj odjezd stále a stále oddaloval. Všichni jsme věděli, proč. Čekali jsme, co počne.

V táboře otce Najlina prodával různé zboží nějaký obstarší obchodník. Chodil k nám od několika let a nebylo proti němu nic nečestného. Poněvadž uměl psáti, posílal pro něho šerif za své nemoci a povídal mu, co by měl písmem oznámiti jeho tatíčkovi v Medíně a jeho známým v Damašku. Obchodník se stal jeho písařem a po čase snad i důvěrníkem. Jisté je, že ho šerif poslal jako námluvčího k otci Najlinu. Ptal se ho, zda by dovolil, aby se jeho dceruška Najla provdala za šerífa. Zasmál se tatíček, že má jeho dcerka již třetího nápadníka. Nechtěje svého hosta zarmoutiti, pravil jeho zástupci:

‚O mé dcerušce rozhoduje její bratranec, který si ji vyhradil. Chceš-li, promluv s ním a teprv potom přijď ke mně.'

Padesát, ba sto velbloudů nabízel námluvčí šerífův bratranci, vzdá-li se Najly, avšak nepořídil.

‚Alláh mně dal, kolik potřebuji. Najla je má. Jinému jí nedopřeji.'

Šerif zesmutněl a vida nezbytí, odcestoval se svou družinou do Damašku. Listy chodily od něho k obchodníkovi a od obchodníka k němu. Že v nich mluvívali o Najle, je jisto, neboť jí obchodník odevzdal několik šperků s prosbou, aby je nosila jako památku na mladíka, kterému svou svědomitou pečlivostí zachránila život.

Amr se znova a znova chystal, že Najlu unese, leč vždy se něco přihodilo, co únos oddálilo. Podnikli jsme výpravu proti Sammarům, vrátili se s velkou kořistí, avšak dvanáct našich bojovníků bylo dosti těžce poraněno a mezi nimi byl Amr. Kopí mu proniklo masem na pravém stehně, rána se zanítila a dlouho a dlouho hnisala. Bezmála půl roku nemohl můj ubohý kamarád do sedla. Po několik dní jsme se obávali, že odejde. Alláh se nad ním smiloval a zničil červa, ohlodávajícího kořen jeho života. Uzdravil se, stará síla se mu vrátila a prohánělí jsme se na koni a na velbloudu, jako předtím.

Přiblížila se doba, kdy jsme měli doprovoditi poutníky z Mzéríbu do Maánu. Mezi ženami, které pro nás vařily, byla zase Najla. Víš, Músо, s kým jsme se v Mzéríbu setkali? S šerífem a jeho družinou. Byla trojnásobná, neboť dozírala na šestatřicet velbloudů, nesoucích různé výrobky, dovezené po moři. Náš potulný obchodník byl v ní. Odjel na výzvu šerífovu před nějakou dobou do Damašku, odkud s ním

cestoval. Jménem svého pána nabízel Najle nové dárky — a byly to věci veliké ceny. Najla je odmítla:

‚Mám již tolik památek od našeho bývalého hosta, že nepotřebuji nových. Co jsem pro něho učinila, konala jsem z povinnosti dcery hostitelovy. Za pohostinství se u nás neplatí. Co mně nyní nabízíš, je odměna, a té nepřijmu.'

Šerif se hleděl za pochodu několikráte setkati s Najlou. Za noclehu dával zřizovati svůj stan poblíž onoho, ve kterém ženy vařily. U Maánu odpočívali poutníci poněkud déle a tam vyjednával obchodník znova s Najliným bratrancem. Obnovil svou nabídku a zvýšil ji na dvě stě velbloudů.

‚Kdyby mně šerif nabídl všechno své zlato, nevyvážilo by Najly. Umínil jsem si, že uvedu Najlu do svého stanu a přisám Alláh, že se svého úmyslu nikdy nevzdám.'

Obchodník našeptával Najle, jak dobře by se měla u šerífa. Vykládal jí o oasách a obzvláště velebil šerífův venkovský dvorec u Tájifu, města ležícího východně od Mekky. Světnice onoho dvorce jsou prý vystlány měkkými koberci a vyloženy hedvábnými poduškami. Uprostřed dvorce že je štípena bujná zahrada, v níž po celý rok kvetou libovonné keře. Čistounká voda stříbrného rybníčku vábí ke koupeli a sladké datle stinných palem poskytují lahůdek, po jakých touží každé dítko kočovníkovo. Černé otrokyně že čekají na pokyn své paní a chystají pro ni, nač si jen pomyslí. Najla se smávala:

‚Co je po dvorci, obehnaném vysokými zdmi, které uzavírají přístup Božímu vánku? Jak milý je pobyt v našem stanu! Oko vidí široko daleko a západní větérek oživuje a posiluje. Je pravda, ráda si pomlsám na sladkých datlích, avšak mlíčko našich velbloudic mně chutná přece nejlépe.'

‚Nechtěla bys, Najlo, do paláce v Medíně nebo do nádherného dvorce u Tájifu?'

‚Nač bych na takové věci myslila? Kdyby byl Alláh chtěl, abych chodila v paláci nebo ve dvorci, byla bych se tam zrodila. Poněvadž vyvolil za mou matičku dcerku kmene Beni Sachr, zůstanu, kde jsem, a věru, že se mně ani ve snách nebude zdáti o bohatství a kráse, o kterých ty, obchodníku, povídáš.'

V Maánu se s námi šerif rozloučil a dal se na jih do svého města Medíny. Potulný obchodník zůstal u nás a prodával a kupoval hned v tom, hned v onom našem táboře. I nadále chodily k němu listy, jenže se s nimi tajil.

Stalo se, co Alláh určil a čeho jsme se my, synové Adamovi, nenadáli. Tábor, ve kterém byl stan Najlina bratrance, byl od nájezdníků přepaden a bratranec ranou kopím usmrcen. Najlina cesta ke stanu Amrovu se uvolnila. Víš, Múso, kdo se snažil, aby sňatek Amrův s Najlou překazil nebo aspoň oddálil?«

»Jak bych nevěděl! Potulný obchodník. Stal se námezdným pomocníkem šerífovým a měl za úkol zabrániti, aby se Najla nedostala někomu jinému.«

»Pravdu máš. Hned, jak k nám došla zpráva o smrti bratrancově, nastěhoval se obchodník do tábora otce Najlina a složil své věci u něho. V jeho stanu prodával a kupoval a v jeho stanu též jedl. Odměnou dával určitý peníz. Co chvíli našeptával svému hospodáři:

‚Hle, dvě stě velbloudů nabídl šerif za tvou dcerušku. Jistojistě by přidal i nějakou klisnu, ručnici a náboje. Proč bys zavíral ruku otevřenou na popud Alláhův a proč bys dával svou dcerušku ledakomu a za nic? Šerif ti bude velkým ochráncem, nevyčerpatelnou studnou pro tebe a pro celé tvé příbuzenstvo. Tvá dceruška bude paní jak v paláci v Medíně, tak ve dvorci u Tájifu. Nezamítej daru Alláhova; druhý ti za života nepošle.'

‚Nenašeptávej, obchodníku. Víš, že je původcem podobného našeptávání ukamenovaný ďábel. Mé oko se nikdy nezhlíželo v bohatství. Bílá tvář mně byla nade všechno. Počernil bych ji, kdybych oddělil duši od duše a nutil Najlu, aby se provdala za šerífa. Přece víš, že její duše dlí v Amrovi. Je svobodná dcera svobodného kmene. Nebudu ji ani přemlouvati, ani nutiti.'

Obchodník zašel k Najle, lichotil jí, domlouval jí, ale marně.

‚Snad máš ve svém příbuzenstvu děvče, které bys mohl namluviti šerífovi. Sama zůstanu, kde jsem. Sem se hodím, u šerífa by se mi vysmívali.'

Sám jsem se odebral k otci Najlinu jako Amrův námluvčí. Byly to snadné námluvy. Otec se spokojil sedmi velbloudy. Amr je měl přichystány, výbavu pro Najlu rovněž, i mohl býti v nejbližší blažený den zřízen kulatý stánek bokem od stanu jeho otce. Děvčata a ženy posadily Najlu na vyšňořenou velbloudici a dovedly ji ke stanu Amrovu. Nebylo šťastnějšího

člověka nad něho. Všichni jsme mu přáli, že se spojil se svou běloučkou, obzvláště já, to jest Hájel; vždyť to byl můj nejlepší kamarád.

Za nějakých šest neděl po sňatku Amrově si stěžoval potulný obchodník, že se jeho velbloud nakazil prašivinou. Je to sdílná nemoc a bojíme se jí velice. Zvíře jí postižené paseme daleko od ostatních, nedovolíme, aby se jeho sedlo nebo tlumok vložily na některé jiné, poněvadž by se tím zárodky nemoci přenesly. Hledíme si někde koupiti dehtu, nakažené zvíře cholíme a horkým dehtem potřeme. Opakuje-li se to dvakrát, třikrát, a vyčistí-li se řádně sedlo a sedlový tlumok, nemoc zmizí. Tehdy nebylo nikde u nás o prašivině ani slechu, proto jsme neměli dehtu a obchodník čekal, až se mu naskytne příležitost, aby si jej opatřil. Po tu dobu sám střehl svého zvířete na pastvě. Mohl si sice snadno najmouti pastýře, leč tvrdil, že na něho není spolehu a že by snadno mohl zajeti k ostatním pastýřům a tak zavdati příležitost buď ke ztrátě zvířete nebo k nákaze ostatních. Patnáct dní trvalo, co se obchodník ve stanu skoro ani neukázal. Večeři mu nosívala Najla nebo její matka do jistého žlíbku a bývala tak hojná, že mu stačila i na oběd. Jídával jako my pouze dvakrát denně. Vody měl dosti, neboť tehdy u nás spadly sporé deště. Jak daleko se svým velbloudem zacházel nebo co na pastvě dělával, nevíme.

Tábor Amrův přepaden.

Pojednou zazněl kus od tábora Najlina pokřik na poplach. Přicválal do něho jezdec na zpěněném koni a prosil o pomoc: ‚Přepadla nás silná četa, je nás málo. Kdo je syn šlechetných rodičů, jistě nám pomůže.' Otočil se a zmizel ještě rychleji, než se ukázal. Mladí bojovníci, mezi nimi i Amr, jenž táborů se svým tchánem, posedali na klisny a cválali za ním. Po delší době nový pokřik na poplach.

‚Na ně, na ně! Do sedel, nechcete-li, aby zahynuli ti, kdo se nám na pomoc již vypravili!'

‚Jízdní velbloudice, jízdní velbloudice! Sedlejte je,' volal náčelník. Na štěstí se pásla stáda nedaleko, i mohli vybrati jízdní zvířata, osedlati je a spěchati k ohroženým. Nájezdníků bylo mnoho, i bylo nutno, aby kdejaký bojovník přichvátal na velbloudicích. V táboře otce Najlina nezůstal mimo vetché starce a několik desítiletých chlapců ani jediný

bojovník. Všechny ručnice, ba všechna kopí vzali pomocníci s sebou. Té chvíle přihnal do opuštěného tábora svého velblouda potulný obchodník; přiměl ho, aby poklekl před stanem otce Najlina, vložil na něho sedlo a nakládal kdejaké své zboží.

‚Co zamýšlíš?' ptala se ho hospodyně.

‚Nerad bych pozbyl svého majetku, proto se někde v okolí skryji.'

‚Vždyť nám nehrozí nebezpečí.'

‚Lepší je opatrnost, než přílišná důvěra,' dal za odpověď a odjel k jihozápadu. Ještě nebyl ani na dostřel, když se ozval bitevní pokřik Šammarů a deset, dvacet bojovníků na velbloudech se vrhlo na bezbranný tábor. Seskočivše se sedla, utíkali ke stanům, vynášeli zásoby a vytahovali kolíky. Ženy se chopily tyčí a bránily se, byly však zakrátko přemoženy a z tábora vyhnány. Zásob Amrových a jeho stanu se zmocnilo sedm nepřátel. Jejich velitel utěšoval Najlu, že jí dá dva velbloudy a tolik zásob, kolik si vybere, zůstane-li klidná. Byla to štědrá nabídka a poněvadž se shodovala s obyčeji pouště, přijala ji Najla a čekala, až ji velitel splní. Nájezdníci naložili veškeren Amrův majetek a hnali velbloudy ke stádům, která rovněž ukořistili.

‚Pojď, hospodyně, se mnou. Ukážeš mně své velbloudice.' Najla poslechla a utíkala za nájezdníky odvážejícími její majetek. Zmizela z dohledu ostatních žen a nevrátila se.

Tábor, který Šammarové prvotně přepadli, byl vybudován dobrého půl dne cesty od tábora se stanem Amrovým. Nepřátel byla přesila. Stáda ukořistili, stany však nevzali, bojíce se, aby nebyli od našich bojovníků obklopeni nebo zaskočeni. Amr se svým tchánem a ostatními kamarády je pronásledovali až do rána, avšak vrátili se, když jim někdo donesl zprávu, že byla jejich stáda rovněž ukořistěna a tábor vypleněn. Nevěděli, nebyla-li to jiná četa, proto spěchali ke svým.

Smutný byl pohled na vypleněné tábořiště. Tu a tam byly pohozeny stanové tyče, roztrhané koberce, rozlámaná sedla a mezi tím pobíhala opuštěná velbloudata. Naříkala hlady a hlady naříkaly i děti, ba i mnohé mladé ženy. Vrátivší se bojovníci spěchali do sousedního tábora, aby dohnali několik dojných velbloudic a napojili mláďata, jakož i aby dovezli

trochu potravin. S nasycenými zvířaty, dětmi a ženami se dali k sousedům, aby u nich pobyli, pokud si ke stanům nepomohou.«

»Kdo se stará o vypleněné?«

»Každý syn šlechetných rodičů. Nikdo, leda lakomec, jim neuzavře své ruky, a lakomce mezi sebou nestrpíme. Hospodáři, kteří ztratili své stany, zásoby a stáda, se rozejdou nebo na vypůjčených zvířatech rozjedou po táborech a beze slova usednou v oddílu pro muže stanu náčelníkova. Není třeba, aby něco povídali nebo prosili. Kdekdo ví, co na ně Alláh seslal. Z každého stanu přinášejí, co mohou: koberce, vodní měchy, čerpadla, ba i nosítka se zakrátko kupí před stanem náčelníkovým. Ten dovede jednu, onen dvě velbloudice s nákladními nebo jízdními sedly a tlumoky. Za den, za dva naloží postižený všechno, co dostal, a žene zvířata ke svým. Vypomáháme jeden druhému; vždyť dnes nevíme, zda zítra sami postiženi nebudeme.«

Najla unesena.

Amr, hned jak přišel na tábořiště, hledal paní svého stanu. Nikde jí nebylo, nikdo o ní nevěděl. Zachvěl se, jako by byl někdo řal do kořene jeho života. Kam se poděla? Co se s ní stalo? Uslyšel, kolik ženy věděly, avšak to mu nestačilo. Uvázav svou klisnu, dal se směrem, kterým Najla zmizela. Její stopa ho dovedla do nevelké, avšak hluboké kotliny. Půda v ní byla rozšlapána kopyty a rozšoustána koleny velbloudů. Několik zvířat tam klečelo a odtud na jihovýchod odjelo. Stopa Najlina se neobjevila, ačkoliv po ní Amr pátral po dva dny. Nabyl přesvědčení, že Najla z kotlinky neodešla, nýbrž že odtud na velbloudu odjela. Věda, že to neučinila dobrovolně, byl přesvědčen, že byla unesena. Kdo ji unesl? Kam s ní zamířil? Na tyto otázky mu mohl dáti odpověď pouze Alláh.

Pohovořiv se svým tchánem, vsedl Amr na svou klisnu a cválal do našeho tábora. Zděsil jsem se, uviděv jeho vpadlou tvář a mrtvé oči. Nebyl sobě podoben. Jako by byl o mnoho a mnoho let zestárl.

‚Nediv se, bratře. Ztratil jsem, co jsem měl nejraději. Bez Najly žíti nemohu. Odešla-li ona, prosím Alláha, aby odvolal i mne z tohoto světa.'

‚Co to mluvíš, synku?' ozvala se matička, která k nám přisedla. ‚Nemyslím, že Najla odešla, myslím však, že potřebuje tvé pomoci a touží, abys k ní pospíšil.'

‚Myslíš, matičko, že mne potřebuje?'

‚Jsem o tom přesvědčena. Tvou povinností je, abys za ní spěchal.'

‚Jen kam? Kdybych aspoň nějakou stopu měl.'

‚Uvažuj a pros Alláha, aby ti vnukl dobrou myšlenku. Bez rozvahy k cíli nedospěješ.'

‚Máš pravdu, mám uvažovati, ale když je můj rozum jako studna vysoko zasypaná.'

‚Vyčisti studnu a načerpej z ní zdravé vody. Víš, co mně napadá?'

‚Pověz, matičko, pověz. Pomoz mně čistiti studnici mého rozumu.'

‚Potulný obchodník opustil váš tábor, krátce než byl přepaden. Najlu namlouval šerífovi. Nevěděl, že bude váš tábor přepaden? Není mu známo, kam se Najla poděla? Jisté je, že o ni neustále pečoval. Jisté je rovněž, že zmizela za chvíli, když on odcestoval.'

‚Budiž Alláh pochválen za hvězdičku, kterou jsi, matičko, zanítila v mém temném rozumu! Dobrých patnáct dní nebýval potulný obchodník v našem táboře. Hlídal svého velblouda, o němž tvrdil, že je nakažen prašivinou.'

‚Viděl jsi ji?'

‚Neviděl. Obchodník nikdy své zvíře před můj stan nepřihnal, jak říkal, ze strachu, aby se mé stádo nenakazilo. Je možné, ba pravdě velice podobné, že prašivina byla pouze záminkou, aby se mohl volně toulati po okolí. Což, setkal-li se se zvědy nájezdní čety?'

‚A což, Amře, byli-li v nájezdní četě lidé šerífovi?'

‚Co to povídáš, matičko? Že by se byl šerif odhodlal k podobnému činu? Je to přece syn šlechetného otce, který je znám široko daleko.'

‚Vášeň je silná a ukamenovaný ďábel ji rozdmychává, jen aby zahanbil toho, kdo se mu nepodřizuje. Otec šerífův snad ani nevěděl o vášni svého syna a věděl-li o ní, jistě ji považoval za lásku, kterou Alláh do jeho srdce vlil a nikdy se nenadál, že by se jeho synáček odhodlal k únosu, ba k loupeži. Všechno, co ti povídám, synku, jsou domněnky, jiskry, které

nutno roznítiti, aby svítily. Rozdmycháš je, vydáš-li se k oné čeledi Šammarů, která váš tábor vyplenila. Její bojovníci ti povědí více, než víme my.'

‚Pravdu máš, matičko. Nesmím váhat. Hned se dám na cestu.'

‚Neukvapuj se, synáčku. Víš, kdo je původcem ukvapenosti. Spoléhej na Alláha a připravuj svou výpravu. Potřebuješ společníků a je nutné, abys byl velmi opatrný ve výběru.'

‚Tady je společník Amrův.'

Má matička se zasmála: ‚Jestli pak jsem to neočekávala! Běž, synáčku, s ním a doprovázej ho. Taková výprava ti zavdá příležitost, abys ukázal, kdo jsi. Opustíš nás jako mladík a vrátíš se k nám jako zralý muž.'

‚Koho bychom měli ještě vzíti?'

‚Vy dva stačíte. Potřebujete bratříčka, který by byl spolu vaším vůdcem.'

‚Kde vezmeme bratříčka, který by nás uchránil od tolika cizích kmenů a čeledí?'

‚Alláh vám ho posílá. Tamhle přijíždí.'

Na popelavé velbloudici se blížil ke stanu mého otce jezdec, zahalený v dlouhý plášť, ušitý z bílých a hnědých kozí gazelích.

‚Tohoto synka pouště, tohoto příslušníka opovrženého kmene Sluba máme vzíti s sebou?'

‚Zajisté, synci. Tento synek pouště bude vaším bratříčkem a ochráncem, ba vaším soukmenovcem. Vždyť vy abyste se stali aspoň na oko příslušníky kmene Sluba.'

‚Jak to myslíš, matičko?'

‚Jen uvažujte sami a dospějete na cestu, po které se ubírá můj rozum. Tento Slubi má příbuzné po celé poušti. S každým velkým kmenem táboří dvě tři čeledi Slubů. Navštěvují se a projíždějí poušť od severu k jihu, od západu k východu. S nikým války nevedou. Nikdy neloupí a nekradou, a v každém kmeni, ba v každé čeledi mají ochránce. Získáte-li tohoto Slubiho — a nepochybuji, že se vám to s pomocí otce Hájelova podaří — otevřete si cestu do kterékoliv brány světa. Jenže nemůžete putovati se Slubim jako příslušníci svého kmene. Budili byste velkou pozornost. Každý by se dotazoval: „Co tady ti lidé chtějí?" Hrozilo by vám nebezpečí nejen od lidské zvědavosti, nýbrž i od nepřátel našeho kmene. Stanete-li se na oko členy opovrženého kmene Sluba, budete

putovati jako tři příbuzní, kteří jedou na návštěvu ke svým příbuzným, roztroušeným široko daleko.'

‚Tu by bylo nutné, abychom měli šaty jako tento Slubi.'

‚Věc snadná. Nesnadnější, poněvadž potřebnější bude, než se naučíte mluviti, jako tento Slubi.'

‚S našimi Sluby se domluvíme. Jejich nářečí trochu známe. Budeme se cvičiti a zakrátko nás nikdo od našeho bratříčka nerozezná.'

‚Nerozezná vás, budete-li opatrní a bude-li on mluviti za vás.'

‚To půjde, poněvadž je jednou tak starý.'

‚Na čem pojedeme?'

‚Na velbloudech. Vždyť váš bratříček má pod sebou rovněž velblouda.'

‚Která zvířata si vezmeme?'

‚Žádné z našich.'

‚Vždyť bychom jim mohli vpáliti znak Slubů, jenž by hlásal, že jsou naše.'

‚Znak čerstvě vpálený by byl podezřelý. Lépe bude, když si koupíte nebo vyměníte od Slubů staršího velblouda, který byl odedávna jejich majetkem. Dvě zvířata vám stačí. Budete putovati pomalu a chůze pěšky vás neunaví, poněvadž si vždy budete moci odpočinouti v sedle.'

‚Hle, matičko, v temné noci jsem k tobě přišel a v noci měsíční od tebe odcházím. Naznačila jsi mi cestu, tvá rada mi svítí jako jasná hvězdička a Alláh dá, že mne dovede k Najle.'

Za Najlou.

S pomocí tatíčkovou jsme zařídili vše po radě matčině. Slubi nám dovedl staršího šedého velblouda se sedlem a tlumokem a šaty pro mne a Amra. Zásob jsme si mnoho nevzali, jen ty, které byly v našich tlumocích. Každý jsme měli obyčejnou starou křesací ručnici a navenek žádnou jinou zbraň, na holém těle však dobrou dýku. Několik zlatých penízů jsme si každý zašili do opasku. Tamhle bokem od nedostupného kopce Tuíl Šhák stál tábor, ve kterém jsme se loučili se svými.

Putovali jsme pomaloučku od tábora k táboru. Náš bratříček se doptával na své příbuzné a kde byli nablízku, zajížděli jsme k nim jako hosté. Někteří se na nás zvědavě za-

dívali, uslyševše však, že jsme chráněnci jejich příbuzného, neobtěžovali nás a nikomu nevykládali, že nás neznají.

Do pískové pouště Nefúd jsme vkročili od severozápadu. Při jejím západním pomezí jsme našli několik stanů a v nich jsme po prvé zaslechli o nájezdnících, kteří Amrův tábor vyplenili. Vracejíce se s kořistí, odpočívali nedaleko, a Slubové jim donesli mléka a nabídli dva kozelce. Nějaký cizinec, který se nájezdu rovněž účastnil, koupil oba kozelce pro sebe a pro svou družinu. S touto družinou byl i náš potulný obchodník a sice, jak Slubové ubezpečovali, se svou mladou manželkou. Zaslechli, jak plakala a jak jí její manžel hrozil, nepřestane-li. Amr se hned radoval, hned skřípěl zuby; vždyť nebylo pochyby, že mladá manželka obchodníkova byla Najla. Co asi chudinka zkusila! Že ji obchodník neunesl pro sebe, bylo jisto. Kdo byl cizinec, k jehož družině náležel? Nebyl to zástupce šerífův? Bylo nutno, abychom tuto jiskřičku rozdmychávali a dále putovali.

Trvalo to několik neděl, než jsme dospěli do tábora čeledi nájezdníků. Byl zřízen při jihovýchodním konci pohoří Edža. Dostali jsme se do něho jakoby cestou k nějaké čeledi Slubů, o které nám povídali, že pase svá stáda při levém břehu střední části údolí Rma. Bližší zprávy jsme hledali u ochránce, kterého měla bezmála u každé čeledi Šammarů. Sestoupivše se svých zvířat bokem od stanu ochráncova, nevešli jsme do něho, nýbrž jsme se schoulili před ním, čekajíce, až jak nás hospodář nebo hospodyně přivítá a nám pohostinství nabídne. Hospodyně mlčela. Zato hospodář, který se odněkud vracel, zdaleka na nás volal:

‚Buďte vítáni, synci pouště! Zůstaňte seděti, kde jste. Pěkné místo jste si vybrali. O své velbloudy se nestarejte. Zítra je vyžene můj pastýř se svým stádem.'

‚Kéž ti dopřeje Alláh blaženého večera, ochránče ubohých synků pouště! Zůstaneme na místě, které nám vykazuješ, o svá zvířátka se však sami postaráme. Jeden z nás jich bude na pastvě střící. Víš, naši velbloudci jsou zvyklí samotě; třebas by se kopali nebo kousali s tvými. Vždyť některá zvířata opovrhují našimi, právě jako jejich hospodáři opovrhují námi.'

‚Máte vy, synci pouště, tvrdé hlavy. Dobře vám radím a přece nechcete poslechnouti. Jednejte, jak za nejlepší uznáte.'

‚Kéž ti Alláh požehná, ochránče náš a kéž uštědří tvým dětem vlídnost a úslužnost, jakou jsi ty zdědil po svých předcích! Tady můj kamarád požene naše velbloudy na pastvu. Kde jsou vaše stáda?'

‚Tamhle za tím osamělým kopcem je zahlédneš. Pastva je dobrá, jenže kraj není dosti bezpečný. Bude dobře, nevzdálí-li se příliš od našich pastýřů.'

‚I kde by se vzdálil! Je chudáček bázlivý. Má strach nejen z lidí, ale i z pozemských duchů a strašidel a těch je, jak jsme slyšeli, v tomto rozbrázděném kraji velice mnoho.'

‚Raději o nich ani nemluv. Není dobře, když synek Adamův hovoří o bytostech neviditelných. Paní mého stanu, dej tomuto hladovému synku pouště, co zbylo od večeře, aby na pastvě neomdlel.'

‚Kdepak by omdlel hladový synek pouště! Stáhne svůj opasek a jeho žaludeček se chvěje, jako by byl plný. Než budiž po tvém. S radostí přijme, co mu paní tvého stanu udělí.'

‚Od včerejší večeře nezbylo nic. Chleba jsme nepekli a rozvařený ječmen jsem vyškrabala pastýři, když vyháněl. K snědku nemám, leda sušené kobylky. Snad mu půjdou k duhu.'

‚Jak by nešly! Pochutná si na nich můj kamarád; vždyť na ně za dne vzpomíná a v noci se mu o nich zdává.'

Prvá stopa.

Hospodyně mně nasypala sušených kobylek do cípu levého rukávu. Zavázal jsem jej, spojil s pravým, přehodil za krk a hnal naše velbloudy udaným směrem na pastvu. Stopy byly patrné, nemohl jsem zblouditi. Dospěv ke stádům, vyhledal jsem pro svá zvířata kotlinu plnou čerstvých bylin jednoletých a popocházel k pastýřům. Cestou jsem si prohlížel znaky pasoucích se zvířat. Na šestnácti jsem našel náš kmenový znak, ovšem že na něm byl před nedávnem vpálen znak Šammarů. To byla zvířata, která bojovníci dohnali z posledního nájezdu. Jak se zachvěly moje útroby, když jsem mezi nimi poznal i zamilovanou jízdní velbloudici Amrovu! Byli jsme na stopě, a to na pravé.

Pastýři na mne zdaleka pokřikovali a když jsem se k nim přiblížil, dobírali si mne, jako si dobíráváme každého synka pouště. Dělal jsem, jako bych se styděl, proto jsem mlčky

snášel jejich žerty a na jejich otázky odpovídal rčeními, jakým jsem se od našeho bratříčka naučil.

‚Věru, že tvá matička v tobě povila velkého hrdinu. Tvůj otec může děkovati Alláhovi, že má synka, který roznese jeho jméno po celé poušti. Doporučíme svému veliteli, aby tě vzal na nejbližší výpravu za zvěda. Od nikoho by nedostal lepších zpráv o napajedlech a tábořištích než od tebe. Nebude třeba, abychom za noci upevnili lampu na ostří kopí a nesli ji v čele. Pojedeš-li ty před námi, budeš nám zářiti jasněji než sto lamp.'

Takto a podobně ke mně hovořili. Nejednou zamířila moje pravice k rukověti dýky, nejednou mne lehtal jazyk, abych jim náležitě odpověděl. Alláh mne chránil, překonal jsem se, pastýři se ode mne odvrátili a hovořili o věcech, které je zajímaly.

‚Pěkná jsou zvířata, která jsme odehnali Beni Sachr. Tuto popelavou velbloudici bych nedal ani za dvacet jiných,' povídal jeden a ukazoval na zvíře Amrovo.

‚Alláh ti otevřel bránu ke zdaru. Ty a tvoji druhové jste ukořistili více než my a nikdo na vás nevystřelil, kdežto za námi lítaly koule, jako když se naši chlapci cvičí v metání křemelek z praků. Šest nás padlo a osmnáct jich bylo poraněno. Z vás ani jeden.'

‚To asi byla příčina, proč se vrchní velitel obořil na našeho velitele a vytýkal mu, že jednal proti jeho rozkazu. Nebýti vzpruhy, kterou jsme dostali od svého velitele, byli bychom dřepěli u nákladních a churavých velbloudic a čekali, až co vy přiženete a jaký podíl nám připadne.'

‚Kde asi je ten váš tehdejší velitel?'

‚Kde by byl! U svého pána šerífa buď v Medíně anebo v Tájifu. Života v poušti se asi nabažil a nyní si hoví na měkkém divaně a vykládá o svých hrdinných činech.'

‚Hrdinou nebyl a jistě ani není. Ani o jednom z jeho činů nemůžeme říci, že by byl hrdinný. Že vás vybídl, abyste napadli bezbranný tábor, nebylo hrdinstvím.'

‚Vždyť nevěděl, že je bezbranný.'

‚Jak by nebyl věděl! Slyšeli jste přece od ostatních zvědů, že hovořil den před útokem s nějakým člověkem. Od toho se jistě dověděl více, než oznámil vrchnímu veliteli.'

‚Inu, ať bylo, co bylo, jisté je, že nám dopomohl k snadné kořisti a že jsme ji dohnali k svému příbuzenstvu spokojeni a zdrávi.'

Toto vypravování rozdmychávalo jiskřičku, zanícenou mou matičkou a živenou Sluby, se kterými jsme se na pomezí Nefúdu setkali, v plamének, jenž nám osvěcoval mnohé, co bylo až dotud temné.

Přihnav k večeru velbloudy ke stanu, spoutal jsem je kus od stáda hospodářova a natáhl se vedle nich. Moji dva kamarádi přišli za mnou. Sotva si lehli, šeptal mně Amr:

‚Víš-li pak, Hájele, čí je stan, ve kterém bývá soused našeho hostitele?'

‚Snad tvůj?'

‚Ba věru, že můj. Je úplně nový; vždyť jsem jej koupil před svatbou. Nadál jsem se, že se pod ním budou prohánětí chlapci, které mně povije jeho paní, a dnes v něm bydlí cizinec, příslušník kmene Šammar. Divné jsou cesty, po kterých Alláh vodí synky Adamovy.'

‚Věru, že divné,' poznamenal jsem a vykládal rovněž šeptem o tom, co jsem sám zaslechl a čeho jsem se domyslil.

Jak se setmělo, volal náš hostitel: ‚Synci pouště, pošlete hladového k večeři.'

Náš bratříček šel sám a donesl nám chléb z rozemletých kobylek a hrst datlí. Nasytivše se, vrátili jsme nádoby hostitelce.

‚Zahnali jste hlad?'

‚Zajisté že zahnali, ó naše hostitelko. Co z něho v nás ještě zůstalo, zaženeme zítra. Vždyť tvá štědrá ruka nám zůstane otevřena.'

Na stráži.

‚Dobře uděláte, synci pouště, budete-li střící svých zvířat. Jsem odpovědný za vás a za váš majetek jako váš ochránce a váš hostitel. Usnadníte moji povinnost, bude-li jeden z vás na stráži. Kraj je nebezpečný a zvědové oznámili, že se blíží velká četa našich nepřátel Harbů.'

‚Budiž Alláh pochválen za příležitost, jakou nám dal, abychom se ti, ó hostiteli a ochránče náš, aspoň něčím odvděčili! Přidružíme se k vašim strážcům a budeme bdíti, kdyby některý z nich usnul.'

‚Chcete-li doopravdy bdíti, zajděte tamhle pod ten kopec. Okolo něho vede cesta, po které asi Harbové přijdou, tamní stráž je tudíž nejdůležitější.'

‚Zajisté že půjdeme a bdíti budeme. Vždyť my, synci pouště, se vyspíme i za jízdy. Sluch máme jemný a zrak ostrý. Kdejaký zvuk pouště k nám mluví a my mu rozumíme, poněvadž jsme, jak nám říkáte, synci pouště.'

Šli jsme pod kopec všichni tři a našli pod ním obstaršího bojovníka. Seděl mezi dvěma balvany a jeho ručnice se opírala o vedlejší skálu. Slovy i posunky dával najevo svou radost z naší společnosti.

‚Třebas jste pouze synci pouště, přece jste synové Adamovi a ve vaší společnosti mne snáze přejdou dřímoty, než kdybych byl zůstal sám.'

‚Hle, bojovníku, nač by ses trudil, nač bys své dřímoty přemáhal? My, synci pouště, tě zastaneme.'

‚Náčelník mne sem poslal a jeho vůle je mně rozkazem. Nepocházím sice ze Šammarů, nýbrž ze Mtejrů, avšak Harbové jsou nepřáteli nás obou. Kdybych usnul, mohl bych zaviniti, že by byl náš tábor překvapen a mohl bych ztratiti veškeren svůj majetek. Moje tvář by zůstala navždy počerněna.'

‚Hle, bojovníku, co říkáš, kdybych tady s tebou ponechal své dva kamarády a sám zašel na dostřel odtud a tam zůstal na stráži? Tak daleko nedoléhají zvuky z tábora. Lež na zemi, snáze bych zaslechl jakýkoliv pohyb, k tobě přiběhl a tebe varoval. Ty bys potom zvolal na poplach a všichni tvoji druhové by tě chválili pro tvou bdělost a opatrnost.'

‚Tvůj návrh se mi líbí. Jdi touto cestou, jak daleko můžeš, a hlídej. Přece mne neoklameš.'

‚Kde by tě oklamal hladový synek pouště! Víš přece, že tady u vás máme svého ochránce. On nás k tobě poslal. Naše čeleď by nás vyvrhla, kdybychom ho podvedli. Mimo to máš v zástavě mé dva kamarády a oba naše velbloudy.'

Náš bratříček odešel a my zůstali s bojovníkem.

‚Dává-li váš kamarád pozor na dobrý dostřel odtud, není třeba, abychom tady seděli mlčky. Můžeme si povídati.'

‚Jak poručíš, tak se stane. Budiž.'

‚Zdá se mi, že jste skoupí na slovo, nebo že Alláh hrubě nenatáhl váš rozum. Nemůžete-li nebo neumíte-li mluviti, poslouchejte mne. Čas nám ujde, dřímoty zmizí.

Jak jsem se již zmínil, nejsem ze Šammarů, nýbrž ze Mtejrů. Nepohodnuv se trochu se svými krajany, odstěhoval jsem se k Šammarům a již pátý rok tábořím jako soused náčelníka této čeledi. Víte, že soused má bezmála tatáž práva

a tytéž povinnosti jako host. Můj soused Šammari mne chrání před svými soukmenovci, kdežto já ho chráním před Mtejry. Pokud žijí Šammarové v míru s mými soukmenovci Mtejry, je ochrana snadná; hůře by bylo, kdyby si vypověděli válku. To bych asi u Šammarů nevytrval a vrátil se ke svým. Dosud se to nestalo a mně se u nich líbí. Nastěhoval jsem se k nim s devatenácti velbloudy a dnes jich mám přes čtyřicet.'

‚Alláh ti požehnal a ještě ti požehná.'

‚Alláh požehná tomu, kdo se přičiní, a syn mého otce se věru přičinil. Z posledního nájezdu jsem přihnal šest velbloudic a přivezl jeden stan se všemi zásobami.'

‚Budiž Alláh pochválen, že ti otevřel bránu ke kořisti!'

‚Budiž Alláh pochválen! Bránu mně otevřel, a to ke kořisti velmi snadné. Hravě jsem si vzal zvířata a se smíchem jsem naložil stan a zásoby.'

‚Nikdo ti nepomáhal?'

‚Můj bratranec. Táboří se mnou.'

‚Od koho pak jsi dohnal a dovezl tuto kořist?'

‚Od Beni Sachr. Znáte, synci pouště, tento kmen?'

‚Přisám Alláh, že známe. Navštívili jsme své příbuzné, kteří při jeho území táboří.'

‚Neslyšeli jste o našem nájezdu?'

‚Slyšeli.'

‚Co jste slyšeli?'

‚Že jste je zasáhli jako blesk a zastrašili jako hrom.'

‚Pěkně to povídáš, synku pouště. Pravdu mají, kdo nás k blesku a hromu přirovnávají. Nezarazilo vás něco z toho, co o nás vykládají?'

‚Zarazilo.'

‚Co to bylo?'

‚Že jste uloupili vdanou ženu a to že je neslýchané; tímto zločinem že jste pošpinili svou tvář.'

‚My že jsme uloupili vdanou ženu? My, nájezdníci? To je lež. Podnikli jsme lov na jejich stáda a na jejich majetek, nikoliv na jejich ženy.'

‚A přece s vámi zmizela mladá žena nějakého Amra.'

‚Amrova byla? Přisám Alláh, že ten obchodník lhal.'

‚Jaký obchodník?'

‚Co je vám do toho? Beztoho ho neznáte. Když již mluvíme o našem zájezdu a vy jste o něm leccos zaslechli, nebude na škodu, když vám o něm podle pravdy povím.'

‚Otevři ústa a povídej.'

„K našemu náčelníku přijel nějaký cizinec se šesti druhy. Navštívil knížete Eben Rašída a od něho zamířil k nám. Doprovázel ho černoch knížete, jenž jménem svého pána náčelníka žádal, aby splnil každé možné přání cizincovo, poněvadž je to vrchní správce vznešeného šerífa z Medíny, který je velkým dobrodincem, ba ochráncem Eben Rašídovým.

Vzkaz knížete a snad ještě více dary nabídnuté cizincem otevřely srdce náčelníkovo, takže činil, co jen svému hosti na

Obr. 77. — Ammán.

očích viděl. Host několikráte poznamenal, že by se rád účastnil nájezdu nebo válečné výpravy.

„Mnoho jsem slyšel o vašich nájezdech, dotud jsem však nepodnikl ani jediný. Což, nemohli bychom se někam vypraviti?"

„Proč bychom nemohli? Brána k nájezdům je vždy otevřena. Nepřátel máme plno. Mnohdy je těžko se rozhodnout, které napadnout."

„Mám spadeno na Beni Sachr. Vyloupili karavanu, kterou jsem poslal do Damašku. Nemohli bychom je trochu polehtati?"

„Proč bychom nemohli? Nevypověděli jsme jim sice válku, ale dotud jsme také neobnovili přátelství. Naši lidé si zajíždějí k nim a jejich k nám. Nepočernili bychom své tváře, kdybychom je napadli."

Dlouho si šeptal cizinec s naším náčelníkem, a potom náčelník s jinými čelnými muži. Konečně náš náčelník, jenž měl býti vrchním velitelem, oznámil:

„Nájezd podnikneme, nájezd ve jménu Nejvýš milosrdného. Toho a toho dne ať jste hotovi!"

„Kolik zásob a jaké?"

„Aby stačily na dvě, na tři neděle a aby nepotřebovaly ohně."

Vzali jsme si sušených kobylek, datlí, mouky ze semene semhu a chystali své jízdní velbloudy. Klisnu jsme neměli vzíti žádnou; bylo patrno, že bude nájezd obtížný a že by klisny námahy nesnesly. Mimo to bylo nutno, abychom ponechali koně doma, aby na nich zbylí bojovníci odrazili útok, kdyby za naší nepřítomnosti naši nepřátelé tábor přepadli. Nájezdu se účastnilo přes šest set jezdců. Srazili jsme se na severním úpatí pohoří Edža a odtud se dali pískovou pouští k severozápadu. Jak jsme jí prošli, vypravil vrchní velitel zvědy. Třikrát, čtyřikrát se vrátili bez určité zprávy o táborech Beni Sachr. Pátého dne k večeru přicválali s radostnou zvěstí, že zahlédli stáda Beni Sachr.

„Nazítří pojedete vyzkoumati, kde jsou tábory."

Cizinec se nabídl, že pojede rovněž.

„Jsi můj host a chráněnec mého knížete. Nerad bych, abys vyhledával nebezpečí, jakému nejsi zvyklý."

„Sami říkáte, že nájezd je lov. Co by byl lov bez nebezpečí? Přelstí-li mne nepřítel, nebude škoda, když zahynu." Nedal si říci, přidružil se k ostatním zvědům a řídil je, ba vedl je. Tázal se na to neb ono napajedlo a když se dověděl, kterým směrem leží, vybídl ostatní zvědy, aby s ním jeli tím směrem. U jednoho napajedla povídal svým druhům:

„Rozjeďte se a pátrejte po táborech na severu a severovýchodě. Sám se dám se svým kamarádem na severozápad."

Jeden z našich, který byl nejdále k západu, zahlédl, jak se cizinec setkal s osamělým pastýřem a s ním hovořil. Zdaleka pozoroval, že pastýř střeže jediného zvířete. Divil se, že se cizinec nezmocnil ani velblouda, ani pastýře: vždyť takový zajatý pastýř bývá pramenem, z něhož vrchní velitel čer-

pává nejlepší zprávy. Po návratu pověděl zvěd vrchnímu veliteli, co viděl.

„Kde je tvůj zajatec a jeho zvíře?" ptal se vrchní velitel cizince.

„Jaký zajatec?"

„Pastýř, s kterým jsi hovořil. Jistě to byl příslušník Beni Sachr. Byl by nám přesně udal polohu jednotlivých táborů a usnadnil nám útok."

„Nač bych ho byl zajímal? Tím bych byl leda poplašil jeho druhy, kdežto sám jsem z něho dostal vše, co věděl. Hlavní tábor leží rovnou k severu od toho a toho napajedla. Stáda se nyní pasou mezi tím a tím napajedlem. Mám pravdu, druhové, či nikoliv?"

„Pravdu máš," odpověděli zvědové, pátrající oním směrem.

„Buď jak buď, svého zajatce jsi měl dovésti, obzvláště, pásl-li pouze jediné zvíře. Nikdo by si v táboře nebyl všiml, že se ještě nevrátil, a ráno je beztoho přepadneme."

„Učinil jsem, co jsem učinil. Za všechno odpovím."

„Nezapomínej, hoste, že jsme na nájezdu. Tady podléháš mně jako každý jiný bojovník."

„Nikomu jsem neuškodil, všem jsem vám prospěl. Není třeba, abys mně něco vytýkal."

„Máš pravdu, není třeba výtky, je třeba činu. Vyberte zvířata, která jsou nejvíce unavena. Veškerá zavazadla na ně naložte a ti a ti zůstanete s nimi zde. Budete čekati na stáda, která vám pod ochranou Alláhovou přiženeme."

Přes osmdesát zvířat bylo uznáno za unavená a dvaatřicet starších bojovníků jich mělo stříci. Spoutali zvířatům přední nohy a rozdělovali zásoby tak, aby se daly snadno a rychle naložiti. Ostatní se chystali k útoku.

„Jak jsme určili hned doma, dostane každý z kořisti svůj díl. Budeme loviti společně a nikoliv soukromě. Kdo máte ručnice, utvoříte skupinu jednu, kdo jste si vzali kopí, druhou. My všichni s ručnicemi napadneme stáda, jak z tábora vyjdou na pastvu. Dodáme je vám a vy je poženete sem. Jakmile vás kamarádi, střehoucí našich zásob, zahlédnou nebo uslyší, naloží vše, co jsme zde nechali, a budou s vámi a s kořistí prchati k jihovýchodu. My s ručnicemi budeme chrániti váš ústup.

Což, hoste Milostivého, nezúčastníš se útoku, o kterém jsi tolikrát hovořil?"

„Zůstanu tady. Nebude na škodu, přibude-li ochráncům vašich zásob sedm ručnic. Vždyť jsi jim nenechal ani jediné."

„Staniž se po tvém! Jen nezapomeňte, kamarádi, že jste povinni podrobiti se mému rozkazu. Nikdo z vás ať se nehne od unavených velbloudic a zásob."

„Nestarej se, veliteli náš," odvětil nejstarší bojovník. „Aspoň stokrát jsem se již účastnil nájezdu a nikdy jsem se neprovinil proti rozkazům svého velitele. Moji druhové se budou jistě říditi mým příkladem."

„Zajisté, zajisté. Jeďte s pokojem! Kéž vám Alláh sešle příznivý větérek!"

Nájezdníci útočí.

Jel jsem s vrchním velitelem a s bojovníky, kteří měli ručnice. Napadli jsme stáda, odrazili jejich ochránce a odevzdali je svým druhům s kopími. Sotva se to stalo, ozval se za námi hukot, jako když hrom zarachotí. Beni Sachr byli doma. Sedli na své klisny a pustili se do nás. Z útoku jsme přešli k obraně. Byla hodně těžká, ale překonali jsme útočníky, poněvadž nás bylo pětkrát tolik. Jenže se Beni Sachr nedali zastrašiti. Četa přijížděla za četou, napřed na koních, potom na velbloudech, tísnily nás a dorážely na nás jako vlci nebo šakali na poraněného velblouda. Zakousli se nám do týla a tlačili nás k ústupu. Noc nás zachránila. Jejich klisny měly žízeň a jezdci ze strachu, aby neztratili svých zvířat, vyhledávali chráněná napajedla. Leč jezdců na velbloudech přibývalo. Přilepili se na nás a věru, že jsme měli strach, že nás udusí. Pojednou zazněl mezi nimi pokřik na poplach a značná část ujížděla k západu. Budiž Alláh pochválen, se zbytkem jsme si poradili a spěchali za svými s devadesáti jízdními velbloudy, které jsme ukořistili svým pronásledovatelům. Rychlým krokem jsme se dali za svými druhy. Na místě, s kterého jsme útok podnikli, jsme nenašli nikoho. Teprve hodný kus na jihovýchod jsme zahlédli nějaký dav. Měsíc svítil, ale do dálky jsme jasně neviděli.

„Co je to za lidi, kteří před námi prchají? Zajeďte k nim a přineste nám zprávu," velel vrchní velitel, určil mne a ještě pět kamarádů.

Cválali jsme, seč naše velbloudice byly, za neznámými. Přiblíživše se k nim na dostřel, poznali jsme, že někteří velbloudi nesou stany a různé zásoby, kdežto ostatní zvířata že jsou bez sedel. Je to čeleď, která se za noci stěhuje, nebo jsou to nájezdníci, ujíždějící s kořistí? Zavolali jsme bitevním pokřikem na hle, neznámí nám odpověděli jakoby ozvěnou. Byli to naši bojovníci, kteří měli střící unavených velbloudů a zásob. Sotva jsme k nim dojeli, zavolal mne cizinec a pravil:

„Tyto dvě velbloudice, se vším, co nesou, a těchto šest zvířat jsou tvé s podmínkou, že vezmeš pod svou ochranu mne, mých šest druhů a tohoto muže s jeho manželkou."

„Syn mého otce dotud nikdy neodmítl utištěného. Dávám ti, cizinče, svůj obličej nejen pro tebe, nýbrž i pro všechny, které jsi jmenoval a budu tě chrániti před každým, kdo by ti třebas jen slovem ublížil. Odměnu za svou ochranu nepřijmu."

„Není to odměna, je to dar, který ti udělují."

„Naši předkové nás učili, abychom nezavírali otevřené ruky. Dar přijímám a prosím Alláha, aby tvou štědrost odměnil." Tak jsem se stal ochráncem cizincovým.

Poskytnuv mu ochrany, zavázal jsem svého souseda ze kmene Šammar, aby ho rovněž chránil před každým, tedy i před svým náčelníkem. Příbuzenstvo mého souseda šlo s námi a kdybychom byli bývali slabí, mohli jsme požádati o pomoc, lépe o ochranu, kteréhokoliv náčelníka. Cizinec byl v bezpečí jak v území Šammarů, tak v území Mtejrů. Nevěděl jsem, z jakého důvodu mne o ochranu žádá, avšak nebylo mou povinností, abych se po tom dotazoval. Za chvíli nám to pověděl náš vrchní velitel.

„Jak jste se dostali k této kořisti?" ptal se strážců unavených velbloudic a zásob.

„Alláh nám ji poslal."

„Alláh nic neposílá neposlušným. Mluv ty, jemuž jsem svěřil dozor," obrátil se na staršího bojovníka.

„Přisám Alláh, že mluviti budu, a to pouze pravdu. Po tvém odchodu, veliteli, hovořil tento cizinec s nejmladšími mými kamarády. Sbíhali se ke mně a nutili mne, abych se s nimi vydal pro kořist.

„„Hle, tento cizinec včera k večeru odkryl malý tábor s pěkným stádem kousek odtud. Jeho obyvatelé spěchali na

pomoc velkému táboru, který vrchní velitel přepadl. Proč bychom si nevzali, co nám Alláh uchystal?""

„„„Nic vám Alláh neuchystal. Slyšeli jste rozkaz vrchního velitele a přisám Alláh, že tento rozkaz nepřekročím.""

....Nikdo tě nenutí. Dovol aspoň nám, abychom si pro kořist zajeli.""

„„„Jste na nájezdu, máte poslouchati velitele, kterého jste sami uznali. On mne ustanovil svým zástupcem, máte tudíž poslouchati mne.""

„„„Nejsme přece děti, nepotřebujeme chůvy. Pojďte, kamarádi, tady cizinec se svou družinou nám pomůže a naši se budou radovati, když dovezeme několik stanů a doženeme pěkné stádo. Ani naši ostatní druhové se nebudou horšiti. Vždyť se můžeme vzdáti svého podílu na kořisti, kterou jim Alláh seslal.""

Najla se dožaduje ochrany.

Chvíli hovořili tak i onak a cizinec, jakož i jeho družina je podpichovali a podněcovali. Konečně se vzchopili a zmizeli. Teprv k večeru se vrátili s tím, co vidíš."

„Tvou ochranu si vyprošuji. O tvůj obličej žádám, ó vrchní veliteli," zaznělo z ženského hrdla a mladá žena, která se svezla s nosítek, spěchala k vrchnímu veliteli.

„Pod mou ochranu jsi se dala. Jiné nepotřebuješ. Zpět na svého velblouda," zvolal cizinec a seskočiv, chopil ji za rameno a odtahoval. Jeden z jeho druhů přiměl velbloudici s nosítky, aby poklekla a cizinec do nich vysadil bránící se ženu. Při tom jí povídal:

„Ani slova, nechceš-li, abych tě vydal muži, před kterým tě mám chrániti. Přisám Alláh, že se na tebe nikdo ani špatně nepodívá, pokud budeš u mne. Dovedu tě ochrániti a podíval bych se na toho, kdo by tě chtěl chrániti proti mé vůli."

„Proč jí zabraňuješ mluviti? Je to svobodná dcera svobodné pouště. Ať poví, čeho se bojí."

„Kdo tě ustanovil pánem nade mnou a mou chráněnkou?"

„Jsem vrchní velitel této nájezdné čety. Vy všichni jste mně podřízeni."

„Přisám Alláh, že se mýlíš. Nikdy jsem se ti nepodřídil, tvé jho na svou šíji nevložil."

„Účastnil jsi se nájezdu, proto jsi se podvolil mým rozkazům."

„Sám víš, že nemluvíš pravdu. Šel jsem s tebou jako chráněnec tvého knížete a chceš-li, jako tvůj host; svobodu jsem si zachoval a nikdo mne jí nezbaví. Moji druhové dosvědčí, že mne tato žena požádala za ochranu před tímto mužem. On tvrdí, že je pod jeho patou, kdežto ona tomu odporuje. Je to obyčejná manželská hádka. Sám na ni stačím, není třeba, aby se do ní míchal někdo jiný."

„Jde-li o stížnost manželky na manžela, věru že nemám chuti se jí zabývati. Proč jsi nabádal mé bojovníky k neposlušnosti?"

„Upozornil jsem je na kořist, kterou jim Alláh poslal. Kdo z nich mne může usvědčiti, že bych je byl podněcoval proti tobě? Nemám s tebou nic společného a vida, že mi nepřeješ, oddělím se od tebe se svou družinou."

„Jsem za tebe odpovědný tvému knížeti. Bez ochránce se odtud nedostaneš."

„Tento cizinec si vyžádal mého obličeje, mé ochrany a přisám Alláh, že jsem mu ji udělil," oznámil jsem vrchnímu veliteli.

„Sám jsi cizinec, nemůžeš ochraniti cizince."

„Mám svého souseda a ten se mne ujme. Hej, sousede, hej, vydej se na chodník vyšlapaný od našich předků a spěchej ke mně. Hle, chráním tohoto cizince a žádám, abys před tímto vrchním velitelem a náčelníkem oznámil, že prostíráš svůj plášť i na něho."

„Přisám Alláh, že je mně tvůj chráněnec tak blízký jako ty. Sem ke mně všichni, kdo jste z mého příbuzenstva!"

Přidružilo se k nám devět bojovníků spřízněných s mým sousedem, takže nás bylo všech osmnáct. Měli jsme šestnáct ručnic, čtrnáct revolverů a dvě kopí.

„Událo se, co Alláh určil," povídal vrchní náčelník a vybídl své k pochodu. Naše družina se ubírala bokem od ostatních bojovníků. Pásli jsme pro sebe, napájeli rovněž, ale byli jsme na dohled a není pochyby, že bychom byli pomohli jedni druhým, kdybychom byli bývali napadeni. Žena zůstávala po celý den v nosítkách a když jsme přenocovali, byl pro ni zřízen malý kulatý stan. Cizinec byl ustavičně při ní a nedovolil, aby s ní kdo promluvil.

V našem táboře nedal cizinec vybudovati své stany vedle stanu náčelníkova jako před nájezdem, nýbrž mezi mým a sousedovým: vždyť byl náš chráněnec. Paní mého stanu vařila pro mladou ženu a jenom jí bylo dovoleno, aby s ní

hovořila. Hned, jak ji cizinec uvedl do kulatého stanu, postaveného vedle našeho, pravil jí přede mnou a mou hospodyní:

„Hle, tito lidé jsou dobří, budou se o tebe starati a v ničem ti neublíží. Měj rozum. Tvrdíš, že muž, který tě vydává za svou ženu, není tvým manželem. Tři lidé z mé družiny jsou ochotni přísahou dosvědčiti, že nemluvíš pravdu. Požádala jsi mne za ochranu, udělil jsem ti ji a sama řekneš, že ti po dobu, co jsi u mne, nikdo neukřivdil. Dovezu tě odtud do Medíny a o další se postará Alláh. Vše dobře uvaž a nepodnikej nic, co by tě mé ochrany zbavilo a do nebezpečí uvrhlo. Pokusíš-li se o útěk nebo zaběhneš-li do cizího stanu, přisám Alláh, že tě vydám tvému manželu. Jsi jeho majetek a potrestá-li tě na hrdle, bude v právu. Pochopila jsi má slova?"

„Pochopila."

„Budou ti svítiti ve dne v noci?"

„Budou."

„Dej mně Alláha."

„Zaklínám se Alláhem, že nic nepodniknu bez tvého souhlasu."

„Věřím ti a ty můžeš důvěřovati mně."

„Důvěřuji ti, jenže se přece jen bojím, že nadržuješ tomuto potulnému obchodníkovi, který tvrdí, že jsem jeho žena, ačkoliv víš, že lže."

„O tom někdy jindy. Pokud dostojíš svému slibu, můžeš se stýkati s naší hostitelkou, ale s nikým jiným; pamatuj si: s nikým jiným."

Najla vypravuje.

Deset dní zůstal cizinec se svou družinou u nás, aby si, jak povídal, odpočal po útrapách nájezdu. Žena se zkamarádila s paní mého stanu a několikráte si u ní poplakala. Vypravovala jí, co se jí přihodilo:

„Po léta jsem hovořila se statečným bojovníkem Amrem. Chtěl mne uvésti do svého stanu, leč protivil se tomu můj bratranec, který si mne krátce po mém narození vyhradil. Náhradu přijmouti nechtěl. Amr pomýšlel na únos, když nám Alláh pomohl a mého bratrance z tohoto světa odvolal. Dvakráte se ukázal nový měsíc za dobu, co jsem byla paní stanu Amrova. Jednoho dne přijel do našeho tábora jezdec, dožadující se pomoci proti nájezdníkům; za chvíli se ukázal druhý. Všichni naši bojovníci odjeli na koních a na vel-

bloudech, aby zachránili ohroženou čeleď. Tu se přihrnuli nájezdníci i na nás. Neměli jsme obránců, i vzali si nejen naše stáda, nýbrž i naše zásoby a stany. Tento cizinec mně slíbil dar, jaký šlechetný nájezdce uděluje hospodyni oloupeného stanu. Běžela jsem za ním. Zastavil se v hluboké kotlině, kde klečela velbloudice s nosítky.

„„Hle, ženo, tato velbloudice je tvá. Sedni si do nosítek, vezmi za oprať toto zvíře, nesoucí různé potraviny, a vrať se ke svým.““ Děkujíc mu, vlezla jsem do nosítek, uchopila se oprati druhé velbloudice a otočila se směrem ke svým. Vtom přiběhl potulný obchodník, který býval ve stanu mého otce, vysmekl mi oprať obou zvířat z ruky a křičel:

„„Konečně jsem tě chytil, ty zrádkyně. Svého vlastního manžela jsi zradila a od něho utekla, jen aby ses mohla spojiti se svým prokletým milencem. Přisám Alláh, že vrazím tuto dýku do tvého srdce, jestli se jen jednou ještě pokusíš o útěk.““

Slyšíc tuto děsnou obžalobu, zůstala jsem jako ztrnulá. Sotva se mně vrátila řeč, prosila jsem cizince, aby mne chránil od posedlého obchodníka. Domnívalať jsem se nejinak, než že pozemský duch vnikl do něho a z něho mluví. Syn Adamův, mající zdravý rozum, by přece nepronesl lež tak nehoráznou.

„„Já, dcera šlechetných rodičů, že bych byla dala přednost ledajakému potulnému obchodníkovi před svým miláčkem Amrem? Ujmi se utištěné, cizinče. Zadrž násilí, jakého se na mne dopouští tento potulný obchodník.““

„„Vari odtud, obchodníku! Tato žena si vyžádala mé ochrany a přisám Alláh, že se nehneš živý s tohoto místa, vztáhneš-li ruku na ni nebo na její zvíře. Pusť oprať!““ Když obchodník hned nevyhověl, uhodil ho cizinec kolbou své ručnice do ruky, takže obě oprati hned vypadly. Cizinec mně je podal se slovy:

„„Jeď ke svým.““ Vtom se ozval jeden z družiny:

„„Tento obchodník má pravdu. Tato žena je skutečně pod jeho patou. Znám ho a znám ji.““ Totéž opakoval druhý a třetí.

„„Slyšela jsi, ženo, co ti mužové povídají?““

„„Lhou, v hrdlo lhou.““

„„Nevyslovuj, co by je urazilo. Jsou z mé družiny a kdybych se tebe nezastal, potrestali by tě. Muž, jehož ty i oni na-

zýváte potulným obchodníkem, tvrdí, co tito tři mužové dosvědčují. Kde máš ty své svědky?""

„„Zde nemám nikoho, ale kousek odtud u našeho vypleněného tábora bude zakrátko na sto mužů a žen, kteří dosvědčí, co mluvím.""

„„To jsou naši nepřátelé, usilovali by o naše krky; k nim se nevrátíme.""

„„Co se mnou zamýšlíš?""

„„Vezmu tě s sebou a budu tě chrániti jako svou sestru. Uvidíš, kterou bránu ti Alláh otevře, a tou se dáš.""

Tak jsem byla odvedena od svých lidí a dostala se až sem k vám. Chudáček Amr. Chudáček můj tatíček a ještě větší chudinka moje matička. Hle, hostitelko, zapřisahám tě Alláhem, požádej pána svého stanu, aby vzkázal mému příbuzenstvu, obzvláště Amrovi, co se se mnou stalo a kde že jsem."

„Nestarej se, děvečko. Vzkážeme jim, jak jen se nám prvá příležitost naskytne."

Naskytla se nám, ale teprve dlouho po jejím odchodu. Přitáhl k nám nějaký kupec velbloudů, který hnal skoupená zvířata do Damašku. Tomu jsme pověděli, co se se ženou přihodilo, a žádali ho, aby podal zprávu jejímu příbuzenstvu.

„Jisto jistě podám: vždyť znám onu čeleď, ba znám i otce děvčete. Svůj bílý stan obyčejně zřizuji při jeho. Jistě se chudáci trápí, že ztratili svou dcerušku a Amr svou běloučkou. Aspoň je trochu potěším; než jakou odpověď jim dám na otázku, kde že jejich děvče dlí nyní?"

„To ví pouze Alláh. Cizinec povídal, že ji dopraví do Medíny. Nepochybuji, že mluvil pravdu."

Do Medíny.

Hle, již se rozednívá. Jak rychle uplynula tato stráž. Váš kamarád k nám dosud nepřiběhl; nezaslechl asi nic podezřelého.' Ještě ani nedomluvil, když zazněly tichounké kroky. Náš bratříček se blížil.

.Celou noc se nic nehnulo. Snad bychom se mohli nyní vyspati.'

.Počkejme chviličku, až nás vystřídá denní stráž.'

Sotva zrudl východní obzor, přišel k nám z tábora mladý bojovník s ručnicí: .Jděte spat. Sám vylezu tamhle na ten kopec a budu pátrati po nájezdnících.'

‚Buď opatrný! Víš, že rádi podnikají útok při východu slunce nebo když se stáda vyhánějí na pastvu.'

‚Nic se neboj, kamaráde. Ty jsi splnil svou povinnost, já jí dostojím rovněž.'

Zmizel v ranním šeru a my odešli ke stanu strážcovu.

‚Pojďte se mnou. Zima mne roztřepala a dostal jsem hlad. Sníme, co zbylo od večeře a lehneme si.'

Spal jsem bezmála do poledne. Když jsem procitl, vzbudil jsem své kamarády a šeptal jim: ‚Neměli bychom odjeti? Nic určitějšího se zde nedovíme, a čas kvapí.'

‚Ba že kvapí a chuderka Najla čeká,' poznamenal Amr. Přitužili jsme sedla a vyvedli svá zvířata z tábora. Nikdo nás nezdržoval, nikdo nás nezval.

Zajeli jsme k čeledi Slubů dva dny cesty východně od tábora, abychom u nikoho nevzbudili nějaké podezření. Dlouho jsme u příbuzných svého bratříčka nepobyli. Vyptavše se na tábořiště jiných čeledí, dali jsme se po šesti dnech k cestě Poutnické, vedoucí do Medíny. Zůstali jsme na ní nebo při ní podle toho, kde Slubové právě měli své stany. Hned prvého dne jsme našli stopy správce šerífova a jeho družiny. Potkali je Slubové, stěhující se od jednoho napajedla k druhému. Potulný obchodník byl s nimi. Po dvou dnech jsme nabyli nové zprávy, která povídala, že potulný obchodník již s družinou nešel. Vyzvídajíce opatrně, uslyšeli jsme, že zůstal v nedalekém táboře Harbů, kde nabízel své zboží ke koupi. Dostal svou odměnu a na sever se nevrátil.

‚Chvěje se mi ruka, abych zbarvil svou dýku jeho černou krví,' povídal Amr.

‚Jen klid, kamaráde, jen klid. Rádi bychom ulovili Najlu. Nesmíme poplašiti její strážce ranou na šakala. Určil-li Alláh, že tvá dýka podetne kořeny jeho života, neujde jí. Nyní za Najlou!'

Náš bratříček souhlasil: ‚Nesmíme spustiti se svých očí správce a jeho družinu. Kdo ví, jestli se v Medíně zastavili.'

‚Máte pravdu, kamarádi. Má běloučká mne přitahuje; spěchejme za ní.'

Stopy správcovy nás dovedly až k samé Medíně.

‚Do města se nedáme. Zůstaneme u mé čeledi, která táboří nejblíže.'

‚Budiž Alláh pochválen, že ti uštědřil takovou opatrnost. Mnoho lidí šerífových zná Amra a mne. Třeba jsme se hodně

změnili, přece by nás mohli poznati a zle by se nám vedlo. Svou kořist by ukryli a nás zahubili.'

‚Vy dva zůstanete u mého příbuzenstva, já pak se vydám na výzvědy.'

‚Nevzbudíš podezření?'

‚Kdepak by ho vzbudil hladový synek pouště, jakým je syn mého otce! Vypůjčím si osílka, naložím na něho dva měchy rozpuštěného másla a pojedu s ním na trh do města. Na dům otce šerífova se přeptám u našich. Jistotně vědí, kterou cestou se k němu nejsnáze dostanu. Před ním budu čekati na otroka, kupujícího zásoby. Naše máslo je čistší a chutnější než ostatních kočovníků; není pochyby, že je ode mne koupí a mne pozve, abych mu je dovezl až do dvora. O ostatní se postará Alláh.'

Vyzvídají v Medíně.

Náš bratříček učinil, jak povídal. Po dvou dnech se vrátil se zprávou:

‚Otrok otce šerífova mně zaplatil pěkné peníze za máslo. Okusil ho a byl s ním velice spokojen. Svého osílka jsem uvázal přede dveřmi a úzkou chodbou donesl jeden měch po druhém do skladiště potravin. Cestou jsem uviděl v chodbě před skladištěm nějaké smetí. Uchopil jsem koště a zametal jsem. Otroku se to líbilo, pochválil mne a nabídl mi něco k snědku. Za řeči si stěžoval, že má málo služebnictva a práce že je mnoho.

„Jak to, že tvůj pán, vznešený a urozený šerif, prací tak zatěžuje tebe, svého nejlepšího důvěrníka?"

„Pravdu díš, synku pouště. Syn mého otce je důvěrníkem svého pána, urozeného šerífa, a správcem všech ostatních otroků a otrokyní. Můj pán mne nepřetěžuje prací. Sám mne vybídl, abych si zjednal, kolik sluhů potřebuji, leč neučinil jsem to, abych se zbytečně nezlobil s neznámými lidmi. Je nás, otroků a otrokyní, dosti."

„A přece si naříkáš na nadbytek práce."

„To pouze nyní, když jsou dvě třetiny mých podřízených v našem dvorci u Tájifu s mým mladým pánem a jeho churavou manželkou. Kéž Alláh zničí červa, ohlodávajícího kořen jejího života!"

„Na jakou pak nemoc stůně vaše velitelka? Víš, že nám, synům pouště, Alláh svěřil znalost nejedné léčivé byliny. Snad bych ti mohl donésti koření, které by jí prospělo."

„Naše velitelka stůně podle všeho tesknicemi. Její matička ji povila ve svobodné poušti, vyrostla pod otevřeným stanem, těžko se jí zvyká v hrazeném městě a v uzavřeném paláci."

„Jak to, že tvůj velitel zasadil květinku pouště do svého paláce?"

„Učinil, co mu Aláh určil. Zamiloval se do ní a oženil se s ní."

„Je tomu již dávno?"

„Věru, nevím. Z doslechu soudím, že se s ní oženil za svého pobytu v Syrii nebo cestou zpět. S sebou ji nepřivezl. Poslal pro ni svého vrchního správce, i zavítala k nám teprv před třemi měsíci. Moje podřízené, které jí byly přiděleny, jí velice litovaly. Nikdy si nic neporučila, nikdy na nikoho nezahubovala, se vším byla spokojena, nikdy si nezasteskla. Slzy prý v jejích očích neusychaly, její líce žloutly a jejích sil ubývalo. Můj mladý velitel k ní povolal několik zdejších lékařů. Zkoumali ji a odcházejíce, vrtěli hlavami, takovou nemocnou že ještě neměli. Na těle byla zdravá, na duchu chorá. Stará matička mého velitele radila, aby pozvali zařikačky. Jeho otec se tomu protivil, leč na popud matčin můj mladý velitel přece jen za noci přivedl k své manželce tři zařikačky. Mumlaly divná slova, nakuřovaly ji, dávaly jí píti různé odvary, ověsily ji ochrannými prostředky, avšak nemoc neustupovala, ba nabývala půdy. Konečně povídala má stará velitelka svému synáčkovi:

„„Tvá květinka zvadne, nedopřeješ-li jí volného pohybu a čerstvého vzduchu. Zajeď s ní do našeho dvorce u Tájifu; dovol jí, aby se procházela v jeho okolí a stýkala se s tamními kočovníky. Snad zapomene na svůj domov a zvykne si na náš život.""

Jednou se ukázal úplněk od té doby, co mladý velitel svou manželku odtud odvezl. Vzal s sebou dobré dvě třetiny mých podřízených, proto je nyní práce nadbytek. Hle, jak jsem se rozpovídal. Ne nadarmo mne můj starý velitel občas plísnívá, že se mne zmocňuje stařecká povídavost. Pojď, synku pouště, pomůžeš mi vykonati, co vykonati mám. Škodu z toho míti nebudeš."

Pracoval jsem s ním předevčírem, včera a dnes ráno, jak otevřeli městskou bránu, spěchal jsem ke svým. Hle, jakou výslužku jsem dovezl. To potěším děti našich hostitelů.' Ukazoval různé pečivo, datle, sušené fíky a několik pomerančů. Mladí i staří Slubové se shlukli okolo něho, dychtivě čekajíce, až je obdaruje.

U dvorce šerífova.

Amr nabádal k odjezdu. Nikdo mu neodporoval a již nazítří jsme byli na cestě k šerífovu dvorci u Tájifu. Podle zvyku jsme hledali pohostinství u malé čeledi Slubů, která pásla své kozy a osly kousek od dvorce. Sotva jsme se u ní usadili, vybídl nás bratříček, abychom s ním šli na otop, že ho naši hostitelé potřebují. Byla to záminka, neboť jsme chtěli prozkoumati polohu dvorce. Dívali jsme se na něj s vysokého skalního hřbetu. Byl vybudován v zátočině hlubokého žlebu, svlažovaného několika prameny. Ležela při něm rozsáhlá zahrada, obehnaná vysokou zdí. Jediná vrata vedla jak do dvorce, tak do zahrady. Bývala ve dne v noci střežena. Co jsme se dívali, vystupovali z brány dva lidé: muž a žena.

‚Přisám Alláh, že je to má běloučká a ten zrádný šerif! Na něho, kamarádi, na něho! Potrestáme ho a ji vysvobodíme!'

Bylo dobře, že jsme měli Amra mezi sebou. Oba jsme se ho chopili a oba jsme mu tiskli ruce na ústa.

‚Pokouší se o tebe satan? Chceš vše zkaziti tady u cíle? Ani se nehni, nechceš-li, abych tě polehtal touto svou dýkou,' povídal jsem já, to jest Hájel, svému nejmilejšímu kamarádu. Uklidnil se a pozoroval s námi šerífa a Najlu. Šli suchým řečištěm k nejvzdálenějšímu prameni, kde chvíli odpočívali. Potom se Najla napila a vracela se se svým průvodčím do dvorce.

‚Hle, kamarádi,' šeptal jsem svým druhům, ‚je nutno, abychom se dozvěděli něco o životě těchto lidí. Vy dva se vraťte k našim hostitelům s otopem, který jsme dotud nasbírali, já pak tady zůstanu a budu pozorovati, kdo do dvorce vejde a kdo z něho vyjde. I do zahrady vidím. Snad i ta mně poví, co se děje.'

‚Jen buď opatrný. Nejmenší chybu bys zaplatil životem a tvá záhuba by těžce dolehla i na nás.'

‚Nic se neboj, synku pouště. Syn mého otce dotud nikdy nepustil oprati svého rozumu.'

Po poledni jsem zahlédl Najlu se šerífem v zahradě. Byly tam pro ně uchystány pestré koberce a lesknoucí se podušky. Jak si Najla lehla, poznal jsem, že je s útěžkem. Budiž Alláh pochválen! Dá mému kamarádovi dědice a mstitele. Večeři donesli dva černoši do zahrady. Po jídle pomohl šerif Najle a odvedl ji do dvorce. Zůstal v něm nějakou chvíli, načež vyjel na klisně a dal se směrem k Tájifu. Po jeho odjezdu jsem se vrátil s otýpkou otopu k našim hostitelům. Rokovali jsme, cože počneme.

‚Prozatím nic,' radil bratříček. ‚Za týden, za dvě neděle nebo za měsíc budeme věděti více než dnes. Jestliže se neukvapíme, jistojistě dospějeme k cíli, proto proste oba Alláha, aby prodloužil vaši trpělivost.'

‚Nemohli bychom se nějak dorozuměti s Najlou?'

‚Proč bychom ji znepokojovali? Zví-li o vás, rozčilí se a její lidé, ba i sám šerif poznají, že se jí přihodilo něco důležitého a budou pátrati po věci.'

‚Aspoň by se potěšila, že jsme jí nablízku.'

‚Její radost by se mohla proměniti ve zhoubnou žalost, kdyby se náš podnik nezdařil nebo kdyby nás, čeho Alláh nedopouštěj, šerif a jeho lidé zničili. Nezapomínejte, že jsou zdejší šerífové všemocní. Nikdo se nás neujme proti nejslabšímu z nich a šerif, v jehož moci je Najla, je jeden z nejsilnějších. Hle, co učiníme: tady naši lidé svůj tábor rozdělí. Čtyři stany zřídí blízko dvorce, ostatních sedm pak vybudují na den cesty od něho. My zůstaneme v těch vzdálenějších stanech a budeme velice opatrni, aby nás nezahlédl někdo z lidí šerífových. Jak snadno by to mohl býti muž, který vás již viděl. Vzkřikl by na poplach a nejen jeho druhové, nýbrž i členové kmene Harb by se na nás vrhli. Vždyť jsou všichni závislí na šerífech. Vy se budete zdržovati pokud možno po celý den v kopcích pod záminkou, že hledáte palivo. Ani na noc nemusíte choditi do stanu. Některý chlapec vám něco k jídlu přinese. Sám budu přecházeti z tábora do tábora a podám vám zprávu, jak se dovím něco důležitého. Míním vypraviti svou příbuznou s osmi kozičkami do dvorce. Snad i kousek čerstvého másla s sebou vezme. Najla je zvyklá na mléko, i bude ráda, když jí má příbuzná kozinky podojí a čerstvého mlíčka podá. Sladké máslo jí rovněž půjde k duhu. Obě ženy se seznámí a když bude potřeba, může moje příbuzná Najle vyříditi, jak by si měla počínati.'

Za svého pobytu ve skalách jsme bedlivě pozorovali cesty z dvorce do města Tájifu. Zajímalo nás, kdy šerif do dvorce odjíždí, kdy se vrací a kterou cestou se ubírá. Po šesti dnech jsme věděli, že nebývá ve dvorci na noc, že se vrací někdy hodně pozdě večer do města, a to cestou východní. Důkladně jsme ji prozkoumali. Vystupovala ze žlebu na vysoký hřbet, který překračovala úzkým zářezem, plným zhroucených balvanů. Potom vedla dolů do širokého údolí a rozrytou pahorkatinou do města. Jak jsme stáli v zářezu, povídá Amr:

‚Víš, kamaráde, co mně mluvčí Alláhův právě nyní našeptal?'

‚Jak bych to nevěděl, bratře! Vždyť je tvá duše ve mně a moje duše v tobě. Naše myšlenky jsou společné.'

‚Svléknu se, své šaty skryji blízko našeho tábora a s dýkou v ruce se položím mezi tyto balvany. Jak šerif dojede ze dvorce až sem, ucítí mne jeho kůň a zarazí se. Šerif, nevida mne, pobídne koně, ten se poplaší a vzepne se na zadních nohou. Šerif seskočí, aby se podíval, čeho se jeho kůň bojí. Nakloní se nade mne a moje dýka zapadne do jeho zrádného srdce. Rozříznu mu koutky, useknu obě uši a strčím je do úst, aby každý věděl, že tady byl mstitel. Potom sběhnu co nejrychleji k prameni, vyvěrajícímu kousek k východu odtud, a umyji jak sebe, tak svou dýku; až uschnu, obléknu se do svých šatů a vrátím se jakoby nic k svým hostitelům. Co říkáš, bratře, tomuto mému nápadu?'

‚Sám jsi pravil, že ti jej vnukl mluvčí Alláhův. Proveď, co jsi povídal, ale teprv, až budeme úplně připraveni k útěku. Je nutno, abychom měli ještě jednoho velblouda pro tvou manželku. Povídal jsem ti, že je s útěžkem. Namáhavého pochodu pěšky nesnese. Jak bude hotovo vše, čeho potřebujeme, vzkážeme jí po ženě, která jí dodává mléko, aby si vyšla po odjezdu šerifově na procházku. Nikdo jí v tom nezabraňuje; vždyť ji často vidíme, že vysedává za noci na té neb oné skále. Setkáme se s ní a utečeme. Mezitím budou pátrati po zmizelém šerifovi, najdou jeho mrtvolu, pozapomenou na Najlu a my získáme aspoň jeden den a jednu noc, možná že i dvě noci. Náš bratříček nás dovede k svým příbuzným, tábořícím na jihovýchod odtud a u nich budeme v tichosti a ve skrytu očekávati, co nám Alláh připraví.'

Náš bratříček koupil za naše peníze staršího velblouda od svých příbuzných spolu se širokým sedlem, nosítkám podobným, na jakém jezdívají ženy Slubů. Od svých příbuzných získal úplný ženský oděv, takže se mohla Najla rovněž přestrojiti za Slubijku. Poslední noci starého měsíce jsme se rozhodli k činu.

.Dnes nebyl šerif ve dvorci. Zítra Najlu jistě navštíví. Odjede-li zvečera, dospěje do zářezu, až se úplně setmí.

Obr. 78. — U tůně Hafíre.

Ty, kamaráde, vykonáš, co po vůli Alláhově vykonati máš. My budeme mezitím čekati na Najlu. Naše příbuzná jí pošeptá, aby po odjezdu šerifově zašla ke skále, vyčnívající východně od dvorce. Víc jí neřekne ani slova. Najla přijde, pozná mne a než se vzpamatuje, bude v mém náručí a na cestě k našim zvířatům. Do tábora nepůjdeme ani my, ani ty. Naše zvířata na nás budou čekati kousek od pramene, ve kterém se chceš umýti. Jak k nám přiběhneš, odjedeme.'

Budiž Alláh pochválen, že nám poslal vánek zdaru. Provedli jsme svůj záměr, jak jsme určili. Ležíce s bratříčkem za skaliskem, čekali jsme na Najlu. Hleděla kráčeti volně, ale přece jen jsme ze zvuků jejích kročejů soudili, že by ráda spěchala a že se schválně pozastavuje. Konečně byla u skaliska. Nesedla na ně, nýbrž je obešla a dostala se do tmavého stínu.

‚Najlo, sestřičko, zaraduj se. Tvůj miláček Amr je nablízku.' Sotva jsem tato slova zašeptal, položil jsem ruku na její ústa, objal ji, vzal do náručí a tichým krokem spěchal za bratříčkem, který mně ukazoval směr k našim zvířatům. Najla se ke mně přivinula:

‚Hájele, Hájele, bdím nebo sním?'

‚Nesníš, sestřičko. Jsi v náručí Amrova kamaráda Hájela a za chvilenku spočineš na srdci svého miláčka. Na nic se neptej, vše se dovíš.'

Uložili jsme ji do širokého sedla klečícího velblouda a čekali na Amra. Konečně jsme zaslechli zvuky kutálejících se kaménků. Beze slova přiskočil k své běloučké, přitiskl ji k sobě a oba zaplakali.

‚Do sedla a pryč odtud!' upozorňoval bratříček.

‚Jak jsi pořídil, kamaráde?' ptal jsem se po hodné chvíli Amra.

‚Budiž Alláh pochválen, ani nehlesl.'

Ujížděli jsme celou noc. Chtěli jsme se sice utábořiti, aby si Najla odpočala.

‚Nepotřebuji odpočinku. Čím dále od svého únosce, tím lépe pro mne. Jen vpřed!' a sama pobídla velblouda k rychlejšímu kroku. Při východu slunce jsme se na chvíli zastavili, aby se zvířata popásla a my něco požili. Potom jsme putovali až do večera. Nikoho jsme nezahlédli a domnívali jsme se právem, že ani nás nikdo nezpozoroval. Bratříček nás vedl skrytými cestami, třebas byl v tom kraji po prvé. Víš, Múso. Slubové jsou jako ptáci kata. Zachovávají směr a přece při tom vyhledávají nejskrytější chodníky. Sotva se podívají na útvar půdy, hned poznají, kudy by se měli dáti, aby se schovali a své pronásledovatele ošálili.

Následujícího večera jsme dopřáli odpočinku jak zvířatům, tak sobě, avšak již o půlnoci nás Najla pobízela k odjezdu. Čtyři dni a čtyři noci jsme putovali na jihovýchod, než

jsme dospěli k čeledi Slubů, u které jsme zamýšleli delší dobu zůstati.

„Není pochyby, že otec potrestaného šerífa bude pátrati po mstiteli. Že tento mstitel není z obyvatelů okolí Medíny, Mekky a Tájifu, pozná z toho, že Najla zmizela. Jistě mu syn pověděl, jakým způsobem se k ní dostal, i řekne si otec: „Příbuzní, snad i manžel Najlin, našli její stopu, potrestali mého syna a vysvobodili ji. Dají se buď na sever nebo na východ. Jen těmito směry se mohou vrátiti do svého území: je proto nutno, abych rozdělil lidi, kteří znají některé z příbuzných Najly a vypravil jednu skupinu na sever a druhou na východ. Pomstili-li oni svou dceru, je mou povinností, abych pomstil svého syna." Skupiny vyslané od šerífa, aby po nás slídili, budou nejčinnější prvé dvě, tři neděle. Potom bude jejich svědomitost ochabovati a po dvou, po třech měsících se snad vrátí. Jenže nebudou lidé šerífovi spoléhati sami na sebe. Vynasnaží se, aby za odměnu získali slídiče i z kočovníků. Tito vytrvají, i když oni ochabnou, jen aby jim neušla slíbená odměna. Je nutno, abychom někde v ústraní co nejdéle pobyli a velkou oklikou se ke svým vraceli."

„Úplně s tebou souhlasíme, bratříčku. Potřebujeme času, aby uhasl oheň živící touhu po pomstě a potřebujeme klidu, abychom neztratili mé běloučké: vždyť se jí blíží těžká hodinka. Nesmíme vydati nebezpečí velké námahy ani ji, ani dítko, které pod srdcem nosí. Dejž, ó Alláh, aby to byl synáček!"

Skrývají se.

Alláh byl s námi. Slubové, kteří nám poskytli pohostinství, tábořili v rozervaných skalách, ve kterých měli několik skrytých studnic. Jejich kozy našly pastvu ve stinných rozsedlinách a poskytovaly aspoň trochu mléka. Široko daleko v okolí nebylo jediného tábora. Kočovníci kmene Harb se vystěhovali do horstva, vystupujícího k východu od Rudého moře. Tam spadly sporé deště, bylo pastvy i vody hojnost a slunce příliš nepražilo. Pro Najlu jsme zřídili stan při prostranné skalní jeskyni, takže mohla pobývati buď pod ním nebo venku. Naše hostitelka a všechny ostatní ženy se jí ujaly, když ji navštívilo trápení, jaké Alláh sesílá na každou rodičku. Budiž pochválen, že zachránil ji a její prvorozené

děťátko, silného synáčka. Amr jásal radostí. Vždyť měl dědice svého jména a mstitele své krve.

‚Jak bych plesal, kdyby chodili členové mého příbuzenstva do mého stanu, aby mi blahopřáli k tomuto prvorozenému synáčkovi!'

‚Potěš se, bratře, radostnou zprávou, že uvidíš všechny své příbuzné zdravé a spokojené v den, kdy je pozveš, aby tomuto svému děťátku dali jméno.'

‚Ty to budeš, Hájele, kdo mu jméno vybere. Do tvých rukou je vloží nejbližší příbuzný mé běloučké. Pouze ty jsi hoden této pocty. Ty spojíš svou slinu se slinou tohoto děťátka a ty ho nadchneš k vlastnostem, jakými sám vynikáš.'

‚Nezabíhej do budoucnosti. Zůstaň v přítomnosti.'

‚Sám jsi mne odkázal na budoucnost připomínkou, jak se mé veškeré příbuzenstvo shromáždí v mém stanu, až budeme dávati mému synáčkovi jméno.'

Za týden se nás Najla ptala, kdy se vydáme domů.

‚Až zesílíš a chlapeček povyroste.'

Za týden opakovala svou otázku.

‚Chtěla bys, blázínku, zahubiti sebe a ztratiti našeho synáčka?'

‚Alláh dodá síly mně i chlapečkovi. Chránil nás dotud a bude nás chrániti i nadále.'

‚Zajisté, že bude, jenže Alláh nechce, abychom Mu přidávali starostí. Za měsíc, za dva budeme moci pomýšleti na cestu k našim, nikoliv spíše.'

‚Tak dlouho nevydržím; tesknice mne zdolají.'

‚Neboj se, drahoušku. Jsem s tebou a víš, že bych tě nerad ztratil. Čím silnější budeš ty a tvé děťátko, tím pevnější bude moje přesvědčení, že dorazíme k našim spokojeni a ve zdraví. Pros Alláha, aby natáhl tvou trpělivost a zapudil satana, jenž tě popouzí k ukvapenosti.'

Opatrnosti nezbývá.

Za dva měsíce Amr sám toužil po odjezdu. Byl to náš bratříček, který odkládal.

‚Období sucha se blíží ke konci; nikde není pastvy, nikde vody. Počkejme aspoň, až anděl Džibrín sešle prvé deště. Najdeme vodu v tůních a sem tam se zazelenají prvé čerstvé traviny. Vyčkávali-li jsme tak dlouho, proč bychom spěchali nyní?'

Poslechli jsme ho a opustili své hostitele teprv až prvé deště minuly. Budiž Alláh pochválen, že byly sporé! Zavlažily půdu a naplnily kdejakou tůň z polovičky. Putovali jsme od jedné čeledi Slubů ke druhé, zachovávajíce, pokud možno, směr severovýchodní.

‚Dotud se ubíráme územím kmene Harb; hle, jak obrovská je jeho rozloha. Jakmile z něho vyjdeme, budeme bezpečnější.'

‚Proč myslíš, bratříčku?'

‚Harbové dostávají dary nebo poplatky od šerífů z Medíny, Mekky a Tájifu. Jsou jejich námezdníci a obyčejně plní slepě, co jim měšťané rozkáží. Není pochyby, že slidiči vyslaní za námi od otce potrestaného šerífa navštívili kdekterého jejich náčelníka a obdarovali ho nebo mu dar aspoň slíbili, když jim pomůže po nás pátrati. Je možné, že lidé šerífovi, kteří některého z vás viděli, jsou dotud mezi nimi. Jak snadno by vás mohli poznati a proti vám poštvati! Nezapomínejte na potulného obchodníka. Moji příbuzní, u kterých jsme tak dlouho pobyli, o něm věděli. Dotud území Harbů neopustil, ba zdá se, že v něm míní zůstati navždy. I s ním bychom se mohli sejíti a jeho pokřik na poplach by nás právě tak jistě zahubil, jako pokřik slidičů šerífových.'

‚Zastři nás, ó Alláh, svým závojem!' šeptala Najla.

‚Alláh nás zastře, paní mého stanu. Vždyť jsme na cestě, kterou nám sám vykázal.' A přece určil Alláh ve Svém nevyzpytatelném úradku, abychom se setkali jak s potulným obchodníkem, tak se slidiči šerífovými.

Blížili jsme se k východním hranicím území kmene Harb. Daleko nebylo Slubů a my jsme trpěli nejen zimou, nýbrž i hladem.

‚Je nutno, kamarádi, abychom hledali pohostinství u Harbů, sic zahyneme hlady.'

‚Uvarovali jsme se pod tvým vedením dotud kdejakého jejich tábora. Nemohli bychom se vyhnouti i tomuto, snad poslednímu?'

‚Na východ odtud se rozkládá území Mtejrů; nevím, kde nyní táboří. S Harby jsou ve válce; jistotně nenajdeme tábora na dva dni cesty od hranic. Nezbývá, leda abychom si opatřili potřebné od majetníků stád, která jsme zahlédli daleko před sebou. Dotud jsme byli opatrni, opatrnými zůstaneme. Tamhle k jihu vyčnívají rozeklané skály. Dáme se k nim a pojedeme podél nich na východ, stále se ohlížejíce

po vhodné skrýši. Jak ji najdeme, zůstaneš ty, kamaráde, v ní se svou manželkou, svým chlapečkem a dvěma velbloudy, já pak tady s Hájelem pojedu pomaloučku ke stádům a k táboru, jejž mně pastýři nezatají. Vyžebravše, čeho potřebujeme, zabočíme k jihu, kde se na příhodném místě uložíme. Odtud jeden z nás zaběhne pro vás. Kdyby na nás Alláh seslal, čeho se obáváme, pojedeme oklikami co nejrychleji k vám a učiníme, co nám Alláh vnukne.'

Skaliska, podél nichž jsme jeli, byla jako stvořena k úkrytu. Na všech stranách zely zářezy a prostorné jeskyně.

‚Proč byste se neukryli v této?' vybízel bratříček, ukazuje na dlouhou, temnou jeskyni, jejíž dno bylo pokryto drobounkým, navátým pískem. Kousek od ní byla skalní trhlina plná dešťové vody.

‚Nenajdeme-li lepší, vrátíme se k ní,' odpověděl Amr. ‚Rád bych měl jeskyni nejen s vchodem, nýbrž i s východem; vždyť nevíme, co na nás Alláh sešle.'

Souhlasili jsme s ním úplně a nemálo jsme se zaradovali, když jsme po dlouhé době konečně našli útulek, jakého jsme potřebovali. Vpravo od nás se otvírala jeskyně podoby hruškovité. Při vchodu byla nejširší, zúžovala se směrem dovnitř a najednou jako by končila při mohutném balvanu; jenže balvan jí neuzavíral. Vyšplhavše sa naň, poznali jsme, že jeskyně přechází v úzkou, klikatou trhlinu, ze které jsme vyšli na jižní úpatí skalního hřbetu. Je pravda, východ byl uzounký, třikrát v ostrém úhlu lomený, ale tím bezpečnější, poněvadž se dal snadno obhájiti nebo uzavříti.

Amr zůstal se svou manželkou, synáčkem, jakož i dvěma zvířaty v jeskyni, kdežto já a bratříček jsme jeli dále k východu a teprv, když jsme dorazili k prvým stádům, jsme zahnuli k severu. Pastýři na nás zdaleka pokřikovali.

‚Již dávno jsme neviděli hladových synků pouště. Odkud pak oblažujete?'

Pozdravili jsme je, dali jim odpověď, jakou jsme za nejlepší uznali a prosili, zda by se nám nedali napíti mlíčka.

‚Málo, velice málo naše velbloudice dojí. Je vidět, synkové pouště, že se nezabýváte chovem těchto zvířat; jinak byste věděli, že na přechodu období suchého do deštivého trpíme všichni nedostatkem mléka. Jste-li hladoví, dáme vám aspoň hrst ječmene. Zuby máte dobré, rozkoušete zrnka.'

‚Přisám Alláh, že jsme dotud neuvolnili sliny. Zuby naše melou lépe než mlýnky čedičové. Smilujte se nad hladovými synky pouště. Alláh vás odmění.' Dali nám každému hrstku ječmene a my, křoupajíce, poslouchali jsme vtipy, až konečně jsme se optali:

‚Kde bydlí vaši hospodáři, vy, kdo jste zvyklí podávati věrné zprávy?'

‚Přisám Alláh, že bychom měli zatajiti tábor svých hospodářů. Vždyť se ve vás utopí mnoho potravin, než řeknete, že jste aspoň trochu pojedli.'

‚Nezbavíte své hospodáře odměny, jakou Alláh uštědřuje každému hostiteli.'

‚Odměna je dobrá, jenže není snadno zasloužiti si jí, obzvláště, když jsou hosty hladoví synci pouště, jako vy!'

Konečně povídal nejstarší: ‚Nedbejte, synci pouště, této mládeže. Jděte tamhle k tomu kopci s vysokou hromadou kamení, obejděte jej zprava a jistě uslyšíte štěkot našich psů.'

‚Kéž Alláh učiní tvé dítky podobnými tobě, ó štědrý dárče radostných zpráv! Dáme se směrem, který jsi nám naznačil a Alláh nám otevře cestu ke zdaru.'

Prozrazení.

Můj bratříček si sedl na velblouda, já pak šel vedle něho. Kde se vzal, tu se vzal, pojednou stál před námi muž s otepí paliva na hlavě.

‚Počkejte, synci pouště. Jistě spěcháte k plné míse, která na vás čeká v našem táboře. Půjdu s vámi.'

Počkali jsme na něho. Když nás dohonil, poroučel:

‚Slez, synku pouště. Místo tebe si sednu já a ty poneseš tuto otep.'

‚Neutiskuj, mocný náčelníku, utištěného a hladového synka pouště.'

‚Dolů, pravím, nebo tě strhnu.' Můj bratříček se svezl se sedla a hladový velbloud se rozběhl k zelené dřevině, kterou zočil kousek vpravo.

‚Prokleté zvíře prokletého jezdce,' zahulákal muž a uchopiv opratě oběma rukama, strhl staré zvíře na kolena. Vhoupnuv se do sedla, volal:

‚Mou otep ponesete každý chvilku. Hned si ji naložte, ty mladší, nechceš-li okusiti, co ti pošle hlaveň mého revolveru.' Stanul přede mnou s napřaženým revolverem. Divný obraz se

mně kmitl hlavou. Neviděl jsem tohoto člověka? Přisám Alláh, vždyť je to potulný obchodník, který připravil únos manželky Amrovy. Jenže obchodník mne rovněž poznal a zaklnuv, svezl se s velblouda a uháněl, co mu nohy stačily, k táboru. Budiž Alláh pochválen, že nezavolal na poplach!

‚Poznal tě a ty jsi poznal jeho.'

‚Zajisté, bratříčku, zajisté. Zpět k Amrovi! Je nutno, abychom ho varovali. Obchodník nás bude pronásledovati s nějakou družinou.' Žlíbky a dolinami jsme prchali k jihu a na severním úpatí úzkého skalního hřbetu jsme se dali k západu k jeskyni Amrově. Najla, opatrujíc synáčka, přikládala na ohýnek, Amr pak ležel na vysoké skále a střehl okolí. Zahlédnuv nás, sběhl dolů a uslyšev, co se stalo, radil:

‚Bratříčku, vezmi Najlu a synáčka, všechna naše zvířata a zavazadla a hleď se dostati některým žlíbkem na jižní úpatí tohoto skalního hřbetu. Na dva dostřely od východu z této jeskyně se zastav a ukryj mé drahé, aby netrpěli chladnou vichřicí, která se právě vzmáhá. My tady počkáme na pronásledovatele; Alláh nám pomůže, že si s nimi poradíme.' Najla chtěla jíti pěšky.

‚Zanechala bys stopy. Čím méně stop lidských, tím lépe. Velbloudi tudyto procházejí, jejich stopy nebudou tak nápadné jako čerstvé stopy lidské.'

‚Buďte opatrni, miláčkové moji. Co bych si počala bez vás?'

‚Jsi statečná dcera statečných rodičů; nikdy nenašla bázeň cestu do tvého srdce. Spoléhej na Alláha a spoléhej na nás.'

Zmizela s bratříčkem a my vylezli na nejvyšší vrchol a pohlíželi k severovýchodu. Ležíce za ohlodaným balvanem, hovořili jsme o tom, co nám nastává.

‚Prokletý obchodník nás bude jistě pronásledovati: uvidíme s kým. Mnoho lidí nevezme ze strachu, aby se jeho díl ze slíbené odměny tuze neztenčil. Jsou-li v tomto táboře lidé šerífovi a je dost možné, že zde jsou, poněvadž je vybudován při samých hranicích, a to na cestě, po které je útěk snadný, jistě je vyzve, aby ho následovali, že jim ukáže naše stopy. Je nutné, aby nás našli a je rovněž nutné, aby se ani jediný nevrátil. Čím méně jich bude, tím snadnější naše práce.'

‚Jak se jich zbavíme?'

‚Snadno, kamaráde, pomůže-li nám Alláh. Přiložíme na ohýnek, u kterého Najla seděla, a jak je uvidíme, vlezeme

Obr. 79. — Velbloudi se tlačí k vodě.

do jeskyně a sedneme si k němu tak, aby nás tuze neozařoval. Zápach kouře je povede a světlo jim ukáže, kde jsme. Jak poznáme z jejich kroků, že jsou již před vchodem do naší jeskyně, přelezeme balvan, uzavírající cestu do úzké trhliny, já napřed, ty za mnou. Zůstaneš na balvanu o chvilenku déle, aby tě buď uviděli nebo aspoň uslyšeli.'

‚Ostatnímu rozumím, bratře. Ty se budeš trhlinou tichounce proplétati k jejímu východu a vystoupiv z ní, budeš čekati na pronásledovatele. Já se přitisknu do temného koutku mezi balvanem a levou stěnou a napadnu pronásledovatele, který bude poslední. Hle, že jsme jeden duch ve dvou tělech.'

Poslední zápas.

Zaskočil jsem do jeskyně a přiložil na oheň. Sotva jsem se vrátil, ukazoval mi kamarád obrysy čtyř jezdců. ‚Vidíš ty hladové vlky? Jdou přesně po našich stopách. Nyní míří k jihu a jistě na úpatí skal zabočí k západu.'

‚Co jsem nepovídal! Již jsou u skal a spěchají k nám. Budiž Alláh pochválen, že nás neminou. Nyní do jeskyně.' Velbloudice uháněly, jak nasvědčovaly zvuky odhazovaných křemelek a kaménků.

‚Udusme plamen a rozhoďme uhlí.'

‚Snad by bylo lépe nahoditi na ně písku.'

‚Máš pravdu; jen honem.'

Zasypavše oheň, vylezli jsme na balvan a napiatě poslouchali.

‚Cítím kouř,' oznamoval jeden.

‚Já rovněž,' odpovídal druhý.

‚Se sedel!' velel třetí. ‚Ručnice do rukou a do jeskyně. Ah, tamhle jsou!' Ještě ani nedozněla jeho slova a již třeskla rána a koule se rozpleskla o balvan, s něhož jsem taktak seskočil.

‚Všichni za nimi, neboť nevíme, kolik je jich. Hleďte je dostati živé. Znáte odměnu, jakou slíbil šerif tomu, kdo mu dodá vraha jeho syna živého.'

Přikrčiv se za balvan, ani jsem nedýchal, abych se neprozradil. Vůdce, zaslechnuv šramot mého kamaráda, spěchal za ním, volaje na své druhy, aby ho následovali. Sotva byl poslední nějakých deset kroků vzdálen, plazil jsem se, jak rychle jsem mohl, za ním. Jenže tento poslední byl zbabělec. Na chvíli se zastavil a potom se šoural zpět. Zavadiv nohou o mne, zakřikl na poplach. Má dýka ho umlčela. Pro-

následovatel, který byl před ním, uslyšev jeho jekot, spěchal mu na pomoc a zahlédnuv mou špinavou košili, vypálil po mně ránu z revolveru. Budiž Alláh pochválen, že mně vnukl myšlenku, abych se svalil. Rána se přenesla; než se dostal k druhé, ležel rovněž na zemi, neboť jsem mu podtrhl pravou nohu; avšak dotud ještě držel revolver a vystřelil po mně po třetí. Tady na mé skráni vidíš, jak dobře mířil. Koule rozřízla maso; bohudíky, že nevnikla do kosti. Rána krvácela a hodně bolela, leč té chvíle jsem na to nemyslil. Bodnuv svého protivníka dýkou do pravé ruky, přinutil jsem ho, že pustil revolver a byl můj. Ani nehlesl, neboť má rána vedla rovnou do jeho srdce. Vzchopiv se, prodíral jsem se trhlinou, jak jen rychle jsem mohl, k východu, abych pomohl Amrovi. Nepotřeboval mé pomoci. Stál před východem nade dvěma mrtvolami. Právě strkal do naříznutých úst ušní boltce.

‚Tady je nenecháme. Vtáhneme je do trhliny k ostatním. Napřed je svlékneme. Jak jejich šaty, tak jejich zbraně se nám znamenitě hodí. Vždyť od nynějška se nesmíme vydávati za Sluby. Slubové nikdy nezbarvili svých rukou cizí krví; dopustili bychom se velké viny na svých dosavadních dobrodincích.'

‚Staniž se, jak Alláh určil. Splnili jsme svůj úkol, není třeba, abychom se schovávali.'

Podle šatů a obzvláště podle zlata zašitého v opascích tří zabitých nepřátel jsme soudili, že to jsou lidé šerífovi.

‚Vždyť mají celou odměnu s sebou. Peníze, které nám takto šerif poslal, mně nahradí, co mně jeho lidé vzali. Budiž Alláh pochválen! Pojďme k jejich velbloudům.'

‚Pomalu, kamaráde, pomalu, napomínal jsem svého druha. Spíše, než se vrátíme ke vchodu do jeskyně, je nutno, abychom tady zahladili kdejakou stopu. Písek krví navlhlý vybereme a vhodíme do některé hluboké skalní trhliny. Prázdná místa zasypeme pískem suchým a ustupujíce, zarovnáme stopy pláštěm po písku taženým. Vichřice dokoná naši práci a spadne-li sporý déšť a vnikne sem bystřina, nebude tady zítra po nás ani památky.'

Totéž jsme učinili i v jeskyni. Sebravše opatrně kdejaký uhýlek, vhodili jsme jej za balvan, zasypali ohniště pískem a zarovnali každou stopu svými plášti. Vichřice přinášela písek od severozápadu, nasypávala v jeskyni novou vrstvu a plnila kdejakou dolinku.

‚Co se stopami cizích zvířat tady před jeskyní?'

‚O ty se starati nebudeme. Honem naložíme, co jsme svým pronásledovatelům vzali a pojedeme k východu, až najdeme jeskyni podobnou této. Před ní přimějeme svá zvířata, aby poklekla a v ní zanítíme nový ohýnek; uhlí hodně rozšlapeme a pak se dáme nějakým kamenitým žlíbkem k jihu ke svému bratříčkovi.'

‚Jenom pospěšme. Mám strach o svou manželku a o svého synáčka.'

‚Budiž Alláh pochválen!' zvolali jsme oba, když jsme našli Najlu a jejího synáčka zdravé a bezpečné. ‚Honem do sedel! Pojedeme celou noc na východ, abychom se dostali za hranice.' Západní vichřice se zesilovala a vlny písku, které nesla, poháněly naše zvířata ke kroku stále rychlejšímu. K ránu písková bouře pojednou ustala, mihl se blesk, zarachotil hrom a spadly prvé krůpěje, bezmála jako dlaň veliké.

‚Jen hodně, jen hodně, dobrodinče náš, anděle Džibríne. Tvá nebeská vodička očistí naše tváře od spousty drobného písku a zahladí všechny naše stopy.'

Anděl Džibrín jako by byl čekal na naše prosby. Srazil svá otevřená křídla a nebeská voda na nás tekla proudem. Za chvilku jsme byli promočeni na nit, zimou jsme se chvěli a děťátko naříkalo.

‚Trp, synáčku,' utěšoval jej rozveselený Amr. ‚Cvič se z mlada, abys v mužných letech snesl zimu, vlhkost i únavu. Jen od hladu kéž tě Alláh uchrání!'

Před polednem lijavec přestal, mraky se roztrhly a slunečko se smálo vlhké, chvějící se poušti.

‚Nezve nás tato kotlina, abychom se v ní občerstvili? Dřevin je v ní hojně, paliva rovněž a je tak hluboká, že nás neprozradí ani kouř, ani plamen. Jeden z nás si lehne tamhle za tu hromadu kamení: uzří-li někoho, podá nám zprávu. Alláh nás zastře svým závojem, snadno nepříteli unikneme, nebo, bude-li slabý, naženeme mu strachu, takže si pospíší, aby unikl nám.'

Věrný bratříček.

Bratříček se sám hlásil na stráž, my pak chystali zasloužený oběd. Budiž Alláh pochválen, zásob jsme měli dost. Lidé šerífovi byli podle všeho vypraveni, že se vrátí k svému pánu, proto si naplnili své tlumoky vším, co se jim v táboře zalíbilo. Měli kávové náčiní, mísu na hnětení a poklici na pečení

chleba; hojně mouky, rýže, soli a sušených kobylek. V tlumoku obchodníkově jsme našli pěkný míšek kávových zrnek, druhý plný cukru a hrst čaje. ‚Budiž Alláh pochválen, že se takto postaral o své hladové dítky,' děkovali jsme všichni.

‚Miláčkové moji, chystejte kávu, já pak upeku chléb a uvařím rýži. Chlapeček se v teploučkém slunci prospí; vždyť za celou deštivou noc oka nezamhouřil.' Najedli jsme se, napili jsme se, a aby byla míra našeho blaha dovršena, všichni jsme se vykoupali v nevelké tůni a vyprali zakrvácené košile a pláště potrestaných zrádců. Do večera uschly, oblékli jsme se do nich, přitáhli je těžkými, ukořistěnými opasky a dali všechny své ostatní šaty svému bratříčkovi. ‚Použiješ jich buď pro sebe nebo pro někoho ze svých příbuzných.'

‚Přisám Alláh, že se potěší, komu je daruji. Vždyť jsou obzvláště pláště ještě dobré. Nyní abychom koupili nové šaty naší běloučké a ze synků a dcerky pouště se vyklubou synci a dcerka šlechetných kočovníků Beni Sachr.'

Jak zaplál západ posledním požárem mizejícího slunce, vsedli jsme na ukořistěné velbloudice a spěchali s nabitými ručnicemi v rukou k východu. Ráno jsme si chvíli odpočali a teprv po poledni jsme dopřáli velbloudicím, aby se nasytily. Jeli jsme opět celou noc a když rosa obešla, zahlédli jsme v dálce prvé obrysy pasoucích se velbloudů.

‚Schovejme se, kamarádi, aby nás pastýři nezočili a na poplach nezavolali. Jsme v území Mtejrů a tady by nás bratříček neochránil. Je nutno, aby se jeden z nás nepozorovaně přiblížil k pastýřům a spíše, než se na něho vrhnou, zvolal, že krátí se svými druhy tímto územím před obličejem a pod ochranou vrchního náčelníka z rodu Dauíšova. Eben Dauíš je znám široko daleko a jeho syn Fejsal je hrdina, jakých je málo v poušti. Ani jediný pastýř se neopováží nás napadnouti ze strachu, aby jeho druhové neupozornili Fejsala, že my, cizí poutníci, jsme spoléhali na jeho ochranu, třebas kdo ví, jak od něho daleko. Kdo se dáme na tuto choulostivou cestu?'

‚Kdo jiný, než syn mého otce. Náš bratříček jako Slubi udělá nejlépe, když se od nás odloučí. Proti němu Mtejrové nic nepodniknou. Jeho příbuzní jistě někde v jejich území táboří a mají mezi nimi svého ochránce. Ty, kamaráde, zůstaneš se svou manželkou, s dítětem a s našimi velbloudy, kdežto já půjdu pro ochranu Fejsala z rodu Dauíšova.'

‚Tvá rada, Hájele, je správná. Sám mluvčí Alláhův ti ji vnukl. Odloučím se od vás se svými třemi zvířaty, avšak neutábořím se daleko. Pastýři neudělají nic ani mně, ani mým zvířatům. Že se stopy moje odlučují od vašich, není nic nápadného. My, hladoví synci pouště, rádi zajíždíme k pocestným Nejvýš milostivého, abychom si vyžádali kousek nějakého jídla. Zůstanu povzdálečí a zvím-li, že se vám naskytla vhodná příležitost k návratu, rovněž jí použiji. Kéž Alláh urovná vaši cestu a odmění vás za vaši štědrost! S jedním velbloudem jsem své příbuzné opustil, se třemi se k nim vrátím a každý nese tlumok plný šatů a v mém opasku je zašito několik zlatých peněz. Budiž Alláh pochválen, že mne dovedl k vám a dejž, abychom se ve zdraví setkali u vašeho příbuzenstva.'

‚Nikdy, bratříčku, nezapomenu, co jsi učinil pro mne, pro mé děťátko a pro pána mého stanu,' ozvala se Najla. ‚Tvá žena, tvé děti najdou stan, ve kterém jsem paní, vždy otevřen. Moje zásoby jsou jejich zásoby. Přisám Alláh, že pán mého stanu nedovolí, aby někdo z tvých trpěl hladem nebo zimou.'

‚Správně jsi to řekla, paní mého stanu. Co je naše, je jejich. Nikdy se neodměníme tomuto bratříčkovi, neboť bez pomoci jeho a jeho příbuzných bychom se na tomto světě nebyli shledali.'

V bezpečí.

Spoutavše své velbloudice v nehlubokém žlebě, rozdělili jsme se. Amr se svou manželkou a synáčkem zůstal u nich, já pak jsem se opatrně plížil k pastýřům. Měl jsem na sobě pouze košili bez opasku a bez šátku na hlavě. Schválně jsem zanechal svůj oděv u Amra, abych neprobudil touhu po kořisti u divokých pastýřů. Budiž Alláh pochválen, že jsem se ke stádům blížil za poledního vedra. Zvířata klečela a přežvykovala, pastýři pak zalezli tu a tam do stínu a spali nebo aspoň dřímali. Nějakých dvacet kroků od nejbližšího spícího strážce jsem se zastavil a křičel, co jsem hrdla měl:

‚Fejsale, synu Dauíšův, pod tvou ochranou se ubírám se svou družinou. Své krky a svůj majetek klademe před tvůj obličej, Fejsale, synu Dauíšův. Alláha kladu na každého z vás, kdo slyšíte můj hlas. Dosvědčte, že kráčím se svou družinou a se svým majetkem před obličejem vašeho vrchního náčelníka Fejsala, syna Dauíšova.'

Nejméně desetkrát jsem opakoval tato slova, než se zaražení pastýřové probrali a ke mně přiběhli. Nejmladší mne chytil za pravý rukáv, nejstarší však ho odstrčil, řka:

‚Vari, synku, tento cizinec kráčí se svou družinou a se svým majetkem před obličejem Fejsala, syna Dauíšova. Já jsem z jeho lidí. Já jsem zde jeho zástupcem. Pokoj Alláhův s tebou, cizinče.'

‚Dvojnásobný pokoj Alláhův kéž spočine na tobě, synu šlechetných rodičů.'

‚Mezi své příbuzenstvo jsi dospěl. Cesta je před tebou rovná, rozhled široký.'

‚Přisám Alláh, že jsem mezi svým příbuzenstvem na rovné cestě a že mne nikdo nepřepadne. Vždyť mám ochranu tvou a ochranu tvého náčelníka Fejsala, syna Dauíšova.'

‚Pravdu díš, poutníče Nejvýš milostivého. Veď mne ke své družině a k svému majetku.'

Kdejaký pastýř šel s námi.

‚Tady je má družina, toto je můj majetek.'

‚Vítám vás jménem svého náčelníka Fejsala, syna Dauíšova. Kráčíte i se svým majetkem před jeho obličejem a běda tomu, kdo by na vás jen křivě pohlédl. Do sedel a za mnou. Kdo je tamhle ten hladový synek pouště?'

‚Nějaký chudák, který k nám přišel a prosil o kousek něčeho k jídlu.'

‚Umějí si pomoci tito hladoví synci pouště. Jeho příbuzní táboří nedaleko. Zaběhni k němu, kamaráde, a pověz mu o nich. Pohosti ho a obohať se jeho zprávami.'

‚Ochránče náš, sedni na volné zvíře a veď nás do svého stanu.'

‚Nikoliv u mne, nýbrž u mého náčelníka Fejsala, syna Dauíšova, sestoupíte jako milí hosté.'

Před večerem jsme byli ve stanu Fejsalově. Najlu a jeho synáčka si vzaly ženy do svého oddílu, nám pak vykázal čestné místo na koberci u příční stěny. Sám si sedl bokem a bedlivě nás pozoroval. Když nám černoch podával prvou číšku kávy, odmítl ji Amr se slovy:

‚Nenapiji se, pokud nám, náčelníku, neposkytneš, čeho potřebujeme.'

‚Povídej, poutníče Nejvýš milostivého, čeho ode mne potřebujete.'

‚Hle, Fejsale, synu Dauíšův, vidíš před sebou čtyři tvory Alláhovy, kteří jsou pronásledováni. Poskytni nám a našemu

majetku své ochrany, pokud budeme v tvém území, a pomoz nám, abychom se dostali do území svého.'

‚Svého obličeje, své ochrany neodepřel Fejsal, syn Dauíšův, nikomu, a neodepře jí ani vám. Pokud budete v našem území, můžete volně a bezpečně kráčeti před mým obličejem nejen vy, nýbrž i váš majetek. Jako svým chráněncům pomůže vám Fejsal, syn Dauíšův, abyste se dostali do svého území k svému příbuzenstvu.'

‚Nemysli, Fejsale, že se ujímáš nehodných.'

‚Daleko budiž ode mne, abych podobnou myšlenku živil ve své hlavě. Vaše oči mně povídají, že jste dítky šlechetných rodičů. Neptám se ani po vašich jménech, ani po vašem příbuzenstvu. Povíte mně, kolik budete chtíti, až pošle Alláh vhodnou příležitost. Pokud od nás neodejdete, budete mými hosty nebo sousedy. Nalij kávy mým chráněncům a hostům!'

Černoch nalil po druhé a my kávu vypili. Bylo nám jako u svých. Nazítří jsme se stěhovali a na novém tábořišti dal pro nás Fejsal zříditi menší stan hned vedle svého. Najla s chlapečkem byla častěji v jeho stanu než v našem. Po něčem jsme pověděli Fejsalovi své příhody a jeho přátelství k nám rostlo. Chtěli jsme se s ním účastniti nájezdu. Nedovolil:

‚Máte dobré zbraně, pomůžete našim, kdyby byli za naší nepřítomnosti přepadeni. Není třeba, abyste se vydávali novému nebezpečí. Vždyť šlo o vaše krky po tolik měsíců.'

S obchodníkem s velbloudy.

Když se blížily deště ke konci, dohnal do území Mtejrů skoupené velbloudy nějaký bohatý Akejli. Víš, Múso, že se Akejlové zabývají obchodem s velbloudy. Kupují je v poušti a odhánějí je na trhy jednak do Iráku, jednak do Syrie nebo do Egypta. Toho roku byli velbloudi v Iráku velice laciní, proto chtěl Akejli se svými stády do Damašku. Znali jsme ho a on znal nás. Vždyť několikráte v našem území kupoval anebo jím aspoň svá stáda hnal. Byl to poctivý a proto spolehlivý muž; sám Fejsal navrhl, že bychom se k němu mohli přidružiti, poněvadž bychom se pod jeho ochranou nejsnáze ke svým dostali.

‚Neuškodí vám, kamarádi, dáte-li se na oko najmouti od tohoto Akejliho jako pohaněči velbloudů. Najla může pro vás a pro něho vařiti a při tom svého synáčka opatrovati. Vašim

velbloudům vpálí Akejli svůj znak a až budete doma, nahradíte jej svým.'

Rada Fejsalova byla dobrá. Akejli se nad námi slitoval a vzal nás do svých služeb; poháněli jsme jeho velbloudy. Zmizeli jsme s lidských očí, neboť nad obzor vyčnívá pouze, kdo je velký; malé věci lidskou zvědavost nedráždí.

Než jsme odehnali stádo Akejliho z území Mtejrů, přijel k nám náš bývalý bratříček a prosil rovněž Akejliho, aby ho vzal s sebou.

‚Vezmu tě, synku pouště. Pomůžeš tady mým lidem napájeti zvířata a budeš před nimi jezditi, pátraje po pastvě a napajedlech. Vždyť není nad vás, synky pouště, ve vyhledávání pastvy a napajedel.'

Tak nás Alláh svedl opět dohromady.

O cestě Akejliho z území Mtejrů až do jižní polovice doliny Sirhánské mnoho povídati nebudu. Naše práce byla hodně obtížná. Střehli jsme zvířat, napájeli je, čerpali vodu do měchů a nakládali různé zásoby. V území každého kmene, ba u každé čeledi jsme se zastavili a čekali, kdo přižene svá zvířata na prodej. Napadeni jsme nebyli od nikoho; vždyť mají Akejlové v každé mocnější čeledi svého ochránce, který je povinen jim vrátiti vše, co jim jeho soukmenovci uloupili Na jižním konci doliny Sirhánské jsme se dověděli, že naši Beni Sachr táboří východně od studnic Džafarských.

‚Dáme se tím směrem,' rozhodl Akejli a vyslal našeho bratříčka, aby se ohlédl po pastvě a vodě. Druhý den přinesl zprávu, že je pastvy dost a voda dešťová že se v některých tůních ještě udržela.

‚Kdopak táboří při naší cestě?'

‚Žádný tábor jsem neviděl, avšak od nějakého svého příbuzného jsem doslechl, že Šammarové ze skupiny Abde opustili pískovou poušť a rozložili se na jihovýchod odtud. Podle všeho nebude jejich tábor, který zřídili nejdále k severu, ani půl dne cesty od nás.'

‚Kdo ví, co je to za čeleď, která se odvážila tak daleko na sever. Snad nám dají pokoj a kdyby nedali, můj bratříček mně dopomůže k právu.'

Ve mně a v Amrovi zahrála kdejaká žilka, když jsme uslyšeli, že Abde táboří tak blízko. Což abychom si na nich zchladili svou žáhu? Najla nás hrubě nenabádala, avšak přivolila; vždyť jako dcerka pouště toužila po pomstě. Jenže, na čem pojedeme? Na svých velbloudicích? Mají znak Akej-

liho. Měl by mrzutosti, kdyby nás někdo zahlédl a obvinil ho, že vysílá své lidi na svých velbloudech na lov.

‚Snadná pomoc. Vystupte ze služeb Akejliho, vpalte svým zvířatům znak našeho kmene a vydejte se na lov jako Beni Sachr.'

‚Budiž Alláh pochválen, že dal tak dlouhý rozum matce mého synáčka!'

‚Pravdu máš, Najlo. Akejli se bez nás mine a kdyby nás potřeboval, ochotně mu pomůžeme jako svobodní mužové.'

Obr. 80. — Do tábora našich přátel.

Zašel jsem k němu s výpovědí.

‚Jestli jsem se toho nenadál! Abyste si dali ujíti kořist, kterou vám Alláh ve svém úradku poslal. Hle, synkové moji, na kolika velbloudicích pojedete?'

‚Stačila by jedna.'

‚Máš pravdu, Hájele, ale myslím, že nechybíte, vezmete-li dvě. Těm vpalte znamení svého kmene. Ostatní ponechejte, jak jsou. Na jedné pojede Najla, druhá poveze vaše zavazadla. Najlu přece s sebou nevezmete.'

‚Uchraniž nás Alláh od činu tak nerozumného! Zůstane pod tvou ochranou až do tábora našeho příbuzenstva. Učiníme, jak nám radíš; vždyť je tvá rada dobrá.'

‚Jaké zbraně vezmete?'

‚Jednu ručnici a jedno kopí. Kopí nemáme, ale některý z tvých lidí nám je půjčí; vždyť není nad kopí, když se velbloudice plaší.'

‚Kdy odjedete?'

‚Hned, jak vpálíme svůj kmenový znak velbloudicím.'

‚Vrátíte se ke mně?'

‚Neradi bychom ti působili obtíže. Dopřeje-li nám Alláh kořisti a nepochybujeme, že nám otevře bránu k ní vedoucí, zamíříme k severozápadu ke svým. Setkáme-li se s tebou, zůstaneme stranou, aby se neřeklo, že přechováváš nájezdníky.'

‚Jsi hodný, synku, že na mne nezapomínáš. Abde do mého srdce hluboko nezapadli, avšak obchod je obchod; jsem nucen udržovati přátelské styky se všemi kmeny a čeleděmi, třebas by mne některé svým darebáctvím odpuzovaly.'

Pro kořist.

Na lov jsme jeli pouze v košilích a šátcích na hlavách. Za noci nám hrozilo chladno, utěšovali jsme se však, že poběhneme pěšky a se zahřejeme. Druhého dne před večerem jsme zahlédli prvé stádo. Zůstal jsem se zvířaty v úzkém výmolu a Amr spěchal se podívati, čí že jsou.

‚Připlížil jsem se k nějakému osamocenému velbloudu,' vykládal mně, když jsme se opět šťastně shledali, ‚a ze znaku vpáleného na levé zadní kyčli jsem poznal, že je to majetek nějaké čeledi Abde. Hleděl jsem vyslíditi tábor. Nikde ho nebylo. Že by pastýři přenocovali o samotě daleko od stanů? To by byla stáda chráněna jezdci na koních. Kde jsou? Pátral jsem, pátral, jenže jsem nic nevypátral. Pojednou se západní obloha zatáhla, temný mrak se valil k východu, rozdvojil se, šlehal z něho blesk za bleskem a celá poušť se zachvívala rachotem hromu.

„Budiž Alláh pochválen," zašeptal jsem, „že nám chvátá na pomoc anděl Džibrín; jen aby spustil nebeskou vodu na tento kraj." Měl jsem se k tobě vrátiti se zprávou, avšak neučinil jsem to. „Nač bych mařil čas?" řekl jsem si. „Jeden z nás beztoho zůstane u velbloudů, kdežto druhý půjde na lov. Můj kamarád hlídá zvířat, mou povinností je, abych číhal na kořist." Bouře se blížila a co chvíle zasálal z pouště

mohutný plamen, zahalený mraky písku. To blesky rozdíraly naši živitelku zemi.

Pastýři sháněli stáda a hleděli jednotlivým zvířatům spoutati přední nohy. Plašila se, neboť byla uděšena září nesčetných výhní a rachotem jednotlivých ran. Pojednou jako by se byla země otevřela u samého stáda, které odháněl pastýř mně nejblíže. Zvířata se splašila a rozdělila se na dvě skupiny; jedna prchala k jihu, druhá pak rovnou ke mně. Vůdčí velbloudice, na které seděl pastýř, se dala k jihu. Skupina uhánějící ke mně byla bez hlídače. Alláh mne vybídl, abych se jím stal. Nic jsem neměl v rukou, avšak ani hůl, ani kopí nebo ručnice by mně nebyly pomohly. Utíkal jsem za stádem, co mně nohy stačily a vzýval Alláha, aby je řídil směrem k tobě, bratříčku.'

Alláh skutečně dovedl zvířata ke mně. Zočil jsem je v plameni bílého blesku, když byla na dostřel ode mne. Pochopiv, co se stalo, spěchal jsem s našimi zvířaty vstříc Amrovi. Vyskočiv do sedla, chopil se kopí a kynul mně; oba jsme uháněli na pravou stranu splašených zvířat. Hleděli jsme je ponenáhlu stočiti vlevo, tedy k severozápadu. Podařilo se nám to teprv před půlnocí, když se zvířata zastavila, aby si pooddechla. Tou dobou se spustil liják, jaký anděl Džibrín jenom jednou za několik let vlévá koncem jara na naše území. Zvířata se dala směrem nám milým a sama vyhledávala cestu kamenitou, aby nesklouzla. Ponenáhlu se uklidňovala a když vystrčila jitřenka svou hlavičku nad východní obzor, kráčela pomalu a byla by si ráda poklekla a odpočinula.

‚Nikoliv, drahoušková naši, nikoliv. Teprv před polednem se zastavíte a napasete. V tomto lijáku bychom mnoho dobrého neužili ani my, ani vy. Jistě dlouho nepotrvá, slunce půdu vysuší a budeme dále od hospodářů. Hle, jak divné jsou cesty, které Alláh synům Adamovým vykazuje! Jeho mluvčí nám vnukl, abychom trochu polehtali Abde. Byli bychom se spokojili dvěma, třemi zvířaty a zatím jich máme přes dvacet. Sám Alláh nám je poslal. Takovou kořist jsme věru ještě nikdy ke svým nehnali. Abychom o ni nepřišli, rozlil anděl Džibrín nesčetná čerpadla vody po poušti. Stopy zahladil a žádný pronásledovatel nás nedohoní a nám naši kořist nevyrve. Jen aby nás Alláh uchránil od nějaké nepřátelské čety! Po celou naši výpravu nás zastíral svým závojem. Snad jej na nás ponechá až do konce.' A věru, že jej na nás ponechal.

Krátce po východu slunce déšť ustal a před polednem jsme se zastavili v chráněné kotlině plné pastvy. Ani noha do ní ještě nevkročila. Počítali a prohlíželi jsme svá ukořistěná zvířata. Třiadvacet velbloudic a dva dvouletí velbloudi; ani jediné mládě. Zůstala pozadu na samém začátku, nemohouce stačiti cválajícím splašeným matkám.

‚Mléka budeme míti hojně a velbloudátka nezahynou; vždyť je jejich hospodáři přidají k jiným matkám. Vyber si, bratře, která zvířata chceš. Rozdělíme je na polovičku.'

‚Ztrestal by mne Alláh, kdybych zatoužil po jediném z těchto zvířat. Abde ti odehnali veškerý majetek, Amře, Alláh ti poslal náhradou tato zvířata. Tvá jsou a tvá zůstanou.'

‚Aspoň jedno si vyber. Co říkáš této popelavé velbloudici? Hle, jak jemné a silné má údy! Dá-li se do cvalu, žádná klisna jí nestačí a žádný pták ji nepředhoní. Budiž Alláh pochválen, že stvořil zvíře tak lepé! Podle starších znaků náležela Šarárátům. Jistě ji Abde od nich odehnali jako kořist. Hle, Hájele, toto zvíře je tvé. Kdykoliv na něm pojedeš, vzpomeneš si na mne a na mou běloučkou.'

‚Přijímám je, bratře, jako památku na tuto výpravu.'

Nazítří ráno jsme zahlédli vpravo velbloudy.

‚Není to náš Akejli? Poženeme trochu vpravo a ty, bratře, si k němu zajedeš a potěšíš svou běloučkou radostnou zprávou o kořisti, kterou nám Alláh poslal.'

‚Nevím, z čeho se má běloučká radovala více, zda že mne zase uviděla živého a zdravého, nebo že nám Alláh nadělil pěkné stádo mladých zvířat,' poznamenal Amr, když se vrátil.

‚Kéž nás Alláh uchrání od zlého ještě dnes a zítra! Naše příbuzenstvo jistě není daleko.'

Bylo to jásotu, když jsme se potkali s prvým pastýřem. Sotva nás poznal, vyskočil na mladou velbloudici a cválal k táboru, provolávaje radostnou zvěst, že se blížíme. Ve stanech nezůstal ani jediný muž, ani jediná žena. Kdekdo, starý, mladý, nám vyběhl vstříc velebě Alláha a jásaje, že jsme se vrátili živi a zdrávi.

Toto je, Músо, co se přihodilo tvému bratru Hájelovi, jenž na to nikdy nezapomene.«

Krátce před polednem jsme se zastavili u hrádku Mšejš. Skládá se z opevněného dvorce, strážní věže a několika cisteren. Odtud bych byl rád k zámku Bájer.

»Cesta není bezpečná, avšak s pomocí Alláhovou se tam dostaneme. Vždyť jsou naši přátelé nablízku.« Leč nebylo to možné, poněvadž si malíř naříkal. Kdyby se byl rozstonal cestou k Bájeru, co bychom si s ním byli počali?

»Nezbývá, Músо, než abychom vyhledali stan Találův. Nebude-li malířovi lépe, dáme se odtud na západ mezi usedlíky nebo do Maánu, kde je vojenský lékař.«

Po pravé straně jsme shlíželi do široké doliny, která tvoří rozhraní mezi územím jindy obdělaným a pouští. Cesta Poutnická ji protíná od severu k jihu.

Před večerem jsme se dověděli radostnou zprávu. »Talál opustil své tábořiště východně od Maánu a stěhoval se k severu. Slyšeli jsme, že se položí táborem u tůně Džinz (obr. 79),« povídali nám pastýři.

Tábor Találův byl zřízen v kotlině porostlé zelenými keři a ohraničené červenými stěnami. Paprsky zapadajícího slunce se na nich lámaly a měnily se v nesčetné plameny, uzavřené fialkovým závojem. Tuíl Šhák hořel ve tmavě modrém vzduchu. Různé stany větší a menší ve skupinách nebo osamoceně seděly v kotlině, mezi nimi se kolébala nepřehledná stáda velbloudů bílých, popelavých i černých. Tábor (obr. 80) našich přátel nás vítal.

VIII.

DĚJINAMI ARABIE.

Arabie a světový obchod.

Poloostrov Arabský leží mezi ohnisky osvěty indické, babylonské a egyptské. Cesty spojující tyto tři světy se již na úsvitu dějin ubíraly jednak Arabií, jednak jejím pomořím. Obchodníci dovážející zboží z východní a jižní Asie, jakož i z východní Afriky, zastavovali své lodi při jihozápadním rohu Arabie, zboží skládali a odtud je s pomocí tamních obyvatelů dopravovali na severozápad a severovýchod na soumarech nebo na těžkých lodicích pobřežních.

V jihozápadní Arabii soupeřili o prvenstvo Sabejci a Minejci. Chápajíce užitek z obchodu plynoucí, upravovali cla a pečovali o bezpečnost velkých podnikatelů nejen ve svém státu, nýbrž i po cestách, kterými se obchodní karavany ubíraly. Budovali na nich pevná skladiště, usazovali při nich své posádky a opatřovali je vodou, potravou a pící. Dopřávajíce výdělku sousedním kmenům, šířili svou svrchovanost až na hranice Babylonska, Syrie a Egypta. Každý prozíravý vládce těchto zemí se snažil účastniti se světového obchodu, hleděl proto navázati přátelské styky s pány jihozápadní Arabie. Král Šalomoun si zřídil vlastní přístav v městě Elath při Rudém moři, vypravoval z něho své lodi na jihovýchod a poskytoval v něm pohostinství obchodníkům sabejským. Ovládaje pozemní cesty, spojující jihozápadní Arabii s přístavy fenickými a egyptskými, přiměl velké karavany, aby procházely jeho hlavním městem Jerusalemem. Zmínka o tom se zachovala v pověsti o královně ze Saby, která takovou karavanu doprovázela a svým bohatstvím a vzdělaností staré Izraelity oslnila.

Králové babylonští, asyrští a egyptští podnikali, co mohli, aby dostali pod svůj dozor cesty, po kterých se světový obchod ubíral. Po úpadku těchto říší vytvořili Nabatejci, bydlící mezi mořem Mrtvým a Rudým, ve svém hlavním městě Petře středisko obchodní. Římané opanovavše Egypt, vypravili velké vojsko do jihozápadní Arabie, leč nepodařilo se jim podrobiti si bohatý stát, tehdy ovládaný Minejci. Začátkem druhého století po Kr. si vzali Petru a s ní bezmála celý stát nabatejský, z něhož utvořili provincii. Karavany pánů jihozápadní Arabie se této římské provincii vyhýbaly a dopomohly k rozkvětu Palmyře, oase ležící severovýchodně od Damašku. V polovici století třetího zhubili Římané i toto velké, bohaté obchodní město arabské, čímž nutili pány jihozápadní Arabie, aby hledali nové cesty.

Byzantinci, nástupci Římanů ve správě Orientu, se nikdy sami nepokusili o dobytí říše sabejsko-minejské, avšak používali k tomu svých spojenců a chráněnců, králů ethiopských neboli habešských. Peršané, odpůrci jak Římanů, tak Byzantinců, měli schůdnější cesty do jihozápadní Arabie, proto tam působili nejen politicky, nýbrž i vojensky a začátkem sedmého století se zdálo, že se tam trvale usadí. Že se to nestalo, zavinilo úplné jejich vyčerpání po konečném boji s Byzantinci, jakož i příchod vyznavačů náboženství muslimského tou dobou založeného v Mekce, obchodní stanici na cestě vedoucí z jihozápadní Arabie do Syrie a do Egypta.

Arabie a věci náboženské.

Pokud známe dějiny Arabie, byla obydlena Semity, ba udržuje se domněnka, že je kolébkou velké rodiny národů semitských. Všichni obyvatelé, usedlíci i kočovníci, znali nejvyšší božstvo, kterému říkali Alláh, Bůh s velkým B. U usedlíků zastiňovala úcta místních patronů, kteří vyrůstali v bohy, poctu vzdávanou nejvyššímu, ba jedinému Alláhovi, kdežto u kočovníků Alláh převyšoval všechny patrony a byl uctíván jako tvůrce a pán všeho viditelného i neviditelného.

Monotheismus kočovníků arabských je velmi blízký náboženství biblických patriarchů, jaký div, že Mojžíš dovedl Izraelity prchající z Egypta do úrodného kraje, prostírajícího se východně od vchodu do zálivu Akabského, kde pod horou Boží dal roztříštěným kmenům společnou ústavu a položil

základ jejich národního bytí. Domorodá čeleď vedla syny izraelské do země Zaslíbené a třeba se na jihu Palestiny usadila, jistě udržovala styky se svými pokrevenci v severozápadní Arabii. Těchto styků přibývalo za Šalomouna a jeho nástupců, kteří se účastnili světového arabského obchodu. Židovští obchodníci bydlili nejen v přístavech, nýbrž i ve stanicích vnitrozemních, zachovávali své náboženství a přiváděli k němu četné domorodce; vždyť obojí věřili v téhož jediného osobního Boha, ať mu již říkali Alláh nebo Elohim. Židovské osady rostly a v šestém století po Kr. dospěly v jihozápadní Arabii k takové moci, že spravovaly své sousedy.

Náboženství křesťanské se dostalo do Arabie rovněž s obchodníky. Ve Skutcích apoštolských se dočítáme, že sv. apoštol Pavel po svém obrácení pobyl dvě léta v Arabii. Nebylo to ve vnitřní poušti, nýbrž někde ve státu nabatejském, kterému se tehdy Arabie říkalo a k němuž Damašek dočasně náležel. Křesťanů přibývalo; vždyť i oni vyznávali jediného Boha jako kočovníci, ba i usedlíci. Obzvláště četní byli při Perském zálivu, odkud pronikali hluboko do pouště, avšak i v jihozápadní Arabii, neboli, jak se tehdy říkalo, v Jemenu, měli své biskupy a nebylo snad jediné větší stanice na cestě obchodní nebo oasy, ve které by nebyla bývala obec křesťanská. V Mekce uctívali domorodci svého patrona ve způsobě černého kamene zasazeného do zdi domku, který je podobný krychli, pročež se zove kaaba, kostka. V tomto domku uchovávali podoby svých patronů všichni, kdož se účastnili tamního života obchodního a politického. I křesťané v něm měli obraz Panny Marie s Děťátkem. Vedle sebe bydlili, pracovali a své náboženské úkony prováděli křesťané a židé, jakož i domorodí ctitelé Alláha a různých božstev. Nejeden myslitel byl s touto směsí nespokojen a nabádal své krajany, aby se sjednotili v úctě jediného Alláha. Ke zdaru přivedl tuto snahu Muhammad.

Muhammad, syn Abdalláhův, rodák z Mekky, byl kupcem. S židy a křesťany se stýkal nejen ve svém rodišti, nýbrž i na svých obchodních cestách v Syrii a Egyptě. Mnohému se od nich naučil, leč nepřilnul ani k jedněm, ani k druhým. Když mu bylo čtyřicet let, pohřížil se do věcí náboženských, ulpěl na hrůze posledního soudu, připomínal jej svým krajanům a vybízel k úctě jediného Alláha. Nenašel ohlasu ani u svých sourodáků, ani u svých sousedů křesťanských a židovských. Vysmívali se mu, pronásledovali ho, takže se r. 622 s několika

málo stoupenci odstěhoval na sever do oasy Jatreb, jež dostala jméno Město Prorokovo neboli Medína. Tamní usedlíci přivítali radostně Muhammada a jeho družinu, přidali se k němu, on je sjednotil a vedl proti jejich sousedům židovským. Z hlasatele náboženské očisty se stal vládce, ba státník. Své stoupence vybízel, aby se úplně odevzdali pod ochranu Alláha, Jemuž náleží celá země a před Jehož tváří mohou bezpečně kráčeti nejen na tomto světě, nýbrž i na onom. Kdo se odevzdal do ochrany Alláhovy, slul muslim a náboženství, které vyznával, islám. Vyznání víry bylo jednoduché: »Není boha mimo Boha, a Muhammad je apoštol Boží.«

Všichni obyvatelé Arabie měli vyznávati islám; kdo mu odporovali, měli býti vypuzeni nebo vyhubeni. Vyznání víry se stalo válečným heslem napřed proti židům a křesťanům, potom proti všem domorodcům. Křesťané byli z Arabie úplně vypuzeni. Zbytky židů se udržely v hornatém Jemenu. Z domorodců nejdéle vzdorovali usedlíci, kdežto kočovníci beze všeho přijímali válečné heslo za své vyznání víry a s nadšením podnikali nájezdy a válečné výpravy proti všem, kdo se opozdili.

Muhammad považoval islám za náboženství, určené pro Arabii. Ostatní národové, obzvláště židé a křesťané, bydlící mimo Arabii, nebyli povinni je přijmouti, měli však uznati svrchovanost muslimů a odváděti jim určité dávky. Jsouce vyčerpáni staletým zápasem mezi Byzantinci a Peršany, jakož i urputnými rozbroji náboženskými, nekladli obyvatelé zemí s Arabií sousedících muslimům velkého odporu, takže zakrátko rozšířili svou nadvládu až k oceánu Atlantickému a do Indie.

Muhammad zemřel r. 632 v Medíně, kde byl též pochován. První tři jeho nástupcové neboli chalífové sídlili rovněž v této oase. Medína byla hlavním městem muslimské říše — a přece se nehodila svou polohou za ohnisko státu řádně spravovaného. Zůstala sídlem chalífovým, pokud byla živa památka na Muhammada. Sotva pobledla, usadil se r. 660 chalífa v Damašku, jenž zůstal hlavním městem muslimské říše do roku 750. Odtud se dostalo sídlo chalífovo do Bagdádu v Iráku, ve kterémžto městě moci a významu arabských chalífů ubývalo, až byli r. 1258 světské vlády úplně zbaveni. Jejich potomci našli útulek v Káhiře, hlavním městě Egypta, kde žili z milosti tamních vládců jako jejich zámečtí kaplani. Když turečtí sultánové vyrostli v nejsilnější vládce muslimské, přisvojili

si hodnost chalífy, ačkoliv jim nepatřila, poněvadž nebyli arabského původu.

Velcí šerífové.

Úsek Arabie, ve kterém leží Mekka a Medína, se nazývá Hedžáz. Chalífové sídlící v Damašku nebo v Bagdádu tam ustanovovali svého zástupce, jenž býval obyčejně vybírán z potomků Hasana, vnuka Muhammadova. Každý z těchto potomků má čestný název šeríf a jejich hlavě a zástupci chalífovu se říkalo velký šeríf nebo emír.

Velký šeríf, sídlící v Mekce, hlavním městě nepřístupného Hedžázu, by se byl dávno od muslimské říše odštěpil, kdyby byl měl ve své zemi dostatek obživy. V Hedžázu se neurodí, ani kolik potřebuje tamní obyvatelstvo, je proto nutno dovážeti zásoby nejen pro ně, nýbrž i pro poutníky; vždyť Muhammad nařídil, že je každý muslim povinen aspoň jednou za svého života navštíviti kaabu. Čeho domorodci a poutníci potřebovali, poskytovaly hlavně sousední země Syrie a Egypt. Z Bagdádu je do Hedžázu daleko a cesta nebezpečná; odtud nebýval Hedžáz nikdy dostatečně zásobován, proto v něm byl vliv tamních chalífů nepatrný. Velcí šerífové se přiklonili k Egyptu a uznávali svrchovanost štědrých panovníků, sídlících v Káhiře, třebas chalífy nebyli.

Vládcové egyptští posílávali do Hedžázu nejen potraviny a šatstvo, nýbrž i bohaté dary, obzvláště skvostné koberce, kterými býval domeček kaaba v Mekce zahalován. Když se sami účastnili pouti, přijeli do Mekky na velbloudu v nádherných nosítkách, i bylo povinností velkého šerífa, aby jejich velblouda do města vedl a tak svou poslušnost veřejně ukázal. Časem se ustálil zvyk, že byl velbloud s ozdobnými nosítky vládců egyptských vypravován do Mekky při každé pouti. Místo vládce nesl jeho dar, koberec pro kaabu.

Po r. 1517, kdy Turci opanovali Egypt, byl velbloud s ozdobnými nosítky a kobercem do Mekky posílán nejen z Egypta, nýbrž i z Cařihradu. Sultánové turečtí jako pánové Egypta a Syrie přáli Hedžázu a hojně zásobovali jak jeho obyvatele, tak svého vlastního zástupce, velkého šerífa, jen aby si udrželi jeho věrnost. Kromě štědrosti používali jiných prostředků. Chovali v Cařihradě jeho syny nebo bratry jako rukojmí, že se proti nim neprohlásí a je dozoru na posvátná místa muslimská nezbaví.

Mimo na Hedžáz dozírali vládcové egyptští a později turečtí dočasně i na Jemen. V ostatní Arabii byl jejich vliv nepatrný nebo žádný. Na pobřeží i ve vnitru země se utvořilo mnoho států a státečků, jejichž obyvatelé se živili, jak mohli. O věci náboženské se hrubě nestarali. Podle jména byli muslimy, ve skutečnosti však se vrátili ke stavu před Muhammadem. Jaký div, že čas od času povstávali myslitelé, kteří hleděli obnoviti úctu jediného Boha neboli vzkřísiti prvotní islám.

Pro naši dobu nejvýznačnější je Muhammad, syn Sulejmánův, z rodu Abdaluahháb, jenž v prvé polovici století osmnáctého potíral úctu svatých patronů, rozmařilost a náboženskou netečnost. Jeho stoupenci si říkali Muahhedín. Vyznavači jediného Boha, kdežto jejich odpůrci jim přezdívali Uahhábovců. Pronásledovaný Muhammad se dal se svými stoupenci pod ochranu vládce oasy Derijje z rodu Eben Saúdova a 1747 uznal Eben Saúda za světskou a církevní hlavu svého stádce. Pod starým heslem »Není boha mimo Boha, a Muhammad je apoštol Boží,« šířil Eben Saúd pod záminkou náboženskou svou nadvládu od oasy k oase, od kmene ke kmeni, opanoval bezmála celou Arabii a začátkem století devatenáctého vysílal své čety do Iráku a do Syrie. Zmocnil se Mekky a Medíny a měl v Arabii moc, k jaké nedospěl ani prorok Muhammad.

Sultán cařihradský, jenž užíval čestného názvu chalífa, přijal nabídku Mehmeda Aliho, svého ctižádostivého správce Egypta, že Uahhábovce zničí a Hedžáz opět chalífovi podřídí. Uahhábovci se bránili houževnatě, leč nemohli se zdarem odporovati vojsku egyptskému, lépe vycvičenému a ozbrojenému. Jejich hlavní sídlo Derijje bylo v létě 1818 zbořeno a jejich vládce koncem téhož roku v Cařihradě sťat. Jenže Mehmed Ali, zlomiv moc Uahhábovců, neměl chuti Arabii vykliditi, nýbrž si z ní hleděl utvořiti državu, která by mu umožňovala obchod a snad i výboje v Indickém oceánu. Přisvojiv si i Syrii, usiloval o Irák, aby si zřídil v Basře obchodní a válečný přístav. Toho se zalekla Velká Britanie, i nasadila všechny páky, aby Mehmedu Alimu dosažení vytčeného cíle znesnadnila, ba znemožnila. Po dobrém a po zlém dostala ponenáhlu pod svůj protektorát všechny pobřežní státečky arabské v Perském zálivu a Indickém oceánu a roku 1839 si

vzala přístavní město Aden, z něhož vytvořila druhý Gibraltar, střehoucí úžiny spojující Indický oceán s mořem Rudým. Leč ani tyto úspěchy jí neuspokojily. Neustala, až byl Mehmed Ali r. 1840 přinucen odvolati všechny své posádky z Arabie a Syrie, zničiti své válečné loďstvo a spokojiti se dědičnou správou Egypta pod svrchovaností sultána cařihradského.

Egypťané nevyhubili Uahhábovců; zeslabili sice moc Eben Saúdovu, avšak nezlomili ji. Příbuzný vládce popraveného v Cařihradě se usadil v oase Rijád, sbíral své věrné a obnovoval říši svých otců. Bylo by se mu to podařilo po odchodu vojska egyptského, nebýti rozbrojů, které vypukly v jeho vlastním rodu. Použil jich Eben Rašíd, pán oasy Hájel. Setřásl jho uahhábovské, r. 1883 opanoval Rijád a zničil uahhábovskou říši Eben Saúdovu. Někteří členové tohoto rodu se k němu přidali, kdežto jiní se uchýlili do Iráku, jakož i do přístavu Kuejt na Perském zálivu. Eben Rašíd byl koncem minulého století nejmocnějším nezávislým vládcem v Arabii a o jeho přízeň se ucházeli všichni, komu na Arabii záleželo.

Arabie a politika světová.

Začátkem století dvacátého byla Arabie v popředí politiky světové. Německo pojalo velkou myšlenku spojiti Cařihrad s Perským zálivem železnicí zvanou Bagdádskou a hledělo ji uskutečniti s rozvahou a vytrvalostí. Kuejt měl býti konečným přístavem Bagdádské dráhy, Basra pak jeho odbočkou pro spojení s Bagdádem po Tigridu. Německé lodi obchodní i válečné navštěvovaly pravidelně Perský záliv, čímž zeslabovaly význam vlajky britské.

Na popud německý sultán Abdulhamíd II. zesiloval svou moc v Hedžázu a Jemenu, tedy na západním pobřeží Arabie. Činil to rád, neboť více než který z jeho předchůdců dbal své hodnosti jako chalífa a vybízel muslimy po celém světě, aby se k němu přimkli a náboženskou jednotou odporovali imperialistickým snahám evropským. Chtěje si dodati lesku v Mekce a Medíně a ukázati statisícům poutníků, že je mocným a nezávislým vládcem, rozhodl se, že vybuduje z Damašku železnici do Medíny a Mekky a odtud až do Jemenu. Bylo to nutné, měl-li zachovati Hedžáz a Jemen Turecku, neboť Velká Britanie mohla každou chvíli uzavříti tureckým lodím Rudé moře a tím znemožniti zásobování domorodého

obyvatelstva, poutníků a tureckých posádek. Železnice hedžázská byla stavěna z darů muslimské obce, chalífy a jen z nepatrné části s podporou turecké vlády. Dospěla r. 1908 pouze do Medíny, avšak není pochyby, že by ji byl houževnatý Abdulhamíd prodloužil Mekkou až do Jemenu, kdyby nebyl býval r. 1909 zbaven trůnu.

Velká Britanie sledovala počiny Německa a Turecka s velkou pozorností a činila, co mohla, aby jejich účel znemožnila. Obávajíc se muslimů indických, mezi nimiž měl Abdulhamíd nesčetné stoupence, nerušila zřejmě jeho plány, avšak působila mu potíže, kde se jich nejméně nadál. Velký šeríf z Mekky se protivil železnici a imám Jahja, domorodý vládce Jemenu, se bouřil proti turecké vládě a správě, kdy se mu jen příležitost naskytla. Sultán cařihradský se domníval, že Velkou Britanii uspokojí, přivolí-li k přesnému vymezení hranic britské oblasti protektorátní při Indickém oceánu a Perském zálivu. Stalo se to r. 1905, avšak potíže turecké neustaly. Po názoru Abdulhamídově náležela celá Arabie mimo vymezený úsek k Turecku, i hleděl v ní turecký vliv zesíliti, ba dal 1904—1906 i četné oasy vnitrozemní svým vojskem obsaditi. Eben Rašída podporoval hmotně i mravně, domnívaje se, že si z něho vytvoří nástroj proti pánům menších států.

Velká Britanie nemohla přivoliti, aby Turecko opanovalo celou Arabii a takto usnadnilo rozmach svého spojence, ba ochránce německého, i podporovala kdejakého nespokojence. Pánu přístavu Kuejt, vyhlédnutého za konečný bod Bagdádské dráhy, vymohla samosprávu, ba nezávislost a učinila ho svým chráněncem, čímž přinutila Německo, aby si hledalo pro Bagdádskou dráhu východisko jiné.

V Kuejtu dlel ve vyhnanství Abdarrahmán, syn posledního velkého vládce Uahhábovců. Jak Abdarrahmán, tak obzvláště jeho prvorozený syn Abdalazíz toužili po návratu do sídla svých předků, i poslechli s radostí výzvy politického úředníka britského, aby se o to pokusili, obzvláště když jim slíbil, že je zásobí penězi i zbraněmi a že přiměje pána Kuejtu, aby je podporoval.

O vánocích 1901 se vypravil Abdalazíz eben Saúd s malou, avšak vzorně vyzbrojenou družinou z Kuejtu a již v únoru následujícího roku byl pánem Rijádu. Zlato a sliby mu otvíraly brány a srdce a řevnivost členů rodu Eben Rašídova mu napomáhala. Po čtyřech letech porazil Eben Rašída na hlavu,

domohl se nezávislosti a nutil oasu za oasou, kmen za kmenem, aby se mu podřídily. Rostoucí mocí Eben Saúdovou sílil v Arabii vliv britský. Vláda turecká, nechtějíc to přiznati, jmenovala na jaře 1914 Eben Saúda zemským správcem nebo uálim a nejvyšším velitelem vnitřní Arabie s čestným názvem vládce, leč tím ho neodvrátila od Velké Britanie, jejíž obchodní a válečné lodi byly blíže a jejíž dary byly bohatší než turecké.

Za války světové a po ní.

Začátkem války světové byli v Arabii tři význační mužové: velký šerif Husejn v Hedžázu, imám Jahja v Jemenu a Abdalazíz eben Saúd uvnitř země. Všichni tři byli závislí na Turecku. Velká Britanie se pokoušela získati je pro sebe. U Jahji se jí to nepodařilo. Spojil se s tureckou posádkou jemenskou a vytlačoval britské stoupence ze všech osad a kmenů v protektorátním úseku při Indickém oceánu. Eben Saúd, potřebuje výzbroje, šatstva a potravin, zhlédl se britské pomoci peněžní a mravní a uznal r. 1915 britský protektorát. Velký šerif Husejn měl pro svůj odklon od chalífy tytéž důvody jako Eben Saúd, leč dal se též zlákati velkým státem arabským, který měl býti zřízen z arabských provincií tureckých a ve kterém měl vládnouti jako chalífa. Začátkem června r. 1916 vyhlásil Hedžáz za nezávislý a dal se do boje proti chalífovi cařihradskému. Mnoho nepořídil. Mimo Mekku a Tájif dostal do své moci pouze rudomořské přístavy, které se bály válečných lodí britských. Medína zůstala při Turecku až do začátku r. 1919. V Arabii se k Husejnovi nepřidal nikdo. Eben Saúd, třebas uznal britský protektorát, válečně nezakročil, i nemůže býti řeči o vzpouře v Arabii ve prospěch Dohody. Colonel Lawrence a Husejnův syn Fejsal tvořili se svými četami pravé křídlo britské armády, postupující v Palestině. Do Arabie se nedostali.

Válka světová zbavila Velkou Britanii kdejakého evropského soupeře v Arabii. Bylo její povinností, aby se po válce vyrovnala s tamními význačnými muži, kteří byli titíž jako před válkou. Imám Jahja v Jemenu neměl chuti vydati kraje protektorátní, které si za války přisvojil, byl však k tomu donucen bombami z britských letadel. Nechtějíc ho dráždit, ponechala mu Velká Britanie Jemen, jak byl před válkou světovou. Podle jména je nezávislý, kdežto ve skutečnosti aby

spoléhal na dobrou vůli Velké Britanie, která může zrušiti veškerý jeho obchod a každou chvíli proti němu pobouřiti nepokojné obyvatele jemenského přímoří.

Velký šerif Husejn nebo, jak se od konce 1916 dal nazývati, král Husejn, za války světové Velké Britanii málo pomohl, zato jí však působil po válce velké potíže nejen v Hedžázu, nýbrž i v Palestině, Syrii a Iráku. Bylo na prospěch Velké Britanie, že se ho muslimové indičtí jako zrádce svaté věci islámu neujali, takže zůstal osamocen, když se domáhal splnění slibů z konce r. 1915. Velká Britanie tyto sliby splniti nemohla, ba ani nechtěla, a aby se Husejna zbavila, přivolila, aby ho Eben Saúd napadl a z Hedžázu koncem r. 1924 vyhnal. Husejn se uchýlil do Akaby, přivtělené k Zajordání a když ani tam nedal pokoje, byl v červnu 1925 odvezen na britské válečné lodi na ostrov Cypr, kde zůstal až do léta 1931, kdy mu bylo dovoleno, aby se odebral na léčení k svému synu Abdalláhovi do Ammánu za Jordánem, kde brzo nato zemřel.

Eben Saúd pánem Arabie.

Abdalazíz Eben Saúd používal bohatých darů ve zlatě, výzbroji a zásobách, jimiž ho Velká Britanie zahrnovala, k zesílení své moci ve své říši a k přípravě na rozhodný boj se svými sousedy. Největší starost mu působil král Husejn. Velcí šerífové z Mekky byli od pradávna urputnými nepřáteli jeho rodu a Husejn se netajil úmyslem, že ho z Arabie vyžene, jakmile se s Velkou Britanií vyrovná. Nadržoval všem nespokojencům, obzvláště byli-li z rodu Eben Saúdova, a vyzbrojoval Eben Rašída ke konečnému odporu. Eben Saúd žárlil na Husejna a jeho žárlivost se proměnila v záští, když Velká Britanie svěřila Zajordání, sousedící na severu s Hedžázem, Husejnovu synu Abdalláhovi a Irák rovněž jeho synu Fejsalovi. Bylo patrno, že chce říši Eben Saúdovu sevříti na pevnině státy rodu Husejnova právě jak ji na moři obklíčila úsekem protektorátním a ponechala mu jen několik málo zaostalých přístavů, které mohla snadno uzavříti svými obrněnci.

Nemálo se podivil Eben Saúd, když poznal, že by Velká Britanie ráda udržela i Eben Rašída, chráněnce Husejnova. Chtěje rozraziti řetěz dusící ho na souši, zničil koncem roku 1921 poslední zbytek moci Eben Rašídovy a utvořil z jeho

státu svou provincii. Tím se octl v sousedství Zajordání a Syrie. Do Zajordání podnikly jeho čety několik nájezdů, kdežto v Syrii vyjednávali jeho důvěrníci s vysokým komisařem o smlouvu přátelskou a obchodní. Velká Britanie nemínila trpěti, aby se usadil v Zajordání a sousedil se Syrií, proto ho sliby a hrozbami přiměla již koncem r. 1922, že přivolil k ohraničení státečku kuejtského, jakož i Iráku. S ohraničením Zajordání projevil souhlas teprv koncem 1925, kdy potřeboval pomoci Velké Britanie, neměl-li odtáhnouti od Dženddy s nepořízenou a ztratiti celý Hedžáz. Severní hranice říše Eben Saúdovy nemají podkladu ani v útvaru geologickém, ani ve vývoji historickém a nedbají potřeb a tužeb domorodců. Trvale se udržeti nedají.

Arabie, vyjma Jemenu, britského protektorátního úseku pobřežního při Indickém oceánu a Perském zálivu, jakož i státečku kuejtského, náleží Eben Saúdovi. Je králem Hedžázu, Nedždu a území závislých a sídlí jednak v Mekce, jednak v Rijádu. Velká Britanie roku 1927 výslovně zrušila svůj protektorát a uznala jeho nezávislost, leč s určitými podmínkami, z nichž je patrno, že král Eben Saúd není ve svých počinech úplně svobodný. Jeho postavení je nesmírně těžké. Obrovská jeho říše jako by spočívala na písku. Byla vybudována nadšením náboženským, a Eben Saúd je nyní nucen je krotiti, nechce-li proti sobě popuditi jak své poddané v Hedžázu, tak své sousedy, ba celý muslimský svět. Vždyť se na něho pravověrní muslimové dívají jako na kacíře. Dobrou vůli muslimů indických ztratil, porušiv svůj slib, že vytvoří z Hedžázu stát spravovaný radou Společnosti národů muslimských. V jeho říši není, co by jeho obyvatele pojilo. Udržuje usedlíky a kočovníky pohromadě svou rozvahou, odvahou, jakož i obrněnými auty a letadly. Jiskrová telegrafie mu podává zprávy o snahách nespokojenců, a svých odpůrců náboženských a politických neživí.

Celá Arabie tvoří dnes částku politické a hospodářské oblasti britské. Imám Jahja v Jemenu a král Abdalazíz eben Saúd v Hedžázu, Nedždu, a co je na Nedždu závislé, by do roka ztratili své trůny, kdyby Velká Britanie zavřela přístavy a obchodní střediska zemí s Arabií sousedících. Žádná světová velmoc nebyla v Arabii tak silná, jako je dnes Velká Britanie.

UNIVERS. KNIHOVNA V PRAZE

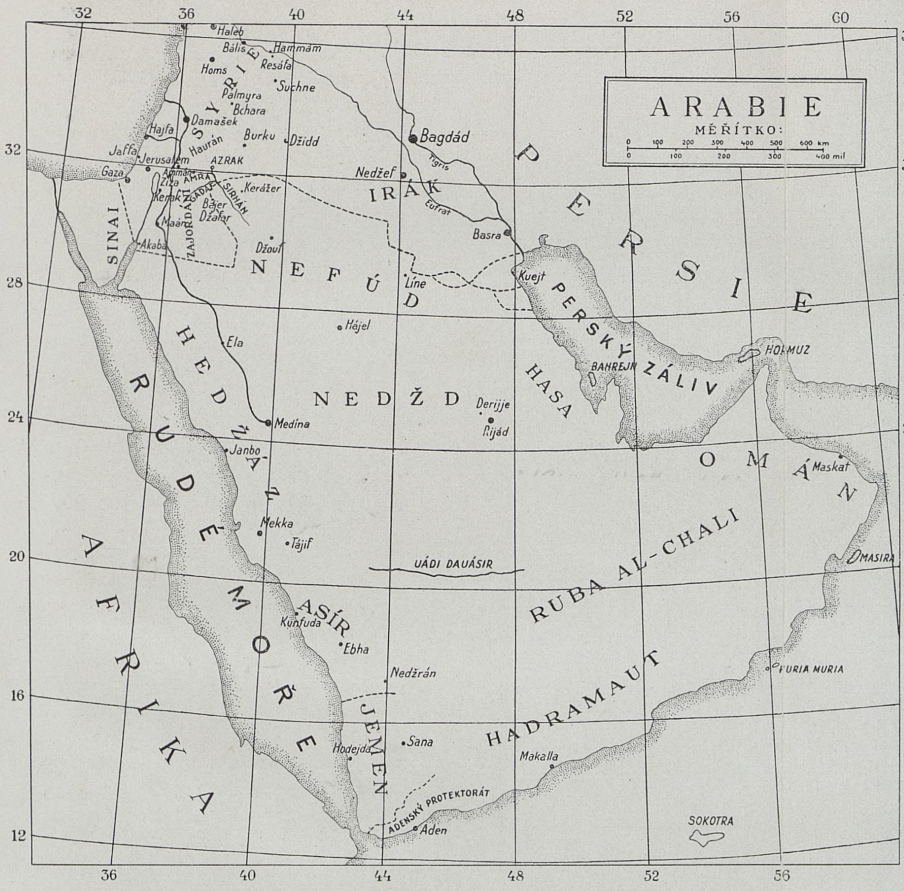
ARABIE
MĚŘÍTKO:
0 100 200 300 400 500 600 km
0 100 200 300 400 mil
SÝRIE
IRÁK
PERSIE
NEFÚD
NEDŽD
HEDŽÁZ
ASÍR
HADRAMAUT
RUBA AL-CHALI
OMAN
JEMEN
ADENSKÝ PROTEKTORÁT
SINAI
AFRIKA
RUDÉ MOŘE
PERSKÝ ZÁLIV
UÁDI DAUÁSIR
Halab
Hamám
Homs
Resáfa
Suchne
Palmyra
Bchara
Damašek
Hajfa
Haurán
Burku
Džidd
Bagdád
Jaffa
Jerusalem
AZRAK
Gaza
Amman
Kerážer
Nedžef
Tigris
Eufrat
Basra
Akaba
Džouf
Line
Kuejt
Hájel
Ela
HORMUZ
Derijije
Rijád
Medina
Janbo
Maskat
Mekka
Tájif
Kunfuda
Ebha
Masira
Nedžrán
Furia Muria
Hodejda
Sana
Makalla
Aden
SOKOTRA
32
36
40
44
48
52
56
60
28
24
20
16
12

CESTOPISY AL. MUSILA:

POD OCHRANOU NÚRIHO. Dějištěm jsou neznámé kraje Pusté Arabie, v nichž Musil putoval a táboříl se svým bratrem Núrim, knížetem Rualů.

V POSVÁTNÉM HEDŽÁZU líčí Musil zajímavým způsobem slasti a strasti v hornatém Hedžázu při pobřeží Rudého moře.

V ZEMI KRÁLOVNY ZENOBIE. Zenobie, která se postavila proti všemocnému Římu, sídlila v Palmyře, oase ležící východně od Damašku, v níž se jindy soustřeďoval světový obchod.

V BIBLICKÉM RÁJI. Doprovázejíce Musila na jeho trudných toulkách mezi středním Eufratem a Tigridem, dospějete na místa, kde ráj ležel, a osvěžíte a prohloubíte mnohé, čemu jste se učili o osvětě babylonsko-asyrské.

MEZI ŠAMMARY. Čtenář se dovídá o náboženské sektě Uahhábovců a jejich pánu Eben Saúdovi, jemuž dnes bezmála celá Arabie náleží.

ZA MRTVÝM MOŘEM. Na horách a pláních východně od Mrtvého moře, kde Mojžíš zemřel, se zachovalo plno památek po biblických Moabcích. Musil tam obcoval nejen s kočovníky, ale též s usedlíky a vykládá o jejich životě.

V ROKLÍCH EDOMSKÝCH. Edomci bydlili mezi Mrtvým a Rudým mořem. Byli vytištěni od Nabatejců, největších obchodníků starověku. Jejich hlavní město Petra naplňuje dosud úžasem poutníka.

TAJEMNÁ AMRA. Amra je zámeček jedinečný na celém světě. Dlouho to trvalo, než se Musil dostal do Amry, v níž po názoru beduinů straší. Prohlížeje obrazy, byl přepaden. Stěží zachránil svůj život — a když podal o svém objevu zprávu, byl od mnohých obviňován, že viděl přelud.

Každý svazek s množstvím ilustrací v textu i na zvláštních přílohách na křídovém papíru.

Cena každého svazku Kč 60·—, v krásné celoplátěné původní vazbě Kč 75·—.

Při závazném odběru všech osmi svazků — jinak samostatných — brož. výt. Kč 50·—, v pův. vazbě Kč 65·—.

„Novina" tiskařské a vydavatelské podniky v Praze.

Na skladě u všech knihkupců.